Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn

Udgivet af Johan Werfel (1804-09), S. Soldin (1810-25), derefter Fr. Thaarup.

Udkom 1804-31. Fortsat som Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn, 1831-37.

Papiret er spækket med mørke nistre og meget bulet, det sidste får siderne til at fremstå skæve, og beggte dele vanskeliggør OCR. På nogle sider kan OCR-teksten mangle, da siden har været for vanskelig at tolke.

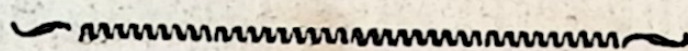
Skønlitterære bidrag indekseret på Dansk Forfatterleksikon:

https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p173876.htm

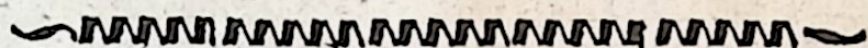
Udarbejdet 2025 af Niels Jensen

Nyeste

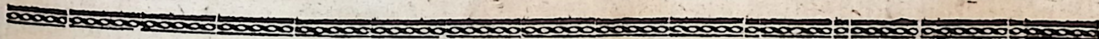
Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Halvtredsindstyvende Bind.

Kjøbenhavn, 1828.

Trykt paa S. Soldins Forlag, hos L. J. Jacobsen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 53.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 Juli 1828.

Til
Hendes Kongelige Høihed, Prindsesse
Caroline Amalia,

den 28de Juni.

Dig Caroline, Skjønhedens Dronning,
See vi med Jubel i Dag,
Ledet af Christian, Viisdommens Konning,
Under det elskede Tag.
Venlige Minder
Her vi Dig binder
Yndige Midsommer=Dag.

Os er I kjære, gjæstmilde Skove!
Freded' af faderlig Haand,
Favned' af Dalens sølvklare Vove,
Troskabens hellige Baand.
Kilden, som rinder,
Taler om Minder,
Kjære for Hjerte og Aand.

Borgen, som hisset hæver sin Tind
Favner ej Høiheden blot;
Skjønhed og Viisdom hersker derinde
Mere som Ven end som Drot.
Mildhed forbinder,
Skjønheden vinder
Hjerter i Hytte og Slot.

O Caroline! aldrig vi glemme
Livet, Du blomstre Ham bød,
Ham, som i Barmens Løndom har hjemme,
Signet af Kjærligheds Glød:
Salige Minder
Verlende binder
Krandsen, som Samlivet brød.

Slynger om fjærne, kommende Dage
Viisdom og Ynde jer Krands,
Og naar den Elskte kommer tilbage,
Følg Ham som Gratier i Dands;
Hvisk Ham: at Skoven,
Dalen og Voven
Længselfuld' sukked' hans Navn.

Mr.

Blandede Efterretninger.

I. J. Reys interessante Værk Des Institutions judiciaires de L'Angleterre etc. findes følgende skjønne Yttringer: "Hvad Nationalfordomme angaaer, der saa meget ofte misslede de bedste Hoveder, troer jeg at burde forsikre, at jeg, uden at ophøre at tilbede mit Fædreneland, er fuldkomment fri for Indflydelsen af saadanne Fordomme i Henseende til andre Folkeslag. Da jeg har tilbragt en stor Deel af mit Liv udenlands, saa har jeg lært at kjende Menneskets almindelige Bestemmelse, der opfordrer ham til at række sin Lige Haanden, uden Hensyn til det Land, han beboer, eller den Regjering, under hvilken han har seet sit Væsen udvikle sig. Jeg er desuden af mit ganske Hjerte overbeviist om, at det ene Folks Antipathie mod det andet kun forhindrer den gjensidige Udvikling af deres Lykke, og jeg er bleven overtydet om, at Despotismen ene vinder ved de ulyksalige Uenigheder, som dræbe Menneskene, og fjerne dem fra godt Naboskabs og gjensidigt Venskabs Forhold. Det er ved saaledes at optænde deres hadske Lidenskaber, at man tvinger dem til Opoffrelsen af deres Eiendom, og hvad der endnu er kostbarere, af deres Friheder, som man aldrig havde kunnet affordre uden disse sørgelige Paaskud. O, Folkeslægter! vogter eder altid for dem, der søge at ophidse eder mod andre Folkeslægter! Værer forvissede om, at i Skyggen af en eller anden stor Vildfarelse i Henseende til Nationernes gjensidige Tarv, pønser man paa en stor politisk Forbrydelse, eders egen Ødelæggelse og Underkuelse. Og I alle, Forfattere eller Folketalere, langt fra saaledes at udsaae Tvedragten og Ødelæggelserne, anvender eders hele Pund til at bringe Nationerne nærmere, at vise dem det Latterlige og Farlige i deres udelukkende Fordringer, at overtyde dem om, at den eneste og sande Interesse bestaaer i Følelsernes almindelige Overeensstemmelse, i samstemmende Bestræbelser for Slægtens almindelige Fuldkommenhed."

Storsultanen Mahmud. Hovedtrækkene i hans Charakteer ere, ved Siden af Haardnakkenhed og Dristighed, som Janitscharernes Udryddelse noksom vidner om, grændseløs Gjerrighed og Grusomhed. Exemplerne paa hans Raserie, især mod Rajas, i hvis Blod han kan mætte begge hine Lidenskaber, ere alt for bekjendte. Vi ville kun anføre her nogle Træk af hans Privatliv: Naar Mahmud begiver sig til Moscheen, ledsages han af Lictorer, derfor det meste ere Palladsbetjenter, og over 50 Ischoglans eller Pager. Udtømmet af Nydelse, maaskee forfulgt af Samvittighedsnag, lader han stundom Dverge, der til hans Morskab underholdes ved Hoffet, komme for sig. Deres groteske Udseende og deres Abestreger aftvinge ham ofte et Smil; men den største Deel af Dagen tilbringer han uden at tale et Ord og med Grublen. Stumme ere ved hans Side, og betjene ham ved hans Taffel. — Mærkværdig ved sit Pralerie er hans Titel. "Jeg, som ved den Allerhøjestes uendelige Naades Fylde og de velsignelsesrige Under af den Første blandt Propheter (han være høitideligen hilset, ligesom hans Familie og hans Ledsagere) er Sultan, den glorrige Sultan, de mægtige Keiseres Keiser, Uddeleren af Troner til dem, der sidde paa Troner, Guds Skygge paa Jorden, de to berømte ophøjede Stæder Mekka og Medinas Tjener, hine hellige Stæder, hvor alle Muselmænd frembære deres Bøn, Beskytter og Herre af de to store Stæder Constantinopel, Adrianopel og Brussa, ligesom og af Damascus, Paradisets Lugt, af Tripolis, Syrien, Egypten, berømt ved Skjønhed, af hele Arabien, Grækenland, Barbareskerstaterne o. s. v. o. s. v. Eier af mange Fæstninger, hvis Navne at nævne og prise er overflødigt; jeg, som er Retfærdighedens Helligdom, og Kongernes Konge, Seirens Middelpunkt." — Denne praleriske Titel staaer i Spidsen for alle Forordninger, og endog i Forbundene med fremmede Magter. —x—

Jean Paul, hedder det i en Artikel om hans samtlige Værker, i Berliner Conversationsblatt, har ofte nok i egentlig Forstand, maattet hungre og fryse, da han betraadte sin Forfatterbane; hvo vilde derfor tage ham det ilde op, at han ved det opnaaede Maal tænkte paa at see Laurbærkrandsens grønne Blade forvand-

lede til gyldne? Forlæggerne selv bøde ham Haanden dertil, og hvad man end maatte sige mod Cotta, de tydske Forfattere maa takke ham for, at han har indført anstændige Honorarer. Da Jean Paul først fremtraadte, fik han kun en Ducat for hvert Ark; i hans sildigere Aar bød man ham ti, ja femten Ducater for Arket. Hvor høi denne Sum end var, saa vidste Forlæggerne dog at finde deres Regning derved og Digteren bød dem Haanden dertil. Boghandler Reimer i Berlin besad allerede det halve Antal af Jean Pauls Skrifter, og har alligevel betalt hans Arvinger et Honorar af 35,000 preussiske Thl. Hans samtlige Skrifter komne i den ny Udgave til at bestaae af 60 Bind og overlades for 32 Thl., medens hans enkelte Værker ellers maatte betales med 100 Thl.

1825 den 27de November foretoges en almindelig Folketælling i Norge; hvis Resultater efter Stifterne vil af følgende Tabel erfares, hvorved maa bemærkes: at den geistlige og verdslige Inddeling stemmer, som bekjendt, i intet Stift med hinanden, fordi Dele af enkelte Præstegjeld og Annexer, der i geistlig Henseende høre til et Stift, i verdslig Henseende høre til et andet. Imidlertid er den deraf følgende Forskjel i Stifternes geistlige og verdslige Folkemængde ikke betydelig. Endnu maa bemærkes, at ved Listernes Slutning var Indberetningen for de til Kistrands Præstegjeld i Vestfinmarken hørende Annexer Kautokeino og Afiuavara ej indkomne, og at sammes ubetydelige Folketal derfor er ansat efter Folketællingen i Aaret 1815.

a. Efter den geistlige Inddeling.

Stift.	Mdk.	Qvdk.	I alt
Agershuus	220262	231306	451568
Christiansands	82231	87459	169690
Bergens	89219	94340	183559
Tronhjems	78980	83357	162337
Nordlandenes og Finmarkens Amter	40341	43823	84164
	511033	540285	1051318

b. Efter den verdslige Inddeling.

Stift.	Mdk.	Qvdk.	I alt
Agershuus	220336	231397	451733
Christiansands	82026	87216	169242
Bergens	89397	94551	183948
Tronhjems	73304	83732	163036
Nordlandenes og Finmarkens Amter	39970	43389	83359
	511033	540285	1051318

Af Folketallet vare:

	Mdk.	Qvdk.	I alt
I Kjøbstæderne og Ladestæderne	54371	59827	114198
Landdistrikterne	456662	480458	937120
	511033	540285	1051318

(Af Dr. og Prof. F. Holsts Skrift om de Sindssvage i Norge.)

Letters from Greece by Ed. Blaquieère etc. London 1828. *) — Dette Værk er en Samling af Breve, skrevne af Blaquiere under hans sidste Ophold i Grækenland, og som efterhaanden ere leverede i forskjellige engelske Journaler, især i Morning Herald. — Man finder i disse Breve, som i alle denne engelske Philhellens Værker, et levende Udtryk af ædle Følelser, mærkelige og ofte caracteristiske Jagttagelser over det græske Folks Genie, og interessante Efterretninger om dets Sæder, Hjelpekilder og Forventninger. Man føler hvert Øieblik, ved at gjennemløbe denne Samling, at Grækenlands Befrielse er Forfatteren en Gjenstand for Hengivenhed og Nødvendighed. Da jeg, siger han, ligesaa meget af Grundsætning, som af Følelse, har paataget mig Grækernes Forsvar, og betragter det som et væsentligt brittisk Spørgsmaal, saa har jeg standhaftigen helliget mig det, midt iblandt de grusomme Afvexlinger, som Enese Gange truede at tilintetgjøre Nationen.

*) Haves ogsaa paa Fransk.

Intet har kunnet svække mine Anstrængelser, fordi de altid have været i mine Dine en Pligtsopfyldelse. Ikke Begivenhederne, ikke Menneskene have kunnet forringe i mit Hjerte Vigtigheden af den græske Sag eller gjøre mig de Forpligtelser, den paalægger, mindre hellige. Jeg har altid betragtet de store Interesser, der knytte sig til Grækenlands Gjenfødsel for alt for vigtig til at nogle Enkeltes forbryderske Fremfærd eller et stort Antals Uerfarenhed skulde kunne være et Paaskud til at retfærdiggjøre Forsagelsen af en saa hellig Sag. — Forfatteren er ingen overspændt Enthusiast af dette Anliggende. Han seer Tingene og Menneskene, saaledes som de ere, og han har alt for god Forstand og for megen Agtelse for Sandheden til at fremstille Grækerne med de digterske Farver, som nogle Forfattere have betjent sig af, som vare forud indtagne af Oldtidens store Skygger. Han har seet dem saaledes som de ere, saaledes som Tyrkernes vilde Despotisme har virket paa dem; men midt i deres Feil, ja endog Laster, har han vidst at gjensinde nogle skjønne Levninger, nogle levende Rester af det største Folk, der nogensinde har været til. Og hvis dette ulykkelige Folk var endnu foragteligere, endnu strafværdigere end man paastaaer, er da den Omstændighed at det vil være frit, at det vil bryde det utaalelige Aag, man paalægger det, at det endeligen vil opsvinge sig til Nationernes Rang, ikke allerede nok, til at lade et saa ædelt Forehavende vække den dybeste Interesse i alle ædle Hjerter? Anstaaer det desuden Frankrig, anstaaer det Sønner af den franske Revolution, der har aabenbaret Folkeslægterne deres Rettigheder, og som har lært dem at afbøde Vold, anstaaer det dette, at forlade Grækernes Sag, fordi nogle Enkelte have viist sig strafværdige, og ikkun at see Forbrydere der, hvor man finder saa mange Helte? Lader os, der, som Frihedens Sønner, ere saa store Mønstre, være retfærdige, og lader os tilstaae, at der i Europa ikke kan gives eneste Nation, der, i den Stilling det græske Folk befandt sig, i det Øjeblik, Opstanden udbrød, havde vovet at begynde den, og havde udholdt med saa megen Standhaftighed de talløse Gjenvordigheder, der, i fem Aar i Rad, have hjemsøgt det. Vi ville ikke være værdige til at være en fri Nation, dersom et saadant Heltemod ikke bragte os til at glemme alle begaaede Feil. — Forfatterens Brevvexling begynder fra December 1826 til Slaget ved Navarin. — Vi ende denne Artikel med et Træk, der beundringsværdigen skildrer det græske Genie og Characteren af den Kamp, hvori det befinder sig. Ved Missolonghis Fald søgte Sophia Condulino, Enke efter en brav græsk Officeer, dræbt under Beleiringen, at undkomme med sine to Børn, gjennem den Skare af Qvinder og Børn, der ogsaa stræbte at undflye Seirvindernes Vildhed. Fulgt af sin Søn og sin sextenaarige Datter, skjøn som en Oldtidens Mø, havde hun neppe forladt hiin Heltestad, da hun blev vaer, at en Trop Tyrker forfulgte dem. Ved Tanken om den skjændige Lod, der ventede hendes Datter, vendte denne fortvivlede Moder sig mod sin Søn og befalede ham, at befrie hendes ulykkelige Barn fra Muselmændenes vilde Dyriskhed. Denne Begjering blev efterkommet, og det unge Menneske greb strax efter en med fire Kugler ladt Pistol i hans Belte og affyrede den paa sin ulykkelige Søster, der styrtede død ned for hans Fødder. Moderen, gjennemtrængt af Smerte, ilede med at forlade dette ulykkelige Sted og søgte at flygte med sin Søn ind i en Hule; men i det Øjeblik, de traadte derind blev Sønnen saaret i Foden af et Kartetscheskud. Han faldt og Moderen havde neppe trukket ham med sig, førend en Piquet tyrkisk Cavallerie omringede dem, og een af Soldaterne rettede sin Pistol mod den ulykkelige Sophias Hoved, og vilde dræbe hende, da den Følelse af Moderpligter, der end var hende levnet at opfylde mod hendes eneste Søn, som svømmede i Blod for hendes Fødder, opflammede paa ny den græske Qvindes Heltesjel, i det hun udraabte: "Barbar, seer Du ei, jeg er en Qvinde?" Denne Opfordring til Menneskeligheden blev hørt; Moderens og Sønnens Liv blev sparet og begge førtes i Slaverie. Tak skee Directeurerne i den Pariser- og Genever-Græker-Committé for den Virksomhed, de viste; de to Ulykkelige bleve snart løskjøbte, med 200 andre og bragte til

Corfu, hvor den Gang et stort Antal løskjøbte græske Familier befandt sig. Hvor stor var hendes Forbauselse og Glæde, da hun gjenkjendte blandt udløste Fanger sin Cressula, sin tilbedte Datter, som hun havde seet falde død ned for sine Fødder! Da den første Henrykkelse, som ingen Pen kan skildre, var over, underrettede Cressula sin Fader om, at de tyrkiske Soldater, da de mærkede, at hun var et Fruentimmer og endnu aandede, førte hende til Missolonghi. Der blev hun overdragen til Lægens Omsorg; hun kom sig snart, og blev nogen Tid derefter løskjøbt ved samme Comités Omsorg, som ogsaa havde befriet hendes Moder og Broder.

Vi leve, hører man hver Dag, i Biografiernes og Memoirernes Tidsalder. Enhver som har gjort eller seet Noget, vil fortælle Efterverden det. Enhver som har seet sit Navn nogetsteds anbragt vil see det i en Ordbog. Dog — da Misbrug ej er Beviis imod Brug (abusus non tollit usum) saa lad os holde os til Brugen, der er en Kjendssag. Der er Søgning efter Biografier. De 4 til 5000 Exemplarer som man har affat af "Biographie des contemporains" af Arnault, Jouy, Jay o. fl. have ikke været nok til at fyldestgjøre Publicums Længsel. Et andet Værk har lige Afsætning. 24 Hæfter ere udkomne; og de sidste kun komne til Navnene Chateaubriand, Chaptal, Benjamin-Constant, Cobbet, Cochrane o. fl. I England er ogsaa Søgningen af Biografier ligesaa stor. I Tydskland viser den sig ogsaa; i Spanien og Italien er man ej heller tilbage; som den biografiske Literatur i første Hæfte af det biografiske Magazin viser. Bl. f. Lit. Unt. 101.

I Middelalderen blev Johannis Evangelium holdt for en Lynildsafleder; og derfor lagte man den hyppigt i Taarnkuglerne. Saaledes fandt man f. Ex. ved Reparationen af Kirketaarnet i Leubnitz ved Dresden i sammes Tin-Kugle, foruden forskjellige Reliquier og en Klageskrivelse fra daværende Sognepræst imod Luthers Lære, (af Aaret 1536), et Johannis Evangelium. Den hele Menighed skattede sig lykkelig ved at opdage Aarsagen til at Lynilden aldrig havde slaaet ned i dens Kirke. Hvilken Bog af Biblen skulde man vel nu lægge i Kirketaarns Kuglerne for at aflede Præsters og Kirkesogns Beboeres Mysticisme? Maaske Apokalypsen? (Bl. f. l. Unterh.)

Man har udledet Navnet Bajonnet fra Bajonne, hvor de første Bajonetter skulle være forfærdigede. Dette er uden Tvivl urigtigt. Ordet haves allerede fra det 16de Aarhundrede; og betydede dengang en Dolk, som var forgyldt. Man har et Brev skrevet fra Hottoman til Jakob Kapellus til Sedan fra Aaret 1575, hvori det blandt andet hedder: Nostin etiam cognatum meum (Monsieur de Courlay) virum bonum et pium. Is biennio supra ternis a me litteris petiit ut illi p u g i o n e m i n a u r a t u m m i t t e r e m, q u e m v o s a p p e l l a t i s B a y o n n e t t e. Fra Bajonnettens Lighed med en Dolk har den herefter havt sit Navn. Det være sig nu at denne omtalte Art af Dolk er bleven forfærdiget, eller opfundet i Bajonne, er Navnet dog i alt Fald ældre end Sagen. (114 Bl. f. l. Unt. 120.)

Som de mindstbekostelige Lygter til en Stads Belysning anbefales nogle med Glascylindere, og i hvilke et pletteret Gjenskinsspeil er anbragt ikke bag ved, men ovenover Flammen. Staden Versois var det første Sted, hvor disse Gadelygter, som maa hænge midt i Gaden, og som lyse paa 200 Skridt, bleve indførte. Man har ogsaa med Held udført denne Belysningsmaade i Gera, hvor man lod en saadan Gadelygte komme fra Versois, som Model for Forfærdigelsen af andre. Gera har omtrent 1000 Huse; hver Gade, endog de mindste Stræder, er hver Aften oplyst; og Belysningen har i et heelt Aar kun kostet 700 Thaler. En eneste Lygte med 4 Reverberer oplyse 4 Gader fra det Punkt hvor de krydse hinanden. Lesefr. 12.)

Irkutsk i Østsiberien, er den vigtigste Handelstad i hele det russiske Asien. Her findes Kjøbmænd, som ere Millionærer, og tillige for en Deel Mænd af Dannelse, som jeg (heder det i en af de nyeste Reisebeskrivelser i russiske Egne,) endog fandt sielden hos Perso-

ner af denne Klasse i selve Petersborg, men her aldeles ikke ventede. De have gode Bibliotheker, med de interessanteste literariske Produkter. Deres Døttre beskjæftige sig meget med Læsning, og have Talent for Sang og Musik. I det kolde, ublide, siberiske Klima fandt jeg lidenskabelige Yndere af Digteren Putschin; ja Læsere af Homer. Stadens Folkemængde 20000 Mennesker, og over 2000 Huse, af hvilke de færreste ere af Stene. Her ere mange Kirker, blandt hvilke Cathedralkirken, der grundlagtes 1746, er pragtfuld. Stadens øverste Embedsmands, Sibiräkovs, Vaaningshuus har en pragtfuld og majestætisk Facade, og skulde visseligen, om det stod iblandt den nordiske Kaiserstads Palladser, kunne hævde sig værdig Plads blandt dem; og Husets Besidder har en Finhed og Dannelse, saa at en Gjest skulde tro sig hos en af de første europæiske Hovedstæders ved Rang, Stand og Rigdom udmærkede Statsmænd, istedetfor hos en russisk Kjøbmand i det fjerne Siberiens Ørkener. Morgenbl. 116.

I Berliner Conversationsblatt Febr. d. A. findes Meddelelser fra Skandinavien af W. Alexis (W. Häring). Heri hedder det om Gothenborg: Staden og dens Beliggenhed hører maaskee til de skjønneste i Europa. Italienske Bygninger langs med fortræffelige Canaler, en rolig Havn, omgiven af høie Klippekyster, som tilligemed de nærliggende Skjær strække sig langt ud i Havet. Den danner et rummeligt Bassin for Skjærflaaden. Stilheden i Gaderne bidrager end til dens faste Characteer (?). I Fastlandsspærringens Tid var Gothenborg en Handelsplads af første Størrelse. Ogsaa sildigere blomstrede den ved sin Sildefangst, men siden disse Gjæster ere forsvundne fra de dærværende Vande hørte hiin Betydning og det tummelfuldere Liv op. Dog ansaae svenske Patrioter Sildens Udeblivelse for en Lykke for Egnen, da Beboerne nu endeligen tvinges til at drive den hidtil forsømte Agerdyrkning med større Kraft.

I Slutningen af f. A. blev i Wien det betydelige Gods Gemünd sat paa Spil, men det vandtes af Ejerinden selv. Mangfoldige Lodder vare tagne af Tjenestekarle, Opvartere og desl. da for en Tid siden en af deres Colleger havde gjort sin Lykke paa denne Maade. I dette Øjeblik ere 69 Realiteter bestemte til at sættes paa Spil, men da i det højeste kun tre om Aaret maa concurrere, saa kan Raden ikke komme til den sidste Udspiller førend efter en Menneskealders Forløb.

Af de engelske Tidender afsættes ikke saa mange, som man i Almindelighed troer. Saaledes sælges f. Ex. af the Times, efter de nyeste Beretninger, kun 7000 Exemplarer, og man finder dette Blad dog i det mindste Værtshuus. Den største Fordeel have de engelske Aviser, ikke af disses Salg, men af Avertissementerne, som betales godt. Derfor staaer the Courier sig i dette Øjeblik bedst, endskjøndt dens Anseelse betydeligen er sjunken med den sidste Hovedministerialforandring.

I den korte Indledning til den meddeelte Prøve af den tydske Oversættelse af Oehlenschlægers Væringer, i Berliner Conversationsblatt, anføres: "I afvigte Sommer, da den ene Redacteur af disse Blade (W. Häring?) besøgte Digteren i Kjøbenhavn, fandt han ham sysselsat med en tydsk Oversættelse af Væringerne. Den blev tilendebragt i forrige Aar og vil i Løbet af det indeværende udkomme her i Trykken. Vi glæde os ved, med Forfatterens Tilladelse, at kunne i Forveien meddele nogle Prøver af en Digters dramatiske Værk, som saalænge paa denne Mark har tiet og efter paalidelige Domme med Væringerne atter er rykket i Rækken af sine ældre Værker. I Kjøbenhavn har paa det af Oehlenschlæger for en stor Deel ledede Nationaltheater Stykket gjort betydelig Lykke."

De franske politiske Dagblade have nu udvidet sig og udkomme i store Ark, der vel endnu ikke have naaet de engelskes uhyre Omfang, men dog ere en Tredieedeel større end tilforn. Denne Forstørrelse danner en Epoke i den franske Journalistik. Som bekjendt er den foranlediget ved den ny Lov angaaende Brevposterne, der bestemmer for Tidenderne, indtil en vis

Størrelse, en forhøjet Posttaxt. Da Dagbladene ikke havde maattet betale mindre, naar de havde beholdt deres hidtil indskrænkede Rum, saa have de heller udvidet sig. Nogle have i samme Forhold forhøjet Prisen, og ligesom de Londoner Blade benytte de nu Rummet til alle Slags Bekjendtgjørelser, som de lade sig betale.

Et Besøg hos Birmannernes Konge i Ava 1826. Da Krigen aldeles var ophørt, besluttede Meddeleren af Efterretningen om dette mærkværdige Besøg, at begive sig med den engelske Gesandt Grev Crawford, til denne Hovedstad i det birmanniske Rige. Omtrent to engelske Mile fra Fæstningen gik de i Land, i den Forventning, at blive Kongen forestillet; indtil dette var skeet kunde det ikke tillades dem at komme ind i Staden. Men førend denne Prøvelsestid var forbi, bleve de indbudne til et Vandpartie, der finder hvert Aar Sted i Kongens og hans Families Overværelse. For at nyde dette prægtige Syn, uden at sees, da dette vilde været upassende førend de vare forestillede, saa lod man et stor Skib kaste Anker midt i Floden lige for Kongens saakaldte Vandpallads. Ombord paa dette Skib saae de Festen. Den bestaaer i Veddefart af Krigsskibe, og den, som vinder Seir, faaer, foruden en Foræring, Tilladelse til at føre Kongens Barke. De Indfødte styre deres Baade med utrolig Hurtighed og Færdighed. Der gives intet skiønnere Syn end denne store med forgyldte Skibe bedækkede Flod. Nogle Dage derefter fandt Audiencen Sted i Palladset, der er en prægtig Bygning af Træ, udvendig og indvendig heel forgyldt, og som gaaer ud i en Pyramide, paa hvilken der er anbragt en Parasol. Alt hvad der hører til Kongedømmet eller Religionen er kronet paa denne Maade. Palladset ligger i en lille By, N. O. for Ava. Efterat Britterne havde taget Skoene af bleve de førte ind i en stor Sal, hvor hele Hoffet var forsamlet. Man anviste dem Plads lige for Kongen. Ved et af Musiken givet Løsen, aabnede en Dør sig i de øvre Dele af Tronen, og Majestæten, fra Top til Taa bedækket med Guld og Ædelstene, lod sig see. Efter ham kom Dronningen med Prindsesserne og

toge ogsaa Plads paa Tronen. Monarken spurgte nu, hvo disse Folk vare. Gesandten svarede, at de vare Undersaatter af Kongen af England, affendte med Breve fra Generalgouverneuren i Indien, for at lykønske ham til Fredsslutningen. Hs. Majestæt gjorde derpaa adskillige Spørgsmaale, og da disse vare besvarede, trak han sig tilbage, efter at han havde tildeelt nogle Titeler, gjennemseet Fortegnelsen over Foræringerne og ladet fremsætte Forfriskninger. Denne Fyrste seer ret godt ud, er omtrent fyrgetyve Aar gammel, før og velskabt. Han bærer et Guldgevandt, der omgiver hans Legeme tæt som et Pantser, og hænger langt ned ad Skuldrene, hvorved han seer bredere ud end han virkeligen er. Hans Hovedbedækning er en pyramideformig Hjelm, lig det hvormed Afgudsbillederne Gantema og Budah ere bedækkede, men rigt besatte med Rubiner og Diamanter. Hans Fingre ere fulde af Ringe, og en lang Guldkjæde, bestaaende af fire og tyve Flætninger, der betegne Rigets højeste Rang, hænger ned ad hans venstre Skulder. Paa en ved Siden af ham liggende Pude af Guldstof og rødt Fløjel ligger hans Sværd, hvis Skede og Greb ere af Guld, besat med Rubiner. Dronningen bar et langt Gevandt af guldbroderet rødt Fløjel, bedækket med en Tunica af Musselin, prydet med Guldpailleter. Paa Hovedet havde hun en græsk Kasket af Guld, bedækket med Ædelstene. Hun er den første birmanniske Dronning, der har viist sig med sin Gemal paa Tronen. Han synes at elske hende, og i det Hele er hun snarere smuk end hæslig. Paa Grund af hendes Characteer hades hun mere end elskes af Folket. Hun er meget andægtig, og opretter uophørligen Pagoder for Budha, men i hendes Gemak og i Kongens Fraværelse bestaaer hendes største Fornøjelse i at nyde overdrevent meget Opium. — Den hvide Elephant stod paa et prægtigt Tæppe i Gaarden. Hans Seletøi er af rødt Fløjel, smykket med Diamanter og Rubiner. Som andre fornemme Personer, siger Forfatteren, har han eller har han havt Provindsen Arakan til sit Underhold. Nu, da vi have frataget ham denne, maa Himlen vide hvad han lever af. — Den formodede Tronarving,

Kongens ældste Søn, avlet med hans første Kone, er et ungt Menneske paa sexten Aar. Moderen holder ham stedse fjern fra Faderen, og det er ham ikke tilladt at lade sig see offentligen med hiin. — — Anføreren for Hæren er Kongens Broder, Prinds Tharamattee, en smuk Mand, som holder meget af Europæere. — Dronningens Broder, Mendagée, kaldes den store Fyrste. "Vi bleve, vedblev Forf., meget glimrende optagne af ham. Ved Indtrædelsen i Audiencesalen modtoges vi af en Gruppe smukke Fruentimmer, som bare Gevandter af Guld og rødt Fløjel og pyramideformige Huer paa Hovedet. Paa hver Side af Værelset befandt andre pyntede Fruentimmer sig, der dansede ved musicalske Instrumenters Lyd. Strax efterat vi havde sat os ned, traadte Fyrsten med sin Gemalinde og Datter ind. Han seer ud som om han var udsvævende og er desuden berygtet for sin Grusomhed. Hans syttenaarige Datter er meget smuk, og for en Birmanerinde, saare lys af Ansigtsfarve, hendes Træk ere af den Art, at hun selv i England kunde gjelde for smuk. Her, som overalt, bleve vi opvartede med Forfriskninger. De bestode af Betel, Thee, Confiturer, ristede Græshopper *) og Cigarer. Disse ere saa almindelige, at det ansees for et Tegn paa Fattigdom, naar man ikke stedse bærer een i Munden.

Det Cabinet af Mynter og skaarne Stene, som Kongen af Nederlandene eier, og som findes i Haag, bestaaer af 33,675 Medailler og Mynter, hvoriblandt 5800 Græske og 1183 Romerske, samt 1325 skaarne Stene. Mærkværdige i højeste Grad er den herlige Gemme af Dalion, forestillende en bevæbnet Qvindes Kamp med en af Havet opstigende Hest, og en Camée, den tredie i Størrelse blandt alle bekjendte Onyxer (10 Tommer høi, 6½ bred).

*) Disse, mener Forf. ere aldeles ingen ubehagelig Ret, naar man eengang har vant sig til den Idee, at man spiser et Insect.

I Bibliotheket i Rouen findes en uhyre, paa Pergament skreven Kirkepsalmebog (Graduale), paa hvis Forfærdigelse en fordums Munk i Abbediet St. Quen har anvendt tredive Aar af sit Liv. Den er en Foliant og veier med si svære Omslag, 75 Pund. Man har den liggende paa et særskilt Bord, thi enhver, som besøger Bibliotheket, ønsker at see samme. Den er forsynet med en Laas, hvortil Opvarteren har Nøglen. Ordene under Noterne ere skrevne med store skjønne Bogstaver og ovenfor saavelsom i Slutningen af hver Sang er anbragt en smuk Vignette med glimrende Farver. I det Hele er der 200 Malerier, hvoraf det sidste forestiller Døden og Altings Ende.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 Juli 1828.

		à	
Hamburg 2 M. — à vista 214			
Species 217			
Specier solgtes til 13 Rbmk. : ß.			
Bank=Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158	—	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	51¾	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	—	Rbd. Sedl.
Dito Dito	79½	—	i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	110¾	111	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99	—	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	—	i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59¾	60	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 54.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 5 Juli 1828.

Den gallske Læres Skjebne i Frankrig og Engelland.

Det er bekjendt, at Dr. Gall i Aaret 1805 besøgte Kjøbenhavn, og den Opsigt, hans Forelæsninger da gjorde, er endnu mange i friskt Minde. Men efterhaanden kjølnedes den varme Iver man da havde for hans Lære, og skjøndt den aldrig siden blev saa stor og almindelig, som den Gang, vaagnede den dog noget igjen ved Dr. Ottos Bestræbelser for at udbrede Phrenologien, en Benævnelse, som, saavidt vides, Dr. Spurzheim har givet Hjernelæren, og som finder sin bedste Forklaring i det af ham paa Fransk udgivne Værk: "Jagttagelser over Phrenologien, eller Kundskaben om det moralske og aandige Menneske, grundet paa Nervesystemets Forretninger. Men kun faa, selv af Galls største Beundrere hertillands, synes at have bekymret sig om, hvorledes det siden er gaaet hans Lære, især i Frankrig, hvor han af det verdensberømte franske Institut ventede Dommen derover, som fra det højeste Tribunal, imod hvis Mening det forbausede Europa ikke vilde vove nogen Indsigelse og som maatte stoppe Munden paa hans Modstandere. Interessant er det derfor, at erfare, hvorledes det gik ham der, og Leilighed dertil giver os en meget indholdsrig Afhandling om Phrenologien i The foreign quarterly Review, Febr. 1828. Den første som Gall og Spurzheim, ved deres Ankomst til Paris, henvendte sig til, var Hovedet for Institutets anatomiske Afdeling, den berømte Cuvier, ligesaa rig paa Kundskaber, som bøjelig af Characteer. Han modtog de tydske Læger med megen Finhed. Han bad dem om at sønderskjære for ham og nogle af hans lærde Venner en Hjerne, han hørte en Privatforelæsning med Opmærksomhed og syntes godt stemt for Læren. Han talte i det Hele endog bifaldende derom. Paa samme Tid havde Institutet begjert af den første Consul Tilladelse til at belønne Sir H. Davy med en Priismedaille for hans beundringsværdige galvaniske Experimenter; det fik den vel, men det gjorde Consulen Ondt, og da han erfarede at den største af hans sammenlignende Anatomister havde hørt Forelæsninger hos Gall, blev han ganske opbragt. Ved en Lever skjændte han paa sit Lands vise Mænd, der nedlode sig til at lære Chemie af en Engelskmand og Anatomie af en Tydsker. Den forsigtige Borger forandrede nu Sproget. Institutet udnævnte en Commission til at meddele en Indberetning om Dr. Galls og Spurzheims Arbeider; Cuvier opsatte Beretningen. I denne bestræbte han sig for, ikke at forkynde Sandheden, men at forringe to tydske Lægers Fortjenester. Hvor han kun kunde finde den fjerneste Lighed mellem det ubetydeligste Punkt af deres Fremgangsmaade og nogetsomhelst der forhen var skeet, dvælede han med særdeles Fornøjelse, og berørte

kun løseligen hvad der virkelig var nyt. Han undskyldte endog Institutet for at have taget Gjenstanden i Overveielse, sigende, at de anatomiske Undersøgelser vare aldeles forskjellige fra Hjernens Physiologie og Læren om aandige Aabenbaringer. Det var den Deel af Gjenstanden Buonaparte havde misbilliget, og Cuvier gav Consulens Mening gjerne Fortrinet for sin egen. Beretningen var saa ubillig og utilfredsstillende, at Gall og Spurzheim lode trykke et Svar, hvori de anklagede Commissairerne for, ikke at have gjentaget deres Forsøg. I November 1807 holdt Gall, understøttet af Spurzheim, den første Cursus af sine offentlige Forelæsninger, der gjorde megen Opsigt og vakte stor Deeltagelse. Men uagtet han opholdt sig bestandigen i Paris og holdt Forelæsninger der, naar Leilighed dertil kun tilbød sig, medens Spurzheim gjorde Alt, hvad der stod i hans Magt, for at udbrede Phrenologien, saa blev Publicum dog ikke phrenologisk. De Franske ville kun tænke lidt derpaa, saalænge deres Aand ikke er alvorligen henvendt paa et Studium, de hidtil have meget forsømt — Studeringen af det menneskelige Væsen i andre Dele end Nerver og Muskler. I Aaret 1824 forbød den franske Regiering alle offentlige Forelæsninger uden særdeles Tilladelse, og Dr. Spurzheim saae sig nødsaget til at indskrænke sig til Privatconversationer i sit eget Huus. Dette Forbud var et Banesaar for al phrenologisk Granskning i Frankrig. — Saasnart Forbindelser igjen vare aabne reiste Spurzheim til Engelland. Øieblikket var ikke gunstigt. Krigens Saar vare endnu ei lægte; man var indtaget mod Tydsklands Lære og frygtede for Charletanerie. Dr. Spurzheim havde mange Hindringer at kæmpe imod. Hans Hjernedissection gjorde vel her, som overalt, stor Opsigt blandt de Lærde og indgjød Agtelse for Læren, men Virkningen heraf var dog ikke saa almindelig, som man havde ventet. Ved den første Cursus af Forelæsningerne vare kun fyrgetyve Tilhørere, og ved den næste var Antallet ikke større. Fra London reiste Spurzheim til Bath, Bristol, Cork og Dublin, hvor han ogsaa holdt Forelæsninger. — I Edinburgh Rewiew for Juni 1815 læstes nu en Artikel, hvori Gall og Spurzheim bleve dygtigen nedrevne. Der gives neppe et fornærmeligt Tillægsord i Sproget, uden at det jo blev anvendt baade paa deres moralske og aandige Characterer, og de bleve næsten ligefrem kaldte Fools and knaves. Resultatet deraf var, at Galls og Spurzheims Værker have ikke fra en eneste Kjendsgjerning til vor Kundskab om Menneskets Bygning og Functioner; men bestaae af en saadan Blanding af grove Feil, overspændte Urimeligheder, haandgribelige Vildfarelser og meningsløse Anførelser af Skriften, at de tos retsindige og forstandige Mennesker ikke lade nogen Tvivl tilovers om Forfatternes virkelige Uvidenhed, Hyklerie og Empirismus. Spurzheim reiste nu til Edinburgh, forsynet med et Anbefalingsbrev til Forfatteren af hiin Artikel, som var Professor i Anatomien, og erholdt af ham Tilladelse til at gjøre en Dissection i hans Nærværelse. Den fandt Sted i hans Høresal. Adskillige Øine vare mere eller mindre klarsynede end andre, thi de saae eller troede at see Fibre. En anden Dag blev berammet, Værelset var propfuldt. Med Edinburgh Rewiew i den ene Haand og en Hjerne i den anden, modsatte han Paastanden Kjendsgjerninger. Artiklens Forfatter vedblev at troe som forhen; men Publicum troede Anatomen, og denne Dag vandt han henved fem Hundrede Vidnesbyrd, at den hvide Hjernemasse bestod af en Fibersammensætning, medens den skilte Modstanderen ved en stor Deel beundrende Discipler. Spurzheim aabnede nu en Cursus af Forelæsninger. Han pleiede at sige til Skotterne: "I ere langsomme, men sikkre; jeg maa tøve nogen Tid hos Eder, og da vil jeg overlade Frugterne af mine Arbeider til at modnes i Eders Hænder. Det er Pletten, fra hvilken, ligesom fra et Middelpunkt, Læren om Phrenologien skal udbredes over Britanien." Forudsigellen var sand. Omvendte strømmede til fra alle Sider; de Vantro kom og bleve omvendte. Efter et Ophold af syv Maaneder vendte Spurzheim tilbage til London; men den phrenologiske Daarskabs eller Viisdoms Frø var saaet og det spirede saa hurtigen, at det næsten syntes som om der ikke var en gold Plante iblandt dem. Efter tre Aars Fraværelse fra Paris vendte Spurzheim tilbage dertil og besøgte ikke

Engelland igjen førend 1825. Imidlertid havde Phrenologien udbredt i London en Hjernefeber, der betog de fleste Hoveder, indtil 1820 et Selskab dannede sig med Hr. G. Combe i Spidsen. Denne havde begyndt med at være Sceptiker, blev efterhaanden omvendt, og er nu en ivrig Tilbænger. Hans Iver og hans Skrifter, hans Udholdenhed og Dygtighed give ham en meget høi Rang blandt brittiske Phrenologister. I Begyndelsen havde Selskabet hverken Hoveder eller Hjerneskaller; men snart indstrømmede saadanne tilligemed andet nødvendigt Tilbehør i Mængde som frivillige Gaver, og aldrig har der været et lærdt Selskab, der har havt en saadan Overflødighed deraf som dette. Samlingen stod aaben for Almeenheden; Selskabets Møder vare periodiske og 1823 udgav det et Bind phrenologiske Forhandlinger. Lignende Selskaber bleve oprettede i andre Stæder. Det vilde blive for vidtløftigt at opregne alle den ny Videnskabs Held og Seire i Form af Selskaber, Samlinger af Buster, meget besøgte Forelæsninger i de forskjellige Dele af det brittiske Rige. London, Exeter, Manchester, Glasgow, Liverpool, Cork, Hull, Dublin, Paisly, Dundee kappedes med hverandre, efter Evne, at udbrede Videnskaben, og i et Øjeblik opstode i Engelland flere Phrenologister end i tyve Aar i det Land, hvor Gall og Spurzheim i al den Tid have boet. — Ogsaa i de brittiske Colonier er Phrenologien ikke bleven forsømt, og Dr. Murrey Patterson, i det ostindiske Compagnies Tjeneste, holdt i Calcutta, hvor et phrenologisk Selskab skulde dannes, Forelæsninger. I de forenede Stater har Dr. Caldwell, medicinsk Professor ved Universitetet i Pensylvanien, udgivet "Elements of Phrenologie" og holdt Forelæsninger i Baltimore, Washington etc. og ved eet af de amerikanske Universiteter nævnes regelmæssigen "en Professor i Phrenologien." Heller ikke have andre Stater været ubekymrede i den Henseende, og Kjøbenhavn roser sig af Doctorerne Otto og Hoppe. Man maa imidlertid ikke troe, at alt dette bevirkedes i Engelland, uden Modstand og ond Villie. De leende Journaler skosede, de grædende jamrede; nogle vilde nedtrykke Læren ved Autoritet, andre ved Kirkens Banstraale. Det vilde være for vidtløftigt og ubehageligt at anføre alle de Midler, hvortil nogle, rigtignok faa, toge deres Tilflugt, for at knuse den, uden at høre. Men det er en Grundsætning i den brittiske Lovgivning, fordi der er Følelse i den brittiske Retfærdighed, ikke at hænge et Menneske, der gribes i en Drabsgjerning, ved den første, den bedste Lygtepæl, uden Dommer eller Jury. Den samme Følelse hersker i alle vore Kjendelser, og medens Nogle skraalede, at Dr. Gall og Spurzheim skulde puttes i en Sæk med deres onde Gjerninger og druknes som Hexer, begjerte Andre, som en irlandsk Dommer — Lord Kilvarn gjorde for sine Mordere, at de skulde blive forhørte efter Guds og Landets Love. — Læren, saaledes som den er bleven antagen i de nys anførte Lande stemmer imidlertid ikke nøje overens med Galls oprindelige Ideer; heller ikke er hans Anskuelse af adskillige Detailler, i dette Øjeblik, i alle Henseender, den samme, som Spurzheims. Saa umaadelige hans Arbeider og Anstrængelser have været, var det dog besluttet, at hans Skjebne skulde være menneskelig, og at han ikke skulde ende sit Liv, uden den Erfaring, at hvor uhyre hans Horizont end var, saa var den dog ikke Jordens Grændser. 2 x 18.

Indenlandske Efterretninger.

Om en driftig Borger Kjøbmand Peder Svendsen i Storehedinge læser man i Ugebladet Patrouillen Nr. 21, d. 25 May sidstl. følgende: (her noget forkortet.) "For Tiden opholder jeg mig i en Kjøbstad, men, som ikke vilde kunne kaldes andet end en Bondeby, hvor Bønderne have Tilladelse til at opsvie deres Sæd til dranket Brændeviin, hvis een Mand ikke var. Denne Mand er barnfød her i Byen af fattige Forældre. — Paa gammel Viis blev han sendt ud i Verden med denne Leveregel fra Forældrene:" — reen Haand, og reen Mund; frygt Gud over alle Ting; elsk din Næste som dig selv; og gjør ej anderledes mod Andre end du vil at de skulle gjøre mod dig. — Gud befalet." Dren-

gen blev til Mand, og giftede en Enke, hvis hele Rigdom bestod i otte nøgne Børn, ved hvilken Leilighed han dog, ved sidst afdøde Greve Moltkes, til Bregentved, Hjelpsomhed for Værdige, blev Fæster af en hollandsk Vejrmølle, kaldet Juellinge Mølle ved Haarløv. Dennes Drift kunde givet en almindelig Mand nok at varetage, men ikke Hr. S. I Aaret 1808 forpagtede han tillige af Geheimeraad Holstein den betydelige Avlsgaard: Jomfruens-Egede, hvilken han modtog med forsultede Kreature, uden mindste Forraad af Høe og Halm; men bragte det i 6 Aar dertil, at han, istedetfor 30, nu kunde saae 60 Td. Vintersæd i velgjødet Agerland. Naar intet Misgreb eller Uhæld knuger et Lands Borgere, saa belønner Flid og Sagkundskab sig selv. Dette var og her Tilfældet. Godsejeren, der saae, at Hovedgaardens Avling var forbedret til det dobbelte, fandt nu, at han kunde og saae en dobbelt Forpagtnings Afgift. Men da Forpagteren havde en Kontrakt paa flere Aar, saa kunde denne kun hæves ved Overeenskomst, som og skeete, hvorved Hr. S. fik en contant Afstaaelse af 100000 Rbd. (?) — Han indfriede nu sin ældre Broders Gjeld og underholdt denne Familie. Herved kom han i Besiddelse af sine Forældres faldefærdige Hytte, og, af Drift til at virke og ædel Gavnelyst, vilde han her aagre med sit Pund og sine Penge; — Her, hvor han var fød, byggede han en grundmuret Gaard, to Etager høj, og nogle og 50 Alen lang til Gaden, med Bryggerie, Maltgjørerie, Maskinbrænderie, Butikker rc. Han har bygget flere Steder her i Byen, hvoraf han endnu tillige ejer et Huus, der beboes af 8 Arbeidsfamilier, der kanskee ellers vare husvilde; thi det er i denne By, som i alle andre, ingen har Huus eller Rum for den Fattige. —

Her er, tænkte Hr. S. — saameget Kridt ved Klinten, som ikke ret synes at betale sig for Landet, naar det kun allene, til at betegne nogle Tal, kan bruges paa en Kjøbmandsdisk. Mon der ikke kunde bygges af dette Material? Paa Bygningstømmer er Landet fattigt. — Til at brænde Muursteen hører Brænde. — Jeg vil bryde Isen, vove et Forsøg med at opføre en Mølle af denne Steen. — 1822 stod nu hans

hollandske Mølle med 5 Qværne ved hans Kjøbmandsgaard; og opført allene af Kridtsteensgrundmuur til Hatten, i en Højde af 30 Alen. Prøven er varig, thi endnu 1828 staaer Møllen uden mindste Revne som en støbt Stenmasse. Dette vellykkede Forsøg har og vakt Opmærksomhed. Foruden at Kridtstensbygninger ere blevne almindeligere, og dette Material mere afsætteligt, skal det og have foranlediget en Møller i Kjøbenhavn til at opføre en lignende hollandsk Mølle af Kridtsteen. (Det var afdøde Møller Olund.)

Til end yderligere Beviis for Hr. Ss. Iver tillige for Landvæsenet turde det vel regnes, at han ved 18 forskjellige Skjøder først er bleven istand til, ved sin Kjøbmandsgaard at faae samlet 150 Td. Land. — Han har afdeelt, indgrøftet, og beplantet sine Jorder, og bespiser sine Folk got; og det kan bevises, at han aarlig og til dette Dieblik dagligen har kostet og lønnet fra 100 til 50 Arbejdsfolk, som han endnu dagligen koster og lønner. —

Hr. S. var endog, som Forpagter af Jomfruens-Egede, saa elsket af Bønderne, saa at Mænd og Qvinder mødte paa Herregaarden 1814, da han rejste fra samme, og toge en saa kjerlig Afsked med ham, som det havde været med en øm Fader. Ligesom enhver her i Egnen veed at fortælle dette, saa kan og Herregaardens Præst, som var mellem de Forsamlede, bevidne dette. Men han var ogsaa en Fader imod Bønderne; een fik Gryn, en Anden Erter, den Tredie Fedevarer, den Fjerde til at give paa Haanden paa en Ko, den Femte til et Faar o. s. v. — — Hr. S. er, som ovenfor sagt, tillige Forpagter af Juellinge hollandske Vejrmølle, tilhørende Hr. Greve af Moltke til Bregentved, der og kjender Mandens borgerlige Færd og Virksomhed."

(Ved Meddelelsen af paafølgende Stykke blev Redaktionen opmærksom paa det forestaaende, og troede dets Indhold at have megen Interesse,

og at dets Optagelse endog vilde være nødvendig til desbedre at forstaae Meddelelsen.)

Tilfældigen læser jeg et Stykke i Borgerbladet Patrouillen No. 21 af 25. Maji d. A. der fremstiller en driftig Borgers gavnlige Daad i en af vore mindre Kjøbstæder. Sandheden, i det Heele betragtet, maae enhver anerkiende, som nøie kjendte og kjender ethvert af hans Fortids og Nutids udførte Foretagender, og upartisk vil bedømme dem; men tilfulde overbeviist om, at Forfatteren af ommeldte indrykkede Stykke i visse Henseender har feilet, finder jeg mig opfordret til at berigtige, og med indskrænkende Tilsætninger at udvikle det Sande i hvad der om S. erganført. At S. giftede en Enke med 8 uforsørgede Børn er vist, og herved traadde ind i en saare mislig Stilling, den han dog, saavel ved omhyggelig og hensigtsmessig Drivt af Møllen, som ved en anden indgribende Syssel snarligen bragte paa Fode, og, som sagt, i Aaret 1808 saae sig i Stand til at paatage sig Forpagtningen af Jomfruens-Egedes Avling og Hollænderie, hvor han ved umiskjendelig Flid, Virksomhed og Opoffrelser, med stadigt Hensyn til at opmuntre, gavne og vække Lysten til en bedre Brugsmaade iblandt Bønderne, som i denne Egn heri har staaet meget tilbage, erhvervede sig Almeen- og fortjent Agtelse.

I Foreening med Møllens Drift var han, mere end enhver Anden, sat i Stand til at kunne hoste fortiente Frugter af sin utrettelige Virksomhed i de 6 Aar han havde Egedes Forpagtning; men naar Forfatteren lader S. udtælles 100000 Rd. af Eieren for Aftrædelsen af Forpagtningen, er dette aldeles urigtigt. Vel forjettede den imellem Ejer og Forpagter afsluttede Kontrakt paa 12 Aar, at, hvis Ejeren blev sindet, efter de første 6 Aars Forløb, selv at drive Avlingen, skulde Forpagteren villig fratræde; imod at nyde for de følgende 6 Aar en Godtgjørelse af 500 Rbd. aarlig; men denne kom ikke S. tilgode, da Ejeren vægrede sig, og ved Domstoelens endelige Afgjørelse blev han og-

saa herfor friefunden — Under Egedes Forpagtning døde hans Kone. Børnene vare forsørgede, og nu eene sig selv at tage Hensyn til, kunde han i rolig Stilling med det Erhvervede henlevet sin øvrige Levetid, men i dets Sted virker han saaledes som Forfatteren har skildret, og er den ham tillagte Roes for hans utrættelige Virkelyst ej overspændt, men hans for Almeenheden, Efterverdenen og Kjøbstaden indførte Foretagender, som han i 13 Aar ideligen og endnu fortsætter, fortjene vist nok den hæderlige Fremstillelse af hans ædle Borgerdaad.

An.

Aabent Brev til Hr. Lector P. Hjort, i Anledning af hans Æres-Forsvar (Skilderiet No. 43 Pag. 682-686) og hans fortsatte Bidrag til at karakterisere Hr. C. W. Elberling som Recensent (Skild. No. 51 Pag. 807-809).

Hr. Lector!

Dengang jeg efter Opfordring af Litteratur-Tidendens høiærværdige Redacteur beslut tede mig til at recensere Deres Udkast til en Latinsk Conjugationslære, var jeg, som jeg allerede offentligt har erklæret (Skild. No. 41 P. 646), forberedt paa at blive besvaret med Grovheder; De overtraf næsten min Forventning ved paa en høist fornem Maade at afgive en Erklæring over min Recension (Skild. No. 38 P. 605-6), ved hvilken jeg fandt mig beføiet til at skrive nogle Bemærkninger (Skild. No. 41 P. 646-651). De fleste af disse syntes De at erkjende Rigtigheden af, da De (Skild. No. 43 P. 682-686) i en langt mere human Tone kun tog til Gjenmæle mod en formeentlig Sigtelse for Plagiat. I dette Stykke paastaaer De, at jeg erklærer Deres Fortales Ord: jeg saae da snart, at der gaves i Latinen, ligesom i alle gothiske Sprog, to Hovedklasser eller Hovedconjugationer, for en Opdigtelse.

Men imod denne Forklaring af mine Ord finder jeg mig beføiet til at protestere; jeg veed ikke rettere, end at man en Tidlang kan være blind for en af en Anden fremsat Sandhed, indtil man endeligen, undertiden under ganske andre Sysler, seer, at han har Ret. Da jeg imidlertid ikke vel kunde nægte Muligheden af, at Flere uafhængigt af hinanden omtrent kunne falde paa samme Idee, og havde andre Forretninger end at skjendes med Dem om en Sag, jeg ikke havde lagt stor Vægt paa, lod jeg Dem beholde det sidste Ord, især da flere Mænd, for hvis Dom jeg har Agtelse, da jeg spurgte dem om deres Mening, ikke fandt, at jeg behøvede at besvare Deres her omtalte Stykke. Jeg ansaae nu Sagen for endt, da Skilderiet No. 51 medførte en ny Beskyldning, hvorpaa jeg ansaae mig forpligtet til at svare, just ikke for at vise, at De har begaaet Plagiat (thi derom kan ikke let nogen Anden end De selv dømme), men for at forklare, hvorledes jeg efter Deres Systems Beskaffenhed har kunnet troe det. Da imidlertid Dokumenterne i Sagen nu ere altfor adspredte til at jeg tør antage, at enhver Læser af Skilderiet har alt det Fornødne ved Haanden, seer jeg mig nødsaget til at afskrive et Stykke af min Recension (Lit. Tid. No. 16 P. 242 sq.) med hvad dertil hører: "Forfatteren fremsætter (Pag. 7) sit Systems Hovedsætning saaledes:

""1. *De latinske Verber ere, af Naturen, deelte i to Conjugationer.*

2. Det Eiendommelige ved den første er, at Rodens Mærkebogstav, efter visse Regler, forandres.

3. I den anden Conjugation forbliver derimod Mærkebogstavet det samme, i alle regelmæssige Verber, og det Eiendommelige ved denne er, at en af de tre Vokaler a, e, i, som oftest staaer imellem Verbets Rod og Flexionen. (De saakaldte verba pura).""

"Anmelderen tilstaaer, at han flere Gange havde gjennemlæst disse Ord, saavelsom hvad der siden siges om 2den Conjugation (Pag. 84), uden at være istand til at indsee, hvad der er fundamentum divisionis. Endelig troer han af Pag. 98 sq. og Forf.'s senere Yttringer i Skilderiet for 1827 No. 89 Pag. 1415 at indsee, at Forf. med ubetydelige Forandringer følger de af Ev. Scheid, R. Rask og K. L. Struve opstillede Systemer." Det af mig paaberaabte Sted af Deres Skrift P. 98 sq. lyder saaledes: "Hvad de enkelte Flexioner angaaer, saa kan man ikke antage andet, end at begge Conjugationer flecteres paa samme Maade, og at den tilsyneladende Forskjæl i flere Udgange af de i begge til hinanden svarende Former, alene kommer deraf, at den første Conjugations Særkjende er en Forandring, eller Aspiration, i Rodens karakteristiske Consonant, den andens derimod en indtrædende Danningsvokal, som paa sin Maade ogsaa trækker en Aspiration til sig i Perfektum, men som sædvanligen opsluger Flexionsvokalen, naar denne er e eller i, og derved bliver lang. F. Ex. amās, monēs, audīs contraheret af am-a-ĭs, mon-e-ĭs, aud-i-ĭs; amāre, monēre, audīre contrh. af am-a-ĕre, mon-e-ĕre, aud-i-ĕre; amābar, monēbar contrh. af am-a-ēbar, mon-e-ēbar; amant, monent af am-a-unt, mon-e-unt, o. s. v." Deres Yttring i Skilderiet, som jeg har støttet mig paa, er følgende (Pag. 1416): "For den af mig fulgte Orden kan anføres, — at man i min første Conj. (*den gamle 3die*) heelt igjennem kan see Flexionerne *rene*, f. Ex. *carp-o*, carp-am, carp-unt, carp-ebam, o. s. v., hvorimod de i anden Conj. oftere sammensmelte med Roden, f. Ex. amo, amem, ames, amant, amabam, monent, o. s. v. for am-a-o, am-a-am, am-a-as, am-a-ebam o. s. v. Det er derfor et *stort* Spørgsmaal, om den Conj., hvor *Flexionerne* snart sammentrækkes med Roden, snart ikke, er simplere og lettere at lære end den, hvor de altid blot vedhænges Roden." Jeg var nu ikke istand til at troe Andet, end at De tilligemed Scheid, Rask og Struve antog, at Flexionsendelserne af Verberne paa āre, ēre, īre, vare opstaaede ved en Contraction af den paa en Vokal udgaaende Rod og de samme Flexionsendelser, som findes i den almindelige 3die Conjugation. Jeg seer nu rigtignok, at De i Deres Skrift kalder Vokalerne a, e, i Danningsvokaler og at De i Skilderiet No. 43 P. 685 erklærer, at "De troer at have beviist, at disse Vokaler maa betragtes som en afledende Forbindelse imellem Rødderne am, mon, aud, o. s. v. og Flexionen;

ja hele Deres System er grundet paa denne Sætning." Jeg skal være Dem megen Tak skyldig, dersom De vil vise mig, hvor De har ført dette Beviis, og dersom De tillige vil forklare mig, hvorledes det er gaaet til, at De i det af mig i min Recension paaberaabte Stykke af Skilderiet for 1827 har erklæret, at Flexions-endelserne ere sammensmeltede med Roden. Dersom De selv kan tage Feil i Deres System, hvorledes kan De da forlange, at jeg eller nogen Anden skal forstaae Dem rigtigt?

Om det Øvrige kan jeg fatte mig kortere. I Skild. N. 43 P. 684 erklærer De, at "Struve antager 4 Conjugationer. De troer at have beviist, at der gives kun to." De citerer nu endeel Steder af Struve, hvoraf dette skal blive klart. At jeg ikke var uvidende derom, og at jeg tillige vidste, hvorledes dette var at forstaae, kan De see af min Recens. P. 247 sq.: "Derfor har Struve gjort Ret i først at opstille de sædvanlige 4 Conjugationer og derpaa give sine Anskuelser om een Urconjugation." Imellem de af Dem anførte Steder af Struve findes ogsaa P. 134-152, hvor han taler om sin Urconjugation; men om denne selv har De ikke mælet eet Ord, saa at den, der ikke kan eftersee Stederne (og der findes neppe mange Exemplarer af Struves Skrift her i Landet), maa troe, at han kun følger det gamle System: er det ærlig Kamp fra Deres Side? — Men De antager ikke een, men to Conjugationer; altsaa er Deres System et andet. Mener De virkeligt, at De kan faae Nogen til at troe, at det er en betydelig Forskjel? Er dette Tilfældet, da følger ogsaa, at det Græske Conjugations-System vilde blive betydeligt forandret, naar Een istedetfor at sige, at Verberne paa ω ere deels barytona deels contracta, faldt paa at sige, at de Græske Verba paa ω ere af Naturen deelte i to Conjugationer: det Eiendommelige ved den første er, at Rodens Mærkebogstav efter visse Regler forandres (thi gjelder dette om de latinske Verba af 3die Conjug., gjelder det ligesaa vel om verba barytona); den anden deler sig efter de tre Vokaler α, ε, ο, som i Verber af denne Conjug. staae imellem

Roden og Flexionen og sammentrækkes med Flexionsendelserne, i tre karakteristisk forskjellige Slægter, τιμᾶν, ποιεῖν, μισθοῦν. Maaskee vil De have den Godhed at oplyse, at der er større Forskjel mellem Deres og Struves System i de Latinske Conjugationer end imellem det af mig opstillede System for de Græske Conjugationer og det sædvanlige. — Angaaende det Øvrige, som De ikke har laant fra Struve, vil De behage at opvise et eneste Ord enten i min Recension eller i mine Bemærkninger i Skilderiet, hvori jeg har beskyldt Dem for noget Saadant. Tvertimod vil De finde i min Recens. (P. 245): "Anm. tør ikke billige dette (at Perfektum af 3die Conjug. karakteriseres derved, at et s indtræder imellem Mærkebogstavet og Flexionen) som en almindelig Regel og foretrækker med Struve at opstille fire Tilfælde for Dannelsen af Perfektum." Ligeledes (P. 267) om Deres Samlinger af sjeldnere Verbalformer: "Rigtignok findes det Meste af det, her er samlet, allerede hos Struve (hvilket Forf. selv bemærker Pag. 4); men det er øiensynligt, at det, Forf. giver, er hans Eiendom." — Hvad Prof. Rasks Skrift angaaer, har De erklæret, at De ikke har læst det, før De skrev; det troer jeg meget gjerne, naar De forsikkrer det; men jeg vilde ansee det for en Fornærmelse imod Dem fra min Side, dersom jeg havde troet, at De, der vil være philosophisk Sproggrandsker, ikke havde læst dette Skrift, i hvilket De ogsaa (P. 182) vilde have fundet Scheid anført. At De forresten i Deres Skrift P. 62 nævner Grimm, veed jeg nok, og formodentligt kunde han ogsaa have været nævnt P. 8; derimod udbeder jeg mig blot eet Sted, hvor De har nævnt Prof. Rask (Saml. Skild. No. 43 P. 685-86).

I Deres nyeste Stykke (Skild. No. 51 P. 807) vil De nu bevise, at Deres System afviger aldeles fra Scheids. De begynder meget fornemt: "Jeg lod Bogen komme." Heraf skulde man næsten formode, at De enten havde forskrevet den directe fra Utrecht eller fra et andet langt bortliggende Sted, dersom man ikke vidste, at Deres Ord paa Dansk betyde: "jeg skrev et Brev til Kjøbenhavn og udbad

mig ærbødigst Tilladelse til at laane Universitets-Bibliothekets Exemplar af dette Skrift." Spørger De om, hvorfra jeg veed det, kan jeg forsikkre Dem, at det samme Exemplar laa hos mig fra den Tid, jeg skrev Recensionen, indtil den Tid, da De bad om Tilladelse til at laane det. Deraf kan De see, at det dog maaskee er rimeligt, at jeg har læst Scheids Fortale. Da De forresten indrømmer, at Scheid kun antager een Conjug., gjelder det Samme om Deres Systems Lighed med hans, som hvad jeg før har sagt om Struves; at jeg har sagt, at De ellers har laant Noget fra ham, skal De endnu bevise. Men naar De siger, at "jeg fornemmelig har peget paa Scheids Fortale til Lenneps Etymologicum:"

Da kan jeg svare allenfals:

Herr Philosoph! . . . .

De kjender Resten; thi at det ligger deri, at jeg har sagt, at De har laant Ideer, der ere fremsatte i mindre bekjendte Skrifter, skal De vel ikke let faae Nogen til at troe. Da jeg nedskrev de anførte Ord, tænkte jeg fornemmelig paa Prof. Rasks Skrift, som jeg vel uden Fornærmelse for Forfatteren kunde antage at være mindre bekjendt for de Fleste af dem, der give sig af med den Latinske Grammatik. Beviis De, om De kan, det Modsatte. — Naar De endeligen mener, at "jeg af Lidenskabelighed har været saa forblindet, at jeg har troet at læse noget ganske Andet end der virkelig staaer trykt i Bogen," saa gad jeg nok vide, hvorfra denne Lidenskabelighed skulde komme. Mener De, at jeg har skrevet af Misundelse og Forfatternid, tager De Feil; jeg har aldrig skrevet eller besluttet at skrive nogen Latinsk Grammatik, og skulde jeg komme til at begynde paa et saadant Arbeide, vilde jeg langt hellere søge at forbedre Syntaxen end Formlæren, der dog nu eengang maa læres udenad, og som Begynderen lærer ligesaa let, naar han kalder amare et Verbum af første Conjugation, som naar han siger, at det hører til anden Conjugations første eller, som De hellere vil, tredie Slægt.

Mener De derimod, at jeg har ærgret mig over, at man hertillands i Almindelighed synes at ansee Philologien som et Fag, hvori Enhver kan snakke med uden at have lært Noget, da kunde det vel hænde sig, at jeg ved at læse Deres Skrift har tænkt paa dette; men at jeg ikke vilde have dømt anderledes om Deres Skrift, end jeg har gjort, ifald det havde været muligt, at en Philolog kunde have skrevet det, er jeg mig bevidst. I Anledning af Deres Slutning maa jeg bemærke, at jeg ikke kan see nogen Grund til, at man hellere skulde troe Dem i Deres ubeviste Paastande, end mig i mine beviste. Og hermed, Hr. Lector, forbliver jeg o. s. v.

Kjøbenhavn d. 30 Juni 1828.

Carl Wilh. Elberling.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 Juli 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 214		
Species 216		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 15 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$157\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$85\frac{1}{4}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$79\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$110\frac{1}{4}$	$110\frac{1}{2}$ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	—	— Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 55.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 Juli 1828.

Sammenligning mellem Moliere og Shakespeare som comiske Digtere.

Af en Engellænder.

Molieres naturlige Sindelag, hans personlige Egenskaber, hans Livfuldhed som Franskmand, Dybden af hans Kundskab om den menneskelige Natur, hans Magt over et Sprog, der staaer langt over hvert andet i Henseende til Kraften, at udtrykke lystige Billeder og Ideer, sætter ham højest blandt sit Lands og sin Classes Forfattere, og sikkrer ham let en Overlegenhed over alle andre Landes. — Vore Landsmænd ville maaskee spørge: om vi have forglemt vor egen Shakespeares uefterlignelige comiske Evner? Sandsen for det Lunefulde, som denne overordentlige Mand har lagt for Dagen, er maaskee ligesaa mærkværdig, som hans Evner at opsøge i den menneskelige Barm dybere Formaale. Men dersom Johnson rigtigen har betegnet Comedien, ved en dramatisk Forestilling af Menneskekjønnets lettere Feil, i det Med, at gjøre Daarskab og Laster latterlige, saa vilde det være vanskeligt, at vise, at Shakespeare har attraaet saadanne Hensigter, uden leilighedsviis og i adspredte Scener i hans talrige Dramaer. "De lystige Qvinder fra Windsor" er maaskee det Stykke, der meest ligner en regelmæssig Comedie, men de Vers, hvormed det er opfyldt, er i en Tone, der, i mange Henseender, overstiger sin Sphære. I de fleste af hans Arbeider er hans comiske Lune snarere et Ingredients i Dramaet, end et Punkt der med Eftertryk og særligen higes efter. Scenerne med Falstaff ere blot indførte, for at oplive og pryde den historiske Krønike, han ønskede at bringe paa Skuepladsen. I Falconbridges og Hotspurs Characterer formilder deres særdeles Lune den alvorlige Characteer af høi og stolt Ridderskab; i "Stormen" beskinne og formilde de comiske Strøg det Overdrevne i et skjønt Digt og en romantisk Fiction. Disse Stykker ere maaskee noget højere og bedre, men de ere ikke Comedier, bestemte til at blotte Menneskekjønnets Feil og Laster, endskjøndt de indeholde meget, der sigter til dette Maal. Det maa ogsaa erindres, at Sæderne hos Shakespeare, saavidt hans Comedier ere afhængige deraf, ere saa forældede, at uden den almindelige Beundring, Engelland bær for sin udødelige Skjald, og den samvittighedsfulde Omsorg, hvormed hans Værker ere blevne udtydede og fortolkede, Daarskaberne, som flode af hans Tidsalders Vedtægter, vilde have været aldeles obsolete. Vi glæde os ved saadanne Characterer som Don Armado, ja selv Malvolio, saaledes som vi i et Gallerie glædes ved Portraiter af Vandyke, der i det Ydre ikke ligne noget, vi nogensinde tilforn have seet eller kunnet forestille os, indtil Malerens Fortrin fremstillede dem for os og aftvang os den Tilstaaelse, at de maa være malede efter nu

glemte Originaler. — Men Molieres Scener derimod ere malede efter Gjenstande, vore egne Tider kjende; de fremstillede rigtig nok Daarligheder af en ældre Tid, men man finder deres Lige i vore Dage. Naar nogle gamle Moder undtages, saa ligne Personerne i hans Drama den nærværende Slægt ligesaameget som vore Bedstemødres Portraiter, paa Fiskebeensskjørter og Sætte nær, ligne det nuværende Old. Vore Læger bære nu ikke mere Doctorkaaber eller ride paa Muulesler, men vi kunne ikke smigre os med, at "den indbildte Syge" eller den alvorlige Bedrager, som hans Daarskab føder, er forsvunden fra Livets Skueplads. See vi igjen paa Molieres Gjenstande i alle de talrige Stykker, hans frugtbare Genius har frembragt, saa blive vi en bestandig, fortsat og bestemt Kamp mod Last og Daarskab vaer — understøttet ved Hjelp af Vittighed og Satire, uden nogen Bistand, hentet af Sublimitet eller Pathos. Det laae Moliere kun liden Magt paa, hvilken Form hans Drama antog; enten det saa var regelmæssig Comedie eller Comedie-Ballet, enten hans Konst arbeidede i sin vante Sphære eller af Moden blev indtvungen i Mummeriets og Pantomimens Tjeneste — naar kun eet Udtryk blev yttret, saa var dette Udtryk comisk. Istedetfor at synke ned til de farceagtige Æmner, han valgte, enten efter Kongens Befaling eller for at bringe Folkesmagen et Offer, ophøjede Moliere disse Æmner ved Behandlingen. Hans Pen forvandlede lig Midas's Haand, Alting til Guld, eller rettere, hans Maade, at behandle et almindeligt Æmne paa, gav det en saadan Værdie, som Billedhuggeren eller Kobberstikkeren kan give Leer, Steen, gammelt Kobber eller endog Kalksteen. — Det er ikke til ringe Ros for denne store Forfatter, at han ei hidledte nogen af hans Morskabsmidler fra de plumrede og lave Kilder, som de brittiske dramatiske Digtere saa gjerne tyede til. Dette kan være og har sandsynligviis været tildeels en Følge af Digterens egen gode Smag, men den skyldtes ogsaa meget Ludvig den Fjortendes. Hvorledes end denne Fyrstes Privatfremfærd, hvorom man kan erfare noksom af den Tids Chronique scandaleuse var, saa kjendte han dog for vel son métier de Roi, og hvad der skyldtes hans

Værdighed offentligen, til at underholde sig med sine Undersaatter ved Skjæmt, der fornærmede gode Sæder eller Velanstændighed. Carl den anden derimod

"A merry monarck, scandalous and poor"

har ved sin Banlysning været forlænge udelukket fra alt Kongeligt Ceremoniel, til at paalægge sit Lune Delicatessens Baand. Han fornøjede sig ved en plump Spøg, som han vilde glædes ved en Extraflaske Viin, uden at bryde sig om hvilke Personer der deltoge med ham i begge Nydelser; og deraf opstod en personlig Slaphed i Fremfærd, der gjorde Evelyns Følelser saa forargelige, og en Mangel paa Sømmelighed i offentlige Underholdinger, opmuntret ved Souverainens Nærværelse, der vakte Colliers Uvillie. Adskillige sammenlignelsesviis ubetydelige Misgreb, som hiin Tidspunkts Critikere bebreide Moliere, gjøre ingen Undtagelse i den i hans Skrifter herskende almindelige Velanstændighed. — See vi paa deres almindelige Formaal, saa overbevises vi om, at der hverken i ældre eller nyere Tider gaves nogen comisk Autor der henvendte sin Satire mod en saa stor Mangfoldighed af Laster og Taabeligheder, som han, hvis han ikke gandske kunde udrydde dem, dog ikke undlod i hvert Tilfælde, at drive ud af den Skikkelse og den Form, de havde antaget.

(The foreign Review. Febr. 1828.)

Indenlandske Efterretninger.

I dette Tidsskrift, Aargangen 1826 Nr. 90 meddeeltes en Underretning om Christiansfeldts Opdragelses Anstalt for unge Piger, skrevet af en Mand som der havde en Plejedatter, til en Ven, til hvis Opmærksomhed Opdragelses Anstalten anbefaledes. Det blev dog ikke i denne Meddelelse anført, at det franske Sprog læres i Institutet. Som et Tillæg bemærkes altsaa her, at der ikke allene gives grundig grammatikalsk Underviisning i bemelte Sprog; men at der ogsaa i dette Foraar er ansat en ung Lærerinde, fransk af Fødsel, som skal øve Eleverne i at tale Sproget.

I Bredstedt rejste sig Løverdagen den 21 Juni Eftermiddag Klokken 1, efterat det den hele Dag havde været en trykkende Hede, to Uvejrer, af hvilke det ene drog fra Sydost, det andet fra Vest. Ved deres Nærmelse og Sammenstød, dannede sig en Skypumpe, som viiste en frygtelig Kraft. Efterat Hvirvelen havde i Arlewatt omkastet en Lade, hvirvlede den sig løs over Drelsdorff, hvor syv Huse bleve berøvede deres Overdele, saasom Sparværket etc.; paa nogle indstyrtede Murene, paa andre bleve de saa forrykkede, at de ikke kan blive staaende; nogle Dele ere henslyngede i en lang Frastand. Uden for Byen ere flere Stykker Kreature hævede i Vejret, et Faar endog saa høit, at det ved Nedfaldet knustes. I de indstyrtede Huse er lykkeligvis intet Menneske omkommet; ikkun en Kone er ved et nedstyrtet Stykke Træ truffet paa Armen, og derved bleven, dog ej betydeligen, qvæstet. Foruden de 7 indstyrtede Huse have flere lidt; tildeels i den Grad, at de ikke kunne blive staaende. To Qvæghyrder, som vare under dens Omfang, paastaae at være flere Gange hævede i Veiret; og vare fortumlede i Hovedet. Denne Naturbegivenhed viiste paa en mærkværdig Maade sin Kraft paa et Stykke Boghvede Land, hvor Boghveden ikke blev oprykket, men fik tillige med Jorden, hvor den voxede, en bølgeformig Dannelse. Træer bleve oprykkede med Rod, og knækkede som Pibestilke. Uvejret anrettede sine Ødelæggelser i en utrolig kort Tid. I Byen Goldelund skal to Lader samme Eftermiddag være af Uveir omstyrtede.

(Det er mærkeligt nok at et skrækkeligt Hagelvejr samme Dag og Tid anrettede betydelige Ødelæggelser i det Hannoverske.)

I Thisteds Avis læses: "Rotter ere som bekjendt meget ubehagelige og skadelige Dyr, og at de ogsaa kunde være yderst farlige for sovende spæde Børn, beviser det: at Skolelærer Bechs 17 Ugers gamle Barn her i Thisted blev en Nat i forrige Uge anfaldet af et saadant Dyr, der beed det bag det ene Øie et to Finger bredt og et ½ Tomme dybt Hul, foruden enkelte Huller fra Hagen af og op ad Kinden. Forældrene vaagnede strax ved det sælsomme Skrig af Barnet, der laae i en Vugge udenfor deres Seng. Det er først nu, efter 6 Dages Forløb, at Barnet kan erklæres uden Livsfare. For en Snees Aar siden hendte det sig, at en Kone et Par Mile herfra, i Klitmøller, havde et Pigebarn liggende i Sengen hos sig ved Brystet, som Rotterne anfaldt, og de fortærede en stor Deel af den ene Kind og noget af Næsen. Pigen der nu er voxen, bær endnu stedse Mærke deraf."

Blandede Efterretninger.

Den 17 Febr. d. A. blev i Berlin af Prindserne af det Kongelige Huus givet et Maskeradebal i den store Concertsal Den historiske Begivenhed, der lagdes her til Grund for et Optog, var en Hofleir i Quedlinburg, i Aaret 972. Keiser Otto I af det sachsiske Huus, Ungarernes Beseirer, havde, da han var en særdeles Grækerven og tillige af politiske Hensyn, Aarsag til at holde Venskab med det byzantiske Hof, og formælede sin Søn Otto med Theophania, den græske Keiser Romanus's Datter. Tilbagekomsten til og Modtagelsen i Quedlinburg var Gjenstanden for Festtoget. I Toget saae man ogsaa Kong Harald Blaatand. Keiser Otto var Hertugen af Cumberland, hans Gemalinde Adelheid Prindsesse Wilhelm, Hertug Otto af Franken Kronprindsen, hans Brud, Judith, Prindsesse Elisabeth, Hertug Heinrich af Bayern Prinds Albrecht, Hertug Burkard af Schwaben Prinds Wilhelm, Grækerfyrsten Nicephorus Phocus's Broder og hans Gemalinde Prinds Carl og Fyrstinde Liegnitz, Otto II og hans Gemalinde Hertugen af Lucca og Kronprindsessen. Costumet var saa tro, som mueligt, og Mangfoldigheden og Rigdommen gjorde Festen til den meest glimrende, Berlin nogensinde har seet. Da ingen uden de, der ere berettigede til at komme til Hove, vare indbudne til denne Maskerade, saa viste Herskaberne Almeenheden den Bevaagenhed, at indfinde sig paa den ellers aldrig besøgte Redoute i Operahuset d. 19de næstefter, og gjøre Toget tre Gange omkring i Salen.

Hr. Du Mesnil, bekjendt i Literaturen, og hos os af sit Ophold her i nogle Aar, har i Stokholm havt ubehagelige og grove Fornærmelser i Anledning af to smaa Gulvtepper, der laae paa hans Gulv i lejet Boepæl, og som en svensk Kone paastod at være sine. Grove Politiebetjente har udviist et skammeligt Forhold mod ham, og bragt ham i Arrest, og i et heelt Døgn har han maattet sidde mellem grove Forbrydere. Det er næsten utroligt, at det Foregaaede, saaledes som forklaret, har kunnet skee i et cultiveret Land. Herredshøvding Hr. Theorell har, paa Du Mesnils Vegne, begjert Overstatholderen etc., Hr. Friherre Edelcreutz sat under Tiltale for de Embedsfejl, der af ham mod Hr. Du Mesnil ere udviiste. Hr. Theorell har, som Menneske og Verdensborger, og tillige som svensk Medborger, for at see sit Fædreneland fritaget for den Klage af fremmede Nationer, at det skulde være farligt at besøge Landet, anseet sig forpligtet at tage Sagen meget alvorligen; det er for vidtløftigt her at optage hans mærkelige Skrift, hvorfor vi maa henvise til Argus No. 52; hvor det kan læses, og hvor man tør haabe ogsaa at faae Overstatholderens Svar at læse.

Nogle Engelske Ord. Et af Londons østlige Qvarterer heder White-Chapel, og sammes Hovedkarakteer erholder det af det derværende Havnedistrikt, af Dokkerne, og af Indvaanerne af de arbejdende lave Stænder. Den uhyre Stad London har i sine forskjellige Dele ogsaa en gandske forskjellig Karakteer, saa at man f. Ex. næppe skulde tro, man var i en og samme Stad, naar man fra Vestenden, hvor alt har en større eller mindre Karakteer af rige, arbejdsfri Nydere af Livet, eller formuende Arbejdere for disse, kommer til Borough, den sydlige Deel af Staden, hvor Fabriker og levende Handel har sit Sæde, og derfra igjen til City, hvor Forretninger udføres, derfra igjen besøger Spitalfjeld og Whitechapel, hvor man finder Fattigdom og Smuds hos de christelige Vævere, eller i de stinkende Fødegader, eller Havnesysler, og alt hvad derhen hører, samt velhavende Sejlmagere og mange Slagtere. I Whitechapel og ellers i Themsens Nærhed driver Jack Tar sit Væsen. Med Ordet "Jack Tar" betegner man in Abstracto en Matros, ligesom Tyskeren betegne en Haandværksbursch in Abstrakto med "Bruder Bamberger."

Langt mere bekjendt er "John Bull" ta ingenlunde, som nogle have antaget, er et Skjeldsord; tvertimod betyder det en Englænder af gammel Skrot og Kjerne, ærlig, ligefrem, plump, ligesom Tyskeren ofte bruger Ordet "deutsch" i lige Bemærkning, f. Ex. "Ein alter deutscher Degenknopf." Aviserne betjene sig af Ordet fornemlig naar de tale om Englændernes Sæder. Der er en engelsk Avis, som valgte sig Navnet: "John Bull," for i dens Begyndelse og i nogle Aar, medens vigtige Spørgsmaale, saasom om Katholikernes Emancipation, om Processen med Dronningen o. s. v. vare paa Bane, at gjøre sig ret populair imod flere ny liberale Blade. Oprindelsen til Navnet Bull har man ikke kunnet opdage.

Ligesom John Bull almindeligen betegner en Englænder, saa betyder Sawney-Bull en Skotlænder, og Paddy-Bull en Irlænder. Det sidste skal udledes af St. Patrick, Irlands Skytshelgen. Beboeren i Wales hedder *Taffy-Bull*, af hans Skytshelgen St. David. Man kalder ham ganske kort Taff, ligesom Irlænderne Pads. Berl. Conv. Bl. Febr. 1827.

Om Cometen i Aaret 1832. Den skal træffe sammen med Jorden. Er saadan en Begivenhed mulig? Hvilke vilde Følgerne deraf være naar det var mueligt, eller, naar Cometen i det mindste kom Jorden meget nær? — Skal en Comet træffe sammen med vor Jord, saa maa den i eet Punkt gjennemskjære vor Ekliptik d. e. den man i eet Punkt berøre den Vei, paa hvilken Jorden bevæger sig om Solen; antager man nu Jordens Gjennemsnit for 1719 geographiske Mile, saa kan man vedde 1718 mod 1; at Cometen ikke vil møde os; imidlertid umueligt er det dog ikke. Nogle Cometer ere virkeligen allerede komne andre Verdenslegemer saa nær, f. Ex. 1773 een vor Jord. En anden kan altsaa komme endnu nærmere. Er den lille, mindre end Jorden, saa ville vi, ved den Stær-

keres Net, tvinge den, at gaae evigen, som Drabant, med os; vi ville da have to Maaner. Dog vilde denne Seir ikke være os til nogen Baade. Alle Phænomener, som man antager at hidrøre fra Maanens tiltrækkende Kraft, vilde dobbelt stærke finde Sted; heftige Vinde, hyppig og frygtelig Torden, rasende Storme, Tiltagen af Ebbe og Flod; uophørlige Oversvømmelser; maaskee blev endog Aaret længer, da endnu en Masse i Jordens Planetbane vilde kunne gjøre sammes Løb langsommere. — Værre vilde det blive om Cometen skulde være større end Jorden. Da vilde den trænge vor Klode ud af sin Bane, og ved sin stærke Tiltrækningskraft slæbe den gjennem det uendelige Rum; vi ville stedse see os mere fjernede fra Solen, savne dens Varme og Lys; kun Stjernerne vilde forunde os deres blege Skin, ja, vi vilde ikke have Aar eller Aarstider mere; Menneskene vilde omkomme af Kulde og Mangel. Kom Jorden omsider i et andet Planetsystem, qvægede sig dens levnede Indbyggere igjen ved den ny Sols Straaler, saa nærmede Cometen sig maaskee denne igjen for meget og hvad der var undgaaet Kulden vilde Heden tilintetgjøre. — Kan den end ikke trække os til sig, saa vil den dog foraarsage store Forstyrrelser. Ere begge Verdenslegemer ikke i Ligevægt i Henseende til Electriciteten, saa vil ved begge Atmosphærers Sammentræffen, en frygtelig Detonation finde Sted. Alle Vulkaner ville drives til skrækkelige Udbrud; den hele Vandmasse, følgende Cometens tusind Gange større Tiltrækningskraft, eller maaskee ogsaa ved en høi Temperatur af samme forlyndet og udvidet, vil, i Skikkelse af Dunst, trække fra Jorden til hiin, og denne, som Maanen, berøvet Vandelementet, rulle, som Skelet, gjennem Rummet — Støder Cometen paa Jorden selv, saa vil Stødet forandre dens Axel og dens Æquator, og Vandet, lydende Centrifugalkraften, styrte sig mod den ny Æquator. Vee det Land, som Cometen rammer! Eller blev kun et Land, en Stad med sine Beboere, sine Bibliotheker, tilovers, hvor vilde da ikke alle Aarhundreders Konster, Videnskaber, Arbejder gaae under paa een Dag? — Maaskee udholder Jorden aldeles ikke Stødet! Kan den ikke springe i Stykker, der, som egne Planeter, bevæge sig i egne Baner om Solen? Alle Astronomer holde jo Juno, Ceres, Pallas og Vesta for intet andet end Ruiner af en Planet, som engang befandt sig mellem Mars og Jorden? — Dog, værer uden Frygt, kjere Læsere og Læserinder! Vi ville roligen oppebie 1832; endnu have vi fire Aar at løbe paa. Jeg, for min Deel er uden Frygt, indtil de ulykkelige spaaende Astronomers Regning ogsaa stadfæstes af Mænd, som Arago, Gambert, v. Zach og Andre.

(A. Dinzmann.)

Den talentfulde Maler, J. W. Pieneman, Ridder af den belgiske Løveorden og Medlem af det Kgl. Selskab for skjønne Kunster i Gent etc., har forfærdiget et Malerie, i Oliefarve, forestillende Slaget ved Waterloo, 18 Fod høit og 27 Fod bredt, der erklæredes for et sandt Mesterstykke. Konstneren begav sig i Forveien til London, for at male Hertugen af Wellingtons og de under ham commanderende Generalers og Officerers Portraiter, og benyttede denne Leilighed til at indhente de sikkreste historiske Efterretninger. Man seer Wellington i samme Dragt som han paa hiin Dag bar, siddende paa sin Yndlingshest, som er bekjendt under Navnet "Kjøbenhavn." Men ikke allene denne Hest, men ogsaa de andre vigtigste Personers Heste ere ligesom deres Portraiter malede efter Naturen. Kongen af Nederlandene har kjøbt dette Malerie for 40,000 Gylden, og Selskabet for de skjønne Konster i Gent har, som et Bevis paa sin Tilfredshed, foræret Maleren en Guldmedaille med en Indskrift, der udtrykker den velvillige Maade, hvorpaa Pieneman har tilbudet det Udstillingen af sit Arbeide til Bedste for de Fattige.

(Kunstblatt Nr. 23.)

I en Bedømmelse over den ny Udgave af Skuespillet Abellino i Kunstblatt hedder det; "de berømte Stunden der Andacht" kunne ikke være af nogen anden end Zschokke, hvor megen Umage, han end end gjør sig, for at dølge det. Man kan kjende Autoren paa sin Pen ligesaagodt som Maleren paa sin Pensel, og allerede af

den Stil, hvori "Stunden der Andacht" er skreven, kan man paa det bestemteste slutte at de nødvendigen maa være af Zschokke. Jeg vil indgaae hvert Veddemaal derpaa, og tilbyder den især de theologiske Tidsskrifter, der først nyligen have ladet sig afspise med det forslidte Eventyr, at den afdøde Præst Keller var Forfatter dertil. Jeg paastaaer Zschokke er Forfatteren, og venter nu Modsigelsen."

Efter de nyeste Beretninger fra China bestaaer dette Riges Befolkning, ikke, som Macartney siger, af 333 Mill. Indbyggere, men af 148 Mill. Armeen tæller 1,228,000 Mand, hvoriblandt 800,000 Fodfolk, 400,000 Ryttere og 88,000 Søfolk. Keiserens Indkomster, saavel i Penge, som i Korn, beløbe sig til over 5 Milliarder Franker. Sæden gjemmes i offentlige Magaziner, og man har altid et Forraad af 30 til 36 Mill. Sei (hvert Sei er 187 Pd.) Criminellovene ere endnu overordentlig strænge, ja grusomme. Dømmes en Kone fra Livet, saa maae Manden overvære Henrettelsen. For nogen Tid siden kunde en Mand ved en saadan Leilighed ikke undertrykke sine Taarer og fik derfor 50 Slag med Stokken.

Den berømte Violinspiller **Paganini** lod sig nyligen høre i Wien. Den store Redoutsal var hver Gang fuld, saa man kan anslaae hans Indtægt til 30,000 Gylden W. W. Ingen anden Virtuos paa dette Instrument skal kunne sammenlignes med ham.

Ingen Stad i Europa er et sørgeligere Billed paa det Forfængelige i al menneskelig Storhed end Venedig. Et characteristisk Malerie deraf leverer L. Simond i hans Voyage en Italie et en Sicilie, Paris 1828. Det Indtryk, siger han, som denne høist besynderlige, høist yndige, og høist melancolske Stad gjør paa enhver Sjel, der er aaben for Storheds og Forfalds Præg, er mægtigt. Man nærmer sig ikke Venedig, som andre store Stæder i et almindeligt rumlende Kjøretøi paa en macadamiseret Landevei. Den samme Barke, der fører os over det stille Vand, der bevogter Taushedens Stad, har en besynderlig Characteer, en yndig Form og en skummel Farve. Omsider glider man fra

Canal til Canal, dreier først om et Hjørne paa høire, saa om et andet paa venstre, ligesom om man passerede en Række af Gader under Vandet. Fra Tid til anden glider en anden Gondol forbi os, men stedse i Stilhed — thi Gondoleren har, siden hans Fædreneland ikke var til meer, glemt sine Nationalsange, som han var berømt for. Ingen larmende Handel høres omkring os; ingen Vogn rumler paa Gaden, intet levende Væsen sees. Omsider glider man ned i den store Canal, en Gade af Palladser, byggede i Søen, som vander deres Mure, hvor Architecturen prunker med alle sine Konster, og hvor Tidens og Forfaldets Finger udsletter dem alle. Man føres tilsidst ind i et Hotel, der var fordum et Pallads. Dets store Indgang, dets prægtige Marmortrapper, dets høje Salon og frescomalede Væg vedligeholder det Indtryk, som det første Syn af Staden har frembragt, og det forsvinder ikke let og snart. Øjet fortrylles af Storhed, hvor det kun henvender sig. Men omsider ere Henfaldenhedens Spor for aabenlyse, selv for en Fremmeds Blik. Canalerne ere eller maa være tause; men hvad betyder den overdrevne Stilhed ved Dørene af de fyrstelige Palladser? Hvad betyde deres raadnende Ornamenter og deres lukkede eller sønderbrudte Vinduer? Disse Ting fortælle et Sagn, som ikke kan mistydes, og Beundring maa vige for Medlidenhed og Fortrydelse. Der var engang 900 adelige Familier i Venedig, af hvilke nogle kunde hidlede deres Oprindelse fra Korstogene. Nu er der femten i gode Omstændighed og tredive i Fattigdom. De førstes Formue bestaaer i Jorder, dyrkede af Befuldmægtigede, der give Eierne det Halve af Grøden. Kornet og Maisen lægges paa Marmorgulvet af den adelige Eiers Pallads, i hans Maleriegallerie eller blandt hans Statuer. Herren udsælger selv sin Sæd, boer i et Hjørne af sit Pallads og lever af Macaroni. Et eneste Exempel lærer mere end tusinde Beskrivelser. Vi kjende en Adelsmand i Venedig, uden for hvis Dør der plejede at ligge sex eller otte Gondoler, der tilhørte ham, med deres Mandskab. Hans Pallads var eet af de meest glimrende ved den store Canal. Hans ældre Døttre giftede sig med Mænd af de første Familier i Venedig, og fik en betydelig Medgift

af deres Fader. Paa hans gamle Dage er den eneste Udvei for ham og to ugifte Døttre, Haabet at kunne sælge en Samling af Antiker, den eneste Betaling, som en adelig Svigersøn, han søgte at understøtte ved Opoffrelsen af sin egen Formue, saae sig istand til at give. Der var over 200,000 Sjele i Venedig i Aaret 1700, nu er der kun det halve Antal. Der var fordum 8000 Gondolerer; nu er der kuns 2000, der var fordum 3000 Privatgondoler, som tilhørte Adelen; nu er deres Tal neppe værdt at nævne. Lord Byron beretter, at i eet Aar 72 Patriciers Boliger bleve tilintetgjorte, og Simond siger: Venedig har ingen Manufacturer, ingen Konstflid, ingen store Floder til indenlandsk Handel. Det er ikke længer nogen Hovedstad, har ingen Carneval, ingen Inqvisition; ingen Doge. De seibare Veie, paa hvilke de ladede Baade gjennemkrydse Lavvandene, opfyldes dagligen; Brentas og andre Floders Mudder forøger de grunde Steder, og Tiden nærmer sig, da Venedig ikke vil være andet end en stor Ruin i Midten af pestilenziske Moradser. Allerede nu er det saa usundt, at der i Høsten af 100,000 Indbyggere døe tolv dagligen.

Det er bekjendt, at Generalmynt=Guardein, Myntraad Loos i Berlin har der for egen Regning indrettet en Medaille=Mynt, hvor Enhver kan lade præge Skuemynter til Erindring om Begivenheder eller Personer. En saadan Erindringsmynt (Denkmünze) er præget i Anledning af den russiske Krigs=Erklæring mod Porten. Paa Forsiden er anbragt det meget lignende Portrait af Hs. Majestæt Keiseren af Rusland, med Omskrift Nicolas I. Totius Russiæ Imperator. Paa Bagsiden seer man en ung Helt i ridderligt Vaabensmykke, som de fordums Korsriddere. Han modtager Kampsværdet af den personligen forestillede christelige Religion, som og med Korset i dens højre Haand berører hans venstre Skulder, ligesom indviende ham til den forehavende hellige Kamp. Omskriften siger, med den hellige Skrifts Ord: Accinge femori gladium tuum Heros. Ps. 45. 4. I Afsnittet staaer: Bell. Turc. indict d. 15 April MDCCCXXVIII. d. A. Tyrkerne erklæredes Krig d. 14 Apr. (gl. St.) 1828. Medaillen kan faaes i Sølv, eller i Bronze, eller i en engelsk Composition kaldet: Nye=Guld; og paa lige Maade faaes andre Erindringsmynter af samme berømte Konstner. Tvende Samlinger eller Rækkefølger ville efter udstædte Bekjendtgjørelser udkomme; den ene er Portraitmedailler af berømte tyske Læger og Naturforskere, til hvis Æreminde ingen Medaille endnu er præget, med gode Portraiter. Paa den ene Side bliver Portraitet givet med en Egekrands; paa den anden Side Emblemer og Omskrift. Den kongl. Geheimemedicinalraad &c. Hr. Doct. Rudolphi understytter Foretagendet med sin særdeles Opmærksomhed og Vejledning. Der skal udkomme en Medaille hver anden Maaned, og man kan da subskribere paa en Aargang, eller 6 Stkr. uden at være bunden til den hele Række. Den første Aargang vil give Portraiter af følgende afdøde Læger og Naturforskere: Dr. Prof. Meckel, Prof. Reil, Prof. Klaproth, Prof. Wildenow, Prof. C. A. W. Berends og Hofapotheker J. C. Fr. Meyer. Den anden Medaille=Række skal indeholde alle preussiske Feltherrer fra Frederik den Stores Tid til vore Dage. Planerne, som udførligere udvikler dette, ere i Kjøbenhavn nedlagte i Hr. Musik= og Konsthandler Lose's Kunsthandel i Gothersgade Nr. 348. Der faaes den førstnævnte Medaille i Anledning af den russiske Krigserklæring mod Porten.

De literariske Barbaresker i Tyskland: Det monarkiske Preussen har erhvervet sig store Fortjenester af Videnskaberne og Konster, ved at bringe næsten imellem alle tyske Forbundsstater en Convention istand, hvorefter fælles Forholdsregler skulle træffes, til Sikkerhed for literarisk Ejendom imod Eftertryk; men — hvo skulde troe det? de to Sedez=Republiker Hamburg og Frankfurt ved Main have gjort Modstræbelser i at medvirke til Udryddelse af Boghandel med stjaalne Varer. (Allg. Zeit. 28.) De ville altsaa midt i den tyske civiliserede Republik blive Barbaresker? Mitternachtsbl. 66.)

Et nyt Skrift over Skakspil (Anweisung zur Erlernung des Schachspiels mit besonderer Rücksicht auf diejenigen, denen das Spiel durchaus unbekannt ist, von F. W. von Mauvillon.

1827. gr. 8) vogter man sig naturligviis fra at kjøbe, naar man læser Bedømmelsen derover i Mitternachtsbl. (68). Vi kunne næppe, heder det, paastaae at det er trykt. Vist nok ligger det for os, sort, med Bogtrykkersværte paa hvidt, ja endog indbunden og opskaaren. Men paa en trykt, indbunden og opskaaren Bog gjør man dog billigen først den Fordring, forudsat at man kjender Sproget, at man skulle kunne uden videre læse og studere den. Det er ikke her Tilfældet; først maa man — som Forfatt. selv meget rigtigt bemærker — inddrage i Texten imod 200 Trykfejl, Tilsætninger og Forbedringer; men med denne Corrigeren og de egentlige Berigtigelser og Tillæg kan man have et temmeligt surt Arbejde i flere Dage, og dermed er Sagen langt fra ikke forbi. Skriftet har 19 lithographerte Blade med 526 Tegninger af Spillets Stillinger. Disse Tavler maa og gjennemgaaes efter en medfulgt Liste af Berigtigelser af de groveste Fejl, førend Tavlerne kunne bruges. Berigtigelse er næppe muelig uden Omtegning.

I Videnskabernes Selskab har Hr. Julia-Fontenelle d. 12 May 1828 oplæst en interessant Afhandling om Forbrændings Opstaaelse i det menneskelige Legeme. Han anfører 15 saadanne Tilfælde; og viser: at de Personer, der ere døde af en saadan Forbrænding, have for største Delen været forfaldne til umaadeligt Brug af spirituøse Drikke; at det sjeldnere har været Tilfældet med Mandfolk end med Fruentimre; at det i Almindelighed har været gamle Mennesker, ikkun en Patientinde af ung Alder, nemlig 17 Aar veed han at opgive; at Vand ikke formaaer at udslukke Flammen, men tvertimod synes at forøge den, og naar Flammen ophører, vedvarer den indre Forbrænding endnu, at Forbrændingen udvikler sig paa engang, og fortærer paa faa Timer Legemet. (Mere i Frorieps Notiz. 443.)

(En Selvforbrændelse af tvende paa eengang i Marseille i Aaret 1824, nemlig en Kone paa 90, og hendes Pige paa 66 Aar, begge formedelst Misbrug af eau de Cologne og afbrændt Rødvin, fortælles i Bibliothek for Læger første Hæfte d. A.)

I Dibdale Bank, omtrent 2 Mile fra Dudley, lever nu en lille Pige, Lucretia Knigt, som er 17½ Aar gammel, men kun 30 Tommer høi og som ikke veier mere end 30 Pd. Hun leger som et Barn paa 12 Aar, og kan ikke tale et Ord. Faderen har endnu ti Børn, som lykkeligviis ikke ligne hende.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Juli 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 215		
Species 217		
Specier solgtes til 13 Rbmk. : ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157½	158 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	80	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	110¾	111 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

Rettelse.

I Nr. 53 S. 842 L. 8 Fader l. Moder.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 56.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 Juli 1828.

Noget om Forfølgelsen og Efterstræbelsen, som nogle navnkundige og lærde Talere have været underkastede.

Forfattet
af
Hans Christiau Claussen,
Sognepræst for Nordbye Menighed paa Fanøe.

(Fortsat fra No. 52.)

Endnu nogle Exempler paa at berømte og navnkundige Talere og lærde Mænd, have døiet adskillige Krænkelser og været udsatte for haarde og ublide Domme, og hvorved deres Levedage ere blevne forkortede. Fra 1704-1730 var Saurin ansat som fransk reformeert Præst i Haag. Om ham har Bastholm fældet denne fordeelagtige Dom: Jeg kiender ingen større Taler end Saurin, ingen som han vidst at være lykkeligere i at foreene det Grundige og Skiønne med hinanden, ingen som han vidst saavel i den samme Tale at beskæftige Forstanden, Villien, Lidenskaberne og Indbildningen tillige. *) Og da Saurin desuden af Naturen var udrustet med en sielden legemlig Veltalenhed, saa fandtes hos ham Alt hvad der udfordres til en stor Taler. Derfor naar han prædikede, havde han et fuldt Auditorium, der bestod af Personer, henhørende deels til den høiere, deels til den lavere Folkeclasse. Men den Agtelse og Kiærlighed Saurin som Prædikant forhvervede sig, forvoldte ham og mange Misundere og Efterstræbere, saa at det gik ham i en vis Henseende som Spener, hvis gudelige Bestræbelser opvakde ham en Deel Fiender blandt de Geistlige; thi Spener var elsket, og det er nok at være elsket for at blive forhadt. De forfulgte, de forkietrede ham. *) Sligt mødte og den af Mange agtede og elskede Saurin; nogle Aar førend hans Død udgav han en Afhandling, hvorudi paastodes, at en Nødløgn under visse Omstændigheder var tilladelig. Dette foranledigede adskillige Stridsskrivter. Nogle holdt med Saurin; Andre vare imod ham; de sidste gik i deres Heftighed og Forbittrelse saavidt, at de gandske og aldeles tilsidesatte den Tolerance, Sagtmodighed og Lemfældighed, som den christelige Religion formaner til at udvise, naar man har med Anderledestænkende at giøre. Midt under Kampen døde Saurin 1730, d. 30 Dec. 53 Aar gam-

*) Geistlige Talekonst S. 334.

*) Kort Udsigt over den aabenbarede Religions Historie af Bastholm S. 248.

mel, og derved endtes Striden. Nogle mene, at de Krænkelser og Ubehageligheder, som denne Strid medførte, fremskyndte Saurins Død. Adskillige Digte bleve udgivne, da han var død, og i disse stikles paa hans Fiender og Modstandere, der beskyldtes for at have været, som man siger, en Pind til hans Liigkiste. Det være mig tilladt at nedskrive et Par Vers herom; de findes anførte i Saurins Levnets Beskrivelse, og som er sat foran den 3die Deel af Saurins Prædikener, oversatte i det tydske Sprog af A. G. Rosenberg.

1.

Seh ich das harte Schicksal an
Was dir der Neid hat angerichtet
So mercke ich gleich und denke daran,
Was der bekannte Fabel dichtet:
Daß auch ein schlechten Stich der so verachten Mücken,
Den tapfern Löwen selbst zu Grabe konnte schicken.

2.

Ein einzig schönes Wort, was Saurins Zunge sprach
Schlug eure Reden stets durch seine Kraft darnieder.
Ihr seyd nun mehr befreyt von diesem Ungemach;
Den Schwan ist endlich todt, qvakt nun ihr Frösche wieder!

"Iblandt Theologerne, skriver Pastor Tage Christian Müller, var Saurin den første, der bestred Augustins Mening, i en Afhandling sur les mensonges. Skuffet Vindesyge og lav Misundelse indviklede den fortiente Mand i Stridigheder, der af hans Modstandere førtes paa saa uædel en Maade, at hans Ro forjagedes og hans Død paaskyndtes. Siden blev hans Mening antagen af Mange, og var den herskende i den Leibnitz-wolfiske Skole og blandt Eudaimonisterne."*) Nu omstunder findes der ikke

*) S. Afhandlingen over det Spørgsmaal: Er enhver Usandhed under alle Omstændigheder utilladelig? Indført udi Værket: Videnskabelige Forhandlinger ved Siællands Stifts Landemode 3die Binds 1ste Hefte 188-189.

faa lærde og agtværdige Theologer, der paastaa at Nødløgn, der er forsætlig Afvigelse f Sandheden, under visse Omstændigheder er ti ladelig, nemlig naar ingen Skade flyder dera men derimod en uundgaaelig Ulykke afværge der vilde have reist sig ved Sandhedens tr Bekiendelse. *) Man seer heraf, at den Menin man for et hundrede Aar siden i Almindelighe holdt for falsk, urigtig og anstødelig, nu om stunder erklæres for sand, rigtig og uskadelig.

Fra Aaret 1588 til 1603 var Arminius ansat som Præst i Amsterdam; da hans Vandel var ustraffelig og exemplarisk, og han derhos besad ypperlige Talegaver, saa var han almindelig agtet, yndet og elsket, og som geistlig Embedsmand levede han i god Forstaaelse med de Kirkebetientere, han var sat i Forbindelse med. Imidlertid vovede Arminius at yttre i Henseende til det evige Naadevalg saadanne Tanker og Meninger, som ei stemmede overeens med det i den reformerte Kirke antagne herskende Lærebegreb. I Følge dette Lærebegreb, forfattet af Calvin, troes, at Gud efter en vilkaarlig Beslutning har bestemt nogle Mennesker til Fordømmelse, og andre til Salighed. Derimod troede Arminius, at Guds Naade formedelst Christum var almindelig for alle Mennesker, og lærte, at Mennesket kunde imodstaae den Guds Kraft, som arbeidede paa hans Forbedring. Nogle holdt med Arminius, men flere vare imod ham, og ansaae hans yttrede Mening som farlig og skadelig; der reiste sig i den Anledning en heftig Allarm, men som dog blev snart neddæmpet ved Øvrighedens Mellemkomst, saa at Arminius for største Delen levede udi Fred og Roe i de femten Aar, da han var ansat som Præst i Amsterdam, men en ublidere Skiæbne ventede paa ham. Arminius, der ei allene var en veltalende Mand, men derhos besad megen Lærdom og Belæsenhed i Forening med en god Portion Skarpsindighed, blev i Aa

*). Struensees theologische Moral. S. 715. Tr. 1765.

ret 1603 kaldet til Professor udi Theologien ved Universitetet i Leiden. Her opvaagnede paa nye Striden i Henseende til Naadevalget; især havde Arminius en heftig Modstander udi en Professor ved Navn Gomneus. Efter Ordre fra Generalstaterne bleve adskillige Forsamlinger holdne udi Haag, og hvorved Arminius og andre flere mødte. Disse uophørlige Stridigheder, og de dermed forbundne Sindskrænkelser udtærede og svækkede Arminii Legeme i saa høi en Grad, at han faldt udi en Sygdom, hvoraf han døde 1609 d. 19 October, 49 Aar gammel.

I Anledning af Arminii Død og Aarsagen til samme har Bayle giort følgende Bemærkning. Det gaaer besynderligt til i Verden, hvor der ofte møder et og andet, som man ei kan tænke paa, uden enten at lee eller græde over. Eenfoldighed regnes for en stor Ulykke. Har en Fader eenfoldige Børn, og bliver det vaer, saa græmmer han sig derover. Enhver vil gierne have kloge og lærde Børn, anseer det for et stort Gode, og glæder sig derover, som over en stor Skat. Men disse Glæder og kildrende Forhaabninger geraade ofte slet. Havde det ikke været bedre for Arminius, ifald han havde været født uden fortrinlige Sjeleevner? Han var vel i levende Live elsket og agtet af Mange, og efter Døden nød han den Ære, at en talrig Sect, til hvilke Lærde af første Rang bekiende sig, bliver nævnet efter ham. Men er ikke dette en Drøm, en Skygge, kan det vel kaldes en Lykke, naar vi sammenligne det med den Græmmelse og de mangfoldige Fortrædeligheder, som han havde at kiæmpe med. Dette styrtede ham for Tiden i Graven. Alt dette vilde Arminius have undgaaet, ifald han havde været en Hverdags Theolog, besiddet en jævn Forstand, maadelig Belæsenhed, og ei brudt Hovedet saameget med Studeringer.

Saaledes blev Arminius forfulgt for en Meenings Yttring, som Calvinisterne eller Mange iblandt dem ansaae for falsk og urigtig. Nu omstunder skal der være Mange udi den reformeerte Kirke, der hylde Arminii Lære om Naadevalget, og holde samme for sand, skrivtmæssig og overeenstemmende med den guddommelige Retfærdighed. *)

Bayle, der lader Arminii sieldne Indsigter, Redelighed og Oprigtighed vederfares al Ret, mener, at han burde med Hensyn til Tiden og Omstændigheder have viist sig noget mere tilbageholdende i den Henseende, og ei yttret en Meening, der ei kunde bringes i Overeenstemmelse med den Kirkes Lærebegreb, som han burde rette sig efter. Hans Mening og Dom herom er følgende: "Dersom den sædvanlige Mening om Naadevalget forekom ham for streng og anstødelig, fandt han ved Formildelsen af samme Trøst og Beroligelse, saa kunde han for sin Person have hældet sig til den mildere Side, og i al Rolighed og Stilhed nydt denne Tilfredshed, og ei antastet Kirkens Forrettigheder eller Læresætninger. Han kunde lettelig have forudseet de Stormvinde, hvormed et saadant Angreb uundgaaelig er forbunden. Men var ikke, saa vedbliver Bayle, Arminius, fra en anden Side betragtet, en Hykler, en uværdig Theolog, naar han lod Lærlingerne, eller de som hørte Forelæsninger hos ham, forblive i deres Vildfarelser, og søgte ei at frie dem fra samme? Ingenlunde. Vel synes det som den ubetydeligste Sandhed fortiener at fremsættes, ligesom den mindste Vildfarelse at udryddes, da Sandhed unægtelig bør have Forspringet for Vildfarelse. Men naar Tidsomstændighederne fraraade alle Nyeheder og Forandringer, naar af samme, saameget Sandhed der endog ligger til Grund, store Uordener og Forvirringer saavel paa Høiskolerne, som i Familier og i Staten ere at befrygte, saa lader man det heller forblive ved det Gamle. Helbredelsen maatte blive værre end Sygdommen. Her maae samme Fremgangsmaade bruges, som ved visse Sygdomme, da Lægerne tilraade ei at bruge Lægemidler, paa det at slemme og ondartede Safter ei skal komme i Bevægelse, og Giæringen i saa Fald drage værre Følger efter

*) Herom kan læses Joh. Friedr. Stapfers Auszug aus der Grundlegung zur wahren Religion 9 Cap. von dem göttlichen Rathschluß, saa og Jablonski institutiones historiæ christianæ. Tom. 3 Pag. 320-326.

sig end Udtørringen*). Jeg overlade det til Læseren selv at bedømme, hvorvidt denne Bayles yttrede Meening og Paastand enten bør forkastes eller antages**). En unægtelig Sandhed er og bliver det, og hvorpaa man haver mangfoldige Exempler, at ikke Alt, hvad der synes Een ønskeligt og gavnligt, lader sig iværksætte.

Som nu de nyere Theologer i den reformeerte Kirke forkaste de ældres Lærebegreb om det ubetingede Naadevalg, saa seer man og Exempler paa, at lærde og samvittighedsfulde Theologer udi den evangeliske lutheriske Kirke nuomstunder udi en og anden Punkt tænke anderledes end de ældre og for lang Tid siden hensovede Theologer. I Aaret 1729 udgav daværende Sognepræst for Nordbye Meenighed her paa Fanøe Jens Brasen et Skrivt, betitlet; Den vildfarende, og Guds Ord modstridende Meening, som mange have havt i forrige Tider, og haves endnu af mange i disse Tider, nemlig: at Hedningene blive salige uden Christi Kundskab og Omvendelse til ham; af Guds Ord og den hellige Skrivt med vores reene evangeliske Læreres Vidnesbyrd igiendrevet; forinden dette Skrivt kunde blive trykt, blev det igjennemlæst af Thura, daværende Biskop over Ribe Stift. Denne lærde Mand og navnkundige Digter anbefalede samme paa bedste Maade til det theologiske Facultet, og en Professor J. Steenbuch gav Tilladelse til dets Trykning. I Approbationen til bemeldte Skrivt yttrede Biskop Thura denne Meening: "Det kan ei vides, ved hvad Vei endog de Allerviiseste, og i deres Levnet og Omgiengelse Allerskikkeligste blandt Hedningene, skal kunde indgaae til det evige Liv, saalænge den eeneste og rette Vei til Saligheden ved vor milde Gienløsers Fortieneste og blodige Død er og bliver dem ubekiendt. Hvorvidt det ellers maatte behage den retfærdige og derhos uendeligen barmhiertige Gud, at see paa de af Hedningenes Levnet og Forhold som efter det Lys, som de af Naturen have havt, have beflittet sig paa at skye det, som lasteligt og ondt er, og i deres Omgiengelse og Forretninger la det see en ugemeen, ofte iblandt mange af de Christne selv, rar og usædvanlig Kydskhed, Ædruelighed, Redelighed, og Beredvillighed til at tiene andre, og andet mere, det bliver allertryggest henstillet til den, som paa hiin Dag skal være Jorderigets Dommer." Forstaaer jeg Thura og Brasen ret, saa have de troet og antaget, at Hedningen, som døde uden Troe paa Jesum Christum og uden Kundskab om ham, blive fordømte; imidlertid lader det til, som om disse gode Mænd have staaet i den Tanke og Formening, at uagtet det guddommelige Ords Lys, saaledes som det findes i den hellige Skrivt, ei skinner paa den Maade for Hedningene som for de Christne, saa mager det styrende Forsyn det dog saaledes, at Hedningene kan, og det til alle Tider, blive førte til Troen paa Jesum Christum, og komme til saa megen Kundskab om ham, som udkræves til Salighed. Dog i hvordan det end staaer til med denne Sag, saa stemme de nyere Theologer i denne Punkt ei overeens med hverandre. De ældre troede, at Hedningene ei kunde faae Lod og Deel i det evige Liv og Salighed, med mindre de paa en og anden Maade vare komne til Kundskab om Jesu Christo, og havde omvendt sig til ham. I vore Tider bekiende og forkynde Lærde og Geistlige udi den evangelisk-lutherske Kirke, at retsindige Hedninger, der troligen have vandret efter det Kundskabs Lys, der var skiænket dem, skal for Christi Skyld, endskiønt de ei have hørt noget om ham her i Tiden, vorde deelagtige i det evige Liv, og blive salige. At en saadan Mening ei er stridende mod den augsburgiske Confession, men derimod lader sig bringe i Harmonie med samme, have retsindede og samvittighedsfulde Theologer i de nyere Tider tilstaaet. Iblant mange vil jeg kuns anføre 3de. I Aaret 1765 udgav C. G. F. Walch et Skrivt, betitlet: Breviarium Theologicæ Symbolicæ Ecclesiæ Lutheranæ. S. 55, 34 melder om det athanasianske Symbol, at

*) Expediebat qvasi ægræ sauciæqve Reipublicæ reqviescere qvomodocunqve, ne vulnera curatione ipsa re scinderentur. Florus l. 3, c. 23.

**) Om Arminii Liv, Levnet og mødte Fataliteter kan læses Bayles historisch-kritisches Wörterbuch 1ste Deel udgivet af Suhl S. 210-219. Trykt i Lübeck 1779.

samme driver paa Nødvendigheden at troe og antage Bibelens Læresætninger for sande for at vorde salige. Men nu føjede Walch til udi en Anmærkning: Dog denne Nødvendighed angaaer kuns saadanne, som have Leilighed til at komme til Kundskab om Bibelens Læresætninger *). Da Leß Aar 1773 udgav en nye Udgave af Skrivtet: den christelige Religions Sandhed, skrev han i Fortalen til samme: det staaer ganske vist enhver luthersk Lærer frit for, uden at handle mod sin Religions Eed, at giøre det, som saa mange for ham særdeles i Alderdommen have giort (S. Causaubonus til Baronium) nemlig at bekiendtgiøre sine glade henrykkende Forhaabninger om hans hedenske, jødiske, muhamedanske Medforløstes evig-salige Tilstand til vor almindelig velgiørende Religions Ære **). I Aaret 1785 udgav salig Biskop Balle en Pastoralskrivelse efter Tidernes Leilighed. I samme hedder det S. 48: Ei en eneste er opstaaet iblandt os, for at udtordne Fordømmelses Dom over Jøder, Tyrker og Hedninger og alle Vildfarende uden Forskiæl. Det modsatte høres alt længe baade paa Cathedra og Prædikestoel. Dette her anførte viser, at lærde og derhos retsindige og samvittighedsfulde Theologer have i den nyere Tid dømt anderledes om et og andet Stykke, henhørende til Religionen, end ældre, iøvrigt brave og retsindige Theologer. Confessioner og symboliske Bøger, i hvor nødvendige de end ere til Ordens Vedligeholdelse, saa vidner dog Erfarenhed om, at samme ei have kunnet forebygge, at der jo tænkes og dømmes forskiælligt, naar Talen er om Punkter Religionen berørende. At lærde Mænd, saaledes har Balle udtrykt sig i ovenanførte Pastoral-Skrivelse S. 98, som have giort sig fortiente af Stat og Kirke, kunde afvige fra hverandre i særskilte Meninger og Domme, er ikke usædvanligt. Destomere kiendes det, at de tænke selv, og ere flittige i deres Kald. Derfor beholde de lige stor Agtelse for hverandre, og et retsindigt Publicum lader dem ligefuldt vederfares, enhver sin Ret. Nedrig Misundelse kan ikke besnige ædle Hierter; heller ikke lade de sig letteligen forraske enten af Fiendskab, Kiv, Nid, Vrede, eller af Trettesyge, Sekterie, som efter Pauli Erklæring høre til Kiødets Gierninger. Omsider vil dog det Sande og Rette beholde Overhaand.

(Fortsættes.)

*) Necessitas, qvæ hic urgetur, non est absoluta, sed hypothetica, de iis capienda, qvi hæc dogmata ex scriptura scire qveunt.

**) Jeg har brugt den danske Oversættelse, udgivet af Birch.

Indenlandske Efterretninger.

Den 23 f. M. døde i Itzehoe Doctor Johann Gottwerth Müller, i sin Tid een af de meest yndede tyske Romandigtere, hvis Skrifter, ligefra Ringen (1777) til Selim den Lykkelige, hvis Skjebne ikke svarede til Tittelen, ere alle oversatte paa Dansk. (1777.) Siegfried von Lindenberg (1779) og Emmerich vidnede unægteligen om meget Talent til at fremstille comiske Characterer og træffende satiriske Skildringer. Men den store Opmuntring, hans første Arbeider fandt, forledte ham, som saa mange Andre, til at gjøre Forfatterskab til en Levevei, og fra nu af at udtvære sine Ideer ved alt for vidtløftige moralske Betragtninger. Han var født 1744. —x—

Blandede Efterretninger.

Singaporsk Censur i Hamburg. Den engelske (ja just den engelske) Regjering har under 20 Febr. 1827 forbudt alle Journaler i Singapore alle Anmærkninger over det ostindiske Kompagnies ærede Direktions eller andre med Regjeringen i Ostindien i Forbindelse staaende Autoriteters Forholdsregler og Foretagender. — — Den høivise Magistrat i Hamburg har i Dec. 1827 paa Handelsstandens Andragende forbudt saavel Liste d. Børsenhalle, som og "Neue Zeitung," under vilkaarlig Straf at optage Han-

delsberetninger over denne Handelsplads saasom de almindeligen ikke ere autentiske. (Mitternachtsbl.)

I Modezeitung Nr. 43 f. d. A. fortælles, at i Sverrig, ja selv i Danmark, ere i mange Egne Landsbyerne aldeles ophævede. Man finder kun enkelte Gaarde, der omgives af de til Godset hørende Jorder og Enge. Kun sjeldent forvilder i en saadan afliggende Gaard en Reisende sig. (Man mærker nok, at denne Meddeler har hørt eller læst noget om Udflyttergaarde, men i Danmark har han neppe været.)

Provisatoren Sgricci. Han talte, siger Simond i sine Reiser i Italien og Sicilien med sin vante Kraft og til sine Tilhøreres største Beundring; men imidlertid maa man tilstaae, havdes der Øinene vaade af Taarer, saa vare de ogsaa lukkede af Søvn. Sgriccis Sørgespil ere virkeligen temmelig lange, og hans Declamation syntes mig, skjøndt fortræffelig, for eensformig og lidenskabelig. Hans Tilhøreres Bevægelse kan ikke altid holde sig paa samme Høide, som hans; og, efter forgjeves Anstrængelser, overlader man sig til en Tilstand af Hvile og Adspredelse. Et ungt livfuldt og følsomt Menneske, hvis Sind ikke var af den Natur, at han saaledes kunne blive tilbage, og som bestandigen havde fulgt Digteren gjennem hans hele historiske Sørgespil, vendte sig, da han hørte sin Nabo paa høire Side sagte snorke, med en Følelse af Foragt til den modsatte; men Naboen paa den venstre Side sov ogsaa; i sin Forundring vendte han sig til sin Fader, der sad bag ved; han sov! Ved dette Syn maatte Undseelsen og Vreden gjøre Plads hos ham for det Latterlige i dette Optrin, og den hele øvrige Deel af Aftenen kunde han ei gandske overvinde en Lyst til at lee, der ikke er mindre smittende og mere angribende end den søvndyssende Kraft. Alt dette forringer desuagtet ikke i nogen Henseende den Beundring, man føler for dette Menneskes mirakuløse Talent, som improviserer et dramatisk Digt i Vers, en lang Tragoedie, efter et opgivet Æmne, hvortil han kun behøver ti Minuters Overveielse.

Omkring St. Marcus Pladsen, i Venedig, siger samme Forfatter, ere 375 Caffehuse, hvor Gjæster af begge Kjøn sidde ved Smaaborde og spise Is. De er stedse fulde men meest efter Operaen; man fuldender der sit "far niete*)" inden man gaaer til Sengs, som om Sommeren ikke skeer før Dagbrækning. De forskjellige Classer sammenblandes her ikke; der er Caffehuse for Adelen, Kjøbmændene, Musici, Retirata eller Fruentimmer, der have trykket sig tilbage fra Verden, og Tringantes, som nyde den i Stilhed. De Fleste have Privatcaffehuse, der kaldes Casini, og man siger, at 40,000 Mennesker tilbringe saaledes deres Aftener paa St. Marcuspladsen, og et lige Antal i andre Caffehuse i forskjellige Dele af Staden.

Kurderne, hvis Rytteri udgiør en af de vigtigste Afdelinger af Sultanens Armee i den nu udbrudte Krig, nedstamme fra der gamle Parther, som fordum beboede Assyrien og Mesopotamien. Kurderne boe for nærværende Tid saavel i Persien som i Tyrkiet. De ere Nomader, boe under Telte og ere saa godt som uafhængige, da de kun betale en ubetydelig Tribut. Kun de Kurder, som boe i det egentlige Kurdistan, have faste Boepæle og ere underkastede Paschaen af Bagdad, endskjøndt de følge deres egne Love. Kurderne ere til alle Tider blevne holdte for at være meget tappre og krigeriske; de have altid udviist det største Mod, og Mahomed sagde fordum om dem: at naar de kun vil foreene sig, saa kunde de erobre hele Verden. De Tyrkiske Kurder ere smukke Folk, have et stolt og livfuldt Udseende; deres Børn øve sig fra det syvende Aar i at omgaaes med Vaaben. De ere hengivne til den Mahomedanske Religion i Hovedsagen; men med nogle Afvigelser i de udvortes Skikke; dog opholde sig der ogsaa iblandt dem nestorianske Christne. Man kan i Henseende til deres krigerigske Egenskaber sammenligne Kurderne med Kosakkerne; men man tillægger dem endnu større Mod og mindre Plyndrelyst und

*) D. e. Intet bestille — noget, som Italienerne regne til Livets største Behageligheder.

disse. De kunde derfor være en vigtig Hjelp for Sultanen i nærværende Krig, naar han alene kunde stole paa dem; men de ere tilbøielige til Oprør. Ogsaa er det bjergfulde og gjennemskaarne Terrain i det Europæiske Tyrkie ikke meget skikket til Kavallerie-Fægtninger, lige saalidet som Grækenland, hvor Tyrkerne ikke heller kunde giøre megen Brug af deres Kavallerie.

(Af polit. Journal. Juni. Forkortet.)

Skrift i Øinene. I Landsbyen Viemont i Nærheden af Longwy, i det franske Departement Maas, lever en lille Pige, paa 2 Aar og ni Maaneder, i hvis Øine man i lille Capitalskrift tydeligen læser de Ord: Napoleon Empereur (Napoleon Keiser.) Disse Bogstaver ere omtrent af samme Størrelse som de paa Tyvesousstykkerne. De vise sig i hvid Skrift paa en bruun Øiesteen, og træde stedse kjendeligere frem, jo ældre Barnet bliver. — Dets Fader er en Toldbetjent. Moderen fortæller, at hun engang havde faaet af sin Broder et Tyvesousstykke med Napoleons Billede; men da hun, under sin Frugtsommelighed, havde seet sig nødsaget til at give det ud, for at betale en Gjeld, saa blev hun saameget bedrøvet derover, at hun i adskillige Dage fældte Taarer. Hun troer nu at hendes Tyvesousstykke findes i hendes Barns Øine. I en vis Forstand har hun nok heller ikke Uret deri, thi nogle Personer, som agte at gjøre en Speculation af dette besynderlige Naturspil, have allerede sluttet en Accord med hende i en Notars Overværelse.

Til
Professor og Ridder Herholdt
den 10de Juli 1828.

Høit mod Nord sig Templet hæver
Azurtækt med gyldne Stjerner,
Blomstertæpper Tilien væver,
Bølgen blaa om Templet værner;

Maanens Skin og Solens Straale
Evigt Lys i Hallen tænder,
Kildens Væld af Kiselskaale
Vievand ind i Templet sender;

Høit sig hvælver Loftets Bue,
Søiler er' de ranke Ege,
Vil Du Søilens Zirat skue?
Fuglen mon paa Reden pege;
Og skal Templet jeg Dig vise?
Det er Dana's gamle Lund;
Høit det mon sin Mester prise,
Af sit Værk han kjendes kun.

Dog ei blot Naturen bygge
Der sig mon en hellig Bolig,
Danmark ogsaa Kunsten trolig
Yder Ly i Bøgens Skygge.
Saa stolt kneiser vel ei Templet,
Som blev Kunsten viet hos os;
Men det bærer Guddomstemplet,
Byder Lysets Fiender Trods.

Thi i Templet djerve Præster
Vogte Viisdoms rene Glød,
Hvad, som Aandens Dyb befæster
Øse de af Kunstens Skød.
Nu de hygge den med Haanden,
Naar de barske Storme true,
Nu oppuste de med Aanden
Svage Gnist til stærke Lue.

Men hvad har vel Aanden Bedre
I sit dybe Rigdomsskjød, —
Hvad mon Kunstens Gud vel hædre
Mere, naar hans Lovsang lød?
End den Kunst, hvis Grundvold hviler
Paa Erfarings sikkre Fjeld,
Mens med Søsterskridt den iler
Langs Naturens Sandhedsvæld:

Den, foruden hvilken Livet
For et Vindpust segned' hen,
Den, som opretholder Sivet
Gi'er det Friskhed, Kraft igjen;

Som det næsten brustne Øie
Fordums Glands forlener brat,
Saa det luttret mod det Høie
See kan efter lange Nat:

See! hvor den i Hallen brænder
Med en reen og hellig Glød:
Lægevidenskaben tænder
Lys i Mulmet, Liv i Død.
Held da den, som Gløden skjermer
I det stormoprørte Liv,
Og som Aandens Flugt tilnærmer
Ham, som skaber ved et "Bliv"!.

Faa kun kan den danske Tunge
Nævne blandt de Præsters Tal;
Men evindeligen runge
Navnene des stærk're skal:
Som blandt Stjernehæren funkler
Maanen i sit Sølverliin,
Saa de mindre Lys fordunkler
Finke, Worm og Bartholin.

Men og disse maatte dale
Under Dana's Synskreds ned,
Svage Spor endnu kan male
Veien, de paa Buen skred.
Nu et Lys mon atter tindre
Paa det store Firmament,
Som fordunkler alle mindre
Ved den Ild, det selv har tændt.

Herholdt! Worm i danske Djervhed
Og i nidkjer Embedsid;
Bartholin i Aandens Klarhed,
Lærdom, Elskelighed, Vid;
Finke liig ved kraftfuld Alder
Og ved Alles Kjerlighed:
Lykkelig den Old jeg kalder,
Hvem Din Virken blev beredt.

Sexti fire Gange gynged
Vaaren nyfødt Dig forbi,

Mangen kjerlig Blomst den slynged
Om Din lange Vandringssti;
Selv Din Haand i Jorden strø'de
Evigkrands og Laurens Grønt,
Blad og Blomst de herligt skjøde
Til en Hæderskrands Dig skjønt.

Længe den Din Tinde pryde
Frisk som nu i Middagsglands,
Længe Du den Vellugt nyde,
Som Dig spreder huldt Din Krands;
Men naar seent en Alf mon kalde
Dig til Lysets Fader hen,
Pluk den mindste Blomst af alle
Af Din Krands og giv mig den.

J.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 Juli 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 215		
Species 217		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. • ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	158	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$86\frac{3}{4}$	87 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$80\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$110\frac{1}{2}$	111 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	$60\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 57.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 Juli 1828.

Bidrag til Dyrehavens Historie.

Dens første Opkomst maa søges i Kong Frederik den Tredies Tid, og skjøndt den derværende Kilde allerede var opdaget 1583 af Kirsten Piil, saa varede det dog længe førend den blev meget besøgt. Dette maa man slutte af Arent Berentsens Bog: Dannemarckis og Norgis fructbare Herlighed, der er trykt 1655, men hvori hiin Kilde aldeles ikke omtales. Derimod nævner han Helenæ Kilde, "som den, hvor aarlig et stort Tilløb, isynderlighed fra St. Hansis Afften indtil St. Lauritz Dag er, da maaskee Vandet er befundet sin største Kraft at hafve." Da Holberg skrev sin Kildereise, som nu er over hundrede Aar siden, besøgtes Kirsten Piils uden Tvivl som St. Helenæ, meest af Syge, har neppe været noget offentligt Forlystelsessted. St. Hans Aften ansaaes Vandets Kraft for størst, og derfor vælge Folk, især af den simplere Classe endnu i vor Tid St. Hansdag, af gammel Vane, til deres Skovreise. Saaledes vedligeholder Overtroen sig gjennem Aarhundreder, uden at Hoben selv kan gjøre sig noget Regnskab derfor. — Krøniken fortæller, at den 19de Juni 1663 bevilgede og forundte Kong Frederik den III sin Kammertjener Jacob Peterson og hans Arvinger "i den lille Dyrehave ved Ibstrup (Jægersborg) hvor han maa lade en Bygning opsætte og der et Virtzhuus anrette, hvorpaa han al den Frihed maa nyde, som andre Virtzhuse her i Danmark nyde, især deleshed maa han selv der lade bygge, saa og der sammesteds, uden nogen Forhindring have fal adskillige Slags Viin og Ølskjænk af fremmed Øl. Alle andre Kroer skulde forbydes 1 Miil omkring Kjøbenhavn, paa de Kroer nær, som i Landsbyerne ere bevilgede, Øl at falholde. Det maatte være Enhver tilladt i samme Virtzhuus, Bryllup, Barsel eller anden Samqvem og Convent at lade anrette."*)

Det maa antages, at Dyrehaven som den nærmeste Skov for Kjøbenhavns Indbyggere, tidlig blev besøgt af dem. Efter syv til otte Maaneders Indspærring i den af alskøns Dunster opfyldte Hovedstad, maatte naturligviis i den skjønneste Tid af Aaret det Ønske opstaae hos dem, at nyde den frie Natur, eller more sig, som det hedder, i det Grønne, og hvor kunde de lettere og beqvemmere finde denne Nydelse, end i hiin yndige Skov? Hoffet valgte den ogsaa til sine Jagtforlystelser, og allerede førend Jægersborg Slot var til, tjente Ibstrup fortrinligen til Jagtslot.

Det er ikke usandsynligt, at det Vertshuus, som Jacob Pederson fik Tilladelse til at

---

*) Jvf. Nyerups Efterretninger om Kong Frederik den Tredie S. 407-8.

anlægge i den lille Dyrehave, ved Ibstrup, stod paa samme Sted, som Ermelund, og at Fortungaarden, Klampenborg, Bellevue efterhaanden bleve-til, ligesom Lysten til at besøge Dyrehaven alt mere og mere tiltog. Kjøbenhavns Indbyggere havde for 150 til 160 Aar siden kun saare faa offentlige Spadseretoure. Rosenborg Have var vel allerede til i Christian den Fjerdes Tid, men neppe tilgængelig for enhver. Frederiksberg Slotshave blev anlagt omtrent 1710, og stod vel heller ikke aaben for alle. Naar man derfor vilde forlyste sig i det Grønne, saa kunde det i de Dage neppe skee andetsteds end i Gyldenlund og Dyrehaven. Men Morskaberne vare da gandske anderledes end nu. Det hedder i Jacob Petersøns Privilegium, "at han ved Virtzhuset, det tillodes ham at anlægge, maatte lade anrette allehaande Leg og Spil til Tidsfordriv, saasom Pirkentafel, Klodsbane, Pailemale, Skydebane og andet deslige."

I de sidste halvtredsindstyve Aar er først Dyrehaven gradeviis stegen til sin Glands og Herlighed. Endnu for nogle og fyrgetyve Aar fandtes der ikke en eneste Træhytte. Alle Gjøglere gjorde deres Konster paa fri Mark, thi Stedet var endnu ikke saa bekjendt udenlands, at det kunde lokke Liniedandsere, Taskenspillere o. desl. herind. De to første Liniedandsere, som i en Deel Aar gjorde deres Konster der, bandt deres Linie mellem to Træer, vare begge Husarer, og havde formodentligen engang tjent som Haandlangere hos virkelige Liniedandsere. Men da man den Gang intet bedre kjendte hertillands, saa gjorde disse Fuskere i Konsten temmelig Lykke. Siden kom Harlekin-Manden med Dukkerne, der i Begyndelsen gjeldte for en Virtuos. Men da Søgningen blev stærkere og stærkere, saa udbredte Dyrehavens Ry sig ogsaa udenlands, og nu fandt alle mulige Slags Konstnere deres Regning ved ogsaa at tage did, ligesom til Messerne i Tydskland. Der kom nu Konstberiderselskaber, som Lysters, Chiariny's og fl. store Menagerier, Voxcabinetter etc., og nu tiltog Fjellehytternes Tal anseeligen. — Men Befordringen did var i det Hele endnu kun tillands, naar undtages Enkelte, der seilede derhen i Baade. Den almindelige Farvei var over Gjentofte og Jægersborg. Strandveien var indtil de sidste Tider alt for sandet og Ordrupsveien blev ikke afbenyttet, førend Jagtveien aabnedes, som ellers var spærret. Ved Dampskibsfartens Indførelse lettedes ikke allene Samqvemmet med de fjerneste Lande, men selv med Dyrehaven. Ved Anlægget af Fodstien lige til Charlottenlund, blev det muligt for Fodgjængere at spadsere i største Magelighed først langs med Strandveien og siden, naar de ønske det, gjennem behagelig Skov, til Dyrehaven. Fra den Tid af tabte Gjentofte, forhen det betydeligste Holdested, næsten ganske sin Søgning af Dyrehavsgjæster. Ogsaa ved den for nogle Aar siden begyndte Brolægning af Strandveien, bliver denne baade for Kjørende og Ridende meget beqvem. Opmærksomheden for det Offentliges *Fornøjelse* er endog nu saa stor, at der langs med Veien ved Søen forbi Emilies Kilde, mellem Hvidøre og Bellevue, skal anlægges et Bolværk af 216 Alens Længde. Denne fortsatte store Omsorg for Veienes og Befordringsmidlernes Forbedring gjør, at Dyrehaven nu mere end nogensinde tilforn besøges, saalænge Teltene ere der, og Charlottenlund hele Sommeren igjennem.

Indenlandske Efterretninger.

Odense, 11 Juli. I denne sidst *afvigte* Uge have vi havt ligesaa meget, om ikke mere Tordenvejr, som i hele fjor Sommer; i Loverdags Eftermiddags trak det op, efter en yderst lummervarm Dag, og udtømmede sig tilligemed stærke Regnbyger over og omkring Byen; det gjentoges med nogle Mellemrum af Varme og uklart Vejr i Onsdags, men fornemmelig igaar, da Man især ved Middagstid havde endeel stærke Skrald, blandt hvilke eet især hørtes over Tolderlund med den skrattende Lyd, der sædvanlig ansees for et Tegn paa, at dets Lyn slaar ned. Man fortæller og, at nogle enkelte Gaarde og Huse skal i de foregaaende Dages Tordenvejr være bleven afbrændte i Egnen sønden for Odense.

I Onsdags afbrændte ved Lynild en ny Udflyttergaard ved Aarslef. — Meslingerne

have begyndt at grassere i Odense. Hempels Av. 107.

Droschkernes Tal i Kjøbenhavn er nu voxet til 30 og, som det lader, vil der endnu komme flere til. Der findes nogle blandt de Tilkomne, som ere meget smukke og skal have kostet 350 Rbd. Stykket. En Tour til Frederiksberg koster 4 Mk. og til Charlottenlund 12 Mk.

Skotlands berømte og nidkjære Agerdyrknings Befordrer John Sinclair har i Aar udgivet en Afhandling om Dyrkningen og Anvendelsen af Kartofler. Han giver deri en Underretning, som i vor Handels- og Industrie-Tidende Nr. 53 er optaget, om Anvendelsen af det højst fortrinlige Kartoffelmeel (Farina) som forbedrende Tilsætning ved Hvedebrøds Bagning. Formedelst forskjellige Omstændigheder taber Hvedemelet ofte dets væsentlige Godhed, og Brødbagning af samme er derved ofte ledsaget af Vanskeligheder, skjøndt udført af de meest duelige og erfarne Bagere; højst velgjørende er derfor Opdagelsen af et Middel hvorved enhver saadan Mangel ved Hvedemelet fuldkomment kan afhjelpes; og der er grundet Aarsag til at haabe, at man ved samme Middel vil erholde lige godt Brød, om endog Hvedemelet, efter en ufordelagtig Høst, er af ringere Godhed. Fremgangsmaaden er denne: Til hvilkensomhelst Mængde Hvedemeel tager man for hvert Pund henved 4 Lod Kartoffelmeel (farina); dette Kartoffelmeel udtværes i et til den oploste Masse forholdsviis stort Kar, (Krukke, Krug), med noget koldt Vand eller Melk, saa det tilstrækkeligt udjevnes, dernæst paagydes, lidt efter lidt, kogende Vand eller Melk under bestandig Omrøren, indtil det hele bliver til en jevn tynd Gelé; (det vil gjøre denne Gelé meget mindre seig og lettere at blande til Hvedemelet i Deigtruget, naar man strax, imedens den næsten er kogende, lidt efter lidt idrysser og udrører en lille Deel af Hvedemelet deri.) I denne Tilstand lader man Geleen henstaae, indtil dens Varme ikke er stærkere end almindelig til Deigs Lægning, hvorpaa den i Deigtruget blandes og æltes med det øvrige Hvedemeel

og Gjæren, samt forøvrigt behandles paa den almindelige Maade; der vil derefter fremkomme en fortræffelig Gjæring, og et let, saftigt og behageligt sundt Brød erholdes. Dette Farina-Brød har store Fortrinligheder: det holder sig længe friskt og smagfuldt, er lettere at fordøie, behageligere naar det er ristet, og meget bedre til Brød-Buddinger og Boller. Naar der bages Hvedebrød med en Iblanding af uopløst Kartoffelmeel, kan Foreningen ikke saa fuldkomment tilveiebringes, Brødet vil blive noget tungere og mindre smagfuldt, skjøndt det derfor vil holde sig længere ubedærvet. Med Hensyn til Skibstvebakker (Biscuit, Cakes,) er det gandske det modsatte, disse bør fornemmeligen bages af en Blanding af to Dele Hvedemeel og een Deel tørt Kartoffelmeel; saadanne Farina Cakes ville ikke allene blive langt hvidere, men ogsaa langt bedre og sundere end af Hvedemeel alene, og denne Skibsfornødenhed vil saaledes herved høist betydeligen forbedres, hvorhos de sikkerlig ogsaa langt mindre ville være udsatte for Fordærvelse, formedelst Kartoffelmelets afgjorte Ufordærvelighed i ethvert Clima. Ligesom dette Kartoffelmeel i tør Tilstand er et høist fortrinligt Meel til mangfoldigt Huusholdningsbrug, afgiver det ogsaa formedelst dets Ufordærvelighed, Drøihed og Gavnlighed for Sundheden, en yderst vigtig Artikel til Skibsføde, der kan træde isteden for Erte- eller Havre-Meel og Riis, og er en vigtig Suppeingredients, ligesom og, opløst som Salep, en styrkende Føde for Svagelige. — Dette Kartoffel-Meel tilberedes i det Store, og erholdes, efter Bestilling, fra Capt. Solbergs Fabrik ved Fredensborg, i større Qvantiteter til 7 Rbm. Rpr. pr. Lpd. uden Foust. frit leveret i Kjøbenhavn eller Helsingøer; for Indpakning i Foust. a omtrent 120 Pd. 60 Pd. og 35 Pd., betales 1 Rbß. mere pr. Pd. Fabrikens Udsalgsted i smaa Qvantiteter er i Kjøbenhavn paa Nytorv No. 2 ved Domhuset.

Paa flere af Grevskabet Bregentweds Hovedgaarde især paa Sophiendal, $2\frac{1}{2}$ til 3 Mile fra Ringsted produceres en ualmindelig Mængde Smør i Forhold til Mejeri-Besætningernes

Størrelse, og Aarsagen hertil ligger væsentlig i en fra den almindelige, endog tildeels fra den holstenske, i flere Henseende meget forskjellig Behandlingsmaade af Mejeri-Produkterne, hvilken et holstensk Fruentimmer, Madame Johnsen, en saare forstandig og dygtig Kone i sit Fag, som Bestyrerinde af Mejeriet paa det grevelige Hovedsæde Bregentved, i Aaret 1796 der indførte og fortsatte til Aaret 1808, og fremdeles fra sidstnævnte Aar har fortsat paa Sophiendal. Allerede i mange Aar have flere Godsejere og Forpagtere her i Landet søgt, at faae Mejersker oplærte hos hende. I de sidste ti Aar har hun derfor oplært flere end tyve saadanne, hvoraf Enkelte ere blevne udmærkede. Hun har langt fra kunnet modtage til Oplæring, eller af sine egne Piger kunnet skaffe det Antal, som der i de to sidste Aar er søgt hos hende, da hun ej modtager Nogen i Lære uden de, som vil træde ind i hendes Malkepigers Antal. — Nu er hun henimod 70 Aar gammel, og da hun fra sin tidlige Ungdom af har ført et meget virksomt Liv, er hun nu svag og nedbøjet, baade af Arbejde og Alder; desuagtet skal hun dog endnu saavidt det behøves, som oftest to til tre Gange om Natten, efter gammel holstensk Skik, være i sin Melkekjelder for at observere, om Melken er i den Tilstand at den bør affløbes, som da øieblikligt skeer, naar hun finder den skikket dertil. Den udmærket store Renlighed ved hendes Mejeri-Redskaber, og hendes Fremgangsmaade i det hele ved Malkningen, Afskumningen, Flødens Behandling efter Afskumningen, Kjerningen etc. etc. gjør hendes Produktion af Smør større end almindeligen, og vigtigt er det altsaa for Landet, at den kunde blive almindeligen indført. Herom giver et nyeligen udkommet Skrift: Praktiske Jagttagelser, grundede paa mange Aars Erfaringer om den for Fædrenelandet vigtige Smør-Production. Samlede af Niels Gjersing, Forstander for Agerdyrknings Institutet, som oprettes ved Sorø Akademie: Ejer af Hesselberg. Slagelse 1828 — udførlige Oplysninger. Hr. Forfatteren har nemlig erhvervet sig paalidelig Underretning om Madame Johnsens Fremgangsmaade; og efterat have brugt den selv, og seet den af flere paalidelige Husmødre brugt i nogle Maaneder, og befundet, at den giver, naar den nøjagtig følges i det mindste en tredie Part mere Smør, end den her hidtil almindeligst bekjendte bedste Maade, har han ilet med at give den offentlig bekjendt i dette lidet Skrift, førend den beste Græstid af Aaret er forbi. Skriftet faaes for 3 Mk. Tegn hos Hr. Hofboghandler Schubothe, ellers i Slagelse, Sorø og fl. Steder.

Vi erindre ved denne Leilighed et lidet Skrift: Nogle Efterretninger om Smørrets Behandling i England. Efter Foranstaltning af Selskabet for Naturlærens Udbredelse uddraget af Edinburgh Encyclopædia conducted by Dr. David Brewster. Khavn. 1825. I nogle Forord siges: at en indsigtsfuld og fædrenelandsksindet Godsbesidder havde yttret det Ønske, at Selskabet vilde inddrage Efterretninger om Smørrets Behandling i de Lande, hvor den ansees som fortrinligst, og bekjendtgjøre disse til Bedste for den danske Landmand. "At indhente sikre Efterretninger om slige Gjenstande fra andre Lande er ikke let, da Fremgangsmaaderne i forskjellige Provindser af samme Land, ja i forskjellige Mejerier i samme Provinds afvige fra hinanden. Man har derfor bestemt sig til ikke at oppebie den Tid da noget Fuldstændigt angaaende denne Sag kunde leveres, men foreløbigen at levere dette Uddrag af en engelsk Afhandling, ikke som en Anvisning til Smørrets Tillavning og Behandling, men som en Samling af Efterretninger og Bemærkninger, der kunde underkastes kyndige Landmænds Prøvelse, saaledes at en fuldstændigere Anvisning grundet paa ægte og velafveiede Erfaringer kunde forberedes." Selskabet, hvis physisk-techniske Committees Medlemmer tilføjede nogle Anmærkninger til det oversatte lidet Skrift, udbad sig af enhver oplyst Landmand, som troede at kunne meddele Noget til at berigtige eller bekræfte de Sætninger det engelske lidet Skrift indeholdt, at indsende samme.

End videre bemærke vi de i Anledning af det Slesvigholsteenske patriotiske Selskab udsatte Priisspørgsmaal indkomne Besvarelser, som i Selskabets Skrifter 1827, I og 2 Hæfte ere indførte, og hvoraf Uddrag i Handels og Industri Tid. 1827 No. 83 og 1828 No. 12.

Kopenhagen mit der Umgegend, besonders zum Nutzen der Fremden und als Anleitung für sie, bechrieben von Friedrich Thaarup, königl. dänicher Etatsrath 2c. mit 2 Karten und 4 Kupfern, Kopenhagen 1828. 12mo. Vorwort u. Inhalt XIX S. Text u. Reg. 362 S. — I Forordet siger Forf. "Tiltagelsen af Dampskibsfarten, for hvilken Danmarks Hovedstad efterhaanden her i Norden man blive Centralpunktet, og det derved udvidede Samqvem mellem denne Stad og andre Stæder, gjør en Bog, som denne, nu mere end før, nødvendig. Ogsaa have Residentsens Seeværdigheder i de senere Aar, under vor oplyste, Videnskaberne og Konsterne yndende Monarks Regiering, saa betydeligen formeret sig, ere saa godt ordnede og vel opstillede, at de meget have vundet i Interesse og forholdsmæssigen stifte større Nytte end forhen. De ældre Beskrivelser over Staden ere uhensigtsmæssige, naar man ikke bryder sig om, hvorledes Staden har været, eller ønsker Oplysning om dens Indretningers og Stiftelsers Historie, men vil gjøre Bekjendtskab med den nuværende Tid og med det, som i vore Dage findes mærkeligt der. Derefter spørges her; derover skal man finde Oplysning her. — Man vil erfare i denne Bog, at jeg har sammentrængt Meget og især opholdt mig ved det, som den Reisende i Almindelighed holder for seeværdigt, som Kirker, Slotte, Malerie- og Konstsamlinger, Naturalie- og andre videnskabelige Samlinger, Bibliotheker, Stiftelser o. s. v. Ved mange Gjenstande har jeg maattet indskrænke mig til blot at anføre hvad man har, og henvise til Steder, hvor videre Oplysning er at finde. — Jeg maatte ogsaa have danske Læsere for Øine og derfor findes mange Henvisninger til danske Bøger og Tidsskrifter, som Collegialtidenden og andre, saavelsom Anordningernes Data. Saadanne Henvisninger ere ogsaa nyttige for Fremmede, for saavidt udførlig Efterretning om eet eller andet skulde interessere dem og de maatte ønske saadanne anførte Steder oversatte." — Anmelderen sparer her at gjøre Almeenheden videre bekjendt med Bogens Formaal, da Forfatteren allerede har gjort det paa den meest fyldestgjørende Maade. Hvad Indholdet angaaer, da er hans Navn allerede i henved fyrgetyve Aar saa bekjendt i vor Litteratur, og hans Bevandring i Alt, hvad der slaaer ind i Fædrenelandets Statistik, saa stor, at hver Anbefaling vilde være overflødig. Neppe gives der Nogen, der bedre end han vilde være istand til at levere en saa sammentrængt, men tillige saa indholdsrig Oversigt over Alt, hvad der af Seeværdigt og Mærkeligt findes i vor Hovedstad og dens Omegn. Kun den, der i en Række af Aar ex professo har optegnet alle de mange Forandringer, der jevnligen ere foregaaede, og besidder et saa øvet Blik som Forfatteren, formaaede at give os en saadan Haandbog, hvis Udarbeidelse er forbunden med langt flere Vanskeligheder, end de fleste troe. Bogens Inddeling har Anmeld. fundet næsten hensigtsmæssigere og beqvemmere end de fleste lignende Skrifter i andre Sprog og om andre store Stæder. Det fuldstændige Indhold og Register forøge meget dens Brugbarhed. Selv danske Læsere, der lære at kjende Kjøbenhavn og dets Omegn i dens allernyeste Skikkelse, ville læse den med Nytte og Behag.

ff.

Uagtet denne Anmeldelse ikke indeholder et eneste anbefalende Ord, som jo enhver Upartisk ved Bogens Gjennemlæsning vil finde stadfæstet, saa finder Anmelderen det dog, paa en Tid, da man er saa tilbøjelig til at udlede saavel hver frimodig, som hver rosende Yttring fra egennyttige Hensigter, passende at erklære, at hans Navn kan af Enhver, som det maatte interessere, erfares hos Skilderiets Redacteur.

Blandede Efterretninger.

Et Parisisk Bon mot: Da i Begyndelsen af dette Aar Villele-Ministeriets Styrtning blev bekjendt, og en Greve Roi (Konge) blev Medlem af det nydannede Ministerium, sagde en parisisk Bonmotist: Vi vil herefter intet

Ministerium have: men to Konger (rois.) (Mittern. Bl. 80.)

En fransk Greve, som længe havde sukket efter Pairs-Værdigheden, og som endnu ved den sidste Pairsfabrikation, (i Oct. 1827) ej saae sin Paastand opfyldt, kaldte sig for Spøg "Tantalus d. Pairie." En Tunghørig forstod det sidste Ord som Prairie, (en Eng, Græsmark), og spurgte en Nabo i Salonnen: Hvad mener Greven? Anseer han sig for et Faar? (ibid.)

Den ved sine Livsbegivenheder og poetiske Arbejder bekjendte Danske Haro-Hårring er afreist fra München til det russiske Hovedqvarteer, og han skal her have faaet Ansættelse. A. A. Bemeldte Harro Hårring har, foruden adskillige digteriske Samlinger, og Fortællinger udgivet: "Rhonbar Jarr, Fahrten eines Friesen in Dänemark, Deutschland, Ungarn, Holland, Frankreich, Griechenland, Italien und der Schweiz", et romantisk biografisk Skrift, som skal blive fire Bind stort, hvoraf to Bind ere udkomne. Scenen er i disse lagt i Danmark, og for en stor Deel i Hovedstaden. Nogle Udrag ere at læse i Kjøbenhavns Posten d. A. No. 42. 43. 44. 45.

Den berømte franske Digter Dorat giftede sig i sin høje Alder med en ung Pige af 19 Aars Alder. Hans Venner dadlede hans utidige Kjerlighed, han bad at de maatte tilgive ham denne poetiske Frihed. De skulde dog i det ringeste, svarede man, have truffet et for deres Aar mere passende Valg. Nei, gjensvarede Dorat, heller faae Hjertet saaret af et nyt blankt Sværd, end af et forrustet Stykke Jern! (Mittern. Bl.)

Hvorledes tydske Oversættere ofte ere: Skriftet Tablettes Romaines af Santo Domingo har i Læseverdenen fundet Efterlignere i Frankrig og Tydskland. Saaledes har man faaet tydske Skrifter: "Wien, wie es ist" — Madrid, Constantinopel o. fl. W. v. Lüdemann udgav et: Neapel wie es ist, der, som hans andre Skrifter, ere slette Hastværksarbejder. Imidlertid

udkom af den ægte ubekjendte Santo Domingo selv et Skrivt over Neapel. Det er oversat paa tydsk, Leipzig. 1828. og Oversætteren har tilføiet Anmærkninger, af hvilke en især fortjener at beundres. Hvor etsteds i Texten den bekjendte Locusta nævnes tilføier han: "Naar jeg ikke tager Feil var det en Giftblanderske i Frankrig i Begyndelsen af forrige Aarhundrede." Hall. allg. Lit. Zeit. 97.

Kugle i Hovedet. En Soldat af det 62 franske Linieinfanteri-Regiment, ved Navn Balthasar Praile, blev 1813 rammet af en Flintekugle mellem Næsen og det venstre Oie. Kuglen trængte dybt ind i Hovedet; det var umueligt at trække den ud igjen, og den blev i fjorten Aar deri. Praile var fuldkomment helbredet og saae meget godt med det venstre Oie, under hvilket man kun blev et let Ar vaer. Pludseligen d. 17de Jan. d. A. faldt Kuglen ham, uden ringeste Smerte i Munden.

Doctor Gall har nyligen faaet en Rorelse, men dog har man Haab om hans Helbredelse. Han har i en Deel Aar levet i Paris af sine anseelige Midler og eier udenfor denne Stad et smukt Landsted. Hans Praxis indskrænkede sig næsten ene til de der residerende udenlandske Ministere. Han er født 1758 og altsaa 70 Aar gammel.

Ligbegængelser i Paris. Begravelser ere eet, og Begravelser ere et andet. Ønsker man f. Ex. stor Ceremonie, Messe, Sjelemesse med Sang og Fakler, store Klokker med forfærdeligt Brøl? Ønsker man Kirken pyntet, Ligfærden pragtfuld og Liget en Anseelse comme il faut? Man aabne sin Pung og betale 4282 Franker og nogle Centimer, hvorpaa requiescat in pace følger! Finder man denne Betaling lidt for høi; vil man indskrænke noget af denne oprørende Cadaverluxus, saa kan man for 1500 Franker blive ret anstændigen expederet, og item requiescat in pace! Hm! I skraale endnu over Dyrhed — Optrækkerie? Saa vælger blandt de andre endnu følgende Priser af 700, 250, 100 og 16 Franker. Men gjører ingen Regning paa,

at en Præst vil røre Haand eller Fod, eller sætte sin Lunge i Bevægelse. Venter ikke nogen Ligprunk, eller den store Klokkes Lyd, eller nogen anden Ceremonie. Man slæber Eder, uden videre Omstændigheder, bort, og I er udsat for at begraves, som I her har levet, d. e. incognito. Imidlertid maa I belave Eder, de anførte Udgivter uberegnede, paa Betalingen for Ligkisten, Transporten, Vorlysene og adskillige andre Smaating, der vel kan beløbe sig til en lille rund Sum af 200 Franker, eller saa omtrent, og til Slutningen af Psalmen: requiescat in pace! — I troer, Gud skee Tak! nu er jeg færdig; nu er der omsider Ende paa al religiøs Udpinerie; nu kan jeg da endeligen hvile i Fred; nu har jeg da ikke mere at bestille med jesuitisk Speculationsaand. Du tager meget Feil, mit gode Lig! Nu begynder først Spilloppet for Alvor. Ei at tale om, at I har Valget mellem den østlige, sydlige, vestlige og nordlige Kirkegaard, har I glemt Mont-Valeriens Jesuiterkirkegaard, denne beundringsværdige Industriegreen af R. P. i Montrouge? Veed I ikke at efter det af dem udgivne Prospectus: de øvrige Kirkegaarde i Hovedstaden ikke have mere viet Jord: men at Mont-Valeriens allene er en "christelig" fordi man for hver Plads paa samme har at betale 500 til 10,000 Franker? at man der allene er vis paa at hvile midt iblandt sine Brødre; at man der allene kan være sikker paa en Skat ivrige Bønner; at man der tilbeder et helligt Kors; at der hele Hovedstadens Befolkning (896,000 Sjele!) aarligen to Gange forsamles; endelig at man derfra seer de Kongelige Begravelser i St. Denis og overhoved har en herlig Udsigt?

Et Sengested af Crystal. Mod Enden af forrige Aar trængte sig det Petersborgske Publicum d. e. de højere Folkeclasser, fordi i Rusland de lavere endnu ikke agtes synderligen, til Palladset Tamedo, hvor man saae et Sengested af massiv Crystal, som Keiseren af Rusland har bestemt som Foræring for Schahen af Persien. Dette Stykke Møbel er pragtfuldt over al Beskrivelse og maaskee det eneste i sit Slags paa hele Jorden. Det straaler af Sølv

og bestaaer af Crystalsøiler. Paa blaa Glas-Trappetrin stiger man op i samme. Paa begge Sider ere smaa Springvande, fra hvilke velluftende Vande springe. Deres Rislen bidrager til at befordre en sød Slummer (om man ellers har Ro at sove.) Ved Fakkelskin blændes man af den største Glands. Man troer at see Myriader Diamanter. Der er ingen Tvivl om, at dette Mesterstykke vil sætte selv den orientalske Pragtkjerlighed i Forbauselse. Det er forfærdiget i det Keiserlige Manufactur i Petersborg.

I Forbindelse med dette vil det ikke være upassende, at tale et Par Ord om den Mand, der skal sove i denne Seng. I Aaret 1809 havde den brittiske Gesandt Sir Malcolm Audience hos Schahen af Persien. Det høitidelige Tog gik til en Have, gjennem hvilken en Bæk slyngede sig. Paa alle Sider vare Springvande og herlige, af høie Mure omgivne Alleer. Langs med samme bare Soldater, bevæbnede med Flinte, opstillede. I den store Allee, der førte til Audiencesalen, befandt Prindserne, Hoffolkene, Civil- og Militairembedsmændene etc. sig. Midt i Salen stod en Guldtrone, paa hvilken Kongen viste sig i sin høieste Glands. Efterat Forestillingsceremonien var forbi, underholdt Schahen sig med Gesandten angaaende Storbritaniens Sæder, og i Særdeleshed angaaende Fruentimmernes Forhold i dette Land. "Man har fortalt mig, sagde han, at Eders Konge kun har een Kone". — "Ingen christelig Fyrste, svarede Gesandten, tør have meer end en Kone." — "Saa? Men han kan vel holde een eller et Par smaa Piger tillige?" — "I dette Punkt, som i alt det Øvrige, er vor ophøiede Monark, Georg III, et Mønster for alle sine Undersaatter, ved sin Ærefrygt for Sædelighed og Religion." — "Fortræffeligt!" sagde Schahen; "men med alt det gad jeg dog ikke være Konge i et saadant Land." — I en anden Samtale angik Underholdningen den Kongelige Magts Udvidelse. Schaen hørte opmærksomt paa Oplysningen, som Gesandten gav om den brittiske Constitution. — "Eders Konge, sagde Schaen er, som jeg mærker sit Lands første Ov-

righedsperson. — Eders Majestæt, svarede Malcolm har meget nøje bestemt Kongeværdighedens Characteer i Engelland." — "En Magt af dette Slags kan vel være noget varig, men den tilbyder ingen virkelig Nydelse. I seer her Soliman Khan og mit Riges Storværdigheder. Naar det behager mig, kan jeg, uden videre Omstændibheder lade ham afhugge Hovedet. Ikke sandt? Jeg kan gjøre mig en saadan Spas?" spurgte han een af dem. — "Alverdens Afgud, svarede denne og kastede sig i Støvet, naar det gjør Dig Fornøielse, saa er intet lettere."

Chinesisk Konstudstilling. I Rom forevīser i denne Tid en Italiener ved Navn Martucci, der længe har opholdt sig i Canton, en interessant Samling af chinesiske Konstflidsfrembringelser. De Fremskridt, som dette Folk har gjort i Konster og Civilisation, ere virkeligen meget mærkværdige. Forfærdigelsen af Bronze, Porcellain, Guldarbeider, Zirater af smeltet Kobber, har i China naaet en Fuldkommenhed, som det ikke overgaaes af nogen europæisk Nation i. Adskillige chinesiske Vaser kunne kun sammenlignes med de skjønneste gammel-græske. Billehuggerarbeiderne og selv Malerierne ere i Henseende til den anatomiske Nøiagtighed i Literaturen ligesaa fortræffelige, som de europæiske. Der findes i dette Cabinet ogsaa endeel chinesiske Bøger over hiint Lands Historie, Geographie, Botanik, Lægevidenskab og Literatur. I de medicinske Værker omtales ogsaa Koppeindpodningen meget udførligen.

Et mærkværdigt indisk Mindesmærke. I Agra seer man et beundringsværdigt Mausoleum, som Schah Dschehangir har ladet opføre. Allerede udenfra vise de kostbareste Stene sig, som man fra mange fjerne Lande har ladet komme, for at pryde Bygningen med; thi der findes adskillige deriblandt, som man hidtil ikke har opdaget i Hindostan, saasom Lapis lazuli. Naar man, siger H. Voysey i sin Beskrivelse derover, tager Pragten og Skjønheden af Materialierne, Størrelsen af Bygningen og den uhyre Møie og Anstrængelse, der er anvendt paa det Hele, i Betragtning, saa kan man bestemt paastaae, at det ikke har sin Mage i Verden.

Etymologisk Bemærkning. Det Ord stipulere (af Stipulor, Stipulatio) der er saa almindeligt i de fleste europæiske Sprog, udleder Engellænderen A. Stirling fra den i Orissa i Hindostan herskende Skik, at bryde, forend en Contract sluttes imellem to Parter, et Halmstraa, som paa Latin kaldes Stipula. — Det Ord mat i Skakspil betyder noget gandske andet end mat i vort og det tydske Sprog. Det kommer fra det Persiske og betyder Død. Skak mat er altsaa det samme som Schahen eller Kongen er død — d. e. han kan ikke gaae mere.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 Juli 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 214		
Species 216		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 15 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$158\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$86\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$80\frac{1}{4}$	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$110\frac{1}{4}$	— Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pC. Dito nye	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$60\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 58.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 Juli 1828.

Haste og hans Recensent.

Dette, "par nobile fratrum" er Hr. Justitsraad Peter Horrebow Haste, Told- og Consumtionsinspecteur i Svendborg, og en Anonym, som i Litteraturtidenden No. 27 har recenseret Hr. Justitsraadens Skrift om Brændevinsbrænderier paa Landet. Det er yndigt at see, hvor enige disse To ere i deres Sentiments og hvor net de vide at opløse et af de vanskeligste Problemer i Danmarks Statsoeconomie. Maaden, de bruge, er hel simpel; thi den bestaaer i at lade Alting forblive ved det Gamle.

Da Spørgsmaalet, "om det var gavnligt for Staten at tillade Bonden selv at brænde sit Brændevin," er saa saare indviklet og dets Afgiørelse griber ind i saa mangfoldige af Statsmaskinens Hjul og Fjedre, var der ikke stort at sige imod de to Dannemænds Resultat, hvis de blot havde understøttet det med noget antagelige Grunde. Men det er langtfra ikke Tilfældet. Hvo der i vore Dage træder op som Forfægtere af Næringstvang, Corporationsaand, Monopolsystemer, og Privilegieuvæsenet, han maa være udrustet med større Talenter, kraftigere Veltalenhed og et grundigere Foredrag, end man kan rose disse to Forfattere for.

For en tredive Aar siden var Hr. Haste's Navn en Prydelse i vor Litteratur, da han udmærkede sig som god Digter og smagfuld Prosaist. Da han nu i den lange Række af Aar har saa at sige holdt sig fra Musernes Selskab og kun sjelden ofret paa deres Alter, er hans Genie ligesom bleven rusten, og han synes at have mistet nogle af de Talenter, hvorved han i hine Dage havde opnaaet en høj Rang paa Parnasset. Man kjender ham ikke igjen i dette lille Skrift, der ikke er fri for adskillige loci communes, og hvor man seer en affectert Beskedenhed parret med en flau fornem Mine.

Paa Titelbladet tillægger han sine Yttringer Prædicatet "frimodige." Gud maa vide, hvorfor; thi i hele Pjecen er der ikke en eneste Yttring som der hørte det mindste Gran af Frimodighed til at komme frem med. Lige saa lidet begriber man, hvorfor han S. 14 falder paa, at skyde sig ind under den Frihed, som Forordningen af 27 Sept. 1799 hjemler Skribenten. Fru Justitia er han sikker nok for; derimod holder Referenten ham ikke fri for, at han jo har forsyndet sig imod Logiken. Man tænke sig, at Pag. 5 læser man som følger: "De allerfleste Stemmer, som hævede sig "imod Brænderiernes Indskrænkning til Kjøb-"stæderne, fremkaldtes af den, Almeenvellet un-"dergravende, Egoisme, som Statsomvælt-"ninger, Krige, og dermed i Forbindelse staaende "Moralitetssvækkelse, i næsten fire Aarti have "avlet og opelsket indtil sørgelig Modenhed."!

Dette er ikke en "frimodig" men en ganske forkert Yttring. Af de Stemmer som i de sidste to Snese Aar har hævet sig imod dette fatale Kjøbstedmonopol, kan her kun nævnes de som stærkest har paatalt det Urigtige i dette for Landmanden saa skadelige System; og lad saa Hr. Haste djerves, nok engang at komme frem med sin Paastand, at det er den lede Egoisme, der har ført deres Penne.

Forsægtere af Gavnligheden af Brændevinsbrændingens Frigivelse paa Landet, opstode i følgende chronologiske Orden:

1) Th. G. Münster, Amtsforvalter i Aalborg Amt; i Minerva. 1787. III. 55.

2) P. Bech, Fuldmægtig paa Amtstuen i Holbech Amt, siden Borgermester i Kjøbenhavn; i Minerva. 1790. II. 178—80. jævnf. III. 215.

3) Pastor H. Nørdam; i sin Undersøgelse om Tilladelse for Landmanden at brænde Brændevin. Kjøbenhavn. 1810. 36 S. 8vo.

4) Kammeraad J. C. Drewsen; i Landoeconomisk Tidende. 1ste Bind. Kjøbh. 1815. S. 203.

5) Hr. Pastor Rønne; i samme Landoeconom. Tid. I B. S. 152 og II. S. 111.

6) Doctor G. L. Baden; i Kjøbenhavns Skilderie 1815. No. 51, og hans Smaa Afhandlinger I. 345—53.

7) Skolelærer N. P. Schøler; i Landoeconom. Tidender 1816. IV. B. S. 32 o. f.

8) Kammerherre Schumacher, Amtmand i Svendborg Amt, i Efterret. fra Selskabet for Kunstflid 1817. pag, 503.

9) Krigsraad Fjelstrup, Ejer af Sindingaard ved Holstebro; i Landoeconom. Tidende 1817. VI. 123 o. følg.

10) Major Vestenholz, Procurator og Strandingscommissair, i samme Tidende 1818. VIII. 247—80.

11) Professor i Landoeconomien Hr. Begtrup i den oeconom. Correspondent for 1821 No. 3.

12) Landvæsenscommissair C. Dalgas i hans, 1826 udgivne Beskrivelse over Vejle Amt S. 130.

Da det bliver umuligt at indsee, at nogen af de 12 her Opregnede kunde have eller have havt den allermindste Fordel af, om det blev Bønderne tilladt at brænde Brændevin, er det aldeles ufatteligt, hvorledes Hr. Haste har kunstemple dem med Navn af Egoister. Derimod, da han selv S. 6 tilstaaer, at han vilde tabe Noget i sine Indkomster, hvis Bønderne fik Lov til at brænde, kan man med Skjel kaste ham Udtrykket Egoist tilbage, og antage, at han, ved at forsvare sine Svendborg Brændevinsmænds Interesse, tillige strider pro aris et focis.

Dog — det være som det vil; fra Hr. Justitsraaden gaae vi nu over til hans Recensent. Uagtet denne, som han selv siger, er Landmand, viser han sig dog som den der ved enhver Lejlighed har et Horn i Siden paa Bonden; jeg kan troe, efter Ordsproget: Frende er Frende værst. Antager man, som man vel kan, at vor nærværende anonyme Landmand er den samme, som i Litteraturtidenden for indeværende Aar No. 17—18 har recenseret Capitain Rüzows Svar paa det Spørgsmaal, hvilke ere de vigtigste Midler til at forbedre Bondestandens Tilstand, saa seer man i bemeldte Recension S. 284 de Ideer henkastede, som i No. 27 ere blevne systematisk udviklede. Man læser nemlig paa anførte Sted: "Det er mærkeligt, at Forfatteren end ikke med eet Ord har nævnt Frihed til at brænde Brændevin. Som Den der daglig seer Bønder og lever midt iblandt dem, har Forfatteren kjendt Bondestanden for nøje til, at en saadan Frihed kunde hjelpe den, uden alene af Asken i Ilden, rigtignok paa den fornøjeligste Maade, ved en daglig jævn Ruus."

Hvilken bagvendt Slutningsmaade! Man skulde dog mene, at hine ovennævnte Forfattere, hvoriblandt tælles to Præster, en Amtmand, en Amtsforvalter, en Amtmands Fuldmægtig, en Herremand, en Herredsfoged, en Skolelærer, en Strandings- og en Landvæsenscommissair, ogsaa maa have kjendt og kjende Bondestanden ligesaavel som Rec. og Capitain Rüzow, og de har slet ikke taget i Betænkning, paa det bestemteste at anbefale Frihed til at brænde Brændevin

som et særdeles kraftigt Middel til at ophjelpe Bonden.

Saaledes som vi saae, her gjøres Angreb imod Bondestandens Hæderlighed, saaledes forekomme i No. 27 hist og her lignende Udfald imod Bøndernes Karakter, uden dog at det har lykkets Recensenten at kunne retfærdiggjøre sine fornærmelige Yttringer mod denne Classe af Medborgere.

Hvad Hovedspørgsmaalet angaaer da besvarer Rec. samme, S. 424, saaledes: "Naar der spørges; hvorfor maa Landmanden ikke selv forædle sit eget Produkt og brænde sit Korn til Brændevin, hvorved han i mindre Omfang kan føre samme Værdie til Torvs og beholde Masken til sine Kreature? da kan med Grund svares, fordi det strider mod rigtige Grundsætninger om Arbejdets Deling. Say i Læren om almen Velstand 1ste Bind S. 36 viser Fordelene af Arbejdets Deling, ved at tage Exempel af et Naalemagerværksted, hvori 10 Arbejdere, der gjøre hver Sit, kunne daglig forfærdige 48,000 Knappenaale, medens de neppe i samme Tid kunde forfærdige 1000 Naale, dersom enhver Arbejder skulde forfærdige hele Naale forfra til Enden:" Man tænke, hvilket barok Indfald, at ligne Say's Knappenaalefabrik med Brændevinsbrænderie! Det passer jo som en knyttet Næve til et blaat Øje.

Vilde man forresten i den omhandlede Materie vedblive Ideen om Arbejdets Deling, eller Fordeling mellem Bonden og Kjøbstædborgeren, kunde man medføje sige, at den nærværende Indretning med Brændevinsbrænderiets Indskrænkning til Kjøbstæderne strider imod Grundsætningerne for denne Deling, eftersom Brændevinsbrændingen i de smaa Kjøbstæder nu drives af Kjøbmænd, hvilken Forbindelse med Handel er mindre passende end i Forening med Landbrug. Handelen sysselsætter jo en Mand Aaret igjennem, og gjør, at ham ingen Tid levnes til at have Tilsyn med Brænderiet; Landvæsenet derimod giver imellemstunder Perioder, hvori man kan have Tid nok til at besørge Brændingen.

Det forunderligste og al historiske Sandhed og Sandsynlighed mest trodsende Sted i Recensionen er efterfølgende Yttring Side 426. "Hvad den Paastand angaaer, at Brændevin i de Egne i Jylland, hvor Brændevinsbrænding gaaer isvang, ikke drikkes saa hyppigt som paa de danske Øer, da kan og bør Anmelderen paa det bestemteste modsige den; thi i hine Egne af Jylland er just ikke Fuldskab, men jævn og stadig Sølen og Pølen i Brændevin langt almindeligere end i Fyen og Sielland." Recensentens hellige Forsikkring uagtet, forekommer dette factiske Bevis Referenten dog helt mistænkeligt. Det er jo almen bekjendt og en Erfaringssætning, at i Hertugdømmene, paa Bornholm, paa Læssø, hvor hver Bonde har Lov at brænde saa ofte han vil, ikke suppes saa Meget som paa de danske Øer, hvor Brændevinsbrænderiet paa Landet er forbudt. At den Sætning, at en Bonde faaer Lyst til at drikke, naar det bliver ham tilladt, er psychologisk falsk, det har adskillige af de ovennævnte Forfattere, som har afhandlet dette Emne, tydelig vist. Hr. Pastor Nørdam siger S. 19. "Vi see jo ikke at Brændevinsbrænderne i vore Kjøbstæder ere de værste Drukkenbolte; ej heller er det Tilfældet med Vintappere. Hvad Mennesket ofte og altid gaaer over, og kan nyde saa tidt det vil og lyster, kedes det snart ved, ja fatter endog tilsidst Modbydelighed derfor."

Dog — alle psychologiske Grunde, historiske og statistiske Data, som ellers kunde komme i Samklang med den Paastand, at Brændevinsdrikken ikke er hyppig i de jydske Egne, hvor Bønderne selv destillere deres Brændevin, kuldkastes, kan jeg tænke, ved Recensentens bedre Vidende! Han modsiger jo paa det bestemteste denne Paastand!

Ikke destomindre er Referenten saa dristig at antage, at Recensenten aldeles har Uret. Ref. henvendte sig nemlig til en Mand, hvis Embedsstilling medfører, at han nøje kjender hele Jylland, og som især har berejst de Egne hvor Bønderne brænde. Han forsikkrede mig, at Rec. farer med Tant og har ladet sig Noget binde paa Ærmet.

Til dette mundtlige Udsagn vil jeg knytte nogle, samme Sag angaaende Testimonia, af hvis indbyrdes Overeensstemmelse det vil være indlysende for enhver Upartisk, at Recensenten

i denne Punkt som i flere, løber surr. Herredsfoged Blume begynder sin i Landoeconomisk Tidende, 3die B. indførte Afhandling om Brænderiernes Frigivelse saaledes: "Hvad jeg har seet kan jeg vidne; jeg kjender Egne, hvor Friheden at brænde nydes uden Misbrug. Det er Tilfældet i den i Hertugdømmet Slesvig, hvor jeg er født og opdraget og hvor hver Mand paa Landet brænder. Neppe nogensteds er Bonden ædrueligere, flittigere, og mere sædelig end i den Kreds. En beskjænket Bonde er der et Særsyn, og Fylderie stemples med Foragt."

I sammes Tidende 2det Bind S. 120 læser man et Vidnesbyrd, som Hr. Pastor Rønnes Moder har aflagt, saaledes lydende: "Paa min Sons, Pastor B. F. Rønnes Begiering attesterer jeg, at jeg er født og opdraget paa Landet i Jylland, hvor jeg i min Ungdom opholdt mig paa flere forskjellige Steder, paa hvilke enhver Bonde brændte Brændevin, samt at Drukkenskab og Ladhed vare i hine Egne saa usædvanlige blandt Landalmuen, at den Mand der kom beruset hiem fra Staden blev anseet for et foragteligt Menneske, der kom i Alles Munde, som en Dranker. Hiemme berusede man sig derimod ikke."

I meerbemeldte Tidende VI B. erklærer Hr. Krigsraad Fjelstrup S. 128. "Landmandens Moralitet fordærves sandelig ikke ved Tilladelsen at brænde. — — I sit Hus drikker ingen Bonde ej heller hans Folk til Umaade," o. s. v.

S. 428 erklærer Rec. at han vil anføre en af de vigtigste Grunde imod Frigivelsen af Brænding paa Landet. Man tænke sig hvor Læserens Opmærksomhed derved bliver spændt, naar man venter at erfare en af Hovedgrundene, hvorfor Regenten ikke kan tillade Landmanden at forædle sine egne Producter. Man troer neppe sine egne Øjne, naar man da læser som følger; "det er et farligt Exempel, naar Loven slutter Fred med sine Overtrædere, just fordi de ere ret vedholdende i Overtrædelsen." Altsaa — om de haardnakkede Vendelboer, Havgasserne ved Vesterhavet eller andre Jyder fremture i Overtrædelse af Forbudet imod Brændevinsbrænding paa Landet, saa kan netop af den Aarsag Forbudet ikke ophæves, følgelig maa de sølle Bønder i Sjelland og Fyn, i Lolland og Falster, som efterleve de kongelige Mandater, [illegible] maa lide under deres jydske Medbrødres Forstelse!

Naar Recensenten sammesteds finder det [illegible] tænkeligt, at hvis Brændevinsbrændingens Frigivelse skulde finde Sted, vilde deraf opstaae [illegible] Modsigelse mod vor Lovgivning om ulovligt Kroholdt, kan Ref. forsikkre ham, at hvad det angaaer kan han være ganske ubekymret. Opleve vi den Dag, at Regenten skjænker Staten den af saa mange Patrioter ønskede ny Lovgivning for Brændevinsbrænderi, da ejer det øverste Justitscollegium en Generalprocureur, der vist ikke vil glemme at tage Hensyn til enhver endogsaa den ringeste Omstændighed, som med Emnet staaer i Forbindelse.

Vor Hr. Recensent er, som vi see, ikke befængt med saadan Nyhedssyge som hine ovennævnte af Hr. Justitsraad Haste betitlede Egoister. Hans tydelige Erklæring lyder saaledes: "Anmelderen kan ikke, skiøndt han selv er Landmand og ingenlunde er blind for de oeconomiske Fordele, Qvægets Fedning med Mast og Besparelsen af Brændevins Indkjøb kunde forskaffe ham, tilraade en ny Lovgivning for denne Sag, men alene ønske, at det maa forblive ved den gamle. Og det er hans Overbevisning, at dersom Brændevinsbrænding tillades paa Landet, vil det inden ret længe blive nødvendigt at forbyde den igien; og en saadan Ustadighed i Lovgivningen er altid skadelig." (Denne Skadelighed indseer Ref. ikke. Tempora mutantur, et nos mutamur in illis — og da maa vel Lovene ogsaa forandres). "Vore smaa Kjøbstæder vare maaskee imidlertid styrtede sammen, naar denne deres Hovedhjørnesten var dem fratagen." (Gud bedre os for vore smaa Kjøbstæder, om deres Velfærd blot beroer paa Brændevinsbrænding! De florerte i Aarhundreder før Brændevin blev til, og nu, da deres Velstand er grundfæstet paa dette Brændevinsmonopol, disse Hovedhiørnestene, som ere tagne fra Landmanden, gaaer en Del af dem dog bag af Dandsen. For ikke at være vidtløftig, henholder

Referenten sig forresten, hvad denne Sag angaaer, til Pastor Nørdams Yttringer i hans ovennævnte Skrift S. 29 30.) "Bonden" — bliver Rec. ved — "var derved ikke blevet rigere, uden forsaavidt Enhver, der har en Ruus, troer sig en Kroesus." (Her kunde medføie tilraabes Rec.: "Person! I skjemter i Utide.)" "Brændevinsbrændere bleve satte ud af Virksomhed, og Bønderne vare imidlertid blevne, om ikke dygtige Brændevinsmænd, dog dygtige Brændevinsbøtter. (Hvilket dejligt og betydningsfuldt Udtryk! Man siger, at der er ikke saa slet en Bog man jo kan lære Noget deraf. Saaledes foresinder Commissionen for Videnskabsselskabets Ordbog ogsaa her et nyt Ord, hvormed den kan berige sine Samlinger.)

D.

Indenlandske Efterretninger.

Odense den 15de Juli. I Løverdagsaftes fik den uforsigtige, og altfor hyppige, Badning her i Kanalen atter et Offer: en voxen Malerlærling, som ellers skal have været en ret god Svømmer, sank under, rimeligviis greben af Krampe, og kunde formedelst Mangel af fornødne Hjelpemidler, først efter 20 til 25 Minuters Forløb blive dragen op, hvorved Brændeviinsbrænder Nielsens Karl Jeppe, og Tømmersvend N. Krabek hæderlig gjorde sig fortjente, den Første ved at gaae to Gange tilbunds; hvorved det andengang lyktes ham at faae den Druknede med sig, den Anden, ved ufortrøden Iver at anvende alle Midler, der ihast kunde overkommes. Medens han o. Fl. var i Begreb dermed, kom Hr. O. Ruge kjørende forbi fra Landet, sprang strax af Vognen og aarelod den Druknede, samt bibragte ham de Styrkningsmidler, der i Nærheden kunne haves; kort derefter ankom ogsaa Hr. Regimentschirurg Jacobsen, som var kaldt inde fra Byen, medbringende de til Druknedes Gjenoplivelse fornødne Hjælpemidler, men Begges Bestræbelser vare forgjæves; Livet vendte ikke mere tilbage! — Maatte denne og lignende

sørgelige Begivenheder, som jevnligen spørges, bidrage til, at gjøre de unge Mennesker, som idelig ville plaske i Vandet, idetmindste forsigtigere! Den Ublufærdighed, ja virkelige Uforskammenhed, de vise, ved at løbe flokkeviis nøgne omkring langsmed en Alfarvej, og en af vore meest besøgte Spadseregange, og derfra fordrive Ejerne, og alle anstændige Folk, ere i denne Avis saa tidt bleven paatalt, at man vel ikke mere tør vente nogen Virkning af Gjentagelsen?

Efterat Centraladministrationen for det Slesvig-Holsteenske patriotiske Selskab vedenudsat Præmie af danske Dukater for den bedste Besvarelse af det Spørgsmaal: "Hvad kan man gjøre for at bringe det holsteenske Smør til at blive bedre Handelsvare fornemlig med Hensyn til Forsendelse til fjerne og varme Lande," havde bevirket Erholdelsen af flere gode Afhandlinger om denne Gjenstand, lod Selskabet disse Afhandlinger indrykke i Neue landwirthsch. Hefte 1827. 2det Hefte. (Cf. forrige No. Sp. 904.) Et Udtog af disse Afhandlinger er nu meddeelt paa dansk i landoeconomiske Tidender VI B. 3 H. S. 249-278. I dette Uddrag følger Oversætteren følgende Orden, som en af Afhandlingernes Forfattere er gaaet ud fra, som Hovedbetingelser for godt Handels-Smørs Virken: 1. Renlighed. 2. Smørrets Behandling. 3. Hensigtsmæssige Fustager; 4. den rigtige Thara. Oversætteren har tillagt nogle Bemærkninger, meddeelte af en dansk Justits-Embedsmand, angaaende Smørfustager og en rigtig Thara.

Under Titel: "Hovedberetning om det kongelige nordiske Oldskrift-Selskabs Tilstand, Arbeider og Forhandlinger i Aarene 1825, 1826 og 1827." Khavn. 68 S. 8. har bemeldte Selskab meddeelt dets Medlemmer og Publicum en interessant Beretning om dets Fremskridt. Den 28 Jan. 1828 havde det et Æresmedlem, 147 ordentlige indenlandske, 51 ordentlige udenlandske og 53 corresponderende Medlemmer. Det havde da et fast Fond af 1500 Rbd. Sølv i kongl. Obligationer. Det aarlige Bidrag, Selskabets indenlandske Medlemmer yde, skal være i

det mindste 3 Rbd. Sølv. Det havde ved Stiftelsen foresat sig, at gjøre Begyndelsen til sine Arbejder med en Udgave i Oldsproget af de historiske Sagaer, som angaae Begivenheder uden for Island, i en fortløbende Række af Bind, og i de forløbne 3 Aar ere 4 Bind heraf udkomne; af den danske Oversættelse ere 3 Bind udkomne, og af en latinsk Oversættelse 1 Bind; altsaa i alt 8 Bind, ligesom Fortsættelser ere under Trykken, samt en Begyndelse af Udgaven af den store og vigtige Sagasamling, som angaaer Island selv. Det er mærkeligt, at paa Island, som har en Folkemængde af omtrent 50000 Indbyggere, have 1000 tegnet sig for Sagaernes Udgave i Oldsproget; iblandt disse 171 Embedsmænd og Studerende, 32 Handlende og Skibsfolk, 28 Haandværksmestere og Svende, 502 Bønder og Huusmænd, 190 Tjenestekarle, 70 Skolediscipler, Haandværkslærlinger, og Tjenestedrenge, 7 Koner og Tjenestepiger. Foruden Oldskrifternes Udgivelse bestemte Selskabet ogsaa at virke ved andre Foretagender, som kunde tjene til at oplyse det gamle Nordens Historie, Sprog og Oldsager i Almindelighed; saasom deels ved videnskabelige Foredrag i dets Møder, deels ved Udgivelsen af Afhandlinger til den nordiske Oltids Oplysning, i et dertil bestemt Tidsskrift, hvoraf 5 Hæfter ere udkomne. — Selskabet fik ved aabent Brev af 9 May d. A. kongelig Tilladelse til at bære Navn af kongeligt. I 2det Bind af det tydske Tidsskrift: "Neue Pommersche Provinzialblätter, herausgegeben von L. Giesebrecht u. J. C. L. Haken," har førstnævnte, der er Selskabets Medlem, og Professor i Stettin, en Mand af megen Aand og udbredt Virksomhed, og som har valgt vort Nordens Oldskrifter til Gjenstand for sin Grandskning og Bearbejdelse, givet sine Landsmænd en fuldstændig Udsigt over vort Kjøbenhavnske Selskabs Formaal og Indretning, samt Tilstand og Arbejder i den forløbne Tid. — Det er i Selskabets Vedtægter bestemt: at "om det engang imod Forventning skulde opløses, da skulle alle dets Samlinger og Midler tilhøre det arnæmagnæanske Legat."

To Danske have, med Understyttelse fra Fonden ad usus publicos, været ved det Fellenbergske Institut i Hofwyl i Schweitz. Dette Institut, hvis Øjemed er at danne fattige hjelpeløse Børn af Landalmuen til sædelige, arbeidsomme, tarvelige Mennesker, som, uden at falde det offentlige til Byrde, kunde ernære sig selv, fornemlig ved Landbrug, har tilbraget sig megen Opmærksomhed ved det Held, der har ledsaget denne i menneskekjerlig Hensigt stiftede Undervisnings Anstalt, og Indretningen fandt Efterligning paa mange Steder i Schweitz, siden ogsaa i Holland, og i Preussen. — Børnene øves om Sommeren næsten hele Dagen paa Marken ved Landarbejde passende for deres Kræfter, og deres Lærer arbejder bestandigen med dem; der anvendes paa denne Aarstid til den egentlige Skole-Undervisning ikkun faa Timer dagligt. Denne indskrænker sig og aa allene til det, som virkeligen er fornødent og gavnligt i disse Menneskers Stand og Stilling. Ved Markarbejdet skulle de kunne tjene saa meget, at Institutet derved holdes skadesløst. I Danmark synes Indførelsen af slige Fattigskoler at ville møde betydelige Hindringer saavel i Klimatet som i den almindeligen brugelige Agerdyrkning. — Imidlertid er Hovedmaalet, en forstandig Opdragelse, beregnet paa itide at vænne Børnene til gavnlig Syssselsættelse, saa vigtig, at det maatte antages ønskeligt om en Indretning, liig den paa Hofwyl, kunde bringes i Gang hos os. Den afdøde ædle Geheime-Statsminister Greve Chr. D. af Reventlow gjorde i Aaret 1823 et Forslag til Regjeringen herom. Ifølge kongelig Befaling nedlagde Direktionen for Fonden ad usus publicos, efter at have raadført sig med sagkyndige Mænd, en Forestilling til Hs. Majestæt om denne Sag, hvorefter ved kongl. Resol. af 22 Febr. 1825 blev befalet, at to duelige unge Mennesker af Almuestanden, af hvilke den ene maatte forstaae saavel tydsk som dansk, og derfor helst tages fra det Slesvigske, skulde udvælges til, paa bemeldte Fonds Regning, at gjøre en Rejse til Institutet i Hofwyl, for ved personlig Deeltagelse i alle de der forefaldende praktiske Arbejder i Mark og Huus, at blive nøje bekjendte med denne Anstalt, saa at de, efter deres Hjemkomst, kunde i fornødent Fald forestaae en lignende Anstalt her. Valget faldt paa Seminarist P. Møller

fra det Jonstrupske, og Seminarist P. Schmidt fra det Tønderske Skolelærer = Seminarium. Begge ansaaes af deres Foresatte særdeles skikkede til at udføre et saadant Hverv, som de og vare villige til at paatage sig. De tiltraadte Reisen i Begyndelsen af Juni 1825, med et Anbefalelsesbrev til Fellenberg, og ankom i Slutningen af samme Maaned til Hofwyl, hvor de bleve særdeles vel modtagne saavel af denne berømte Mand, som af Institutets værdige Lærer, Wehrli, og efter tretten Maaneders Ophold der, samt efterat have besøgt nogle andre lignende Lære=Anstalter, vendte de her tilbage. Førend de forlode Hofwyl havde de, under Fellenbergs og Wehrlis Vejledning udkastet en Plan til Anvendelsen her i Landet af den Undervisnings- og Opdragelsesmaade, hvormed de nu vare blevne fortrolige, hvilken Plan de ved deres Hjemkomst indleverede til Direktionen for Fonden ad usus publicos. I Sommeren 1827 bleve de efter kongl. Befaling satte i Virksomhed paa en til Sorø Akademies Gods henhørende Bondegaard, hvor en Fattigskole, efter den her omtalte Methode, ved dem er indrettet. Denne Forsøgs=Anstalt, hvorover den kongl. Direktion for Universitetet og de lærde Skoler blev overdraget Bestyrelsen, begyndte sin Virken med ti Drenge, og da den endnu er i sin Barndom, vil først Tiden lære hvad Held den skal have. Forestaaende Efterretning er meddeelt i det i disse Dage udkomne 6te Binds 3 Hæfte af nye landøconomiske Tidender. Det var ved den benævnte to Seminarister ved deres Afreise herfra til Hofwyl medgivne Instruktion iblandt mere foreskrevet dem, skiftevis hver sin Maaned at sende Indberetning til benævnte Direktion om deres Beskæftigelser og Erfaringer ved Institutet, og hvorledes de i det Hele anvendte Tiden der. Disse maanedlige Indberetninger indeholde interessante Bidrag til nærmere Kundskab om Læreanstalten og dens Økonomie, især deleshed om de landlige Arbejder, som derved forefalde. Man læser Brudstykker af deres Breve i bemeldte n. landøk. Efterretn.

Den sædvanlige Sammenkomst af Naturforskere, som nu i nogle Aar har fundet Sted i

Tydskland, og til hvilken Lærde fra alle Egne af dette Land have indfundet sig, blev ifjor holdt i München, (cfr. Skild. f. A. No. 75). Berlin blev aftalt at være Samlingsstedet for dette Aar; og den berømte Humboldt bliver Foreningens Ordfører. Af danske Naturkyndige reise dHrr. Professorerne Hornemann og Ørsted, Lektorerne Bredsdorff og Forchhammer didhen. Fra Sverrig berettes, at Professorerne Bergelius, Dalmann og A. Retzius ere af Videnskabernes Akademi, og Professorerne Fries og Nielson fra Lunds Universitet valgte til at giøre Rejsen derhen; ligesom og ventes, at to Naturkyndige fra Upsala afgaae til Sammenkomsten. (Cfr. N. Argus 52).

Blandede Efterretninger.

Prohibitiv=Systemets Skadelighed. Den preussiske Fabrikcommissair, H. Weber, siger i sine Beyträge zur Gewerbe= und Handelskunde etc., at det i adskillige Stater herskende Prohibitiv=System strider imod vor Tidsalders Aand; at hvert Folk kun kan finde Velstanden i Udviklingen af sin Industrie; at hertil Friheden mere nytter end skader, og at man vil see sig nødsaget til at følge det af Engelland givne Exempel. Forfatteren fremsætter mange Kjendsgjerninger som Beviser for, med hvilket Held allerede Fastlandet, især den preussiske Stat, er traadt med Engelland i Skrankerne, og hvorledes dette, ved fuld Frihed, ogsaa vil kunne skee i Fremtiden. Skildringen af disse Fremskridt er saa meget behageligere, som man lærer at kjende Forfatteren fra en meget sagkyndig Side, og saa ofte vildledes af Klager, der netop paastaae, at Næringsvæsenet er i Forfald. Men dog tilraader Forf. ingen pludselig Afvigelse fra den hidtil valgte Vei, saalænge Handelsindskrænkningerne i andre Lande vedvare; ogsaa synes han ikke at misbillige de i Preussen fastsatte, tildeelt meget høje Toldafgifter. Han forsikkrer ved denne Leilighed, at den Crisis, hvori Storbritanien 1825, ved overdrevne Speculationer, var kommet, kun lidt har skadet de

tydske Fabriker; Uld-, Silke- og Bomuldsmanufacturer hæve sig tvertimod mere og mere, hvilket f. Ex. den tiltagende Indførsel af Bomuld fra Engelland beviser; Lærredsfabrikerne have igjen Afsætning til America og den engelske Adel bestiller igjen Dækketøi med sine Emblemer i Tydskland. Statens Indblanding er i Industriens Opkomst til Hinder. Jernstøberierne vilde have bragt det videre, dersom de tilhørte Private, og Porcellainsfabrikerne i Sevres og Berlin ere for dyre med deres Frembringelser.

Et sjeldent Dyr. I Bengalen har H. A. Duvaucel fundet et Dyr, der synes at forene Hestens Egenskaber med Hjortens, og som han mener er den af Naturforskerne hidtil miskjendte Hippelaphus hos Aristoteles.

Napoleon som Forfatter. I en Alder af 17 Aar forfærdigede Napoleon sit første Værk, en petite Histoire de la Corse, der ganske aander en Corses Frihedskjerlighed. Endskjøndt Abbed Raynal roste den, saa blev den dog ikke trykt; Manuskriptet er ikke til mere. I Aaret 1786 vandt Napoleon en Guldmedaille for Priisspørgsmaalet: hvilke ere de Følelser, der meest bør anbefales, for at gjøre Mennesket lykkeligt? Som Keiser yttrede han engang for Talleyrand det Ønske, igjen at ville læse dette sit Ungdomsarbeide. Ministeren lod det i største Hast komme fra Lyon. Efterat Napoleon havde kastet et Blik paa det, slængte han det i Ilden, fordi det indeholdt alt for republicanske Ideer. Forfatteren af Précis justicatives har imidlertid meddeelt nogle Brudstykker af dette Priisskrift. Man maa næsten formode, at Napoleon ret godt erindrede sit Skrifts Indhold, men at han gav Talleyrand Anledning til at lade det komme, for at tilintetgjøre det. — To Skrifter af Napoleon have vedligeholdt sig. Det ene er Lettre á M. Buttafaco (à Dole chez Joly 1790) og Le souper de Beaucaire.

Skibsfarten: Intet gjør Mennesket saa stort som Skibsfarten. Den giver ham Stjerner til Vejvisere, baner Bølgegang for ham til Alfarvej, og spænder Vindene som Heste for hans Vogn. Merkur 23.

Slutning af et Brev: Prisen paa Olien — skrev en Kjøbmand i Marseille til sin Correspondent i Elberfeldt — falder, men det gjør ikke den Høiagtelse, hvormed jeg har den Ære etc. — ibid. 24.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 Juli 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 215		à
Species 217		
Specier solgtes til 13 Rbmk. = ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¾	52 Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85¾	86 Rbd. Sedl.
Dito Dito	80	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	110¾	— Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	— i Banco.
4 pC. Dito nye	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59¾	60 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 59.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 Juli 1828.

Pennen.

Der gives, som Naturkyndige paastaae, næsten intet dummere Dyr end Gaasen, og den tjener, lig Æslet, som et Exempel paa Dumhed, kun med den Forskjel, at den bruges som et Prædicat for Damer, medens den Langørede kun repræsenterer Herrer. Man har havt Gjæs, som fem og tyve Gange have overlevet den for dem saa farlige Mortensaften, men som uagtet de saaledes havde tilbagelagt en Fjerdedeel af et Aarhundrede, trods de Erfaringer, som de burde have indsamlet, besadde saa ringe Forstand, at ingen Straf virkede advarende paa dem; intet nok saa truende Forbud afholdt dem fra at overskride de foreskrevne Grændser. Man kan slaae en heel Flok af dem ihjel, den ene efter den anden paa en Kornmark, og den sidste vralker ligesaa ubekymret derhen som den første. Deres hele Forretning Dagen over er at æde og drikke; selv deres Unger lege ikke, naar de ere mætte. Frihedens Forlis, Lysets Savn ere dem ligegyldige. Man kan lukke dem ind i en mørk Stald; nagle dem ved Benene fast til Stien, ja endog stikke dem Øinene ud, og alligevel er deres Phlegma saa stort, deres Cynismus saa mageløs, at de endog blive federe derved. I deres Snaddren er der saa aldeles ingen Mening, at Asmus nok har skrevet den groveste og plumpeste Satire over et lærdt Selskab, ved at sammenligne det med en Stie fuld af Gjæs. Kun i det enkelte Tilfælde, at de blive deres Vogter vaer, give det et Skrig fra sig, der synes at udtrykke Frygt og Skræk.

Men hvor dum en Gaas end er, saa spiller den dog en saare vigtig Rolle i den menneskelige Forstands Historie. Saa ubetydelig den er i levende Live, fra den intellectuelle Side betragtet, saa vigtig bliver den, naar den er død. I sine Vinger bærer den en Skat af uberegnelig Værdie.

Hvad ere Krudtets og Bogtrykkerkonstens Opfindere mod den, der første Gang kom paa det Indfald, at rive en Pennepose af en Gaasevinge og tilspidse den til en Pen? Man tillægger Pennenposen en Sjel, og man har Ret; thi gives der noget Livløst, hvori der findes en Sjel, saa er det frem for Alt Pennen. Fra Pennen udstrømmer al menneskelig Visdom og Storhed. Ved den grundes Digteres Udødelighed og Rigers Vælde.

Hvad ophøjes vel til større Rang end Pennen? Saalænge den sidder i Gaasens Vinge agtes den vel aldeles ikke, og selv naar Vingen er skilt fra Gaasen, betyder den ofte kun lidt. Men hvilken Lykke staaer aaben for den som Pen? Medens Vingen selv bliver en Deel af Kjøkkeninventariet og bruges af Kokkepigen til at feie Asken sammen med, vandrer Pennen ofte hen til et Cabinet, og skriver en Tractat, der

bestemmer Nationers Skjebne, eller til en Shakspeare, og fremtryller en Hamlet eller Macbeth. Men, ligesom overalt, gaaer ogsaa her Lykke og Ulykke Haand i Haand. En Pen kan ligesaa let falde i Hænder, hvor dens Gaasenatur atter vender tilbage. Meningsløs Snadren flyder da ligesaafuldt ud af den igjen, som af det Dyr, i hvis Vinge den engang har siddet.

Noget om Forfølgelsen og Efterstræbelsen, som nogle navnkundige og lærde Talere have været underkastede.

Forfattet
af
Hans Christian Claussen,
Sognepræst for Nordbye Menighed paa Fanøe.

(Fortsat fra No. 56.)

Kirkehistorien, saavel den ældre, som den nyere, viser, at ihvordan man ender og vender det, saavel Ukrudet til alle Tider voxer iblant Hveden, og udi enhver Tidsalder vil findes Partier og Secter, der yttre saadanne Meninger og Sætninger, der ei lade sig bringe i Forening med Kirkens herskende Lærebegreb. Da Præsten Jens Brasen udgav, Aar 1729, forhennævnte Skrivt, gjorde han Begyndelsen udi denne Tone: "De Ord, som den gamle Polycarpus (hos Irenæum in epistola ad Florinum klagelig udbrød udi, da Hoved-Kættere bleve flere og flere: O gode Gud, til hvilke Tider har Du giemt os, at vi skal taale dette! De Ord maae vi og billigen klagende bruge i disse forvendte vanskelige Tider, de vildfarende Læreres, Sværmeres og Kiætteres Tal formeres, og Guds sunde, sande og rene Ord enten forskydes eller vrangeligen fortolkes; Naturalister, Indifferentister, Syncretister, Enthusiaster, Fanatiker, Pietister opvække stor Allarm og Uartigheder i Kirken, og billigen maae regnes iblant deres Tal, som Paulus taler om:

Dersom nogen lærer anderledes, og bliver ikke ved vor Herres Jesu Christi sunde Ord, og hos den Lærdom om Gudsfrygt, han er opblæst, og veed intet." Adam Struensee*), der døde Aar 1791 som Generalsuperintendent over Schlesvig og Holsteen, havde i 25 Aar nemlig fra 1732-1757 været Præst i Halle, og ei nogen Tid søgt om at komme fra et Sted, hvor han havde oppebaaret saa meget Godt, og fundet mange Velyndere, saavel iblant Høie som Lave. Aarsagen til at han forlod Halle, angives i hans Levnets Beskrivelse at have været denne: Uagtet, saa hedder det, hans Embedsforretninger forskaffede ham megen Glæde og Fornøielse, naar han fornam, at hans velmenende Hensigter ei løbe frugtesløse af, saa mødte der ham dog ofte saadanne Tilfælde, der forvoldte ham megen Sorrig og Græmmelse. Stundom saae han de bedste Forventninger og Forhaabninger om at høste Frugt af sit Arbeide skuffede og tilintetgjorte. Thi det er vor Lod her i Verden, at Godt og Ondt er blandet imellem hinanden. Dog jeg vil lade Hr. G. S. Struensee, siger Forfatteren af hans Levnets Beskrivelse, selv fortælle om

---

*) Denne navnkundige Mand blev født 1709; i Aaret 1730, 21 Aar gammel blev han kaldet til Præst i Berlenburg, og 1732 til Neumarkt, en Forstad for Halle, men inden Udgangen af bemeldte Aar blev han ansat ved Morizkirken i Halle. I Aaret 1739 blev han beskikket til Præst ved Ulrichskirken i bemeldte Stad. Derpaa blev han i Aaret 1757 kaldet til Præst og Kirkeprovst i Altona, og 1759 til Generalsuperintendent over Schlesvig og Holsteen. Besynderligt er Forsynets Styrelse. Denne Mand blev kaldet fra det ene geistlige Embede til det andet uden at ansøge samme, og flere, som han ei imodtog, bleve ham tilbudne. Conferentzraad Fleischer, der udi sine Student-Aar og som Hører ved Latin-Skolen i Roeskilde viiste sig, som man siger at være Professorlærd, fortæller at han i sine yngre Aar ansøgte hundrede Præstekald, og deriblant mange, der vare smaae, men alt forgiæves.

denne Sag: Gud har, saa taler han, rigeligen velsignet sine Tieneres Arbeide i Halle, og paa dette Sted findes en Sæd, som frygter ham, men jeg har og lært at kiende mange, som havde Gudfrygtigheds Skin, men fornegtede dens Kraft. Hos mange fandtes der en god Begyndelse, og der foregik hos dem en Opvækkelse til det Bedre, men de sadlede om igien, og overgave sig til Skalkagtighed. Og naar de nu ei opnaaede deres slette Hensigter, saa udbrode de i Haan og bitter Dadel over andre. Nogle lode sig henrive af de kiødelige Lyster, og veltede sig efter Afstoeningen i den forrige Søle. Andre bleve stolte, og ginge deres egne Gange. Adskillige forfaldt til naturalistiske og atheistiske Vildfarelser, og bleve Fiender af deres Forløser. Nogle lode sig omdrive af allehaande Lærdoms Vind og kom ei til nogen Fasthed og Stadighed i deres Troe. Andre førte et gudeligt og andægtigt Sprog, men vandrede et vanhelligt Liv og Levnet. *) Dette anførte viser, at i Midten af det 18 Aarhundrede gaves der forskiællige Religionspartier i Halle. Nogle holdt sig til den af Staten sanctionerede Religion, andre forkastede den gandske eller visse Stykker af samme. Et tredie Partie, idet sammes Tilhængere vilde være klogere over det skrevet staaer, og lode deres hede Phantasie og Indbildningskraft alt for frit Spillerum, henfaldt til Sværmerie og Overtroe. At Religionsvæsenet den Dag i Dag staaer omtrent paa samme Fod her i Riget, sees af Skrivtet, forfattet og udgivet i Anledning af Jubelfesten, der blev anstillet til Erindring af den christelige Religions Indførelse her i Riget for et Tusinde Aar siden,**) saa at i den Henseende kan og Ordsproget her være gieldende: Fiunt eadem, sed aliter d. e. Hvad der nu skeer, er skeet, kuns med en liden Forandring og paa en anden Maade.

*) Kurzer Lebenslauf des Königlich Dänischen Oberconsistorialraths und Generalsuperintendenten Dr. Adam Struensee, nebst sämtlichen bey dessen Amtsjubilæo herausgekommenen Schriften. S. 49 & 50, Gedr. 1781.

**) Antistitum ecclesiæ danicæ, slesvico-holsaticæ et lauenburgensis epistola encyclica ad clerum de jubilæo ob seculum decimum religionis christianæ in patria feliciter exactum. Pag. 39-47.

Da Døderlin i Aaret 1791 udgav et Skrivt betittelt: Kurzen Entwurf der christlichen Sittenlehre: melder han i Fortalen til samme, at udi en Videnskab, som den christelige Sædelære, lader sig neppe forvente Nyhed i Henseende til Materien; det høieste man kan fordre, er en rigtigere Forklaring af Jesu og hans Apostlers Forskrivter, en større Præcision i Bestemmelsen af Pligterne, en naturligere Sammenføining og Udviklen af Materien, og især meere Omhyggelighed for i Overeenstemmelse med Jesu Anviisning at skildre og betegne hans Bekienderes Sindelav og Forhold. Udi et andet Skrivt forfattet af Morus, hedder det: "Lærde Folk kan dog ei til alle Tider fremkomme med noget Nyt; hvad Juristen og Theologen anbelanger, da ere de i adskillige Tilfælde bundne til visse Regler, fra hvilke de ei tør afvige. Da nu enhver Tidsalder har sin særegne Trang, saa er det et talende Beviis paa et guddommeligt Forsyn, der skiænker os udi enhver Tidsalder ved udvortes Omstændigheder Leilighed til at igientage og behandle gamle Sandheder, saa at de faae som et Anstrøg af Nyehed *)." Mosheim yttrede ved en vis Anledning følgende Meening: "Guds Forsyn, som styrer alle Begivenheder i Verden, at de alle følge paa hinanden i den fortreffeligste Orden, overeensstemmende med det Heeles Trang, forbeholdt sig selv de Tidspunkter, hvori det finder for godt at meddeele det menneskelige Kjøn nye Opfindelser, og det har kun bestemt den Lykke: at være Opfindere eller Reformatorer, for meget faa Mennesker. Med maadelige og ordentlige Gaver tragte vi altsaa forgiæves efter en Ære, som vi ikke selv kunne forskaffe os. Derimod kan enhver, som med Flid lægger sig efter sin Hoved-Videnskab, og grundig udforsker de menneskelige Nødvendigheder efter den Videnskab, han dyrker, udfinde nye

*) Akademische Vorlesungen über die theologische Moral. 2 B. S. 246.

Maader, paa hvilke han kan være Selskabet nyttig med sin Videnskab. Dette bliver den nye Grund, han maae lægge, og dette bliver ham nogen Fortjeneste. For heele Europa er en Leibnitz, en Euler, en Haller fuldkommen nok i et halvt Aarhundrede. Vi andre kunne daglig giøre Publico en uundværlig Tieneste med vore almindelige, men forhen afgiorte Kundskaber, og vi ville da være værdige og fortiente Mænd, naar vi søge at vise mindre Glands i vore lærde Bestræbelser, men meere Eftertryk, Menneskekiærlighed, Patriotisme og Troeskab i den store Pligt at befordre Selskabets moralske og udvortes Bedste. Men her det, at vi ønskede, at utallige af vore Lærde vilde ret lægge Haanden paa Værket. Hvad nytter os saamange Mænd, der lønnes af det Almindelige, og som spilde deres Tid og Kræfter paa unyttigt Grublerie for en urolig og umættelig Nysgierrighed eller forfængelig Ærgiærrigheds Skyld, og som ikke kunne sige sig selv i deres Døds Stund, hvorfor de have studeret, og hvorfor de have nydt saameget godt af Publiko? Og paa den anden Side — hvad nytter os de Leddiggængere, som enten ikke studere mere, ret ligesom de enten ikke behøvede meere Lærdom, end den de føre med sig fra Universitetet, eller som i det høieste læse nogle af de ældre og nyere Digtere til deres egen vellystige Tidsfordriv*). Dette her anførte viser iblandt andet, at det lykkes kuns faa at fremkomme med noget Nyt, og derhos godt. Derimod at give de engang opfundne Sandheder en forandret Dragt eller nyt Udseende, dermed kommer man lettere fort, efter som der til sligt et Arbeide ei udfordres sieldne eller ualmindelige Talenter.

Dette lidet Arbeide, som jeg i det foregaaende har meddeelt, og som indeholder en Beretning om nogle Fataliteter, der ene mødte en Cicero, en Chrysostomus, en Cramer, en Saurin, en Arminius, er ei andet end en Gientagelse af hvad der er sagt af andre for længere eller kortere Tid siden; imidlertid turde der findes en og anden Bemærkning, der er taget af saadanne Skrifter, der ei nuomstunder læses af Mange. Vil Nogen dadle mig derfor, at jeg har udskrevet eller betient mig af andres Værker, han maa og, consequent handlet, dadle Fleischer, der ved adskillige Skrifters Udarbeidelse har brugt lignende Fremgangsmaade*). Da han Aar 1751 udgav den første Deel af sine historiske Skrivter angaaende Pavedømmets Opkomst m. m., tiltalte han i Fortalen Læserne med følgende Ord: "De maae ikke forundre sig over, at de snart finde intet af mit eget herudi, men kuns allene andres Skribenteres Ord; jeg maae i den Fald tage mig den Frihed at undskylde mig med hiin store Holtingers Meening, som han har laant af Lipsius: Det er værre at efterfølge Edder-Koppen, som væver alting af sin egen Krop, end Bierne, der drage det Nyttige og Tienlige af adskillige Blomster og Urter**). Gid jeg kuns maatte være saa lykkelig at erlange det Bifald, at jeg nogenledes har udsøgt det Nyttige og indført herudi, og det, hvilket er det fornemste, i den Orden og Stiil, som det burde være!"

*) Den hellige Skrivts Sædelære ved Mosheim og Miller. Bragt i Udtog af Bredenburg. 3die Bind. S. 382.

*) I Fortalen til Skrivtet: Jesu Christi Religions Sandhed, anføres: Klenker, Paley, Des Marees, Herder, Leß, Gilbert West, Tobler, Michaelis, Guldberg som de, der især have leveret Materialer til bemeldte Skrivt.

**) Lignende Tanker har jeg og læst i Slutningen af en Tale, forfattet i det grædske Sprog af Isocrates og tilskrevet en Person ved Navn Demonicus, og som efter den latinske Oversættelse lyder saaledes: Ut apes omnibus qvidem insidere flosculis, de singulis autem utilia carpere videmus: sic eruditionis etiam comparandæ studiosos, nullius rei esse rudes, sed undiqve utilia colligere decet. Vix enim hac ipsa diligentia naturæ pravitatem superabimus. Vide Isocratis orationes ad modum Johannis Minelli illustratæ studio M. Christiani Junckeri. Lipsiæ 1745.

(Sluttes i næste Nr.)

Blandede Efterretninger.

Moldau og Wallachiet. Begge disse Fyrstendømmer, som i dette Øjeblik hore til Krigens Skueplads, underkastede sig i det femtende Aarhundrede den ottomanske Port. I Følge Capitulationen bleve de regierede af indfødte Hospodarer, som Porten forundte Titeler Woywoder eller Fyrster med store Rettigheder. De havde Rang af Bashaer af 3 Hestehaler og stode paa samme Trin som Vicekongen af Bagdad. Ved deres Udnævnelse tilstedtes de en høitidelig Audience hos Sultanen, plantede tre Hestehaler uden for Porten af deres Pallads, og bare, ved høitidelige Leiligheder, et Slags Hæderspelts, Capaniza kaldet, som ingen Bassa, men Vicekongen af Bagdad og Chanerne af Krimm turde bære. Dog, saadanne Forrettigheder nøde kun Bojarerne eller Herrerne; Folket var i strængeste Forstand deres Slaver. Imidlertid gave de evige Tvistigheder blandt de fornemste Bojarer Porten snart Leilighed til, igjen at fratage dem de forundte Forrettigheder. Afhængige af Sultanernes Luner, beherskede af faste Pladser ved Donau og paa deres egne Grunde, bleve disse ulykkelige Provindser snart et Rov for en Horde Røvere. En krimmsk Chan, en tatarisk Mizza, en Bassa i een af Fæstningerne efter rænkesyge Bojarers Indskydelse, ja blot en Bagvaskelse kunde afsætte en Hospodar og endog stille ham ved Livet. Portens Ministere deelte da enten den Styrtedes Eiendom og hans Efterfølgers Bestikkelser med Angiveren, eller beholdt Alting for sig selv allene. — I Aaret 1716 lykkedes det Portens Dragoman, Nicolas Maurokordato, at blive Hospodar, og han var den første Græker, der svingede sig op til denne Værdighed. Det tykkeste Mørke herskede i Fyrstendømmerne; intet Spor af Konstslid, Handel eller Civilisation overhoved; ni Tiendele af Landet laae brak. De græske Hospodarer begyndte at civilisere Landet; strax den første anlagde et Trykkerie og en Skole, hvor man lærte Slavonisk, Gammelgræsk og Latin. Hans Broder, Constantin Maurokordato, befriede de wallachiske Bønder fra det meest trykkende Livegenskab, der nogensinde har været til, han indførte ogsaa den tyrkiske Hvede, som nu næsten er deres eneste Føde. De følgende Hospodarer gjorde ligeledes Nationen store Tjenester; de lode Bibelen og Liturgien for den græske Kirke oversætte i Landets Mundart. Hospodarene Alexander Ypsilanty, Ghika, Callimachy, Caradza bleve Landets Lovgivere, og endnu gjelde de Lovbøger, som disse Fyrster lode trykke. Trods de Midler, som Græske Hospodarer raadede over, til at tilintetgjøre deres Medbeileres Cabaler, bukkede de dog hyppigen under for samme, og maatte, især siden den ulykkelige Krig med Rusland og Østerrige, leve i bestandig Frygt. Klage over Majestætsforbrydelse, over Forstaaelse med Rusland og Østerrige var for Storviziren eller Sultanens Yndling et ufeilbart Vaaben imod dem, ja de døde sjeldent en naturlig Død. Ved de i Cainardza, Jassy og Bucharest sluttede Forbund kom Fyrstendømmerne under russisk Beskyttelse; naar de derved ogsaa unddroges Indflydelsen af Chanerne, de tatariske Sultaner af Budzak og Cavouchan, Pashaerne af Ismailow, Bender etc. saa bleve de dog udsatte for Drillerier fra Donaufæstningernes Besætning og den Sværm af privilegerede tyrkiske Prangere, der havde revet Enehandelen med alle Frugter, som Landet frembringer, til sig. Ruslands Beskyttelse og dets Consulers Aarvaagenhed formaaede ikke at forhindre disse Misbruge og den evige Krænkelse af Tractaten, efter hvilken en Hospodar i syv Aar beklædte sin Post og i denne Tid skulde være uforkrænket. — Men blandt alle de Onder, der endnu nedtrykke Fyrstendømmerne, er Levningen af Feudalretten, som Constantin Maurocordatos's menneskekjerlige Tænkemaade ikke har kunnet afskaffe, den meest trykkende. Denne Byrde bestaaer i vilkaarligt Hoverie, som Bønderne maa gjøre for Godseierne. Det skal egentligen kun være elleve Hoveriedage om Aaret, men Herremændene forstode at forøge dem til 40, 50 Dage og derover, saa at de stakkels Bønder ikke kunde dyrke deres eget Land. Desuden finde endnu en Mængde Privilegier Sted, hvorved Afgifternes Vægt ganske falder paa Bønderne. — Hver Fanariote, der besad tilstrækkelig Færdighed i de orientalske Sprog og i det Franske, til at kunne blive Portens Dragoman

(Tolk) havde Krav paa Hospodarværdigheden, og denne Mængde Medbeilere blev paa den ene Side fordærvelig for Hospodarerne selv og havde paa den anden stor Indflydelse paa Fyrstendømmernes Skjebne. Ypsilanty, Caradza o. fl. vare, førend de bleve Fyrster Storpostelniks eller Hospodarernes første Ministre; Porten ligesom og Grækerne og Wallacherne gave blot Hospodarerne selv Titel af Fyrster; deres Børn hedte Bey-gades, Fyrstebørn, men deres Børnebørn arvede aldrig Titelen; de vare blot Bojarer. — Saa kort dette Hospodarernes Herredømme end varede, tjente dog disse Fyrstendømmer alle paa andre Steder af Tyrkerne forfulgte Grækere som Tilflugtssted; en Mængde Macedonier, Thessalier, Epiroter dreve adskillige Haandværker i Landet, andre dreve Handel med Tydskland, især med Leipzig; men de fleste af dem berigede sig ved deres Agerbrug som Forpagtere af de indfødte Bojarers frugtbare Jorder. — Lyceerne i Jassy og Bucharest vare godt indrettede; man lærte der Græsk, Latin, Tydsk, Fransk, Naturvidenskab, Philosophie. I Districternes Hovedpladser vare Secundærskoler. Trykkerierne i Jassy vare ret gode og for faa Aar siden aabnedes i Bucharest et Theater, hvor man opførte franske Stykker, oversatte i Græsk. Fremmede af hver Nation, hver Religion bleve godt optagne. En flittig Mand, som ikke manglede Talent, kunde regne paa at gjøre der sin Lykke. Det græske Sprog var næsten bleven ganske almindelig, og Enhver forstod det, paa menig Mand nær; de Fornemme især talte det meget reent; ja adskillige Bojarer udmærkede sig ved Skrifter i det gammelgræske Sprog. De forskjellige Bojarers Koner vare græske Fyrstinder, og mange Grækere ægtede indfødte Herrers Døttre. Ved denne Sammenblanding udbredte de græske Sæder og det græske Sprog sig blandt de højere Stænder. Paa den anden Side kom med de russiske og østerrigske Herrer, som gjentagne Gange beholdt Landet besat, europæiske Manerer, Luxus og skjønne Konster derind. Den fornemme Verden lærte Fransk og Tydsk; Dands og Musik bleve Bestanddele af Opdragelsen og man saae hos de rigeste Bojarer franske Opdragerinder. Man kunde iøvrigt stedse bemærke, hvorledes i Fyrstendømmerne Letsindighed og Høflighed, Usædelighed med Dannelse gik Haand i Haand. (Uddraget af Histoire de la Grèce depuis la chute de l'empire d'Orient af Jacovaky Rigo, der har gjort sig bekjendt ved adskillige Skrifter, tidligere har været Storpostelnik hos Fyrsten Caradza og nu befinder sig hos Grækenlands Gouverneur Greve Capodistrias.)

Jassy, Hovedstaden i Moldau, ligger 4 Mile fra Pruth, og har et Citadel, der er Hospodarens eller Moldaufyrstens Residents og tillige Sædet for den græske Metropolitan eller Moldaus Erkebisp. Indbyggerne ere for det meste af græsk Religion, men dog have Catholikerne her fri Gudsdyrkelse. Den er en aaben, for størstedelen ødelagt, Stad, med 2000 Huse. Gaderne ere ikke brolagte, men belagte med Bjelker eller Brotømmer. I Aaret 1739 og 1763 blev den erobret af Russerne, men begge Gange atter tilbagegiven ved Fredsslutning. I A. 1788 kom den i Østerrigernes Hænder, og d. 9 Januar 1792 blev her den sidste Fredsslutning mellem Russerne og Tyrkerne undertegnet.

Om Bucharest, Hovedstaden i Wallachiet, har en dansk Rejsende i sin Dagbog i Aarene 1824 og 1825 optegnet følgende Efterretninger: Staden ligger i en Dal, og allerede i Afstand viser sig ret anselig ved dens store Mængde af Taarne og Spir. "Staden har omtrent 80000 Indvaanere; tilforn henved 90000; og har endeel ret gode Bygninger af brændte Steen. De fleste Huse ere dog af Træ, og lave. Gaderne ere ikke brolagte, men bedækkede med Planker, hvilket ikke blot gjør dem sølede ved enhver Fugtighed, men ofte vanskelige og farlige at passere, især i Mørke, da Plankerne næsten altid ligge i Uorden, eller have store og dybe Huller. Disse ere saameget farligere, som Gaderne i Midten under Plankerne har en betydelig Fordybning, for at modtage Vand og Skarn. Da nu tillige denne Beklædning paa Gaderne er meget kostbar at holde vedlige; (hvert 5te Aar regner man at Plankerne maa fornyes), har man i nogen Tid været betænkt paa at brolægge dem, men Gadernes Beskaffenhed, tilligemed den

lave sumpige Jorbund gav dette Foretagende en Vanskelighed, som under Wallachiets hidtil havte Forfatning næppe lod sig overvinde. Blandt Indbyggerne i Bucharest regner man omtrent 6000 Jøder, og 4000 Tydskere, hvilke sidste alle leve under den østerrigske Generalconsuls Beskyttelse. Desuden opholder den største Deel af Bojarerne eller de adelige Familier sig i Hovedstaden; og af dem regnes henved 500 i Wallachiet. Bojarerne leve i Bucharest næsten ganske paa europæisk Fod. — Hvad der især udmærker Bucharest i det udvortes Syn er den umaadelige Mængde af Kirker og Kapeller med smalle Taarne og Spir. Metropolitankirken er en styg gammel Bygning (i Forhallen slette, men meget gamle Fresco Malerier, som forestille Himmel og Helvede), men Udsigten fra Taarnet over den hele Stad, og dens Omegn er viid og interessant." — "Palladset, hvor Hospodaren boer er en daarlig og liden Bygning, da Hospodarernes gamle Pallads for nogle Aar siden er afbrændt." — Hele Egnen omkring Bucharest er meget flad, lav, og skovløs. Gandske nær uden for Staden har Hospodaren sit Landsted, en lille ret pyntelig Bygning, omgivet af en Blomsterhave og en Lystlund. Den danske Reisende var paa et Hofbal hos Hospodaren. (Denne interessante Dagbog læses i Professor Molbechs nordiske Tidsskrift 5te og følg. Hæfter.)

Kalmukfyrsten Sered-Dschab. Kalmukkerne have fra Krigen 1813-15, fra Toget til Tyskland og Frankrig bragt mangen ny Skik til deres Hjem. Sered-Dschab, som da havde Commandoen over alle Kalmukkerne, og som er russisk Ridder boer ikke, som ellers alle Kalmukker, i en Filthytte, men i et af Tømmer opført Slot, ved Volga, som han, efter sin Tilbagekomst fra Frankrig, har ladet sig bygge, og hvor man finder store Speile, Lysekroner, Billard, Fortepiano, Spille-Uhre. Til Slottet støder en liden, men nydelig Have. Ved en Diner, som han gav, forekom vist nok Hestemelkbrændeviin allerførst, men derefter en Hønse-Kjødsuppe i en Sølvterrin, Oxekjød, mere end en Steg, og af Vine, efter andre Slags, endog Champagne. Hans Have havde til Bordet leveret endog Meloner, Æbler, Færskener, og under Maaltidet blev af et Chor Kalmukker under en russisk Kapelmester opført tyske Marscher og Simfonier. Nu nægte man da ikke, at jo Krigen befordrer Humaniteten. Bemelte Efterretning læser man i Reise von Sarepta in verschied. Kalmückenhorden rc. Von H. A. Zwick u. J. J. Schill, Leipz. 1827. (Allg. M. Z. 17.)

De vide Sletter, der udbrede sig fra Søen Erie indtil den Mexicanske Bugt, paa en Strækning af omtr. 800 engl. Mile, ere bedækkede med Mindesmærker. Tætte Skove have hidtil skjult dem for Grandskeren, men nu ere de blevne opdagede, undersøgte og beskrevne. De bestaae af Fæstningsværker, Høje og Tumuli, lange Mure, store i Jorden gjorte Aabninger, Klipper bedækkede med Emblemer eller Hieroglypher. Ogsaa fandt man smukke Vaser, Vaaben, Afgudsbilleder og Mumier. De ved Chellicothe opdagede Fæstningsværker bedække 300 Dages Pløjeland. Murene ere 12 Fod høje og af Jord. En 20 Fod bred Grøft omgiver disse, foruden de Dele, som Floden danner et naturligt Værn for. Adskillige Høje paa Ohios Slætte bleve aabnede og undersøgte. De smaa vare opfyldte med Been, der alle laae uordentligen mellem hverandre. J de store Høje i Nærheden af Stæderne laae Benene derimod regelmæssigen. De have tilhørt Mennesker, der aldeles ikke have lignet de nuværende Indianere, som i Almindelighed ere høje og velvoxne. Disse Skeletter lade gjette paa et Slags Skrællinger med lav Pande, bredt Ansigt, store Øjne og tykke, korte Been. Endnu langt mindre Mennesker ere fundne paa en Begravelsesplads ved Bredderne af Merrimach. Deres Gravsteder ere opførte med stor Omhyggelighed og indvendig beklædte med flade Stene, der ere stillede lodrette for at danne en Muur. De ere for det meste kun af 23 Alens Længde; der gives ogsaa langt større; men ingen er over 50 Tommer lang. Menneskene af denne Nation kunne derfor ikke have været større end to Fod! To lærde Læger begave sig did 1818, maalede omhyggeligen Gravene og stadfæstede det her anførte. Man finder der ogsaa Skrift paa Klipper, (ligesom ved Gulland.) En

meget udførlig Efterretning om disse Mindesmærker meddeler Warden i Memoires de la Société royale pour la Geographie. T. 2.

Den offentlige Udstilling af Paul Veroneses berømte Frescomalerier i London drager alle Konstynderes Opmærksomhed til sig. De have tilforn tilhørt Familien Morosini og været anbragte i deres prægtige Villa i La Sorranza, nær det adriatiske Havs Kyster. Ældre Reisende omtale dem med Beundring, men da Villaen blev nedreven og Grev Balbi just var nærværende, derved blev han de herlige Vægmalerier vaer, som man var i Begreb med at ødelægge. Han standsede denne Vandalisme, lod dem forsigtigen løsrive og reddede den største Deel deraf. Vendramini, en bekjendt Kobberstikker, kjøbte dem siden og bragte dem til London, hvor de i adskillige Uger have været udstillede. De ere meget vel vedligeholdte.

I Nürnberg blev Albrecht Dürers Secularfest nyligen paa en meget høitidelig Maade feiret og ved samme Leilighed Grundstenen til hans Mindesmærke lagt. Tilligemed den nedlagdes 1) en forgyldt Kobberplade, paa hvilken Kongens, Regjeringspræsidentens og fleres Navne, en kort Historie om Forhandlingerne i Anledning af Monumentet og en Beskrivelse over Planen dertil; en Fortegnelse over Bidragene og Udgivterne; dette Aars Korn- og Vinpriser; 2) en Kobberplade, hvorpaa Statuen er stukken; 3) en Crystalvase med Rigets Constitution, et Exemplar af Dürers Reliquier; adskillige Guld- og Sølvmønter fra dette Aar, en Medaille med Dürers Billede; 4) og 5) to Crystalflasker med Kirsebærspiritus; 6) 7) og 8) hermetisklukkede Glasrør med Kornarter fra i Aar; 9) et dito med 36 Frøsorter og en latinsk Opfordring til dem, der engang maatte komme til Grundstenen, til at gjøre Forsøg med at saae det; 10) Kongens Billede, malet paa Glas; 11) en Kobberbøsse med de fleste

Nürnberger Kobberstikkeres, Graveurers etc. Arbeider, og adskillige flere Gjenstande.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Juli 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 215		à
Species 217		
Specier solgtes til 13 Rbmk. = ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	158	158¼ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	52¼ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85½	85¾ Rbd. Sedl.
Dito Dito	79½	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	110¾	111 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pC. nye norske Oblig. ved Dito lydende paa r. S.	96	— r. S.
4 pC. Dito Dito	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59¾	— L. Sterl.

Rettelser.

Nr. 56 S. 894. 24 Lin. Istf. Skød: læs Skjød.
— S. 895. 23 L. Istf. kan læs kun.
Nr. 58 S. 922 13 Lin. læs: ved en.
— — — 14 Lin. læs: 20 danske Dukater.
S. 926. 9 Lin. Istf. Bergelius læs: Berzelius.
— — 4 L. fra neden Istf. tildeelt læs: tildeels.
— 927. 7 L. Ordet "i" udslettes.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 60.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 26 Juli 1828.

I Anleding af Biskop Absalons Ring.

Ved Aabningen af Absalons Grav i afvigte Aar blev, som bekjendt, deri fundet en Ring, der antages for at være den samme, som Biskop Palladius, ved Gravens Aabning 1536, havde, efter Chytræus Vejanus's Beretning, kastet derned igjen, da han ikke vilde modtage den som Forærìng af Kongens Haand.

Det er besynderligt nok, at ingen ved denne mærkelige Opdagelse har fundet det Uleilighеden værd, at underrette Almeenheden om Aarsagen til saadanne Ringes Gravlægning i ældre Tider. En meget god Oplysning herom finder man i Dansk Magazin T. 1 S. 18-19 i en Artikel med Overskrift: Om afdøde Folks Indseigle, hvorledes dermed fordum er forholdt. Brevskabers Troværdighed, siger Forfatteren, kom fortrinligen an paa de derunder hangende Segls Rigtighed. Man finder, at adskillige betydelige Documenter bleve for Retten kjendte magtesløse, naar Seglene enten vare borte, brudne eller beskadigede. Naar derfor en vidimeret Copie af et offentligt Document blev udstedt eller Documentet fremlagt i Retten til at bevise noget, saa maatte der udtrykkeligen indføres, at det maatte forsynes med alle sine vedhængende Indsegle, hele og holdne i alle Maader. Enhver, der vilde nyde Godt af sit Brevskab, maatte forvare Seglene ligesaa nøje som Brevene selv. Da Hænders Underskrift fordum ikke var brugelig, laae det Enhver saa meget større Magt paa, at gjemme sit Signet vel og vogte sig for, at det ikke kom i fremmede Hænder eller blev misbrugt af Uvedkommende. Naar derfor Nogen ved Døden afgik, da maatte de nærmeste Paarørende eller Executores testamenti enten sønderhugge Signetet eller kaste det i Graven med den Døde, paa det der siden, i Eierens Navn, ikke skulde forsegles noget dermed. Forfatteren anfører nu Gjenparter af to Breve, hvoraf det ene er efter en paa Pergament skreven Original, og det andet efter en Copie, hvis Original fordum gjemtes i Sorø Klosters Sacristi. Det første er angaaende en Fru Bodilds Indsegl, som blev kastet i Graven med hende 1477. Det andet er angaaende en Fru Bendtes Signet, som blev sønderhugget efter hendes Død 1502. Begge Sognepræsterne og Capellanen bevidne, at Fru Bodilds Mand Agge Troelssøn, kastede hendes Indsegl i Graven med hende, strax da hun var nedsat i Graven.

Man seer heraf, at det endnu i det femtende og sextende Aarhundrede ikke var ualmindeligt, at lade de Afdødes Signeter følge med dem i Graven.

At man i ældre Tider havde største Føje til enten at sønderbryde eller gravlægge Indsegl i Vidners Overværelse, derpaa har man

det bedste Bevis i en Fru Birgitte af Hammerstads Omgang med Signeter, som omtales omstændeligen i Dansk Magazin T. 2 S. 36—48. Hun nedstammede fra een af de ældste adelige Slægter, og hendes Fader var den berømte Ridder, Oluf Axelsøn til Valløe, Høvedsmand paa Gulland, som døde 1465. Gift med Erengisel Nielson, een af de første Riddere og Adelsmænd i Sverrig, var hun begavet med en god Forstand, og regnedes for een af de klogeste Fruer i Landet. Men for at tilvende sig Gods og Rigdom, lod hun skrive falske Breve og gjøre falske Signeter. Hun blev 1479 ved Retten overbeviist om sit Falsknerie. Hendes afdøde Mands Skriver havde været hende behjelpelig i hendes Skjelmsstykker, og bekjendte i sin Dødsstund, "at han haffde graffvet mange gode Mentz Incigle og kasted en Gøben full (saa meget man kan tage i begge Hænderne) af dennem i Aaen ved Hammarstad."

Der kan neppe være nogen Tvivl om, at den Ring, der blev funden i Absalons Grav, var ham medgiven af samme Grund, som forhen anført. Efter Chytræus Vejanus's Beretning sad Ringen, ved Gravens Aabning 1536, paa Erkebispens Finger; ved Aabningen 1827 laae den i en Kalk, han holdt i begge Hænder. Mueligen faldt den i Kalken, da Biskop Palladius kastede den derned. Kun een Ting er mig ikke klart. Endnu 1502 var det almindelig Skik, enten at sønderhugge Afdødes Signeter eller medgive dem samme i Graven, og 34 Aar derefter skulde denne Skik allerede være saa ganske afskaffet, at Kongen tilbød Biskop Palladius Absalons Ring, som en Foræring? Vist nok var Absalon da allerede død i 335 Aar, men en ved Loven indført og ved Ælde helliget Vedtægt kan dog alligevel ikke saa ganske været gaaet af Brug. Imidlertid har Chytræus skrevet det omtrent 60 Aar efter at det skal være skeet. Havde han været en Samtidig, saa maatte man nok troe ham, som saa mangen Samtidig, paa hans Ord; men nu han skrev saalænge derefter, ere hans Ord ikke saa ganske at betragte som et Evangelium. Dog er det bedst at opsætte sin Dom i den Henseende indtil den over hiin Gravaabning optagne Synsforretning er bleven ved Trykken bekjendtgjort.

54. —

Noget om Forfølgelsen og Efterstræbelsen, som nogle navnkundige og lærde Talere have været underkastede.

Forfattet
af
Hans Christian Claussen,
Sognepræst for Nordbye Menighed paa Fanøe.

(Slutning.)

At et Skrivt, uden at være originalt, dog kunde indeholde Meget, som er værdt at lægge Mærke til, derpaa haves iblandt andet Exempel i Ciceros Skrivt om Pligterne. Efter hans egen Tilstaaelse har han ved Udarbeidelsen af bemeldte Værk fulgt Panætius, dog med nogen Forbedring og Retfelse (3 B. 3 Cap.). Hvor stor en Priis Frederich den 2den, Konge af Preussen, har sat paa dette Værk, viser følgende Anecdote: Lærde Folk, saa skriver Büsching, gav han ingen Leilighed til at udbasune hans Gaver; thi endog de, som tilegnede ham Bøger og Skrifter, eller og tilsendte ham samme, *bekom intet* videre derfor end et naadigt Brev, sørt i Pennen af en Geheime-Cabinetsraad, og det med Kongens egenhændige Underskrivt, men en Guld-Medaille fulgte ei med, thi han lod ingen slaae eller præge, uden Hyldingsmynten, og ellers eiede han ingen*). En Gave i rede Penge fra hans Haand og Dispositions Penge har ingen Skribent, saavidt som jeg har kunnet erfare, bekommet undtagen Professor Garve i Breslau

*) Hvorlidet det var denne Konge om at giøre at erhvervare Medailler, sees deraf, at han efter Büschings Beretning lod smelte de, hans Fader havde efterladt

for hans Oversættelse af Ciceros Skrivt om Pligterne, men ingen har faaet en kostbar Daase eller Ring*).

Adskillige Skrivter, der i vore Tider blive udgivne, endskiønt de indeholde intet nyt, saa føre de dog dette Gode med sig, at visse gamle, og derhos gavnlige, men for en stor Deel i Forglemmelse gangne Sandheder blive derved forfriskede, bringes atter i Omløb og fornyet Erindring. Adskillige Love og Forordninger, der nu omstunder blive udgivne, ere for en Deel en Igientagelse af de ældre med nogle faa Modificationer. Men hvad om deres Indskiærpelse paa nye standser og hæmmer en og anden Uorden, saa opnaaes dog noget Godt derved. At ville laste Nutidens Skribentere, fordi deres Værker for en Deel kuns er en Igientagelse af hvad der er sagt og skrevet af andre for lang Tid siden, synes mig at være ligesaa ufornuftigt, som at ville dadle Nutidens Godgiørenhed, og foregive til Grund, at det er en gammeldags Ting, der saa tidt og ofte er bleven øvet af vore for lang Tid siden hensovede Forfædre. Skulde alt, hvad der er gammelt, forkastes, hvor mangen en gavnlig og nyttig Daad maatte da ikke ophøre. Og hvilken Død vilde der ikke udbrede sig over Litteraturen, naar Ingen skulde betræde Skribentbanen, uden at han var i Stand at fremkomme med nye, og der hos gavnlige og nyttige Opdagelser.

Vil nogen spørge mig, hvad Hensigt jeg har havt med min liden Beretning, da være det mig tilladt at give til Gjensvar, at den omtrent er den samme, som Procopius af Cæsarea, en Skribent af det 6 Aarhundrede havde, da han udgav sin hemmelige Historie. I Fortalen til samme melder Procopius, at han ved at beskrive *Belisarii*, Justiniani og Theodoræ Lyder og voldsomme Handlinger havde til Hensigt at afskrække andre fra at træde i deres Fodspor, og

*) Beyträge zu der Lebensgeschichte denkwürdiger Personen, insonderheit gelehrter Männer. 5 Theil, der den Character Friederichs des Zweyten, Königs von Preussen, enthält. S. 254.

troede han, at de, som havde beskrevet Sardanapals vellystige Levemaade og Neros Grusomheder, havde medvirket til, at Antallet af deslige Regentere var bleven noget formindsket, og at ifald Sardanapals og Neros udædiske og grusomme Handlinger ei vare blevne paaankede, revsede og dadlede af Skribenterne, da vilde Antallet af de ligesindede Personer være blevet langt større. Dernæst havde Procopius til Hensigt ved bemeldte Værk at indgyde saadanne Personer, der uforskyldt bleve forfulgte og efterstræbte, en Slags Lise og Trøst, naar de ved Læsningen af samme bleve vaer, at andre forhen ligeledes for en god og retfærdig Sags Skyld have været udsatte for Forfølgelser og Efterstræbelser*).

Med Hensyn til Tidsomstændighederne formoder jeg, dette mit lidet Arbeide ei at være saa gandske upassende: Vel myrder og dræber man nu omstunder ei saaledes uskyldige og retsindige Personer, som Skik og Brug var hos Jøderne til en vis Tid, da de ihielsloge de Propheter, som bleve sendte til dem. Dog ihvormeget der end i de nyere Tider er bleven skrevet om Fordragelighed og Forligelighed, saa er det dog langt fra, at den stygge Forfølgelses Aand mod lærde, brave og fortiente Mænd saa gandske har lagt sig. Da den nu afdøde Conferenzraad Fleischer udgav det sidste Hæfte af Skrivtet: Jesu Christi ReligionsSandhed, dedicerede han samme til daværende Statsminister Geheimraad Brandt, og Generalmajor J. F. Castenschiold; i Dedicationen til den sidste hedder det: "Den christelige Religions Sandhed, har været Deres, og det har været min — som Vens — Trøst — paa en Tid da De miskiendtes af Mange. — Dog Deres Gudsfrygt og Fliid er

*) Den græske Original eier jeg ikke, men en tydsk Oversættelse af samme er mig tilfældigviis til Hænde kommet, og som har den Titel: Procopii von Cæsarea Geheime-Geschichte. Johann Paul Reinhard P. P. hat sie aus dem Griechischen ins Teutsche übersetzet, und mit Anmerkungen erläutert. Erlangen und Leipzig 1753. Vorrede S. 5-6.

bleven lønnet. Munden er, min Ven! nu stoppet paa Deres Avindsmænd, og De seer Frugter af at handle efter den Religion, De stedse har holdt saa dyrebar. Jeg har ei heller undgaaet Forfølgelser; jeg troer dem uforskyldte; men Religionen har været min Trøst, og den har givet mig Styrke og Mod til at igiennemgaae dem alle. Det har altsaa krænket baade Dem og mig at see det ypperste Middel til at roliggjøre og trøste Menneskene i alle Livets Omstændigheder at nedværdiges og forhaanes af saa mange." Saaledes skrev Fleischer i Aaret 1799, og i Biskop Balles sidste Præstevielses Tale i Trinitatis Kirke d. 22 April 1808 siges der S. 16. "Hvad der for mig, paa min Post har været at udholde til mangefold Beskiæmmelse kan ikke være uvitterligt. Det ligger for Dagen i mange fortløbende Tidsskrivter. Her var Tid, da det vel paa mig maatte anvendes, hvad Paulus sagde om sig selv og sine Medbrødre: Vi ere blevne til et Spektakel for Verden baade Høie og Lave. Tid har været, da det gik til for mig som skrevet staaer om Ismael, at hans Haand skal være imod hver, og hvers Haand imod ham. Dog jeg klager ikke. Det var for mig i min Tids-Alder efter mine Grundsætninger ikke at undgaae. Ligesaa lidet, at mangen en velmeent Foranstaltning, som enten ikke behagede, eller ved Uheld forulykkedes, indtil seeneste Tidspunkt har paadraget mig megen Qval, og mangfoldig uhøvisk Medfart. Kort der var ingen for mig, der havde deslige Vinderværdigheder i hver Henseende at bestride. Men her vedrørtes saadant alleene, for at betyde, hvorledes min Afløsning tilsidst maatte blive mig høist ønskelig." — Hvad Klager der nyligen ere blevne førte over foregivne ubillige Domme, Forfølgelser og Efterstræbelser, men som ere saa bekiendte endog iblandt meenige Mand, vedkommer mig ei at berøre. Kunde denne min korte Afhandling imidlertid medvirke til, at den stygge Forfølgelses, Hads og Bitterheds Aand mod Anderledestænkende maatte meer og meer forsvinde og aflade, da vil jeg see mig rigelig nok lønnet for den Tid og Møie, jeg har anvendt ved Udarbeidelsen af samme. Skulde dette mit Ønske ei blive opnaaet, da

gaaer det mig i saa Fald ei værre end de langt lærdere Mænd, som jeg veier kuns lidet imod, nemlig en Turretin, Buddæus og Mosheim, der i deres Skrivter har viist og anpriist [illegible] passende og hensigtsmæssige Vaaben, [illegible] have at bruge og anvende, der træde frem [illegible] at fægte for Sandheden, og at igiendrive Vildfarende *). Imidlertid er det at beklage, at disse gode Mænd have, saa at sige, raabt i Ørken. Alle Tiders Erfaring har viist, at kloge og fornuftige Folks Raad og Advarsler saa tidt og ofte blive enten forglemte eller tilsidesatte.

Nordbye-Præstegaard paa Fanøe den 15 August 1827.

Indenlandske Efterretninger.

Odense, 22de Juli. Om de imorgen indtrædende Hundedage tør Man ikke spaae sig meget Godt, efter det Vejrligt, vi have havt i Søndags, igaar, og tildeels endnu i Dag; øsende Regn har afvexlet med kold Blæst. Korn, Høslet, Tørveskær, Alt maa nødvendig lide derved. Men maaskee giver den paa Fredag indtrædende Fuldmaane en bedre Vending deri?

Odense. Til det i forrige Uge afholdt St. Knudsmarked var her en stor Mængde Mennesker fra Landet; hvortil det gode Veir ogsaa bidrog. Det varede imidlertid kun kort, thi allerede næste Dag sporedes et paafaldende Ode. Bedre vilde en Fordeling i flere Dage være, da Trængselen endog gjør Afbræk for de Handlende. Af Lærreder var Tilførselen ikke stor, og blev strax

---

*) Herom kan læses I. A. Turretini cogitationes de controversiis, som er indrykket i den 2den Tome af hans Opuscula varii generis Pag. 18. Programma de Theologiæ Polemicæ studio solide ac sobrie instituendo 1ste Deel i Buddæi Miscellænea sæcra S. 494. Moshemii syntagma dissertationum ad sanctiores disciplinas pertinentium. Dissertatio prima, de Theologo non contentioso.

bortrevet. Af indenlandske Frembringelser vandt Hr. Sondershausens udmærkede Kunstdreierarbeide fra Randers især Bifald. Det urolige Veir vedvarer siden med daglig Styrteregn.

Den ved saa mange Leiligheder bemærkede Mangel af Beværtning paa passende Steder i Omegnen af Odense for Spadserende er nu hensigtsmæssig afhjulpet i den meget besøgte Hunderup Skov, ved den der anlagte Restauration, som er aaben Søndag, Mandag og Onsdag. Da det vakre Terrain ved Aaen er forskjønnet med nye bekostede Gange og Siddesteder, foruden Teltet, saa var det ønskeligt, at denne Entreprise maatte kunne svare Regning. Entrepreneuren søger nu at oplive Forsamlingsstedet ved Harmonie-Musik Søndag og Mandag Eftermiddag, hvilket upaatvivlelig, hvis det opnaaes, vil forøge Behageligheden og Samlingen i denne smukke Egn.

Ribe Avis den 22de Julii. Ved den sidste Stutterie-Besigtigelse i Varde blev Sognefoged Jes Jepsens skjønne Hingst fjerde Gang tilkjendt den første Præmie, saa at den nu i Præmie-Penge har indbragt sin Ejer 400 Rbd. Sølv, foruden hvad den ved Hoppers Bedækning aarlig har fortjent.

Regnskab for Bombebøssens 2det Qvartal 1828.

(Oprettet 1819, den 11te August.) — (See Skilderiet No. 30 for d. A.)

Ved Bombebøssens 33te Aabning, den 2den Juli 1828, fandtes i samme:
rede Sølv 104 Rbd. 88 ß. S. v. T. 35 Rbd. ; ß.

Fremdeles blev taget til Indtægt.

Nettobeløbet af en til Fordeel for Stiftelsen af Selskabet Holbergs Minde den 21de Marts sidstleden given Forestilling, bestaaende af.

a. En kongelig Obligation No. 691 af 31 Decbr. 1815, stor . . . . 100 — ; —

b. Contant . . . . 6 — ; —

For Salget af 800 Contrabøger var indkommet . . . . 100 — ; —

De Herrer Flagmænd og Officerer i Søe-Etaten, deres Bidrag, hvoriblandt Hr. Admiral Browns med 6 Sølvdalere . . . . 235 — 19 —

Huusleie til sidstleden Paaske Flyttedag af Stiftelsens Eiendom . . . . 187 — ; — . . . . . . 27 — 34 —

Renter af Stiftelsens Obligationer til afvigte 11te Juni Termin . . . . 156 — 35 — . . . . . . 32 — 78 —

Ialt rede Sølv 783 Rbd. 46 ß. S. v. T. 201 Rbd. 16 ß.

Bombebøssen eier nu:

1. Gaarden No. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie rede Sølv 14,000 Rbd.
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Hr. Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . . . . . —— 2900 —

	Transport	Sølv	16,900	Rbd. ≠ ß.
3.	Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC.	Sølv	2500 —	
4.	Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligation, à 4 pC.	—	1000 —	
5.	Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse=Obl., à 4 pC. hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.	—	500 —	
6.	Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC.	—	293 —	$39\frac{1}{2}$ ß.
7.	Den af det oeconomiske Velfærds=Selskab skjenkede Capital i Obligationer, à 4 pC. . . . . hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.	—	6225 —	≠
8.	Capital i en Nationalbankobligation	—	1000 —	≠
9.	En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor . .	—	100 —	≠
10.	Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis=Obligation hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts til 6 af de Søefolk, som — dersom de findes — have faret med afdøde Admiral Jessen.	—	100 —	≠
11.	Af en Velgjører skjenket 2de Interimsactier i Badeanstalten ved Ryssensteens Batterie	—	200 —	≠
12.	En Nationalbankobligation af Laanet af 4 Febr. 1820	r. S.	500 —	≠
13.	En Rigsbankobligation No. 2337	—	500 —	≠
14.	En af Selskabet Holbergs Minde skiænket kongelig Obligation No. 691	—	100 —	≠
15.	En Rigsbankobligation r. S.	—	500 —	≠
16.	I Sparekassen	—	2,314 —	68
	Ialt rede Sølv og Sølv		32733	Rbd. $11\frac{1}{2}$ ß.

* * *

I dette Qvartal er indkommen, som er bleven givet af en gammel Søemand, 15 Rbd. Sedler til en glad Dag for de Gamle i Stiftelsen paa hans Fødselsdag. — Fra Hr. Heilborn har de Gamle i afvigte Qvartal modtaget som forhen Suppe tilstillet fra hans Koge=Indretning. — Ligeledes fra Hr. Brygger og Dannebrogsmand Jensen, 3 Tdr. Øll.

Kjøbenhavn, den 22de Juli 1828.

M. Lütken. Langberg. Schack. Larsen. Duntzfeldt. Arboe.
Møller. Wilse. Thrane.

Blandede Efterretninger.

Hexeprocesser i Slesvig i det sextende Aarhundrede. Lieutenant v. Schrøder meddeler i Staatsbürgerliches Magazin Udskrifter af en gammel slesviger Byprotokol, hvoriblandt følgende Efterretninger om Hexer: 1) 1548 blev paagreben og i Overværelse af Kæmmerer v. Groten, Byfoged M. Fushen og 4 Borgere forhørt. Lene Jürgens, Anna og Mette Fushen, der anklagedes for Trolddom. Lene Jürgens bekjendte, at en vis Eske Andersen, fra Opdorf, havde kaldet paa Fanden; at han var kommen i Skikkelse af en sort Hankat, og hun havde forhexet Hans Jepsens Huus, saa at Mennesker og Dyr ikke kunde trives deri. Fremdeles at hun havde hexet Kay Møllers Kone og tre gudfrygtige Mennesker fra Sterup ihjel. Fremdeles at hun og Metta Fusha, under Hans Moldenits og Hans Golkens Huusdør, havde nedgra-

vet en Potte med Dødningebeen og vilde Dyrs Haar og yttret Troldomsord derved; derpaa vare Neglene faldne af paa den ene Mand og Qvæget blevet syg. Ogsaa bekjendte hun, at have anvendt mange Konster, men frugtesløst, for at fordrive Mølleren Claus Selk fra Møllen. Anna Jürgens bekjendte, at mange af hendes Moders, Lena Jürgens onde Gjerninger vare blevne hende ubekjendte, og at hun kun veed, at Esta Andersen, og Kay Møllers Kone, eiede et af Vor forfærdiget Barn, som Joh. Breda i Flensborg havde døbt førend han blev brændt, og at hun med dette Barn kunde tilføje Folk Ondt, naar hun i deres Navn stak Barnet. Mette Fushen vilde i Begyndelsen intet bekjende og da hun stærkt blev pinet, anstillede hun sig død. Byfogden spurgte Andre, hvad han skulde gjøre, og fik det Raad, at han skulde iføre Hexen en Serk, som var gjort af en gammel papistisk Alue (?). Da dette var skeet, bekjendte hun, at hun med benævnte Lena Jürgens havde nedgravet Potten, og at hun desforuden havde givet Thomas i Nübel noget af hans Hovedhaar at spise i et Stykke Ost, hvor paa han døde.— Klagerne paastode efter disse Bekjendelser deres Ret og Fredag efter Quasimod. blev Dommen affagt. De Anklagede bleve paa et af 40 Dragter Ved bestaaende Baal, bundne til Pæle, brændte. — 2) Cathrine Eggerds, berette Acterne var en berygtet Troldqvinde, men i Betragtning af hendes Broder Byfogden, blev hun ikke offentligen anklaget, uagtet hun havde stiftet megen Ulykke, indtil omsider Himlen selv blev fortørnet over hende. Da Broderen overbevistes om den Fare, hvori hun svævede, raadte han hende, at tage Flugten, men hun undslog sig derfor. Hun blev paagreben og af Borgere bevogtet. Under hendes Fangenskab bestræbte hendes Broder sig, at overtale en Borger, mod en Belønning af en Thaler, til at forgive hende. Klagepunkterne mod dette efter Acterne at dømme, sandsynligviis forrykte Fruentimmer, vare: a) at hun havde foræret H. Tøffelmagers Kone en Pude, for derved at bevirke, at hendes Mand skulde blive vred paa den af ham frugtsommelige Tjenestepige og igjen holde af hende selv; b) at hun er mistænkt for, at have paadraget Hans Bundtmager en langvarig Sygdom. Den Syges Kone gik til Eckernførde, for at raadspørge den berømte Doctor Christopher Smyt, og da den Anklagede hørte dette, sagde hun d. 6 Mai 1551 i Overværelse af adskillige Indbyggere, at det vilde være forgjeves om ogsaa ti Læger kom. Doctoren forlangte af den foregivne Troldqvinde, at gjøre den Syge Afbigt, paa det han kunde blive sat istand til at hjelpe ham, men Qvinden nægtede det, udstødte skrækkelige Skjældsord mod Doctoren og spaaede ham stor Ulykke, hvilken ogsaa begyndte at indtræffe dermed, at hans bedste Hest samme Nat kreperede. c) At hun adskillige Gange var løben hen til H. Plattenslagers Dør, for at udstøde Trudselsord, hvorpaa stor Ulykke rammede ham; d) at hun et Aar førend sit Fangenskab havde været nøgen udenfor Jørgen Maeses Huus og blæst ind igjennem den halvaabne Dør. Over lignende Ulempe klagede Naboerne, og navnligen, at hun for Hans Dreiers Huus, uden Klæder paa var redet paa en Bjælke. e) At hun havde været med et Hjul udenfor Anna Pantsermagers Huus og sagt; du skal ikke trives paa Liv og Gods, og din Mand skal ikke komme levende til Slesvig, hvilket ogsaa indtraf. — Hun nægtede mange Kjendsgjerninger, men paastod, at det ikke havde været hende, men Fanden, der antog hendes Skikkelse. — Pinebænkens Qvaler tvang hende omsider til fuldkomment at bekjende sin Brøde d. 16de Juni 1551. Den paafølgende Dag blev hun, som Troldqvinde, dømt til Ilden, og samme Dag hendes døde Legeme brændt. — 2) Efter C. Eggerds Død blev Abelke Steenbrygger taget i Forhør, for at erfare af hende om den Første har havt Medskyldige. Den sidste nævnte Gelbharsches fra Angeln og Mette Framen, og forklarede, at C. Eggerds og M. Framen havde fyldt en Potte med alle Slags Pulvere i alle Djævlers Navn og derved dræbt den Gottorfske Tolder og Vicarius ved Domkirken Luchts Kjøer. — Da Gelbharsches hørte til Jurisdictionen Roest, saa blev A. Steenbrygger sendt med hende derhen til Confrontation. Det der afholdte Forhør indeholder endnu adskillige Udsagn af samme Slags, blandt andre, at hun har slaaet Melk

paa hede Stene; at 18 Troldqvinder havde nedgravet Potter med Dødningebeen under den Slesvigske Port, paa det Staden skulde forarmes; at hun havde forvoldet den hæderlige Hemke Rumor en Skade paa Skuldren, og holdt ham et Aar i Sengen o. s. v. Vicarius N. paastod derpaa sin Ret og de Anklagede bleve d. 28 Juli 1551 dømte til at brændes. Da M. Framen styrtede i Ilden, raabte hun, at hun var uskyldig. Lectoren ved Domkirken sagde derpaa til den hosstaaende Lucht: skulde denne Kone være uskyldig, saa vilde jeg ei for al Verdens Gods være i dit Sted, og Gud vil vidunderligen straffe. Strax derpaa mistede Tolderens Kone det ene Øie, og denne ellers rige Mand døde i største Fattigdom.

(Sluttes i næste No.)

Skuespillet Hans Sachs har gjort megen Lykke paa Hamborgs Theater. Jacobi spillede Hovedrollen saa ypperligen, at man forsikkrer, at Skomagerlauget er blevet saa begeistret deraf, at det besluttede at give ham et Beviis paa sin Erkjendtlighed. Nogle paastaae at det forærede ham en Sølvpocal, andre, at det vil forfærdige Skotøi for ham og hans Familie, saalænge han lever. Vil nu Malerlauget bringe ham et lignende Offer, naar han spiller Albrecht Dürer, Kandestøberne, naar han udfører Herman v. Bremen, o. s. f. saa kan han tilsidst blive en holden Mand.

I Statsbürgerliches Magazin 7 Bind. 1827 findes en alvorlig Anke over Ikkelægers Misbrug af Aareladning. Forfatteren anseer den Skade, der stiftes derved, for meget stor. Medens der ved Loven er bestemt en Rettesnor for Lægerne, Apothekerne og Andre i de forskjellige Grene af Lægekonsten Ansatte angaaende deres Forhold; medens det, under Mulct, er forbudet Apothekerne, at sælge nogle Gran Brækvinsteen, drastisk Purgeer- eller andre kun nogenlunde heftigt virkende Lægemidler, uden Vedkommendes Tilladelse etc. staaer det hver Ikkelæge frit for at aftappe sit Medmenneske saa meget Blod, som det falder ham ind, og den Paagjeldende vil tillade ham. Forf. ønsker, at det lovligen maatte blive enhver Ikkelæge forbudet at aarelade Nogen, førend han af en autoriseret Læge havde forskaffet sig Tilladelse dertil. (At der ved Misbrugen af Aareladning i vore Dage stundom stiftes stor Skade er vel umiskjendeligt, men dog skeer det sjeldent, da de nuværende Medicinalindretninger sætte endog den Fattigste istand til at raadføre sig med autoriserede Læger. Men i gamle Dage, da Aareladningen var saa meget i Brug og Leilighederne til at forskaffe sig hiin Hjelp faa, maa Snepperten i Qvaksalveres Hænder have stiftet ubodelig Skade. I Danmark var det i Thomas Bartholins Tid endog Skik, at et rødt Aarebindsel ophængtes uden for Chirurgernes Huse efter Almanakken, og at Folk strømmede da til og lode sig aarelade paa Barbeerstuen.)

Kjøbenhavns Børs, d. 25 Juli 1828.

		à		
Hamburg 2 M. — à vista 214				
Species 217				
Specier solgtes til 13 Rbmk. = ß.				
Bank-Disconto 4 pCt.				
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	159½		160	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgield	52		52¾	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	85½		85¾	Rbd. Sedl.
Dito Dito	80		—	i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102		—	Rbd. r. S.
Dito Dito	110¾		111	Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½		100	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106		—	i Banco.
4 pC. nye norske Oblig. ved Dito lydende paa r. S.	96		—	r. S.
4 pC. Dito Dito	98½		—	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—		—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	59¾		60	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 61.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 Juli 1828.

Bidrag til Kundskab om giftige Fisk, Hummer, Reier, etc.

Quæ voluptas tanta cibi ancipitis?
Plin.

At Fiskene ere underkastede epidemiske og andre Sygdomme, og at de under disse Omstændigheder ere skadelige at spise, derom har man mange Erfaringer.

Johannes Babtista Porta har allerede i sin velbekjendte Magia naturalis 1560 Libr. VIIIvo pag. 515 o. s. v. anstillet mange Forsøg med giftige Fisk.

Om giftige Skaldyr, Molusker, have i nyere Tider Engellænderne og Nordamerikanerne skjænket Videnskaben lærerige Bidrag, som dog ikke give større Klarhed i Sagen end de Oplysninger man allerede af Franciscus de la Boe Sylvius, Dominicus Brogiani, Boissiere de Sauvages temmelig fuldstændigen havde erholdt.

I den berømte Werlhoffs opera omnia 1775. II p. 591, findes ogsaa en medicinsk Afhandling om giftige Muslinger, (Behrens Diss. de affectionibus e comestis mytulis) som vel fortjener at kjendes og læses. Men endnu staaer der meget tilbage, før endelig at komme paa det Rene med disse som de andre dyriske Gifte, hvis Tilværelse Lægerne og Naturkyndige tildeels betvivle, befrygte eller bestride.

Hvad veed man i Grunden om den ved spiselige Molusker og Havfiske særegne sygelige Tilstand, der kan have sin Grund i Forstyrrelsen af deres Organismes Functioner eller under Parringstiden o. s. v.?

Hvad veed man grundigen om disse Legemers giftige Bestanddele, disses Egenskaber etc., eftersom de undergaae de forskjellige Grader af Forraadnelse?

Hvilke Kjendetegn har man paa disse Søedyr, om de have slugt giftige Planter eller andre Bestanddele?

Hvorledes vide vi ved Lægevidenskabens Hjelp at opdage om dette eller hiint Individ har særegne Anlæg til at forgiftes af adskillige Søedyr, Fiske, Molusker, Krebs o. s. v., der endskjøndt ikke giftige, dog afficere ham, men ikke de Andre, der tillige have nydt denne Spise?*) Sauvages har vel Ret, naar han

*) Orfila, allg. Toxicologie, 4 Th. p. 172. Andre have maaskee faaet ondt af adskillige Sammenblandinger ved Gjæstebudet; hvilket synes at være hændet Cicero. — In coena apud Lentulum, tanta me diarrhoea arripuit, ut hodie primum videar coepisse consistere. Ita ego

siger især om Dyrgifterne: "circa venena vagiunt adhuc in cunis cognitiones humanæ."

Med alle vore Erfaringer maa det medicinske Politie kun indskrænke sig til at forbyde Nydelsen af disse Fiske eller Molusker, naar skadelige Følger ved Nydelsen af dem allerede have viist sig, og vist nok er man enig med vor Frankenau*) i "at enhver Egns Fiskere burde tilholdes at melde for nærmeste Øvrighed, naar de sporede en større Dødelighed end sædvanligt, saavelsom andre mistænkelige Tilfælde blandt Fiskene, at der kunde iagttages tilbørlig Forsigtighed med deres Salg."

Saaledes er det forbudet i hele Egnen omkring Wolga-Floden at spise Rognen af en Slags Karpe (Cyprinus Barbus) i Begyndelsen af Sommeren, da mange Erfaringer have viist, at den besidder høist giftige Egenskaber i den Tid.

Engellænderen Dr. Chisholm **) og næst ham Dr. Burrow ere de, som i de nyere Tider fortrinlig have givet sig af med at efterforske især Giften hos de sædvanlige Muslinger

---

qui me ostreis ac murenis facile abstinebam; a beta etiam et malva deceptus sum.

Cic. Libr. VII Ep. fam.

*) Det offentlige Sundhedspolitie. Kbhvn. 1801 pag. 151.

**) Dr. Chisholm Edinb. Med. and Surg. Journal. Vol. IV. 1 Oct. p. 393. XCIV. 1828. p. 86-92.

Dr. Combe on the Poisonous Effects of the Mussel (Mytilus edulis.)

Dr. Burrow. Lond. Med. Rep. V. III p. 445. Dr. E. Thomas in memoirs of the Med. Society of London. Vol. 5 p. 94. — cfr. Orfila allgemeine Toxicologie 4 Theil p. 169. Af alle disse er den af Dr. Chisholm den lærerigste, og jeg anbefaler den til dem, som ønske at gjøre sig bekjendt med hvad der er skrevet om denne Gjenstand. — Dernæst Dr. Burrows Afhandling.

(Mytilus edulis). Hvad der gjelder om Muslinger kan ogsaa vel, som nu Erfaring her skal have overbeviist Lægerne om, gjelde om sygelige eller saakaldte giftige Reier. — Virkningen, som de sygelige eller giftige Reier skulle have frembragt, skal aldeles have lignet den, der frembringes ved Nydelsen af andre giftige Skaldyr, f. Ex. Muslinger, hvor der ogsaa viser sig i de værste Tilfælde af Forgiftning et mørkerødt, friselagtigt Udslet over hele Legemet o. s. v.

At Fiske, Reier, Østers, Muslinger og andre Molusker skulle have erholdt disse giftige Egenskaber paa Kobbergrunde, eller i Bunden af Havet, hvor der har voxet skadelige Søeplanter, eller om de mueligen skulle have nydt af Søeslakkene, (Medusa cruciata Linn.) er endnu altsammen kun Formodninger. Nogle Bidrag til Kundskab herom give Bennirs samlede Erfaringer, hvorefter Sæden af disse Molusker og af de saakaldte Søestjerner svømme i de varmere Maaneder af Sommeren hyppigen paa Vandet, og blive i den Tid. — især naar den er i Mængde en Næring for adskillige Havfiske og Skaldyr, hvilke deraf erholde en giftig Egenskab. Cfr. Abhandl. der Academie der Wissenschaften zu Brüssel Th. I.

I New York Med. Rep. Vol. XII p. 189 anføres Erfaringer, at Østers, Hummer, Søkrabber, Makrel, som i New York bringes paa Torvet, ofte have frembragt giftige Tilfælde, og blandt andet et Exempel paa en Krebses giftige dødelige Virkninger, som paafulgte 15 Minuter efter Nydelsen. Oftest ligger vist Aarsagen i Dyrets sygelige Beskaffenhed. — For nogle Aar siden bragtes i Septbr. Maaned fra Normandiet en Qvantitet Østers til Dünkirken; de kjøbtes og spistes i Mængde og snart derpaa herskede Diarrhoe og Cholera morbus i en stor Udstrækning. — Man formodede, at Østers vare Aarsagen dertil, og det blev paalagt Dr. Zandyk at undersøge Sagen. Han fandt, at flere af disse Dyr indeholdt Vand, som efterlod et slimet Bundfald og han var derfor af den Mening, at Ulykken hidrørte fra disse Østers Mathed og Svækkelse, som ikke satte dem istand til

behørigen at animalisere det i dem værende Søvand. *)

Vauquelin (Annales de Chimie Tom 81 p. 309 p. 115) har analyseret Østers, og Resultatet er følgende:

1) Mange Saltdele og det de samme, som Havvandet har.
2) Meget Jern og Kalkphosphat.
3) Meget Osmazom.
4) En vis Mængde af Gallert.
5) En vis Mængde af Fiskesliim.
6) Et dyrisk Stof af en særdeles Natur, som Phospheren gjennemtrængende.

Dr. Chisholm, hvis Afhandling før er nævnt, har ogsaa søgt i samme at bevise, at der til visse Tider forefindes hos Fiskene en sygelig Tilstand. Dette har især Sted hos Fiskene i de tropiske Have, som middelbar ere udsatte for en høi Temperatur og som strax efter at de ere døde bringer dem i Forraadnelse.

Naar Reierne i stærk Sommer-Varme transporteres fra Fiskeleierne til Kjøbenhavn, naar de ved Stranden i den hede Soel udsættes hele Timer til Udsalg, er det jo vist, at de allerede døde maae undergaae et Slags Forraadnelse som allerede kan frembringe giftige Virkninger. **) Naar de nu fremdeles koges,

*) Dr. Theod. Romeyn Becks Elemente der gerichtlichen Medicin (aus dem Englischen übersetzt.) 2 Heft. Weimar 1827 p. 983.)

Romerne syntes at have været store Elskere af disse Molusker, og man har, saavidt mig er bekjendt, ingen Spor i deres Skrifter, at de have yttret skadelige Virkninger. Seneca, som skal have spiist nogle 100 Dusin af dem om Ugen, omtaler dem saaledes:

Ostrea non cibi, sed oblectamenta sunt ad edendum saturos cogentia, quod gratissimum est edacibus, & si ultra quam capiunt farcientibus, facile descensura, facile reditura. —

Mange af vore Dages Gourmands sige vel det samme? Mon om Reier?

See Alexander Martins Handbuchlein der Austernliebhaber. Leipzig 1828 p. 8.

**) Cfr. Orfila l. c. T. IV p. 176.

endog maaskee i ufortinnede Kobberkar, og derpaa i Krukker eller tildækkede Tallerkener gjemmes til jevnlig Forbrug paa flere Dage, slæbes omkring til Skovture o. s. v. hvorledes kan der da ikke genereres skadelige Stoffer?!

Strax efter Nydelsen af disse giftige Södyr, Krebs, Molusker, indfinder sig hæftig Angst og Beklemmelse i Hjertekulen, Smerter i Maven og Brækninger, hvortil snart kommer et vanskeligt Aandedræt, Ansigtets Ophovning, et skarlagsrødt eller friselagtigt Udslet over hele Legemet, forbunden med en forøget Beængstelse, ofte stærk Kløe og en uslukkelig Tørst; ved dødelige Tilfælde bliver Udslettet besaaet med mørkerøde Pletter, qvælende Asthma, svag og hastig Puls, Hikke, Phantasering og dødelig Søvn.

Faren eller Heftigheden af disse Tilfælde har ofte sin Grund i Individets Beskaffenhed*). Hos fuldblodige Folk med apoplektisk Anlæg fremvirkes der ofte hastig Død, hos svage Fruentimmer og Børn og hos dem, som Erfaring har lært allerede ved at spise Skildpadde, eller Krebs et Hud-Exanthem at fremkomme, opstaae de hæftigste ja dødeligste Tilfælde. —

Man har ved Obductioner hos Nogle fundet, at Maven og Indvoldene vare let betændte (cfr. London Med. Rep. Vol. IV p. 85); hos Andre fandtes Intet; men da Giften er uden Tvivl af en flygtig Natur, der hurtigt fordeler sig over det hele, vil man neppe kunne finde betydelige Affectioner i Maven eller Tarmekanalen. —

Saasnart endog de ubetydeligste Tilfælde efter Nydelsen af slige Skaldyr etc. opstaae, har Erfaringen lært, at det er bedst at der strax tages et Brækmiddel, bestaaende til en voxen Person af 30 Gran Brækrod og 2 Gran Brækviinsteen udrørt i 2de Spiseskefulde Vand, paa engang at tage**). Skulde imidlertid

*) Werlhoffs opera l. c. p. II p. 609.

**) Nogle tilraade, for snarest muligt at udtømme Maven for de nydte skadelige Substantser, at give paa een Gang fra 10 til 20 Gran Vitriolum album,

frivillig Brækning have indfundet sig, maa man ved lunkent Vand eller Fahnen af en Pennefjer søge at befordre den. Tarmekanalens Udtømmelse befordrer man imidlertid ved at tage 2de Spiseskeefulde Amerikansk-Olie hver Time, og naar Underlivet er smertefuldt og spændt, maa man applicere udtømmende Lavements med Eddikke. Er derimod den frivillige Brækning meget stærk, da standses den ved slimede og beroligende Midler, hvilke ogsaa blive nødvendige, naar der indfinde sig Krampetilfælde.

Dr. Chisholm anbefaler næst fornævnte Midler, især naar Beængstelse, Hævelse i Ansigtet og de andre Tilfælde tage til, at lade Patienten drikke meget Sukkervand, hvori er opløst en flygtig Alcali f. Ex. Liquor ammonii (Kulsur-Ammoniakdraaber) eller Liquor ammonii vinosus, (viingeistholdig Ammoniak-Draaber 40 til 50 Draaber i et Viinglas Sukkervand, eller i det Sted Liquor Cornu Cervi succinnatus (ravsuur Ammoniak-Draaber) som ogsaa tillige er krampestillende Middel.

Tage Tilfældene, især Ængstelsen og besværligt Aandedræt til, tilraades at give Patienten 50 Draaber Spiritus nitrico-aethereus fortyndet Salpeter-Naphta i et Glas Sukkervand eller Vitriolnaphta 8—10 Draaber af og til*). Det forstaaer sig, at der strax maa hentes en duelig Læge, thi det er at beklage at desværre mangt et Individ, som kunde reddes, bliver ved en saakaldet Læges Uvidenhed, peccatum omissionis, et Dødens Offer.

W—dt.

---

opløst i et Par Skeefulde Vand. Dette tilveiebringer sikker og hastig Brækning.

*) Har man ikke disse Medikamenter vedhaanden, kan man ogsaa, som Erfaring har lært, lade Patienten drikke et Viinglas fuld god Eddikke. Indsenderen har selv været i det Tilfælde, efter Spisning af Muslinger, at maatte ved en Pennefjer og lunkent Vand tilvejebringe Brækning og derpaa tage Eddikke, hvorved Symptomerne snart hævedes.

Et andet meddeelt Bidrag om Reier.

Allerede ved Nytaarstid opvakte det almindelig Opmærksomhed, at man paa Kjøbenhavns Gader raabte med og falholdt levende Reier. Det var noget, som de ældste Folk ikke kunde mindes. Overflødigheden af den i Danmark især saa yndede Føde blev saa stor, at Prisen efterhaanden faldt fra 48 ß. til 2 ß. Potten; men ingen Naturkyndig synes hidtil at have lagt Mærke til denne sjeldne Overflødighed af Reier, eller i diætisk Henseende at undersøge deres Beskaffenhed. Endeligen erfarer man nu af officielle Bekjendtgjørelser, at adskillige Familier i Staden og dens Omegn, imellem Tidsrummet d. 12 og 21 d. M., kort efter Nydelsen af Reier, ere blevne angrebne af Colik, Diarrhøe og Brækning, og at een Person er død deraf. Ved de foretagne chemiske Undersøgelser er imidlertid ingen giftig eller skadelig Substants opdaget i de Reier, som i denne Tid falbydes her i Staden, og man formoder, at hine skadelige Virkninger hidrøre fra en Sygdomstilstand hos disse, uden at Aarsagen dertil kan udfindes og som heller ikke forhen har været bemærket her, men vel i varmere Lande paa visse Tider. Uagtet nu hine Virkninger kun have yttret sig hos enkelte Mennesker vilde det dog maaskee være af Nytte, dersom et eller andet almeengavnligt Selskab vilde udsætte en Belønning for den bedste Besvarelse af følgende Spørgsmaale. Ere Reier, den hos os saa yndede Spise, en virkelig sund Føde, og naar Spørgsmaalet besvares med ja, hvorledes maa da deres Beskaffenhed være, paa hvilken Tid af Aaret, af hvilke Constitutioner og under hvilke Betingelser bør de da nydes, naar de ikke skulde vorde skadelige? — Iøvrigt burde Udsalget af Reier, Østers, Hummer, Krebs vel være underkastet et Slags Control.

Nylig blev paa Frederiksberg i en Familie Konen, en Søn og en Datter, efter Nydelsen af Reier, hæftigen syge; og Konen især betænkeligen syg af Smerter i Maven, Diarrhøe etc. Hun er syg endnu i det Anmelderen nedskriver disse Bemærkninger. De Spørgsmaale: om Reierne, som ofte sælges og forsendes i kogt Tilstand, ikke vare, førend de kogtes, forgjemte

og havde faaet en til Forraadnelse sig nærmende Egenskab? om Mærker paa deres Skadelighed eller Uskadelighed kunde udfindes? om den Forbindelse med andre Spiser, saasom Grønsager, Røræg etc., i hvilken de ofte nydes, eller med Drikke, har nogen Indflydelse? og flere maatte maaskee fortjene nærmere Undersøgelse.

(*) Sammenligning mellem Forfattere og Skakbrikker.

Man pleier at sammenligne Literaturen med en Mark, men at denne Sammenligning ikke er ganske rigtig, det erfarer man ved mindste Eftertanke. I største Samdrægtighed staae Blomsterne ved Siden af hverandre paa Marken, hver tilfreds med den Plads, Naturen har anviist den. Gaaseblomsten misunder ikke den tæt ved voxende Tusindskjøn, den røde Klinte ikke den ultramarinblaa Kornblomst, Græsstraaet ikke den prunkende Hybenrose. Men hvor gandske anderledes er det paa Literaturens Mark! Her er evig Avindsyge og evig Splid. Næsten ingen er tilfreds med sin Lod og den Ene vil gjerne hæve sig over den Anden.

Bedre lader Literaturen sig maaskee sammenligne med et Skakbrædt og Forfatterne med Skakbrikker. Alle, lige fra Kongen til Bonden, ere her i uophørlig Strid sammen, og selv den sidste som den ringeste paa Brædtet, stræber dog stedse efter at blive Officeer, ja endog Dronning.

Bonden ligner det Slags Forfattere, der begynde meget smaat og ende ofte meget stort. Den gaaer kun eet Skridt ad Gangen, agtes ikke synderligen, frygtes endnu mindre, førend den ofte, inden man veed et Ord deraf, lister sig saa rask frem, at den staaer paa den næst øverste Linie og er i Begreb med at blive en Officeer eller Dronning. Først da lærer man at paaskjønne dens Værd og vilde gjerne tilbytte sig den for to Officerer.

Springeren eller Hesten har Lighed med de Forfattere, der hade den jevne Gang, thi den springer bort over Hovedet af alle de andre Brikker, selv over Kongen og Dronningen. Ved disse Bukkespring udretter denne Springfyr overordentlig meget, da den kan trænge ind paa Steder, hvor selv Dronningen ikke kan komme, og nedtrampe mangen stakkels Bonde i dens langsomme Fremskridt. Men den bliver med alle sine Spring dog aldrig mere end hvad den er.

Løberen ligner de Forfattere, der uophørligen løbe Literaturens Brædt rundt, men altid paa Tvers; thi at være paradox er deres største Lyst. Ligesom Springeren er Løberen farlig ved den Fart, som den kan tage. Ved sit Løb kan den undsmutte endog den tappreste Modstander. Det samme er Tilfældet med de Forfattere, der sværme fra det ene Blomsterbed til det andet i Hesperidernes Hauge, og bryde sig intet om at sige noget Forkeert, naar det kun er ret paafaldende.

Taarnet, oprindeligen en Elephant med Taarn paa, er svær af Skabning, og holder sig længe hjemme førend den rykker ud. Den gaaer altid den lige Vei, frem og tilbage, til Høire og til Venstre. Den letfodede Løber er den altid i Hælene og den urolige Springer angriber den paa alle Kanter. Begge ere dens svorne Fjender. Den ligner de grundige Forfattere, der arbeide for Evigheden, holde sig som den skjulte i et Hjørne, og ikke rykke ud førend det er Tid og naar Springer og Løber ofte allerede længe have tumlet sig i phantastisk Frem- og Tilbagesværmen. Men er den eengang fremtraadt, saa udretter den ofte mere ved eet Træk, end hine med alle deres Krumspring og Løb. Stundom ere de ganske forsvundne fra Brædtet, naar Taarnet endnu staaer der i sin fulde Kraft og Virksomhed. Ogsaa her bekræftes det gamle Ordsprog: den lige Vei er den bedste.

Dronningen, den ypperste af alle Brikkerne og næst Kongen, gaaer i alle Retninger, og forener Taarnets Ligefremhed med Løberens Snarhed. Følende sin Majestæt nedlader den sig aldrig til, som Springeren, at hoppe bort over Hovedet af Andre, og ligner heri de store Forfattere, som Shakspeare, Schiller, Goethe rc. der som Solen straale ved deres eget Lys, ikke blot ved at fordunkle Andre. Man har ogsaa

megen Agtelse for den og selv en Husar, som Springeren, tør ikke angribe den uden at varskoe den. Ogsaa hun træder aldrig frem, uden naar Tid og Omstændigheder kræve det, og overlader det til Springere og Løbere, at more sig med at flankere Brædtet rundt, stundom uden synderlig Plan og Hensigt.

Men Kongen? hvem ligner han? Jeg tør næsten sige ingen, med mindre det skulde være Homer eller Ossian. Er end han den, der ene strides for og imod, saa er hans Beskedenhed dog saa stor, at han ikke tillader sig, at gjøre mere end eet Skridt ad Gangen og sætter sig selv derved i Rang med den ringeste af sine Undersaatter. Længer end nogen af alle Brikkerne paa Brædtet holder han sig fra al Kamp og i et beskedent Skjul. Kun tilsidst, naar de fleste Kæmpere ere slagne og forsvundne, rykker han langsomt og sindigen frem, stedse kun Skridt for Skridt, og strider som den gemene Soldat, hvor det gjelder om to be or not to be. Skjøndt Hovedet for det Hele anseer han dog Beskedenhed for sin høieste Fortjeneste, og agter det ikke under sin Værdighed, at forene sig med den ringeste Bonde. Aldrig fegtende selv, uden naar den yderste Nødvendighed udfordrer det, glæder han sig ved sine Undergivnes Seier og ved den Ære de indhøste.

Indenlandske Efterretninger.

(*) Længe har man ikke havt en saa uophørlig vaad Sommer, som i Aar. Paa Høsten vil den desværre have en sørgelig Indflydelse. Havren især er nedslaaet af Regnen; Hveden har staaet sig noget bedre, i det mindste i Omegnen af Kjøbenhavn. Man havde begyndt paa adskillige Steder, at ville høste i Søndags, men maatte atter holde inde dermed, formedelst den idelige Regn.

Blandede Efterretninger.

(*) Hexeprocesser i Slesvig (Slutning see f. No.) I Aaret 1557 lod Bertram Ratlov i Lindau, ved Børner Kirke, 10 foregivne

Troldqvinder brænde; to af samme angave Slesvigske Fruentimmer: Elly Petersen, Anneke Mutzen og Anneke Lütken som Troldqvinder. Den første tilstod derpaa, at hun med de Øvrige har eengang har været til Nattedands paa [illegible]per Hede, og med Anneke Lütken opsnappet en [illegible] Hund, som var Djævlen, for at skade Bertram Ratlov; men tilføiede, at hun havde fortjent Døden, fordi hun havde opført sig saa slet mod sin Moder og var skyldig i Ægteskabsbrud. De bleve alle sammen dømte til at brændes. — Disse ere de af mange saa høitpriste Tider, der saa inderligen ønskes tilbage! Maatte dog enhver Lysets Fiende betænke, hvilke Ulykker Mørke og Vankundighed stifte. Held os, at vi leve i et Aarhundrede, hvor Fornuftens lyse Fakkel leder Regjeringernes og Undersaatternes Skridt!

(*) Virtuosen Paganini har gjort saamegen Opsigt i Wien, at man seer hans Billede paa Daaser, Etuis, Handsker etc. Man bærer Paganini-Halstørklæder, spiser Paganini-Conditorie og brænder Paganini-Lys. Kun Violinspil à la Paganini vil ikke lykkes. Paganini ligger ellers, efter de nyeste Beretninger, i denne Tid farlig syg.

(To mærkelige Dødsfald.)

(*) Videnskaberne have atter mistet to af deres navnkundigste Befordrere: den berømte Physiker Cadet de Vaux, og den høitfortjente Theolog og Pædagog Aug. Herm. Niemeyer. Antoine Alexis Cadet de Vaux var født i Paris 1748. Han har oprindeligen været Apotheker, men siden, som practisk Landmand, ved de chemiske og oeconomiske Forsøg, han anstillede, virket stort Gavn, især for sit Fædrenelands Fabriker og Agerdyrkning. Som een af Frankriges frugtbareste Skribenter har han lige fra 1808 været Hovedredacteur af Journal d'économie rurale et domestique og Cours complet d'agriculture practique. Han døde i Paris, 85 Aar gammel. — A. H. Niemeyer var født d. 1 Sept. 1754 i Halle i Saalkredsen, hvor hans Fader var Archidiaconus. 1780 blev han overordentlig Professor ved det derværende Universitet og Opsynsmand over det Kgl. Pædago-

gium. Efterhaanden steg han i Værdigheder og 1808 blev han Kantsler og Rector perpetuus ved hiin Høiskole; men paa Grund af dennes udviste patriotiske Sindelav for de Allierede, lod den franske Gouverneur den opløse 1813, hvorved Niemeyer mistede sin Post. Da den preussiske Regjering atter oprettede Universitetet, 1814, blev han indsat igjen og forundtes 1817 den røde preus. Ørneorden. Hans vigtigste Værker f. Ex. hans bibelske Characteristik, hans Grundsætninger for Opdragelsen, hans Lærebog i Religionen etc. ere oversatte paa Dansk. Han døde i Berlin d. 7 Juli d. A. 74 Aar gammel. Ogsaa som aandelig Digter var han udmærket.

(*) Parykker af Jerntraad. For 60 Aar siden vare Parykker af Jerntraad i Mode. Haarene og Alt hvad der hører til en Paryk var af saadan Traad. Denne Mode holdt sig ikke længe, thi Parykkerne vare udsatte for Rust. Men indtil den Dag i Dag har Benævnelsen Paryktraad vedligeholdt sig, og nyligen har en Jerntraadfabrikant ved Schwarzenberg ladet bekjendtgjøre, hvor mange Alen saadan Traad af et Centner Jern kunne spindes eller trækkes. Et Centner giver 581,760 Alen Traad eller Jernhaar.

(*) Paa sidste Leipziger Messe gjorde en Liniedandser, ved Navn Knie, en saakaldt Ascension paa et 90 Fod høit Træ, og en saakaldt Professor i Physiken (den høilærde Hr. Prof. Linsky? formodentlig?) gjorde Taskenspillerkonster og tilbød sig at afskjære Hoveder og sætte dem paa igjen.

(*) Russiske Nationalbade. De russiske Bade, som nu ogsaa ere indførte i Kjøbenhavn, benyttes i Rusland helst om Løverdagen, der maa betragtes som en almindelig Renselsesdag. Vi gik, siger John Carr, Esq. i sin Reise, over en ophøiet Trævei langs med en Trævæg, og standsede ved et af samme Material bygget Huus, der dannede Indgangen. Da enhver havde erlagt fem Kopeker i et mørkt Skur eller Magazin af Birkeriis, paa hvilke Bladene endnu

befandt sig, fik han en Qvist, uden at vide til hvilket Brug. Ved Indgangen af hver Side saae man et Bord med Rugbrød, smaa Posteier med Quas og Liqueur. I det første Værelse bleve vi Fruentimmer og Mandfolk vaer, der klædte sig af. De sadde paa Bænke, den ene Rad over den anden, hvor de kæmmede og flettede deres Haar, og Mandspersonerne tillige vaskede Skjægget. Midt i Gaarden var en Fontaine, hvis Vand faldt i en stor Træcisterne; ligesom de Badende kom ud fra Dampværelset, røde og rygende af Hede, løbe de hen til Cisternerne, fyldte en Spand med koldt Vand, løftede den i Veiret og øste den over Hovedet. Befinde disse Bade sig i Nærheden af en Flod, saa springe Russerne deri, og om Vinteren rulle de sig i Sneen. Jeg aabnede Døren til Dampstuen, hvor jeg ikke kunde holde ud over et Minut, og i samme Dieblik kom jeg i stærk Sveed. Stuen var stor; Mandfolk og Fruentimmer befandt sig amphitheatralsk oven for hverandre. Den Uddunstning, der opfyldte Værelset og gav dette en Digestors Atmosphære, opstod derved, at man slog Vand paa hede Stene, hvoraf adskillige vare gloende. For at befordre Uddunstningen og Renselsen gnide og indsæbe de Badende her hverandre. Russerne have heri, som i mange andre Skikke, stor Lighed med Grækerne. Saa vældig er Vanens Magt, at disse Scener sjeldent drage Løsagtighed efter sig; enhver Fremmed kunne de ikke være andet end meget stødende. Naar en Maler ønsker at tegne en Venus eller nogen Deel af en saadan Figur, saa maa han ikke søge Modellen dertil i et russisk Bad. Min Nysgjerrighed blev snart tilfredsstillet; jeg tog ingen af de øvrige Dele af Bygningen i Diesyn og var ret glad ved, at kunne forlade denne modbydelige Scene. Imidlertid bevise disse Bade, som man kan træffe i hver Bondeby, at Russerne ere meget reenfærdige.

(*) Græsk Indskrift i Sydamerica. — Ikke langt fra Monte-Video stødte en Landmand, ved at pløie en Ager, paa et Slags Gravsteen, der var bedækket med Bogstaver, han ikke kunde læse. Under denne Steen befandt en liden af Murstén opført Kjelder sig, i hvilken der

laae to gamle Sabler, en Hjelm og et Skjold, der var meget stærk igjennemædt af Rust, samt en Leer-Krukke, Amphora, af stort Omfang. — Landmanden lod alle disse Ting, og endog Stenen, bringe til Monte-Video. Den indgravede Skrift var græsk. Uagtet alle Tidens Ødelæggelser og den ringe Forsigtighed, hvormed man havde revet Stenen op af Jorden, kunde man dog meget nøje læse følgende Ord:

Uin tu Filipp... Alexan... to Makedo...
basi.... epi tes exekon.... k.. tri....
oly...... ento.... top... Plotem.....

Man har restaureret Indskriften og læst den paa følgende Maade:

Uin tu Filippu Alexandrosten Makedonia basileos epi tes exekonta kai trites olympiades en tois topois Ptolomaios.

Paa Dansk:

Alexander, Philips Søn, var Konge af Macedonien i den 63 Olympiade paa dette Sted Ptolomæus.....

Paa Grebet af Sværdet er indgravet Billedet af en Mand. Man anseer det for Alexanders. Paa Hjelmen bliver man ophøiet Arbeide vaer, som lader til at have været smukt. Det forestiller Achill, som slæber Hectors Lig omkring Trojas Mure. Efter dette Mindesmærkes Opdagelse synes det udenfor al Tvivl, at een af Aristoteles's Samtidige har berørt Siciliens Bund. Man formoder, at hiin Ptolomæus var een af Anførerne for Alexanders Flaade, og at han, bortreven af en Storm, i det af de Gamle saakaldte store Hav, endeligen er landet paa Kysten af Brasilien, hvor han har opreist ovennævnte Mindesmærke, for at efterlade sig en Erindring. (Bogota-Tidenden.)

(*) Et nyt Spil. Paa Landstederne i Frankerige har man nu indført et nyt Spil, der bestaaer af Glaskugler, hvori findes et Par Handsker, en Vifte, en konstig Blomst etc. Ved Siden deraf ligge Flitsbuer og Pile med runde Ender. Man sætter Kuglerne i en vis Frastand og Damerne vælge sig dem til Sigtemaal. Man skyder efter Rad; den, som rammer Kuglen, faaer til Belønning for sin Færdighed den Gjenstand, som den indeholder. (Allerede i Aaret 166[illegible] var et lignende Spil i Brug i Danmark. Ve[illegible] en Hoffest samme Aar i Ibstrup (Jægersb[illegible]) Skov var der bag et Tæppe anbragt adskillige D[illegible] af Træ, som der blev skudt efter. Ved Tromp[illegible] Lyd gik Tæppet op og nu fremtreen en [illegible] hjort, der, i det den bevægede sig fra Træ [illegible] Træ, gjorde Spring, som om den var lev[illegible] Det Kongelige Herskab og de andre Damer [illegible] Herrer sadde paa Græsbænke ligefor. Fra [illegible] Maal tæt ved den forreste Bæk affyrede Kong[illegible] Dronningen, endeel Damer og alle Cavaler[illegible] den ene efter den anden, hver en Pistol paa d[illegible] saaledes at den for hvert Skud passerede [illegible] ny forbi Skranken. Den samme Øvelse fort[illegible] ges derefter paa en Bjørn og paa en Ræv. D[illegible] første Gevinst vandt Kongen (Frederik III). G[illegible] vinsterne bestode af zirlig forarbeidet Sølv[illegible]

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Juli 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 214		
Species 216		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 15 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$158\frac{1}{2}$	159 Rbd. Se[illegible]
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	$52\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	80	$80\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$110\frac{1}{2}$	$110\frac{1}{2}$ Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{4}$ i Banco
4 pC. nye norske Oblig. ved Dito lydende paa r. S.	96	$96\frac{1}{2}$ r. S.
4 pC. Dito Dito	$98\frac{1}{2}$	— i Banco
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{3}{4}$	60 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Femogtyvende Aargang. No. 62.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 2 August 1828.

Constantinopels Befæstning.
(Meddeelt.)

Alle Øjne er dette i Øjeblik henvendte paa Constantinopel. Denne Tyrkernes Hovedstad er, baade mod Land- og Søsiden dobbelt befæstet ved en Muur. En stor Mængde lave, fiirkantede Taarne, som antages at være 250 i Tallet, hvoraf mange ere revnede og faldefærdige, findes paa den ydre Muur og andre, som svare til hine, paa den indre. En tolv til fjorten Alen bred Grav omgiver desuden Muren; men efter den nærværende Krigs- og Beleiringskonst kan Constantinopel fra Landsiden ikke betragtes som andet end en aaben By. Dardanellerne bestaae af fire faste Slotte, byggede lige over for hinanden ved Hellespont, paa den europæiske og asiatiske Kyst. De betragtes som Nøglen til Constantinopel og ligge 800 Favne det ene fra det andet. De deles i de nye og i de gamle Slotte; de første ere opførte under Muhamed IV i det syttende Aarhundrede, de sidste under Muhamed II, strax efter Stadens Erobring. At denne Nøgle ikke er saa vanskeligt at faae fat paa, det har Erfaringen lært. Allerede d. 26 Juli 1770 lod den russiske Admiral Elphingstone med en Escadre af 3 Linieskibe og 4 Fregatter, paa Jagt efter to tyrkiske Linieskibe, sig see udenfor de nye Slotte. Vel fyrede de tyrkiske Batterier, men, af Mangel paa Munition, kun eengang med hver Kanon og Elphingstone kunde, begunstiget af en heftig Sydvind, seile forbi, uden endog at rammes af et eneste Skud. Da de øvrige Skibe ikke vilde følge ham, saa lod han sig nøje med at seile videre frem i Havbugten, værdigede de tyrkiske Batterier intet Skud, lagde sig i Canalen til Ankers, efterat han havde ladet Pauker og Trompeter lyde, og vendte derpaa tilbage Sine. Den bekjendte Baron v. Tott, en ungersk Adelsmand, der opholdt sig da i Constantinopel, for at forbedre det tyrkiske Artillerievæsen og Kanonstøberie, tilbød sig at istandsætte de forfaldne Slotte og satte dem, som man forsikkrer, efter nogle Ugers Forløb virkeligen i en ubetvingelig Tilstand. Men allerede i Aaret 1798 vare de atter saa forfaldne, at Eton, der, som engelsk Resident længe havde været i Tyrkiet, paastaaer, at en Flaade let kunde passere Dardanellerne, der holdes for saa frygtelige. Ogsaa viste det sig at være sandt, da den engelske Admiral Duckworth gik der igjennem d. 19 Febr. 1807 med 8 Linieskibe, 4 Fregatter og adskillige Brandere og Bombardeerbaade, uden mindste Forlis, og lagde sig d. 20 s. M. lige udenfor Constantinopel. Imidlertid maa Befæstningen dog allerede den Gang have været bedre end i Etons Tid. Flaadens Bestemmelse var at understøtte Underhandlingerne, men den udrettede intet, Tyrkerne syselsatte sig under den franske Gesandt Sebastianis Styrelse, ivrigen med at sikkre

Constantinopel mod et Angreb og befæste Dardanellerne. Allerede den 2den Marts seilede Duckworth tilbage, skjøndt ikke uden Forlis, og det vilde, efter hans egen Tilstaaelse, otte Dage sildigere, ikke have været muligt. Hvorledes Dardanellerne nu ere befæstede, kan vel neppe med Vished vides, men skal man slutte til dem fra de paa Landsiden liggende Fæstninger, saa synes de ikke at befinde sig i en saa ganske slet Tilstand.

Præstetienden.

Tienden har siden Knud den Helliges Tid været Geistlighedens vigtigste Indkomst. Den er 2 Slags, Korntiende og Qvægtiende. Længe havde Geistligheden fri Raadighed over sine Tiender, saa at den efter Behag kunde oppebære sine Tiender in natura, eller efter Overeenskomst overlade dem til Yderne. Dette er for længesiden forandret med Qvægtienden, dog vedvarede endnu Præsternes Raadighed over Korntienden indtil 1795 eller 96, da det blev anordnet, at Amtmanden og Provsten ved et Præstekalds Vacance skulde sammentræde, for ved Underhandling med Bønderne, at fastsætte Præstens Lønning ved Tiende til noget vist aarlig i Stedet for Tiende in natura. — Denne Indretnings Hensigt blev af Bønderne paa nogle Steder misforstaaet, som om de nu kunde faae Tienden for hvad de selv vilde. Da dette nu ei altid kunde finde Sted, og Accord heller ikke altid blev opnaaet, saa blev Bonden mere uvillig imod Præsten, da han ansaae denne for Aarsagen til at han ikke kunde faae sin Tiende for det, som han selv vilde give, og som den efter hans Mening var ham tiltænkt for. — Endnu værre var det, hvor Tienden blev bortaccorderet under dens Værd, og undertiden gik Qvægtienden i Kjøbet med *). Da nu Skatter 1802 bleve lagte paa Besiddelse, Nytte og Brug, og følgelig paa Præsternes Tiender med, begyndte disse først at føle Trykket af Tiendeaccorder. Imidlertid hvor Tienden er bortaccorderet under offentlig Guarantie har Præsten dog mere Sikkerhed for at faae noget for den, end hvor han allene maae drages med egennyttige og trættekjære Bønder. Det er en Følge af Tiendevæsenets Natur, at begge Parters Rettigheder maae være bestemte ved Lov: men det er en Følge af den menneskelige Naturs Ufuldkommenhed, at den viseste og bedste Lovgivning ikke kan udelukke Chicaner. Nu er det vel sandt, at Tiendetageren ligesaavel har Leilighed til Chicane som Tiendeyderen, men denne kan og bør Præsten nu aldrig ville tillade sig, end ikke mod den værste og meest haardnakne Bonde, ogsaa vilde han upaatvivlelig forværre sin Stilling derved. Da Kampen saaledes føres med ulige Vaaben, bliver Præsten naturligviis det svagere Partie, og maae lade sig Tienden betale efter den Taxt, som Bonden selv fastsætter. Sagen er, i Jylland yder Bonden ikke gierne Tienden in natura. Dette kunde og passere, naar han saa var villig til at give et passende Æqvivalent i Sæd, eller med andre Ord, den Sæd, der kan blive i Tienden. Foderet bør Tiendetageren ingen Regning gjøre paa, at faae Erstatning for; thi Bonden bør have dette for sin Umage med Tærskningen. Underhandlede nu Tiendetager og Tiendeyder paa denne Basis, saa vilde en Convention lettelig komme i Stand, hvormed begge Parter kunde være tjente: men her kan Forfatteren ikke, uden at afvige fra Sandhed, andet end tilstaae, at dette ikke er den jydske Bondes Sind i Almindelighed. Han fastsætter en vilkaarlig Priis, han vil give for Tienden. Vil Tiendetageren nu ikke være nøiet med denne, fordi den, som kuns antaget af den ene Contrahent er ensidig og partisk, saa er der ingen anden Udvei, end

---

*) Forfatteren kjender et Sogn, hvor Bønderne efter confirmeret Accord give Præsten for Korn- og Qvægtiende 5½ Skp. Sæd, pr. Td. Hartkorn, imedens de efter frivillig Accord give Kirkeeieren 1 Td. 3 Skp. Sæd pr. Td. Hartkorn. Overhovedet er det i Jylland høist sieldent, at en Præst kan faae det for sin Andeel af Tienden, hvormed dens øvrige 2 Dele betales.

af Tienden maae leveres in natura. Men her har den jydske Bonde et Vaaben i Baghaand, som, naar Tiendetageren en Gang har prøvet dets Virkninger, kan gjøre ham heel tilbøielig til at indlade sig paa det af Bonden foreslagne Vederlag for Tienden, uden noget Tillæg fra dennes Side. Dette Vaaben er den jydske Bonde i Besiddelse af fremfor den sjellandske af følgende Grund. Begge Landes Høstemaade er heel forskjellig. I Sjelland lægger Bonden al sin Sæd løs efter Leen paa den afhugne Stub, naar han nu synes, at den er luftet og veiret nok, samler han den, og binder den med et Baand, som er nok, da Sæden i Forveien er udtørret. Nu først kan Sæden tælles, saa kommer Tiendetageren, faaer sin Part, og Bonden hjemfører sit. I Sagens Natur er det grundet, at i Sjælland kan i Henseende til Maaden at binde Tienden paa ingen Forskjel finde Sted imellem Tienden, og den Sæd Bonden beholder selv; thi den har modtaget sin fulde Behandling, inden Tiendetageren kaldes, og Bonden der tænker ikke paa, lige saa lidet som Sæden behøver det, at give den nogen anden Behandling, end den har faaet, naar Tienden bortføres.

Gandske anderledes forholder det sig i Jylland. Høstmaaden er gandske forskjellig fra den sjellandske. I Jylland opbindes Sæden strax efter Leen i smaa løse Neeg med Baand, som veies af selve Sæden. Disse Neeg sættes i Rader 2 eller 3 sammen paa Ageren, og staae saaledes, indtil Luft og Vind har gjort dem tjenlige til Hjemførsel. Nu kaldes Tiendetageren, som efter Loven skal tage Neget efter rigtig Tælling. Da Sæden umulig kan være tjent med saaledes at hjemføres, da Neget ved Indtørringen er svundet fra det lille løse Baand, som strax ved Omhugningen blev sat om det, saa er det i hele Jylland Brug, at Sæden før den hjemføres, bindes med nye stærke Baand 2 Neger sammen, som da kaldes en Tvilling. Faaer Sæden ikke denne Behandling, gaae Negene løse, og mangfoldigt Korn spildes. Hvorfore Bonden og kalder denne Maade at levere Sæden paa, at ø d e den. Naar nu Bondens Hensigt gaaer ud paa, at faae Tienden for en af ham selv fastsat Priis, saa nægter han at give Tiendetagerens Deel af Sæden denne sidste Behandling med Baand, hvorved naturligvis hans Tab paa Tienden bliver saa stort, at selv et Salg af Tienden endog paa maadelige Vilkaar bliver bedre end Modtagelse af Tiende in natura saaledes mishandlet *). — Hertil kommer endnu een Omstændighed. Ved Lovgivningen er det fastsat, at Tiendetageren skal modtage Kornet, om han endog synes, at det er for vaadt, naar Tiendeyderen samme Dag kjører hjem af sit eget. Men nu kan Tiendeyderen levere Tienden, og dog lade sit eget staae ude, for at modtage mere Luftning og Tørring. For at udrette noget i den Henseende, maatte Tiendetageren have 2 Vidner ved Tiendeyderens Gaard, som kunde iagttage hans Færd, og endda ovenikjøbet føre Proces, naar han fandt sig forurettet: men det er i Høstens travle Tid, Processer koste Penge og Fortred, og Tiendeyderen kan være nogenledes sikker for Klager i den Henseende. Fandt disse end Sted, kunde det dog blive galt; thi Forliig skulde jo prøves, og fandt det ikke Sted, skulde jo Domhaveren foreløbig udrede alle Omkostninger paa Udmeldelse af Mænd,

*) En Bonde, som eiede en stor Gaard, var vreed paa sin Præst, der af alle sine Foresatte havde Vidnesbyrd for Fromhed parret med Retsindighed, fordi Præsten ikke vilde eller burde tie stille til alle hiins Unoder. Denne Vrede skulde vises i Gjerningen. Bonden erklærede da, at han ikke vilde give for Tienden hvad han hidtil havde givet, men betydelig mindre. Præsten tøvede lidt med at antage dette Forslag: men Bonden lod ham ikke faae lang Betænkningstid, da han erklærede: saa kan I (Præsten) jo tage Eders Tiende paa Agren: men Jeg binder ikke en Tvilling. Dette var afgjørende, Præsten modtog Bondens Tilbud. Denne undlod ikke at kundgjøre sin Triumph, og i den Anledning spurgte en Bonde af Nabosognet: men hvor kunde dog N. N. faae sin Tiende for den Ubetydelighed. Svaret var: Præsten var jo nødt til at tage noget, ellers havde han faaet al Tienden ø d e. — Godt var det, om saadant Ultimatum ikke kunde finde Sted!

Syn, Taxation, Execution, Gebyhrer o. s. v. Det kunde maaskee medføre nye Vanskeligheder at faae disse godtgjorde. I ethvert Tilfælde vilde Tiendetageren ved Sagens Uddrag vist kunde sige perdidi oleum et operam.

I Følge dette indseer man let, at det er en betænkelig Sag for Præsten ved Proces at hævde sin Ret, naar han ved Tiendeydelse bliver forurettet.

Det skeer altid i Høstens travle Tid, hvor hans Opmærksomhed og Nærværelse behøves ved Hjemmet, for at indsamle det, hvoraf han skal leve, og betale Aaret igjennem.

Alligevel skal Paatalen skee snart, om der skal komme noget ud af den, da det ikke kan hjelpe ham at føre Proces om en Tiende, som af Regn og Uvejr er ødelagt paa Ageren, og fordi han maae see til at hans Klage er indleveret saa tidlig, at den ikke skal blive afviist, fordi den ved Lovene fastsatte Tid er exspireret. Det er ikke Forfatteren bekjendt, om Beneficium proc. grat. kan erhverves i Politiesager, det synes efter den hurtige Procedure, som i disse skal finde Sted, at der ikke vel kan være Tid til at søge, og opnaae dette: men om det endog i disse Sager kan søges, men bliver afslaaet, saa er Præsten jo i det dobbelt sørgelige Tilfælde, ikke allene at maatte ved Proces hævde sin Løn, men endog betale denne Proces af egen Lomme. Men maaskee han, uagtet anvendte Omkostninger aldeles Intet erhverver. Strax in limine proc. maa han vente at høre, at Lovgivningen ikke gjør det til udtrykkelig Pligt for Tiendeyderen at behandle Tiendetagerens Korn lige som sit eget, naar nu Bonden hører det, bliver han naturligviis ikke tilbøielig til at underhandle paa det Vilkaar, at han skal behandle og binde Præstens Tiende, ligesom sit eget Korn. Dernæst maae Præsten modtage Forslag til et Forliig. Forliig er halv Ret, og naar Arbejdet er forrettet upaaklagelig, bør vist nok i Henseende til Lønnen heel Ret finde Sted. Allermeest naar af denne skal udredes Skatter og Afgifter.

Kan alt dette nu ikke ende Sagen, og med at faae den endt paa den Maade er Præsten ikke tjent, saa skal Sagen jo ageres og procederes,

Indlæg indleveres, Udskrift af disse meddeles, Svar paa Indlægget, atter Udskrift, atter Svar o. s. v. Bonden kan ikke selv skrive, men er i Forvejen instrueret af en skrivekyndig Mand, at begjere Udskrift og Anstand. Just derved udtrækkes Sagen, og foraarsages flere Møder, end om det var ordinair Ret, hvor Procuratorer kunde møde for begge Parter. — Har man nu 5 à 6 Mile til Dommeren, og skal møde 4:5 à 6 Gange i Høstens Tid, saa handler den Tiendetager vist overeensstemmende med Klogskab, og sin egen vel forstaaede Interesse, som hellere lader hele Tienden gaae i Løbet, end paatager sig dette. I al Fald lader Bonden faae Tienden, for hvad han vil give. Men da dette ikke altid kan bestaae med Æren, som kan være mere vigtig end Fordelen, saa handler Tiendetageren undertiden klogest i, gandske at opgive Tienden, og indskrænke sig til det Stoiske: habeant, utantur, fruantur. — Vel kan Tiendetageren ved Sagens Uddrag paastaae Kost og Tæring, Sagens Omkostninger, og Bonden anseet som temere litigans: men Paastand er ikke Dom, og i hvor grundet end Sagsøgeren kan ansee sin Paastand, saa kan det dog meget let være, at Vedkommende kan tage den menneskelige Naturs Svaghed i Almindelighed, Bondens Ukyndighed i Besynderlighed, hans justum dolorem, og at hans Taler og Gjerninger just ikke saaledes ere meente, som de synes, saaledes i Betragtning, at Processens Omkostninger ophæves, og Straffen for unødig Trætte ikke finder Sted. — Hertil kommer, Dommeren skal in limine processus prøve Forliig, finder Præsten sig nu ikke tjent med halv Ret for heelt Arbejde og hele Udgifter, eller er det foreslagne Forliig af den Natur, at det bestaaer bedre med Ærens Love aldeles Intet at faae, og Præsten følgelig attraaer Dom, maae han under Sagens Gang vente, at det fra mere end en Side bliver ham forekastet, at han ikke har modtaget Forliig. — Vil han nu ikke modtage denne hans Characteer og Stilling vanærende Bebreidelse, maae han undlade at procedere, og modtage hvad Vederlag for Tienden Bonden vilkaarlig fastsætter. — Hertil kommer, imedens Bonden mundtlig og skriftlig taler om sin Uformuenhed, Ukyndighed, gode Villie og Præstens

Ubillighed i ikke at ville modtage hans Tilbud, men paastaae Tienden in natura, tales der ikke et Ord om Helligheden af en Embedsmands ofte knappe Indkomster, og Nødvendigheden af, at han nyder disse uden Afkortning og Chicane. — Bringer Præsten selv den Materie paa Bane, maae han endnu ansee sig behandlet med Humanitet, naar man ikke i Bondens Paahør siger ham, at ham i Henseende til Tienden ved Lovgivningen ikke ere indrømmede andre Rettigheder end enhver anden Tiendetager.

Hertil kommer, kan Bonden ikke sætte sin Krig igjennem i Henseende til det vilkaarlige Bud han gjør for sin Tiende, saa plager han Tiendetageren under denne Ydelse med Uqvemsord, hvortil denne maae tie stille, naar han ikke til alt det øvrige vil have en odiøs Injurie-Proces *). — Undertiden og ikke sjeldent bliver Sæd dulgt og fortiet, atter Anledning til Tvist, og at tie stille til saadanne Opdagelser er og betænkeligt.

Sagen er, at det meget mislige ved Præsternes Lønning paa denne Maade er ikke noksom kjendt; thi ingen andre af Statens Embedsmænd ere lønnede saaledes. — Bonden i Jylland har langt mere nu end forhen faaet i Hovedet selv at ville bestemme Prisen paa sin Tiende, som er ligefrem imod en Contracts Natur, og ophæver al Ligevægt. En Følge er det og nu, at man ikke som forhen kan sælge Tienden til andre end til Yderen, som naturligviis nedsætter Prisen, da ingen Concurrance finder Sted. — I forrige Tider, naar en Ejer af Tiender ikke selv attraaede den Fordeel, som kunde tilflyde hans eget Landbrug af Tiendens Foder, og vilde undgaae den Ulydighed og Bryderie, som er forenet med Tælling, og ikke kunde sælge Bønderne den paa convenable Vilkaar, saa fandt han lettelig Kjøbere til den blandt andre Landmænd, som attraaede Foderet, for dermed at forøge deres Gjødning. Nu tør Ingen kjøbe saadanne Tiender af Frygt for de dermed forenede Fortredeligheder. Hvoraf Følgen er, at man aldrig hører, at Tiender blive solgte til andre end Yderen: men naar disse selv skal have Tienden, er der meest Ligelighed ved, at den bliver dem overladt efter Tiendecommissionens ikke Forlig men Kjendelse efter de Regler som indeholdes i Fordord. af 8 Jan. 1810. Men foruden, at Tiendetageren ikke maae forlange Tiendecommission uden i faa bestemte Tilfælde, saa have de fleste Præster ikke Raad til at afholde de dermid forenede Omkostninger, om det endog var dem tilladt.

Bonden er det tilladt at forlange Commission, men belært af Erfaring seer han, at han med større Fordeel kan forestaae dette Embede selv, end overlade det til andre.

*) En Bonde havde for sin Tiende gjort Præsten et chicaneust Bud. Da Præsten nu fandt, ikke at kunne være tjent dermed, besluttede han sig til at tage Tienden paa Ageren. Da han vidste, at Bonden vilde chicanere, vilde han undgaae dette, ved ikke at tælle Bondens Sæd, hvortil dennes Taalmodighed vilde have været utilstrækkelig, han vil derfor bona fide lade Bondens Angivelse gjelde, og spurgte denne om, hvor mange Traver han havde af hver Sædart. Bonden svarte: Det veed Jeg ikke. Ja saa maae man jo tælle sagde Præsten. Her var det Bonden vilde have ham; thi var han ukyndig i Tal, var han desto mere kyndig i Invectiver. Det er Ondskab at tælle mit Korn, udbrød Bonden. Præsten fik nu efter Sædvane Kornet løst, og taug stille. Efter nogle Dages Forløb fortalte Præsten Stedets Dommer Bondens Udladelser. Ja var Svaret: man kan jo ikke undre sig over, at Manden var i slet Humeur, naar han skulde give Tiende paa Ageren!! Præsten gik naturligviis ikke videre.

Er Dyrkning af Lindser i Danmark en Sjeldenhed?

Schlegel skrev 1793 i sin Statistik S. 126. "Lindser har man først i nyere Tider begyndt at lægge sig efter." For 8 Aar siden blev anført i Thaarups lidet Skrivt om Kornproductionen S. 19. "Lindser, en nyttig Belgfrugt, som mangensteds i Europa dyrkes, er hos os kun lidet kjendt. I Lolland har Lindseavl for-

hen været brugt, men er nu en Sjeldenhed. (Begtrup om Lolland S. 595). I Aaret 1763 hed det i danske Atlas (2den Deel S. 541), at Lindser efterhaanden bruges noget mere end tilforn." "Særdeles have vore marokkanske Skibe indført en Art Lindser, som holdes noget bedre end de almindelige." Maaskee har det været den saa kaldte Provenzer-Lindse; om denne haves nogen Underretning i Lunds Magazin May 1803 S. 158.

Profess. Begtrups Ord paa ovennævnte Sted, (Aar 1806) ere disse: "Lindseavlen har meget aftaget, og er nu en Sjeldenhed."

I Oluffsens Lærebog i den danske Landøconomie, 2den Udgave 1814 S. 310 heder det; "Lindser, (Cicer Lens) komme i Henseende til Dyrknings-Maaden overeens med Ærter. Man har tre Afarter, den almindelige, den franske, og den spanske Lindse. Denne Plante er ikkun lidet dyrket her. Jeg har seet den paa Langeland, den taaler got Klimatet og giver en god Afgrøde, saa den maaskee kunde dyrkes med Fordeel."

I Literaturtid. 1828 S. 501 heder det: "Vist er det at Lindser dyrkes i Lolland endnu den Dag i Dag, og kunne næppe, som i Statistiken 1825 anføres, siges at være kun lidet bekjendt."

De nyere danske Skrifter i det landøconomiske Fag, af Dalgas, Wium, Gjersing, eller Oversættelsen af Sinclair nævne ikke Lindser; og i Drewsens Bearbeidelse af Thaers Værk er samme kun korteligen behandlet.

Efter det Anførte synes altsaa en Avl, der i en Række af imod 70 Aar ei har faaet videre Fremgang end i et enkelt lidet Distrikt, vel meest som Havedyrkningsgren, at kunne, naar Talen er om Produkter af Planteriget i Danmark i Almindelighed, siges at være lidet-kjendt eller, med Begtrups Udtryk, at være en Sjeldenhed. Maaskee maatte disse Optegnelser tjene til at nærmere Meddelelser erholdes.

Blandede Efterretninger.

Et af de nyeste interessante i Sverrig udkomne Skrifter er Hr. Berggrens Reise i Østerlandene. Tredie og sidste Deel er nyelig bekjendtgjort. Man finder deri anført, hvad der er mærkeligt, af en videnskabelig Reise til Tyrkiet, men især til Lille-Asien og Palæstina hvo paa Carl den 12tes Bekostning i Aaret 1710 foretaget af tre svenske Officierer, Loos, Sparre og Gyllenskepp, og at den første af dem forfattede i Constantinopel en Beskrivelse over deres Reise, med Tegninger over de seete mærkværdigste Gjenstande; og deriblandt en overmaade omhyggeligen udført skjøn Tegning, $2\frac{1}{2}$ Alen lang, og en Alen høj, over Palmyras Ruiner. Man har almindeligen antaget, at Engellænderne Wood og Dawkins, som 1750 udgave en prægtig Beskrivelse derover, vare de første Europæere, som i nyere Tider igjen opdagede samme. Den svenske Reisendes Tegning, nu fremdraget fra sit hidtil havte Skjul, er optaget i Rigsarkivets Bevaring. B. H. 4959.

(*) En ædel Handling af Kong Frederik den Første. I Aaret 1530 befalede Kongen, at Klosteret i Kiel skulde afholde sig fra al Præken og Messelæsen ligesom og fra alle andre Ceremonier "dar gy dat Volk syns lang mede vertörnt hebben." Magistraten bød han at optegne Klosterets Klenodier og andre Sager som, indtil videre, skulde tages i Forvaring. Allerede kort derefter vandrede disse Klenodier og andre Sager af Værd, hvoriblandt femten forgyldte Kalke og en Sølvmonstranz, til Gottorf, medens Klosteret selv blev overladt Staden Kiel som Skjænk. Magistraten var saa ubillig, strax at lade alle Munkene, uden Forskjel, fordrive fra Klosteret. Men Kongen var retfærdigere. Han befalede, da denne Fremfærd kom ham for Øre, at de endnu i Kiel sig opholdende otte Munke, der næsten alle vare meget syge, og tildeels lamme og blinde, fremdeles skulde blive boende i Klosteret; saa længe de levede forsynes med Klæder og Føde, og, i Fald man ikke vilde beholde dem der, anvises beqvemme Boliger.

(*) Et Shawl bringer Pesten til Odessa. I Odessa rasede Pesten i Aaret 1812 og 13. Et Shawl, som en russisk Of-

ficeer havde medbragt fra Constantinopel for en Skuespillerinde og vidst at dølge for Quarantainebetjenterne, var Aarsagen til denne Ulykke. Skuespillerinden faldt først som et Offer for Pesten. Lægerne havde falskeligen erklæret hendes Sygdom for en ondartet Forraadnelsesfeber. 2682 Indbyggere døde af en Befolkning paa 30,000 i eet Aar i denne Stad.

(*) Tyveriers Sjeldenhed i Constantinopel. I Constantinopel hører man sjeldent til Tyverier. Kjøbmanden, der fem Gange om Dagen kaldes fra Minareterne til Bøn, er gudfrygtig, forlader sit Varemagazin, lukker det ikke i, men trækker, til Tegn paa sin Fraværelse, en Snor over sin Krambod, og gaaer, ubekymret for, at der skal blive ham noget frastjaalet, i Moscheen. Kleinsmeddene have derfor kun lidt at bestille. Paa de fleste Døre findes ingen Laase. Begaaes et Tyverie, saa er sædvanligen en Græker eller Armenier Tyven. Det ringeste Tyverie straffes med Døden.

(*) Saa meget indbringer Caviar. Kjøbmand Saposchanikoffs Fiskerie i Astrakan betaler ikke færre end 450,000 Rubler i Forpagtningsafgift. Han har desuden 29 andre Fiskerier i Forpagtning. I gode Aar har han en Fordeel af 300,000 Rubler.

(*) Waverley. Mærkeligt, men en Kjendsgjerning er det, at denne første, og efter manges Mening, bedste af de Scottske Romaner, har maattet ligge over sex Aar i Forfatterens Pult, fordi han ikke kunde finde en Forlægger dertil. Hvor meget end Walter Scott tilbedes af sine Landsmænd, saa har han dog neppe selv drømt om, at hans Waverley nogensinde vilde gjøre en saadan Opsigt; thi det er bevisligt, at i Høsten 1805, da adskillige af hans Venner besøgte ham til et Jagtpartie paa hans Gods og ved denne Leilighed beklagede sig over Papir til Forladning, var han i Begreb med at hjelpe dem med sit Waverleymanuskript ud af Forlegenheden.

(*) Zigeunere i Engelland. I Engelland gives endnu 40 til 50,000 Zigeunere, der dele sig i Smaabander og ikke have nogen bestemt Bopæl. De have et Overhoved, som de kalde Konge; er ingen Mandsperson i Banden, saa vælges et Fruentimmer. Denne Hersker er opmærksom paa alle sine Undersaatter og sørger for, at de opføre sig saaledes, at den engelske Regjering ikke er utilfreds med dem. Deres Forretninger bestaae i at spaae og sælge Recepter og Lægemidler til Landboer, som disse ofte skade langt mere end gavne. De drage omkring i Bander; Mændene bære Børnene, eller lægge dem i Kurve paa Esler; de Rigeste eller rettere de mindst Fattige, have store bedækkede Karrer, der tjene dem til omvandrende Hytter. I disse Vogne ere Skorstene, saa at Zigeunerne underveis kunne koge og tillave deres Mad. Vee de Høns, Ænder, Gjæs eller Kalkuner, som de møde! De lade ingen af dem undslippe. Overalt medtage de, uden Betænkning, Alt hvad de kunne bemægtige sig og som de synes huger dem godt.

(*) Politie i Paris. I Engelland hører man stedse tale om Bygninger, der true med at styrte ind, eller virkeligen ere styrtede ind og have beskadiget en Mængde Mennesker, som for en Tid siden endog har været Tilfældet med det ny Brunsviger Theater. I Paris derimod gives der Opsynsmænd, som paa Embedsvegne maa gaae igjennem Gaderne, for at efterfee Husenes Tilstand. Bemærkes ved noget af dem mindste Skin af Fare, saa paalægges det Beboerne, at flytte ud derfra og det bliver nedrevet. Privatfordeel kommer aldrig i Betragtning, naar det gjelder om det Heles Sikkerhed, og Fare. Disse Opsynsmænds Kald strækker sig ogsaa til Fyrsteders og Essers Opførelse saavelsom Opstillingen af Dampmaskiner og Indretninger af Fabriker til chemiske Producter, der give en ubehagelig Lugt fra sig.

(*) Nye Mynt i Rusland. Keiser Nicolaus har, som bekjendt, befalet, at der skal myntes Penge af Platina, som nu findes i stor Mængde i Rusland. Platina, eller hvidt Guld,

blev fordum kun fundet i Sydamerika. I Begyndelsen betalte man dette Metal med omtrent 16 Rbd. Loddet, siden med 10, og nu kan det faaes for 5-6 Rbd. Platina har aldeles Guldets Egenskab; dets Tyngde og dets Evne, ikke at miste noget af sin Vægt i Ilden. Det ruster heller ikke.

(*) Høiskolen for Posamentererne. Maaskee vide kun faa af vore Læsere, hvor denne er, endskjøndt den flittigen besøges af alle Posamentmagere, der ville lære noget Grundigt i deres Fag. Denne er Stæderne Anaberg og Buchholtz i de sachiske Erzgebirge, hvor 8000 Mennesker leve af at fabrikere Baand og andre Posamentmagerarbeider. Deres Skjebne var meget ulige; i Aaret 1793 hævede de sig hurtigen ved den Ødelæggelse, Revolutionen anrettede i Frankrig og Lyon. Nu trykkes de igjen af Udlandet og deres Besøgere have mange Ubehageligheder at kæmpe imod.

Det geografiske Selskab i Paris har faaet mange vigtige Bidrag af udenlandske Lærde. Selskabets Præsident er Girard, berømmeligst bekjendt ved hans Forslag til Nivellements over Frankrig. En af Ærespræsidenterne er Alexander v. Humboldt. Selskabets Secretair, Hr. de Larenaudiere, har skrevet en udmærket Afhandling over det Indre af Afrika. Af Selskabets talrige Medlemmer har Professor Berghaus i Berlin, og Professor Hoffman i München sendt det interessante Afhandlinger. Hidtil ere udkomne tre Bind af Selskabets Forhandlinger. (Mere i det til Morgenbl. hørende Liter. Bl. No. 22.)

Anecdote.

En Franskmand, der længe havde opholdt sig i Kjøbenhavn og var det danske Sprog temmelig mægtig, kom for nogle Aar siden fra Theatret, hvor han havde seet opføre et af Holbergs Lystspil, ind paa en Restauration. Her traf han een af sine danske Venner, og for denne yttrede

han sin Misfornøjelse over de alt for drøje Slibrigheder i hine Lystspil. Hans Ven undskyldte den store Holberg, meente at han aldrig sagde andet end hvad der falder meget naturligt, og at hvad der findes i Naturen ikke kunde [illegible] gen Mand for broget. "Ei hvad Naturen! [illegible] Franskmanden meget hidsigen:" Husker De ikke Previlles Ord: mon derrière aussi est dans la nature, et pourtant je ne le montre pas.

Dette synes ogsaa en passende Erindring imod visse ensidige stive Herrer, der ikke lide Yttring af mindste Betænkelighed ved enkelte Nøgenheder i Malerier og andre Konstværker, og hvis Harme bliver blind og rasende om man skulde vove at fremkomme med Forsvar for den Mening, at ikke enhver Nøgenhed er en absolut Nødvendighed for Dannelse af Konstnere.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 August 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 215		à
Species 217		
Specier solgtes til 13 Rbmk. ¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157½	157¾ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	80	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	110¾	111 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco:
4 pC. nye norske Oblig. ved Dito lydende paa r. S.	96	96½ r. S.
4 pC. Dito Dito	98½	— i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 63.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 5 August 1828.

(*) Oeconomiske Meddelelser efter en Rejse.

Flere Gange havde jeg seet de kongelige Lystslotte, men ikke Jægerspriis. Jeg besluttede derfor at gjøre Rejsen over Frederikssund dertil. Ved min Ankomst over Færgen, lejede jeg en Bonde for at benytte hans Befordring, og fandt til min store Fornøjelse, i ham en oplyst Mand, som glædede sig over at en Fremmed vilde see Horns Herred, som han ansaae for et velsignet Land. Deri havde han og Ret, thi Landet er vel opdyrket, og Stranden kan sees fra begge Sider, da Halvøen er smal.

Jægerspriis er et sandt Jagtslot, har megen Skov, med 100 Dyr omtrent, efter Sigende. Der skal indrettes ved Slottet et vildt Fasaneri, saaledes som man har paa flere Steder i de østerrigske Stater. Paa Gaarden har Forpagteren et udmærket Hollænderi og henved 2000 Faar af forædlet Race. Paa Auctionen hos Kammerj. Brun havde han kjøbt nogle Vædre af hans udmærkede Tillæg.

Paa Overbjerg var Ejeren Proprietair Müller, en Søn af den nylig afdøde berømte Romanskriver Müller i Itzehoe. Han har i nogle Aar været Forvalter i Lolland hos Grev Reventlow, siden efter hos Grev Schulin, derefter Forpagter paa Edelgave, og har for et Aars Tid siden kjøbt Godset Overbjerg. Hos ham saae jeg den bedste Rugmark, jeg har seet. Dersom den stærke Regn ikke skulde have skadet den, vil han høste overordentlig. Han var saa god at vise mig sine Regnskaber fra den Tid han var Forpagter paa Edelgave, de vare vel affattede, med megen Orden, og saaledes at hver enkelt Gjenstand kunde oversees, om der havde været Tab eller Fordeel. Af Regnskabet kunde jeg see, at han i en Tid af 12 Aar havde høstet af Rug, hvortil var gjødet, fra 16 til 20 Td. Rug paa Tønde Land, af mager Rug 7 til 9 Tdr. Edelgaves Jorder, ligesom Overbergs, ere vel skikkede til Rug, da de have en passende Muldblanding til den Sæd. Da Ejeren er en driftig og kyndig Jordbruger, har han unge Mennesker i Huset, for at lære Landvæsenet. Eleven betaler 300 Rbd. Sølv om Aaret, og har da Alt frit, og ansees som en Ven af Huset. Det væsentlige Gode er, at han forstaaer at omgaaes Eleverne, at holde dem til Arbeide, naar de selv ville deres eget Bedste, og han forstaaer at forklare sig over det Arbeide, der foretages. Saaledes var man i de Dage beskjeftiget med at gjøre Gaardens Veje istand, at hugge Logulvet op, at gjøre Udhusene rene. Gaarden drives ved Hoverie; da ingen Avlingsforvalter holdes, var Tilsynet overdraget til Eleverne.

I Nærheden af Overbjerg ligger Svanholm, et anseeligt Herresæde, tilhørende Grev Bille Brahe fra Fyen. Det har en smuk Hovedbygning,

med en Have anlagt i den franske Smag. Alt var pent vedligeholdt, og vidnede om en riig og fornuftig Godsejer. Nabogodset er Sælsøe, en herlig Ejendom. I Aaret 1771 bleve Bønderne paa dette Stamhuus gjorte til Arvefæstere af Geheime-Conferentsraad Scheel-Plessen, hvis Enkefrue nu beboer Gaarden. Efter deres Arvefæstebrev yde Bønderne til hvert Aars Martini af hver Tønde Hartkorn i Landgilde 1 Tønde Byg, og i Steden for Hoveri 1 Tønde Havre. Bønderne forrette intet Hoveri i Pløje-, Sæde- og Høsttiden, men til andre Tider forrette de aarlig hver 12 Spanddage og 28 Gangdage, hvortil forlanges. Dette Gods er meget velhavende. Sjeldent sælges en Arvefæstegaard, men naar den sælges, betales den med 2000 Rbd. og derover, alligevel Egnen har lidet Tillæg til Hartkornet. I Horns Herred er Rug og Ærter Hovedsæden. Indtægten tages af Kornavlingen, da Gaarde paa 8 Td. Hartkorn holde kun 6 Køer. Mange Gjæs haves her. Fru Geheimeraadinden viser den Ædelmodighed mod sit Gods, at hun lader Lægen, som boer paa Jægerspriis, komme to Gange om Ugen til Gaarden, da de paa Godset, som trænge til hans Hjelp, kan raadføre sig med ham, og ere de sengeliggende, reiser han til dem. Der ere flere Godsejere i den Egn, som drage priisværdig Omsorg for deres Gods i Sygdoms Tilfælde, saaledes paa Ryegaard. Bonden, som kjørte for mig, yttrede den Tanke, at i hvert Herred burde der ansættes en Læge, som lønnedes, og muligen flere, efter Herredets Størrelse. Han meente, to eller tre Sogne kunde forenes om en Præst, og overdrages det nedlagte Pastorats Jord og Tiender til Districts-Lægen. Mennesket, sagde han, bestaaer af Sjæl og Legeme, derfor burde det Offentlige ligesaavel sørge for Legemet, som for Sjælen. Et Pastorat paa 1000 à 2000 Mennesker kunde en Præst overfee, og en Læge en Befolkning omtrent dobbelt saa stor, men ei mere. Nu formaaer ei Bonden at betale Districtslægen for sin Umage, og maa altsaa undvære hans Hjelp. Naar Lægen havde en Tønde Korn af hver Bondegaard, 1 Skp. af hvert Huus med Jord, og 1 Mk. af hver Inderster kunde han leve og være det Almindelige til Nytte. Vi Bønder i min Bye og saaledes flere paa Godset have forenet os om at give Lægen 1 Tønde Rug aarlig af hver Gaard. Lægen bør kunne befordre sig selv, og have en Medicinkasse med. Det var for bekosteligt at hente den dyre Medecin i nærmeste Kjøbstad, som i mange Tilfælde ei var nødvendigt, naar Lægen havde det Nødvendigste med sig paa Vognen i sin Kiste, ligesom Compagniechirurgen i Feldten. Da han tjente Kongen og var med Folkene i Holsteen, saae han, at Pastoraterne vare meget større end her, og ikke det halve Antal af Kirker, men der var flere Læger. Hver stor Bondebye der, var ligesom en Kjøbstad, hvor man kunde faae Alt at kjøbe, og meget ofte var der en Læge boesat. Det var til stor Beqvemmelighed for Kjøber og Sælger, som og for den Syge.

Ved Selsøe ligger Krabbesholm, tilhørende Etatsraad Holten. Han har forskjønnet denne Ejendom meget. Haven er stor, med megen Plantning; Skovanlægget er anseeligt, og i frodigste Væxt. Paa Gaarden et lidet Stutteri, og nogle udmærket store Tyre af engelsk Art. Baade paa Gaard og Gods, Kirke og Veje, er anvendt meget. Her er Hjemmet for tidlig modne Ærter, som føres til Kjøbenhavn i Juni og Juli Maaneder, og sælges der i Bælgene. Det kommer fra Godserne Egholm og Krabbesholm, som ere i Besiddelse af den Herlighed. Hver Bonde saaer fra 4 til 8 Skp. tidlig modne Ærter, som giver en reen Fordeel af 80 til 100 Rbd. og derover, naar de blive givtige, og kan blive tidlig afplukkede, saa at de kan benytte den gode Ærtetid i Hovedstaden. Ærter saaes saa tidlig muligt for Frosten, de nedkrøjes temmelig dybt baade for at skjørne Jorden, og for Fugles Skyld. Ærterne saaes i det bedste Stykke af Rugmarken, i anden Halm efter Gjødningen. Jorden rives eller pløjes om Efteraaret, i første Tilfælde pløjes den i Foraaret.

(Fortsættes.)

(*) Literær Nyhed fra Sverrig.

Et af de største literaire Foretagender i Norden i den senere Tid er den svenske Rigsantikvar, Professor J. G. Liljegrens begyndte Udgave af et Svenskt Diplomatarium.

Allerede i lang Tid har man indseet Vigtigheden af, at de mange hist og her omspredte offentlige Documenter, som meddele Lys til Sverriges Historie i Middelalderen, bleve samlede paa eet Sted. Allerede i Gustav den 1stes Tid begyndte man at foranstalte en Samling deraf, og dette fortsattes, da det Kongl. Antiqvitets-Collegium indrettedes; og som en Følge deraf forvares nu ei færre end omtrent 16000 Pergaments- eller saakaldte Perme-Breve paa det Kongl. Bibliothek i Stockholm; ligesom der ogsaa i andre Bibliotheker og Samlinger findes ofte et betydeligt Antal af saadanne historiske Actstykker. Imidlertid kunde dog disse kostbare Samlinger ikke være af tilbørlig Nytte, inden de bleve bekjendtgjorte ved Trykken, og samlede i et eneste Værk, for at de med Lethed og Bekvemhed kunde undersøges og jevnføres. Det er dette følelige Savn, som den fortjente Liljegren ved det oven ommeldte Værk, hvis Trykning allerede er begyndt, vil søge at afhjelpe, og hvorfor han fortjener den varmeste Tak af enhver Historiegransker, ligesom af enhver Ven af nordisk Historie og Sprogforskning i Særdeleshed.

I dette Værk optages alle saavel den svenske Stat som Kirke ligesom ogsaa enkelte Personer angaaende Actstykker, saasom kongelige Breve og Forsikkringer, Rigsdages og Møders Beslutninger, Freds- og Forbunds Traktater, Pavelige Buller, Kirkemøders Beslutninger, Biskoppers Skrivelser, Afladsbreve, Pønitentsbeviser, Broderskabsbreve eller andre af geistlige Autoriteter udstædte Actstykker, Dom- og Fæste-Breve, Testamenter, Gave-, Bytte-, Skifte-, og Kobe-Breve, Synsinstrumenter, Pante- og Gjeldsbreve, Qvittencer, Arveskifter, Pas og Ladebreve Vindimationer og Notariats-Forsikringer m. m. uden Hensyn til deres større eller mindre Vigtighed. Naar et Document blot i nogensomhelst Henseende frembyder Oplysninger for Forskeren, da optages det. Begyndelsen gjøres med de ældste Actstykker, som findes, og Værket fortsættes i chronologisk Orden, saavidt Omstændighederne tillade det, lige til det Tidspunkt, da den lutherske Lære indførtes i Sverrig. Ogsaa de Documenter, som allerede ere trykte, optages ikke desto mindre paa deres behørige Steder. Værket ledsages med Indledninger og Afbildninger af Sigillerne samt af Facsimiler. Der holdes over den yderste Nøiagtighed baade ved Afskrivningen og ved Trykningen, saa at Originalen gjengives saa tro, som muelігt. Værket trykkes i Qvart og med latinske Bogstaver, godt udstyret men uden al Pragt, for ei med en høiere Pris at modvirke dets almindelige Udbredelse. See vi hen til det store Udbytte, der ved et saadant Værk ogsaa er at vente for de øvrige nordiske Rigers Historie og Sproggranskning, maa vi med Inderlighed ønske Prof. Liljegren det bedste Held til sit begyndte store og vigtige Foretagende.

Indenlandske Efterretninger.

Agerdyrkerens Haab er ganske fjernet fra Politikens. Naar Veiret ikke begunstiger hans Flidsfrembringelser, ændser han kun lidet hvormange Seire der udenlands vindes og hvormange Fæstninger der indtages. Uden Forraad af Fødemidler vilde og Krigernes Kraft svækkes og Mavens Røst være høiere gjeldende over hele Verden, end Anførernes "Fremad! Marsch!" Den tordensvangre Luft med næsten uafbrudte og stærke Regnskyl, der fra den 9de Juli af vedvarede til i Dag den 29de i Jylland, har voldet, at saameget man end i Begyndelsen glædede sig over Regnen for Græssets Fremvext, saa meget er man nu nedslaaet og bekymret over den vedvarende 3 Ugers Regn. Rugen, hvis Kjerne allerede var dannet og fastnet først i denne Maaned, lider øiensynlig meget ved den bestandige Fugtighed; Bygget nedslaaes og dets Straa knækkes; Høet, det var, tidlig slaaet men ikke

stakket, er saftløst og i fordærvet Tilstand; de fugtige Enge, som endnu bleve staaende uslaaede, have nu saameget Vand, at man, ifald de endog kunde bjerges, vil faae Kornhøst paa samme Tid*). Tørvene, saavel Hede- som Skudtørv, ere for det meste ude endnu, og de fleste raadne i Skruerne, hvilket for et Land, der er blottet for Skove, er særdeles føleligt. — Havedyrkeren er ligesaa mismodig; de finere Kaalsorter, der tidligere i Aar end forhen udplantedes, mislykkes næsten ganske; Bælgfrugterne komme enten for hastig eller vedblive at sætte Blomster; Agurkerne, der ingen Solvarme faae, kunne ikke trives; Rodfrugterne ere de eneste, der synes at være tilfredse med den megen Væde. Det tordner næsten daglig, og i det Fjerne sees Lyn, men næsten ingen Vind afryster Værter og Frugter det meget Vand, der overskyller dem. — Fiskeriet fra Liimfjorden er aldeles ophørt og intet uden maadelige Aal bringes paa Viborg Torv; det eneste man har i lang Tid havt, er Brasen, Aborre og Aal af Viborg Søe. (Vib. Saml. No. 90.)

Fædrenelandet har i denne Tid tabt to udmærkede Videnskabsmænd i deres bedste Alder; nemlig:

1) Capitain, Ridd. af Dbr. F. H. v. Jahn, 38 Aar gammel. Fra hans Haand ere fortrinlige Arbejder i det historiske og militære Fag udkomne, og han arbejdede paa et udførligt Værk over Danmarks Krigshistorie, med Korter og Kobbere, hvoraf endeel Ark ere trykte og nogle Korter færdige, hvis Udgivelse og Fortsættelse man fra en af den Afdødes literære Venner tør haabe. Han var Medlem af det Kongl. danske Selskab for Fædrenelandets Historie og Sprog og af det skandinaviske Literatur-Selskab. Han efterlader sig Enke og 6 Børn.

2) Dr. Phil. Johan Georg Theodor Gliemann, Fuldmægtig i det andet holstenske Contoir under Rentekamret, død d. 28 Juli paa Basnæs 35 Aar gammel, efterladende sig Enke og en fire Maaneder gammel Søn. Hans Fag var især det geografiske og statistiske. Blandt hans fortrinligste Arbejder erindres: Geografisk-statistisk Beskrivelse over Kongeriget Danmark; et Værk, der beregnedes til en Snees Bind, men hvoraf kun det ene over Kjøbenhavns Amt udkom. — Hans store Generalkort over Danmark og Hertugdømmerne, udkommet 1823 i Steentryk paa Loses Forlag. — Geogr. Beschreib. von Island, nebst Charten. Altona 1824. — Nyelig udkom fra ham et Kort over Grønland. En Optegnelse af den flittige og kundskabsrige Afdødes Arbejder vilde her blive for vidtløftig.

*) Græsværten er vel fremmet ved Regnen; men da Agrene staae fulde af Vand, er det kraftløst og giver mindre Melk, saa at Smørret er steget til Vinterpriserne.

Blandede Efterretninger.

(*) Malte C. Bruun. Uagtet M. C. Bruun i henved tredive Aar har levet fjernt fra sit Fædreneland og han mere tilhører den franske end den danske Literatur, saa aande dog hans, selv under hans Fraværelse, skrevne Digte angaaende Danmark, især hans Resistance des Danois le 2 Avril 1801, en saa varm Fædrenelandskjerlighed, at hans Minde maa være hver Dansk dyrebart. Behageligt er det derfor at læse i franske Journaler Anmeldelsen af Mélanges scientifiques et litteraires de Malte-Brun, ou choix de ses principaux articles sur la Litterature, la geographie et l'histoire, recueillis et mis en ordre par M. G. Nachet, avocat à la cour royale, Paris 1828, 3 Vol. in 8vo. (Videnskabelige og literaire Blandinger af Malte-Brun, eller Udvalg af hans vigtigste Artikler over Literaturen, Jordbeskrivelsen og Historien, samlede og ordnede af M. G. Nachet etc.) I Fortalen siger Hr. Nachet: "Hædret med Hr. Malte-Bruns Venskab, gjennemtrængt af Agtelse for hans Person og Beundring af hans Skrifter, har jeg villet yde hans Minde en Hylding, der er ham saa meget værdigere, som det er ham selv; der udgjør den; jeg har tillige villet forskaffe Videnskabsyndere en Samling af hans talrige Artikler, hvor Lærdom stedse er prydet med

Stilens Henrivenhed og spare dem baade det Møisommelige og Kjedelige i at gjennemblade de sex til syv Tusinde Nummere, hvori de indbefattes. — Titelen paa denne Samling viser imidlertid noksom, at jeg ikke har sanket alle de Artikler, som Hr. Malte-Brun har offentliggjort i flere end tyve Aar; jeg leverer her kun dem, der synes mig at fortjene Fortrinet, enten ved det Storsindede i Anskuelserne og Høiheden i Betragtningerne, eller Æmnets Natur, eller Rigdommen og Harmonien i Stilen. Jeg har udelukket Alt, som ikke forener Betragtningernes Vigtighed med Materiens, Alt hvis Interesse er forældet, Alt hvad der kun indeholder noget Personligt og som Forfatteren selv kun har ønsket en øieblikkelig Tilværelse. For endeligen at gjøre Læsningen af disse blandede Artikler lettere og mere merthodisk, har jeg deelt dem i fem Dele eller Afsnit, hvis Titel viser de Æmner, som deri afhandles. Saaledes udgjøre de geographiske Artikler een Afdeeling; de, som handle om Reiser, ere skilte fra dem, der kun have Literaturen og Historien til Gjenstand og disse ere ikke blandede imellem hverandre; endeligen har jeg samlet under Overskriften: videnskabelige Blandinger, dem som ikke ere saa talrige, at de kunde fortjene saa mange bestemte Afdelinger, som de afhandle forskjellige Gjenstande. Denne Methode har fremfor den chronologiske Orden, som den desuden ikke ganske udelukker, det Fortrin, at den letter Læsningen og Eftersøgelsen."

(*) Et mærkeligt Træk af den spanske Konge, Carl IIIdies Liv. Under Philip Vtes Ophold i Sevilla forærede Munken Sebastian, som det var overdraget, at gjøre Indsamling for sit Kloster, Don Carlos en med egen Haand skreven lille Bønnebog, sigende med en Mine af Hemmelighedsfuldhed og Begeistring, at Himlen vil belønne H. K. Høiheds Gudsfrygtighed med engang at ophøje ham paa Spaniens Trone. Prindsen, truffen af Spaadommen, bar det kostbare Haandskrift uophørligen hos sig, og da han virkeligen saae sig kaldet til at regjere Spanierne, tvivlede han ikke mere paa Fader Sebastians Hellighed. Han vilde siden

at det romerske Hof skulde optage ham i Helgenes Tal. Paven, forundret over denne Begjering, prøvede alle Midler, for at afværge det og vinde Tid. Men han havde hørt tale om den mystiske Bog, som Carl ikke kunde skille sig ved; man fordrede efter en gammel Vedtægt, at Haandskriftet i Original skulde forelægges det hellige Collegium til Undersøgelse. Carls Ængstelighed blev ubeskrivelig; han kunde hverken indrømme, at undvære, var det end kun for nogle Dage, denne i hans Øine uvurdeerlige Skat, eller opgive det Haab, at see Sebastian ophøjet i Helgenes Tal. Omsider føjede han sig dog efter Omstændighederne, og den spanske Gesandt i Rom fik Befaling, at forsamle det hellige Collegium og Cardinalerne, for at holde sig beredte paa den Dag og til det Klokkeslet, der bestemtes. Man beregnede nøje, hvor megen Tid en Coureer behøvede til at bringe, i største Hurtighed, den kostbare Bog fra Madrid til Rom; friske Forspænd bleve beordrede paa Veien. Carl III overgav selv det hellige Haandskrift til en Coureer, som han havde meest Tillid til; han besværgede ham gjentagne Gange, og med Udtrykket af den meest levende Ængstelighed, at bevare den med største Omhyggelighed, og ikke at spilde et eneste Øjeblik, men forlade Rom og begive sig paa Tilbageveien, saasnart man havde læst det interessante Skrift. Det Mellemrum, der forløb, var for Carl et sandt Mareridt, en smertelig og pinlig Drøm; han stod bestandigen ligesom paa Knappenaale; han sov ikke, han tog næsten ingen Føde til sig i adskillige Dage, fra det Øjeblik af han saae sig berøvet sit kostbare Manuskript; hans Levemaade, der ellers var saaledes, at hverken de offentlige Anliggender eller hans Hengivenhed til hans Familie, nogentid kunde forandre den, undergik denne Gang en Forandring; Jagtens Fornøjelse, som endog hans Børns Sygdom og Død ikke kunde afbryde, blev opsat, fordi Fader Sebastians Haandskrift ikke kunde ledsage ham paa hans Vandringer i Marken og Skoven. Han blev staaende i Vinduet af sit Cabinet, sysselsat med at tælle de Vanddraaber, der dryppede ned paa Gaden. Han udstødte fra Tid til anden dybe Sukke; Forret-

ningerne, Forlystelserne, Conversationen, Maaltiderne, Alting blev afbrudt indtil Tilbagekomsten af den Skat, der ene kunde bringe Monarken til at tage fat paa sine sædvanlige Sysler. (L'Espagne sous les rois de la maison de Bourbon etc. p. A. Muriel, Paris 1827).

(*) H. M. Kongen af Danmark har som Beviis paa sin allerhøjeste Tilfredshed med det af Löhmann, Conductor og Lærer i Mathematiken ved Militairacademiet i Dresden, forfattede Værk: Tafeln zur Verwandlung des Längen- und Hohlmaaßes, so wie des Gewichts und Rechnungsmünzen aller Hauptländer Europens und dessen vorzüglichsten Handelsplätze u. s. w. ladet samme overrække den store Guldmedaille med Hans Majestæts Brystbillede og Indskriften merito, og give den Forsikkring, at de udbedte Oplysninger i Henseende til dansk Mynt-, Maal- og Vægtkundskab paa det officielleste skulle vorde ham meddeelte fra Autoriteternes Side. Allerede tidligere nød Forfatteren i lignende Anledning samme Udmærkelse af den høisal. Konge Maximilian Joseph af Baiern, der lod ham tilstille den store Guldmedaille med sit Brystbillede og Indskriften: "ingenio et industriæ." (H. allg. L. Zeitung, Januar 1828).

(*) Tyrkiske Oretrophæer. Man veed, at det er Skik ved den tyrkiske Armee at sende Storherren de slagne Fjenders Hoveder og Orekrandse, som da opslaaes paa Serailporten. Siden den græske Revolution fandt denne Udstilling uafbrudt Sted fordi næsten dagligen saadanne Seierstegn bleve indsendte. Folket finder en stor Fornøjelse i at begabe dem, og jo større deres Antal er, desto tøileløsere er dets Glæde. — Da Ibrahim havde bemægtiget sig Staden Missolunghi, befalede han adskillige græske Fanger at afskjære deres Landsmænds Oren og nedsalte dem. Men da han ved Eftersyn fandt, at der ikke var nok til at give Sultanen et høit Begreb om hans Seire, lod han ligeledes de under Fæstningens Mure faldne Tyrker afskjære Orerne og lægger dem blandt de andre. Ved

Kisternes Aabning i Constantinopel fandt man i adskillige smaa Sedler med de Ord: "Man vil nok kunne see paa disse Orens Længde, at de ikke ere græske." Dette Vink hidrørte fra græske Fanger.

(*) Reisebeskriveren Riffaud. For kort Tid siden vendte den bekjendte Reisende Hr. Riffaud tilbage til sin Fædrenestad Marseille fra sin 22 aarige Reise, paa hvilken han har bereist og undersøgt de spanske Kyster, Øerne i Middelhavet, Tyrkiet, men især Ægypten, Nubien og Toscana. Han opholdt sig mange Aar i Theben, hvorfra han foretog adskillige følgerige Reiser i Orken. Den franske Consul i Ægypten, Hr. Drovette, understøttede ham kraftigen i hans Grandskninger, og han har stor Deel i Opdagelsen af de skjønne Statuer, som nu ere en Prydelse for det Turinske Museum. Han kommer med en yderst mærkværdig Samling tilbage, som er rigere end nogensomhelst, der hidtil har sysselsat Grandskeren og bestaaer af 66 af ham opdagede Statuer, saavelsom naturhistoriske og architectoniske Afbildninger. Tegningerne bestaae af 1) 500 colorerede Planter fra Nubien, Over- og Underægypten, baade i blomstrende Tilstand og som Frø. Der er tilføjet Noticer til sammen over den Brug, som de Indfødte gjøre af Planterne saavel i Sygdomme, som til Farver. 2) 150 Afbildninger af Fisk, Insecter og Skaldyr fra Nilen. 3) Omtrent 1000 Afbildninger af Pattedyr, Reptilier, Fugle og Insecter, deels fra Nubien, deels fra Lybien og Overægypten. 4) En Rækkefølge af Tegninger af Oldsager i Nubien og Ægypten, Planer af endnu tilværende Mindesmærker og 160 hieroglyphiske paa Ruiner samlede Indskrifter. 5) Endelig de Indfødtes Agerdyrknings og chirurgiske Redskaber, Klæder, Smykker og Prydelser; topographiske Planer, meteorologiske Jagttagelser. Alting har Riffaud samlet og derhos ført en meget omstændelig Reisejournal. Han er nu sysselsat med at sammenstille og classificere de forskjellige Dele af sit udbredte Værk og vil snart begive sig til Paris, for at lede sammes Trykning.

Hr. du Mesnil, som i nogen Tid har opholdt sig i Hamburg agter næste Vinter at holde Forelæsninger i det franske Sprog over den nyeste franske Literatur med sammenlignende Hentydninger paa de fortrinligste Værker af den tydske og engelske Litteratur. Som Basis for hans æsthetiske og philosophiske Analyse skulle fornemligen Abbé Delilles, Ducis's, Chateaubrand's, Michauds, Barante's, Casimir de la Vigne's Værker o. fl. tjene. Tillige beskæftiger han sig med Udarbeidelsen af Breve, der skulle indeholde Resultaterne af hans Ophold i Danmark, Norge og Sverrig, og, som man hører, snart skulle udkomme i Trykken. (L. Bl. d. B. H. 310)

Iblandt de Stater, hvor Statistiken fra Regjeringens Side vises en fortrinlig Opmærksomhed, er den Würtenbergske, hvor d. 28 Nov. 1822 et statistisk-topografisk Büreau blev oprettet, der, efter den (i Würtenb. Jahrbüchern) bekjendtgjorte Instruction, har til Øjemed at tilvejebringe den muligst nøjagtige og fuldstændige Kundskab om Landet, Folket, Staten, og hvert Sted især og at samle, og i Tillæg udgive de i ethvert Aar forefaldende Forandringer. Under Finantsraad Prof. Dct. Memmingers Bestyrelse udkommer Bindviis, for hvert Overamt især, dette Værk med Kaarter, og med den Hovedtittel: Beschreib. des Königr. Würtemberg; (Mere i Literatur-Bl. No. 22 til Morgenbl.)

I Norge voxer ogsaa Tallet af Tidsskrifter. Under Titel: Nyeste Skilderie af Christiania og Stockholm, er et nyt begyndt, som udgives, redigeres og forlægges af J. Schiwe & Comp. Det udkommer en Gang ugentlig, et Ark i Qvart. Vi have de tre første Nummere for os. (Faaes hos Steen). Det første er af 7 Juli. Bladet synes at blive et Oppositions-Blad. Saaledes læses et og andet til Forsvar for Festligholdelsen af 17de May. Ellers ogsaa noget topographisk om de to Hovedstæder, det efter Titelen vil skildre. Fremdeles Digte ꝛc.

I London har en kunstig anatomisk Model været udstillet af Dr. Ameline, hvilken har fundet meget Bifald. Om den end ikke har saa

skjønt Udseende som et Voxpræparat, saa kan derimod ethvert af de enkelte Lemmer udtages, for særskilt at forevises. Forfærdigeren fordrer 4000 Louisdorer for denne Model. (Froriep 450).

Den berømte herlige tydske Skribent, Großvicar Ign. Heinr. v. Wessenberg, som man længe antog for Forfatteren af "Andagtstimerne," har udgivet et interessant Værk, som i Dresd. artistisch. Notizenblatt d. A. No. 3 af Böttiger meget anbefales. Titelen er: Die christlichen Bilder, ein Beförderungsmittel des christlichen Sinnes. Constanz 1827, st. 8. 1100 S. med 19 af M. Eßlinger stukne Kobbere. Prisen 7 Thl. 12 Gr.

Noget om tyrkiske Mynter: De have dobbelte Aarstal, det ene angiver den regjerende Sultans Tronbestigelsesaar, det andet hans Regjeringsaar. De sædvanlige Guldmynter kaldes Grousk, og indeholde 40 Paras. Frankerne kalde dem Piastre. Paa den ene Side seer man Storherrens Navnechiffer (Toughrs) dannet af Ordene: Sultan Mahmud Søn af Sultan Abdul-Hamid; og derunder: præget i Constantinopel 1223. Det er nemlig hans Tronbestigelsesaar efter Hegire-Regningen; efter den kristelige Tidsregning var det 1808. Paa den anden Side staaer: Sultan over begge Have og begge Continenter.

En noget større Mynt, Altmischlik kaldet, udgjør 60 Paras. Paa den ene Side staaer: Sultan over begge Have og begge Continenter, Sultan, Søn af Sultan. Paa den anden: Sultan Mahmud, Sultan Abdul-Hamids Søn. Hans Regjering være varig! præget i Constantinopel 1223.

Tallet af de under nærværende Sultan udkomne Myntpræg er omtrent 27, men af disse ere flere satte ud af Kurs.

De græske Insurgenter have endnu ladet det beroe ved Efterligning af tyrkiske Guldmynter; men endskjøndt disse græske Mynter ere

bedre end hine, blive de dog i hele det osmanniske Rige betragtede som falske Mynter, hvilke de vedkommende Øvrigheder bemægtige sig, hvor de forefindes. Præget er slet, og viser ved første Øiekast en slet Efterligning. De almindeligste kaldes: On Ikilik, indeholde omtrent tolv Piastre, og have paa den ene Side Storherrens Chiffer med Tilnavnet: Adli, (den Retfærdige), hvorfor man ogsaa kalder dem Adlier. Paa den anden Side staaer: Præget i Chalisatets høie Residents; derover 15 — derunder 1223. (Af Dresdener Abendzeit. 42, undertegnet Richard Roos.)

Appert fra Paris, den anden Howard, har nyelig besøgt Genf, han har ogsaa besøgt Lausanne. Paa begge Steder besaae han med største Opmærksomhed Straf-Arbeids Anstalterne og beklagede at Frankrig ikke havde deres Lige. Han er Medlem af den Commission, ved hvilken Hertugen af Orleans veldædigen virker for Fængselsvæsenet. Morgenbl. 77.

Det er bekjendt at Elisa von Hohenhausen for faa Aar siden skrev en Fortælling, kaldet Caroline Mathilde, og at hun havde den Frækhed at kalde denne usle deels af Opspind deels af usande Udsigender sammensatte Fortælling, der vidnede om at hun ikke kjendte Historien, "en historisk Skildring." Den er nu optrykt i det hamborgske Tidsskrivt "Die Biene" April d. A. fordi, mener Udgiveren, den for Læsere i Hamborg og Omegn vist maatte læses med Interesse. En slet Fortælling, der ej har historisk Grund, skulde læses med Interesse? Man haaber, at Hr. Dct. J. Kr. Høsts Skrivt om Struensee og hans Ministerium skulde bidrage til rigtigere Begreber om hint Tidsrums Begivenheder.

En parisisk Læge, Gauthier har under Navnet Kallisthenie udført det i Theorien, i Henseende til det qvindelige Kjøn, som den bekjendte Oberst Amoros har iværksat for den mandlige Ungdom. Han mener, at uagtet de store Fremskridt, der i et halvt Aarhundrede er gjort i Opdragelsesvæsenet, har man dog for lidet agtet paa Gymnastiks Anvendelse for den qvindelige Ungdom. Kallisthenie er en velberegnet, methodisk og regelmæssig Anvendelse af saadanne Øvelser, hvorved unge Fruentimmers physiske Egenskaber paa bedste Maade kunne udvikles i Harmonie med deres Aandsdannelse. England er det eneste Land, hvor Kallisthenien hidtil har været bragt i Gang ved Opdragelsen. (Mere i Morgenbl. 74 o. f.)

(*) I Vaabenfabriken i Tula (i Rusland) forfærdiges, efter Hamels Beskrivelse, aarligen 700,000 Geværer og 25,000 Kaarde- eller Sabelklinger. 3000 Arbeidere sysselsættes der.

Kjøbenhavns Børs, d. 5 August 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 214		à
Species 217		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	157	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$85\frac{1}{2}$	86 Rbd. Sedl.
Dito Dito	80	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$110\frac{3}{4}$	111 Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pC. nye norske Oblig. ved Dito lydende paa r. S.	96	$96\frac{1}{2}$ r. S.
4 pC. Dito Dito	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	$59\frac{3}{4}$	60 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 64.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 9 August 1828.

(*) Det nye tyrkiske Militairvæsen.

Sultanen selv bærer de nye Troppers eller Nizam-dgedids Oberstuniform. Den er ligesaa pyntelig, som let, hvorimod Monarkens sædvanlige Dragt var overordentlig tung. Han synes at finde stort Behag i at lade sine Soldater manøvrere paa de offentlige Pladser i Constantinopel. Ofte lader han uddele blandt dem store Summer, for stedse at indtage dem mere og mere. Folket gaber skareviis og med stor Forundring paa Talim (Vaabenøvelsen). Men for en Europæer kan der neppe gives noget Latterligere. Endskjøndt der just ikke hører megen Geometrie til at trække en lige Linie, er det disse saakaldte Soldater dog umuligt, at holde sig i Rækker og Geled. Ligesaa umuligt er det dem at marschere med lige Skridt. Derved fremstaaer en Uregelmæssighed, en Uorden i deres Bevægelser, hvis Virkning er overordentlig komisk. Desuden bære de deres Geværer den ene paa høire, den anden paa venstre Skulder. Ved hvert Kommandoord seer den ene paa den anden, hvorledes Sidemanden bærer sig ad, hvorved den besynderligste Forvirring rejser sig. For at gjøre dette komiske Optrin fuldstændigt, bestaaer Compagnierne af 40 Mand, der ere gamle nok til at bære Vaaben, og af 60 Drenge, der ere færdige at segne under Vægten af deres Geværer. — Alting i denne pludseligen dannede Hær synes at være en Carticatur af de europæiske Tropper. Utaalmodigen ventede Sultanen paa de ham lovede Exerceermestere. Endeligen kom de fra Ægypten, Frankrig og Italien, og Tingene gik noget bedre. — Obersternes Uniform er meget zirlig. De bære et Shawl om Hovedet og et andet bundet om Beltet. En stor Sabel hænger paa venstre Side. Deres Kjole er broderet med Guld. Deres Schalwar (Hoser) ere af rødt Klæde, paa begge Sider besatte med Guldtresser. De bære en Kappe af rødt Fløjel og gule Støvler. Deres Hestes Sadler og Seletøi ere meget glimrende. Soldaterne have en kort Trøje, Beenklæder, de ere vide indtil Knæet, og snevre over Læggene, Snørestøvler og en Hue i Skikkelsen af en Melon, med Guldstriber fra øverst til nederst. De øvrige Officerers og Underofficerers Dragt er kun lidt forskjellig fra Soldaternes. Sølvskildter paa deres Trøjer betegne deres Grad. — Spahis ere de tyrkiske Ryttere. Dette Corps er stort og det er endnu ikke indrettet paa den ny Fod; men det er meget fortræffeligt, da Tyrkiet er rigt paa skjønne Heste og Muselmændene ere meget flinke i at afhugge Hoveder; thi de øve sig heri paa Figurer af Leer. De øvrige Troppecorpser, som Landmagten bestaaer af, ere Toptschis eller Kanonerer, Kumbaradgis eller Bombarderer, Mamakerne, der udgjøre Besætningerne af Slottene i Bosphorus, og endeligen Paschaernes Tropper,

ande Røverbander, der bestandigen ødelægge Provindserne, men som man bestræber sig for at disciplinere. — Den tyrkiske Søemagt befinder sig i den beklageligste Forfatning, man kan tænke sig. Førend Grækeropstanden var den næsten udelukkende i Grækernes Hænder, der vare meget virksomme. De nuværende Anførere ere maaskee de vankundigste Mennesker paa Jorden. De understøttes af italienske Søemænd, der for en eller anden Forbrydelses Skyld have maattet forlade deres Fædreneland. Mandskabet er sammensat af det gemeneste Pak.

Svendborg Klosterkirke med Hensyn til denne Kirkes Nedbrydelse, samt en ny Raadstues og en ny Skoles Opførelse i Svendborg.

Indsenderen heraf har dvælet indtil nu med disse Par Ord, der, ihvorvel de muligt ikke nytte, dog vistnok vil bifaldes af Mange. Men det var da ogsaa først nu han dristede sig til at tale, da han ei før har troet det kom til Virkelighed, at Svendborg Klosterkirke skulde nedrives uden at bruges til Skole, som Byen trænger til, og som er befalet at opbygges af nye. Ikke vil man berøre hvad Udseende det har af, at tilintetgjøre en Kirke, men blot yttre, at Mængden ugjerne seer dens Tilintetgjørelse, naar man har Omstændigheder forhaanden, der ledede til at lade den ærværdige og til Gudstjeneste indviede Bygning staae, og vorde givet en med dens oprindelige Hensigt nærmest passende Anvendelse, nemlig at indrettes til Skolebrug for derfra at udbrede Religion, Sædelighed og Kundskab. Spørgsmaalet vil da vistnok strax opkastes, om Kirken kan indrettes til Skolebrug? Dette Spørgsmaal, hvorom det hele drejer sig, tør man uden at være Bygmester besvare bejaende.

Ingen nægter vel, at Kirkens Mure ere suffisante og stærke nok, til deri og derpaa at opføre de Indretninger, som behøves til Skole. Murene ere omtrent 2 Alen tykke, uden mindste

Læsion, og staae flere Alen i Jorden. Af Tagværket der alt er af Eeg, vil man finde, at kun faa Dele kan have taget Skade, og disse kunne udbedres, eller af nye indlægges. 4 à 5 Bjelker og 8 à 10 Sparrer, er det hele der bør erstattes, thi Taget har ei faaet synderlig Skade af Raad og deslige, skjønt staaet i mange Hundrede Aar, hvorfor det staaer i flere til, især da man for større Fastheds Skyld kan nemmere forbinde hele Værket sammen, og det med en liden Bekostning.

Kirken er 63 à 64 Alen lang, 12 Alen breed, 15 Alen høi i Murene. Ved søndre Side er en Udbygning der er 37 à 38 Alen lang, $5\frac{1}{2}$ Alen breed, 9 à 10 Alen høi, som skiller sig fra Kirken med 4 fritstaaende og en til hver Ende med Kirkens Mure forenede, Piller, $2\frac{1}{4}$ Alen tykke, i $5\frac{1}{4}$ Alens Afstand fra hinanden. Kirkens Tag løber i lige Fart med Tilbygningens. Choret, med et Stykke hen i Kirken hvor Tilbygningen ender, er 26 Alen langt. Paa flere Maader kunde Indretningen til Skole skee, hvoraf man især vil her anmærke een.

De nyelig bemærkede 26 Alen i østre Ende kan afgive for en første Lærer: 2 Stuer, 2 Kamre, Kjøkken og Spisekammer, og dernæst en Skole 12 Alen lang og breed. Derefter kom en Gang 3 Alen breed tvært over Kirken med Vindue for Enden til nordre Side; derpaa for en 3die Lærer (som man antager ugivt) ligeledes en Skole 12 Alen i Fiirkant, med et Kammer i Nord, en Alkove mod Syd, og derved igjen en Kommunicationsgang til 2den Lærers Skole, der bliver saa stor som de forrige, med en Stue, et Kammer, Kjøkken og Spisekammer. Ind og Opgang til de 2de østlige Skoler kan skee i østre Ende af Sidebygningen, og til den vestlige Skole i vestre Ende. Den 4de Skole, Byen bør have, kunde tillige med fornøden Huuslejlighed til Læreren, nu magelig indrettes i den gamle Skolebygning, og betragtes som Frue Kirkes Skole, om end Skolekassen burde vedligeholde den.

Det vil maaskee synes, at man saaledes faaer alt for lidet af den store Klosterkirke. Man maa tilstaae det, ifald det troes, der ei kunde

blive mere af den. Kirken er som sagt 15 Alen høi i Murene. Mon altsaa ikke en Raadstue kunde foreenes dermed? — Mulighed er der i Tingen. Hvorvidt det var passende, at anbringe indenfor en Kirkes Mure det Fængsel, der skal forbindes med Raadstuebygningen, er noget, man overlader dem at afhandle, der føle Kald dertil; her sees blot paa hvad der er fordeelagtigst for det Offentlige, og man beder kun tillige taget i Betragtning, at da der bliver anlagt Skoler, hvorfra Religion og Sædelighed skal bevirke Gudsfrygt som den første, skulde vel en streng Orthodoxie ikke have meget at dadle, over at der for den anden af de to fornemste Støtter og Hovedpiller, hvorpaa et Lands Flor og Velstand befæstes, nemlig Retfærdighed, ogsaa i samme Bygning var Lokale, saaledes at i Bygningens nederste Deel hensattes Forbrydere af forskjellige Klasser, som maaskee kunne rystes noget i deres Inderste, ved at være fængslede der, hvor Herrens Frygt saa ofte havde bedret en Synder, eller om en Saadan, paa samme Sted, nu i Nattens Mørke troede — om end af Overtroen — de Hedenfarnes Aander anklagede dem og vidnede om deres Forbrydelser. Men nok herom; — hvorledes Mennesket bør tænke, og hvad det tænker, kjender man.

Hvad nu Raadstue-Indretningen angaaer, da bemærkes, at i vestre Ende ligger Gulvet omtrent 2 Alen under Kirkegaardens Overflade, hvorfore Fugtighed findes omtrent 15 Alen hen i Kirken. Men derfor kunde fra Gulvet opfyldes 2 à 3 Alen høit, og i Længden til 3die Lærers Vaaning. Under 2den Lærers Boepæl erholdt Arrestforvareren en Lignende. Dernæst under Skolen, en Rad af 4 Arrester, 3 Alen brede og 4 Alen lange; saa en Gang med Vindue til Enden i Nord; atter 4 lignende Arrester. Her blev nu et stærkt Skillerum. Under Communicationsgangen og 3die Lærers Kamre bleve 2de Arrester, og for Enden mod Nord blev en rummelig Gjeldsarrest hvor der kunde være Kakkelovn, stødende til en Skorsteen, som løb gjennem Lærerens Kammer til Afbetjening i Skolen. Endnu var under den midterste Skole endeel Plads, deels til en saakaldet borgerlig Arrest, deels til Vagthold ꝛc. og endda til 2de simple Arrester til mindre Forbrydere, om behøvedes flere end de 10 anførte Arrester. Under 1ste Lærers Skole, var nu en Plads, som kunde afgive ligesaa god Skole og Bopæl som for 1ste Lærer oven paa; thi Kirken er i Gulvet særdeles tør i den østre Ende, hvilket ei allene sees af det gule og tørre Gruus og Sand der udgjør Jordbunden, men ogsaa af de ældgamle hele og holdne indtørrede Liig, saavel de nede i Begravelseskjelderen, som de ovenfor staaende. Værelserne kunde blive 4 à 5 Alen høie.

Med Hensyn til Raadstuens Indretning oven paa, da skjønt man efter Tegningen til den nye Raadstue vel har flere Fordringer, end det lokale i Klosterkirken kunde afgive efter denne Plan, formener man det dog ei var saa ubeqvemt, naar i den østre Ende, nordre Side blev en Thingstue 12 Alen lang og 8 Alen bred, samt for Sessionens Skyld og til Vidners Aftrædelse tillige, et Værelse paa 6 Alens Længde og 4 Alens Brede, hvorved endnu et dito til Arkiv, lige saa stort; begge i søndre Side. Man kunde jo ogsaa indrette disse 3 Værelser 2 Alen længere mod Vest. I vestre Ende kunne man ialfald indrette et lige Locale, nemlig til en Deliberationsstue for Fattig- og Skole-Inspection, Byens Repræsentantere, eller til Afbetjening for een Retsbetjent, naar en Anden havde Forretninger i Tingstuen. Det ene af Værelserne kunde gives en Kamin eller Arnested for paa Raadstuen sig indfindende Høitideligheders Skyld. Raadstuesalen blev da 35 à 36 Alen lang. Skorstenene i Bygningen, hvor de skulde føre gjennem Salen, anlægges derfor i 1ste Skoles nordvestre Hjørne, og fra midterste Skole lagdes Kakkelovnstud over Gangen mellem begge Skoler. I den vestre Skoles nordøstre Hjørne blev en Skorsteen, hvorfra Læreren for midterste Skole i sit Kammer erholdt Kakkelovn, og fra Gjeldsarresten kunde Kakkelovnstud anlægges derop i. Begge Skorstene gik da lige op igjennem Skoler og Raadhuussahl tæt ind til nordre Muur, hvorved 2 Kakkelovne kunde anbringes i Sahlen, og ovenfor Loftet, trække Skorstenene paa suffisante Stole, til de kunne føres lige ud af Taget.

Det omtaltes at fylde under Arrestforvarerens Værelser og Arresterne. Det var maaskee rettest at anbringe en Kjelder derunder, for endmere at sikkre sig for Fugtighed, men da maatte og kunde vel graves $1\frac{1}{2}$ Alen dybt, for at faae de fornødne Høider.

Kirkens Mure bleve da saaledes anvendte:

Kjelderetagens Høide	$2\frac{3}{4}$	Alen.	Imellem Bjelkerne.
Arrestforvarerboligens	$3\frac{1}{4}$	—	
Skolernes	4	—	
Raadstuens	$5\frac{1}{2}$	—	
Tillæg for 3 Bjelkers Høide à 8 Tom.	1	—	
Er	$16\frac{1}{2}$	Alen.	

Da de 8 Bjelker, der ligge over Kirken vel borttages og andre passende indlægges, var der endog Leilighed til, ved at indrette Raadstuens Loft, der vel blev gibset, at give det en hvælvet Gesims, og at lægge Bjelkerne $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ Alen hoiere paa Murene, for at vinde Høide i Salen, eller fordele den paa de andre Etager. Tilbygningen ved Kirken skulde afbetjenes foran til Indgang til Arrestforvareren og Kjelderen, samt Trappegang til vestre Skole, og i den østre Ende til de andre 2 Skoler og Raadstuen. Forsaavidt behøvedes aftoges Hvelvingerne der. Trapperne forbleve saaledes under Tag, uden endog at noget af den indvendige Kirke brugtes dertil. De Piller, som staae mellem Sidebygningen og Kirken, troer man ikke ville blive til nogen Uleilighed; thi deels blive de kun for en Deel synlige nede i Gangen, og deels om Buerne end række noget op i de 2 Skoler, kunne de formures til, end ikke at blive kjendte.

At jo Patronen for Hospitalet, Eieren af Klostergaardens og Eieren af en anden tilstødende Hauge, ville tilstæde fornødne Vinduer i Bygningen ind til Haugerne, paatvivles ikke; til den syndre Side haves Vinduer, saavidt den halve Bygning naaer.

Hvad der maaskee syntes det vanskeligste, var at erholde en Raadstuegaard for Arrestanterne, naar de skulle i fri Luft. Dog lader Tingen sig indrette. Kirkegaarden, der ligger til Syd, kunde afgive Plads. 4 Alen fra Indgangen, som indrettes i vestre Ende, kan sættes et

16 Alen bredt, og langs med Tilbygningen 18 Alen langt Hegn, af enten Muur, Bindingsværk eller Plankeværk, 6 Alen høit, hvorved vistnok erholdtes rummelig Plads. (Odenses Raadstuegaard er vel ei større). Endnu haves en Længde af 10 Alen ned til Haugen (fra hvilken paa ... lig kunde udlægges end 1 Alen), og da Kirkegaarden der er bredere: 21 à 22 Alen, vil en Legeplads med Locum for Skolebørnene kunne indrettes. I begge Hegnene indrettedes Porte, og fra Sidebygningen Udgange. Haugen, som tilhører den gamle Skolebygning, og løber langs med Kirken hvor Tilbygningen ophører, kunde maaskee deles mellem 2 af Lærerne, dersom den ei behøvedes til Gaard eller Legeplads. Ved den gamle Skole, kunde som før indrettes Hauge, eller den, og Pladsen foran Kirkegaarden afbetjenes af Skolebørnene.

Den gamle Raadstue paa Torvet skulde da nedrives, ligesom og Sprøitehuset, og dette kunde opbygges tilligemed en Vagtstue og Veierbod for Enden af Haugen, der støder til Raadstuen, hvorved disse Indretninger altsaa kom til at ligge langs for Møllergade. Herved vandt Torvet betydeligt i Størrelse og Symmetri, hvortil det i begge Henseender trænger, men i første vist ei vil vinde, ifald den befalede nye Raadstue skulde opbygges.

Men — altsaa erholdt Svendborg hverken en ny Raadstue eller Skole, som man dog havde forventet, og som vilde have prydet Byen særdeles meget! Ikke nægter Indsenderen, han gjerne gad have seet 2de for Svendborg saa mærkværdige offentlige Bygninger opførte til Gjengjeld for dem, man forlængst havde solgt, og foruden hvad han efter Paalæg dertil burde betale, endnu gjerne vilde yde en frivillig Skjærv efter hans Evne. Imidlertid haves kun det Offentliges Bedste for Øie, og Vished for at dette blev tjent ved at afbenytte Klosterkirken, som i det Hele vist ei vilde koste de 11,000 Rbd., Raadstuens Overslag lyder paa, saa at Byen selv sparte de 6 à 8000 Rbd., en Skolebygning af nye vilde koste. En billig Ligning af hvad Byen burde betale for Indretningen til Skolerne, og hvad til Raadstuen, afgav vistnok ikke engang det Halve af hvad den burde betale

for de nye Bygninger. Omegnens Kontribuentere saae end hellere, der besparedes saa meget muligt ved Raadstuens Anskaffelse. Ogsaa gjerne tilstaaes det, at Klosterkirken, naar den blev indrettet, afgav intet udmærket smukt Syn, siden den ligger afsides og i det hele bliver indelukket af Gaard og Hauge paa den Side, der vender mod Byen, samt den forreste Deel af Fasaden dækkes af Tilbygningen, og den modsatte vender mod Klostergaardshaugen, som ei kan sees. Dog behøver en Raadstue ei absolut at ligge paa et Torv (det gjør jo ikke den Odenseiske), og hvor Hovedhensigten blot er Nytte, synes denne, hvor den kan opnaaes med halv Bekostning, imod den dobbelte, for blot at fornøje Øiet, at burde foretrækkes uden just at tale om de pengeløse og trange Tider.

Skulde man nu formene, herved at erholde alt formeget af Kirken, og ikke være enig i at den enten burde eller kunde anvendes til Raadstue tillige, saa det blot indrømmedes at Skoler, der indrettedes, kunde dog saa hensigtsmæssigt 4 a 5 Skoler samt en Arbeidsskole indrettes i de 2 øverste Etager, og den underste kunde, i paakommende Tilfælde, hvad Kirken i Krigens Tid har gjort, afgive et godt Arsenal, hvorimod indtil saadan Nødvendighed kom forhaanden, de Handlende her i Byen kunde give en ei ubetydelig Leje af Lokalet som Pak- eller Kornhuus, hvortil de saa ofte trænge. Bekostningen blev mindre end paa en ny Skole.

Skjøndt nu det deels er afgjort, at en ny Raadstue skal opføres paa Byens og omgivende Jurisdictioners Regning, samt deels, at Klosterkirken skal nedbrydes, og dens Midler anvendes til en ny opbyggende Skole paa Pladsen, ligesom og Kirken nu atter har været til Auction, og er solgt for 165 Rbd., hvilket Bud man siger bliver approberet, saa troer dog Indsenderen, man ei tager ham hans anførte Mening ilde op, men at maaskee endog en Anden vilde kunne være hældigere i at bevise Rimelighed og Rigtighed af: at Kirken kan og bør afbenyttes, om ei tillige til Raadstue, saa dog til Skole; men snart maatte en kraftig Talsmand fremtræde, inden Kirkens Nedrivelse begyndtes, som ei vil vare længe til, eller før den nye Raadstue var liciteret.

En Svendborger.

Indenlandske Efterretninger.

Den 4de d. M. døde Kjøbenhavns ældste Boghandler, J. H. Schubothe. For tre Aar siden høitideligholdtes paa Børsen hans Jubilæum som Boghandler, (see dette Blad, 1825 No. 43.) Som Dreng paa fjorten Aar var han kommen i Lære hos Boghandlerne Faber og Nitsche, og efter dem fik han den Boghandel, som han siden med saa meget Held i en lang Række af Aar fortsatte. Han udmærkede sig ved Redelighed, Virksomhed og sjelden Tjenstvillighed, og mange gode Skrifter ere paa hans Forlag udkomne.

Til den stille, blide Aftens Hvile,
Sølverlokket Gubbe fryder sig;
End han skuer Haabets Blomster smile,
Som der gjorde ham saa lykkelig, —
End engang han lader Øiet hvile,
Paa den Dag, der var paa Glæder riig
Himmelskt Haab er for det gamle Hjerte;
Øiet brister, — slukt er Livets Hjerte.

Saadan var den Stund, som Dig bortvinked',
Fra Din Stræben her i Livets Dag,
Og den Dyd, som i Dit Øie blinked',
Fulgte Dig til Hjertets sidste Slag; —
— Det var den, som her hans Vandring sminked'
Som der boede under Gubbens Tag,
Som der leded' Dig med Fred i Døden,
Over Støvets Hjem til Morgenrøden.

Hist hvor Vaaren atter Krandsen binder,
Der hvor Rosen staaer i evig Flor —
Hist hvor Dyden Lønnens Krone vinder,
Over Stjernen, der hvor Aanden boer;
Der — o Olding! — de igjen Dig finder,
Som Dig elskte paa den dunkle Jord, —
Did, Din Færd, Din Daad paa Tidens Bølger
Over Evighedens Grændse følger!

J. H. H.

Blandede Efterretninger.

(*) Roy. Den nuværende franske Finantsminister og Pair, Grev Anton Roy, er født d. 15 Marts 1765 i Savigny i Champagne. 1785 var han Advocat, 1792 fremtraadte han som Durosoys's og andre Personers talentfulde Forsvarer, og reddede adskillige af dem fra Skaffottet. To Aar tidligere oprettede han i Eure-Departementet betydelige Manufacturer. 1815 blev han udnævnt til Deputeret i Seine-Departement. Han voterede med Mindretallet. Hans Beretning angaaende Budgettet for 1817 forskaffede ham almindelig Agtelse. — Kongen overdrog ham d. 7 Dec. 1818 Finantsministeriet. Men allerede d. 29 s. M. søgte han om sin Afsked, og trak sig tilbage tilligemed Richelieu, Molé, Lainé og Pasquier fra Forretningerne. Den 19 Nov. 1819 blev han anden Gang udnævnt til Finantsminister. 1821 foreslog han, i Henseende til Grundskatten, en Nedsættelse af 29 Mill. Fr. og en Forringelse i Lønningerne af 5,600,000 Fr. Men desuagtet frembød hans Budget et Overskud af 30 Mill. for dette eneste Aar. — Den 13 Dec. 1822 trak han sig med alle de øvrige Ministre tilbage. Dagen derpaa fik han Grevetitlen og blev udnævnt til Pair. Han efterlod Finantserne i den meest blomstrende Tilstand og et Overskud af 50 Mill. og 100,000 Fr. i det Kgl. Skatkammer. De Taler, som han 1822, 1823 og 1824 holdt mod Villeles ødelæggende Finantsforetagender, have sikkret ham Almeenhedens største Agtelse. Efter Villeles Bortfjernelse fra Forretningerne blev han d. 4 Jan. 1828 tredie Gang Finantsminister.

Elisabeth Thomas Cordieux, en fød Savojarderinde, er anseet for den ældste Person i Frankrig, og hun tildrager sig i Paris alles Opmærksomhed. Hun er fød 6 Dec. 1714, er altsaa snart 114 Aar gammel. Man kalder hende i Paris la Doyenne de l'espece humaine. Hendes Ansigt har endnu kun faa Rynker. Hendes Øine ere gode, hendes Appetit levende; hun gaaer dagligen, uden at det anstrænger hende,

4 Lieues, og hun har uden Stav vandret fra sine hjemlige Bjerge til Paris, efterat hun først paa Theatrene i Lyon og Dijon havde udstillet sig for Skuelystne. Bl. f. l. U. 133.

I Køln, den gamle Stad ved Rhin, har den store nedrerhinske Musikfest ogsaa i dette Aar fundet Sted, i Pindsedagene; den tredie Gang siden man begyndte hermed. Allerede længe iforvejen vare Tilberedelserne begyndte. Et Samfund af 5 Mænd ledede, med en rosværdig Anstrængelse og ikke almindelig Indsigt, alle Anstalterne; og i Nabostæderne Elberfeld, Düsseldorf, Aachen, og flere vare Deltagere, som flittigen indstuderede enkelte Musiknummere. Køln har en fortræffelig Musiksal i det ældgamle i Aaret 1441 opbyggede Huus Gürzenich. Salen indtager hele Husets Længde, og er 175 rhinlandske Fod lang, 70½ F. bred, og 24 F. høj; den kan beqvemmeligen rumme 2000 Tilhørere foruden Orchestret, og den er særdeles akustisk bygget. For de to Festdage var Salen smagfuldt prydet, og meget godt oplyst. Orchestret hævede sig terrasformigt, endte i en stor Halvkreds, og gav tilstrækkeligt Rum og alle ønskede Beqvemmeligheder for omtrent 500 Personer. Der vare omtrent 280 Sangere, og 200 Instrumentister. Vi forbigaae at nævne hvad der blev givet, kun bemærkende, at et nyt Oratorium "Jephta" blev opført, componeret af Bernhard Klein i Berlin, en født Kølner. (Mere i Bl. f. Lit. Unterh. 144.)

Til Underholdning for de mange Fremmede, der vare samlede til denne Fest, vare de Walrafske Samlinger af gamle Malerier, Kunstværker og Sjeldenheder aabnede i disse Dage. — Deres forrige Ejer, som døde d. 18 Marts 1824, havde indsat Staden Køln til Arving af hans hele Efterladenskab, med den udtrykkelige Betingelse, at Samlingen bestandig og udelelig skulde forblive i Køln. Efter en af dertil udnævnte kyndige Mænd i Aaret 1826 til Raadet indgiven Beretning forefandtes i alt 521 Haandskrifter, 488 originale Dokumenter, 1055 gamle trykte Værker, 13248 Bøger, 9923 Mineralier (Doubletter ikke medregnede), 1661 Malerier,

3875 Haandtegninger, 38254 Kobberstik, 3165 Træsnit, 38 Marmorantikker, 104 fædrenelandske Oldsager, 323 graverede Stene, 1297 Anticaglier, og 5958 Mynter. Kongen har overladt til Opstilling og Bevaring af det Hele den saakaldte Kølnske Gaard, der i forrige Tider tjente Curfyrsterne af Køln til Aftrædelses Qvarteer. Stadens Indvaanere have hver Søndag Morgen Adgang til Samlingerne uden Betaling. Fremmede maa derimod løse Adgangskort, og for dem ere visse Tider hver Tirsdag og Torsdag bestemte. Cf. "Artistisches Notizenblatt."

Om den mærkværdige Ferdinand Frants Wallraf, som forhen ejede hine Samlinger, henvise vi i øvrigt til Conversations-Lexiconnet. Gall erklærede, at han ingen Hjerneskal har fundet, der saameget lignede Gøthes som Wallrafs.

Ligesom i gamle Dage syv græske Stæder stredes om Æren at have været hin berømte Sangers Fødested, saaledes strides nu om, hvor vor Tids fortryllende Sangerinde, Henriette Sontag, er født. Hidtil nævnte man snart Manheim, snart Mainz, snart Køln som hendes Fødested; men nu skal det (efter Zeit für d. eleg. W. af 19 Apr.) være den gamle lille Stad Bacherach, der ganske upartisk er beliggende lige midt imellem begge sidstnævnte Stæder. Ja hvorfor ikke? Ved Bachus's Altar kan vel denne tiende Muse først have hilset Verden. "Hendes Fader, siger en af de tyske Skribentere, har vel i tidligere Dage levet her. I det mindste blev jeg tilfældigviis Øjevidne til, hvorledes, efter Mainz's Erobring i Vinteren 1792-3 ved Custine, en fransk Chasseur-Kommando kom en Aften til Bacherach for der at fængsle en vakker ung Handelsbetjent, der hed Sontag, var fra Elsas, og blev beskyldt for at være deserteret eller emigreret. De bandt ham strax Hænderne paa Ryggen og førte ham til Mainz. Der skal han fra et Kloster, hvor han holdtes fængslet, være undkommen; men hans sildigere Skjæbne er mig ubekjendt." Bl. f. l. U. 137.

(*) I Almindelighed plejer Plagiarius ikke at være oprigtig; men i Frankrig er der nu opstaaet en, der er en sand Phoenix i sit Slags.

Han suger Kraften af de franske Journaler og udgiver denne Essence i et eget Tidsskrift, som han ligefrem kalder Le Voleur (Tyven).

(*) Et lodbent Menneske. Medens det sidste brittiske Gesandtskab i Birmanien opholdt sig i Ava, forestilledes det en Mand, der, fra Top til Taa, var bedækket med Haar. Selv i Ansigtet ved Ørerne og Næsen var det meget tykt og ikke færre end 8 Tommer langt. Paa Brystet og Skuldrene var dets Længde ikke over 4 til 5 Tommer. Han har aldeles ingen Kindtænder, og er født i Lao eller Schanlandet, ved den øvre Deel af Salum eller Martabanfloden. I Ava har han giftet sig med et smukt Fruentimmer og avlet i dette Ægteskab to Døttre. Den første ligner sin Moder, den anden er, som hendes Fader, bedækket med langt Haar, naar undtages, at det er hvidt eller lyst, og hans derimod brunt eller sort. Iøvrigt ere begge velbyggede og endog smukke. Man har afmalet og beskrevet dem.

(*) Hængebroer af Jerntraad. I St. Petersburg gives fem saadanne Broer af Jerntraad. To af samme ere bestemte for Kjøretøjer og tre for Fodgængere. Den over Fontanka, en Arm af Newa, har en Aabning af 115 Fod mellem Grundpillerne paa begge Sider. Denne Broes sædvanlige Last er 199,710 Pund. Den kostede at bygge 161,260 Rub. Aabningen af Broen over Moika (Neva-Arm) er 107 Fod og den sædvanlige Last 17,970 Pund.

(*) Stor Kanon. Paa Torvepladsen i Gent staaer en stor, meget gammel Kanon. Den er 18 Fod i Længde og 10 Fod 10 Tommer af Omfang. Den bestaaer af sammensmeddede Jernstænger, og veier 33,606 Pund. Allerede 1452 betjente man sig af den ved et Angreb paa Oudenarde. Den kaldes dulle Griete (gale Grete) paa Grund af den overordentlige Allarm, den gjør, naar den affyres. Kanonerne i Dardanellernes Slotte ere næsten af samme Form og Størrelse.

I Revue encyclopédique for April 1828 (p. 31-43) læses en Beretning om lærde og li-

teraire Selskaber i Danmark, underskrevet Z. I Indledningen hedder det: "Naar en Regjering bestræber sig for at gjøre alt, hvad der staaer i dens Magt, for at udbrede nyttige Kundskaber blandt Samfundets forskjellige Classer, naar den anvender alle nødvendige Midler, for at give hver enkelt af Nationen en Elementarundervisning og alle, som kunne modtage dem, de højeste Kundskaber, endog unge Mennesker, der i de lavere Classer udmærke sig ved Fortrinligheden af deres Forstandsævner, saa undres man ikke over, at see, under en saadan Regjering, et stort Antal Lærde, Videnskabsmænd og almindelige Yndere af hvert Slags Kundskab danne Selskaber, for at understøtte Bestyrelsens Øjemed, for at befordre Videnskabernes Fremskridt og for at bidrage til Borgernes Velstand i Særdeleshed og til Menneskeslægtens, betragtet som en eneste Familie. Saaledes er virkeligen Danmarks nuværende Stilling, beseet fra den menneskelige Aands Kulturs Synspunkt. — Det er allerede et Aarhundrede siden, Regjeringen begyndte omhyggeligen at vaage over de Studier, der have Videnskaberne til Formaal og i en Tid af tre og fyrretyve Aar har den nuværende Souverain, først som Kronprinds, og siden som Konge, gjort alt mueligt til Fordeel for de lavere Classers Undervisning. Hans Ønske at udbrede Oplysning blandt hele Folket, hans standhaftige Iver i den Henseende, hans Urokkelighed i at følge den Bane, der leder til dette Maal, hans Opoffrelser, hans private Arbeider, hans oplyste Veldædighed, have sat Danmark med Hensyn til Almeenundervisningen, i en langt fordeelagtigere Stilling end de fleste andre Stater."

Hr. Forfatteren har til lærde Selskaber henregnet Konstakademiet, og Kommissionen for Oldsagernes Bevaring; hvilket vel ikke er aldeles rigtigt efter Titelen: lærde Selskaber, (Societés) Forf. bruger vel ogsaa et andet Ord: "Samfund" (reunions). Konstakademiet kan vist nok, efter Udtrykkene i dets Fundats, kaldes et Konstselskab; men at være et lærd Selskab (og Afhandlingens

Titel hentyder ene paa Societés savants & litéraires) vil det vist ikke tilegne sig. Nogle Urigtigheder have indsneget sig i Stykket, og en deel Trykfejl, saasom Barg istf. Bang, Holm istf. Holm, Walbek istf. Holbek o. fl.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 August 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 215		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $1\frac{1}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156	$156\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	$85\frac{3}{4}$	86 Rbd. Sedl.
Dito Dito	80	— i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$111\frac{1}{4}$	— Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco
4 pC. nye norske Oblig. ved Dito lydende paa r. S.	96	$96\frac{1}{2}$ r. S.
4 pC. Dito Dito	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 C. pnye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

Rettelser.

No. 62 S. 977 L. 3, alle Øjne er dette, l. alle Øjne ere i dette; S. 991 L. 20, Besøgere l. Bestyrere. No. 63 S. 996, 28 L. Istf. Det l. De; 997, 4 L. fra neden Istf. Ladebreve l. Leidebreve; 3 L. fra n. Istf. Vindimationer, l. Vidimationer.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 65.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 12 August 1828.

Svar fra Hastes Recensent.

Der var en Tid, da boede her i Norden
en mandig Æt, beredt i Fred paa Krig,
Da ingens Slave, ingens Herre vorden
Hver Ædelbonde var en Mand for sig
Hans Arm var stærk til Svage at beskytte
og Kongesønner voxde i hans Hytte.

Saaledes omtrent (thi jeg maa citere af Hukommelsen) begynder et smukt svensk Digt, som vor brave Professor Nyerup har oversat, og hvor nordisk Kraft i Fortidens Dage skildres med værdige Træk; men hvor jeg ikke mindes, at enten Destilleerkolben eller Brændeviinskjedlen nævnes, som nødvendige Reqvisiter for den nordiske Landmands eller Bondes Kraft og Herlighed. — Øl og Mjød var den nordiske Bondes Drikke i det Old, da han besad Kraft og Frihed, og først senere blev Brændevinen hans Trøst i hans dybe Fornedrelse.

Der var en Tid, da man troede, at det sømmede sig for Videnskabsmænd, at fremsætte deres ulige Meninger i en rolig og værdig Tone, der var fri for Haan og Bitterhed. Man holdt det dengang for en Ære for en Skribent, at han i sine Stridsskrifter viste sig sindig og ædruelig. Tempora mutata sunt et nos mutati sumus in illis; om derfor Lovene for en human og anstændig Skrivemaade ogsaa ere forandrede, veed jeg ikke; men saa meget er vist, at mange af vore Polemikere synes at have begeistret sig i Brændeviin, som deres egentlige Hippokrene.

Blandt dem kan man imidlertid dog ikke henregne den Hr. D., der i nyeste Skilderie af Kjøbenhavn Nr. 58 har værdiget Hr. Justitsraad Haste og mig som hans Recensent saa megen Opmærksomhed; thi det er klart, at blind eller idetmindste kortsynet Iver for Bondestandens Vel og maaskee nogle af vore vindige Projektmageres Insinuationer, have forledet den gode Mand til i en Hast at bruge haardere Ord, end han ved nærmere Overveielse vilde have betjent sig af.

Da jeg ikke veed, om Hr. Justitsraad Haste finder det Umagen værd at tage til Gjenmæle, vil Undertegnede, (der forresten aldrig har seet Justitsraaden eller haft ringeste personlige Bekjendtskab til ham) da vi dog ere om ikke par nobile fratrum, dog idetmindste Ulykkesbrødre i Hr. Ds Unaade, anføre hvad han troer der kan siges til Forsvar først for Justitsraad Haste, og dernæst for mig selv.

Imod det Resultat, hvortil Hr. Justitsr. Haste og jeg begge ere komne, at det nemlig ikke var raadeligt at tillade Brændeviinsbrænding paa Landet i Danmark, finder Hr. D. dog, at der ikke var stort at sige, hvis vi blot havde understøttet det med mere antagelige Grunde. Det er altsaa alene Skade, at vi ikke

have været udrustede med større Talenter, kraftigere Veltalenhed og et grundigere Foredrag, hvormed, thi Naadegaverne uddeles jo forskjellig, vor Vederpart saa rigelig er udstyret.

Hvad Hastes fordums Plads paa Parnasset vedkommer hans nærværende lille Afhandling, indsees ikke, da han jo ikke har skrevet den for at berige vor skjønne Litteratur; men for at meddele sine Tanker om en i statsoekonomisk Henseende vigtig Gjenstand, hvorover hans Embedsstilling i mange Aar havde givet ham Leilighed til Eftertanke. Han havde vel Grund til at troe, at han ligesaa vel som nogen Anden kunde bedømme de Vanskeligheder, der vilde være forbundne med Afgifternes Hævelse af Brænderier paa Landet, og at det kunde være gavnligt at han derom meddeelte sine Tanker. At han derved skulde have viist, at hans Genie er rustet, eller at i hans Afhandling en affekteert Beskedenhed skulde være parret med en flau fornem Mine, er saaledes sikkert langt mindre vist, end at disse Beskyldninger af Hr. D. ere fremsatte blottede for alt Beviis og i en altfor afgjørende Tone.

Hr. D. indseer ikke, hvi Hr. Haste har kaldt sine Yttringer frimodige, skjønt det synes klart, at Yttringer, hvorved man kan paadrage sig saa *ublide* Domme, som de af Hr. D. fremsatte, vel maa forudsætte et lille Gran af Frimodighed hos deres Forfatter. Som bekjendt og her vitterligt, er Frue Justitia ikke den eneste, en Skribent kan have at frygte. I en Stat som Danmark hører der stundom mere frit Mod til at fremsætte Yttringer, hvorved man udsætter sig for at udskjeldes for en Forfægter af Næringstvang, Korporationsaand, Monopolsystemer og Privilegievæsen, end saadanne, hvorved man synes at tale Frihedens Sag. Naar Yttringer ere af den Natur, at de modsætte sig Meninger, som ere komne i Mode eller saa at sige ere blevne Tidens Kjæphest, Meninger, som forfægtes af dem, der have tilegnet sig det store Ord og det høie Raab, da kan der vel høre Frimodighed til at fremsætte dem, skjøndt de forsvare bestaaende Indretninger, som netop de nye Projekters Giganter ville sætte Pelion paa Ossa for at nedstøde.

Man maa desuden være temmelig kortsynet for ikke at see, paa hvilket Partie der i denne Sag hører meest Frimodighed til at træde. Det kan nemlig neppe være undgaaet de danske Statsmænds Opmærksomhed, at de danske Landmænds Byrder ere saa svære, at medens en Deel af dem efterhaanden segner under Byrden, maa andre anvende den yderste Anstrængelse for at bære den. Det er et Ønske, som man antager at besjæle Landsfaderen og enhver Mand, der kan troe, at hans Stemme kan blive hørt i Fædrenelandets Anliggender, at Midler til at lette Landmandens Byrder og forbedre hans Vilkaar maae kunne findes. At finde disse ved Besparelser og Indskrænkninger i Statshuusholdningens forskjellige Grene vilde være forbundet med Vanskeligheder, og fremkalde besværlige Klager; behageligere var det derfor, at afhjelpe Landmandens Trang ved at tilstaae ham en Frihed (f. Ex. til Brændeviinsbrænding), forudsat at denne virkelig derved kunde afhjelpes. His omnibus bene perpensis, vil Hr. D. kunne indsee, hvilken Skribent, der behøver meest Frimodighed, enten den, der søger at vise, at med Frihed til at brænde Brændeviin vilde Landmandens gyldne Tider vende tilbage, eller den der erklærer en saadan Frihed for et svagt, uvirksomt ja fordærveligt Palliativ, der kun vilde gjøre Sygdommen værre. Naar hertil kommer, at efter alt hvad man kan slutte, Brænderier paa Landet ikkun vilde blive tilladte i det Store, og altsaa kun blive den rige Speculant, men ikke den fattige Bonde til Gavn, vil Hr. D. kunne slutte, om Hr. Haste og hans Anmelder ikke have behøvet det ringeste Gran af Frimodighed, for hellere at arbeide imod end med Strømmen.

Ikke vil jeg nægte, at det er uforsigtigt af Justitsraad Haste, at han har anseet de fleste Stemmer, der hævede sig imod Brænderiernes Indskrænkning til Kjøbstæderne, for fremkaldte af Egoisme, da han ifølge sin Stilling maatte frygte, at see dette Omdømme retorqveret mod sig selv. Men for det første er det rimeligt, at langt Flere have opløftet deres Stemmer mod Brænderiernes Indskrænkning til Kjøbstæderne, end de af Hr. D. anførte Skribentere, hvis

Vota ere komne i Trykken, deels er det ikke rimeligt, at en Mand i Hr. Hastes Alder, der ikke kan ansee sine tilkommende Embedsaar for talrige, har ladet sig lede af smaalige egoistiske Grunde. Jo mere iøvrigt Hr. Hastes Stilling udsatte ham for denne Beskyldning, jo mindre delikat er det af Hr. D. af fremføre den.

At ikke Alle, som fremkalde Andre for Fru Logicas Domstoel, ere fri for at synde imod hendes Love, er indlysende deraf, at Hr. D. Side 916 erklærer det for umuligt at indsee, at nogen af de 12 opregnede Skribenter kunde have den allermindste Fordeel af, om det blev Bønderne (og tillige alle andre Landmænd) tilladt at brænde Brændeviin, da i det mindste de 7 af disse 12 selv ere Landmænd.

Naar Hr. D. antager det for afgjort, at Hastes Recensent har et Horn i Siden paa Bonden, da kan jeg høre det med Rolighed, eftersom jeg er mig bevidst, at der vel neppe er Mange i Landet, der mere stadigt have havt Bondestandens Vel for Øje og mere ufortrødent have stræbt at fremme det, forsaavidt mine svage Kræfter have formaaet. Det træffer sig just, at jeg i det sidste Foraar har faaet en Hilsen fra en af Hovedstadens meget agtede Lærde, der, selv Bondesøn, vedbliver at føle varmt for Bondestandens Hæder og Held, og at han har bevidnet sin Glæde, over at jeg betraadte en for længe siden afdød Mands Fodspor, og paa en god Maade arbeidede hvad jeg kunde for Bondesagen. Denne agtede Mands hæderlige Vidnesbyrd er mig den bedste Borgen for, at Hr. D. maa have fældet en overilet Dom, og have misforstaaet mine Udtryk, naar han har troet, at jeg havde et Horn i Siden til Bonden, og at Bondestandens Vel ikke var mig ligesaa magtpaaliggende, som ham eller noget andet Menneske i Landet.

Naar Hr. D. S. 916 opstiller et heelt Dousin Forfattere imod mig, der ikke have taget i Betænkning, paa det bestemteste at anbefale Frihed til at brænde Brændeviin, som et særdeles kraftigt Middel til at ophjelpe Bonden, og mener, at hine Forfattere, der efter deres Stilling have havt Leilighed til at kjende Bondestanden, maa have kjendt den ligesaavel som jeg; saa er det ikke min Hensigt at gjøre nogen af de ærede Forfattere deres Kjendskab til Bondestanden stridig. Jeg vil kun bemærke, at man kan staae i særdeles nøie Forhold til Bondestanden, uden ret at lære den at kjende, naar man ingen Interesse har derfor, og savner et vist aabent Blik, uden hvilket man hverken formaaer at kjende Bønder eller andre Mennesker. Saaledes kunde man længere tilbage i Tiden tale med mange Herremænd, inden man traf paa een, der troede det muligt at styre et Gods uden Pidsk, Træhest og sort Hul, og af alle disse var der maaskee dog Ingen, som jo troede at han kjendte Bonden til Punkt og Prikke. Jeg har derfor ikke Grund til at troe, at det i denne Sag er rettere at tælle Stemmer, end at veie Grunde, og just fordi jeg nøie har gjort det sidste, har jeg mindre Lyst end jeg ellers vilde have til det første.

Naar Hr. D. kalder det et barok Indfald at sammenligne Say's Knappenaalefabrik med Brændeviinsbrænderie, og siger, at det passer som en knyttet Næve til et blaat Øie; da har han med disse Kraftudtryk neppe gjendrevet min Paastand, at en almindelig Brændeviinsbrænding saagodtsom i enhver Huusholdning vilde stride mod rigtige Grundsætninger om Arbeidets Deling. Faae vi dog ikke paa Landet af lige god Byg og Humle slettere Øl end de kjøbenhavnske Bryggere levere? fordi som Digteren siger:

Den Kunst som alle og enhver vil kunne,
Den kan de Fleste gjerne meget slet,

og at de smaa Brænderier paa Landet af et lige Qvantum Korn levere et mindre og slettere Produkt end de større og bedre indrettede i Kjøbstæderne, lader sig neppe omtvivle.

Naar Hr. D. antager efter Pastor Rørdam, at hvad Mennesket ofte og altid gaaer over, og kan nyde saa tidt, det vil og lyster, kedes det snart ved, ja fatter endog tilsidst Modbydelighed derfor, saa har det vel sin Rigtighed i Henseende til Svedsker, Rosiner og andre Slikkerier; men neppe i Henseende til Brændeviin og andre Spirituosa; thi ligesom Mennesket vanskeligere strax finder Behag i disse sidste, saa tiltager Begjærligheden efter dem i en stedse stigende Progression just ved idelig Brug og overdreven Nydelse. Herved maa tillige bemær-

kes, at om Brænding paa Landet blev tilladt og almindelig, saa vilde dog derved hverken Bonden eller hans Folk komme til saa udelukkende at syssle med Brændeviin, som Brændeviinskarlen i Kjøbstæden nu maa, eller saaledes altid at gaae derover, som Vintappersvenden over Vinen, og der var altsaa ingen Grund til at troe, at uafbrudt Syslen dermed skulde fremkalde Modbydelighed derfor. I Landhuusholdningen vilde der imellem hver Brænding blive saa store Mellemrum, at Begjærligheden fik tilstrækkelig Tid til at vaagne med fornyet Styrke.

Naar Hr. D. S. 917 siger, at Brændeviinsbrænding i de smaa Kjøbstæder nu drives af Kjøbmænd, da er dette kun tildeels sandt; thi i de smaa Kjøbstæder er der mange Brændeviinsbrændere, som ikke ere Kjøbmænd og omvendt. I Nestved har der jo for ikke længe siden været ført en vidtløftig Proces imellem Brændeviinsbrænderne og Kjøbmændene, fordi de første vilde forbyde de sidste at udsælge Brændeviin. Men selv hvor en Kjøbmand brænder Brændeviin, strider dette ikke saa meget mod rigtige Grundsætninger for Arbeidets Deling, som Hr. D. antager; thi han holder dertil en egen Karl eller en saa kaldet Brændeviinskarl, der forestaaer Brændeviinsværket, og ikke befatter sig med andet; men en saadan Brændeviinskarl kunde enhver Bonde ikke holde.

Naar Hr. D. for at afbevise min Paastand om Brændeviins hyppige Brug paa de Egne, hvor den brændes i Smug, beraaber sig paa en Mands Vidnesbyrd, der ifølge sin Embedsstilling nøie kjender dem og har bereist dem, da maa jeg derved bemærke, at slige Reisende, der officielt udsendes for at indhente Efterretninger om en eller anden Egn i Landet, altfor ofte maa see gjennem Andres Briller, undertiden træffe paa Folk, der have Moerskab af at lade de lærde Herrer løbe med Liimstangen og binde dem noget paa Ærmet, og gjerne mindre see Tingene som de virkelig ere, end saaledes som Egnens Folk ønske, at de skulle ansees for at være. Jeg har derfor Grund til at troe, at Hr. Ds. Reisende har været ligesaa lidet heldig i at opdage Brændeviinsdrikningens sande Status paa hine Egne, som de Embedsmænd, der reise ud for at

opdage Brændeviinskjedler, almindeligviis ere i at finde disse. Af de øvrige af Hr. D. anførte Vidnesbyrd, indeholder det ene en Selvmodsigelse, og de andre have neppe været grundede paa en tilstrækkelig Sammenligning af de forskjellige Egne.

Hr. D. har ikke kunnet forstaae, at det er et farligt Exempel, "naar Loven slutter Fred med sine Overtrædere, just fordi de ere ret vedholdende i Overtrædelsen." Enhver, der har tænkt over Statsstyrelsen og over Lovgivningens Indflydelse paa Folkets Moralitet, vil imidlertid uden Vanskelighed forstaae dette; men til Hr. D. vilde jeg overlade at overbevise dem, som ere dømte i Slaveriet, fordi de have udsolgt Brændeviin paa Landet, om at dem ingen Uret er skeet, naar det blev tilladt ei blot at sælge, men at tilvirke Brændeviin overalt.

Hr. D. holder af Ustadighed i Lovgivningen, og troer, at fordi Tiderne forandres og vi med dem, maa Lovene ogsaa forandres. Jeg maa ikke nægte, at jeg anseer de Love for de bedste, der kunne gjelde til alle Tider, og at jeg troer det mindre gavnligt, at nye Love ideligt gives, end at de gamle nøiagtigt overholdes; men at det virker skadeligt paa den store Mængdes Sædelighed, naar Lovgivningen i et Land ideligt skifter Principier, saa at det, der er ret og tilladt idag, bliver uret og forbudet imorgen, det vil Enhver, som kjender Almuen sikkert indrømme mig.

Dette er, hvad jeg har fundet kunde siges til Forsvar for Justitsraad Haste og mig. Iøvrigt er det mig kjært i Hr. D. at finde en varm Forfægter af Bondestandens Hæderlighed, og da jeg ikke troer, at denne Stand har saa mange eller saa mægtige Venner, at disse bør bekrige hinanden indbyrdes, vil jeg slutte med Digterens:

Der er min Haand, Hans Smed!
Jeg er ei længer vred;
Giv mig saa din igjen,
Og vær som før min Ven!

Hastes Recensent.

Blandede Efterretninger.

Bønnebøger. I Midten af Februar blev Gouverneuren i Staten Kentucky tilsendt 120 Exemplarer af en Bønnebog fra Boston, ethvert forsynet med følgende trykte Anbefaling. "Dette Værk har ydet en gammel Mand, i de tungeste Ulykkestilfælde, da Døden berøvede ham en øm Ægtefælle og flere Børn, Trøst og Styrke, og derfor beder Indsenderen om at uddele disse Bønnebøger iblandt de ved Kummer nedbøiede Familier." Gouverneuren gav en Geistlig et Exemplar, men denne advarede for Uddelelsen, thi de deri indeholdte Bønner vare af socinianst Indhold, og Forløserens guddommelige Tilbedelse ikke med et eneste Ord nævnt deri. (Columbus Juli.)

(*) Perkins nyopfundne Dampvaaben. Forfærdigelsen af hans Dampmaskine med høit Tryk (Light-pressure safety Steam Engine) er, efter hans egen Forsikkring, nu fuldkommen lykkedes ham, og bortfjerner hver Tanke om Fare. Alting er saa nøje beregnet, at intet Nyt kan tilføjes. Han er nu sysselsat i London med at forfærdige Dampcanoner og Dampgeværer. Den franske Regjering har erklæret sig villig til alvorligen at prøve det nye System. I Greenvich ere adskillige Forsøg blevne gjorte og endeel af Hertugen af Angouleme affendte Ingenieurer, ligesom og Fyrsten af Polignacs Adjutant, have overværet dem. Deres Beretning er til Fordeel for Perkin. Canonen vil affyre 60 firepundige Blykugler i et Minut med samme Nøiagtighed, som et Gevær og paa et forholdsmæssigt Rum. Ved samme Generator befæstes en Musket. Dette Vaaben, som i eet Minut kan affyre 1000 Kugler, efter Artilleristens eget Tykke og saalænge han anseer det for nodvendigt, vil endnu desuden yde den Fordeel, at det kan befordres fra en Bastion til den anden. Hertugen af Wellington har erklæret i Perkins Overværelse, at et Land, som forsvares af saadant Artillerie, aldrig vil kunne erobres af nogen Fiende. Saasnart Maskinen er færdig, vil Opfinderen anstille adskillige Forsøg dermed for den brittiske Regjering og andre Magter.

Han frygter ikke for et godt Udfald, og flere, der har været Vidne til, hvorledes dette Vaaben i eet Minut affyrede 500 til 1000, er af samme Mening.

(*) Hindostanske Afgudsbilleder. De fleste af disse Billeder ere af Leer, men af plumpt Arbeide. Paa visse Tider af Aaret falbydes de paa Gaderne i Calcutta; men førend deres Indvielse. Indtil den høitidelige Afvasken i Ganges, som forrettes af en Bramin, har fundet Sted og meddeelt dem Characteer af Hellighed, bruges de ofte som Legetøi for Børn, eller Prydelser i Husene. Efter deres Vasken vilde en saadan Fornedrelse være en Forargelse for Hindus.

Paraguay-Roux; eller Raad for Tandpine. En italiensk Operatør sagde en Dag paa Pladsen del popolo i Rom, hvor han uddeelte saavel sine Medicin-Flasker og Krukker, som sine Løjer: "Naar de Personer, som have gode Tænder, bare vidste, hvormeget de ville lide om de blive slette, saa vilde de afværge saadant forskrækkeligt Onde ved at lade dem alle udtrække." Det kan man kalde at drive Forsigtigheden en Smule forvidt. Førend man skrider til dette Middel, ville vi heller raade enhver, der ikke vil bie indtil Tandpinen kommer, men allerede forud vil væbne sig imod den, at henvende sig til Dhrr. Roux & Chais i Paris, rue Montmartre No. 145; da disse, (efter Pandore af 22 Juli) have udfundet et sikkert (?) Middel til øjebliktigt at stille de hæftigste Tandsmerter. De have givet det Navnet: Paraguay-Roux. Om denne Benævnelse hentyder paa Midlets Egenskab eller Oprindelse, eller har til Ojemed at ligne en mystisk Trylleformel, vide vi ikke. De rose sig af, at man ikkun behøver at dyppe et lidet Stykke Svamp i Paraguay-Roux, og lægge paa den syge Tand, og i Oieblikket ophører da Tandsmerten. Pandora bevidner Rigtigheden af Opfindernes Udsigende, nemlig Midlets bestandige og øjebliklige Virkning; den beraaber sig paa egen Erfaring og anbefaler Midlet paa det kraftigste. Kunde man bygge herpaa, saa var den Spaadom sikker

nok, at Dhrr. Roux & Chais i faa Aar vilde blive stenrige Mænd. Nu vel! Sagen er dog en Prøve værd, og hvo der nogensinde har lidt Tandpine gribe strax Pennen for snarest mueligt med næste Post at lade Midlet komme fra Paris. Dog raade vi at gjøre for det første Forsøget med en liden Qvantitet, thi Undere lykkes i vore Tider meget bedre i det Sydlige og Vestlige af Europa end i vort koldere Norden. L. Bl. d. B. H. 313.

Frygteligt Vovespil: Den 14 Febr. skjød Generalmajor Wm. Collamare i Barre, Canton Washington, Staten Vermont $1\frac{1}{2}$ tydsk Miil fra Hovedstaden Montpellier, i en Afstand af 27 Skridt, en Hr. Ingram et Æble af det blotte Hoved med en Kuglebøsse. Da dette var lykkedes stillede Generalmajoren sig hen og lod sig af Hr. Ingram ligeledes et Æble skyde af Hovedet, hvilket ogsaa lykkedes. Mange anseete Mænd bivaanede dette frygtelige Vovespil, som maae kaldes sandt amerikansk. (Columbus Juli.)

Amazon-Kolonie: En rig Arving, Mis Lovisa Klasset, har i Richmond i Virginien forbundet sig med flere andre Formuende og ugivte Damer, om at anlægge en Amazon-Kolonie i det nye Huron-Territorium, vesten for Michigan-Søen, hvortil aldeles ingen Mandfolk skulle have Adgang, og hvor det smukke Kjøn ikke alene vil besørge alle Mark- og andre Arbeider, men endog det muligen nødvendige Forsvar imod de Vilde uden mandlig Hjelp. (De unge Amerikanerinder ere som bekjendt gode Skytter.) (Efter Norfolk Recorder i Columbus, Juli.)

Pebersvende Bal: Den 13 Februar gave Ungkarlene (Bachelors) deres aarlige store Bal i Staden New-York; over 200 ikke til denne Forening hørende Herrer og over 400 Damer bleve indbudte til den særdeles glimrende Dandsefest. (Columbus Juli.)

Et Menneske-Skelet: I Juli 1826 fandt en Hr. Hugh Kurlin, da han omtrent 2 tydske Mile vesten for Paris ved Oldtown Creek (d. e. Gammelstads-Bækken) i Kanton Henry, Staten Tennessee, oppløiede en Høi paa sin Mark, et menneskeligt Skelet 7 Fod 2 Tommer langt, med Knokler, af ganske forholdsmæssig Kæmpestørrelse. Sammes Hoved laae mod Østen og rundt omkring Hjernen bemærkede man et Indsnit, som af et skjærende Instrument. Ved Oldtown Creek ere flere Gravhøie (Mounds). Ganske nær ved denne Oldtown Creek (en Kildeflod af Ohion, en fra Østen indløbende Arm af Mississippi), ved Hr. Thomas's Mølle ligge Ruinerne af en gammel Indiansk Stad, hvoraf Bækken har sit Navn. (Af West Tennessean efter Columb. Juli.)

Den største Perle: Dr. Fischer, Præsident ved det Medicinske Akademie i Moskau, har udgivet et Værk om Perlefiskeriet i Rusland, i hvilket han beskriver en Perle, som ejes af en græsk Kjøbmand, ved Navn Zasima i Moskau, og der maaskee næppe mere har sin Lige: Den skal være kommen fra Vestindien og bliver opbevaret i en trefoldig kostbar Æske. Denne uskatterlige Perle vejer $27\frac{7}{8}$ Karat, eller næsten $\frac{1}{4}$ Unze; er fuldkommen sphærisk, af en Glands, der overgaaer det stærkest polerede Sølv, er fuldkommen gjennemsigtig og saa glat, at naar man lægger den paa Papir ruller den omkring som Qvægsølv. (Bl. f. l. U. 138.)

Den uudtømmelige Romantikers Walter Scotts Pen bliver tillige brugt i forskjellige andre Fag end hans særegne. Saaledes er fra ham bebudet et Bind Prækener, og en Havedyrkningsbog, (Practical essay on gardening and planting.) Hans Anlæg i Abbotsford giver det beste Beviis paa, at han praktisk forstaaer den Kunst, som den sidstnævnte Bog skal behandle. (Bl. f. l. U. 138.)

(*) M. G. Saphirs Revselse. I Berlin udgives et i Kjøbenhavn just ikke meget læst Tidsskrift: die Schnellpost, der især i Tydsklands Athen gjør stor Opsigt ved sin satiriske, afgjørende, men, som det lader, ikke uvittige Tone. Tre Kæmpere: Baron de la Motte Fouqué, F. W. Gubitz og

W. Häring (W. Alexis) ere offentligen traadte i Skranken imod ham i Berliner Conversationsblatt, som de forsikkre, efter mange Berlinske Literaturvenners Ønske og Medvirkning. Dette Feidebrev er over fire tæt trykte Qvartsider stort, og skal man slutte fra den Ophævelse, som deri gjøres, til Mandens Vigtighed, saa maa han, med alle sine Feil, være en sand Saphir i den Berlinske æsthetiske Litteraturs Krone. De anførte Herrer fortælle, at denne literære Ædelsteen, paa Grund af et Ordspil, er bleven banlyst fra Wien; (hvis det er sandt, er det haardt). De indrømme ham et brillant Talent for Ordvittighed — (hvad de egentligen forstaae herved er vanskeligt at indsee; thi Vittighed lader sig dog sjeldent udtrykke ved andet end Ord, og troe de, at hans Vittighed ikke bestaaer i Tanke men blot i Ord, saa er det jo ingen Vittighed. Dog ligemeget — den Spydige vilde skabe sig et Levebrød, sige de, ved en ny Journal; man viiste ham Deeltagelse; han fik Bidrag og venskabelige Forsikkringer fra anseete Literatorer; Andre nægtede ham dem fra Begyndelsen af, da de saae af adskillige af hans egne Artikler, at den literære Dannelse ikke vilde fremmes ved denne vittige Mands Kræfter. Men Journalen vandt Fremgang; selv de, der havde nægtet den umiddelbar Understøttelse, saae deri en munter Livskraft. Privatforbindelser, selskabelige Hensyn havde hist og her neddysset Kritiken. Der optraadte en Mand der kjekt yttrede, hvad man almindeligen havde tænkt, men frygtede at lade trykke. Disse ere hans tre Bekæmperes egne Ord. Saalænge Saphir vogtede sig for, at røre ved visse ømme Sider, synes Alting at være gaaet godt. Sjeldent elsker nogen sin Næste som sig selv, og de Fleste bryde sig intet om, at Øren og Næsen skjæres af Andre, naar de kun beholde deres egne ubeskaarne. Saphir gik løs paa Skuespiller Angely og valgte især det Königstädtiske Theater til Skive for sin sønderknusende Vittighed, angreb endog Henriette Sonntag, Skuespillere og Digtere vexelviis, tilligemed Directørerne. Berlin, sige Feidebrevets Forfattere, er stort, og indbefatter et stort Antal Halvdannede, mange Ledigggængere, pludseligen opkomne Rige, der,

uden Forretninger, forlange et Slags Aandsunderholdning. Dem var en saadan Dristighed i Yttring ligesaa uhørt som morsom. De fandt sig selv i det ny Blad igjen. Forfatteren havde nu vundet sit Publikum. Han angreb og krænkede Personer, ja endog hele Selskaber, snart med søgte Vittigheder snart med saarende Hentydninger, men helst dem, som vare meest bekjendte og hvis Indflydelse, efter hans Mening, ikke for Øjeblikket kunde skade ham. Forfatterne fortsætte deres Synderegister, der er temmelig langt og hvis øvrige Indhold ikke kan interessere Læsere, der ere ubekjendte med Forholdene.

Den Guldmedaille af 500 Frankers Værdi, som af Greve v. Sellon var udsat for Prisspørgsmaalet om Dødsstraffes Ophævelse, forestiller Humanitetens og Fornuftens Sejr over Lovgivningen og har Genfer-Republikens Devise: Post tenebras lux. Tredive Afhandlinger vare indgivne; den af Advokat Lukas i Paris blev tildeelt Prisen, og er udkommen under Titel: Du systeme penal et du systeme repræsentativ en general; de la peine de mort en particulier. Paris 1827; den indeholder tilligemed "Philomatic journal" London, Oct. 1825, en Rigdom af historiske Kjendsgjerninger og Beviser imod Dødsstraffe. Bl. f. L. Unt. Nr. 130.

Man har bemærket, at Gauthiers Skrift om gymnastiske Øvelser for det qvindelige Kjøn, (omtalt i et foregaaende Blad S. 1007) ikke er originalt; men oversat af et engelsk Værk af Capitain Elias. (Morgenbl. Intell. No. 20).

(*) Martignac. Gaye de Martignac, den nuværende franske Minister for det Indre, Medlem af de Deputeredes Kammer, var tidligere Advokat i Bordeaux og i den følgende Tid Generalprokurator i den Kongl. Ret i Limoges. Indtil 1815 var han i den politiske Verden aldeles ubekjendt. Man vidste kun i hans nærmeste Omgivelser, at hans Omgang var elskværdig, og at han desuden var en temmelig god

Digter. — Paa Grund af hans patriotiske Adfærd i Bordeaux blev han ved Restaurationen, efter de hundrede Dage, i Aaret 1815, udnævnt til Ridder af Æreslegionen. 1821 valgte ham Lot- og Garonne-Departementet til sin Deputeret og 1822 nedlagde han sit Embede som Generalprocurator. Han satte sig i de Deputeredes Kammer paa den højre Side, tog ofte Deel i Discussionerne, men altid til Fordeel for de ministerielle Planer, og udmærkede sig ved sin lette, heldige Veltalenhed. Han blev sendt, som Kongens Civilcommissair, til Hertugen af Angouleme i Spanien, og efter sin Tilbagekomst udnævnt til Statsminister. Ved Ordonnancen af 4 Jan. d. A. blev ham omsider overgivet Portefeuillen for det Indre.

(*) Gasskibsfart. I afvigte Aar har man paa Themsen gjort Forsøg med at anvende Gas til Seiladsen. Det bestaaer i at frembringe, formedelst Surstofgas, en Tomhed i det Indre af en Cylinder. Prøven gjordes paa en stor Galei med 15 Personer ombord. Maskinens Vægt var 3 Centner og den indtagne Ballast 5 Centner. Desuagtet tilbagelagde Fartøjet i en stærk Strøm, 10 engelske Mile i en Time. Gasset frembragtes ved Vand, opløst af stærk Hede. D. 29 Nov. gjordes et nyt Forsøg med en Gasbaad.

(*) Anekdoter.

En velhavende Kjøbmand havde spilt Banquerot. Nogen Tid efter mødte en af hans Venner ham, der spurgte ham, "hvorledes det gik?" "Meget godt," svarede han, "jeg er nu kommen paa Benene igjen." "Allerede!" svarede den Anden med Forundring; "I, det forstaaer sig!" vedblev hiin, "jeg har maattet sælge min Kareth og mine Heste, og maae nu gaae paa mine Been." —

En rig Kjøbmand havde 2 Sønner; den ældste var Officeer og gjorde megen Gjæld; den yngste var Kjøbmand og tog stedse paa Jagt, istedetfor at passe sine Kontoirforretninger. "Hr. Løbel," sagde en af Husets Venner til Faderen, "hvad De dog er en lykkelig Mand — hvilken Glæde oplever De ikke af Deres to Sønner!" — "Ja Gud har jeg Glæde!" raabte Løbel, "men stor Skade, at min Glæde er forkeert, min Søn, der skulde skyde, skriver lutter Vexler, og den der skulde skrive Vexler, gjør intet andet end skyder.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 August 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 215		
Species 218		
Specier solgtes til 13 Rbmk. 1¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	156	156½ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¾	52 Rbß. Tegn.
4 pC Kgl. Oblig. (u. R.)	85½	86 Rbd. Sedl.
Dito Dito	79½	80 i Banco.
Nationalbank Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	111¼	— i Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pC. nye norske Oblig. ved Dito lydende paa r. S.	96	96½ r. S.
4 pC. Dito Dito . . .	98	98½ i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	60	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 66.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 16 August 1828.

(*) Oeconomiske Meddelelser efter en Rejse.

(Fortsat.)

I Roeskilde traf jeg en Landmand, som kom fra Lolland og Fyen. Han fortalte, at Sæden staaer godt, især al Vaarsæd. I Lolland havde Vinterkornet, fornemmelig Hveden, lidt noget af Vinterfugtighed, især har Rust været meget almindelig. Rapsen har kun lykkedes paa faa Steder, den har flere Gange været opædt af Jordlopper, og man har været nødt til at saae Hvede i den bortgaaede Raps Sted. Det ustadige Vejr gjør Rapshøsten besværlig, ligeledes paa mange Steder Høehøsten og Møgkjørselen, samt Mergelkjørselen, og det er vanskeligt at faae Tørven bjerget. Byg og Havre staaer fortreffelig, og den unge Klever vil nu vist alt komme op, thi Raigræsset er alt kommet op. Det fugtige Foraar gav i Lolland en silbig Pløjning. I Pløjetiden faldt Tørke med megen Nattefrost, der holdt Kleveren tilbage, og gjorde, at Jorden var temmelig fast og klimpet, hvoraf fulgte, at Bygget kom ulige op. Imidlertid venter man i Lolland en god Høst, naar undtages den Skade Rusten vil gjøre, der endnu ikke kan bestemmes. I Fyen staaer Sæden bedre end i Lolland, de har der saaet Vaarsæden tidlig. I Fyen var Vaarsæden fuldgroet, og ualmindelig god, da den i Lolland først vilde til at skride ud. Grev Reventlow bygger i Sommer en Lade af Halm og Leer, der vil blive hensigtsmæssig.

En Reisende havde hos sig Dr. Wendts Skrift om Fødemidler og Bespisnings Anstalter for Fattige, i offentlige Stiftelser, i Garnisoner og i Fængsler; den er nylig udkommet, og er 104 Sider stor. Han sagde, at den indeholdt mange Materialier, som vare anvendelige i det daglige Liv, da den ledede til bestemte og faste Kundskaber om Fødemidlerne. Til Exempel: jeg slagter en Stud, den vejer med Forkjød, Bagkjød, samt Paahæng 19 Lpd. 12 Pd., den gav af bedste Kjød 13 Lpd. $8\frac{3}{4}$ Pd., af Paahæng 6 Lpd. 4 Pd., af Tælle 15 Pd. Videre gaaer ei min Kundskab, men af hans Skrift seer jeg, at Studen har vejet levende 38 Lpd., at der er fragaaet 16 Lpd. $15\frac{3}{4}$ Pd., som var Vægten af Blodet, For- og Bagbeen, Tungen, Hovedet, Vommevandet, Milten, Blæren, Leveren, Nyren, Krogtarmen, Vommen, Lungen, Hjerteslaget, Briselet, Kallun, Huden. Af det slagtede Høved lærer jeg, hvor meget Vægten er af Brystykket, Høiribbenet, Tyndbrystet, Bovstykket, ligeledes af Bagkjødet: Rumpestykket, Yderlaaret, Inderlaaret, Tykstegen, Mellemstegen, Tyndstegen, skjært Kjød; ligeledes af Paahæng, af Forkjødet: Forskank, Tverreeb, Halsen, Tykkammen, og af Bagkjødet:

Bagskank, Slaget, og saaledes, hvad hver enkelt Deel vejer. Han føjede til, at en tydelig Forestilling om en Sag letter meget til Anvendelsen. Han tog til Exempel Melk. Det er en nærende dyrisk Vædske, der tilberedes af Spisesaften, som opsamles i Yveret. Jo bedre jeg føder Dyret, desto mere Melk giver det. Naar Melken staaer stille, fraskiller sig de fede olieagtige Dele, som, formedelst deres Lethed, flyde oven paa, og udgjør Fløden. Lod man nu Melken staae længe til den blev suur, vilde Osten i Melken tjene som Fangemiddel til at optage de olieagtige Dele, og man fik mindre Smør af Fløden. Ved Kjærningen rives Delene mod hinanden, og de olieagtige Dele faae Leilighed til at forene sig i en ligeartet Materie. Tykheden har Smørret af en Syre, hvilken ved Destillering kan skilles derfra. Saalænge Smørret er friskt, kjendes ikke denne Syre, men naar Smørret bliver gammelt, lider det en Slags Gjæring, og Syren udvikler sig meer og meer, og det er Aarsagen til den Harskhed, Smørret faaer med Tiden, ligesom alle milde Olier af den Art. For at forhindre det, skiller man Smørret ved Æltningen fra alle ostige og vandige Dele, at det bliver fast som en Nøddekjærne, som det hollandske Smør, og salter det, eftersom det skal holde sig kort eller længe; ligeledes nedlægger jeg det, saasnart det er kjærnet i Fustagen, og tildækker det, saaledes at den udvendige Luft ikke skal virke paa det til Forandring i dets Smag. Saaledes som Anførte forklarer den Gjenstand, bør man og med Nøiagtighed vide, hvor meget Kjødet indsvinder i Vægt ved Kogningen. Af Wendts Bog erfares, at paa 20 Pd. Oxekjød svinder i Kogningen 4 à 5 Pd., foruden Benenes Vægt, og paa en Skinke 3 à 4 Pd. Ved store Huusholdninger er det nødvendigt at vide.

Med megen Fornøjelse traf jeg hos ham: Proprietair Giersings Jagttagelser om Smør-Productionen, en Bog jeg vil have; den koster 3 Mk. Han taler i den om Mejerie-Redskaberne, deres Reengjøren, Melkekjelderen, Malkningen, Afskumningen, Flødens Behandling efter Afskumningen, Smørrets Behandling og Nedlægning, Melkens Behandling, naar man af den vil kjærne Smør, uden forud

at lade den skyde Fløde. Der er meget Godt og Belærende i den Bog. I Stedet for Træbøtter synes jeg bedre om den engelske Maade at samle Melken i Trækasser af Fyrretræ. Kasserne ere 1½ Alen til hver Side, 4 Tommer dybe, og fyldes med Melk; 1½ Tomme høi. Kasserne staae paa Fod, som et Bord, ere fast naglede til Væggen. Fløden afskummes med en flad rund Flødeskee af Metal, 7 til 8 Tommer i Tværmaal, forsynet med smaa Huller, at aldeles ingen Melk følger med. Naar Fløden er afskummet, udlades Melken af et Taphul. Den Syrlighed, Fløden skal have til Smørkjærning erholder den ved at henstaae. Derved bespares den Bekostning med Bøtter, og at koge dem, thi Kasserne kan ei tage Syrlighed til sig, naar Melken ei bliver saalænge i dem til den bliver suur. Den Bemærkning var mig ubekjendt, at en Blanding, som bestaaer af meer Melk end Fløde, giver sødere, finere og hurtigere Smør, og Melken giver, ved at blandes i Fløden, i Forhold lidt meer Smør, end Fløden af den, naar den var bleven hensat, som den øvrige Melk, vilde kunde give. Derpaa maa det grunde sig, at det er fordeelagtigt at kjærne Smør, uden at lade den skyde Fløde, som Madame Johnsen paa Sophiendal fortæller, at hun kjærnede af hver 8 til 9 Potter Melk et Pund Smør.

Han havde og Rothes Dagbog over Gartnerie, paa hans Reise gjennem Tydskland, Over-Italien, Frankrige og Italien. Den holder sig meest til Driverier og den skjønne Haugekunst, og gjør det Omtalte tydeligt ved Kobbere. Man faaer af den et Begreb om, hvorledes en Lysthauge bør være, hvorledes man benytter Udsigten til den omgivende Egn, giver ved Plantning meer eller mindre Belysning, anbringer Træsorterne saaledes, at de frembringe Effect, at man retter sig efter Naturscenernes Mangfoldighed, Træernes forskjellige Højder, Form og Farve. Man lærer af den at kjende Grundtrækkene for den skjønne Haugekunst, Træernes Charakteer og Indvirkning paa Sindet, hvis Jagttagelse ved Plantning er nødvendig, Perspectivets Dannelse ved Plantninger, samt Grændseliniernes Indbugtninger og Afbrydning, og

hvorledes endog et lidet Terrain kan benyttes. Med Hensyn til Driverierne, omtaler den Driverie af Kirsebær, Blommer, Bønner, Annanas, Viin, Færskener, Skampioner, Jordbær, Himbær, Savoikaal, Asparges, Blomster, Levkøjer, og Orangerier. Særdeles belærende ere de forskjellige kunstige Jordblandinger til et Driverie, og det forskjellige Material til at vande med, samt Damptindretning til at opvarme et Drivhuus med varm Luft. Jeg agter at følge hans Anviisning med Viinstokkens Forædling og Podning, hans Jagttagelser om Fordelen af Frugttræers Beskjæring om Efteraaret, hans Bemærkninger angaaende Valget af de vilde Stammer, hvorpaa de finere Frugtsorter, især Steenfrugterne, bør forædles. Det glædede mig meget at finde i Bogen en Veiledning til Maisens Dyrkning, som godt kan anvendes her i Landet, da dens Dyrkning er meget fordeelagtig, og Mais er ligesaa nyttig som anden Sæd til Meel, Brød, Grød, Kager, Meelsupper, og Qvægfoder. Dens Dyrkning er besværlig og møisommelig, men det almindelige Udbytte er 30 Fold, følgelig vigtig for smaa Lodder.

(Fortsættes.)

(*) Betragtninger i Anledning af Jahns og Gliemanns Død.

Næsten i een Uge har Døden bortrykket to talentfulde Mænd i en blomstrende Alder og midt paa deres hæderlige Bane. Den ene er Ferdinand Heinrich Jahn, Capitain i det Lauenborgske Jægercorps, R. af D. den anden Joh. Georg Theodor Gliemann, Dr. phil. og Fuldmægtig i Rentekamret. Den første havde valgt Fædrenelandets Historie, den sidste dets Geographie og Statistik til Yndlingsfag, og, skjøndt det danske Sprog ikke var deres Modersmaal, arbeidede begge dog med Held, deri. Jahn, som kun opnaaede en Alder af 39 Aar havde allerede i ti Aar været Medudgiver af Tidsskriftet Magazin for militair Videnskabelighed som fortsættes under Titel af nyt Magazin for militair Videnskabelighed. Han har foruden adskillige interessante krigshistoriske Afhandlinger leveret Grundtræk til Christian IV Krigshistorie, og var sysselsat med et Værk over Danmarks Krigshistorie, der, forsynet med Karter og Kobbere, skulde udkomme i 6 Qvartbind, hvoraf endeel allerede var trykt. Den Tilladelse, han havde faaet til at afbenytte det geheime Archiv, satte ham istand til, i Forening med hans militaire Kundskaber, at levere et Arbeide, der vilde udbrede nyt Lys over Danmarks Krigshistorie. Især vilde Kong Christian IVdes Characteer, som Hærfører, have fundet i ham en kraftig Talsmand; thi uden at nægte, at den Levnetsbeskrivelse af denne store Konge, som Slange har leveret, maa betragtes som et for sin Tid fortjenstligt Arbejde, er den dog for ordrig, og for ukritisk til at den med Fornøielse kan læses i vore Dage. En ulykkelig Stjerne synes at have forfulgt adskillige af vore Historieskriveres Bestræbelser. Peder Resen skrev en Atlas Danicus, som han ikke fik trykt, og af Andreas Højers Kong Frederik IVdes Historie, henliggende i Haandskrift, bliver nu først 90 Aar efter hans Død en Udgave anmeldt. Den tydske Oversættelse af Slanges Værk, som besørgedes af J. H. Schlegel, og ved dennes Anmærkninger og Tillæg havde Fortrin for Originalen, standsede ufuldendt. Samme Skjæbne havde Schlegels eget Værk, Geschichte d. Könige v. Dänemark 2c. Ove Guldberg bortreves af Statsforretninger fra sit historiske Studium, og bragte sin ypperlige Verdenshistorie, der var beregnet efter en vidtløftig Plan, kun til 2den Deels første Bind; hvortil endnu kom, at han uheldigviis ikke anvendte sit store Pund paa at arbeide for Fædrenelandets, men for den almindelige Historie. Hans grundige Lærdom understøttedes af en Smag og en Sprogkundskab, der endog i vore Dage ere sjeldne.

Frederik Sneedorf, een af de aands- og kundskabsrigeste danske Forfattere, Suhms Yndling, omkom i en Alder af 31 Aar paa sin Udenlandsreise, ved et Spring af Vognen, da Hestene bleve løbske, og efterlod, selv i den sidste temmelig skjødesløst besørgede Udgave af hans Forelæsninger over Fædrenelandets Histo-

rie, et værdigt Minde om hvad han var, og end mere om hvad han kunde blevet, dersom ikke Parcen saa tidligen havde overskaaret hans Livstraad. — Secretair Carl Joh. Møller døde 1816 under Trykningen af hans Udsigt over Christian den VIIdes Regiering, som aldrig udkom, skiøndt den var næsten færdig, i en ung Alder. — Wedel Simonsens Griffenfelds Historie er hidtil heller ikke udgiven i Trykken, ligesom overalt denne Historiegrandsker ganske synes at have nedlagt Pennen.

Der gives vist faa Nationer, hos hvilke man ligefra Saxos Tid, med saadan Iver og udbredte Kundskaber har dyrket Fædrenelandets Historie, som hos os, eller hvor Materialierne ere saa mange og velordnede, at der kun behøves en med Aand og Smag udrustet Mester til at opføre deraf en Bygning, der kunde gjøre Fædrenelandet Ære. Men allerede for henved tyve Aar siden skrev Etatsraad Engelstoft i sin Bog om Nationalopdragelse, at en saadan Krands end er at vinde, og endnu i dette Dieblik er den ikke vunden. Vel har den ligesaa lærde som smagfulde Prof. Dahlmann i Kiel nyligen lovet en Danmarks Historie, som en Afdeling af den almindelige europæiske Historie, Heeren og Uekert ville udgive; men den bliver ikke saa udførlig, som en egentlig Nationalhistorie bør være. Desuden maa en Nationalhistorie, bestemt for Indfødte, være udarbeidet i Landets eget Tungemaal, og i meer end een Henseende havde det været bedre for os, om selv Saxo havde skrevet sin Historie i sit Modersmaal istedetfor paa Latin, hvor meget hans europæiske Navnkundighed end maatte have vundet ved det sidste. Kun Engelland kan rose sig af en Fædrenelandshistorie, skreven i det brittiske Sprog af brittiske Mænd, og hvor meget Væsen de Tydske end gjøre af deres historiske Grandskninger, saa kunne de dog endnu ikke opvise en Nationalhistorie, som Humes om Engelland og Robertsons om Scotland.

Skade, at man hos os adsplitter sin Tid og Kraft paa Oversættelser i den Grad, at en tydsk Journalist (Bibliothek der neuesten Weltkunde, 5 Th. 1828) nyligen endog turde fortælle Europa: "Danmark og Sverrig befinde

sig næsten i samme Forhold til Tydskland, som Nederlandene til Frankrige. Deres Litteraturs fleste Frembringelser ere Oversættelser fra Tydsk. Af og til ere nye Oversættelser fra Fransk og Engelsk. De gode Nationalproduktioner ere sjeldne." — Virkeligen har Oversættelsesvæsenet mærkeligen tiltaget hos os i de nyeste Tider, især i Romanfaget, og Sandsen for det Originale og Nationale synes med hver Dag at tabe sig. Mueligen ligger Aarsagen dertil hos vore Skribentere. At oversætte og samle er vist nok meget lettere end selv at udtænke og udarbeide noget. Men næsten kan man ikke fortænke dem deri. De originale Arbeider, selv de bedre, lønnes i Almindelighed saa slet, at deres Udgivelse, endog naar de ikke høre til Modeartikler, er forbunden med Tab, og vinde de Bifald, saa kunne deres Forfattere ogsaa gjøre sig Regning, ikke allene paa Miskjendelse, men endog paa Forhaanelser fra visse Kanter. De fleste, især de, der have deres Rolighed kjær, ansee derfor Forfatterskab for eet af de utaknemmeligste Fag, og naar endeligen Nogen af indvortes Drift eller for Honorarets Skyld indlader sig deri, saa vælger han helst det magelige, for alt Bryderie frie, Oversættelsesvæsen.

Een af de Historieskrivere, der i sin Tid havde vundet et anseeligt Publikum og, ligesom Holberg, uden nogen anden Understøttelse, end dette ydede ham, havde kunnet levere en Nationalhistorie, var N. D. Riegels. Han manglede hverken Indsigter eller Aand. Men han lod sig alt for meget henrive af Ensidighed, og derfor udartede hans historiske Foredrag, der ofte var rigt paa Kraft og Originalitet, til Declamation, hvorved selv hans bedre Bestræbelser gik spildte. Næsten maa man sukke over, at de Franske eie i Mallet en bedre dansk Historie end vi selv, naar Talen er om en zirlig Stil og en sanddru historisk Tone. Blandt alle nyere danske Historieskrivere var sikkert Frederik Sneedorf den, der besad de fleste Egenskaber, som udfordres til dette Kald. Med en æsthetisk Sands forenede han grundige Studier, og han forstod at give sit Foredrag den livlige Colorit, uden hvilken al Historie,

var den endog nok saa lærd, bliver for Mængden, som den dog ogsaa er bestemt for, en tør Læsning.

Var end den afdøde Jahn hverken en Ove Guldberg eller Fr. Sneedorf, saa kunde hans Bestræbelse dog været af stor Vigtighed for den danske Historie. Krigshistorien udgjør en vigtig Deel af hvert Lands Historie og sjeldent falder det i den egentlige Lærdes Lod, at kjende saa meget til de egentlige militaire Videnskaber, at han grundigen og videnskabeligen forstaaer at vurdere Heltens sande Værd. En dansk Krigshistorie af en dansk Kriger var altsaa et høist ønskeligt Værk.

Blandede Efterretninger.

Kanaler og Dampskibe i de nordamerikanske Fristater. (Af et Brev fra New-York, Dat. 14 Marts.) I deres Brev af 17 Dec. gjør de mig forskjellige Spørgsmaal om dette Lands Kanaler, hvis aldeeles nøjagtige Besvarelse torde falde vanskelig, og forskjellig for de enkelte Dele af dette udstrakte Land. Daglønnen her er vel meget høj, men Daglejerne arbeide her vist saa meget som tre Daglejere i Tydskland, og maaskee som to i England; især Backvoodman. Alt Arbeidet skeer efter Accord; og flere Entrepreneurer overtage visse Kanalstrækninger, som til en bestemt Tid maae være færdige. Erie-Canalen er alene 340 (engl.) Mile lang; den dermed i Forbindelse staaende Champlain-Canal, som forener Champlain med Hudson-Søen, 64 Mile. Begge have tilsammen kostet 9,123,000 Dollars. Erie ligger 564 Fod høiere end Hudson-Søen; Kanalen, som altsaa hæver sig til denne Høide ved Hjælp af Sluser, blev paabegyndt i Aaret 1817 og fuldendt i Nov. 1825. Det er en Undtagelse fra Reglen, at dette Foretagende skete for Staten Newyorks Regning, da ellers alle Kanaler og andre deslige Foretagender drives af Privatpersoner, ved Hjælp af Actier, der for Størstedelen alle staae over pari. Erie- og Champlain-Kanalen, der betragtes som et sam-

menhængende Heelt, var det første store Foretagende af dette Slags, og har kostet fra 20 til 30,000 Dollars Milen; men ved Erfaringens Hjælp har Man nu Tid efter anden saaledes forbedret det Mechaniske ved Arbeidet, at Man nu ved Kanal-Anlæg kan anslaae det Høieste, Milen koster, naar Kanalen ikke skal gaae over alt for høie Banker, til 10,000 Dollars. Lavest regnet give Kanal-Actierne 7 Proct. Renter; men ogsaa det Dobbelte. Værdien af de Landstrækninger i den Deel af Staten Newyork, hvorigjennem Kanalen gaaer, er, ifølge officielle Documenter, stegen 100 Mill. Dollars. De nydeligste og nærsomste Stæder og Flækker skyde, som Paddehatte, op langs Kanalerne, og tillægges de sælsomste Navne, saasom: Urcia, Rom, Syracusa, Montezuma ved Senecafloden, Palmyra, Rochester og Buffalon ved Lake, Erie, Troy &c. Man befinder sig her i et eget Slags Forlegenhed, nemlig for at udfinde Navne til alle de nye Stæder og Landsbyer, som anlægges. En halv Snees Byer maae ofte hjælpe sig med eet og samme Navn, hvilket Fælledsskab vistnok med Tiden vil give Anledning til megen Forvirring. Rochester er en af de mærkeligste blandt disse Stæder. Det første Etablissement skete her 1812; men det forblev uændset indtil 1818; og nu er Rochester en By paa 7,000 Indvaanere. Pelts- og Tusk-Handelen med Indianerne ved Erie-, Huroner- og Superior-Søernes Bredder skeer ad Kanalerne. Iaar indtraadte Vinteren temmelig tidlig; de Kanalskibe, som derved frøs fast i Isen imellem Utica og Albany, havde alene Last inde for 1 Million Dollars. Vestindien og Sydamerika forsynes herfra med Meel. At angive Forholdet paa Priserne ved Indkjøbsstedet og der, hvor Kanalen ender, er umuligt; men paa mange Steder have Producterne tilforn næsten slet ingen Værd havt, fordi Transporten over Land var altfor besværlig. Naar alle Nordamerikas paabegyndte, og fra deres Fuldendelse ei længere fjerne, Kanaler blive passable, saa faae de forenede Stater en Kanalfart af 3,000 til 3,500 Mile, en Strækning, som er lig Afstanden imellem England og Amerika. — Men denne Kanalmanie er formo-

dentlig nu ogsaa paa Culminationspunctet, og vil udentvivl snart blive fortrængt af en lignende Enthusiasme for Anlæget af Jernbaner. Disse Jernbaner — som man nu overalt taler om — koste i Anlæg og Vedligeholdelse mindre end Kanaler, og Vinteren gjør ikke Afbræk i deres Brug. Man skulde tro at dette hele Land skulde snart blive ganske bedækket med dem. Man har nu den kolossale Plan at forbinde Ohio med Oceanet, endog sætte den i Forbindelse med Baltimore over Alleghany Bjergkjeden. — Skibsfarten med Dampskibe er uafladelig meget levende; sammes Maskiners Kraft er meget forstærket, og deres Indretning ualmindelig elegant. Jeg troer, at de paa Hudsonsloden farende Dampbaade ere de skjønneste; dog skal der ikke være stor Forskjel paa disse, og de paa Missisipi. (Af pol. Jour. Juni d. A. forkortet.)

At skoe Heste uden Tvang. Under Titel af: "Der Hufbeschlag ohne Zwang," Wien 1828, har den østerrigske Ritmester Balassa udgivet en Afhandling om en Maade, hvorpaa man, inden en Time og uden at anvende Tvangsmidler, kan bringe de vildeste, ondarteste og meest gjenstridige Heste til villigen at lade sig beslaae og for bestandig at aflægge deres Gjenstridighed. Methoden er grundet paa rationelle, af Hestens Psychologie hentede Grundsætninger, og Gjenstanden er af Vigtighed for alle dem, som skulle afrette Heste, for Hestehandlere, Cuursmede og for Hesteeierne selv. Methoden bestaaer alene deri, at man behandler Hestene med saa megen Mildhed og Sagtmodighed som muligt, samt at man søger at imponere disse i sig selv godmodige og ædle Dyr mere ved Smigrerier, Tiltale, venlig Omgang og Oiekast, end ved Pidsken og Kapsunen. Man maa sikkert være enig med Forfatteren deri, at ved milde Midler og ved smigrende Tiltale, Klappen o. s. v. bringes de fleste haardnakkede Heste snarere til Eftergivenhed og Lydighed, end ved Haardhed, især naar denne anvendes i Utide. Hr. Balassa siger vel ogsaa, at onde og forstokkede Heste ofte maae behandles med Strenghed, men hertil har han aldrig betjent sig af noget andet Middel, end at ryste Kapsunen, og kun sjelden brugt dens

Kraft og smertelige Virkning paa Dyrets Natur. Hr. Balassas Methode taler iøvrigt for sig selv, og det gjør ham Ære at have bidraget til, at den Haardhed og Grusomhed, hvormed Hesten, dette ædle og nyttige Dyr, bliver behandlet, fra nu af lidt efter lidt aldeles vil ophøre, hvorved da ogsaa megen Skade paa Liv og Lemmer, samt de hyppige Tab af de skjønneste og kraftigste Heste vil undgaaes. Især ville Militair-Autoriteterne vistnok have Indseende med, at der til Remontehestene fra Polen, Ukraine og Ungarn skaffes ligesaa gode Afrettere som den, hvortil Ritmester Balassa har dannet sig selv. At det iøvrigt har sin Rigtighed med den Grundsætning, at Hesten, især af de ædle Racer, aldrig maa tvinges med Stok eller Pidsk, men afrettes med langt større Held ved Tiltale, Smigrerier og Belønninger, derpaa have de mangfoldige Kunstberidere afgivet uomstødelige Beviser ved sine Skolehestes forbausende Afretning. Den Opsigt, som Hr. Balassas Skrivt vakte i Wien, var saa stor, at 3000 Exemplarer solgtes deraf i faa Uger, og i dette Oieblik ere Oversættelser deraf, i forskjellige Sprog, under Pressen til Brug for den østerrigske Armee. De medfølgende sex Lithographier ere godt og characteristisk tegnede og opfylde fuldkommen deres Bestemmelses Oiemed. (B. f. l. U.)

Struensees Fald er blevet Emne for et langt Sørgespil i 5 Handlinger. Forfatteren Michael Beer, Broder til Componisten Meyer Beer, er bekjendt af forhen skrevne Sørgespil: Clytemnestra, Bruden af Arragonien, og Paria, af hvilke det sidste vandt Bifald; de to første ikke. Det nyeste Sørgespil, i hvilket Digteren vil skildre Struensee som en ædel Reformator, der drives af den bedste Iver for Menneskehedens Hæld, og har fattet de herligste Ideer til Folkets Lykke, blev givet i München for fuldt Huus og med almindeligt Bifald, uagtet Spillet første Gang, den 27de Marts d. A., varede fire og en halv Time, til et Qvarteer for Midnat; og anden Gang, efter at Meget var udstreget til henimod Kl. 11. Anmelderen har ikke læst det Hele, men kun Brudstykker deraf i offentlige Blade. Saaledes er i Morgenblatt für

gebildete Stände April d. A. følgende Folkescene optaget i Prosa, thi bunden og ubunden-Stiil afvexler i Stykket som hos Shakspeare. Adskillige Bønder sidde i en Kro og politisere.

Skolemesteren. Efter min Mening er Struensee ikke værd, at vi kævles om ham. Han er kommen herind i Landet til Alles Ulykke. Han stifter overalt Kiv og Strid. Blander han sig ikke ogsaa i det ædle Lærefags Anliggender? Begjerer han ikke af de velbestaltede Skolemestere, at de skal lære hvad der aldeles ikke passer sig for den kjere Ungdoms Hoveder? Naar det skal gaae, som han vil, saa vil Jeres Drenge og Piger snart være klogere end I. Men saavidt skal det ikke komme; det skal jeg sørge for.

Hooge. (en Bonde) Ja, han vil tænde Lys overalt, hvor man burde slukke det. Kan nu ikke enhver lade trykke hvad han vil? I tør nu ikke tager Jer en Slurk mere end I behøver, uden at Klokkeren i Morgen kan lade trykke om Jer: i Gaar var Skolemesteren beskjænket.

Skolemesteren. Lad ham det, om han tør. Jeg gad nok see —

Hooge. Det vil I see, og I kan ikke forbyde det. Folk kalder det Pressefrihed, men den, som ikke altid lever som en hellig Mand, kan komme bansat i Presse derved.

Babe. (en Barberer) Lev som en hellig Mand, saa skader det ingen. Paa denne Maade kan I jo ogsaa sige Andre Jer Hjertens Mening, og tør, hvis det lykkes Jer, yttre Jer baade om Struensee og Regjeringen.

Hooge. Ei hvad yttre, jeg vil ikke yttre mig, jeg vil holde Munden, men det skal de Andre ligesaa. Hver bør feje for sin egen Dør.

Skolemesteren. Tal ikke saa forargeligt, Mester Babe! Hvortil regjeres vi, naar vi skal yttre os mod Regjeringen? En god Regjering maa regjere Alt, Hjerte og Pung og Mund og Pen. I en god Stat er det, som Hooge paa saa hjertelig og simpel en Maade udtrykker sig, en Hovedgrundsætning, at holde Munden; thi den, som taler og trykker, maa ogsaa imellemstunder tænke, og for tro Undersaatter er intet farligere end Tankerne.

Babe. Men Tankerne kan I ikke forhindre.

Flyns. Det kan altsammen være mig ligemeget, naar kun ikke det, Struensee har foresat sig, bliver udført.

Babe. Og det er?

Flyns. At han har foresat sig, at gjøre os Bønder i Danmark og Hertugdømmerne til frie Folk. Jeg vil ikke være fri og uafhængig. Hvad er der da Stort i det, at jeg maa dyrke min Ager for Herremanden? Derfor føder han mig jo ogsaa, og sørger for mig, og en Dragt Prygl døer man ikke af. Naar vi vare fri, maatte vi pine og plage os, vare vore egne Herrer og maatte betale Skatter.

Babe. Og for din Eiendom, for din Glæde, at kunne kalde, hvad Du besidder, Dit, gad Du ikke sørge?

Flyns. Ih, naar en anden sørger for mig, saa er det mageligere.

Skolemesteren. Det er den første fornuftige Tanke, jeg attraperer Dig i Flyns. Med Friheden kom ogsaa tillige Oplysningen, den moderne Forgift — Jer Død.

I Kjøbenhavns flyvende Post for d. A. læses i No. 56 en Bedømmelse over dette Sørgespil og det vises deri, hvorledes Digteren har som flere tyske Skribentere, gjort sig skyldig i en falsk og lidet skarpsindig Fremstillelse af de Struenseeske Begivenheder i Danmark, og hvorledes især tyske Recensentere vise en skammelig Uvidenhed om det, de paatage sig at bedømme. — Kjøbenhavnsposten har ogsaa noget om dette Sørgespil; og især i Nr. 68 en oversat Artikel af Abendzeitung Junii d. A. No. 154 med Anmærkninger.

(*) Napoleona (Af Engellændernes Fabler). Napoleon betragtede en Dag stiltiende et skjønt Malerie i Galleriet i Louvre. Henvendende sig pludseligen til Baron Denon, sagde han: "et herligt Malerie, Denon!" Et udødeligt Værk! svarede denne. "Hvor længe kan et saadant Malerie vel vare", spurgte Napoleon. Naar det omhyggeligen og paa et godt Sted opbevares, kan det holde sig i 500 Aar, var Denons Svar. "Og en Statue, hvorlænge kan den vel holde sig?" spurgte Keiseren fremdeles. "Henved 5000" svarede hiin. "Og det kalder

Udødelighed?" raabte Napoleon bittert. — Følgende Anecdoter bleve for tolv til fjorten Aar siden fortalte af en fransk Officeer, ved Navn Fullope, der havde været Øienvidne, med Opgivelsen af Datum og Sted — som imidlertid vor Meddeler har glemt. — Napoleon havde den Vane, naar han tænkte efter over eet eller andet Project, at snuse overordentlig meget Tobak af en Daase, som han bestandigen bar i sin Vestlomme. Kort førend et Slag, stod han engang, nedsjunken i dybe Tanker, for en Caminild, og legede med sin Daase; pludseligen falder ham noget ind, han sætter Daasen paa Kanten af Caminen og iler ud. Han vender snart tilbage igjen; griber efter Daasen, for at tage en Prise deraf; men da det forekom ham, som Tobakken var ganske besynderlig at føle paa, saa undersøger han den nøiere, men finder dog ikke Farven forandret. Daasen var ogsaa ligesaa fuld som forhen og stod paa samme Sted, hvor Napoleon havde sat den. Han havde kun været meget kort Tid borte; ingen havde været i Værelset, da han forlod det og ingen fandt han der, da han kom tilbage. Napoleon kaldte en lille Hund ind, og gav den en Prise af den mistænkte Tobak; det stakkels Dyr fik strax Convulsioner, og døde snart derefter. Da nu en Tjener, som blev kaldet, ikke bestemt kunde sige om Nogen havde været i Værelset, eller ei, saa befalede Napoleon ganske roligen, og uden at gjøre noget videre Spørgsmaal, at man skulde begrave Hunden, viseligen overveiende, at Dagen førend et Slag ikke var det rette Tidspunkt til at udsprede det Rygte, at man havde Planer mod hans Liv. — Udmattet af vedholdende Anstrængelse lænede Napoleon sig en Dag, under en stærk Kanonade, til Hjulet af en Kanon og var i Begreb med at tage en Prise af en ved hans Side staaende Officeers Daase, da en Kanonkugle pludseligen dræbte denne. Uden at forandre et Ansigtstræk eller røre et Lem, men ene beklagende sin Vens Død, vendte han sig til en anden Officeer, og bad ham om hans Daase: thi vor Kammerat, meente han, har sandsynligviis medtaget sin." — Det er almindelig bekjendt, at Napoleon var en fortræffelig Rytter; ogsaa huede det ham, ligesom Alexander den Store, at bestige enhver nok saa vild Hest. Ved en Leilighed fremførte man ham en smuk, meget vælig Hest, som Foræring fra en Ven. Efterat han noksom havde betragtet og beundret Dyret, vilde han svinge sig op paa det, men forandrede sine Tanker, og befalede ganske imod sin Sædvane, en Tjener at ride den. Denne svingede sig op paa Hesten, men i det han vilde ride afsted, skete en pludselig Explosion i Sadlen, hvorved det stakkels Menneske blev sønderknust.

Ifølge Breve fra Warschou af 14 Juli havde den dramatiske Digter Harro Härring, bemeldte Dag om Morgenen Audients hos H. Kejserl. Høihed Storfyrste Konstantin, og blev, efter den naadigste Modtagelse, ansat som Junker i Garder-Uhlan-Regimentet: Storfyrste Konstantin. Allg. Zeit. 214.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 August 1828.

		à	
Hamburg 2 M. —			
à vista 215			
Species 218			
Specier solgtes til			
13 Rbmk. 1¼ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler			
pr. 100 Specier	155½	156	Rbd. Sedl.
Svenske Sedler			
pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	—	Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	—	Rbd. Sedl.
Dito Dito	80	—	i Banco.
Nationalbank Obligationer			
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	—	Rbd. r. S.
Dito Dito	111¼	—	i Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.			
Renter pr. 6 Januar	99½	100	Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan			
ved Hambro & Søn	106	—	i Banco.
4 pC. nye norske Oblig. ved			
Dito lydende paa r. S.	96	—	r. S.
4 pC. Dito Dito . . .	98	98½	i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	—	i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	60	60¼	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 67.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 19 August 1828.

(*) Oeconomiske Meddelelser efter en Rejse.

(Sluttet. See forrige Nr.)

Paa Reisen havde han hos sig Topographie von Dänemark von Pauly, som han havde kjøbt i Kjøbenhavn, den er udkommet i Aar. Han roeste den meget, som en med Flid udarbeidet Bog, men tilstod, at et sligt Værk, naar det skal have den fornødne Paalidelighed, maa udarbeides under et Collegiums Authoritet, som gjennem de civile og geistlige Embedsmænd offredes de fornødne Oplysninger til en bestemt Tid efter en given Plan. Det vilde være særdeles at ønske, og var i mange Henseender et nødvendigt Værk. De samlede Efterretninger vare snart redigerede i et Contoir efter Alphabetet, at de kunde trykkes.

Han viste mig zweiter Bericht des Herrn W. Jacob an die Englische Regierung über den Anbau u. Absatz des Getraides in mehreren europäischen Continental-Staaten. Hamburg 1828, den koster 2 Mk. lybsk. Den udbreder sig meget over Agerbruget i Dannemark og Holsteen, man seer, at han har bereist Riget, men ei været i Nørrejylland. Om Nørrejylland anfører han, at det indeholder 5,600,000 Acres (en Acre er 6 Skpr. Land) og har en Befolkning af 450,000 Sjæle, d. e. 12½ Acre paa hvert Menneske, eller 9 Tdr. Land, som lever for det meste af Fisk, Rug, Boghvede, Kartofler. Sjelland holder efter ham 1,800,000 Acres, med 445,993 Sjæle. Den hviler paa en Coralklippe, som Tiden har forvandlet til kalkagtig Jord, og bedækket med Sand, Leer og Muld. Fyen og Langeland har 830,000 Acres med 70,000 Beboere. Til Exempel paa Jordegods anføres et Gods i Fyen, som har en Hovedgaard paa 800 Acres, med et Mejeri paa 150 Køer. Godset har 36 Bøndergaarde, som gjøre Hoveri, hver Gaard har fra 60 til 70 Acres. Afgifterne til det Offentlige med Commune-Afgifterne ere aarlig 220 P. St. Godset holdes i 12,000 Pd. St., men Ejeren er villig til at sælge det med et Afslag af 2,000 Pd. St. Der er Skov og Fiskeri samt Tiender til Gaarden. I October 1827 var Hr. Jacob her i Landet, og til den Tid var det hele Oplag af Kornvare i alle Magaziner i det egentlige Dannemark, efter hans Indberetning, 4,700 Qvarter Hvede, 7,500 Rug, 48,000 Byg, og af Havre intet. Den aarlige Udførsel af Riget angiver han efter et Middeltal at være af det egentlige Dannemark 28,625 Qv. Hvede, 141,122 Qv. Rug, 188,523 Qv. Byg, 50,903 Qv. Havre. (En Qvarter er 2 Tdr. dansk). Det meste Korn gaaer til Norge, det øvrige til Spanien, Portugal og Madera, til andre Tider Noget til Holland. Af dansk

Korn er Byg det bedste. Befolkningen tager stærkt til, den var efter ham i 1816, i Danmark selv 931,600 Mennesker, men i 1827, 1,200,000. Han har benyttet danske Skrifter. Mejerierne indbringer efter ham paa Herregaardene 50 til 55 Pund Smør pr. Koe. Angaaende Hertugdømmene har han fulgt den Oplysning, man har givet ham i Hamburg, og tilføjet de Efterretninger som enkelte Godsejere have meddeelt ham; han nævner Grev Rantzau, Christopher Eckard, Blohm, Iversen paa Svensbye i Angeln. Den holsteenske Hvede, siger han, er ei saa god, som den engelske, naar den engelske gjelder 60 Sh. pr. Qvarter, sælges den holsteenske for 54 eller 55. Herfra maa regnes i det mindste i Omkostninger for Afsenderen 10 Sh. pr. Qvarter for Fragt, Assurance, og andre Afgifter. Med en Capital af 500 til 1,500 Pd. St. kan man forpagte en stor Gaard i Hertugdømmene, men i England maa Forpagteren have en fire Gange større Capital, han maa have en Capital af 5 til 6000 Pd. St. Med megen Flid ere de holsteenske Godser dyrkede, og give tilvisse det 10de Korn, men Bøndergodset kun det 6te eller 7de Korn. Efter et Middeltal udføres aarlig af Hertugdømmene af Hvede 78,602 Qv., af Rug 54,707, af Byg 74,971, af Havre 130,729. Mejerierne ere betydelige, meget Smør og Ost uføres samt Kjød og Flesk. Den højeste Indtægt af Mejeriet forefandt han hos Grev Rantzau paa hans Godser, han havde af Smør 131 Pd. dansk af Koen. Om Hamburg siger han, at den udfører aarlig af Hvede omtrent 43,419 Qvarter. Fra Bremen udføres en Deel Korn, der har Oplaget været i de senere Aar fra 24,000 til 33,000 Qvarters af Hvede, Rug, Byg, Malt og Havre. Fra Hertugdømmet Oldenburg udføres aarlig 1089 Qv. Hvede, men i 1824 og 1826, da Indførselen til England var tilladt, 18,993 Qvarter. Oplag paa Speculation haves i Elsfleth og Naboelauget. Efterretningerne fra Ostfriesland ere gode, han regner den Provindses aarlige Udførsel til 20,625 Qvarter, og 100 Pd. Smør regnes der af Koen. De fleste Efterretninger fra Landene ere meddeelte af de engelske Consuler. Resultatet er, at aarlig udskibes af Hvede fra Preussen 219,064 Qv., fra Meklenburg 66,456 Qv., fra Danmark 104,368 Qv., fra Hamburg 43,419 Qvarter.

Efter Meddeling fra Consul Gibson, dateret den 31 Januar 1828, var Forraadet af Hvede i Øst- og Vest-Preussen saaledes til den Tid:

Danzig	230,600 Qvarter.
Elbing	48,000 —
Königsberg	167,000 —
Memel	3,000 —

Stettin, Colberg, Stolpe, Greifswalde og Stralsund	5,200 Qvarter.
Rostock	25,000 —
Wismar	10,000 —
Lybek	24,000 —
Kiel	5,500 —
Tønning	9,000 —
Hamburg	25,000 —
Bremen	22,000 —
Kjøbenhavn og Korsøer	4,800 —
	579,100 Qvarter.

Under Laas befandt sig i Storbritanien 176,283 Qvarter, derimod i 1825 var Oplaget paa Toldboden 251,446 Qvarter. Af Rug var Oplaget saaledes:

Danzig	9,000 Qvarter.
Elbing	6,000 —
Königsberg	35,000 —
Memel	1,650 —
Stettin	120 —
Det egentlige Danmark	8,500 —
Tønning	1,500 —
Kiel	1,500 —
Hamburg	5,800 —
Lybek	3,600 —
Bremen	12,000 —
Rostock	7,000 —

Hvor Rug er Menigmands Brødkorn tiltager Forbruget hurtigere end Productionen. Skriftet er ikke uvigtigt for en Kornhandler, og har fleersidig Værd, da det har officielle Meddelelser fra Consulerne til den engelske Regjering.

(*) Om Præste-Offer.

Det er en gammel Klage lige siden Reformationen, at naar Præsten har gjort Menigheden imod eller enkelte Lemmer, da har Afkortning i Offeret været Straffen. — Disse Afstraffelser, og følgelig Anledninger til Klage ere langt hyppigere nu end før. Siden Irreligion og Hovmod blive mere gjængse iblandt Almuen end forhen, siden Præsten blev Forstander for Skole og Fattigvæsenet, ere der langt flere Collisioner imellem ham og Menighederne end forhen, følgelig fra Almuens Side flere Anledninger, hvor den efter sin Mening maae give ham sin Misnøye tilkjende, som nu lettest og uden al Ansvar kan skee, ved at nedsætte Offeret. Langt oftere er det og nu Tilfældet end forhen, at man aldeles ikke offrer. — Dialoger, som følgende ere meget almindelige.

Præsten. Du har siden 1819 offret mig til hver Høitid for din Kone, dig selv, og dine to confirmeerte Børn: men sidste Høitid indskrænkede du dig til 8 ß. det er 2 ß. pro Persona. Du veed, at Jeg har dobbelt saa store Udgifter som min Formand, og skal dog nøies med $\frac{1}{4}$ af hvad han og Jeg før har faaet. Den Regning er ikke god at klare.

Bonden. Ja deri er han selv Skyld. Mulcterte han mig ikke sidste Efteraar for 6 ß. fordi min Dreng 2 Dage havde været af Skole?

Præsten. Du tager feil Peder. Det var hele Commissionen, som fandt, at dine Skoleforsømmelser ikke kunde passere upaaatalte.

Bonden. Ja da sagde N. N. da han krævede mig, at hverken han eller den anden Skoleforstander vilde have mig mulcteret; men at Præsten nødte dem dertil.

Præsten. Men du veed jo nok, at Forordninger og Rescripter strengelig holde over Skolegangen, og gjøre Præsterne ansvarlige i den Henseende.

Bonden. Ja bryder han sig om alle Forordninger, det gjør Jeg ikke, saa kan han jo lade Forordningen ofre sig! Jeg ofrer ikke meer. Han kan jo klage over mig. Jeg kan selv læse for mine Børn, og behøver ingen Skole.

Nu maa Læseren vide, at den Person, som fører et saadant Sprog, ikke kan læse en Linie uden Anstød, ikke skrive sit Navn.

Det behageligste ved denne hele Historie er, at Præsten ikke kan undvære de 8 ß. og tør af denne Aarsag ikke give Afkald paa Bondens Offer.

Nu en Dialog af samme Art, men i anden Anledning.

Præsten. Nu min kjere Niels, har du faaet de resterende Penge til de Fattige indkasserede.

Fattigforstanderen. Jeg har faaet dem, uden de 4 ß. som Husmand N. N. var ansat for at yde i dette Qvartal, han svoer paa, at han ikke gav 1 ß.

Præsten. Ja saa maae vi have en Restanceliste forfattet, og indsendt til Amtmandens Approbation.

Fattigforstanderen. Ja Jeg veed ikke, om der udrettes noget med de Restancelister. N. N. svoer paa, at han ikke vilde give, om Sognefogden end kom til ham paa Udpantning.

Præsten. Men kjere Niels, hvor kan du tale saaledes, da du selv har været med at forfatte Ligningen, og fandt, at denne velhavende Mand burde yde noget.

Fattigforstanderen. Ja nu vil Jeg heller ikke have mere med det at gjøre; man lægger sig ud med alle sine Naboer. Desuden maae vi jo daglig give til Betlerne, dem skaffer Præsten os ikke frie for, og dog vil han, vi skal give Almisse til dem i Sognene.

Præsten. Ja men du veed nok, at afskaffe Betleriet overgaaer mine Kræfter, og ligger uden for min Embedskreds.

Fattigforstanderen. Ja men det bliver hans egen Skade med det Fattigvæsen. Farvel.

Præsten. Du vil dog blive, og underskrive Restancelisten, ellers maae du hertil at underskrive den, eller Jeg maa sende den til dig.

Fattigforstanderen. Ja lad mig saa faae den. Men tag nu en anden Fattigforstander. Jeg kommer ikke mere.

Læseren vil nu synes, at den offentlige Velfærd har lidt mere, end de 4 ß. er værd, for disses Indkrævelse. Men nu kommer Humlen.

En nye Dialog. —

Præsten. God Dag, min kjere Thomas. Denne tier stille, men seer vred ud. Præsten forventer sig intet got, men maae dog vedblive. Hvormed kan Jeg være dig til Tjeneste?

Thomas. Kan Jeg faae Christen frie i Sommer for Skolegang?

Præsten. Du veed nok, at Christen læser maadelig indenad, var 9½ Aar inden han kom i Skole, og er trykken, og tungnem.

Thomas. Jeg hører altsaa, at Drengen skal gaae i Skole i Sommer. Ja det er Magen til, at Jeg skal give Fattigpenge, som Jeg aldrig har givet før.

Præsten. Ja min kjere Thomas: at de, som have noget, skal give til dem, som ikke have, er grundet i Sagens Natur og Kongens Anordninger. Imedens du blot ernærede din Kone og Børn ved dit Arbejde affordrede Fattigcommissionen dig Intet: men siden du i Fjor arvede 150 Specier, fandt vi, at du burde yde 4 ß. qvartaliter til de Fattige. — Besynderligt nok, at før du arvede, ofrede du mig 8 ß. til Høitiden, men siden du har arvet, affærdiger du mig med 2 ß. Vær saa god, der har du dem til Hjelp til din Fattigskat.

Thomas. Naa, Jeg skal give Præsten Skat, fordi min Moster er død. Ja det er godt. Jeg gjør ham ingen Høstdag i Aar, eller ikke betaler Jeg derfor. Jeg kan behøve mine Penge til Skatterne, han lægger mig paa. Han kan jo stevne mig. Kan han reise derefter, kan Jeg og.

Men talte Niels ikke med ham om mig i Gaar?

Præsten. Jo, han sagde, at du ikke godvillig vilde betale de 4 ß.

Thomas. Men Niels lovede mig, at det skulde blive gjort om.

Præsten. Derom talte Niels ikke, og har han lovet dig det, saa har han lovet det, han ikke kan holde.

Thomas. Ja han er, som han altid har været. Profit skal han ikke have deraf.

Man seer, at Niels og Thomas havde gjort Complot, at den første skjøndt Fattigforstander agerte den sidstes Sag. Hvilke Følgerne vilde

være, og det Ubillige imod andre brød han sig ikke om.

Imod Offer i Almindelighed som Embedsindkomst kan indvendes meget. At disse Gave-Imodtagelse udgjør en Deel af den offentlige Gudsdyrkelse, synes virkeligt upassende. Reformatorerne selv have indseet det, og haabet sammes Afskaffelse. *) Imidlertid som en Kjerligheds-Yttring af Menigheden imod Præsten, hvis Imodtagelse finder Sted uden for Kirken, har det dog noget for sig, og naar Præsten blot er Præst og Sjelesørger, kan han endog i denne Indretning finde Anledning til gavnlige Betragtninger over sig selv; thi dersom nogen Ond og Gjenstridig formedelst Præstens kjerlige Erindringer, og hemmelige Paamindelser vil vise sit skadefroe Sind, ved at afknappe ham i hans liden Embedsindkomst, maae han tage til Følge Peders Erindring i hans første Brev 2, 19. Og som Kors i Almindelighed har sin gode Side, saa og dette, og kan tjene til at bevare Præsten fra hierarchisk Sind.

Et gandske andet Udseende antager Sagen: naar Præsten er paalagt Skatter og Pensioner, og disse Afgifter ere beregnede med Hensyn paa hans Indtægt i det hele, altsaa og paa Offeret. — Skal Udgiften udredes uden Afkortning, maae den beregnede Indtægt ligeledes indkomme. Ellers bliver Productet for det trykkede Partie Mismod, og af denne kommer der intet godt ud. Langt betænkeligere blive disse Menighedernes frivillige Gaver, naar Præsten betragtes som Statens verdslige Embedsmand, som Formand for Skole og Fattigvæsenet. Jo mere samvittighedsfuld og anordningsmæssig han antager sig disse Indretninger, (og saaledes bør de jo besørges), desto mere Misnøje opvækker hans Færd i Menigheden, desto flere Anledninger troer Bonden at han har til retmæssig Harme **) imod Præsten, desto mere skal ham afkortes. — Nu

---

*) Calvini institutio pastoribus futuris.

**) Dolor justus er et Yndlingsargument hos den jydske Bonde, hvormed han retfærdiggjør enhver lidenskabelig Gjerning og Ord.

ville disse Afknappelser allerede have skadelige Følger, naar de blot vare Indskrænkninger af den en Embedsmand tillagte Løn, men da de nu endog ere Afkortelser af det, hvormed han skal udrede mange Skatter og Afgifter, i hvilke han ikke kan afkorte en eneste Skilling, og han dog imod denne Adfærd ikke kan sætte ringeste Modstand, saa leder dette lettelig til et Mismod, som har yderlig Græmmelse til Følge.

Men, vil man sige, det er jo fuldkommen grundet i Lov og Anordninger, at Præsten skal nyde Offer, og Omstændighederne, under hvilke det skal ydes, endog bestemte. Præsten maa altsaa i den som i andre Henseender have Recurs til Øvrigheden.

Denne Indvending har noget for sig, men langt mere imod sig. — En Hovedgrund, hvorfor dette ikke kan hjelpe Præsten, og i Grunden den afgjørende, er, at Øvrigheden vel kan bestemme og befale at Vedkommende skal ofre, men ikke bestemme, hvor meget der skal ofres. Naar nu en Bonde, for at give Præsten et haandgribeligt Beviis paa sin Ugunst, lader være at ofre, Præsten klager, og Vedkommende befaler Bonden at ofre, men intet Maximum eller Minimum bestemmer, fordi Loven Intet bestemmer, saa kan Bonden, som ellers pleiede at ofre 2 Mk. til Højtidsoffer for sig, Hustrue, og Børn, jo opfylde Befalingen, og affærdige Præsten med 1 ß. Denne har altsaa mere tabt endog i det numeraire, end om han havde tiet reent stille. — Men selv at faae en saadan Resolution, kan være ledsaget med Vanskeligheder, som ikke allene kan, men bør afholde Præsten fra Klage. — Vedkommende kan jo sende Præstens Klage til den Anklagedes Erklæring. I saa Tilfælde opofrer Almuen det yderste, for at soutenere sig. — Den Anklagede faaer for Betaling en Erklæring skrevet, hvori indeholdes Gravamina imod Præsten, som vel ere ubeviiste, men dog angribende. Denne remitteres Præsten i Stedet for Offer. Hvad skal han nu gjøre? Det klogeste, ja endog honetteste er, aldeles Intet at gjøre; thi i Anledning af et stiklende og fornærmeligt Svar paa en retfærdig Klage, at indlade sig i en vidtløftig og kostbar Injurie-Proces, vilde være uklogt af Præsten, som behøver sine faae

Penge til andet. — Den eneste Trøst for Præsten, om han behøver denne, er, at den Anklagedes Bekostning paa Erklæringens Affatning har kostet denne mere, end hans sædvanlige Offer vilde have beløbet sig til i hele Præstens Embedstid.

Men Bonden veed endog i den Henseende en anden Udvej. Paa Spørgsmaal, hvorfor han ikke ofrer, erklærer han ofte: at Aarsagen er Fattigdom. Naar Øvrigheden faaer dette Svar kan og bør den jo intet bestemme, før Præsten har afbeviist Bondens Angivende; men paa en saadan Bevisførelse, som da maatte skee ved Tingsvidne, og som i al Fald vilde være mislig, kunde Præsten let faae større Bekostning end ti saadanne Familiers Offere kunde indbringe ham i hele hans Embedstid.

Resultatet er: at paa Offer, som en aldeles usikker Embedsindtægt kan man ikke bygge, naar Talen er om hvilke Skatter og andre Paalæg en Præst kan udrede, og at det for de verdslige Embedsforretningers Skyld, som ere ham overdragne, var ønskeligt, om Sagen var indrettet paa en anden Maade.

Indenlandske Efterretninger.

Generalregnskabet for Aalborgs Sparekasses 4de Aar fra 30 Juni 1827 til samme Tid 1828 er trykt (i Aalborgs Avis 120.) I samme Aar har Interessenternes Antal været 844, der have indestaaende i Kassen 82707 Rbd. 20 ß. Rpr. Ved forrige Aars Slutning var Antallet 682 og deres Indskud 62507 Rbd. 91 ß. Altsaa for i Aar en Forøgelse af 162 Interessentere og af Capital 20199 Rbd. 25 ß. Af Sparekassen tilbagebetaltes i dette Regnskabsaar den ikke ubetydelige Sum 20265 Rbd. Repr., som i Almindelighed uddroges til Anvendelse ved Bosættelse, Børns Anbringelse, Giftermaal o. s. v.

Af bemeldte 844 Interessentere vare mere end Halvparten Børn, 446 Børn have saaledes indestaaende her 30418 Rbd. 34 ß. (i Fjor havde kun 317 Børn indskudt.) Desuden staaer

for 18 Disciple af Aalborg Cathedralskole indsat 971 Rbd. 1 ß. indtil de afgaae til Academiet. For 136, ugifte Fruentimmer staaer i i Kassen 19941 Rbd. 16 ß. (ifjor havde 127 den Sum 16277 Rbd.) og 103 Tjenestefolk, saavel af Aalborg som Omegnen, have i alt indestaaende 10593 Rbd. 71 ß. (ifjor havde endnu kun 76 benyttet denne Indretning.) Fremdeles have 10 Haandværkssvende indestaaende 1043 Rbd. 34 ß. 11 Haandværksmestere og Borgere 1575 Rbd. 90 ß., 29 Forvaltere og Contoirbetjente (deriblandt 3 Toldbetjente og 4 Handelsbetjenre) 5674 Rbd. 43 ß. For 26 geistlige og verdslige Embedsmænd gjemmer Kassen i alt 4133 Rbd. 28 ß. (deraf har 5 Præster 965 Rbd. 6 ß., 10 Degne 1136 Rbd. 48 ß., 4 Skolelærere og Seminarister 827 Rbd. 43 ß. og 7 civile Embedsmænd 1204 Rbd. 27 ß. at fordre.) Endvidere er af 4 Underofficerer indsat 198 Rbd. 20 ß. og af 4 Søfarende 488 Rbd.) 5 ß. Af bosiddende Bønder, saavel Gaard- som Huusmænd, have 31 nu i Kassen 4663 Rbd. 18 ß. (ifjor havde 19 3021 Rbd.) altsaa 12 flere Interessentere i Aar af denne Klasse. De øvrige 3006 Rbd. 39 ß. indestaaer for 26 forskjellige Foreninger, som Laugskasser, Skolekasser, Fattigkasser, Sygekasser o. s. v.

For Holstebroes og Omegns Sparekasse er en Extrakt trykt af Regnskabet fra 21 August 1827 til 11 May 1828, og fulgt med den Viborgske Avis. I bemeldte Tidsrum var i alt i Sparekassen indsat 6266 Rbd. 86 ß. rede Sølv, saaledes af 63 Børn i alt 1170 Rbd. 56 ß.; af 28 Tjenestefolk 1502 Rbd.; af 8 ugifte Fruentimre udenfor Tjenesteklassen 912 Rbd.; af 5 Gaardmænd og Husmænd af Bondestanden 292 Rbd.; af 22 Embedsmænd og Borgere, og blandt dem af Landsby-Skolelærere 1913 Rbd. 16 ß.; af 6 Personer som ikke kunne henregnes til anførte Klasse 184 Rbd. 86 ß. Sparekassen er i det korte Tidsrum af ikke fuldt 8 Maaneder tiltaget langt mere end man efter Egnens Lokale og øvrige Omstændigheder torde haabet. — Af Kassens Fond staae 5600 Rbd. i den kongl. Kasse.

Det er at haabe, efter hvad saa ofte fra Jylland er yttret om Laanetrang, og om de Summer, som ved Sparekassen unddrages Cirkulationens Fornødenheder, at bemeldte Sparekasses patriotiske Bestyrere vilde til deres Omsorg for deres Egns Tarv ogsaa føje den, at der med Sparekasserne forbindes Laane-Indretninger, som jo kunne bestaae med fuldkomneste Sikkerhed, efter hvad der paa adskillige Steder er prøvet.

I Randers Avis No. 97 spørges hvorfor Randers og dens Omegn ingen Sparekasse har faaet? "Naar, heder det iblandt andet, Reglerne for Sparekassen i Randers bleve lignende hine i Veile, vilde hurtigen en stor Mængde indfinde sig. Imod den bedste Indretning kan gjøres Indvending, hvorfor da ikke ogsaa imod denne her; det rigtigste her er at handle og ikke at disputere; kun ønsker Indsenderen, at Mænd, som i flere Henseende vare denne omhandlende Sag voxne, med Kraft vilde fremstaae og virksom tage sig af den, da vilde Alt hastigt komme til Maalet, som sandelig er Manges inderlige Ønske. Held og Lykke ønskes!!"

I Randers Avis No. 97 læses følgende: "Natten til den 12te denne Maaned har en Ræver brudt ind i en Gaard i Nærheden af Randers, og dræbt en Moder med hendes Mand, 9 Sødskende og 11 Børn, samt en anden Moder med 7 Børn. Den første Moder var en simpel Gaardhøne; den anden en Kalkun. Ræveren formodes at være en Skinderhannes af Ilder eller Maar. Han har med sin Bande huseret længe her i Egnen, og reent udryddet baade Alliker og Skader og andet nyttigt Fiederkræ. Anmelderen troer, at den, der kunde opfinde et probat Middel til at blive af med slige Gjæster, gjorde Verden mere Nytte, end den, der har opfundet Dampkanoner. Imidlertid tager Man, til et saadant Middel er opfundet, ogsaa tiltakke med et og andet godt Raad, den gunstige Læser kunde faae i Sinde at meddele. Ikkun bemærkes foreløbigen, at Saxe, Fælder m. m. hidtil forgjæves have været anvendte. u. s.

Sidste Torsdag den 14de løb et nyt Linieskib af Stablen, bygget til 84 Kanoner, og gaves Navnet Waldemar.

Til Orlogsskibet Waldemar.

Fryd!
Waldemar, løst af den bindende Lænke
Styrter sig, kneisende stolt med sit beegsorte Bryst,
I codaniske Bølge.

Død!
I Røg indhyllet og Damp, under Folkejubel,
Du, kongelige Kæmpe, forlod din fædrene Jordbund,
For, udspyende Død af aabnede Svælge,
At værne om elskede fædrene Kyster.

Seir!
Du Dannemarks ældgamle Pryd
Kjækstridende, djærve, kjækdøende Søemand!
Seierkronet hjem din Æt vil seirende Waldemar føre,
Eller døe!

†

Det er bekjendt at vor afdøde geniale Maler Professor Lorentzen efterlod sig en Samling af Malerier, Kobberstik etc. En Deel af samme Samling skal Onsdagen den 20de d. M. sælges ved offentlig Auktion i de af den Afdøde beboede Værelser paa Charlottenborg Slot i Stue-Etagen. Af hans egne Arbejder findes her for det meste alene nogle af ham anlagte og halvfærdige Malerier, af hvilke dog endeel kunne have Interesse, samt nogle af ham forfattede skjønne Copier efter Ostade, Ruisdal og Greuze. Derimod indeholder Samlingen adskillige fortrinlige originale Malerier af fremmede Mestere, blandt hvilke Kjendere isærdeleshed ansee et Landskab af Hobbema og et Portrait af en gammel Bonde af Denner, som sjeldne og høist udmærkede Arbejder af disse Mestere. Som fortrinlige Arbejder fortjene ogsaa blandt flere at nævnes: et Landskab af van Bergen, Barnemordet i Bethlehem, Skizze af v. Dyck, et Søestykke af v. d. Velde, et Landskab af Pynakker, et italienskt Landskab af Dahl og 2de Stykker af Gebauer. Blandt Mærkelighederne ved denne Auktion hører og et interessant Portrait af Holberg, pousseret i Vox af den berømte Medailleur Arbin efter Naturen. Blandt Kobbere findes ligeledes mange særdeles gode Nummere.

Blandede Efterretninger.

"Hvad er Menneskelivet? Svaret bliver: En Tilstand hvori Mennesket befinder sig i en evig Kamp med Naturen og tildeels med sine Medmennesker, med sin egen sandselige Natur og med sine Tilbøieligheder, en svævende Tilstand imellem Aande- og Sandseverdenen, hvori Menneskets Aand snart hæver sig i Veiret og snart synker tilbage. Den føler, at dens Ufuldkommenhed er grundet i, at den først nu begynder at kige ind i Aandeverdenen, og begynder først at arbeide sig frem til at blive et fornuftigt Væsen; men at det dog tillige er udrustet med en udmærket Kraft til at bringe det stedse videre i det Gode, eller i det mindste til altid at stræbe derefter, og at modsætte sig det Ufornuftige og det Onde. Men indeholder denne Følelse ikke Pantet og Forvisningen om en desto høiere Bestemmelse? Ved at betragte Menneskelivet bliver det klart for Menneskets Aand: at dens Tilstand her i Jordlivet er for ophøiet til at være et blot Spil, og for ringe til at den kan betragtes som noget fuldendet." (Af Sophrosyne.)

Dr. Julius af Hamborg har udgivet sine i Fjor i Berlin holdte Forelæsninger over Fængselsvæsenet, eller over Fængslers Forbedring, udgaaende Straffede rc. med Anmærkninger, betydelige Tilsætninger, og fire oplysende lithografiske Blade, fra den Stuhrske Boghandel i Berlin. Værket er tilegnet Hs. K. Højhed Kronprindsen af Preussen.

I Hall. Lit. Zeit. März 1828 læses en Recension over Van der Veldes sämmtliche Schriften, 25 Bände, 3te Aufl. 1824-26. Recensentens endelige Dom over denne ogsaa paa Dansk meget læste Forfatter lyder saaledes: Van der

Velde vilde skrive historiske Romaner, i det han overalt gav dem en af den virkelige Historie tagen Baggrund. Men til sin egen Skade opfordrer han derved til en Sammenligning med den meest udmærkede Romanforfatter i denne Art, vor Tid har frembragt, Walter Scott. Endskjøndt det ikke kan nægtes, at Van der Velde kjendte og paa sin Maade forstod Historien, ligesom og at sammensanke characteristiske Træk og at anbringe dem ved sine Billeder, som ejendommeligt Costume, saa kan man dog ikke fragaae, at hos ham det ene Billed temmeligen seer ud som det andet; alle minde, ved en vis Familielighed, om deres fælles Oprindelse; hverken Characterer eller Situationerne ere gjennemtrængte af den Tids og Nations Aand, de tilhøre. Vi see ikke livagtige Skikkelser af en levende Virkelighed for os; men Theaterfigurer, som Forfatteren har bibragt deres Rolle og som give sig Umage for, at tee sig overenstemmende med deres tiltagne Stillinger og deres fremmede Costume, men dog altid røbe, at de ikke ere hvad de ville gjelde for. Med eet Ord: vi see og føle os ikke i den virkelige, men i een fra Forfatterens Hoved udsprungen Romanverden. De meest forskjellige Gjenstande behandles paa een Maade, ogsaa i Henseende til den ydre Fremstilling. Hvilken Himmelegn, hvilken Tid end Begivenhederne ere henførte under, overalt skinner ved Begyndelsen af et Afsnit Maanen eller Solen, ligesom Sindene ere aftenligt eller dagligt stemte; Helte støtte sig paa Sværde, Raadsherrer og Borgermestere sidde tankefulde; Statsembedsmændene aflægge Beretning, og naar Hjulværket er trukket op, løber det, som sig bør, indtil næste Afsnit, hvor da en ny Sidder, Tænker 2c. igjen træffes. Denne Maade, at lade sine Helte sidde og staae i nøje beskrevne Attituder, er saaledes hos Forfatteren bleven til herskende Maneer, at der sjeldent findes et Afsnit, som ikke begynder dermed. — Iøvrigt kan man ikke fraslride Van der Velde hverken Opfindelseseller Fremstillelsesgave. Men hans Begivenheder trænge og dynge sig ofte for meget til Skade for Sandsynligheden, og storme saa voldsomt ind

paa de handlende Personer, at disse, søndertrylle deraf, umueligen roligt og klart kunne udfolde sig, ganske i Modsigelse med det egentlige Formaal af Romanen. Dictionen paa en hist og her synlig Maneer, er god, skjøndt ikke ganske reen og gedigen. Forfatteren har Sproget i sin Magt og burde kun have udbredt sit Herredømme over samme til Undertrykkelsen af mange rethoriske Floskler, som hist og her forstyrre paa en ubehagelig Maade. I det Hele maa man indrømme ham Prædikat af en god Fortæller, som det ikke sjeldent lykkes at underholde behageligen; men den egentlige poetiske Dybde, den skabende Kraft, der fremtryller levende, med Sandhedens og Naturens Stempel tegnede, Skikkelser, maa vi aldeles nægte ham, da i alle hans Skrifter intet Spor deraf viser sig.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 August 1828.

Hamburg 2 M. —		à
à vista 215		
Species 218		
Specier solgtes til		
13 Rbmk. 1¼ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	156	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	— Rbß. Tegn.
4 pC. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	86½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	80¼	— i Banco.
Nationalbank Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	111¼	— i Sedler.
4 pC. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	99½	100 Rbd. r. S.
6 pC. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pC. nye norske Oblig. ved		
Dito lydende paa r. S.	96	— r. S.
4 pC. Dito Dito . . .	98	98½ i Banco.
Asiatiske Comp. Actier	—	— i Sedler.
3 pC. nye danske Oblig.	60¼	60½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 68.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 23 August 1828.

(*) Om en mærkværdig antik Vase og de Gamles Vasemalerier.

Forstanderen for det Kongelige Museum i Neapel, Hr. Jorio, eier et i Provindsen Basilicata fundet græsk Kar af brændt Leer, som antages at være fra den græske Konsts bedste Tid, udmærket ved sin Skjønhed og det Besynderlige i Fremstillingen. Prof. A. Hirt har beskrevet det i en egen Afhandling, under Titel af Brautschau, Zeichnung auf einem griechischen Gefäß, 1825, 16 S. Fol. Karret er 18½ Tommer høit, i Form af en Vandkrukke, har tre Haandgreb, det større ved Halsen, begge de mindre i Midten, det bliver videre fra neden af op ad, snevrere ved Halsen og hviler paa en lav rund Fod. Tegningen optager den hele Forside af Midten og er en smuk Planteflетning. Paa Tversiden under begge Hankerne sees et qvindeligt Hoved ligesom paa Randen af Halsen Plantefletninger og andre Zirater. Paa dets smukke rødagtige Leer er tegnet med en sort Fernis ligesom med en Pen. Man fandt Karret i adskillige Skaar, men man har sammenføiet disse saaledes, at Tegningen intet har lidt derved. Man antager, at den forestiller Ariadne, Theseus og Minos. — Ved denne Leilighed fortjener antike Vaser omstændeligen at omtales. "Hvo, siger Ramdohr (i sit classiske Verk: Ueber Mahlerei u. Bildhaüerarbeit in Rom) har ikke mere end eengang i sit Liv beundret Tegningerne paa antike Kar af brændt Leer! Intetsteds finder man ny tilsatte Linier (Absätze); alting synes at være hensat med een Streg, uden ringeste Forbedring. Naar man nu betænker, at Leret yderst vanskeligen lader sig bemale, at det strax trækker Farvernes Fugtighed i sig, og sædvanligen ikke efterlader andet i Penselen end Jord, saa bliver den Hurtighed og Lethed, med hvilken hine saa rigtigen, saa kjekt hensatte Figurer maa være hensatte, til et uforklarligt Underværk. Winkelmann har derfor ogsaa bygget de gamle Tegneres store Overlegenhed over de Størstes i vor Tid fortrinligen paa det, at hine Leerkars Bemalere, der sandsynligviis ikke have været nogen Apelles, Zeuxes, Parrhasius, have overgaaet en Raphael i Færdighed, Nøiagtighed og Rigtighed i Tegning. — Men naar man nøje undersøger disse Monochromaters Natur, saa vil Underværket tildeels bortfalde af sig selv. Monochromata ere nemlig Malerier af eet Slags Farve. Snart sees de derpaa forestillede Figurer med et lyst Omrids paa mørk Grund og de lysere Partier ere ligeledes lyse som Omridset; snart er Grunden lys, Omridsene mørke og de schrafferede Skygger ligesaa. Ved første Øiekast troer man, at Omridsene, de lyse og mørkere Partier vare paamalede med en Pensel, og saa var det vistnok et Underværk. Men alle Erfaringer mod-

sige Mueligheden af en saa hurtig og dog rigtig Malen paa en saa modstræbende Masse. Man bliver ikke den mindste Ophøining vaer, som den paamalede Farve nødvendigen havde maattet foranledige. Paa adskillige Malerier er Figuren sprungen af, og Grunden derunder viser sig ubeskadiget, hvilket ved sammes Imprægnation med den fugtige Farve havde været umuligt. Det bliver derfor sandsynligt, at disse Tegninger ere forfærdigede paa samme Maade som Sgraffiti i vore Dage. Det er nemlig bekjendt, at Polydoro da Carravaggio og mange andre Italienere gave deres Kalk en sort Farve og overdrog denne siden med et hvidt Kalk-Anstrøg. Vilde de derefter lade fremstaae Figurer paa denne saaledes tilberedte Flade, saa blottede de den sorte Kalkning med en Jernstift og trattagerede eller schrafferede Skyggerne ligeledes ved Paakradsning. Et saadant Malerie benævne Italienerne Sgraffito, eller og med det almindelige Navn for alle Malerier af een Farve Chiaroscuro. Her blive Omridsene og Skyggepartierne sorte; Grunden og de lyse Partier blive hvide. Vore Kobberstikkere bære sig ligesaa ad ved Raderingen; kun at de opkradse den sorte Fernis, saa at Omridsene og de lyse Partier blive lyse; men Grunden og Skyggerne dunkle. Jeg har ogsaa seet Glastavler, der bag paa vare bedækkede med en sort Fernis. Man havde indgravet Tegningen med Grifflen i denne Fernis, og siden lagt Glastavlerne paa en forgyldt Plade; derved kom de lyse Partier og Omridsene paa en sort Grund til at see ud som af Guld. — Paa samme Maade forestiller jeg mig have de Gamle baaret sig ad med Monochramerne. Man har bragt to Lag af Farver paa en Tavle eller kun een paa den naturlige af Fladen. Man har borttaget den øverste og brugt snart de lysere, snart den mørkere Farve til Omridsene, til Lysmasserne og Skyggerne (kun at trateggiamenti, Skyggernes Schrafferinger ikke ere saa konstige som paa vor Tids Sgraffitti). Man indseer fremdeles hvorfor Paamalingen med Penselen ikke er at mærke, og endeligen lader det sig ogsaa forklare, hvorfor, naar Figurerne ere sprungne af, Grunden er ubeskadiget; thi naar det hele øvre Lag

er sprunget af, saa maatte nødvendigviis ogsaa de derved forestillede Figurer tabe sig. Det er mig sandsynligt, at fortrinligen ved Monochramer paa Kar af brændt Leer er brugt til det øvre Lag en enkaustisk Masse, som siden, naar Sgrafferingen var gjort, fik i Ilden en uopløselig Fasthed. — Anmelderen vil ikke afstride Ramdohr hans Mening. Men han indseer ikke, hvorfor det mindre skulde have været de Gamle mueligt, at male med saadan Lethed og Sikkerhed paa Leer, end de Nyere paa den vaade Kalk (al fresco). Om man end ikke kan antage at hverken Apelles, Zeuxes, Parrhasius gave sig af med at bemale Leerkar, saa var det sikkert heller ikke de ringeste Kunstnere, som brugtes til saadant Arbeide. Saadanne Vaser havde upaatvivleligen samme Værdie i Oldtiden, som fiintmalede Porcellainsvaser i vore Dage. Og hvilke ypperlige Malerier finder man ikke ofte paa de sidste! Hvilke talentfulde Kunstnere træffer man ikke i Porcellainsfabrikerne! Er det da usandsynligt, at de Gamle ogsaa betjente sig af udmærkede Tegnere i deres Pottemagerier?

Om Gymnastikens Udbredelse i Danmark.

Førend 1794 var egentlig Undervisning i Gymnastik saagodt som ubekjendt i Danmark. I de militære Undervisnings-Anstalter gaves vel Undervisning i Fægtning (men ei i Hugning), i Riden, og i Dands; ved Søkadetakademiet ogsaa i Svømning; ved Sorø Akademie var ansat en Berider, Fægter og Dandsemester; men Undervisningen i disse enkelte Grene af Gymnastiken var kun ringe og indskrænket til Faa. I bemeldte Aar 1794 oprettede daværende Hofpræst, nu Superintendent i Lüneburg, Christiani sit i Danmarks Skolehistorie saa berømte Institut, og her blev, iblandt andre ikke blot til den lærde Opdragelse sigtende Disciplinner, ogsaa givet Undervisning i Fægtekonsten og "andre gymnastiske Øvelser."

I samme Aar blev Hr. Professor Nachtegal dimitteret fra det schouboske Institut, til Kjøbenhavns Universitet. Hans Fader, en ufor-

muende Borger, døde pludselig, og han blev sat i den Nødvendighed ved Privat-Informationer at sørge for sig selv og for sin gamle meget svagelige Moders Underholdning. "Der gaves dengang, som nu, fattige Studenter nok, som paa denne Maade søgte at erhverve sig Midlerne til deres Studeringers Fortsættelse, men den unge Nachtegal blev tillige, hvad der var mere, en Families eneste Støtte. Honoraret var kun ringe, — 8 eller 12 Skilling i det højeste kun en Mark, for Timen — og Tilbøjeligheden til at undervise ikke stor. Under disse Omstændigheder kom en tidligere Hengivenhed for Legemsøvelser Nachtegal til Hjelp. Han fortæller selv, at han allerede som Barn, da hans Skolegang tit førte ham forbi Landkadetakademiet, naar Kadetterne fik Undervisning i Fægtning, med Længsel tittede igjennem Dørsprækken, og ønskede, allene for at kunne deeltage i disse Øvelser, at bære den røde Kjole; og neppe var han bleven Student, førend han tog Lektioner hos den gamle franske Fægtemester; inden kort Tid havde han opnaaet en temmelig Færdighed i Fægtning, og overgik sin Lærer i Voltigering. Da han nu maatte aagre med sine Evner, som han bedst kunde, var det ham meget kjert, at Hofpræst Christiani tilbød ham at give nogle Timer i Gymnastiken i hans Institut. Nachtegal overtog dem, og omtaler selv disse sine første Forsøg, paa at fremme en ham saa kjer Konst, med Varme; og han blev fra nu af udelukkende opofret Gymnastiken. Hofpræst Christianis Fortjenester af Gymnastiken — siger han — ere umiskjendelige. Han var den første Opdrager i Danmark, der forenede hensigtsmæssige Legemsøvelser med den øvrige Undervisning, og antog Lærere, som heri methodisk skulde vejlede Ungdommen i hans Institut; han var tillige den første, der lod indrette et hensigtsmæssigt Lokale og Maskinerie til Undervisningen. Det var, vedbliver han, i dette Institut, at jeg som Lærer begyndte min gymnastiske Løbebane. Jeg tilbagekalder de Timer, jeg der underviiste, med megen Glæde i min Erindring."

I det schoubooske Institut blev Gymnastik ogsaa en Undervisningsgreen, og Nachtegal fik saaledes her nogle Timer.

Nogen Tid hengik nu, og det første, der siden skeete var, at et gymnastisk Selskab i Begyndelsen af Aar 1799 dannedes i Kjøbenhavn, at Prof. Nachtegal blev valgt til dets Formand, og at det beskjæftigede sig med Legemsøvelser i et større Omfang. Selskabet var talrigt, og bestod deels af unge Mænd af den studerende Klasse, deels af Mænd imellem 30 og 40 Aar. Nachtegal fik her den første Lejlighed til at øve sig selv praktisk i de højere Dele af Gymnastiken, og erhvervede sig snart en saadan Færdighed og Sikkerhed i sin Konst, at han kunde fremtræde som selvstændig offentlig Lærer i samme. Under 1 Nov. 1799 udstædte han Indbydelse til Oprettelse af et gymnastisk-Institut. Inden faa Dage meldtes 5 Elever; inden Aarets Udgang var Antallet voxet til 25; og i den paafølgende Jan. 1800 indviedes Institutet ved en Tale af Hr. Dr. Theol. Ridd. og Dbm. P. H. Mønster, en Mand hvem Gymnastikens Udbredelse i Danmark skylder meget. Han havde allerede, som Kandidat i Theol., i et lidet Skrift: Sammenligning imellem Grækernes og vores nuværende Opdragelses- og Undervisningsvæsen, Khavn. 1797, viist Gymnastikens Vigtighed. Nu skrev han Programmer for Institutet, udgav en Afhandling om Gymnastikens Anvendelse paa Ungdommens Opdragelse, og holdt i Forening med Profess. Nachtegal i flere Vintere offentlige Forelæsninger over Gymnastikens Hensigt og Nytte, dens Theorie, samt Historie i de ældre Tider. Den afdøde daværende Provst, siden Biskop Hjort udgav et Udtog af Gutsmuths Gymnastik für die Jugend. Men hvad der især bidrog til at give Sagen et vigtigt Fremstød var at H. M. Kongen, da Kronprinds, overraskede Institutet ved sit Besøg; og derefter understøttede dets Forstander til at kjøbe en egen Gaard (i Aabenraa) og der at faae fuldstændige Apparater. Fremdeles ved at Prindser af den kongl. Familie betroedes Institutet til Undervisning. Om Vinteren 1803-4 deeltoge henimod 150 Personer af alle Stænder og forskjellige Aldere i den gymnastiske Undervisning.

Imedens det private gymnastiske Institut saaledes tiltog fra Aar til Aar, udbredtes Kon-

sten selv ogsaa over mange andre af Hovedstadens og Landets Skoler og Opdragelses-Anstalter. I Aaret 1800 indførtes Gymnastiken, efter en større Maalestok end forhen, i det schouboske Institut, 1801 i de militaire Kadetakademier; samt i Frue Sogns Arbejds- og Læseskole; 1802 fik Opfostringshuset sit eget gymnastiske Apparat; 1803 blev Gymnastiken en Green af Underviisningen i Efterslægtsselskabets Realskole, hvor Hr. Amtsprovst Mønster, — dengang Skolens Inspektør — selv tildeels paatog sig Underviisningen.

Fra 1804 begynder en ny Periode i Gymnastikens Historie hos os. Det militaire gymnastiske Institut fik nemlig sin Tilværelse; og Nachtegal, der under 3 Febr. var udnævnt til Professor i Gymnastiken, blev overdraget dets Bestyrelse. Det saaledes opstaaede offentlige Institut fik en dobbelt Bestemmelse; den ene at danne Lærere i Gymnastiken for den danske og norske Armee; den anden skulde udelukkende tjene for Underofficeersunderviisnings-Anstalterne i Kjøbenhavn og Frederikshavn. Af baade den danske, og den norske Armees forskjellige Regimenter og Korps sendtes i alt 38 Subjekter, hvilke successive, efterhaanden som de havde erhvervet den fornødne Færdighed, dimitteredes.

Et Selskab som 1804 stiftedes til Svømmekonstens Udbredelse maa her og erindres.

Gymnastikens almindeligere Indførelse ved Regimenterne og Korpserne gik nu, alt eftersom de fik dannede Lærere, rask frem. Ogsaa i Exerceerskolerne indførtes den efterhaanden. Garnisonsskolerne fik mere eller mindre fuldkomne Apparater. I Aaret 1806 toge to Mænd offentlig Examen i Gymnastiken for en af det danske Cancellie dertil udnævnt Commission. Den ene var Hr. Carl Chr. Götzsche, nu Præst; den anden Hr. Joh. Chr. Thomsen, siden Capitain. Den sidstnævnte overtog endnu i Aaret 1806 Professor Nachtegals private Institut; men er siden ansat som Lærer i Gymnastik ved Sorø Akademie.

I Aaret 1806 foretog Professor Nachtegal en udenlandsk Reise for at forøge sine Kundskaber og Erfaringer: Resultatet af denne Reise var den Overbeviisning: "at uagtet der paa andre Steder var gjort meget for Sagen, tog intet Land kunde maale sig med Danmark i hvad i denne Henseende er gjort. Dog bør man herfra undtage Fægten, som i Frankrig er dyrket til større Højde end hos os, og Svømning, hvortil man især i Paris har lagt fuldkomnere, skjønnere og kostbarere Underviisnings-Anstalter end her, uagtet man i Svømmefærdigheden selv ikke overgaaer os."

I Aaret 1807 deeltog en svensk Magister Siegstrøm, som i dette Øjemed var kommen til Kjøbenhavn, i den gymnastiske Underviisning.

De Uhæld, som i Aaret 1807 rammede Landet, medførte ogsaa følelige Tab for de gymnastiske Institutioner. Profess. Nachtegals Gaard og Maskinerie var ved Bombardementet ødelagt; og de Virkninger, som det engelske Overfald havde paa Alt hos os, kunde ikke andet end meget tilbagesætte Gymnastikens Dyrkelse; dog H. M. Kongen, som stadigen havde antaget sig Sagen, ophjalp atter Underviisnings-Anstalten, som 1808 igjen begyndte. 1810 kjøbte Professor Nachtigal med kongelig Understøttelse den Gaard paa Østerbro, hvor han endnu boer, og som i enhver Henseende svarede til Øjemedet. Dette Lokales gode og sunde Beliggenhed, betydelige og rummelige Bygninger, store Øvelsespladser, og sjeldne Bassin, i Forening med et særdeles fuldstændigt og vel indrettet Maskinerie, gjorde det til et af de fortrinligste og meest hensigtssvarende Lokaler, som Institutet hidtil har havt.

Gymnastiken var fra Tid til anden udbredt over Almu- og Borgerskolerne, og man beregnede, at i Aaret 1810 bleve omtrent 4000 Individuer øvede i de offentlige Skoler. Til samme Tid vare 7 civile og 40 militære Lærere dimitterede fra Institutet.

1810 blev, under 30 Oct. en formelig Plan udfærdiget for det militaire gymnastiske Institut, beregnet paa 20 Elever; og til en aarlig reglementeret Udgift af 2650 Rbd. 56 ß.

(Sluttes i næste Nummer.)

(*) Om Skoleungdommens Underviisning i Coral-Sang.

Skolernes Mangel paa det fornødne Antal Exemplarer af Nodebøger, hvilken Mangel er den største Hindring for Ungdommens Underviisning i Sang, kunde maaskee bedst afhjelpes paa den Maade, at det blev overdraget en offentlig Stiftelse, f. Ex. Seminarii Fondet, at besørge trykt et tilstrækkeligt Oplag af Psalme-Melodierne, udsatte i Ciffre efter Zincks Coralbog; saaledes at ethvert Barn i Skolerne kunde erholde et Exemplar deraf, til en moderat Priis. Kan det Kongelige Seminarium paa Jonstrup med Fordeel sælge et Exemplar af den anordnede Lærebog i Religionen, for 10 Rbß. Sølv, saa vil det ogsaa være muligt, at et Exemplar af Psalme-Melodierne, udsatte i Ciffre, kan sælges til samme billige Priis; da disse Melodier kunne rummes paa et mindre Arketal, end det Lærebogens udgjør.

Naar Skolerne saaledes kunne blive forsynede med de fornødne Nodebøger, vil Underviisningen og Øvelsen i Sang ikke udkræve mere end i det Høieste en halv Time daglig, eller halvanden Time ugentlig, for hver Classe.

Efter den hidindtil meest brugelige Methode, at lade Børnene lære Melodierne efter Gehør alene, uden Hjelp af Noder; eller saaledes, at Skolelæreren hver Gang Underviisning i Sang foretages, opskriver Melodien paa den store Skoletavle, udfordres langt mere Tid; men da denne længere Tid ikke ret vel kan undværes fra de øvrige Underviisnings Gjenstande, saa vil det let skjønnes, at Skoleungdommens Færdighed i at synge Psalme-Melodier, maa, paa de allerfleste Steder, være heel ringe.

Paa nærværende Tid, da den største Deel af de Ældre blandt Kirkens Medlemmer ikke kjender Psalme-Melodierne, saaledes som disse, efter den anordnede Coralbog bør synges, synes det at være saa meget mere nødvendigt, at Skoleungdommen tilstrækkelig bliver øvet i Coral-Sang.

Endnu noget om Svendborg Klosterkirke.

Under "Indsendt" læses i Hr. Hempels Avis No. 129 følgende: I Anledning af et fra en Svendborger i Kjøbenhavns Skilderie No. 64 indført Forslag, der senere er omtalt i de fyenske Aviser af 12 August, tillader Indsenderen af disse Linier sig at bemærke, efter foreløbigen at have erklæret, at han, som aldeles ikke bygningskyndig, ei kan indlade sig i den fremsatte Detail, hvorledes Klosterkirken i Svendborg kunde indrettes m. m. — at der alt for 23 Aar siden blev nedsat en Kommission, for at overveie, hvorledes bemeldte Kirke kunde anvendes, at Meningerne dengang vare deelte, og at de stedfundne Forhandlinger, der vare tilstillede det Kongel. Danske Cancellie, brændte under Kjøbenhavns Bombardement. Nu hvilede Sagen til 1817; Kommissairernes Formening, som paa nyt indhentedes, var atter deelt, og Resultatet blev endeligen, efter at der igjen vare forløbne flere Aar, og efter at Bygningskyndige havde erklæret, at benævnte gamle Bygning ikke hensigtsmæssigen kunde anvendes til offentligt Brug, at Hs. Majestæt, paa derom gjort allerunderdanigst Indstilling, under 4 April 1828 allernaadigst behagede at resolvere, at Klosterkirken i Svendborg maatte opbydes ved offentlig Auction til Nedbrydelse, eller, hvis intet antageligt Bud skeete, at dette Arbeide da maatte foretages ved Kommunens egen Foranstaltning, og at det derved indvundne Beløb, saavelsom tidtnævnte Kirkes øvrige Midler, maatte anvendes til Bedste for Svendborg Kiøbstads Skolevæsen.

Betræffende den paatænkte nye Raadstuebygning, bemærkes ligeledes, at der alt i 1804 var passeret en Resolution om Nedbrydelsen af det gamle Raad- og Arresthuus, og da den offentlige Sikkerhed, i lige høi Grad som den udvortes Anstand, nu end meer, efter saa mange Aars Forløb, krævede hiin Bygnings Opførelse, faldt ogsaa allernaadigst Resolution i saa Henseende under samme Datum, som ovenmeldt. Overslaget er 11,832 Rbdlr.; men af denne Sum skulle vedkommende Landdistrikter, som afbenytte Fængslerne, udrede 5250 Rdlr.;

ligesom Byen ogsaa, uomtalt det, der indkommer ved den gamle Raadstuebygnings Bortsalg, er forundt en betydelig Lettelse ved et Laan af Justitsfondet, at tilbagebetales i flere paa hinanden følgende Aar.

Af disse her angivne Data vil udentvivl skiønnes — hvilket ogsaa er Indsenderens eneste Hensigt, at de berørte allernaadigste Bestemmelser først ere udvirkede efter lang Drøftning og modent Overlæg, saa at det bør antages, at den Fremgangsmaade, der nu skal finde Sted, maa være den tjenligste til Øiemedets Opnaaelse.

Indenlandske Efterretninger.

Man har læst i nogle Aviser, at en Komet skulde i denne Tid vise sig paa den sydlige Horizont, og at den seer ud som en stor rødagtig Stjerne. Det maae, som i Hempels Avis Nr. 129 siges, nok være en Forvexling af den gamle Mars, hvilken Planet deri svarer til sit krigerske Navn, at den har et rødligt Skjær og i denne Maaned sees hver Aften meget lavt i Sydvest indtil dens Nedgang, omtrent Kl. 11.

Blandede Efterretninger.

Matteo. J. Matteo, den modigste og frygteligste Morder, der siden Theodor af Corsica har været til, har nyligen fundet sin Ende. Landets Politie, Gens d'Armerne og de corsicanske Jægere havde i endeel Aar forfulgt ham, uden at kunne faae fat paa ham. Den Frygt og Skræk, han indgjød Indbyggerne, afholdt disse fra at opgive hans Opholdsted. Landboerne troede endog, at han var en ond Aand, der havde antaget Skikkelsen af et Menneske, og tillagde ham derfor ogsaa overnaturlige Kræfter. — Det er temmelig vist, at han har begaaet adskillige Drabsgjerninger, men følgende er authentisk. Han forelskede sig nemlig i et ungt smukt Fruentimmer paa 18 Aar, Datter af en Bjergbo-boer, og hvis Haand han kort derefter begjære[illegible] Faderen gav sit Samtykke; men Pigen [illegible] veeg, uden at yttre nogen egentlig Utilbøj[illegible]hed imod ham, at give et bestemt Svar. [illegible] vaagnede Mateos Skinsyge; han nærede Mi[illegible]tanke om, at en lykkeligere Medbeiler var [illegible] Hensigter i Veien, og besluttede at have et [illegible]gent Øje med Pigen. Snart stadfæstedes han[illegible] Mistanke. Den Smukke elskede en Yngling [illegible] samme Alder, som hun, men hun dulgte af g[illegible] Grunde sin Tilbøjelighed. Elskerens Famili[illegible] var i Strid med Faderen i Anledning af Pe[illegible]geanliggender, og hun var overbeviist om, [illegible] saalænge disse ikke vare bragte i Rigtighed, hen[illegible]des Fader aldrig vilde give sit Samtykke til Forbindelsen med hendes Beiler. — Matteo, de[illegible] hidtil havde ført et temmelig vildt Liv, *men ikk[illegible]* begaaet nogen Forbrydelse, som kunde sætte hans Frihed i Fare, besluttede, piint af Skinsygens Furier, at myrde sin Medbeiler, der to Gang[illegible] om Ugen besøgte sin Kjereste; ingen vidste n[illegible]get deraf, uden Matteo. Skjult bag et t[illegible] Træ, benyttede han det Øieblik, da den ung[illegible] Mand laae paa Knæ for Pigen, sprang løs p[illegible] ham og gjennemborede ham *med sin* Dolk, dr[illegible] den derpaa ud igjen og jog den ind i den f[illegible]færdede Piges Bryst. Efter denne Rædselsgjer[illegible]ning var ham hver Skjebne ligelydig; sin højeste Nydelse fandt han kun i sine Medmenneskers Elendighed, sin største Glæde i at forøge deres Ulykke. — Der var nyligen begaaet i Calvi to skrækkelige Mord og man havde stærk *Formodning* om, at Matteo var Gjernings*manden*. Gouvernementet udsendte Gens d'Armer og Jægere for at paagribe Morderen. Allerede tidligere havde man erfaret, at han sædvanligen opholdt sig i et ubeboet gammelt Slot. Saasnart Matteo fik Øie paa Soldaterne løsnede han sin Flint paa dem, og dræbte to; Jægerne fyrede adskillige Gange, uden at ramme ham. Men da han tredie Gang løftede sin Flint op, for at fyre paa sine Forfølgere, da ramte en Kugle ham og gjorde i Øjeblikket Ende paa hans Liv.

Støbning af Metal=Kunstværker er i nyere Tider bragt til en høj Grad af Fuldkommen[illegible]

hed. Hvad smaa Værker angaaer, da er det berlinske Jern-Bijouteri en bekjendt yndet Handelsartikel, der gaaer over hele Europa. At støbe store Metalstatuer, eller andre store Metal-Billedværker, var en Kunst Oldtiden kjendte. Fra en enkelt Kunstners Lysips Værksted udgik allene, efter den ringeste Angivelse 600 Statuer, og den ikke meget betydelige romerske Landstad Herkulanum besad flere Kunstværker i Metal end nu alle europæiske Lande og Riger tilsammen. Man maa da have kjendt en Fremgangsmaade med Støbningen som siden blev ubekjendt. Man veed, hvor saare kostbar og langvarig store Metal-Mindesmærkers Støbning i sildigere Tider var bleven. Falconet anvendte paa Peter den Stores Statue til Hest i St. Petersburg, næsten en halv Menneskealder, og brugte til Støbningen ej mindre end 48636 Pd. Metal. Bekostningerne beløb sig til 425000 gamle Sølvrubler, omtrent 600000 Rbd. r. Sølv. Frederik den 5tes Statue til Hest paa Amalienborg kostede over 320,000 Spec. (dog deri medregnet samtlige andre Udgifter til Piedestal rc. rc.) Saadanne Værkers Forfærdigelse maatte altsaa være sjelden, indtil en simplere Fremgangsmaade, end den der fandt Sted, kunde udfindes; og dette er blevet de nyeste Tiders Værk.

Den af de meklenburgske Stænder omtrent i Dec. 1814 fattede Beslutning at oprette deres udmærkede Landsmand, Fyrst Blücher af Wahlstadt, paa hans Fødested Rostock en Statue, hvilket blev overdraget Schadow, og hvortil Goethe bragte Metal som det bedste Material i Forslag, blev Anledning til at et nyt Værksted for at støbe Metalstatuer oprettedes i Berlin, fra hvilket siden 1818 fire kolossale og mange mindre Værker ere udgaaede, medens andre ere forberedte eller alt befinde sig under Forarbejdelse. To udmærkede franske Konstnere Lequine som Former og Støber, og Coué som Ciselør, ledede disse Værker, og mange Tyskere have under deres Øine alt faaet saa megen Øvelse, at, naar Bestillinger kun vil skee, maae denne Kunstart ogsaa i Tydskland have de bedste Fremskridt. Kunstnerens oprindelige Model bliver nu formet og støbt deelviis, nemlig de Lemmer, der betydeligt fjerne sig fra Legemet, f. Ex. en udstrakt Arm, et hævet Been, Hovedet, Vaaben eller deslige, særskilt. Saaledes er af Luthers 9 Fod høje Statue i Wittenberg af Schadow, Kroppen, formedelst den i lige Folder indtil Fødderne gaaende præstelige Klædning, støbt i et Stykke, Hovedet, Bibelen, den højre Haand særskilt. Rauchs to herlige Statuer af Blücher, i Breslau og Berlin, ere sammensatte af end flere Dele. Om de nyeste Fremskridt i at støbe og ciselere store Metal-Billedværker har E. H. Toelken skrevet en Afhandling, som læses i hans Berliner Kunstblatt, Marts 1828. S. 93-102 og paa Dansk i Professor Ursins Magazin 3 B. 1828 No. 115.

I et Møde, som d. 25 Juni blev holdt i det parisiske Selskab for Indskrifterne og de skjønne Videnskaber, blev af Alexander de Laborde forelæst en Beretning, som indeholdt nye Opgivelser om Staden Petra, og Nabatheensernes Land, (nu kaldet det stenige Arabien) Beretningen var, siger en Journal, særdeles interessant fra en dobbelt Synspunkt. For det første var man, efter de forskjellige forgjeves foretagne Forsøg af de lærde og uforfærdede Rejsende Burkam og Banks, endeligen kommen til Opdagelse og Udforskning af hin Stad, som i Oldtiden var saa berømt formedelst sine Monumenters Pragt, og ved den Handelsvej, som Romerne derfra havde aabnet sig til den persiske Havbugt. Den anden Omstændighed, som gav Beretningen en særegen Interesse, bestaaer i at en af de Rejsende, ved hvilken Staden Petra er opdagen, er en Søn af Greve de Laborde. Faderen forelæste ogsaa Historien om Opdagelsen med en Tone af faderligen at være rørt. Næppe skulde man troe det, at midt i et Sandhav, hvor kun nogle Klipper fremrage, har staaet en Stad, hvis Ruiner vidne om en gammel Pragt, der endnu selv overgaaer Palmyras Pragt, og derhos, at saa rige Levninger hidtil have undgaaet europæiske Rejsendes Efterforskninger. Efterat den unge de Laborde og hans Rejsefælle havde trodset de Farer, hvorved deres Forgjengere vare tilbageskrækkede, naaede de Prisen for deres modige Vedholdenhed. De afteg-

nede paa Stedet disse Monumenter, ved hvis Beskrivelse man studser, og paa hvis Virkelighed man vel maa tro, naar paalidelige Aftegninger paa en vis Maade hensætte dem for Forsamlingens Öine. (Allg. Z. 219 B.)

Fra Wien skrives, at en Giraffe var d. 6 Aug. ankommen til Laxenburg og at Hds. Majst. Erkehertuginde Marie Lovise med Søn havde begivet sig derhen, for at see den, men den havde formedelst sin ringe Størrelse ikke svaret til den almindelige Forventning, Publikum havde gjort sig.

Mad. Bompland, den berømte Naturforskers Hustrue, er, forsynet med Breve fra de fleste europæiske Regjeringer, ankommen til Bolivia, for at begive sig til Paraguay, for der hos Doctor Francia at søge udvirket sin Mands Frigivelse. General Sucre har med den meest udmærkede Velvillie modtaget hende, meddeelt hende ogsaa sin Anbefaling til Dictatoren, og affendt en Staffet med Depescher til Assuncion.

Mariebadet i Böhmen hører iblandt de første af Tysklands Læge-Anstalter. I Sommeren 1827 bleve mere end 16000 Bade, og deriblandt omtrent 500 Mose- eller Slam-, 600 Gas-, 1000 Dousche-Bade brugte, og desuden gik 200000 Flasker Mineralvand fra Kors- og Ferdinands Brøndene endog til de fjerneste Egne, saasom til London, Rom, Petersburg, Paris, selv til Portugal, Spanien og til Nordamerika. Omtrent 3000 Bade bleve uden Betaling givne Fattige, foruden Pengeunderstyttelser. Badegjesternes Antal var imellem 8 til 900; deriblandt flere fyrstelige Personer. Et Samfund af bayerske Badegjester, som i en Række af Aar havde besøgt dette Bad, og været Vidner til dets store Sundheds Kraft, og de mangehaande Læge-Anstalter, gjorde Hans Majestæt Kongen af Bayern en Beretning om den ufortrødne Flid, Uegennyttighed og Duelighed, hvormed Badelægen Hr. Dct. Scheu udmærkede sig; og det behagede H. M. Kongen at forunde ham Charakteer af en kongl. Bayersk Hofraad. (Allg. Zeit. 54 A. B.)

En Geistlig Hr. Cooper, holder i Philadelphia en Lære-Anstalt for et udvalgt Antal (Select number) af unge Damer. Man hen hvad de skulle lære: Latinsk og fransk Sprog, Skrivning, Arithmetik, engelsk Grammatik, Mathematik, Rhetorik (!!!), Geographie, Historie, Stiløvelse (Composition), Naturlære, Ethik (Ethics!), Astronomie, Beregning af Ecclipser 2c. 2c. Den fjerdingaarlige Betaling er 10-15 Dollars. Saaledes efter en Anmeldelse i National Gazette. (Col. Aug. 128).

En Dampbaad, som farer imellem Ny-York og Albany (15½ tyske Mile) indtager Rejsende hver for 1 Dollar, og under denne Betaling bespiser dem. (ibid.)

En Mand tog en Onsdag Morgen fra Boston til Providence, paa Rhode-Island, besteg der en Dampbaad, og med samme ankom den følgende Morgen om Torsdagen i Ny-York, henbragte der 8 Timer, og var om Fredag Eftermiddag tilbage i Boston, efter kun i 59 Timer at have været fraværende. (ibid.)

Kjøbenhavns Børs, d. 22 August 1828.

Hamb. 2 M. à v. 214. Spec. 217.
Sp. solgtes 13 Mk. ½ à ½ ß. B. Disc. 4 pC.
N. Sp. Sedler 155½ à 156. S. Sedl. 52½ à 52¼.
4 pC. K. Obl. 86 à 86½ S. (80½ B.)
N. B. Obl. (4 Febr. 1820) 102 r. S. (110¾ Sedl.)
4 pC. uopf. Rigsb. Obl. 99½ à 100.
6 pC. Norske 106 B. — 4 pC. dito 98 à 98½.
Dito nye 96 B.
3 pC. nye danske Obl. 60¼ à 60½.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 69.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 26 August 1828.

Den 25de August.

Ei Høihed, ei Glands og ei Stormandens Navn
Det er, som bevæger den ukjendte Sanger
Til Harpen med Glæde at tage i Favn,
Og synge til Priis for et Værd, som ei pranger
Med Daarligheds Glimmer og Smaaligheds Tant.
Nei dertil i Harpen han Toner ei fandt.

For Manden, som kjender en høiere Fryd,
End Smiger forfængelig Daare kan bringe;
For ham toner Strengenes reneste Lyd,
For ham skal min Sang sig til Himmelen svinge.
O! maatte kun halvt han da føle den Lyst,
Som Sangen opvækker i Sangerens Bryst!

O Moltke! Du Ædle blandt Dannemarks Mænd!
Din Fødselsfest Tusinde feire med Glæde;
Thi hvor kun Dit Mildheds Blik naaede hen,
Du monne Dig reise Dit skjønneste Sæde
I Medbrødres Hjerter, som grundfast vil staae,
Saalænge som Hjerter paa Bregentved slaae.

Din Priis skal ei ene fra Marmorets Grund
Med Guldskrift forkyndes til kommende Slægter;
Slig Hæder kan kjøbes for nedgravne Pund
Af den, som sin Menneskeadel fornægter.
Nei Moltke! Dig priser en stærkere Røst
Fra tusinde Medbrødres takfulde Bryst.

Dig Kunsterne hædre; og Musernes Søn
Høit synger med Fryd om sin milde Beskytter;
Trindt om Dig opstiger uskrømtede Bøn,
Og lyder til Himlen fra landlige Hytter:
"Gid ofte vi skue med Jubel igjen
Den Dag som os skjænked' vor Fader! vor Ven!"

— .. —

Om Gymnastikens Udbredelse i Danmark.

(Sluttet, see forrige Nr.)

Ved Armeens Reduktion i Aaret 1816 blev Indskrænkning anordnet. Istedet for at Instituttet var bestyret ved en Forstander, blev bestemt, at Institutets Bestyrelse skulde henlægges under en Inspections Officeer, der, i For=

ening med en Lærer, skulde bestride Tjenesten ved samme og forestaae Undervisningen. Tillige blev Antallet af Eleverne indskrænket til 12, og Institutet selv anvist Bopæl i det første jydske Infanterieregiments Kaserne i Kronprindsessegaden. Professor Nachtegal, hvis Embede som Forstander skulde efter den nye Plan indgaae, tilbød sig at ville endog uden Løn vedblive som Bestyrer af en Anstalt, der baade var stiftet af ham, og under hans nidkjere Vejledning havde opnaaet en saa udmærket Grad af Fuldkommenhed. Hs. Majestæt Kongen udnævnte ham i Anledning heraf, d. 17 Marts 1816 til Over-Inspektør for det militære gymnastiske Institut. Under ham, som Over-Inspektør ere ansatte to Inspektionsofficerer; desuden commanderes i paakommende Tilfælde, og navnligen naar Eskadrons og Compagnielærere skulle øves, saa mange Officerer af Garnisonen til Medhjelp, som hertil udfordres. Læretiden er bestemt til 2 Aar; og Eleverne maa førend deres Afgang underkaste sig en Examen. Med Institutet er forbundet en Undervisnings-Anstalt i Skolevidenskaberne ifølge kongl. Resol. 28 Febr. 1821.

Man har nylig i "Nyt Magazin for militær Videnskabelighed, 2det Hæfte for dette Aar faaet interessante Materialier til Gymnastikens Historie i Danmark," meddeelte af vor for tidlig tabte Capitain Jahn, R. af Dbr. S. 258-322; hvoraf foreslaaende er uddraget med Tillæg. Desuden gives om denne Gjenstand Oplysninger i: 1) Instruction for Lærere i Gymnastiken ved Underofficeers-Undervisningsanstalter og Exerceerskoler, trykt 1805. 2) Reglement for den gymnastiske Undervisning, trykt i Aaret 1818. 3) Kongl. allernaadigst approberet Reglement for Recruternes gymnastiske Dannelse; trykt 1819. — I Penia læses meget om Gymnastiken, især i Aargangen 1810. — End videre erindre vi Etatsraad Engelstofts Program (foranlediget af Examen i det schouboske Institut) om den Pris, Oldtidens Skandinaver satte paa Legems-Øvelser 1801; (ogsaa trykt i Skandin. Museum 1802, I H. 39-89.) Afdøde Biskop Hansen holdt i Aaret 1809 i Nyborg lærde Skole en Tale: Om Gymnastikens og Musikens Indflydelse paa den unge Statsborger til hans heldige Dannelse; deraf Udtog i Penia 1811 Nr. 2-4; og saaledes kunne, foruden de allerede nævnte, fremdeles Tode, Callisen, Sander (i Egeria) o. fl. nævnes, der baade som Skribentere, og ved anden Virksomhed have bidraget til at Gymnastiken i de sidste 30 Aar blev mere og mere en Gjenstand for Folke-Undervisningen.

Saaledes havde Gymnastiken gjort god Fremgang ej allene i Kjøbenhavn ved Døvstumme-Institutet, Vaisenhuset, Opfostringshuset, Borgerdyds- og Efterslægts Skolerne og flere Steder, men og forskjellige andre Steder i Landet, saasom i Provst Schacks Embedsdistrikt paa Kjøbenhavns Amt, og flere Steder, hvorom de til Kongen indgivne aarlige Beretningers Indhold kan læses i Collegialtid 1826 Nr. 50 og 1827 Nr. 60. Den kongl. Direktion for Almue- og Borgerskolevæsenet i Kjøbenhavn lod og under 15 Apr. 1826 et Cirkulair udgaae til samtlige Skolekommissioner og saavel offentlige som private Skolers Bestyrere, hvori det blev gjort dem til Pligt, at sørge for at denne for Børnenes physiske Udvikling særdeles vigtige Undervisningsgjenstand ikke bliver forsømt; og i samme Hensigt havde Direktionen fastsat det som en Regel ikke at give Bevilling til nye Drengeskolers Oprettelse uden med den udtrykkelige Betingelse at Børnene skulde undervises i Gymnastiken. (Coll. T. 1828 S. 45.)

En nye Epoke er begyndt med en Normalskoles Oprettelse og en Lærebogs Udarbejdelse. Ved Kongl. Resol. af 21 Aug. 1827 blev en fra det milit. gymn. Institut gjort Forestilling allernaadigst bifaldt: 1) at det militaire gymnastiske Institut maa antage 40-50 Børn, fra af en under offentlig Bestyrelse staaende Fri- eller Fattigskole, til fri Underviisning i de Legemsøvelser, der ere fastsatte i Anordningen for Almueskolevæsenet paa Landet, dens 4de Capitel 23 §, som og i saadanne, der ved nærmere Eftersyn bud for Fremtiden maatte vorde bestemte. 2) at denne Indretning maa staae under Institutets Bestyrelse og sættes i Forbindelse med samme saaledes, at begge samlede danne en Læreanstalt, der kan tjene som Normalskole for Gymnastiken; hvori ej allene Institutets saa-

militaire som civile Elever kunne øves i, practisk ved Underviisningen at anvende de theoretiske Regler, der gives dem, men hvori tillige Skolelærere, Opdragere og Andre, der dannes til Skolefaget, kunne gives Lejlighed til at gjøre sig bekjendte med de Forholds- og Forsigtigheds-Regler, der ved den gymnastiske Underviisning bør iagttages. 3) at det maa være Institutet tilladt at udrede de med en saadan Indretning forbundne Udgivter af den til dets extraordinære Udgivters Bestridelse aarligen reglementerede Sum; dog saaledes at Institutet derfor dog aldeles skal kunne bestride dets sædvanlige reglementerede og nødvendige Udgifter. 4) at bemeldte Normalskole maa saasnart mueligt tage sin Begyndelse og det fornødne desangaaende bringes til offentlig Kundskab.

Ved Cancell. Cirkulaire af 1 Sept. 1827 bleve samtlige Amts Skoledirektioner derom underrettede. (Col. T. f. A. S. 690.)

Hin Normalskole er nu aabnet, og Bekjendtgjørelse derom under 18 Juli d. A. udgaaet. Der er ved samme fri Adgang til Underviisning for enhver Skolelærer, Opdrager eller Andre, der maatte ønske at gjøre sig bekjendte med Forholds og Forsigtigheds Regler, der ved samme bør iagttages. (Cf. Dagen 177.)

I Aaret 1827 blev nedsat en Commission bestaaende af Dhrr. Cancelliedeputeret Etatsraad R. a. Dbr. Lassen, Professor Nachtegal, R. a. Dbr. og Dbm., Kammerjunker, Major og Divisions Adjutant v. Abrahamson, R. a. Dbr. og Dbm., Amtsprovst Dr. Theol. Mønster, R. a. Dbr. og Dbm., samt Provst Dr. Phil. Schack, for i Forening at gjennemgaae og bedømme et til Hs. Majestæt indgivet Forslag til Vejledning ved og Bestemmelse for Undervisningen i Legemsøvelser i Almueskolerne paa Landet og i Kjøbstæderne. Kommissionen, som fandt det særdeles gavnligt, at der havdes en Lærebog i Gymnastiken med Hensyn til de offentlige Almue- og Borgerskoler i Danmark, udarbejdede og indsendte et Udkast til en saadan Lærebog; og efter at dens Forslag var indgivet til det kongl. danske Cancellie, og sammes Forestilling afgivet, udkom en Placat af 25 Juli 1828 om Bestemmelser til at fremme den gymnastiske Undervisnings Indførelse i Skolerne. Lærebogen blev derved approberet, og Kongen skjenkede 4000 Exemplarer af samme til Uddeling til samtlige Direktioner og Commissioner for Almue- og Borgerskolerne i Danmark. Alle skolepligtige Drengebørn i Danmark skulle nu under de Tvangsmidler, som ellers ere anordnede for Skolegangs Forsømmelse, deltage i den gymnastiske Undervisning. Lærebogen beskriver tydeligen de forskjellige Gradationer af hin Undervisning, af hvilke den tredie eller meest indskrænkede er af den Beskaffenhed, at den ikke kan overstige enten nogen Skolelærers Evne til at meddele Undervisningen, eller nogen Skolekasses til at anskaffe de fornødne Apparater.

Indenlandske Efterretninger.

Thorvaldsens 4 runde Marmorbasreliefs, som bleve forfærdigede til at anbringes over Porten til Christiansborgs Slot mod Slotspladsen ere for kort Tid siden blevne opstillede paa deres Pladser. Det maatte være Læseren behageligt her at faae den Beskrivelse over samme, som Frue Frederikke Brun (i Athene 1815 Jan. S. 27-30 *) har givet efter Modellerne, og derfor optage vi den her. "I Vinteren 1809 erholdt Thorvaldsen Bestillingen heraf. Velgjørende, stedse blomstrende Kraft; Sundhed; oplivende Aand; Alt forenende evig Retfærdighed; dette vare de høje Ideer, der, som Symboler paa det tro danske Folkes Ønsker for sit Kongehuus, udtalte sig i følgende fire herlige Grupper."

"I. Herkules og Hebe. Den givne, ved tusinde Statuer og Basreliefs bestemte Norm for hin Kraftens Søn og Symbol, har vor Konstner tilegnet sig med største Frihed, og bevæger sig saa let i samme, som i en selvvalgt Cyklus. Herkules sidder hvilende, med det ene Been kastet over det andet, udstrækkende Haan-

*) I nogle Meddelelser om Thorwaldsen og hans Arbejder.

den imod Nektarskaalen. Hebe staaer for ham, og med højt opløftet Haand gyder hun Nektar i Skaalen. Dette er Indholdet af denne yndefulde Fremstilling. Men hvo kan beskrive den hulde gemytlige Karakteer i det Hele, denne harmfrie Roelighed, denne Tilfredshed hos begge i og med hinanden? — Han seer hende i Ansigtet med en saa haabfuld Tillid, Kjerlighed og Tro, at man synes at læse de Ord i hans Blik: "Du er min evige Glæde, og min Møjes Løn!" Hun en huld Ungdomsblomst, let som en Morgenvind og frisk som Rosenduggen, den reneste jomfruelige Uskyldighed i Stilling, Bevægelse og Omrids, skjænker ham Nektaren højt i Skaalen, at Udødelighedens Drik kan skumme for ham, og hendes Blik, der møder hans, synes at sige: "Jeg vil være dig Alt, du gode Menneskers Befrier! Jeg skal ikke lade dig spinde, og fra min Haand skal ingen giftsvanger Kjortel indhylle dig! Man bliver ret egentlig saa vel tilmode, man glæder sig saa hjertelig ved, at de To der i Medaillonens trange Rum nu ere uadskillelig forenede. Han sidder paa Løvehuden; hun er paaklædt."

"2. Æskulap og Hygæa. Hun forer hans Slange, staaende for ham; han sidder. Begge beklædte. Her er, ligesom hos Herkules, den ved Ælde og Herkomst bestemte Skikkelse og Familielighed med den guddommelige Farfader Jupiter respecteret. Dog er Æskulap endnu strængere end sædvanligt, muskelfast og noget undersætsig, som han altid plejer at være, og eftertænksom Alvor hviler paa hans Pande. Meget fiint udført er Contrasten imellem den letsvævende Ungdomsgudinde paa det første Basrelief, og den noget fyldigere Hygæa, som er bestemt til at give hvad Andre fattes. En høj Velvillie og Godhed taler af hendes ædle Ansigt."

"3. Prometheus og Minerva, som besjæler det ved Prometheus nys fuldendte Leerbilled af det første Menneske. Den gamle Titan sidder ret gemytlig, og seer paa Fuldendelsen af hans Værk. Det er en yderst original Kraftskikkelse, fuld af Trodsighed, og Godmodighed tillige. Minerva staaer høi, rank, ædel og stille, og sætter Sommerfuglen (Psyche) paa Leermennesket Hoved, der allerede under den beaandende

Indflydelse synes at hæve sig; man seer det, Geisten svulmer alt gjennem alle hans Lemmer."

"4. Jupiter, og Themis, den gamle ærværdige Skjæbnens Fortrolige. Gudernes Konge sidder alvorlig, mild og majestætisk paa sin evige Trone. Themis staaer for ham; med den ene Fod paa et Klippestykke, og støttet paa Armen, læser hun for ham af Skjæbnens aabne Rulle. Begge Figurer ere beklædte; Gudindens Skikkelse og Holdning er i en meget høj, interessant og ædel Stiil. Ogsaa Jupiters uopnaaelige Skabning er betegnet ved dyb Sjæleadel; og en hellig Taushed synes at svæve omkring de to, over Menneskets Skjebne i evig Retfærdighed raadslaaende Guder."

Disse Bedømmelser ere efter Modellerne, førend de i Marmoret bleve udførte. Forfatterinden tilføjer: "Dette er det moralsk-æsthetiske Udtryk i disse høje Konstværker, som vi see i Modellen. Men disse Leermodeller ere udarbejdede og besjelede med en Aand, en Finhed i Fuldendelsen, der overgaaer Alt af den Art hvad jeg hidtil har seet. Den fuldendte Blødhed i alle Delene, den Lethed i Bevægelserne, den herlige Stiil i Dragternes Foldekast, (forenet med den højeste Ynde i de qvindelige), Hændernes, Fingrenes, Foddernes, Ørernes zirlige Udarbejdelse i Forening med den meest tvangfrie Gratie — alt dette vilde have bragt en Polyklet og Lysip til uden Rødme at erkjende disse Guddomsbilleder som deres Værker. — Kort disse Basreliefs ere sande Gemmer, og Gudernes Skikkelser gaae med en Liv aandende Sandhed og Skjønhed frem af denne Pygmalions Hænder."

I April 1826 vare disse Basreliefs, iblandt flere Thorvaldsenske Værker, en herlig Prydelse ved Konstakademiets Udstilling. Nu ere de som sagt komne paa deres bestemte Steder.

Imellem Basrelieferne er anbragt en Marmortavle, som endnu er glat, men som man siger skal gives en Indskrift med Angivelse af de vigtigste Aar i Slottets Historie.

I Slagelse har begyndt at yttre sig en ondartet Hundesygdom, hvorfor Øvrigheden har ved en Bekjendtgiørelse af 17 d. M. befalet de nødvendige Forholdsregler i Overeensstemmelse

med Cancellie-Cirkulairen af 26 Juni 1824, ligesom det og ifølge Pl. af 12 Juni 1802 er indskjerpet, at aldeles ingen Hunde, uagtet de ere forsynede med Politietegn, maa indtil videre, gaae løse paa Gaderne.

Fra Aarhuus skrives under 22 d. M. at der skeer betydelige Opkjøb af Kornvarer, især Hvede og Havre, og at Havren allerede betales med 12 til 13 Mk. Tegn. (A. A. 131.)

I Horsens slog Lynilden d. 5 Aug. ned i 2den Escadrons Munderingskammer, dog uden at gjøre videre Skade end at spalte en Bjelke. (V. A. 99.)

Paa Gaarden Phønixborg i Starup Sogn slog Lynilden samme Dag ned, og alle Udhusene bleve et Rov for Ilden. I Bondebyen Tyvskjer i Skjerup Sogn slog Torden ned i en Gaard i en Seng, hvor Mand, Kone, og et lidet Barn laae, og dræbte Konen.

Den 10 Aug. blev Skolelærer Rasmussen i Tryggelev paa Langeland dræbt af Lynilden, paa Marken i Nærheden af sit Hjem, tilligemed en Husmand, der med ham havde ved en optrækkende Tordenbyge søgt Lye ved et Træe.

Blandede Efterretninger.

(*) Der Knabe aus der Fremde. Schiller har skrevet et herligt lille Digt: "das Mädchen aus der Fremde," hvis Indhold er meget gaadefuldt. Blätter für literärische Unterhaltung, Nr. 174 og 175 f. d. A. underholde nu deres Læsere med et aldeles prosaisk Sidestykke dertil, dersom "der Knabe aus der Fremde" ikke er mindre gaadefuldt. Om hiint vides med Bestemthed, at det er et Foster af Digterens Phantasie; dette er derimod fremsat, som en virkelig Begivenhed.

At en Dreng, siden den 7 Ocbr. 1812, altsaa i henved 17 Aar, har været indespærret ganske alene i et lille snævert Rum, jevnt med Jorden, hvor han aldrig saae Solen; hvor hans

Føde ikke var andet end Vand og Brød; hvor han ikke havde Omgang med Andre end den, der bragte ham hans Næring; at denne Dreng siden blev løsladt om Natten og sendt til Nürnberg, for der at overlades til en Ritmesters Opdragelse og ansættes i sammes Regiment, hvorved hans Fader skal have tjent — Alt dette klinger saa romantisk, saa underligt, at det kunde give Stof til den interessanteste Novelle i een af de nyeste tydske Lommebøger. Men læser man den vidtløftige Fortælling derom i Blätter für literarische Unterhaltung med Eftertanke og Fordomsfrihed, saa fristes man til at antage det Hele for et nyt Bidrag til eet af de mangfoldige Forsøg til at føre Godtroende bag Lyset, hvorpaa man endog i Danmark har havt adskillige sørgelige Exempler. Vist nok vil Verden bedrages; men hvor det er muligt at forebygge hvert Bedrag, synes Pligten dog at opfordre Skribenten dertil.

At Drengen Casper Hauser, som den Vidunderlige kaldes, kan være een af de Ulykkelige, hvis følesløse Forældre, det være nu af Trang eller andre Aarsager, have overladt ham til hans egen Skjebne, det er saare muligt, ja endog sandsynligt; men mod Historien selv, saaledes som han har berettet den, opstaae adskillige Tvivl. Paa hvad Grund skulde han have været indspærret og behandlet saa haardt? Var det for Rettigheders eller en Arvs Skyld, som man vilde berøve ham, saa kunde hans Tyranner jo ikke være sikkre saalænge han levede og de maatte jo da heller ønske ham aldeles ryddet af Veien. Vil man indvende, at deres Samvittighed ikke tillod dem at begaae et aabenbart Mord, saa kan man spørge: hvi tillod denne ømme Samvittighed dem da, at lade ham langsomt hentæres i et ensomt Fængsel paa Vand og Brød? Var det en unaturlig Fader eller Moder, der paa denne Maade vilde unddrage Frugten af forbuden Kjerlighed Verdens Aasyn, hvor er det da muligt, at de vilde seipine den stakkels Skabning i saadan Grad? Vare de saa fattige, at de ikke kunde give ham anden Føde end Vand og Brød, saa havde der jo nok været et Menneske, der vilde forbarmet sig over den Ulykkelige. Kort, det er vanskeligt at tænke

sig Aarsagen til en saa umenneskelig Medfart i vore Dage. Men om man end vilde antage den for muligt, hvorledes kan man da troe, at et Menneske, der i sit hele Liv har været indspærret og ikke seet eller hørt nogen Anden end den, der bragte ham hans Næring, er istand til strax at udtrykke Begreber om Ting, han aldrig har vidst at benævne, og endog meddele en Beretning om sin tidligere Skjæbne? Han maatte jo være saa godt som døvstum efter saadan Indspærring. Hvorvidt nogen kan opnaae en Alder af henved sytten Aar, uden at nyde anden Føde end Vand og Brød, overlader jeg til Lægernes Bedømmelse; men er dette **virkelig muligt**, saa fortjente hiin Examinatus juris, der engang paa Spørgsmaalet om den højeste Tid, en Overtræder kunde sættes paa Vand og Brød, skal have svaret to Aar, neppe at belees saa meget, som man paastod, at han blev.

Tidligt eller sildigt maa Sandheden komme for Dagen. Men at denne Drengs lange Fængsling paa Vand og Brød er Digt, derom føler Anmelderen sig, for sin Deel, aldeles overbeviist. At udvikle her end videre sine Grunde, vilde blive for vidtløftigt; men han haaber, at Enhver, der vil give sig den Umage, at gjennemlæse det hele Stykke i B. f. l. U. med Eftertanke, vil underskrive hans Mening. Det synes som den tydske Meddeler har anvendt Alt, for at bekræfte Drengens Udsagn og gjøre dets Sandhed ret indlysende. Men det er ilde; han burde heller betragtet Sagen fra et **modsat** Synspunkt, og ikke blot arbeidet paa at opvække Skræk og Medlidenhed, som om han skrev et Sørgespil efter Aristoteles's Grundsætninger.

(*) **Cardinalen og Enken.** Moliere udraabte, som bekjendt, da en Tigger leverede ham en Guldmynt tilbage, Digteren af en Feiltagelse havde givet ham, "behold Mynten og tag denne tillige," tilføiende: hvor Dyden veed at skjule sig? Denne Handling siger hans Biograph Tachereau, viser Molieres sande Gavmildhed. En lignende Omstændighed hændte sig i Rom. Cardinal Montalto var ligesaa udmærket ved sin Veldædighed, som ved sin Mildhed og sin Ydmyghed i sit Kald. Tre Gange om Ugen

var hans Pallads opfyldt, med Fattige og Ulykkelige. Han uddeelte frivilligen gode Raad og Penge. Det traf sig engang, at en Enke, der havde ondt ved at ernære sin unge Datter, der nyligen var kommen sig af en farlig Sygdom, og som havde solgt det sidste, hun eiede, for at opholde Livet, fik af sin Skriftefader det Raad, at henvende sig til Cardinalen. Den stakkels Kone, ledsaget af sin Datter, frembragte sin Begjering med en Finhed, der rørte den Geistlige og tillige opvakte hans Medlidenhed. "Kun fem Kroner! Eders Eminence," var Enkens Svar paa Cardinalens Spørgsmaal: hvormeget hun behøvede. Cardinalen leverede hende et Stykke skrevet Papiir med Anmodning om, at overgive det til hans Forvalter. Hun gjorde hvad han sagde, og Forvalteren talte hende 50 Kroner op og forlangte hendes Qvittering derfor. Hun undslog sig for at gjøre det, forsikkrende, at det kun var fem Kroner, hun havde bedet den gode Cardinal om;" flere, sagde hun, kan jeg ikke med god Samvittighed modtage. Forgjeves viste Forvalteren hende Anvisningen, der var skreven med Cardinalens egen Haand. "Han maa have taget Feil," svarede Konen og vedblev at vægre sig for at modtage flere end fem Kroner. Forvalteren bad hende nu at følge med ham ind til Cardinalen. Da de kom ind til ham, berettede Forvalteren, at Enken undslog sig for at modtage flere end fem Kroner, erklærende, at hans Eminence maatte have taget Feil." "Det har jeg ogsaa," svarede Cardinalen: "flye mig Papiret." Han tog derpaa en Pen, og føjede et Nul til de 50, hvorved Summen blev til 500 Kroner. "Saadan en Retskaffenhed" udraabte Cardinalen "er kun slet betalt endog med fem Hundrede Kroner!"

En tyrkisk Kirkehøjtid. Ahmedije, Sultan Ahmed I. Moschee i Constantinopel, optager endeel af den Plads, som kaldes Atmeidan, fordum Hippodrom, og er af alle Moscheer ikke allene i Hovedstaden, men ogsaa i det hele osmaniske Rige den eneste, som har 6 Minarets, to mere end Sophia Moscheen, Suleimanije, og selv Moscheen i det hellige Huus Kaaba i Mecca. Den blev opført i Aaret 1603,

og ingen Moschee er saa rig paa Kostbarheder af alle Slags, som her deels opbevares, deels ved Krandsen af Lamperne, og i Moscheen selv ere ophængte. Stifteren Sultan Ahmed I., en af det osmaniske Riges andægtigste Fyrster, betænkte denne hans Yndlingsstiftelse rigeligen, og hans Exempel var de Stores Lov. Saaledes sendte Dschaer Pascha, Statholderen af Abyssinien, sex med Smagragder besatte Lamper hængende i Guld-Kjeder. Koraner af alle Formater og af den skjønneste Skrift, ligge paa forgyldte og med Perlemor indlagte Pulter. Paa Væggen hænger der altid det saakaldte sidste Teppe eller det saakaldte Kaabas ædle Klæde, som Pilgrim-Karavanerne istedetfor Pengegaver (Surre), hvormed de udstyrede drage bort herfra, til Gjengjeld bringe tilbage hertil. Formedelst den skjønne Beliggenhed ved bemelte Plads og den overalt aabne og fri Forbindelse er Sultan Ahmeds Moschee Skuepladsen for store Kirkefæster og fæstlige Hofoptog. Man kan sige at Sophie Moscheen som ligger altfor nær Palladset, er den egentlige Hofkirke, men at Ahmeds Moscheen er Constantinopels Statskirke eller Cathedrale. Thi hertil begiver Sultanen sig, ledsaget af sin hele Hofstat, paa de to store Bairamsfeste (Tyrkernes Paaske og Pindse) for at forrette Fastebønner. Herfra skeer Pilgrim-Karavanernes fæstlige Optog, og Hoffets og alle Statsbetjentenes høitidelige Forsamlinger, for at festligholde Mewlud eller Prophetens Fødselsfest. Paa begge Sider af Moscheen løber et dobbelt Gallerie, et ydre, og et indre, i hvilke neden til ere Bænke for Koranens Læsere, og oven til Skat-Hvælvinger til Opbevaring af Guld og andre kostbare Effekter. Paa begge Sider af Høialteret (Mihrab) staae to uhyre store Lysestager, hvis Størrelse, saavel som Voxlysenes Tykkelse staae i Forhold til den uhyre Størrelse de fire Søiler har, som udgjøre Moscheens fire Hjørner. Paa høire Side af samme staaer Mimber, det er Talerstolen for Fredags Prædikanten (Chatib), et Mesterstykke af kunstigen udhugget Steenarbejde, efter Mønsteret af Talerstolen i Mekka. Den har over sig en forgyldt Krone; og derover hæver sig en forgyldt tiltagende Maane. Hin Fest til Minde om Prophetens Fødsel blev først stiftet af Sultan Murad III i Aaret 1558. Sultanen viser sig da omgivet af alle Hofmændene og Stats Autoriteterne i den høieste Pragt, for at bivaane Lovhymnen for Propheten, der bliver assungen af de meest vellydende Stemmer. Især deleshed viser Kislaragassi eller Opsynsmanden over de sorte Gildninger eller Fruernes Overhofmester, sig i den største Pragt; omringet af Eunucherne og Øxedragerne (Baltadschi) drager han en halv Time før Sultanen fra Serai. Storvizìren og Muftien sidde, hiin ved Høire, denne ved Venstre, paa begge Sider af Høialteret. Ved Siden af Veziren sidde Kapudanpascha, Defterdaren (Finantsministeren), og Præsidenterne for Kanceliet, og Kamrene (Cliadschagan) paa Ihram eller Tæpper fra Barbariet, ifølge deres Rang. Ved Muftien sidde de Geistlige og de Lærdes Corps (Scheiche og Seide, Ulema og Muderis.) Præsidenten for Seide eller Emire nyder paa disse Dage den særdeles Udmærkelse at have et for ham ved Scheichs Talerstol opslaget grønt lidet Telt, men for ved Chatibs Taler-Stol staae de høie Embedsmænd Generallieutenanten for Janitscharerne*), Sagardschi og Samssundschi-Baschi.

To Rækker af Janitscharer adskille denne høie Forsamling fra Folket. Efterat Sultanen, saasnart han har vist sig paa sin Plads, er bleven hilst, begynder en Lovtale i tre Dele, hvis første Deel holdes af Scheiken for Sophie Moscheen, den anden af Scheiken for Sultan Ahmeds, den tredie af Scheiken for en anden keiserlig Moschee. Under dette Foredrag række Overvaabenbæreren og den første Kammertjener Sultanen Aloe og duftende Rosenvand, Baltadschi beværte paa lige Maade Forsamlingen af de Store, Lovtalerne blive ved Nedtrædelsen fra Talerstolen beklædet med Wespeltse. Paa Lovtalen følger en Hymne (Noat), og et geistligt Cantate (Muvaschah) og herpaa bliver først Lovdigtet over Prophetens Fødsel afsjunget af den hertil bestemte Sanger. Derefter bliver en

*) Det er nemlig skrevet førend dette Corpses Ophævelse.

Skrivelse fra Scheriffen af Mekka høitideligen overrækket Sultanen; det er nemlig et Svar paa Sultanens just idag for 7 Maaneder siden til Scheriffen ved Surre Emini det er, Fører for Gave = Karavanen, overbragt keiserlig Skrivelse; og dette Svar bliver overleveret ved Muschdedschibaschi eller første Evangelist (øverste Glædebud) der forlader Karavanen i Damascus, og iler forud for samme til Constantinopel, for at melde at den lykkeligen har overstaaet Ørkenens Farer. Han overleverer Skrivelsen indesluttet i en Atlaskes Pose til Storveziren, der sender samme ved Reis-Effendi til Kislaragassi; af hvis Hænder Sultanen modtager den, og til hvem han, efter at have læst den igjen overgiver den. Kislaragassi erholder en Zobelpels for sig, og Reis = Effendi samt Scheicherne erholde Dreskaftaner. Skaaler med Konditorsager vorde af Følget bragte til deres Herrers Vaaninger. Storherren drager tilbage til Serai uden Ledsagelse. Et Qvarteerstid derefter følger ham Kislaragassi, for hvis Hest Janitscharagaen gaaer til Fods. (Efter Hammers Constantinopolis I D. 420 o. f.)

(Den tyrkiske Sultans Børneborns sørgelige Skjæbne.) Den tyrkiske Sultans Svigersøn maa, dersom han ikke beklæder en Storvezirs eller Capudan-Pachas Værdighed, i det sildigste sex Maaneder efter hans Formæling begive sig til den Provinds, hvis Statholder han er, uden at medtage sin nye Gemalinde. En i et saadant Ægteskab - født Søns Lod er meget sørgeligt. Den ved Nedkomsten Nærværende er under stort Ansvar forbunden til, at dræbe den Nyefødte i det første Minut af dens Tilværelse. Døttrene ere derimod et bedre Lod beskikkede; thi de beholde Livet og have den Rettighed, at vælge deres Ægteherre, og Sultanen pleier at ansætte deres til Privatstanden henhørende Sønner i Seraiet. (W. M. Z. 49.)

(Fiskefangst i Ostindien.) "Fiskene bleve i det grumsede Vand" — fortæller Biskop Heber — "forfulgte i alle Retninger med Stikke, og Spær, og Hænderne, men med liden Stikke, indtil fire Bheels, i den Udipanske Regierings Tjeneste, ankomme hertil. Folket blev borttrængt, og disse Mænd gjorde i kort Tid med Buer og Pile et saa stort Nederlag blandt Fiskene, at der ved Bredden laae store Hobe opdyngede; og dog udsøgte de blot de store; men disse traf de med en saadan Sikkerhed, som om de havde en Hjord Faar, indesluttede i en Stald for dem. Deres Buer bestode af spaltet Bambus, og vare meget simpelt indrettede, men stærke og bøielige, og som jeg troer, bedre end de af Bøffelhorn, der ere brugelige i Hindostan. De vare af henved 4 Fods Længde, og af europæisk Form. Pilene vare ligeledes af Bambus, med Undtagelse af Spidsene, der vare af Jern. Disse havde en saadan Indretning, at de, naar Fisken var truffen, løste sig fra Skaftet, men dog alligevel bleve i Forbindelse dermed, ved en lang Traad. Skaftet holdt sig paa Vandet og bidrog saaledes ikke blot til, at trette Dyret, men viste ogsaa Veien, som det tog, for dets Forfølgere, der saaledes lettere kunne finde det.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 August 1828.

Hamb. 2 M. à v. 214. Spec. 217.
Sp. solgtes 13 Mk. $\frac{1}{4}$ ß. B. Disc. 4 pC.
Norske Spec. Sedler 155 à $155\frac{1}{2}$. Svenske Sedl. 53.
4 pC. K. Obl. 87 à $87\frac{1}{2}$ S. ($81\frac{1}{2}$ B.)
Nat. B. Obl. (4 Febr. 1820) 102 r. S. ($110\frac{3}{4}$ Sedl.)
4 pC. nops. Rigsb. Obl. $99\frac{1}{2}$ à 100.
6 pC. Norske 106 à $106\frac{1}{2}$ B. — 4 pC. dito 98 à $98\frac{1}{2}$.
Dito nye 96 B.
3 pC. nye danske Obl. $61\frac{1}{4}$.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 70.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 30 August 1828.

Qvinderne.

Qvinder!!! Skabningens Herrer troe at have sagt Alt, naar de med trende Udraab have nævnet dette Ord; og naar man saa spørger dem: hvorfor? saa blive de hidsige og komme frem med en Mængde almindelige Phraser, som ere gjentagne ligefra Orpheus indtil Boileau. — Hvilke ere da vore Dommere? De, som hade os, eller De, som elske os (der gives intet Tredie); de Første miskjende os, og de Sidste kjende os ikke. Saaledes blive vi da selv kun tilbage, for at afsige vor Dom, og ret gjerne paatage vi os denne Umage, men med den Forskjel, at Mændene fordømme eller frikjende os overhoved, men vi anklage hverandre indbyrdes, imedens vi stedse forsvare vort Kjøn i Almindelighed. Hvoraf kommer det? Deraf — at vi ville overtale Mændene til at troe, at vi ere frie for de Feil, som vi bebreide vore Naboersker, og at vi høre til Undtagelserne. Der gives faa Qvinder, som vove at være overbærende. Endvidere, naar Mændene tale om os, skeer det som oftest i vor Fraværelse; saa tager Gjækken, den Mistroiske Ordet og sætter hele sin Forfængelighed i at fortælle, hvorledes og hvor ofte han er bleven bedragen: muligt, at han siger sandt, thi jeg tilstaaer, at han fortjener det; men ogsaa den følelsesfulde, forstandige Mand vil frygte for at sige, at han har været lykkeligere; af Frygt for at blive anseet for en Gjæk eller en Mistroisk, tier han. Har den braveste Mand vel nogensinde traadt frem til vort Forsvar? Deraf kommer da, uden videre Undersøgelse, det Resultat, at alle Qvinder ere coquette, troløse og fulde af Forstillelse; men, mine Herrer, vil jeg svare dem, parodierende det, som Figaro svarer Grev Almaviva: "Da man fordrer saa mange Dyder af os, skulde da Deres Excellence vel kjende mange Mænd, som vare værdige til at være Qvinder?" — Jeg vil anstille Betragtninger over denne Gjenstand og bevise, hvad jeg paastaaer, ikke fordi jeg paastaaer det, men fordi jeg i mit Hjerte føler vort Værd og Mandfolkenes Uretfærdighed. Ja, jeg vil tænke over dette, endskjøndt Publius Syrus har tilladt sig at sige: et Fruentimmer, som tænker, tænker sikkerlig galt, eller idetmindste ikke meget klogt. — Først maae De indrømme, at Qvinden blev skabt for Manden: det er ogsaa min Mening; men jeg føier til, da Gud skabte Manden først, gjorde han det med en liden Forbeholdenhed i Tankerne, og at Mændene ogsaa ere skabte en Smule for os. Mine Herrer ville formodentlig være saa høflige, ikke heri at beskylde mig for Usandhed. Det er altsaa tilstaaet; nu staaer kun Afgjørelsen af det Spørgsmaal tilbage, om vi ere mindre værd, mindre fuldkomne end De. Jeg vil anføre Deres Dyder, den ene efter den

anden, og sammenligne dem med vore (thi jeg paastaaer, at vi ogsaa have nogle), Modet for Exempel. De besidde denne Ligegyldighed mod Faren, denne Foragt for Livet, naar det gjælder om Berømmelsen, Æren eller en Ulykkeligs Frelse. I Sandhed, Modet er noget Fortrinligt! Ogsaa er denne Dyd den, som behager os meest, den, som fængsler os til Dem, netop fordi vi savne den selv; men lad min Helt engang blive angreben af Feber — og i sin Seng er han ikke i Stand til at oppebie den Fare, som han trodsede, den Død, han gik imøde. Der er Fortrinet paa vor Side. Med hvilken Taalmodighed udholde vi ikke vore lange og skrækkelige Sygdomme! Og den fornægtende Godhed, som dølger sine Smerter for dem, af hvilke man elskes, kan vel ogsaa kaldes Mod; og søge vi end, skjælvende ved Larmen af et faldende Blad, Hjælp hos Eder, saa ere vi dog neppe blevne Eders Ledsagerinder, før vi atter blive stærke til at forsøde Eders Lidelser eller dele Eders Ulykke. — Fædrenelandskjærligheden, denne ældgamle Dyd, som atter opvoxer iblandt os — troer De da, at den er os fremmed? Vi elske vort Fædreneland i vore Ægtemænd, vore Sønner; maaskee fordi det synes at glemme os; men i Ulykkens Dage ville Qvinderne mindes det, naar det gjøres nødigt.

Og Medlidenheden! Især i Qvindernes Hjerte finder man denne stille Dyd, Opofrelsen af Glæder, Hengivelsen af den hele Tilværelse. O, hvor godt den klæder dem, hvor den forskjønner dem! Naar den egoistiske Mand ivrer imod den Ulykkelige, for at qvæle Medlidenhedens Stemme, som han mærker imod sin Villie — veed han da, om han ikke imorgen kan trænge til den, som bønfalder ham idag? Imorgen kommer en Datter, en Ægtemage, en Søster, en Engel, for at lindre og gjøre godt — — —

Befræffende den Dyd, at sige Sandhed, saa gives der tvende Slags: De, mine Herrer, sige i Almindelighed nyttige Sandheder, med Fare for at skade Dem selv; vi derimod sige kun behagelige Sandheder, af Frygt for at skade os. — Desuden ligger Skylden herfor ikke ganske hos os. —

At holde sin Eed er, efter vore Begreber, en Dyd, som udelukkende tilhører Dem. Hvad forlanger man derimod af Qvinderne? En eneste Eed, den, at være troe imod deres Mænd. Hvor Mange have ikke holdt dem for Utaknemmelige, som paa deres Side ustraffet bryde den! Man peger Fingre ad Den, som skal have forseet sig derimod; Skjændsel og Foragt følge hende overalt. Kjender man de Kampe, hun har udstaaet; jeg vil ikke engang sige med sig selv; men med en øvet Forfører og Omstændighederne, som have styrtet hende i Fordærvelsen, ak! stundom vel med et reent Hjerte! Desuden, grusomme Hævn! bliver ogsaa Manden gjort latterlig og til en Gjenstand for Spot, han, som næsten altid er hendes Skjændsels Medskyldige eller Ophavsmand? Denne Slutning gjør mig sørgmodig. Lader os tilsidst blive enige om den Sandhed: Da det er Mandens og Qvindens Bestemmelse, at leve tilsammen, saa have de retfærdigviis modsatte Dyder, for at deres Forening kan indeholde dem alle, hvilket da grundfæster Livets Lykke.

(N. Mb. 235.)

(*) Om Forpligtelsen for Præsterne til militært Hestehold.

Dette er en af Præsternes store Byrder, ja naar de ere uhældige, en af de sværeste; thi naar alle andre Skatter og Paalæg ere bestemte til en vis Sum, hvis Beløb Præsten altsaa maae see at skaffe tilveie til rette Tid, saa er det militaire Hestehold, formedelst den Risico, som dermed er forbundet, en Byrde, hvis Beløb Præsten aldrig kan bestemme, og som ved Uheld, der kan tilstøde Hesten, kan komme meget uventet og ofte paa ham. — Da det militaire Hestehold først blev indført, var Byrden mindre og mere ligelig fordeelt end nu. Den Gang blev hele Rytteriet remonteret med Heste af ens Størrelse, nemlig 10 Qvarteer. — Den Gang vare Rytteriets Øvelser ikke saa raske og hurtige som nu, altsaa mindre angribende for Hestene, og de varede følgelig længere. — En til Hesten udskreven Karl, paa hvis Valg Udrederen

endog havde Indflydelse, modtog Hesten hos Udrederen, og førte den baade til Regimentet og hjem igjen uden mindste Udgift for Udrederen; ligesom denne og var frie for al Risico, naar Hesten først uden Feil var afleveret til Karlen. At det paa Hestens Behandling maatte have en gavnlig Indflydelse, at en og samme Karl bestandig reed, og exercerede den, er indlysende, og som en Følge deraf kunde Hesten tjene længere Tid end nu. — Alle disse Omstændigheder, som lettede Byrden af militairt Hestehold ere forandrede nu, og gjøre det til en langt større Byrde for nogle Udredere end for andre. — Allerede Hestens stegne Priser kommer her i Betragtning. 1774 blev enhver Udreder een Gang for alle gotgjort en Kapital af 36 Rdl. som Udlæg for Indkjøbsprisen, hvilken Capital enhver tiltrædende Præst modtager af sin Formands Boe. Den Tid kunde en tjenstdygtig Hest af 10 Qvarteers Størrelse anskaffes for denne Priis; men at den nu kan kjøbes derfor, vil endog den kuns lidet sagkyndige ikke troe. — 1774 var hele Rytteriet beredet paa en Maade. Senere er Rytteriet inddeelt i det svære og lette. Hestene til det svære Rytterie skal maale 10 Qvarteer 2 Tommer, til det lette derimod kun 9 Qvart. 4 Tommer: men disse 4 Tommer gjøre en betydelig Forskjel i Henseende til Hestens Indkjøb; da det er saa overmaade vanskeligt at faae Heste, som med denne Størrelse forene den fornødne Lethed og Skabning. Heste af den Størrelse ere i Almindelighed tunge i Bevægelserne, og mere skikkede til at trække svære Læs, og strengt Arbejde end til Rytteriets lette og hurtige Bevægelser. — Naar nu en Hest forener de sjeldne Egenskaber, Størrelse og Lethed, er den meget dyr. Præsten i Vendsyssel, som forleden Aar skrev i Skilderiet om Præsternes Kaar, anslaaer en Dragonhests Anskaffelse til 60 Rbd. Denne Priis er ingenlunde ansat for høi, snarere forekommer den Forfatteren for lav, og han tvivler paa, at Middelprisen paa Dragonheste kan antages at være 60 Rbd. Men er dette endog en moderat Priis paa Dragonheste, saa kan man derfra slutte sig til, hvad Kyrasseerheste maae koste. De 4 Tommer, de skulle være højere end det lette Rytteries Heste,

gjøre en betydelig Forskjel paa Værdien. Middelprisen paa en Kyrasseerhest kan ikke ansættes lavere end til 100 Rbd. Forfatteren har aldrig kunnet havt en Kyrasseerhest for den Priis, men det kan ikke tages til Følge, da han muligt har kjøbt for dyrt. Hertil kommer den idelige Risico paa saa kostbart et Dyr, dens bedre Pleje end de øvrige Heste, og den for Præsten høist fatale Omstændighed, naar en saa kostbar indkjøbt Hest enten tager Skade, eller ved Præsentationen bliver casseret, og i begge Tilfælde en nye Hest skal anskaffes, som de samme Vanheld kan møde ham med. Naar saadanne Omstændigheder indtræffe, bliver en Kyraseerhest for en Præst en overmaade svær Skat, hvis Udredelse han ofte ikke kan forvinde.

I Henseende til det militaire Hestehold er Landet inddeelt i Distrikter, saaledes, at hvert Regiment har sine Distrikter, hvorfra det faaer sine nationale Heste. Præster og Jordegodseiere i Distriktet levere Heste til et og samme Regiment. Herregaardene levere efter deres Størrelse fra 1 til 3 Heste. De mindste Herregaarde levere kuns 1 Hest. Men naar nu en Jordegodseier, der besidder til Eiendom en Herregaard, flere hundrede Td. Hartkorn Bøndergods, Tiender og Skov, ikke har større Byrde af det militaire Hestehold, end en fattig Landsbyepræst, der er beneficeret med en ofte maadelig Tiende af et Par hundrede Td. Hartkorn, hvoraf han desuden maae svare Rigsbankrente, og ofte Pension, saa falder det militaire Hestehold naturligviis den sidste langt mere byrdefuld end den første. — I Sjelland, hvor Præstekaldene af mange Aarsager dog indbringe noget mere end i Jylland, slippe Præsterne med at levere Artillerieheste. Var det muligt, at den Indretning kunde træffes, at alle jydske Præster, thi i den nordlige Deel af Landet er det Tilfældet, maatte levere Heste til det lette Rytterie, da vilde en af deres betydeligste Byrder blive lettet, og denne Indretning have en gavnlig Indflydelse paa deres Kaar.

Stedet, hvor Hesten skal afleveres til Exercits, gjør og betydelig Forskjel for Udrederen. Boer denne i Nærheden af Garnisonen, hvem Hesten hører til, er det naturligviis en let Sag

for ham; men hører Hesten til en langt fraliggende Escadron, 16 a 18 Mile borte, bliver denne Aflevering mere byrdefuld, end ved første Diekast synes. Tre Dage maae da anvendes paa Henreisen, og ligesaa paa Hjemreisen. Hesten skal efter en vis Tids Forløb igjen afhentes. Atter gaaer en Uge med. Saaledes gaae 2 Uger tabte for Udrederen i hans travleste Tid, og paa Karlen og Hesten har han naturligviis Bekostninger, som neppe nok kan afholdes ved den aarlige Godtgjørelse. Denne Omstændighed gjør det militaire Hestehold kostbarere nu end forhen for Udrederne, og en Byrde vilde i denne Henseende blive lettet, om hver Karl fik sin Hest som forhen, og førte den til og fra Regimentet.

Det islandske literære Selskab.

I Overensstemmelse med Selskabets Vedtægter meddeles herved offentlig Efterretning om dets Virksomhed og Tilstand for sidstafvigte År, hvorom ellers fuldstændigere Underretning kan erholdes af Selskabets ny Tidende Skirner, anden Årgang, såvidt den går; den er nemlig sluttet den 3die April d. A. Men adskillige påbegyndte Verker vare den Gang ikke færdigtrykte, og adskillige vigtige Forhandlinger ikke tilendebragte; man har derfor anset det rigtigst, at opsætte Efterretningen for det danske Publikum til nu.

Selskabet har udgivet 1) 7de Hæfte (deild) af Islands Årbøger (Árbækr) ved Syselmand Jón Espólín, indbefattende Tidsrummet fra 1656 til 1684 foruden Tillæg og Rettelser til de syv første Hæfter af dette Verk.

2) Konferensråd J. Erichsens Levnetsbeskrivelse (Áfisaga), forfattet af Kirurg Sv. Povlsen og gjennemset og forbedret af Amtmand B. Thorsteinson, samt forsynet med et Portræt, stukket af den unge Hr. Eckersberg og et Fasimile af den afdødes Skrivehånd, stukket af Hr. Kobberstikker Bagge.

3) Selskabets ny Tidende Skirner, anden Årgang, hvor de historiske Efterretninger om Årets Begivenheder ere forfattede af Hr. Th. Jonassen, og de literærhistoriske om danske Bøger af Hr. Kand. Th. Gudmundsen. Alle ***** Verker for øvrigt besørgede ved Selskabets Formand.

4) Har Selskabet bekostet Papir og Trykl af Kataloget over det islandske Stiftsbibliotek i Reykevig, hvis Udgivelse for øvrigt er besørget af Prof. Rafn.

Udgifterne have således været såre betydelige, men Selskabet har også endnu nydt betydelig Understøttelse fra adskillige Sider især fra Hans Majestæt Kongen 100 Rbd. r. S. Fra Kammerh. Grev A. Moltke 100 Rbd. Sedler. Fra Grev Knuth 50 Rbd. r. S. foruden adskillige mindre Gaver, hvilke alle Selskabet med dybeste Taknemmelighed påskönner. Derimod har det, som al Videnskabelighed i Danmark, lidt et stort og smærteligt Tab ved Gjehejmekonferensråd J. v. Bülows Afgang, der lige fra dets første Stiftelse bestandig havde understøttet det med Varme og Kraft. De øvrige Enkeltheder forbigås her, da de kunne ses af Regnskabet, som, på sædvanlig Måde er gjennemset og udførlig indrykket i Skirner.

I den islandske Afdeling af Selskabet er foregået nogen Forandring ved det ny Valg af Embedsmænd, som kan indhentes af Skirner. Formanden er endnu den velbekjendte driftige og lærde Stiftsprovst A. Helgesen, som har dimitteret adskillige duelige Studerende til Universitetet. I den danske Afdeling valgdes de forrige Embedsmænd alle på ny, så at ingen anden Forandring her har fundet Sted, end at Hr. Eggert Jónsson valgdes til Selskabet Bibliotekar, da Sekretæren, Hr. Th. Helgesen, undskyldte sig for at besørge de dertil hørende Forretninger tilligemed Brevskrivningen.

Efter den Tid har Selskabet aldeles tilendebragt Foreningen med det forrige kongelige islandske Literaturselskab (Lærdómslistafèlag), på den Måde, som allerede for rum Tid siden var det foreslået af samme, under Præsidium af Hr. Etatsråd og Gjehejmearkivar Gr. Thorkelin, og siden i alle Punkter antaget af det, men hvoraf dog adskilligt indtil nu var blevet opsat. Det vigtigste af denne Fore-

ning bestod i Afleveringen af det forrige Selskabs Pengebeholdning til Beløb 200 Rbd. i to Kreditkasseobligatsioner og 75 Rbd. 71 Skl. r. S. kontant, hvilket nu tilligemed alt øvrigt denne Sag vedkommende er bragt i Rigtighed.

Endelig har Selskabet igjennem Direksionen for Fondet ad usus publicos modtaget en kongelig Gave af 20 Eksempl. af Prof. Guldbergs tyske Ordbog til de offentlige Bogsamlinger på Island. Da disse nu for Tiden, så længe det forrige kgl. Landoplysningsselskabs (siden så kaldte Videnskabsstiftelses) Skæbne ikke er afgjort, egentlig kun ere tre, nemlig Stiftsbiblioteket i Reykevig, Skolebibl. på Bessested og det nordlandske Bibliotek på Øfjord (Akureyri), og da det formedelst Vejenes Besværlighed i Island er yderst vanskeligt at føre Bøger imellem langtfraliggende Steder; har Selskabet troet bedst at fremme den ædle Hensigt med Gaver, ved at fordele Eksemplarerne således, at ét tilsendtes hvert af de mest afsides liggende Provstier til at følge med andre Embedet vedkommende Sager, og anvendes til Udlån i dertil hørende Distrkt, men de øvrige fordeltes imellem de tre ovenanførte Bogsamlinger, som nöjere skal vorde spesifiseret for den islandske Almenhed i næste Årgang af Skirner. Disse Bøger ere nu alle opsendte hver til sit Bestemmelsessted efter nysanførte Plan.

Indenlandske Efterretninger.

Thaarups "Statistiske Udsigt over den danske Stat i Begyndelsen af Aaret 1825," som udkom for over 3 Aar siden, er nu endeligen bleven recenseret i Literaturtidenden, og Recensionen optager noget over 4½ Ark, (No. 30-34), da Recensenten har paataget sig, hvad der synes underligt, at give Tillæg til Skriftet, om de Forandringer der, i de 3 Aar siden det udkom, ere foregaaede. Til hvad Nytte ere saadanne Tillæg, naar de Hovedegenskaber, som kunne fordres, Fuldstændighed og Nøjagtighed, mangle, og naar tillige Urigtigheder ere indsnegne, som ved Recensionen er Tilfældet? Bogens Forfatter kan jo ikke antages at behøve dem; han

har selv i senere udkomne Skrifter givet adskillige Tillæg. Recensionen berigtiger nogle i Skriftet indløbne Trykfejl (S. 425 og 537 Forord. 13 Oct. 1813 isf. 19de Oct. og fl. St.) og gjør nogle enkelte gode Erindringer, og dette er det nyttigste ved Recensionen, da Trykfejlene letteligen kunne blive uiagttagne og forplantede, og Bemærkningerne maae ventes behørigen paaagtede. Foruden at Tillæggene ere, som sagt, overmaade mangelfulde, ere de passende Forhold ikke heller iagttagne fra Vigtighedens Synspunkter. Naar Recensenten i de første fire Ark, som angaae de 416 Sider af Bogen, havde været mere summarisk, eller været mere kort, men det stred mod hans Plan at give Tillæg, saa havde han vundet Rum til mindre skjødesløst og mere consequent at behandle de øvrige 323 Sider af Bogen, hvortil der især kunde være saare meget at føje og hvortil Recensenten kun har brugt lidt over ½ Ark. Recensenten viser sig i det Hele at være en Mand, der dyrker Fædrenelandets Statistik og Lovkyndighed, og der temmeligen godt kjender det Skrift, han paatog sig at igjennemgaae; men tillige, at Statistiken ej er hans Hovedfag, da han i saa Fald ej vilde have været uvidende om Meget, som han, efter sin Plan, at lade Recensionen give Tillæg til Bogen, ikke burde have forbigaaet, ej heller have fremsat Urigtigheder. Om Recensenten selv skulde faae isinde at udarbejde en Haandbog i Fædrenelandets Statistik, hvortil man seer, han har Evner, var det dog at ønske, at han vilde anvende mere Kritik end Recensionen lægger for Dagen, og i øvrigt bruge mere Nøjagtighed. Om der fra Etatsraad og Statistiklærer Ridd. Engelstofts Haand maatte udkomme en Haandbog i Fædrenelandets Statistik, vil vist ogsaa, tre Aar efter dens Udgave, en med Corrigere-Aand begavet Recensent finde flere Arks Tillæg at gjøre. Det ligger i statistiske Haandbøgers Natur, hvilke derfor strax burde recenseres af en kyndig Statistiker, som tillige kjender Vanskelighederne i Arbejdet, har Villie til at lade Forfatteren vederfares Ret, agter paa Bogens Titel, og dens Forfatters Opgivender om hvad han lover, og ikke paasiger Bogen Mangler, som den ej har.

Den danske Flaade 1828 *).

Skibenes Navne.	Kanoner.	Bygget af Hhrr.	Løbet af Stablen.
Orlogsskibe.			
Dronning Maria	84	Schifter	16 Sept. 1824
Waldemar	84	—	14 Aug. 1828
Danmark	66	—	29 Juli 1817
Phønix	58	—	5 Dec. 1810
Fregatter.			
Rota	46	—	31 Juli 1822
Freja	46	—	26 Aug. 1819
Havfruen	46	—	6 Oct. 1825
Venus	36	Hohlen-	26 Sept. 1812
Minerva	36	berg	13 Oct. 1813
Nymphen	36	—	18 Oct. 1815
Fylla	36	—	17 Juli 1816
Korvetter.			
Najaden	20	Schifter	26 Maj 1820
Diana	20	—	28 Maj 1823
Fortuna	20	—	14 Juni 1825
Flora	20	—	15 Juli 1826
Brigger.			
Møen	16	Pihl	22 Nov. 1815
St. Croix	12	Schifter	6 Juni 1817
St. Jean	12	—	28 Juli 1819
Skonnerter.			
Atalanta	10	Pihl	31 Juli 1811
Delphinen	10	Schifter	26 Sept 1827

77 Kanon- og Morteer-Chalupper.

Dampskibet Kiel kjøbt 1824 i England. Hver Maskine til nogle og tredive Hestes Kraft.

Paa Stablen staae:

1 Orlogsskib, færdig til Afløbning formodentlig	1830
1 Fregat	1829
1 Korvet	1829

---

*) Til Berigtigelse af Literaturtid. 1828 No. 34 S. 538.

En Liste for Aar 1824 staaer i Thaarups statistiske Oversigt S. 633; — en anden noget afvigende, men mere detailleret i nyt Aftenblad 1825 Nr. 32 — og atter en anden i Conversationsbladet 1825 Nr. 96, hvori siges at i hin i Aftenbladet skal være indløben nogle smaa Urigtigheder.

Blandede Efterretninger.

(Isaaks Kirken i St. Petersburg). Opførelsen af Isaaks Kirken bliver fortsat med den største Virksomhed. Iournal de St. Petersburg indeholder følgende interressante Notizer derom: Dalmatieren den hellige Isaaks Kirke blev stiftet af Peter den Store 1710 til Minde om hans Fødselsdag. Keiserinde Katharina den Anden lod Bygningen, der var bleven et Rov for Flammerne, atter opbygge og beklæde med Marmor; dette i Aaret 1768 begyndte Arbeide var endnu ikke fuldført ved hin store Fyrstindes Død. Hendes Efterfølger lod Kirken, for desnarere at faae den indviet til Gudstjeneste, opføre med største muelige Ilfærdighed, og for at paaskynde dette bleve nogle Dele, især deleshed Kuppelen, gjorte mindre end de efter den første Plan skulde have været. Keiser Alexander besluttede 1818 at lade den ombygge efter en mere udvidet Plan; men først i Aaret 1825 erholdt denne, efter flere Forandringer, Hans Majestæts Bifald. Efter samme har Kirken 340 Fod i Længden og 298 Fod i Breden og Widen. Over Midten hæver sig en, af en aaben Søjlegang omgiven Kuppel, hvis Gjennemsnit udgjør 108 Fod. Hele Bygningens Hoide fra Grundfladen indtil Kuplen, som bærer Korset er 317 Fod. Af disse Dimensioner seer man strax, at, næst efter St. Peters Kirken i Rom, Isaaks Kirken vil blive talt blandt de første af Christenhedens Templer. Dette, for største Delen af Granit grundede Monument bliver udvendig beklædt med hvidgraat Marmor. Det Indvendige bliver smykket med 188 Søjler og fiirkantede Piller af herligt Marmor fra de finlanske Brud. Soklerne og Capitælerne blive af

forgyldt Bronze; Hvælvingerne, i forskjellige Afdelinger prydede med Malerier, Skulpturarbeider og Forgyldninger, skulle i Rigdom og skjønne Fremstillinger frembyde Alt, hvad man beundrer i Italiens skjønne Kirker. I Overeensstemmelse med Keiser Alexanders Villie, bliver den Deel af den gamle Kirke, i hvilken Sacristiet er, urørt. Men Bygningens skjønneste Prydelse ville fire pragtfulde Søjlehaller blive; to af samme vil hver bestaae af 16 Søjler og ganske opføres efter Mynster af den skjønne Agrippas Porticus (ved Pantheon i Rom). Søjlehallerne i Isaaks Kirken ville i Anordning, i Forholds-Harmonie, og i Materialiernes Rigdom, komme til at ligne dette Oldtidens architektiske Mesterværk, og i collosalsk Størrelse endogsaa overgaae det. De 48 Søjler hvoraf disse Forhaller ville komme til at bestaae, ere hver af en eneste Steen og have 56 Fods Høide, altsaa 9 Fod mere, end Søjlerne i Pantheon; de bestaae af rødligt Granit og ere bekomne ved Bredden af den finske Havbugt, mellem Fredrikshamn og Viborg; 40 af dem ere paa Arbeidspladsen, og de endnu manglende ville i kort Tid blive bragt derhen. Den første af disse Søjler blev opstilt den 20 Marts d. A., i Nærværelse af Deres Majestæter Keiseren og Keiserinden, den Storfyrstelige Tronfølger, Storfyrst Michael og Prindserne Wilhelm af Preussen og Friedrich af Würtemberg. Saasnart den dirigerende Architekt havde erholdt Keiserens Befaling, blev Signalet givet ved tre Klokkeslag; Søjlen var strax i Bevægelse, og efter 45 Minutter stod den paa sin Grund. Hans keiserlige Majestæt gav Architekten en Medaille af Platina med Keiser Alexanders Billede, for at lægge den under Operationen i en dertil anbragt Fordybning i Basen. Hans keiserl. Majestæt bevidnede fremdeles Medlemmerne af Commissionen, den dirigerende Architekt, August Montferrand, og hans Medhjelper, Anton Adamini, sin allerhøieste Tilfredshed. Maskinerne, som bleve anvendte til at opreise denne uhyre Søjle, ere simple og i Hovedsagen lidet forskjellige fra dem, som Fontana benyttede sig af, til at opreise Obelisken paa St. Peterspladsen under Sixtus den Femtes Regjering. Uagtet Obeliskens Vægt overgaaer disse Søjlers, saa ere dog ved Opreisningen af disse langt større Vanskeligheder at beseire, idet hver Søjle ved dens Opreisning tillige maa indtage Axen af dens Basis, og det maae iagttages, at Mellemrummet af Søjlerne ved deres Opreisning maa være fuldkommen lige, og Linien af deres Opstillings Rad ligesaa. Alle disse Besværligheder bleve lykkelig overvundne. — Lignende Iagttagelser gjaldt, som bekjendt, hos Ægypterne, hvis Kæmpebygninger endnu forbause Verden. Efter Plinius brugte Rhamses, Konge af Ægypten, 20,000 Mand, for at opreise Obelisken, der nu staaer i Rom ligeover for Lateran. Det er bekjendt, hvilken Vigtighed Sixtus den Femte lagde paa Opreisningen af hans Obelisk, og at der omkom Tilskuere fra flere Steder i Italien for at see herpaa. Man brugte dertil 40 Spil, 140 Heste og 800 Mennesker; ved Opreisningen af Søjlen i Isaakskirken vare 16 Jern-Spil, efter en ny Indretning af den afdøde General-Lieutenant Bétancourt; hver sat i Bevægelse af 8 Mand, der saaledes bleve tilstrækkelige til at hæve en Masse, der ikke manglede meget i veje 300,000 Pund. Stellageværket er saa vel indrettet, at man under Opreisningen ikke hørte den mindste Knagen i Tømmeret. De Stykker, hvoraf det bestaaer, ere saaledes sammensatte, at de uden Skade ere til at tage fra hinanden, for at bruges til de tre andre Portiker. Siden den 20 Marts ere 16 Søjler af den ene Profil — hældigen blevne opstillede. Deres Kongl. Høiheder, Prinsen af Oranien og Hertug Alexander af Würtemberg bivaanede Opreisningen af den tredie og tolvte Søjle, og behagede at lægge Erindringsmedailler under samme. For ganske kort Tid siden behagede det ogsaa Hendes Majestæt Kejserinde Moderen i Selskab med Hendes keiserl. Høihed Storfyrstinde Maria, hendes Gemahl, Storhertugen af Sachsen-Weimar og Prindsesse Datteren Augusta, at bivaane Opreisningen af en Søjle og at tilkjendegive Deres høje Tilfredshed med Udførelsen. Femten Hundrede Arbeidere have i flere Aar været beskjeftigede med denne Bygning. — L. B. der B. H. Nr. 317.

1120

Armenierne. Fra de Landstrækninger, som ligge norden for Persien og Mesopotamien, og sønden for det sorte og det kaspiske Hav, fra det berømte Land, som efter Syndfloden først blev udtørret, og som i Tidens Løb i Grækernes og Romernes Historie blev Skueplads for mange store Begivenheder, men fra 1515, da det kom under det osmanniske Rige, hensank i Dunkelhed, ere Udvandringer af store Sværme skeete rundt om i de forskjellige Dele af Verden, hvor de, ligesom Jøderne, leve adspredte den Dag i Dag, og ligesom hine bevare forskjellige Egenheder, der erindre om deres Stammeland. De have en Tilbøjelighed til det vandrende Liv, og en Handelsaand der endnu stedse betegner dem i Østerlandene. I Persien stiftede de Nedsættelser, især i Omegnen af Ispahan, som ved deres Virksomhed snart blev det store Middelspunkt for den asiatiske Handel, og i Ghilan bragte de Silkeavl til høj Fuldkommenhed. De udmærkede sig ved Maadeholdenhed, Flid og Sparsomhed, og især ved personligt Mod og en levende Driftighed i Handelsforetagender. Det var de armeniske Handelsfolks Skik selv at omføre deres Vare i fremmede Lande. Ved et Forbund med Moskoviternes Czar bleve de armeniske Kjøbmænd tilstaaede frie Gjennemrejse igjennem hans Lande, og de benyttede deres Forrettigheder i et Omfang, der i hine raae Tider og ukultiverede Lande var paafaldende. Med deres Baller af Silke- og andre Handelsvarer droge de over det kaspiske Hav, eller igjennem Tatariet til Astrakan; indskibede sig nu paa Wolga, kom endeligen til Moskau. Russerne havde paa de Tider ingen Havn ved Østersøen; men Armenianerne droge igjennem Riget til Archangel ved det hvide Hav, og herfra gik de til Søes med Handelsvare, omsejlede Nordkap, og besøgte Europas vestlige Lande. Naar de nu havde faaet deres asiatiske Varer omsatte, vendte de over Middelhavet tilbage til deres Hjemsteder. Paa saadanne Omveje kom engelske og hollandske Klædevarer, Venedigs Glasvarer, og alle paa hin Tid berømte Frembringelser af europæisk Kunstflid først til Østerlandene. Europæisk Virksomhed har nu vel aabnet andre lettere Handelsveje, og Asiaterne bringe os nu ej deres Varer, for saaledes at tilbytte sig vore, men Armenierne ere dog endnu stedse de driftige Handelsfolk, som overalt føre Handelen i det Indre af Østerlandene. — — Dr. Walsh, som har været Præst ved det brittiske Gesandtskab i Constantinopel og i The Amulet, or christian and literary Remembrancer, London 1827, har givet nogle Efterretninger om Armenierne, regner deres Antal til 1,351,000 Mennesker, hvoraf imod en Million i deres Hjemlands Bjergegne, 200000 i Constantinopel og Omegn, 100000 i de forskjellige Egne af Persien, 40000 i Indien, 10000 i Ungarn, og andre Dele af Europa, 1000 i Afrika og Amerika.

Matrosindfald.

Efter en Søebataille plejer Overmesteren at syne de paa Dækket liggende Saarede og Døde. Paa de sidste skriver han et Kors, og de bliver strax af de andre Matroser kastet over Borde. Eengang efter et Søeslag gik nogle dertil commanderte Matroser og kastede de Døde ud. De tog fat paa een som ogsaa var mærket, men som ikke var slet død endnu. Jeg er ikke død: sagde han. Sludder, svarte een han. Mesteren har sagt det! og kastede ham over Borde.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 August 1828.
Hamb. 2 M. à v. 213. Spec. 216.
Sp. solgtes 12 Mk. $15\frac{1}{4}$ ß. B. Disc. 4 pC.
Norske Spec. Sedler $154\frac{1}{2}$ à 155. Svenske Sedl. $52\frac{1}{4}$ à $53\frac{1}{2}$.
4 pC. K. Obl. $86\frac{3}{4}$ à 87 S. ($81\frac{1}{2}$ B.)
Nat. B. Obl. (4 Febr. 1820) 102 r. S. ($110\frac{1}{4}$ Sedl.)
4 pC. uopſ. Rigsb. Obl. $99\frac{1}{2}$ à 100.
6 pC. Norske 106 à $106\frac{1}{2}$ B. — 4 pC. dito 98 à $98\frac{1}{2}$.
Dito nye 96 B.
3 pC. nye danske Obl. $61\frac{1}{4}$.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 71.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 September 1828.

(*) Endnu Noget om Præsternes Stilling.

Forfatteren, som boer langt fra Kjøbenhavn, ikke har Evne til at holde de interessante Blade, som sammesteds udkomme, i hvilke Emner henhørende til den offentlige Velfærd undersøges og betragtes af kyndige og gode Mænd, er først i Vinter blevet bekjendt med de Afhandlinger om Præsternes Kaar og Stilling, som ere vexlede for og imod. — Disse Undersøgelser have og hos Forfatteren fremkaldt Tanker, som maaskee ellers vare udeblevne. — Man siger, at det er Sandhedens Fordeel, at en Sag betragtes fra flere Sider, og da Forfatteren troer, at hans Forgjængere have forbigaaet en i Henseende til Præsternes Stilling høist mærkværdig Punct, der ligesom er Hovedknuden, hvis lykkelige Opløsning vilde være af den meest velgjørende Indflydelse paa Standens oeconomiske Forfatning saavelsom paa dens Virksomhed, saa er denne Sag Gjenstanden for nærværende.

I de Afhandlinger man har læst om Præsternes Stilling, og de Beregninger der ere givne over deres Indtægter og Udgifter, er der meest ført Klager over Misforholdet imellem disse, eller at Udgiften var for stor i Forhold til Indtægten. Imidlertid vilde dette Misforhold være mindre byrdefuldt, dersom Præsternes Udgifter ikke vare fuldkommen sikkre, men Indtægterne derimod mislige, og alt for ofte uvisse. — En Kilde, som skal flyde, maae have Tilløb. Aftager dette, aftager og Kilden. Hører det op, tilstoppes Kilden ganske. Dette er nogenledes anvendeligt paa Geistlighedens Tilstand. — Foreløbig være det sagt: at da Reformationen i Danmark var fuldendt, og Christian den 3 og Rigsraadet havde bestemt, hvad der for Eftertiden skulde være Geistlighedens Indkomster, og Gods, troede nogle af Rigsraaderne selv, at Geistligheden var saa knapt aflagt, at den vanskeligt vilde finde sit Udkomme. — Senere er, som bekjendt noget geistligt Gods magelagt, solgt, eller en anden Oppebørselsmaade fastsat i Stedet for den, som forhen fandt Sted. Disse Forandringer have i Tidens Løb ikke altid faldet ud til Geistlighedens Fordeel, saa at en Deel af det ved Reformationen tillagte senere er afknappet.

Som bekjendt bestaae Geistlighedens Indkomster af a) frivillige Gaver under Navn af Offer. b) Grundstykker, c) Fordebogs Afgifter, d) Tiender, e) Smaaredsel, som og afvexlende kaldes Paaske-, og St. Hans Rente f) og noget Arbeide, eller Vederlag derfor i Penge. — Ved alle disse Indtægtskilder hæfter den metaphysiske Ufuldkommenhed, at de deraf flydende Indtægter, kan vanskeliggjøres, og opvækker Tvist om, at Offeret aldeles ikke kan opnaaes, naar Vedkommende ikke godvillig vil yde det,

og at det øvrige ikke altid kan besiddes, eller Indtægterne hæves uden Proces. Hvad Offeret angaaer, da har jeg allerede i dette Blad Nr. 67 bemærket hvor usikker en Embeds-Indtægt samme er, og hvor højst ønskeligt det var om Sagen kunde indrettes paa en anden Maade.

Præstens Indtægt, som kommer under Betragtning, næst Offer, er Præstegaarden, og den samme tillagte Avling. Disse ere noget af det bedste af det Præsterne tillagte, og af ikke sagkyndige er dette endog baade troet og sagt, at Præsterne ikke behøve nogen anden Løn. — Dette forholder sig nu ikke saaledes: men vist er det dog, at dersom Præstegaardene vare frie for alle Skatter og Paahæftelser, og bleve vedligeholdte uden Præstens Bekostning, vare Præsterne paa nogle Steder, naar de vare kyndige Landmænd, bedre tjente med denne Lønningsmaade end med deres nuværende Tilstand. — Hvor stor en Herlighed det end nu er, ved et Embeds Modtagelse, at vide, at man har en Embedsbolig, og strax kan tiltræde denne uden videre Bekymring for Huuslye, saa har den dog som alt jordisk ofte sin mørke Side, og undertiden bliver Tingen saa slem, at Præsten var bedre tjent med at leie eller kjøbe sig frem, naturligviis som saa mange Andre ved Hjelp af Crediten, publica reqvies curarum. — For det første tiltræder Præsten ikke denne Gaard uden alt Udlæg. Den skal indløses med 500 Rbd. S. — Hvad der endnu ofte er værre, er Præstegaardens Tilstand. — Hvorledes Tilstanden skal være, for at være rescriptmæssig, beroer paa ethvert Syns subjective Omdømme, om dette harmonerer med den tiltrædende Præsts Omdømme, er jo et Tilfælde. Er han ikke tilfreds med det sidst tagne Syn, har han ingen anden Udvei, end at foranstalte et Oversyn: men her er han saa aabenbar i Minoriteten, at hans Klogskab raader ham, dersom det ikke er den meest trængende Nødvendighed, at undgaae dette; thi han har ikke allene sin Formands Boe, og alle derved interesserede Personer imod sig, men tillige alle dem, som have havt med det sidste Syn at gjøre. Den tiltrædende Præst er fremmed, kan ved saadan Færd let komme i Udraab for Stridigheds Aand og Paastaaenhed, og om

han endog overseer dette, er det dog ikke vist, at hans individuelle Overbeviisning ved Sagens Uddrag bliver taget til Følge. — Maaskee den tiltrædende Præst og kan synes, at Præstegaarden har de Egenskaber, som Lovgivningen forudsætter; men hans forhen havte bedre Kaar, beqvemmere Vaaning, en Kjerestes Ønske, og andre Omstændigheder kan dog frembringe hos ham den Mening, at lidt anderledes, end det er, kunde være en ønskelig Ting. Men, hvor let endog ved smaae Forandringer, en eller anden liden Reparation, 100 Rbd. bliver borte, veed Enhver, som endog kuns lidt har befattet sig med Huse og Bygninger. Dog meget muligt, at deraf bliver en Byrde, hvis Afdrag vil vare langvarig, ja maaskee umulig. Hertil kommer den Omstændighed, at en Begynder og Fremmed altid betaler dyrere end andre; hvorfor det er et Raad som Klogskab giver, og Forsigtighed helliger, at en nye Præst undgaaer enhver Bekostning, uden de absulut fornødne. — Nu Præstegaardens aarlige Vedligeholdelse ikke allene saaledes, at den kan slippe igjennem det aarlige Syn, hvorved i Korthed mange Feil og Mangler kan oversees, men saaledes, at den uden Bekostning strax kan anvendes af Eftermanden som Avlsgaard og anstændig Bopæl.

Denne Vedligeholdelse foruden Renten af Indkjøbsprisen 500 Rbd. S. er en af Præstens betydelige Udgifter. I Almindelighed har der i 100 Aar ikke været saa besværlige Tider for Landmanden som nu, med Hensyn paa Misforholdet imellem hvad der fra Landmanden sælges, og hvad han til sin Bedrift nødvendig skal kjøbe. Man sammenligne Priserne paa Tømmer, Muurstene, Jern, Kul, Salt og Tjære med Priserne paa Landmandens Producter nu og 1807, og man vil finde Misforholdet, og lettelig indsee, hvorfor det er langt misligere nu end forhen for Præsten, og vanskeligere at udrede det ham paalagte. — Hertil kommer at Præsten kan ikke arbeide, ikke leve som en Bonde: altsaa umulig have den Fordeel af sin Avling som en Bonde: thi den daglige Erfaring lærer, at den Bonde, der ikke kan eller vil arbeide selv, men er et tærende Lem, den Bonde, der ikke nøje indretter sine Udgifter, som hans Fædre for 100

Aar siden, forarmes, og omsider fallerer. Og det er en af Aarsagerne til de jydske Bønders Vanmagt, at de i hvor tarveligt de end daglig leve, i Klædedragt, Vogne og Hestetøi samt Bygninger efterligne andre Stænder, hvortil kommer deres Stridighed og Proceslyst, som og koste dem meget.

Til disse Gaarde have Præsterne Avling, og det er en af Forfædrenes velgjørende Indretninger, da Ingen kan leve paa Landet uden Avl, fordi man ellers maae kjøbe Livets Fornødenheder paa Axeltorvet: men denne Avling medfører for Præsten store Udgifter, Renter til Rigsbanken og militairt Hesteholb. Hvorledes Forpligtelsen til Hestehold er en af Præstens store Byrder har jeg viist i Nr. 70 af dette Blad; og derfor her forbigaaes.

Om en Præst i øvrigt kan drive sin Avling med Fordeel kommer an paa hans større eller mindre Kyndighed i Landvæsenet, fremfor alt hans egen personlige Flid, uden hvilken Tjenestefolkene Intet udrette, Jordernes Bonitet, Høebjergningen o. s. v.

Dog, om end alt dette finder Sted, kan en Præst aldrig have den Fordeel af sin Avling, som en anden Landmand. Hans Forretninger kalde ham ofte bort fra Tjenestefolkene, naar hans Nærværelse er meget nødvendig. Han kan ofte ikke i Henseende til Avlsredskabers Anskaffelse træffe saa billig Accord som Bonden.*) Tjenestefolkene gjøre Fordringer paa bedre Kost end hos Bonden; thi de sige, hvad kan det ellers hjelpe, at tjene i Præstegaarden. — Hertil kommer, at paa mange Steder har Præstegaarden lidt Tab paa Mark og Eng ved

*) Det er i Jylland meget almindeligt, at Bønderne give Smeden et vist Qvantum Korn aarlig i Arbejdsløn: men høist sjelden kan Præsten faae saadan Accord; men maae betale stykkeviis med Penge. Da en Præst, som flere Gange havde gjort Smeden det Forslag, at lade sig betale af ham som af Bønderne, men faaet Afslag, spurgte Smeden om Aarsagen: svarte denne. Fordi Præsten tjener saa mange Penge fremfor en Bonde. Esprit de Corps!!

Udskiftningen. Thi lad end være, at det gamle Fællesskab medførte mange Inconvenientser, og dog flere som en Følge af Misbrug end af Sagens Natur, saa havde det dog det væsentlige Fortrin, som den nærværende Indretning aldrig kan have, at enhver Hartkornsbruger havde i Forhold til sit Hartkorn af den gode og slette Jord, og af Eng. Naar det nu for en Præst er truffet saa uheldigt, at han har faaet af en Byes ellers Sogns sletteste Jorder, og dertil ingen Eng, saa bliver han en Stodder, om han end i Henseende til Agerbruget havde en Thaers Kundskaber og Duelighed; thi Hartkornet, hvorpaa den Gang allene Skatterne hvilede, blev jo, og er senere blevet uforandret. *)

Uden Fred til enhver Aars Tid kan intet godt Agerbrug lykkes. Her vil Læseren vist falde Forfatteren i Ordet, og sige: Hvorledes kan Præsten klage over Mangel paa Fred paa sine Marker, denne er jo strengelig befalet ved Forordn. af 1817, tilstaaet enhver Agerdyrker, og omgjerdet med alvorlige Straffebestemmelser? Meget sandt! Men om Præsten nu ikke tør holde over Markfred. Om han beregner baade Fordelen og Skaden, som deraf kan flyde for ham, og han da finder, at den sidste overvejer den første, handler han da ikke overeensstemmende med Klogskab og sin velforstaaede Interesse, naar han lader de Fordele, som Markfred kunde forskaffe ham, fare, fordi Skaden er større end

*) En Præst, som ved Udskiftningen havde faaet en Byes sletteste Jorder, og en usel Eng, hvorpaa kunde groe 4 Læs Stærgræs, spurgte en Bonde i samme Bye, som havde en udvalgt Lod af ypperlig Jord, og prægtig Høe: Hvor kan det være, at imedens alle Jorder her i Byen have Høe i Overflødighed, mangler Præstegaarden gandske? Bonden svarede: Man har syntes ved Udskiftningen, at Præsten tjente Penge nok, og derfor kunde undvære Høe. Desuden har Præsten jo mere Lyng og Hede end vi andre. Det bedste ved disse ironiske Oplysninger var, at Præsten kunde undslaae sig for at modtage flere.

Fordelen. Man vil spørge hvorledes? Jo, Bonden, som ingen Markfred vil have uden i al Fald paa sit, tager det ilde op af Enhver, som indskrænker ham i denne Frihed, paa hvilken han efter hans Mening har Hævd. Nu er der Ingen, som han uden al Vanskelighed kan hævne sig paa uden Præsten, med at afknappe eller tilbageholde hans Offer. Bonden griber altsaa strax til dette Middel. Da de forhøjede Indtægter af Jordene ved Markfred ligge i Mulighedens Rige, og i det ringeste først efter nogen Tid kan nydes, men Straffen for at holde Markfred er for Døren paa Øjeblikket, og ikke allene kan, men bliver strax exeqveret, saa gjør Præsten vel i, før han beslutter sig til at holde Markfred, at overveje Grundene pro og contra, saa meget mere, som Offerets Afknapning, eller Afskaffelse ikke er den eneste Ubehagelighed der vil tilstøde ham af den Aarsag. Kunde Præsten til enhver Tid udrede sine Skatter og andre Afgifter uden Offer, da kunde han med mindre Frygt indføre et forbedret Agerbrug, som allene kan bestaae ved Markfred, men saa længe han maa tage Hensyn paa Offeret, som en væsentlig Kilde, som maa hjelpe ham til at udrede det ham paalagte, maae han i Henseende til Markfred temporisere, og tie stille.

Paa de fleste Steder have Præsterne nogle Jordebogsindtægter af Gaarde, Huse, Agre, Eng, eller Tørveskjær, som de ikke bruge selv under deres egne Gaarde, men som ere bortfæstede paa Livstid til Folk af Bondestanden. Da Gejstlighedens oeconomiske Anliggender ved Reformationen, Kirkeordinantsen og Christian 3 Recesser bleve ordnede, var dette Jordegods langt betydeligere end nu; thi en stor Deel er magelagt, eller reent bortsolgt. Hvor det er magelagt nyder Gejstligheden i Almindelighed bedre Vederlag, end hvor det er bortsolgt. Thi Mageleæg har i Almindelighed fundet Sted til Adelen, som derved har villet arrondere deres Ejendom; og sammes Æresfølelse tillod den ikke at attraae et saadant Mageleæg, uden paa billige og anstændige Vilkaar, hvorved Kaldet i Fremtiden kunde være tjent*). Hvor derimod de Præsterne beneficerede Jorder ere bortsolgte, er det ofte ikke gaaet af uden betydeligt Tab for Embederne; thi ligesom Jord er den sikkreste, varigste, og for Ødelæggelse og aldeles Undergang mindst udsatte Ejendom, saaledes viser Erfaring, at Penge, der mangle aldeles disse Egenskaber, ere udsatte for adskillige Tab medførende Omskiftninger og Forandringer, ja for aldeles Undergang. Præsten er rigtig nok langt bedre faren, naar han besidder det Kaldet tillagte Annex og Mensalgods: men har han forarmede Fæstere, som ikke kan betale, eller gjenstridige, som ikke vil betale, er han dog ilde faren, og med denne Indtægtskilde; thi den eneste Maade at tvinge saadanne Fæstere paa, er Proces, og denne er, som vi i det følgende skal see en trist Maade for en Embedsmand at hæve sin Løn paa. Skal han desuden føre en saadan Proces paa egen Bekostning, kan denne let overstige Indtægten for Præstens Embedstid. Er Præsten saa uheldig, at Bygningerne paa Annex- eller Mensalgodset afbrænde, og Fæsteren erklærer sig uformuende nok dertil, og Præsten som Huusbond efter Anordningerne er forpligtet til igjen at opbygge dem, saa faaer han ikke allene i flere Aar ingen Landgilde af denne til hans Løn henlagte Gaard, men har paa dens Opførelse Bekostninger, som altid overstige hans Evne, med mindre det sjeldne Tilfælde indtræffer, at Præsten er formuende, og saa maae han paa Statens Ejendomme, at dens tilkommende Embedsmænd kan nyde deres Løn, anvende en Deel af sin private Formue. Altsaa Mensal og Annexgods er godt nok, og en herlig Indtægtskilde for Præsten, naar han har med moralske Mennesker at gjøre, som opfylde frivillig indgaaede Betingelser, som han ikke har nødig at tvinge ved Lovenes Hjelp, og ingen Uheld, Ildebrand, Hagel, Græshopper, Misvæxt ødelægge det, hvoraf han skal have sin Løn, og sætte ham ovenikjøbet i Omkostninger.

Den for Gejstligheden saare vigtige Indkomst Tienden, forbigaaer jeg her at om-

*) Blandt mange Steder, hvor Gejstligheden endnu nyder godt af saadanne Mageleæg, nævnes den splendide Refusion Præsten i Skjelbye nyder fra Gunderslevholm.

handle, da jeg allerede forhen i dette Blad No. 62 har anført de Vanskeligheder, dens Oppebørsel medfører.

Foruden de hidtil anførte Indtægter, er Præsterne og tillagt Paaske- og St. Hans Rente, som kaldes med flere forskjellige Navne, snart Naadest, snart Smaaredsel, undertiden og Smaarente. Ligesaa forskjellige som Navnene ere, ere og Ydelses-Maaderne. Det almindelige er nok, at en Heelgaard ved Paasketider yder Præsten en Snees Æg, og et Brød, eller 16 ß. derfor, og ved Midsommerstid 1 Pund Ost pr. Td. Hartkorn. Paa nogle Steder ydes i det Sted 1 à 2 Skp. Sæderug af en Gaard, eller Penge, som dog sjelden ere mere end 3 Mk., paa enkelte Steder ydes tørret Fisk, og atter paa andre noget Høe. — Nogle Bønder staae i den urigtige Formening, at disse Indkomster ere en Villighed fra deres Side, som de kan yde om de vil, og undlade om de vil. Atter andre troe, at de af disse Ydelsesmaader kan vælge hvilken de vil, som i Grunden er eens med den første Mening, at de Intet vil yde. Er Præsten saa uheldig enten fra Fattig- eller Skolevæsenets Side, eller fra det Tilsyn, der skal haves med deres Børns Sædelighed, eller fra nogen anden Side paa Embedsvegne, at mishage dem, eller om de høre, at i Naboesogne er sligt kommet under Ventilation, saa kan han let risqvere, at der af den Aarsag bliver holdt en Forsamling ved et Drikkelag, og der sat under Spørgsmaal, om man for Fremtiden skal yde, som man hidtil har gjort, eller aldeles Intet yde: men det sædvanligste er, at under Vacance eller ved en nye Præsts Ankomst denne Sag bliver taget under Overveielse, og en Beslutning fattet. Finder Præsten sig nu ikke tjent med det Alternativ, enten Intet at faae, eller at faae efter Bøndernes vilkaarlige Kjendelse, og ikke som hans Formænd have faaet, saa er der ingen anden Udvei til at faae noget end Proces; thi D. L. 2-12-6 tages ikke længere saaledes til Følge, at Præsten blot har at angive det Udeblivende af hans Indkomster, og da afvente Følgen af andres Virksomhed. Det høieste, Præsten kan vente sig, er at hans Klage over Udeblivelse eller vilkaarlig Forandring af denne Deel af hans Indkomster bliver af Vedkommende understøttet, og anbefalet til benefic. proc. grat. — Nu er det altid et Onde, at maatte hævde sin Ret ved Lovmaal. Imidlertid kan Omstændighederne være af den Beskaffenhed, at Lovmaal selv for den viseste og dydigste Mand kan blive Pligt. Angaaer Tvisten en Rettighed, som man kan efterlade i Arv til sine Børn, og senere Efterkommere, saa vilde det vist nok være urigtigt, at opgive sin Ret, fordi man er nødt til at handthæve den ved Proces. Men i Henseende til fortjente Embedsindkomster er det en tung Sag at inddrive disse ved Proces. Præsternes Indkomster ere vist nok, paa meget faa Steder nær, af den Beskaffenhed, at de ikke uden Savn kan undværes, naar de ere fortjente. Kan Præsten nu ikke faae dem til den Tid, de ere forfaldne, maae han, for at leve, gjøre Gjeld. Hertil kommer, at Skatter, og andre Paalæg kan han ikke blive frie for at betale, fordi en Deel af hans Indkomster udeblive. En Termin er fastsat for enhver Skats og Paalægs Udredelse, naar denne Termin er udløben, kan Vedkommende ikke lade sig afvise med den Undskyldning af Præsten, at en Deel af hans Indkomster er udebleven, og at han ved Proces maae inddrive samme. Kan han nu allerede være nødt til at gjøre Gjeld for at leve, saa maae han endnu gjøre mere Gjeld, for at kunne betale!!

Endnu sørgeligere bliver Præsternes Stilling i slige Tilfælde, naar benef. proc. grat. bliver nægtet, og Præsten paa egen Bekostning skal indtale sine Indkomster. Dette er de fleste umuligt, og saa kan let en eller anden Indkomst bestandig tabes for et Embede. — Men i hvordan Sagens Udfald end bliver, saa taber Præsten altid i Folkets Omdømme; thi Bønderne udlægge og forklare det paa deres Maade, ja vel endog yttre, at sligt er fortjent for hans Færd med Skole- og Fattigvæsen, og det kan flere jo og synes kan være rimeligt, vel endog tilraade, at lade alt gaae som det kan, det vil sige, som Bønderne vil have det, da Præsten ellers har Fortredelighed deraf. — Destoværre ere der vel fundne de, som have ladet sig bestemme af saadanne Accommodationsraad; men da sligt hver-

ken kan bestaae med Pligt, Samvittighed eller Ære, saa vælger den retsindige Præst hellere, naar det værste kommer til det værste, at lide end forsømme sin vigtige Gjerning, eller hvad der er synonymt med dette, behandle den efter ukyndige og ofte umoralske Personers Tykke.

(Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

Tyrkiske Reliquier. Tyrkerne sætte høi Priis paa nogle enkelte Reliquier, som de have tilbage fra Mahomed. Disse Reliquier, som bevares i Sultanens Serail, bestaae af:

1) Sandgiack=Scherif eller Rigsbanneret, som Tyrkerne ansee for den første af Mahomeds Faner. Denne krigeriske Profet havde adskillige Faner, hvoraf nogle vare hvide, andre sorte. Den fornemste af de sidstnævnte var af Kammelot og havde forhen været hans Hustrues, Aischése's Dørtæppe, samt kaldtes af Mahomed Deukab, hvilket Navn er laant fra den arabiske Stammme Koreisch, som forhen brugte dette Navn for sin fornemste Fane. Navnet skal være taget af en Fugl, som ved sin hurtige Flugt altid er forud for andre Fugle.

Den første Fane, Mahomed havde, fik han nogle Dage efter hans Flugt fra Mecca af en nidkjer Discipel, ved Navn Bureide=Schemy, som efterat have afløst Netteldugat paa sin Turban og bundet det paa sin Landse, helligede det til en Fane for Mahomed. Til Erindring herom ere de Officierer, som bære Muhamedanernes Faner, blevne kaldte Schemy. Saalænge Mahomed levede, førte kun hans Generaler Fanerne. De strede med Fanen i Haanden, hver i Spidsen af sit Corps. Efter hans Død bares hans Fane af nogle af Generalerne eller af de fornemste Officierer i Armeen. Deukab eller Sandgiack=Scherif blev først bragt til Bagdad og siden til Cairo, samt faldt tilsidst, ved Ægyptens Erobring af Selim I. i Ottomannernes Hænder. Denne hellige Fane er bedækket med en anden, som Kaliffen Omar skal have brugt,

samt herover igjen med 40 Omslag af Taft, Alt indesluttet i et Futeral af grønt Klæde. Imellem Omslaget er lagt en Bog af Koranen, som troes at være skreven af Kaliffen [illegible], samt den Nøgle af Sølv til Keabé, Helligdommen i Mecca, hvilken Scheriffen af denne Stad overleverede Selim I. Paa Spidsen af Fanestangen, der er 12 Fod lang, sidder en firkantig Prydelse af Sølv, hvori en anden Bog af Koranen, skrevet af Kaliffen Osman, er indesluttet. Mahomeds Fane gjemtes, efterat Tyrkerne vare blevne Ejere af den, i Damascus, og førtes aarligen med stor Pragt af Paschaen, i Spidsen for Pillegrimmene paa deres Tog til Mecca. Under Murat III. Regjering bragtes denne Fane 1595 fra Asien til Europa af Storvezírén Codjea Sinan Pascha, for ved Synet af denne at hæmme de bestandige Uordener og Oprør, som udbrøde blandt Soldaterne, samt at vække dem til Mod og Lydighed. Veziren fik sin Hensigt opfyldt, og førte ved den daværende Krigs Slutning Fanen til Constantinopel, hvor den med megen Pomp bragtes til Serailet. Mahomeds Fane bruges aldrig uden naar Sultanen eller Storvezíren i egen Person anfører Armeen. Den har da sit eget Telt, fæstet i Jorden med Pinde af Ibenholt, samt forsynet med Sølvringe, hvori Fanen stilles. Udstillingen af dette hellige Banner vækker Muhamedanernes Nidkjerhed og opfordrer dem til Religions Iver imod de Vantroende. Da Mahomeds Fane udstilledes den 27 Marts 1769, overfaldt en Trop fanatiske Emirer adskillige Christne, som havde samlet sig for at see Processionen, og myrdede dem, under Paaskud at den hellige Fane vanæredes ved de Vantroendes Ojne. I Fredstider opbevares dette Banner i et Kapel i Serailet, tilligemed de øvrige Reliquier. Dallaway fortæller, at Mahomeds Fane skal flere Gange været tabt, men at man da har indsyet Stykker af den gamle Fane i ny Faner af samme Farver, paa hvilken Maade dette Rigsbanner efter Behag kan fornyes.

2) Hirsay=Scherif eller Burde'y=Scherifé, den hellige Dragt. Den er af sort Kammelot, og blev baaret af Mahomed, som i niende Aar af Hegira (Aar 630) med egen Haand

dermed beklædte Kiab Ibn Jeshir, til Beviis paa sit Velbehag over et af hans Digte, hvori han besynger den Eviges Barmhjertighed og Profetens udødelige Ære. Denne Dragt er indlagt i 40 Boghtschaer eller Sække af meget kostbart Tøj, og fremvises kun engang om Aaret, den 15de Dag i Ramazanen, med megen Højtidelighed, i Sultanens, Storvezirens, Muftiens samt andre af de høje Embedsmænds Nærværelse. En anden af Mahomeds Kapper af grovt Kamelhaar, som Profeten i sin Dødstime skjænkede til en af sine ivrigste Disciple Uweyss'ull Aremy, er blevet gjemt af dennes Efterkommere og findes i Constantinopel hos en af dem, der bærer Navn af Scheik til den hellige Kappe.

3) Sinn-Scherif eller de hellige Tænder. Dette er to Tænder, som foregives at være dem, som Mahomed tabte under Slaget ved Uhud.

4) Lihhiyé-y-Scherifé, det hellige Skjæg, som troes at være Mahomeds.

5) Cadem-Scherif eller den hellige Fod. Dette er en Steen, hvori sees Mærket af en Menneskefod. Tyrkerne troe, at det er af Mahomeds, og at det er et af ham gjort Undeværk. Denne Steen forvares i Gravkapellet ved Moscheen i Ejub.

I Serailet gjemmes aabne Kar, Vaaben og andre Sager, som troes at have tilhørt Mahomed. Deriblandt er en Stok, som han skal have baaret i alle sine Feltslag. Ligeledes opbevares der de ældste Prydelser af Keabé i Mecca.

Foruden disse Reliquier af selve Profeten, findes andre, for hvilke Tyrkerne have en næsten lige Ærefrygt, da de have tilhørt hans Disciple. De fornemste af disse Reliquier ere: et Tæppe Sedjeade, paa hvilken Kaliffen Ebu-Bekir holdt sin Bøn; adskillige Vaaben, som have tilhørt Generaler, der strede under Mahomeds Fane, samt Kaliffen Omars Turban. Ibrahim I bar samme paa den Dag, han udraabtes til Sultan, som et Forbud for en lykkelig og sejrrig Regjering. (Et af Bergstedts Tillæg til hans svenske Oversættelse af Chevaliers Reise; 3 D. S. 513.)

England.

Ny-York har i nogle Aar forsynet England med en Mængde Æbler og Pærer. I Nov 1826 blev blot i et Skib 800 Fade af disse Frugter indført derfra til Liverpool.

Norwich er Hovedstedet for Saltgruberne. Her allene har man foruden Kildesalt ogsaa Steensalt.

Højene og Dalene i Newcastle's Omegn ere bedækkede med en utallig Mængde af Pottemagerier, blandt hvilke Wedgewood-Fabrikerne (Etruria) og de i Stoke udmærke sig. Paa sidstnævnte Sted er en Skolebygning for 1000 Børn. Alt hvad der kommer fra Etruria er smagfuldt, efter simple antike Mønstere. Herfra udføres aarligen for 500000 Pd. Sterl. Stengods. De mange Byer her danne som en eneste sammenhængende Fabrikstad med 60000 Indvaanere.

I den store Fabrik Soho med smagfuldt Vaaningshuus og Park, ere stedse 1000 Arbejdere i Virksomhed. Fabrikbygningerne ligge alle ved Wednesbury-Canal. Soho har Udseende af en stor By; med Marsovne, Støberier, Modelhuus. Fabrikarbejdernes Vaaningshuse danne forskjellige Qvadrater. I den Bygning, hvor Dampmaskinerne, Myntverkstederne o. s. fr. ere, er alt af støbt Jern; Trapperne, Gulvene, Taget. Alle Værksteder, og Gaderne belyses med Gas. Forfærdigelsen af Dampmaskiner for Ind- og Udlandet udgjør Hovedgrenen af Fabrikationen her; og de blive meget højt agtede formedelst det fuldendte Arbejde.

I Stratford, hvor Shakespeare 1564 blev fød, blev d. 23 Apr. 1827 af et Samfund, Shakspeare club, dets Jubilæum holdt, hvorved mange Londonske Skuespillere i de forskjellige af Digterens Heltes Costumer viste sig. En Mindefest for Digteren skal hvert 3die Aar holdes.

I Hertford er et mærkværdigt Selskab, nemlig det store videnskabelige Collegium ved det ostindiske Selskab, Helleybury-College, en Forberedelsesanstalt for unge Mennesker, der ville gaae til Ostindien i det ostindiske Selskabs Civiltjeneste. Freqventsen er sædvanligen imellem 80 til 90. Hver Student maa ved Indtrædelsen nedlægge 3000 Pd. Sterl. som Borgen

for et godt Forhold. (Af Hesperus Juni, efter Meidingers Reise.)

Paris. Af de Oversigter over Paris, som aarligen udkomme, er den for 1828 ved Præfecten udkommet. Derefter var Folketallet i Paris

i Aaret	1819	715000	Mennesker
	1821	763000	
	1827	890000	
Husenes Antal	1817 i alt	27493	
	1827	30000	

Saaledes har paa ti Aar Folketallet voxet i det Forhold af 25 paa hvert 100; og Husenes Antal 10 mod hvert 100. (Journ. d. debats, 13 Aug).

Et nyt fransk Skrift over Tyrkiet og Grækenland roses meget, det er: Geographie de la Grece & de la Turquie d'Europe, par M. G. R. M.., Citoyén grec; Sous la direction de M. le colonel Bory de Saint-Vincent. 600 p. 8. med et Kort af Perrot. 5 Franker. (I. d. deb. 6 Aug.) Skriftet er oversat paa tydsk under Titel: Gemälde Griechenlands und der europæischen Türkei, oder Abriß der physischen, historischen, und politischen Geographie dieser Länder. Aus der Franz. 2 Bändchen, Heidelberg, Engelmann. 1828. 8.

Armenierne. Den nyeste Skjebne, de unerede Armenier i Constantinopel har havt, har for denne Nation, hvis egentlige Stamme er i det nu for en Deel under russisk Herredømme liggende Armenien, opvakt en Interesse, der foranledige Meddelelsen af den i forrige Nummer af dette Blad S. 1120 hensatte Notize. I Blätter für lit. Unterhalt. No. 169 bemærkes: "Hvor mange af de 200000 Armenier, som skal have levet i Constantinopel, have maattet reddet deres Liv, og hvorhen de ere flygtede, det maa Sultan Mahmud den 2den, og den armeniske Patriark vide."

Hovedforskjellen imellem en katolsk og en græsk Kirke, som og imellem en græsk og en armenisk Kirke, ligger især i Chorets eller Sanctuariets Beskaffenhed. Det Indre i de armeniske Kirker nærmer sig i Lighed langt mere, end de græskes, Moskeerne. De have nemlig hverken Prædikestoel eller Bænke; men Tapper udbredte paa Gulvet; og Strudsæg med smaa Guldflitter-Buske ere ophængte imellem Lysekronerne. I de græske Kirker er Sanctuariet eller det Allerhelligste i det højeste kun et Trin eller to ophøjet over det øvrige Rum, og fra Kirken selv adskilt ved en forgyldt, med Helgenbilleder og Lamper ziret Væg, igjennem hvilken tre Døre føre til det Allerhelligste, hvor Præsterne skjulte for Folket ved Væggen og Forhængene øve Messens helligste Mysteriers Kald. Gandske anderledes er det i de armeniske Kirker. Der er nemlig Sanctuariet bygget højt i Vejret, mere end et Menneskes Højde over Folket, saa at det stedse med opløftede Hoveder maa see op til Præsten. Et armenisk Højchor indtager hele Kirkens Brede, og har tre Altere i een Linie, men der er mellem disse Altere en Hvelving og Piller, ligesom Sidekapeller i en katolsk Kirke. Imellem disse tre Altere med Forbindelsesgang bevæger den armeniske Patriark med sine Præster sig under Messen, snart skjult for Menigheden, snart synlig i sin lyse, i Guldets Glands glimrende Dragt. Da den armeniske Gudstjeneste altid, endog om Sommeren, holdes meget tidlig om Morgenen før Solens Opgang; og Dragtens Pragt, Kirkelysenes Glands, eller den indtrængende Morgenrødens Skjær gjennem farvet Glas, samt Virakskyer og Sangens Toner, kort Alt bidrager til Højtidelighed, saa skal den armeniske Tjeneste heri overgaae næsten enhver anden Troesbekjendelses. (Hammers Constantinopolis I. 470 I. Molbechs n. Tidsskr. 2d B. 3 H. 429.)

Kjøbenhavns Børs, d. 2 September 1828.
Hamb. 2 M. à v. 212. Spec. 215.
Sp. solgtes 12 Mk. $14\frac{1}{2}$ ß. B. Disc. 4 pC.
Norske Spec. Sedler 154 à $154\frac{1}{2}$. Svenske Sedl. 52 à 5[illegible]
4 pC. K. Obl. $86\frac{1}{2}$ S. ($81\frac{1}{2}$ B.)
Nat. B. Obl. (4 Febr. 1820) 102 r. S. ($109\frac{3}{4}$ Sedl.)
4 pC. nops. Rigsb. Obl. $99\frac{1}{2}$ à 100.
6 pC. Norske 106 B. — 4 pC. dito 98 à $98\frac{1}{2}$.
Dito nye 96 B.
3 pC. nye danske Obl. $60\frac{3}{4}$ à 61.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 72.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 September 1828.

(*) Endnu Noget om Præsternes Stilling.

(Fortsat. See forrige Nr.)

Forfatteren har engang hørt en lærd og kyndig Mand sige: at det var enhver Præsts Pligt at efterlade sin Eftermand sit Embede fra Indtægternes Side ligesaa uforvansket, som han modtog det: at det var en Pligt, Præsten skyldte Staten, hvis Ejendom han administreerte, Efterslægten, hvis Repræsentant han var, og sig selv. Der er meget sandt i denne Paastand; men Sandhed byder at tilføje, den er lettere udsagt, end bragt til Udførelse. Vare alle de, som have med saadant at gjøre, sindede som den Mand, der sagde dette, betragtede de Sagen fra samme Side som han, saa kunde Præsten vist nok munter med Haab og Tillid føre Anke over nægtede Indkomster: men saalænge hans Sag i saa Henseende føres og behandles med samme Koldsindighed, som naar en Bonde trætter med en Anden om 8 ß. *), saalænge han af Modparten under Sagens Drift, fordi han vil have det, hvorved han skal ernære sig og sine, lønnes for sit Arbejde, og betale andre, maae høre Invectiver for Trættesyge og andre vanærende Attributer, og i Henseende til disse intet andet Alternativ har, end at tie stille, eller føre en nye Proces, saalænge Præsten i Henseende til sine Indkomster, som ere Statens Ejendom, kan komme i det Tilfælde, at han paa sin egen Bekostning maae indtale dem, for en føje Tid at nyde dem, i Fald han er lykkelig; thi han kan jo og ved Sagens Uddrag tabe, og saa faaer han Intet, og i det lykkelige Tilfælde naturligviis overlade dem til sin Eftermand; hvorved de paa hans Ære under Sagens

*) At Retsplejen skal være lige for Fyrsten og Bonden, er en Sententz af en med Føje berømt philosophisk Konge. — Som alt menneskeligt kan den dog behøve nærmere Prøvelse, og i nærværende Tilfælde er den gandske uanvendelig; thi naar en Fyrste af Humanitet finder det passende at lade sine Fordringer til en Bonde afgjøre ved Proces, saa er Fordelen saa aabenbar paa hans Side, at, hvad enten hans Fordring af Retten bliver taget til Følge eller ikke, vinder han; endog som tabende maae hans Agtelse vinde derved, at han underkaster sine personlige Meninger Lovenes Herredømme. Gandske anderledes er Sagen, hvor Tvisten er om en fattig Embedsmands knappe Indkomster, som endda ikke gandske tilhøre ham, men af hvilke han skal dele med andre. Her synes den summariske Proces uden al Udgift for Præsten at kunne finde Sted.

Gang gjorte Angreb nogenledes oprettes, men hvad han paa den af sin private Formue har anvendt, uopretteligt er tabt: kan Præsten vist med Føie undskyldes, men ikke retfærdiggjøres, om han slider sin Tid som han kan, og hellere, for at kunde betale det ham paalagte, prutter og afknapper sig selv, end vover sig ud paa et Hav fuldt af Skjær og Klipper, hvor han med den største Forsigtighed har mere end Sandsynlighed for sig at strande, og overlader en lykkeligere Efterslægt at hævde, hvad han ikke har kunnet hævde.

Ved Tvistigheder om Embedsindkomster maae Præsten i Almindelighed være den svagere Deel; thi det er den jydske Bondes almindelige Maade, at naar han vil indlede sligt et Foretagende, han da seer sig om Hjelpere og Deeltagere, som han nærmest finder i Beboerne af samme Sogn, som han selv, som, i Fald hans Paastand gaaer igjennem, og kan nyde godt deraf. Nu bliver det i en Forsamling, hvor altid Drikkevare ere tilstede, foreslaaet og afgjort, i Fremtiden at nægte Præsten dette eller hiint. Dette Forslag bliver almindelig antaget. Men for at Ingen senere skal trække sig tilbage, bliver tillige en Mulct fastsat, sædvanlig 5 Rbd. stor, som Enhver skal betale til Selskabet, som yder Præsten det, man nu har vedtaget at nægte ham, uden Lovmaal og Dom. Nu staaer Sagen fast, og ingen Forestilling formaaer at rokke den endrægtigen fattede Beslutning. At der i saa stor en Forsamling af 60 à 70 ja vel flere Hartkornsbrugere ere mange, som det maae være af Vigtighed at staae paa en god Fod med Præsten, som af hans Velvillie i Henseende til dem selv og deres Børn vente og ønske dem et og andet, er en Omstændighed, som i Henseende til den besluttede Sag slet ikke kommer i Betragtning. — Bonden kjender meget godt sin Fordeel. Han veed, at Præsten hverken bør eller tør betjene sig af Gjengjeldelsens Ret, som han selv altid udøver. Han opstiller altid den meget rigtige Sætning: at saadant maae en Præst ikke bruge. Han henvender sig derfor til Præsten i ethvert Anliggende, hvor denne kan hjelpe ham, med den samme Aabenhed og tilsyneladende Tillid, endog i Henseende til Laan af Korn og Penge, dersom Præsten har noget, eller Bonden formoder det, som om han aldeles ikke havde gjort Præsten imod. — Skulde nu denne være saa uheldig, at mis... sit høie og hellige Kald, at være Jordens Salt, at taale og lide, saa gjør han heller ikke dette urevset; thi Bonden, som paa Øieblikket forstaaer, hveden saadant Afslag hidrører, udraaber ham som hevngjerrig. Nej! Erfaringen er for Præsten den allerbedste Commentair over Peders Lærdomme, 1:4, 12=16. Apostelen betragter naturligviis kuns Sagen fra den moralske Side anvendelig for alle Christne; men Erfaring magister optimus viser tillige, at Præsten som Menneske og Borger vælger det gavnligste Partie, ved stricte at følge den bibelske Moral.

Men endnu fra en anden Side er Bonden i saa Henseende i Fordeel imod Præsten. I et Sogn som bestaaer af 60 à 70, ja vel flere Hartkornsbrugere, som alle staae for een, og een for alle, hvor følgelig er Esprit de Corps, maae denne samlede moralske Person, dette Samfund nødvendig være stærkere end Præsten. Lad der end være nogle fattige endog meget fattige imellem dem, saa gjelder dog Ordsproget: Mange Bække smaae gjøre en stor Aae. Fabelen om det sammenbundne Knippe Pile er og her meget anvendelig. Præsten staaer allene gandske isoleret paa den ene Side, naar ham er nægtet beneficium, paa den anden Side et talrigt Corps af Bønder, hvoriblandt der findes flere, hvoraf hver enkelt i Formue er ham overlegen. Her maae han nødvendig være i Minoriteten; thi lige saa lidet som man kan leve uden Penge, lige saa lidet kan man føre Proces uden disse; men nu er det en Selvfølge, at en Forsamling af mange, hvori nogle i Formue ere Præsten overlegne, maae formaae mere, end en enkelt ofte fattig Mand.

Hertil kommer den jydske Bondes Point d'honneur. Naar han først har indgaaet saadan en Pagt, saa ikke allene lader han ikke sin Beslutning rokke, men afholder og med Velvillie alle deraf flydende Udgifter, skulde endog Husets allerførste Fornødenheder blive uanskaffede, de meest paatrængende Udgifter ja selv Amtstue-

skatter ubetalte. — Kommer det værste til det værste, saa kan maaskee en eller anden velhavende Bonde i dette eneste Tilfælde tænkes villig til, at række sin trængende Collega en hjelpsom Haand. — Hertil kommer, Bonden er i Valget af Midler, til at afholde en saadan Sags Omkostninger slet ikke delicat. Collecter, Sammenskud, Tiggerie tager man i fornødent Fald slet ikke i Betænkning at anvende. Enhver Bonde i Nabosogne, Sagen aldeles uvedkommende, tænker dog: mea res agitur, qvando paries proximus ardet. Maatte nu Buonaparte, med sine Kæmpekræfter hver enkelt af Europas Magter overlegen, bukke under og give efter, da alle forenede sig imod ham, hvor meget mere da en fattig Landsbypræst imod et heelt Sogn?! Han hverken kan eller tør bruge de Midler, som den samlede Modstander anvender.

Den sidste af Præsternes Indkomster, som kommer under Betragtning, er det Præsterne ved Lovgivningen tillagte Høstarbeide af jordløse Huse. — Naar dette Arbejde kunde haves uden Vanskelighed og Disput, er det unægtelig et stort Gode for Præsterne, i Besynderlighed for dem, som have et stort Avl og mange Huusmænd. I Loven nævnes Huusmænd og Huusqvinder som de der skal forrette Høstarbejde for Præsten, deraf har man taget Anledning paa de fleste Steder i forrige Tider til, at lade alle arbejdsføre Ægtefolk, som vare Huusmænd, gjøre Høstdag. Ved Udskiftningen ere disse Huse tillagte Jord, hvoraf de fik nogen liden Tiende at yde. Dette har givet Anledning til adskillige senere Bestemmelser og Forklaringer. Iblandt andre, at der af hvert Huus kuns skulde gjøres een Høstdag altsaa ikke af begge Ægtefolkene, at denne Høstdag, naar den ikke blev forrettet in natura, kunde betales med Penge. Med disse Bestemmelser kan Præsterne endnu være tjente. Endskjøndt det var nok saa godt, at Præsten altid kunde være vis paa, at faae Arbejdet forrettet in natura. — Men naar nu Almuen i Anledning af, at der ved Lovgivningen er fastsat noget til dens Lettelse og Fordeel, tager Anledning til aldeles at nægte Præsten denne Rettighed, naar de tilsagte udeblive, og hans Sæd af den Aarsag bedærves i vanskeligt Vejr, fordi han ikke har belavet sig paa andre Høstfolk, end de ham ved Loven tillagte, saa har han for at hævde sine Rettigheder ingen anden Udvej end Lovmaal. Er han saa lykkelig ved første Møde at opnaae et Forliig, hvorved den gjenstridige Huusmand forpligter sig til at forrette Høstdagen in natura, eller betale den, saa faaer han dog noget, men denne Erhvervelse er kostbar, naar man betænker, at Præsten, som udtager Stevningen til Politiretten, maae betale den, og sammes Forkyndelse, samt Sagens Incamination, og ofte har langt til Tinget, som gjør hans Fraværelse fra Hjemmet i Høstens Tid nødvendig. Endnu værre er Præsten faren, naar Huusmanden er haardnakket, og ikke vil lade sig forlige, men have Dom; da kan han ofte faa mange Møder ved Tinget, og alle de ovenfor ved Tiendevæsenet anførte Ulejligheder finde da Sted, saa at ved Procedure med en Huusmand let kan tabes Værdien af det hele Høstarbejde for flere Aar af Sognets samtlige Huusmænd. — Denne Dags Høstarbejde er det meste Vederlag, Præsten kan vente sig af en Huusmand, og et Vederlag, som er i højeste Grad moderat, og aldrig kan en Familiefader lettere slippe med Betaling for den Umage og det Arbejde, Præsten i Aarets Løb har med ham og hans Familie, end ved en eneste Dags Arbejde. Utaknemmelighed kan ikke let drives til en højere Grad, end naar Præsten ved Lovmaal skal inddrive denne liden Løn, og megen Kummer kan saadan Færd volde ham. Naar derfor saadant indtræffer, burde ham tilkjendes rundelig Erstatning, og unødig Trætte alvorlig ændses.

Saaledes er Præsternes Stilling. Deres Indkomster ere uvisse, afhængige af Tid og Omstændigheder. Nogle kan aldeles ikke opnaaes uden af Menighedernes gode Villie, ere altsaa aldeles frivillige Gaver, og imod de øvrige kan der opvækkes Indsigelser, Tvistigheder, Indvendinger, som, naar Præsten ikke vil lade sig betale efter en af Bonden fastsat Tarif, have Lovmaal til Følge, som Præsten stundom maae udføre for egen Regning. Lovmaal er altid en uvis Sag, der kommer an paa, hvil-

ken Parts subjective Anskuelser Dommen deler. Følgelig kan Præsten, i hvor megen Ret han end selv synes, at han har, dog ved Sagens Uddrag lige saa let tabe, som vinde. Men taber han, da gaaer en Deel bort af det, han skal leve af, og betale sine Skatter og andre paalagte Udgifter med. Saadant Vanheld kan og let nedslaae hans Mod, og svække hans Embedsduelighed. — Er han endog saa lykkelig at have Beneficium og vinde sin Sag, saa gaaer dog lang Tid med til Proceduren, Dommens Udfærdigelse, Forkyndelse og Execution. Men nu kan Modparten apellere, og saa kan Præsten begynde forfra igjen. Fordi Beneficium er ham tilstaaet ved een Domstoel, er det derfor ikke sagt, at det skeer ved en anden, og de af Præstens Indkomster, som skal søges ved Politiet, kan han ikke faae Beneficium paa, da, imedens dette søges, hans Krav forældes, eller den ved Lovgivningen fastsatte Tid til Klage erspirerer. Imidlertid gaae Præstens Udgifter lige fuldt baade til egen og Familiens Underholdning samt til Skatter og andre Paalæg. Tiden til disses Udredning er bestemt ved Lovene saavelsom Qvantiteten; og man har aldrig hørt, at det er faldet nogen Præst ind ved Lovmaal at lade sig tvinge til at betale det ham paalagte, fordi han ved Proces maae søge sit; ligesom saadant og kuns vilde skade Præsten: men at denne kommer i en mislig Forfatning, ved uden Indvending at maatte udrede Udgifter til bestemt Tid, men derimod ved langvarig Procedure og Bekostninger at inddrive sine Indtægter, er indlysende.

Den Indvending, at Præsten ved Godhed, Blidhed, Overbærenhed maae see at vinde Menighedernes Godhed, og saaledes faae sit, er aldeles upassende; thi dette gjelder jo om alle Christne, og altsaa ikke om Præsten allene. Desuden slaaer dette ind i Moralens Gebet, hvor Menneskenes Domme ikke række hen. Og naar Staten udbetaler en af sine civile eller militaire Embedsmænd hans Løn, spørger den jo ikke om hans Moralitet, men om Udførelsen af de ham overdragne Ærender, altsaa om hans Legalitet. Desuden er jo den Danske Kirke ikke ecclesia pressa. At lade Præstens Løn komme an paa

hans Mildhed og Overbærenhed, er at give ham ligesaa mange Dommere, som der ere Lemmer af Menigheden, og at indrømme disse alt for meget. Præsten strander desuden, i hvorledes han bær sig ad; thi er han af Characteer mild og overbærende, lastes han af Almuen som indolent, ligegyldig, og den der ikke passer, hvad han bør. *) Holder han sig derimod Love og Anordninger efterrettelig, lastes han som haard, streng, hevngjerrig, og andre saadanne Attributer, som Avind og ondt Hjerte kan finde paa.

Og dette, at Bonden har saa mange Leiligheder til at tilføie Præsten Uret, har paa Bondens Characteer og Handlemaade en skadelig Indflydelse. Han styrkes derved i Hovmod og Selvtillid. Han fatter Ringeagt ikke allene for den Mand, imod hvem han kan tillade sig saa meget, men og for hans Gjerning. Da Præsten i Henseende til Bondens Adfærd imod ham i Ord og Gjerning ingen anden Recours har, end sædvanlig Rettergang, da han under Sagens Drift selv i Henseende til Præstens Lønning tør tillade sig samme Adfærd og Yttringer, som naar han gaaer i Rette med en anden Bonde, da han i Henseende til Præsten aldeles ingen Subordination erkjender, og denne for at faae sin Løn i høieste Maade er afhængig af Bondens gode Villie,**) saa drager han deraf den

---

*) En Bonde, som ikke selv var god, havde som en Følge ofte slemme Tjenestefolk. I den Anledning var det hans idelige Klage, at Præsten aldrig talte til de Unge, ikke læste nok for dem, og saaledes indirecte var Skyld i deres Fordærvelse. Den Præst kom bort, og en nye kom i hans Sted. Nu klagede den samme Bonde, men af en anden Aarsag, nemlig at Præsten var alt for nøje med at holde hans Tjenestefolk til Kirkegang og Catechisation; men, tilføjede han, de skal lyde mig mere end Præsten, og han var næsten strængere imod den sidste end den første Præst.

**) En Skolemester friede til en Bondes Datter, og Faderen syntes ikke ilde om Partiet; men Pigen vilde ikke indlade sig derpaa. Da Sagen nu gik

uhyre Feilslutning, at Præsten i Staten ikke har mere at betyde end enhver Bonde. Men ihvor ulogisk, og feilende denne Slutning end er, saa følger han den i Praxis, og derved fortrædiger en Embedsmand, hvis Gjerning er Samfundet vigtig. — Sagen er: Bonden i Jylland bedømmer altid Folks Værd efter deres Anseelse, og i Besynderlighed efter den Lethed, hvormed de kan hævde deres Rettigheder, og drage ham til Ansvar, og da dette nu ikke er Præsten nogen let Sag, saa drager han deraf den Slutning, at denne er en Person af ingen Betydenhed.

Man kan i denne Materie tænke paa, at der og ere andre Embedsmænd, som ligesom Præsterne ere lønnede med uvisse Indkomster efter Omstændighederne større og mindre, f. Ex. Herredsfogder, Branddirecteurer, og alle Toldvæsenets Officiantere; men at sammenstille disse med Præsterne, og fra hines Stilling at slutte til disses er ikke adæqvat. Hines tilfældige Indkomster ere paa det nøjeste bestemte ved Love, og betales efter given Regning. Det falder

overstyr, sagde Faderen, at der heller ikke var stort derved; thi Præster og Skolemestere kunde dog ikke paa anden Maade erhverve Føden, end ved at tigge dem igjennem Byerne. Den samme Mand forsømte sine Børns Skolegang, og den fredelige Præst paamindede ham, for ikke at skeide strax til Mulct; men Bondens Svar var, at denne Sag var Præsten uvedkommende, da han som Fader nok selv skulde passe det i den Henseende fornødne. To andre Bønder hørte den Replique; af hvilke den ene sagde til den anden: N. N. var ikke bange for Præsten i Dag, da han talte til ham om Børnenes Skolegang. Nej sagde den anden: han havde gjort bedre i at tie stille. Det gik rigtig nok ikke an, om Jeg svarte Sergeanten ved mit Compagnie saaledes. Nu tog den første leende Ordet: ja der er Forskjel mellem en Sergeant, og en Præst! Hvad vilde han gjøre? Havde han talt mere, havde han faaet mere. Ja føiede han til, Præsterne have ikke for meget at sige, det maae Vi ikke klage over.

yderst sjeldent Bonden ind at nægte disse Betalinger, og skulde han endog prøve det, saa blev det ham vel ikke tilladt at procedere derom. En Ordre fra Amtmanden eller Collegialresolution vilde vel være nok til at Vedkommende uden videre Vidtløftighed kunde faae deres Indkomster. Men paa hvilken af Præstens Indkomster kan denne give Regning uden allene paa Qvægtienden, hvor denne endnu ydes? Og selv om denne kan jo opvækkes Disput i Henseende til Kravets Rigtighed, naar Bonden gaaer fra sin engang gjorte Angivelse.

(Sluttes næste Gang.)

Blandede Efterretninger.

Fra Horten i Norge skrives under den 26de August. — Igaar nøde vi det stolte Skue, at see den første her byggede Fregat løbe af Stablen. Den erholdt Navnet Freya. Vi havde det skjønneste Veir og aldrig før og maaskee aldrig mere faae vi en saa stor Folkemængde at see. Fra Landdistricterne var hidstrømmet en stor Mængde Mennesker, og Dampskibene Constitutionen og Prinds Carl havde 235 Passagerer ombord fra Christiania, hvoriblandt hans Excellence Rigets Statholder, Grev Platen, og flere af Statsraadets Medlemmer med Fruer. Paa Hidreisen blev Passagerernes Antal forøget med over 200. Endnu langt betydeligere var det Antal, som ankom med forskjellige Smaafartøier: saa at denne skjønne Act bivaanedes af flere Tusinde Tilskuere fra Landets forskjellige Egne, og Fjeldene gjenlødе af deres eenstemmige Jubelraab, da Norges første byggede Fregat kyssede Vigens Vover.

(*) Den 23 f. M. døde paa sit Landsted Montrouge, i Nærheden af Paris, den berømte Stifter af Hjerneskallæren, Dr. Joh. Jos. Gall. Han var født 1758 i Tiefenbrunn, en Flekke

i det Würtembergske, hvor hans Fader var Kræmmer. Allerede som Barn lagde han Mærke til, at de af hans Skolekammerater, der havde store udstaaende Øine, havde en god Hukommelse, og hans Omstreifen i Skove og paa Marker satte ham tidligen istand til, at gjøre sig bekjendt med Dyrenes især Fuglenes Natur og Levemaade. Han studerede Lægevidenskaben og levede siden i Wien som practiserende Læge. Der udgav han allerede 1791 et Skrift: Philosophisch-medicinische Untersuchungen über Natur und Kunst im kranken und gesunden Zustand der Menschen, der vakte de fordeelagtigste Tanker om hans Indsigter. Først siden begyndte han offenligen at foredrage sine anatomisk-physiologiske Undersøgelser af Hjernen og dens Nerver. Han gjorde dette paa en meget klog Maade. Da han vidste, at det store Publicum ikke bryder sig meget om saadanne Gjenstande, men han dog tillige ønskede at drage dette til sine Forelæsninger, hvoraf hvert Cursus, der varede fra 8 til 14 Dage, kostede otte Specier, saa indrettede han disse paa saa populair og indbydende en Maade som mueligt. Han havde anskaffet sig de fornødne Apparater af Elfenbeen og en Deel Hjerneskaller hvoriblandt adskillige berømte Mænds f. Ex. General Wurmsers, Digternes M. Denis's, Alxingers, Blumauers ꝛc. Han aabnede sine Forelæsninger med at fremsætte en ny Theorie af Hjernens Bestanddele, som han paastod ikke, som man hidtil troede, bestod af en grødagtig Masse, men af lutter Nerver. Ved utallige Undersøgelser af Hjernen var han trængt saa dybt ind i denne specielle Deels Studium, at han kunde tale derom med en Indsigt og Erfaring, der satte de ældste og lærdeste Læger i Forundring. Selv de, der ikke vilde antage hans Theorie for rigtig, kunde dog ei andet end beundre den dristige og originale Tænker. Herved indtog han de egentlige Lærde for sig; det øvrige Publicum fulgte da af sig selv efter, og uden at kjende det mindste til Hjernens Anatomie indfandt der sig Tilhørere i Hobetal, som det blot var om at gjøre, at lære af fremstaaende Bugler paa Folks Pandeskaller at kjende deres Sindelav, Lidenskaber ꝛc. Endog Damer besøgte hine Forelæsninger, uagtet Gall

selv forsikkrede, at Organlæren var kun en Bisag, og at Hovedgjenstanden for hans Forelæsninger var den nye Theorie af Hjernens Anatomie. Han havde nu erhvervet sig en saa almindelig europæisk Navnkundighed at han besluttede, i Selskab med sin Ven Dr. Spurzheim, at besøge de største Stæder i Europa. Han begyndte med Tydskland, og blev allevegne modtagen baade af Læger og Ikkelæger med sterk Enthusiasme. Alle vilde see og høre den Mand, der kun behøvede at føle et Menneske paa Panden, for strax at sige, hvortil det havde meest Anlæg, om der kunde blive en Schinderhannes eller Alexander Magnus, en Rafael Sanzio eller Mozart af det ꝛc. Man lovede sig ikke ringe Fordele af en saadan Opdagelse og haabede ved denne i Fremtiden at kunne sætte Enhver paa sin rette Hylde. Stor Opsigt gjorde Gall i Kjøbenhavn, hvor han holdt tre Gange sine Forelæsninger, der især første og anden Gang vare stærktbesøgte. Man førte ham ogsaa omkring i Fængslerne, hvor han aflagde paafaldende Prøver paa sin Læres Ufeilbarhed ved at kjende Tyve fra Mordere og omvendt. Især blev man sat i Forbauselse, da han om den saakaldte Absalons Hjerneskal paa Kunstkammeret sagde, at han fandt Tapperhedsorganet udviklet derpaa i høi Grad. Efterat han havde samlet sig en god Capital ved sine Forelæsninger gik han til Paris i Aaret 1807; men uagtet han fandt der mange og store Modstandere, fandt han dog Behag i at forblive i denne Stad, hvor de Franskes Omgang huede ham godt. Indskrænkende sig til en ubetydelig Praxis især hos Corps diplomatique, sysselsatte han sig her med Udarbeidelsen af sine Værker om Hjernelæren. I Paris selv beboede han herskabelige Værelser, men den skjønneste Tid af Aaret tilbragte han paa sit Landsted. En Dansk Reisende, som besøgte ham i Aaret 1824, fandt ham da meget munter og rørig. En Efterretning om hans Læres Skjebne i Frankrig og Engelland læses i Skilderiet No. 54 for d. A.

(*) Baron Dupin leverer i sit nyeste Værk: Situation progressive de forces de la France depuis 1814, 2de Edition, Paris 1827, en høist

smigrende Skildring af Frankrigs Tilstand. Uagtet dets Befolkning nu er tiltagen 4 Mill. saa er Agerdyrkningen dog tilstrækkelig til at ernære den forøgede Befolkning. Store Landstrækninger ere opdyrkede og de, som allerede ere dyrkede, har man betydeligen forbedret. Det samme er Tilfældet med Manufacturerne. Af Uldmanufacturerne har især Ternaux gjort sig fortjent. I Aaret 1812 brugte Manufacturerne aarligen 35 Mill. Kilogrammer (hvert Kilogram 2 Pd. 6 Qv.) raae Uld; nu bruge de 50 Mill. Kil. I Aaret 1812 bleve 10,362,000 Kil. Bomuld spundne; nu spinder man 28 Mill. Kil. — De offentlige Indtægter ere fra 1820-27 stegne 8 Mill. som en Følge af den indre Handels og hvert Slags Forbrugs Tilvæxt. — Siden Bogtrykkerkunstens Opfindelse indtil 1824 (altsaa i 375 Aar) tryktes aarligen i Gjennemsnit 46 Mill. Ark. Men fra 1814 til 1826 beløb Antallet af de aarligen trykte Ark sig til 90 Mill. og deriblandt ere de periodiske Blade ikke engang regnede. De sidste have fra Aar til Aar aftaget, hvilket Dupin anseer — eftersom nu alting skal være godt, for et godt Tegn*). I Aaret 1820 udkom 352,313 Ark periodiske Blade mod hver Million Ark videnskabelige Arbeider; men i Aaret 1826 vare de sidste sjunkne til 182,764. — For 40 Aar siden kunde kun 7 Mill. Franske læse; nu læse 12 Mill., og saaledes vil det gaae fremad.

(*) Villèles foreslagne Rentenedsættelse i Aaret 1825 frembragte besynderlige Virkninger i den europæiske Handelsverden, og da det almindeligen hedte, at Overflødigheden af Penge var saa stor at Rentefoden snart maatte nedsynke til 2 pCt. saa vare Projectmagere strax ved Haanden, for at oprette meget lovende Selskaber, der satte Folk, der vare i Forlegenhed med deres Capitaler, istand til at anbringe disse. Da man havde hørt, at Indbyggerne i Buenos-Ayres hverken havde Melk eller Smør, uagtet Landet var forsynet med gode Græsgange og herlige Køer, saa blev der oprettet et Melke- og Smørselskab, der sendte skotske Malkepiger over det atlantiske Hav, for at kjærne Smør i Buenos Ayres. Men istedet for at træffe tamt Qvæg som i Europa, stødte de paa balstyrige Skabninger, som maatte bindes med Remmer, for at staae stille. Alle Vanskeligheder vare nu beseirede, men man fandt, deels at Smørret ikke kunde holde sig, deels at Indbyggerne ikke skjøttede om Smør, men vilde helst have — Olie. — Næsten en lignende Skjebne havde Bjergværkselskaberne, der lovede sig Guld og grønne Skove. Uden i Forveien at have erhvervet sig Ret til at bearbeide Gruberne, ja endog uden at kjende dem, sendte man Bjergfolk med kostbare Maskiner til America. Men de vare for godt vante i Corenwall, til at de kunde arbeide for samme Priis som nogne Negere, der slæbe paa deres Ryg 3-400 Pd. Erts op af Jorden. De Maskiner, der med stor Bekostning maatte bygges, kunde paa de slette Veie ikke transporteres, og man maatte anlægge Veie og Broer, for at bringe Maskinerne til Gruberne. En i Birmingham bygget mesterlig Maskine blev liggende paa Kysten af Vera Cruz. Eieren af Minerne fordrede uhyre Summer og der blev kjøbt fattige Gruber, der laae 7-800 engelske Mile fra hverandre. Man siger, af Skade bliver man klog, men det synes at Menneskeheden, i det Hele tagen, aldrig bliver klog, hvor megen Skade den end lider. De mange i den sidste Tid oprettede Selskaber i Engelland ere et nyt Beviis paa denne Sandhed.

*) Aarsagen til den periodiske Literaturs Synken ligger ikke i det læsende Publicums større Lyst til videnskabeligt Studium, men i en skærpet Censur. Hvad man ikke trykker eller maa trykke, i Tidsbladene, lader man udgaae som Flyveskrifter. Den gamle, af Dupin her opkogte, Mening om periodiske Blades Skadelighed for den sande Videnskabelighed er aldeles falsk. Vel medføre saadanne Blade adskillige Misbrug. Men deres Nytte bliver alligevel overveiende. Den, som maaskee ellers aldrig vilde læse en Bog, tvinges dog engang imellem til at læse et Blad.

(*) Da Dem. Sontag var i Paris erklærede Furet de Londres: "Saa megen Gratie kan ikke være en Tydskfødt egen; Dem. Son-

tag maa være af fransk Herkomst." Da hun i sidstafvigte April kom til London, paastod Morning Post, at hun nødvendigen maatte være af engelsk Fødsel. Tydskerne sige, at hun har et ægte tydsk Ansigt.

(*) Paafaldende stort var Forbrydernes Antal 1826 i Spanien, Frankrig og Engelland. De spanske Retter domfældte 11,000 Anklagede, af hvilke 3077 havde begaaet Mord og tilføiet Andre svære Saar; 2,323 Tyverie, Falsk, Utroskab etc. 2,900 Blasphemie og offentlig Forargelse; 2,780 forskjellige Ryggesløsheder. Blandt Morderne vare 13 Brodermordere, 5 Giftblandere og 1 Menneskeæder. Af 1252 Mordere bleve 194 benaadede, af de andre 167 til Døden Dømte bleve 55 stillede i Gabestokken etc. og de øvrige straffede med Arbeide i Tøihusene og Galeierne, saavelsom med at puttes under Land- og Søtropperne. Galeierne fik en Tilvæxt af 5,000 Mand. I Frankrig beløb de Domfældtes Tal sig 4,348, hvoraf 150 dømtes til Døden, 281 til Arbeid paa Galeierne for Livstid og 1139 til meer eller mindre haardt Arbeide. I Engelland vare 11,095 Forbrydere, hvoraf 1,200 dømtes til Døden.

Overjægermester v. Siersdorf i det Brunsvigske fik et hertugeligt Patent, hvorved han blev entlediget fra sit Embede, og udnævnt til Overhofmester. Han skrev derefter under 16 Juni fra Driburg til Hertugen følgende: Allerdurchlauchtigste! da det har behaget Deres Hertugel. Durchlauchtighed uden retlig Anledning at betage mig det Embede, som jeg under kontraktmæssig Forpligtelse tiltraadte hos Deres D. høistsalige Hr. Farfader, og som jeg nu snart i 50 Aar med Ære har forestaaet, og jeg ikke ønsker at have Titel af Overhofmester, eller behøver at modtage en aarlig Understyttelse af 1000 Thl. saa har jeg tilbageskikket Hr. Overstatsraad v. Münchhausen det igaar fra ham erholdte Patent, og ansøger allerærbødigst D. hert. Durchl. at meddele mig min Afsked; etc. Herpaa fulgte efterfølgende Svar: Paa Deres til Hs. Høi. Durchl. stilede, og os til Besvarelse tilstillede Skriv. af 16 d. M. meddele vi Dem herved, at Allerhøiststamme, i Betragtning af det af Dem paa den uærbødigste og utaknemligste Maade tilbageskikkede Overhofmesterpatent, som og i Hensyn paa det ligeledes uærbødige og formløse Indhold af bemeldte deres Skrivelse, ikke kan finde sig bevæget til at give Dem den ansøgte Afsked, men tvertimod erklærer Dem at have uden saadan Afsked, forbrudt alle deres hidtil havde Titler, Embeder og Værdigheder af hvilketsomhelst Navn, og derhos at forbyde Dem, for Dem selv og Deres Frue, fra nærværende Reskripts Datum af, Ophold i dette Land, under Straf af offentlig Landsforvisning. Brunsvig d. 17 Juni 1828. Hertugl. Brunsvig-Lüneburgsk Statsministerium.

v. Bülow. v. Münchhausen.

Overjægermesterposten har Baron v. Praun faaet. (Eft. tyske Tid.)

(*) Fru Mariane Ehrenstrøm udgav 1826 et lidet Skrift: Notices sur la litterature et les beaux arts en Suede, hvori hun udtrykker sig om Digteren Biskop Tegnér paa følgende Maade: jeg hilser Dig, o Tegnér, Scandinaviens Ossian, guddommelige Skjald, hvis vulcanske Genie ligner Flammen, der luer frem fra Afgrunden mod det Umaalelige, tænder alle Hjerter og henriver dem til Beundring. Det kan man kalde en Compliment, som baade har Neb og Kløer.

Kjøbenhavns Børs, d. 5 September 1828.
Hamb. 2 M. à v. 212. Spec. 215.
Sp. solgtes 12 Mk. 14½ ß. B. Disc. 4 pC.
Norske Spec. Sedler 154½. Svenske Sedl. 52 à 52¼.
4 pC. K. Obl. 86½ à 87 S. (81¾ à 82 B.)
Nat. B. Obl. (4 Febr. 1820) 102 r. S. (109¾ Sedl.)
4 pC. uopf. Rigsb. Obl. 99½ à 100.
6 pC. Norske 106½ B. — 4 pC. dito 98 à 98¼.
Dito nye 96 B.
3 pC. nye danske Obl. 60¾.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 73.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 9 September 1828.

(*) Indgribende Følger.

Store Verdensbegivenheder efterlade sædvanligen uforudseete Følger. Hvad Korstogene have virket paa Europas Cultur, er noksom bekjendt. Af ikke mindre Indflydelse har den fem og tyveaarige Krig været, som den franske Statsomvæltning foranledigede. Dens Virkning paa Staternes politiske Forfatning, er maaskee at betragte som det mindste; thi Grændseudvidelse gjør ikke lykkelig, og er heller ikke evigvarende. Men de moralske Virkninger, som omstøde Nationernes indbyrdes Forhold, ere af langt større Vigtighed.

Finantsrevolutionerne, som i de fleste europæiske Lande have fundet Sted, frembragte en Hovedforandring i disse Forhold. Mange bleve fattige, som før havde været rige, og omvendt. Leilighederne til at vinde paa en let og hurtig Maade store Summer bleve mange; Overdaadigheden indsneeg sig i alle Stænder. Befolkningen, som ved Kokoppernes Indførelse allerede havde faaet et vigtigt Fremstød, fik ved de hyppige Giftermaale, en end større Fremskyndelse.

Alle disse Virkninger vare allerede til, da Freden uventet kom. Pengevæsenet maatte allevegne ordnes; Fastlandssystemet i Henseende til Englands Konstflid og Handel maatte synke tilligemed Napoleon, der var dets Hovedbefordrer. Man vaagnede op ligesom af en Drøm. De indbildte Rigdomme vare forsvundne; den frempinte Konstflid, som var bygt paa unaturlig høje Priser, maatte falde sammen. Det var et almindeligt Skibbrud; lykkelig den, som kunde redde sig paa et eller andet Vrag!

Piben fik nu efterhaanden en anden Lyd; men det gik dog langsomt. Den, som ikke vilde tage Skeen i en anden Haand, maatte gaae under.

Men Menneskemassen var nu engang til. Leve vilde den paa hvilken Maade det end skulde være. Den vedblev at voxe hver Dag, uagtet Midlerne til dens Ernæring stedse bleve færre. Den første Følge heraf var, at alle Næringsgrene bleve overfyldte. Især yttrede denne Virkning sig i Handelen. Boutiquer fremvoxte i hver nærsom Gade lig Paddehatte, og hvert Middel til at trække Søgningen til sig blev udtænkt. Det første, man fandt paa, var at lokke ved Godtkjøb og finde Erstatning i den større Afsætning.

Manufacturisterne benyttede sig af den menneskelige Svaghed og Forfængelighed. De lagde Mærke til, hvorledes Yppigheden havde udbredt sig i alle Stænder; hvorledes Tjeneren vilde være sin Herre, Tjenestepigen sin Frue lig i meget af det Udvortes. De satte derfor selv den qvindelige Tyendeclasse istand til at klæde sig endog i Silke- og fine Bomuldstøier ved at forfærdige disse til særdeles lette Priser. Men

Tøjerne bleve ogsaa ligesaa lette af Hold. Naar de kun faldt i Øjnene var man fornøjet. Europas Torve bleve oversvømmede med alskens Manufacturpjank. Paa et Stykke Tøi kunde man nu ikke slide meer i saa mange Maaneder, som før i Aar. Solide Varer kunde næsten ingen Handlende forskrive mere, thi de bleve ikke sjeldent liggende usolgte.

Kappestriden blev snart saa stor, at den ene Manufacturist maatte nedsætte Prisen dybere end den anden. Dette kunde ikke skee, uden at Arbeidslønnen ligeledes blev nedsat. Derfra den evige Utilfredshed blandt de brittiske Fabrikarbeidere. Et nyt Slags Vornedskab opstod. De Arbeidende havde kun Valget imellem at arbeide for Spotpriis eller døe af Sult.

Ikke mindre tiltog Kappestriden blandt Professionisterne. Mange Tusinde havde i Krigens gyldne Feberdømme giftet sig, i det Haab, at de saakaldte gale Tider aldrig skulde blive fornuftige. Med ringe Formue havde de begyndt, og deres Fornødenheder voxte uforvarende med deres Familie. For at tilfredsstille disse maatte de arbeide meget og overlade deres Arbeid for godt Kjøb. De store Huse, der ellers satte mange Mennesker i Virksomhed ved Skibsfart og Handel, vare gaaede under, og nu maatte de fleste, saavel Arbeidende som Handlende, indskrænke deres Drivtighed næsten ene til den indenlandske Forbrug. Paa enkelte Næringsgrene, som gave noget af sig, kastede man sig med samme Gridskhed, som en Sværm Fluer paa en Tallerken med Honning. Det som før ti godt kunde leve af, vilde nu Hundrede leve af, og Følgen var, at de alle maatte leve usselt.

Børn fremkom i samme Overflødighed som Varer. Man kunde ikke, naar de vare voxne til, faae dem oplærte i noget Fag, uden stor Vanskelighed. Tilforn gav hver Mester sin Læredreng baade Klæder og Føde, og var tilfreds, naar skikkelige Forældre vilde betroe ham deres Drengebørn. Nu kan ingen faae sit Barn ansat endog i det simpleste Fag, uden et Slags Honorar til Mesteren og med Forpligtelse selv at klæde det. Læser man end ideligen i Adresseavisen Bekjendtgjørelser angaaende Drenge, som kunne faae en Læreplads, saa er

Hensigten med saadanne Bekjendtgjørelser dog sjeldent andet, end gjøre at Forældre, der mod Betaling og andre Godtgjørelser, ville anbringe deres Børn, opmærksomme paa en, der er villig til at modtage samme.

Ogsaa i Literaturen have næsten samme Virkninger viist sig. Der er opstaaet en Hær af Forfattere, Digtere, Samlere, Oversættere, Forlæggere. Man regner paa Mængdens Stemning og Bifald. Bedst troer man at trække den til sig ved hvidt Papir og peen Tryk. De Indvortes synes hverken de Skrivende eller Kjøbende at bryde sig om. Massen af den belletristiske Literatur er Foder for Læse- og Leiebibliotheker, og disse have en Mave som Strudsen.

(*) Endnu Noget om Præsternes Stilling.

(Sluttet. See forrige Nr.)

Nog'e ikke uvigtige Omstændigheder i Henseende til Præsternes Indtægter maa endnu komme i Betragtning. Det er Samlingen af mange smaae Dele, der omsider skal udgjøre en Totalitet. Derimod ere de Præsterne paalagte Udgifter bestemte Summer. Udfordres nu allerede Huusholdningskonst og Forsigtighed, for af en bestemt Pengeløn at kunde leve uden Gjeld, saa kan man nok vide, at disse Egenskaber endnu ere Præsten mere fornødne, som af sine mange forskjellige tildeels smaae og disputable Indtægter skal danne et Heelt, hvoraf han ikke allene skal leve, men og udrede Skatter og andre Paalæg. I Grunden er ikke engang Sparsomhed nok for en Landsbyepræst, for at leve uden trykkende Armod; der udfordres og hos ham Klogskab til rigtig at anvende forskjellige Indtægter, og god Indsigt i Agerbrugets forskjellige Dele.

En anden Omstændighed af ikke mindre Indflydelse i Henseende til Præsternes Lønningsmaade er, at Oppebørselsmaaden er for dem af alle Statens Embedsmænd den kostbareste. Naar den verdslige med tilfældige Indkomster ben[…]

ficerede Embedsmand hæver disse, da skeer det i Anledning af en eller anden Forretning, som han paa Stedet udfører, og som udfordrer hans personlige Nærværelse. Han giver strax Regning paa de Indtægter, som Lovgivningen hjemler ham. Vedkommende udrede, og maae uden Indvending udrede dem, og formaae de end ikke at betale strax, saa blive de dog senere afleverede uden videre Bekostning for Embedsmanden, som dermed skal gageres.

Præsten maae derimod ved Korn- og Qvægtiendens Indsamling, naar disse ikke ere bortaccorderede, møjsommelig rejse fra det ene Huus til det andet, fra den ene Gaard til den anden. Da der nu ved den nyere Tids Udparcelleringer ofte i et Sogn ere blevne 60 à 70 og flere Hartkornsbrugere, hvor før vare 20, saa seer man hvor uhyre Præstens Arbejde og Møje med hans Indkomsters Indsamling er forøget. Overalt maae han løse Tvivl, hæve Indvendinger, bekjæmpe Uvillie, og lykkelig er han, naar det bliver derved. — Men bliver nu Præsten gammel, er det ham umuligt at forrette dette Arbejde, han maae da finde en Vicarius, med hvis Gjerning det naturligviis gaaer, som med alt Vicariats-Arbejde. En Omstændighed, som Vedkommende ikke undlade at benytte sig af*).

Men, maaskee vil Læseren, efterat have gjennemgaaet ovenstaaende, tænke, hvad der ofte er sagt, for Præsterne er nu ingen anden Lønningsmaade, og kan ingen anden udfindes. Der ligger for meget i denne Paastand, og derfor fortjener den nærmere Prøvelse. Skulde den menneskelige Fornuft, som har vovet sig til de vanskeligste Gjenstande, som har beregnet Firstjernernes Afstand fra vor Jord, deres rimelige Størrelse, som bestemmer med Nøjagtighed Himmellegemernes Bevægelse, Lysets Natur, Aarsag, Væsen og Egenskaber, som ved Compassets og Videnskabernes Hjelp formaaer at komme til ethvert givet Punct paa vor Jord, og ved Bekostning, Flid og Lærdom udbreder Christendommens Lys og Humanitetens Spirer, skulde denne himmelske Gave i Forening med det himmelske Lys, som indeholdes i Jesu Evangelium, ikke kunde bestemme en Embedsmands Indkomster uden smertelig Nægtelse og Lovmaal? Allermeest i et Land, hvor saa mange Opgaver af lignende Natur lykkelig ere løste.

Foreløbig være det sagt, at Forfatteren, der, saavidt Evne og Lejlighed har tilladt, med et opmærksomt Øje har fulgt de Forandringer, som i det Smaae og Store ere foregaaede i Europa i de sidste 40 Aar, ikke hylder totale Omstøbninger, eller til Bunden gaaende Forandringer. Hans individuelle Mening grundet paa Erfaring er, at Risico ved disse er for stor, og at de i Henseende til lykkelige Følger have Probabiliteten imod sig. Dette udelukker ikke Nødvendigheden af undertiden at gribe til dem. En Sandhed, som Historien henviser til igjennem alle Aartusinder. — Men Gud være lovet. Danmark kan godt have Præster, og disse uden Kummer følge deres hellige Kalds Fordringer, og desuden udføre, hvad Staten overdrager dem, uden radicale Forandringer med deres Lønningsmaade og Stilling.

Der har før været en Klasse af Embedsmænd, hvis Lønningsmaade var fuldkommen adæqvat med Præsternes, nemlig Lærernes ved Latinskolerne. Fra 1806 er hermed foregaaet en Forandring, som om den end var, som enhver Omveltning, dog denne som en Følge af Tidsomstændighederne, trykkende for de daværende Lærere i nogle Aar, senere har baaret de herligste Frugter for deres Kaar og Tilfredshed; thi da de lærde Skolers Lærere nu ere langt flere end

---

*) Almuen i Jylland har to Ordsprog, som ere characteristiske: "Hvo der arbejder sig til Døde til Hove, burde begraves under Galgen. Hvo der angiver alt tiendepligtigt, burde indsættes i Daarekisten." At der ved saadan Tale ingen Forskjel er paa Præstens og anden Tiende er en Selvfølge.

Fra Fortiden af, maaskee lige siden Reformationen, har det været Brug, at Præsten gjør Bønderne et Tiendegilde. Atter en Udgift, og den ikke ubetydelig. Ved Loven er det tilladt at give Bønderne en Td. Tiendeøl. Men i hele Forfatterens Bekjendtskab er der ikke nogen Præst, som kan slippe dermed. Overhovedet ere i denne som i andre Henseender Almuens Prætensioner meget tiltagne.

forhen, vilde de neppe ved de nærværende Kornpriser, og Skatter paa Tienden have det halve, af hvad de nu nyde, dersom de vare Lønnede som forhen. — Da Geistlighedens Indkomster have samme Kilder, som disse Læreres, saa kunde man tænke Muligheden af, at de bleve lønnede paa samme Maade. Dog da Geistligheden er saa talrigt et Corps, da Kilderne til dens Indtægter ere udbredte over og ligge adspredte i alle Rigets Provindser, saa vilde vel en saadan Forandring indvirke paa hele Staten, og frembringe enkelte Ulejligheder. Den vilde medføre et indviklet Regnskabsvæsen, og mange Betjente, som skulde lønnes. Skjøndt det paa den anden Side ikke kan nægtes, at Staten, som handler med langt mere Overvægt end den enkelte, af Menighederne afhængige, Præst, kunde udbringe en betydelig høiere Sum af Præsternes Indtægter, end den, som nu finder Sted.

Offeret, som et Middel til Yttringer af Velvillie imellem Menighederne og Præsterne, som en liden Levning fra den høie Oldtid af den allerførste christne Kirkes Indretninger, har og meget for sig, men kunde maaskee modtage de Modificationer, som vi forhen berørte, at sammes Aflevering og Modtagelse ikke udgjorde nogen Deel af den offentlige Gudsdyrkelse, og at hvor Offeret tvertimod dets Hensigt misbrugtes til at chicanere og ærgre Præsten, maatte denne have Recours til et Billigheds-Tribunal, som kunde om ikke gandske afværge, dog moderere saadant.

I Henseende til Præsternes øvrige Indtægter vilde det vist ikke være vanskeligt, at udfinde disse, og sætte dem paa den Fod, at de i ethvert Tilfælde kunde hæves uden Lovmaal. — Danmark har jo havt Geistlighed i 1000 Aar. Ved Reformationen blev dens fremtidige Stilling jo bestemt. Danske Lov og Frd. af 10 April 1686 og 29 Decb. 1721 ere jo tydelige. Tre Gange, sidste Gang 1771, ere Præsterne opfordrede til at afgive Forklaring over deres Kalds Indtægter, og af den sidste Indberetning findes et Exemplar i hvert Herreds Provstearchiv; foruden at de almindelige ere indførte i hvert Kalds liber daticus.

Hensigten hermed er vist ingen anden, end at Præsten paa hvert Sted skulde kjende Kilderne til sine Indtægter, og forebygge Tvist. Fra denne Side betragte nogle Lovkyndige, at antage dem, naar deres Overeensstemmelse med Stiftslisten er attesteret af Biskoppen, for beviisende for Præstens Paastand. Andre Jurister derimod frakjende dem al Fidem. Hvorvidt nu begge Anskuelser kan være rigtige, maae Forfatteren som Lægmand i det Juridiske lade være aldeles uafgjort. I sidste Tilfælde ere disse Indberetninger kuns historiske Actstykker om enhver da levende Præsts individuelle Anskuelse af sine Rettigheder som Embedsmand, og kan i Eftertiden tjene som Materialier i en historisk Skildring af Gejstlighedens forhenværende Tilstand med Motto: Fuimus Troes.

Bleve nu alle de Data, som haves om Præsternes Indkomster, og hvoraf vist ere flere end de Forfatteren bekjendte, samlede; bleve de nulevende Præster paalagt, at angive deres Indkomster specielt, hvorfra dog Offeret af ovenanførte Aarsager maatte være undtaget; blev det Præsterne under strengt Ansvar paalagt, i disse Indberetninger, nøje at affondre alt, hvad de mulig paa nogle faa Steder kan nyde af en eller anden Families Gunst og private Velvillie, fra det, som i Følge Lov og Ret er deres Embedsindkomst; bleve vedkommende Archiver og Stiftslister tillige undersøgte, og af dem udtaget hvad der kunde tjene til Oplysning om Gejstlighedens Rettigheder; bleve alle Gavebreve og Fundatser, hvori et og andet kan findes i Fortiden legeret til Gejstlighedens Tarv, undersøgte; bleve alle disse Kundskabskilder underkastede nøje Prøvelse af sagkyndige Mænd: saa synes at af alt dette maatte udkomme saa klare og tydelige Oplysninger om, hvad Præsternes Embedsindkomst er paa ethvert enkelt Sted, at de saaledes affattede Documenter i Fremtiden kunde være gjeldende Regler for Præsternes aarlige Indtægter uden Tvist og Lovmaal. — Hertil kunde Forsigtighed endnu føje, før disse Documenter fik Lovs Kraft, at lade dem revidere i Kjøbstæderne af Magistraterne og de eligerede Mænd, paa Landet af Præsternes Medhjelpere, hvor Bønderne vare

Selvejere, eller Strøegods, og paa samlet Jordegods af dettes Ejer, at modtage disses Betænkninger, og veje dem. Skulde der da indløbe noget, som maatte være saa, at bestandigt Tab for et Præstekald skulde finde Sted, naar Vedkommendes Paastand tages til Følge, og denne Paastand ikke kunde afvises uden ved Lovmaal, saa var det den rette Tid at Staten hævdede sin Ejendom. Naar alt dette saaledes var bragt i Stand, vilde den lykkelige Tid komme, da Præsten ikke mere havde nødig at være uvis i Henseende til sin Løn, eller naar denne var fortjent, da først indtale den ved kostbare og uvisse Processer. — Hvor uheldige vilde Statens øvrige Embedsmænd ikke ansee sig, naar Aaret var omme, Arbejdet forrettet, og Lønnen fortjent, da i Henseende til en Deel af samme, at blive henviste til Proces?!!

At denne Præsten saaledes hjemlede Løn maatte, naar Tvang skulde anvendes, af det Offentlige inddrives og tilstilles ham uden Gebyhr, ligesom Tilfældet er med Skolelærene, hvis Indtægter ere langt mere sikrede end Præsternes, er en Selvfølge.

Man glemme ikke, at Præsternes Indtægter ere Statens Ejendom, og for saavidt de bestaae af Jordegods og Tiender, ere faste Ejendomme, altsaa af Statens paalideligste og bedste Indkomstskilder. At Staten efter Behag kan, som den altid har gjort, disponere over dem, og lige saavel anvende dem til andet Brug, som til Præstens Løn; hvilket jo bestandig er Tilfældet, da det er af Indtægterne, Præsten maae udrede Skatter, Pension, Expenser, Præstegaards Vedligehold, Rytterhest, og undertiden andre Extrapaabud, hvilket alt kommer Staten til Gode. Naar nu en Præst enten ved Dom taber en Deel af hvad hans Formand, og maaskee han selv hidtil har nydt, eller af Frygt ikke tør, eller af Armod ikke kan paatale sine Rettigheder, saa blive disse ubetalte, og omsider gaae aldeles i Forglemmelse; *) men da er

*) Den jydske Bonde trøster sig altid dermed. Man siger saaledes, naar Talen er om en Nægtelse af noget Præsten tilkommende, og man ikke endnu veed, om Præsten vil paatale det, eller ikke: "Ja bliver det derved i denne Præstes Tid, saa har det ingen Fare for Fremtiden."

det ikke blot Præsten, det enkelte Individuum, som lider derved. Det er hele Samfundet, som taber en Ret, hvorover den kan disponere til hvilkensomhelst Greens Fremme af den offentlige Velfærd. Her kan den romerske Formel være anvendelig: Videant consules, neqvid detrimenti capiat respublica.

Maaskee vilde Læseren tænke: naar saadanne Indretninger bleve føjede, saa havde Præsterne ingen Aarsag til Klage, saa vare deres Indkomster lige saa sikkre og klare som andre Embedsmænds. Nej til fornuftige og billige Klager havde de da ingen Anledning; men derfor at stille dem i den Henseende lige ved andre Statens Embedsmænd gaaer ikke an. — Det er maaskee et nødvendigt Onde ved Præstens Stand og Kald, at han mere end andre maae idelig mindes om, og føle Trykket af den nærværende jordiske Ufuldkommenhed. Og saa længe dette ikke gaaer videre, bør han som christelig Præst ikke klage. Allerede den smaalige Samling af Præstens Indtægter, de mange smaae Dele af hvilke samme bestaaer, de ikke ubetydelige Bekostninger, som ere forenede med denne Indsamling, gjøre Præstens Indtægter lidt vanskeligere end andre Embedsmænds. Men hvad der er det allerværste, er, at i ethvert Sogn findes idelig Fattige endog blandt Gaardmændene. Mere eller mindre efter Omstændighederne skal Præsten dog have af enhver. Naar nu en følende og christeligsindet Præst veed, at den fattige Bonde, ved at betale ham hans Tiende, eller andre Afgifter aldeles udtømmer sin Casse, eller maae sælge noget i Utide, eller paa Øieblikket maae savne det allernødvendigste til sig og sine, og Bonden med Klage aabenbarer ham sine Omstændigheder, saa maatte Præsten ikke være et følende Menneske end sige en Christen, naar han ikke med egen Opoffrelse vilde vise Medlidenhed og Menneskekjerlighed. — Det bemærkes naturligviis

snarere hos en Præst end hos en anden Embedsmand, naar hans Adfærd savner disse Egenskaber; det lægges ham langt mere til Last.

Man seer heraf en moralsk Egenskab ved Præstens Indtægter, som gjør en betydelig Forskjel imellem hans og andre Embedsmænds Indkomster. Hertil kommer: om Bonden endog betaler til Forfaldstid til Præsten, saa kommer han dog ofte, naar han er i Forlegenhed, strax efter og laaner hos Præsten, paa den Grund, at nu har Præsten faaet af mange andre, at han endelig maa have noget tilovers; vel ogsaa tilføjes, at han har mere Tillid til ham end til andre; saa at der maaskee findes faa Præster i Jylland, som have 50 Rbd. tilovers, uden at de jo have udestaaende Gjeld i Menighederne.

Her tilføjes, som en senere opkommende Tanke, skjøndt den mere logisk burde have været anført ovenfor, at naar Præsten nægtes beneficium prac. grat. til at indtale sine Indkomster, burde det aldrig være ham tilladt, paa egen Bekostning at procedere. Med Afslaget af beneficium burde være forenet Forbud af al videre Procedure. Præstens Paastand skulde med Afslaget uoprettelig være tabt; thi naar Præsten efter Afslag paa beneficium procederer paa egen Bekostning, og vinder sin Sag, saa kommer Staten i Modsigelse med sig selv, i det den paa den ene Side afslaaer at understøtte en Embedsmand i hans Løns Inddrivelse, og paa den anden Side erkjender ham fuldkommen Ret til samme. I sligt Tilfælde indtaler Præsten paa egen Bekostning en Statens Ejendom, hvoraf han for en føje Tid nyder Frugten, og ved sin Bortgang overlader sin Eftermand, eller hvilken anden Brug, Staten finder hensigtsmæssig.

At Præsten i sine Rettigheders Inddrivelse aldrig skulde være nødt til at være streng, og altid kunde have et Fond til Barmhjertigheds og Kjerligheds Gjerninger, var en af de Grunde, paa hvilke den dybt skuende og højt uegennyttige Luther anbefalede sin Tids protestantiske Fyrster, ikke at gjøre alt for stærke Greb i det seculariserede Kirkegods, men efterlade Kirker og Skoler et rundeligt Udkomme.

Indenlandske Efterretninger.

Fra vor lærde Landsmands, den udmærkede Lingvist Professor Rasks Haand ere to Smaaskrifter i disse Dage blevne færdige. 1. Den ældste hebraiske Tidsregning indtil Moses, efter Kilderne paa ny bearbejdet og forsynet med et Kaart over Paradis. Det er ikke Stedet her at gjennemgaae Bogens Indhold. Vi bemærke blot enkelte Sætninger af den. "De Brudstykker, der omfatte Tidsløbet fra Adam til Moses (nemlig 1ste Mosebog og Begyndelsen af 2den) bære en saa simpel, ærlig og fordringsløs Karakteer, at deres høje Ælde og Værd for Menneskehedens Oldhistorie umuligen kan nægtes af nogen fordomsfri Grandsker. De gjøre ikke det jødiske Folk til det ældste; de udgive sig ikke for indblæste, eller en Gang for at være skrevne af Moses, eller af en og samme Forfatter, eller til nogen bestemt Tid, men see ud som gamle Brudstykker, uden Forfatter, Sted eller Aar, som usammenhængende til forskjellige Tider optegnede Udtænkninger (Filosofemer) og Frasagn, samlede langt senere af en, som ikke mere forstod den forskjellige Tidsregning, de indeholde. Det kommer da an paa at forklare dem rigtig." — Den største Kunst herved bestaaer unægtelig i at udfinde den forskjellige Længde af Aarene der haandgribelig har forandret sig til forskjellige Tider; "dette er skeet tre Gange, og den forskjellige Maade at beregne Aaret danner tre meget tydelig adskilte Tidsrum; det ældste indbefatter hvad der er ældre end Noah; det andet til Abrahams Udvandring af Haran i Mesopotamien, eller Indvandring i Ægypten, det tredie til Udvandringen af Ægypten." Forfatteren lægger den hele Tidsberegning for Dagen i indbyrdes Sammenhæng, saavelsom i Forbindelse med den øvrige Oldtids Historie. Ved Behandlingen af Skriftets egentlige Emne kommer nogle andre Undersøgelser paa Bane. — "Den Sætning: at der gaves Mennesker, ja forskjellige Folkeslag for Adam, Sets Fader, har slet intet at gjøre med Spørgsmaalet om Menneskekønnet nedstammer fra et eneste Par eller hvert Folkeæt har havt sin særskilte Oprindelse? Hin Sætning er historisk, hvorfor Forfatteren ogsaa

især ved historiske Omstændigheder af Adams og hans Families Liv, saavidt slige kunne opsamles, og ved Slutninger deraf har søgt at gjøre den rimelig. Dette Spørgsmaal hører derimod aldeles Mytologien til." — Forfatteren omtaler Mythen om Syndfloden, som er historisk og meget lærerig. Den synes at tilkjendegive, at et stærkt Regnskyl, og Sneens maaskee deraf foraarsagede Optøen paa de armeniske og assyriske Bjerge om Foraaret, uden Tvivl ledsaget med en stærk og vedholdende Søndenvind, som hindrede Vandets Afløb, har foraarsaget en frygtelig Oversvømmelse i de lavere Egne, hvorved den hele herlige Slette af det armeniske og mesopotamiske Lavland er bleven sat under Vand, og en stor Deel af Befolkningen, navnlig den adamiske Stamme, omkommen saa nær som Noas Familie (8 Mennesker), der bjærgede sig paa en stor og bedækket Baad; men hvorved man dog ingenlunde maa tænke sig Persien, Elymais, Babylonien, Assyrien, Armenien, Lille-Asien, Syrien, Ægypten o. s. v. affolkede, skjønt vel Assyrien, Elymais og Babylonien, eller overhovedet Omegnen af Evfrat og Tigris, kan have lidt en Deel ved Vandets Stigen i Floderne. At en stærk Søndenvind har blæst, sluttes deraf, at Vandet kunde stige saa højt, og at Arken drev mod Norden, og ikke med Strømmen blev skyllet ud i den persiske Bugt. Men at hele Menneskekønnet langt fra ikke (ligesaa lidet som Fuglene og de øvrige Dyr uden for Arken) er omkommet i Floden, som det paa digterisk og mytisk Vis beskrives i vor Text, skjønnes deraf, at strax i tredie eller fjerde Led nævnes Babel, Ninive og andre store Byer i Assyrien, samt de kananittiske Stammer, navnlig Sidon, saa og Ægypten o. s. v.; og af det udtrykkelige Sagn hos Nikolaos fra Damask, som Josef har opbevaret I, 3, 6., nl. at mange toge sin Tilflugt til Bjerget, og bleve reddede der, samt at een kom sejlende i en Kasse, og landede høit oppe paa Bjerget, hvilken vel turde være den, som Jødernes Lovgiver, Moses, omtaler." Skriftet faaes for 1 Rbd. hos de Hrr. Brummer og Reitzel og i den Schubotheske Boglade. 2. Veiledning til Akra Sproget paa Kysten Guinea med et Tillæg om Akvambuisk. Dette Skrift grunder sig tildeels paa en indfødt Akræers Værk, nemlig den for nyligen her i Bladet omtalte Person, der i Daaben erholdt Navnet Frederik Dawunna. Dette Skrift faaes hæftet for 3 Mk. Trykp; 4 Mk. Skrivp. hos Bogbinder Falck, lille Kjøbmagergade No. 83.

Ved Selskabet Kunstforeningen blev her i Søndags aabnet en interessant Kunst-Udstilling af i alt 189 Nummere, fordeelte under fire Hovedafdelinger: I. Først sees en Samling af den danske udmærkede Kunstners, Professor Juels Arbejder. De her tilvejebragte Stykker udgjøre i alt 117 Nummere. Juel blev født 1745 i Landsbyen Gamborg i Fyen, hvor hans Fader var Degn; kom, efterat have udstaaet Læreaar hos en Maler i Hamburg, til Kunstakademiet i Kjøbenhavn, hvor han fortsatte sine Studier, vandt 1767 Akademiets lille og 1771 dets store Guldmedaille, opholdt sig udenlands, i Rom, i Paris, i Genf fra 1772 til 1780, blev efter sin Hjemkomst udnævnt til Hof-Portraitmaler, 1782 optaget til Medlem af Academiet, 1784 Professor i sammes Modelskole; døde 22 Dec. 1802 i sit 58 Aar, højtagtet baade som en af sin Tids udmærkede Kunstnere, og formedelst sin Elskværdighed i Omgang. Af de ved denne Udstilling samlede Stykker af ham vedkomne de 6 første Kunstneren selv og hans Familie; nemlig Prospekt af hans Fødeby, og Portraiter af hans Fader og Moder, af ham selv i hans yngre Alder, af ham og hans Kone, siddende hos hinanden og betragtende en Tegning, og af hans 5 Børn, samlede i en Komposition. Hans Arbejder ere dernæst samlede i en saavidt muligt kronologisk Orden, i tre Classer, de førend hans Rejse til Italien, Arbejder udførte paa hans Reise, og de efter hans Hjemkomst. Disse, de talrigeste, ere 91 Stykker, nemlig Portraiter, Landskaber, et Frugtstykke, Malerier i Pastel og Tegninger. I det kongl. Malerie-Gallerie paa Christiansborg Slot ere adskillige ypperlige Stykker af denne danske Kunstner.

2. Et lidet Udvalg af italienske Malerier fra private Samlinger her i Byen. I alt 21 Stykker.

3. En Samling af Kobbere, Tegninger og Malerier, som Bidrag til at give et Billede af Rom; 25 Stykker.

4. Nyere Kobberstik og lithographerede Sager, i alt 26 Nummere.

Udstillingens Lokale, som er i Gaarden No. 5 paa Kongens Nytorv (imellem Østergade og lille Kongensgade), 1ste og 2den Sal, staaer aaben ". denne Maaneds Udgang, om Søndagen, Formiddag fra Kl. $11\frac{1}{2}$ til $1\frac{1}{2}$, og Eftermiddag fra Kl. 3—6. Om Søgnedagen fra Kl. 10 Formiddag til Kl. 6 Eftermiddag. For Adgangen erlægges 24 Skilling Tegn. Fortegnelsen faaes ved Indgangen for 8 Skilling. Udstillingen yder, som man kunde vente sig, en herlig Konstnydelse. Interessant er det ogsaa at finde iblandt de mange herlige Juelske Portraiter, i alt 47, saa mange af hans Tidsalders bekjendte, for en stor Deel højst mærkelige, Personer. Tolv af de her udstillede Portraiter har man i Kobber, saasom Suhm, Hennings, Winsløw, Stampe, Greve Joach. G. Moltke, Nisbrigh, Tode, Joh. Just. v. Berger, Bastholm o. fl.

(*) Læsespaaner.

En af de meest besynderlige blandt de tydske Forfattere og et mærkeligt Sidestykke til den bekjendte Antiquar Arndt, var J. G. Seume, der kaldte 600 Miles Reise til Syrakus, en — Spadseretour. Da denne Særsindede, to Aar før sin Død (1808), aftæret, bleg, skranten og med et stort Skjæg, var kommet til Leipzig, beklagede en Ven ham. Men han foer op og raabte: "Jeg vil ikke beklages! Naar jeg først hører, at Folk have Medlidenhed med mig, saa springer jeg ud af Vinduet."

Efter Ludvig XV Død satte den franske Nation stort Haab til den unge Dronning. En Bijouteriehandler benyttede Lejligheden og gjorde sin Lykke. Han forfærdigede Sørgedaaser af Chagrin med hiin Prindsesses Billed og den Overskrift: "La consolation dans le chagrin" (Trøsten i Sorgen).

Fra Aaret 1803-15 har Krigen kostet Frankrig 1 Million Mennesker og 6 Millioner Franker; dertil kommer begge Erobringer, som medførte et Tab af 1500 Mill. og en Contribution af 1500 Mill. foruden 200,000 fjendtlige Troppers Underholdning indtil 1818. Alle disse Saar har det lægt i 9 Aar, forøget Besoldningen med 2 Mill. og endog frembragt sig en Overflødighed ved Agerdyrkning, Konstflid og Handel (Dupin). Hvilken en herlig Malkeko maa Frankrig ikke være, som kunde malkes saaledes og alligevel vedblive at give saa megen Melk, raabte en Mand ved at læse hine Bemærkninger! "Men I maa heller ikke glemme, svarede hans Nabo, hvor længe denne Ko har gaaet paa andres Marker lige op til Bugen i Kløver."

Den nuregjerende Keiser af Østerrige har beriget den Keis. Myntsamling i Mailand i den Grad, at den allene tæller over 800 kufiske Mynter. Mærkeligt er det, at de fleste af disse Mynter i Sølv ere komne fra Østersøens Kyster, medens de af Guld og Kobber komme fra Orienten. Mynterne af Chaliferne, Seldschukerne og Samaniderne ere især fra Norden. H. H. Biskop Münter har ofte paa sine Embedsreiser truffet deslige paa Bornholm. Man formoder, at de ere komne ved Væringerne til Norden.

Kjøbenhavns Børs, d. 9 September 1823.
Hamb. 2 M. à v. 212. Spec. 215.
Sp. solgtes 12 Mk. $14\frac{1}{2}$ ß. B. Disc. 4 pC.
Norske Spec. Sedler $154\frac{1}{2}$. Svenske Sedl. 52 à $52\frac{1}{4}$.
4 pC. K. Obl. $86\frac{1}{2}$ à 87 S. ($81\frac{3}{4}$ à 82 B.)
Nat. B. Obl. (4 Febr. 1820) 102 r. S. ($109\frac{3}{4}$ Sedl.)
4 pC. uopf. Rigsb. Obl. $99\frac{1}{2}$ à 100.
6 pC. Norske $106\frac{1}{2}$ à 107 B. — 4 pC. dito 98 à $98\frac{1}{4}$.
Dito nye 96 B.
3 pC. nye danske Obl. $60\frac{3}{4}$.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 74.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 September 1828.

(*) Om den nuværende Tilstand af Grækernes Anliggender. En Undersøgelse af det Spørgsmaal: hvorledes kan Engellands, Ruslands og Frankriges Mellemkomst være virksom og frembringe gavnlige Følger for dette Folk og hele Europa?

(En forkortet Oversættelse af revue encycl. for April. d. A. Forfatterens Anskuelser ville vist læses med Interesse; om man end maatte være af forskjellig Mening i et eller andet af det her yttres.)

En med Føie berømt Mand, som vi beklage, ikke at kunne nævne, ikke engang betegne, men som fortjener en fuldkommen Tillid, naar Talen er om Grækernes Anliggender, har godhedsfuldt meddeelt os sine Jagttagelser og Betragtninger over hiint ulykkelige Land, hvis Skjebne vil vorde bestemt af den europæiske Politik. Hvad vil denne Politik? Værdiger den at sysselsætte sig med andet end dens egne Interesser? Dersom den almindelige Diplomatie ene raadspørges i saa alvorlige og nye Omstændigheder for alle Cabinetter, saa kan intet borge for et lykkeligt Udfald, hvilket Partie man end tager; falske Data bestemme Dommene og Sagernes Gang; man vil gjøre pinlige Anstrængelser, ødelæggende Bekostninger, uden at der vil flyde noget Godt deraf for Grækerne, for de mæglende Magter eller Menneskeheden. Monarkernes Raad ere ikke underrettede om hvad der foregaaer udenfor, undtagen ved deres Gesandters Indberetninger; men hvad er en Gesandt? Denne en Souverains Sending, som det er overdraget at tale i hans Navn, maa fremfor alt være en Hofmand, og naar det lader sig gjøre, en Mand af Forstand og Aand, hvilket imidlertid ikke strængt fordres. Uden at forlade den Stat, hvor han er Gesandt, i den at see andre Gjenstande end de, et Hofs Skuespil fremstiller, troer han sig tilstrækkelig underrettet, udfærdiger sine Noter og afsender dem; hans Kald er ikke vanskeligt og en stor Herre er tjent dermed. Men hvorledes kan Grækenlands Tilstand være de engelske, russiske og franske Ministere bekjendt ved Mellemkomsten af Ambassadeurer, som residere i Constantinopel? Ingen af dem er istand til at meddele nøiagtige Efterretninger om denne Tilstand der er ligesaa critisk som usædvanlig indviklet; og uheldigviis tilstrømme Vildfarelserne fra alle Sider og opfylde de diplomatiske Brevvexlinger. For rigtigen at kjende Grækenland med Hensyn til den politiske Organisation, det er modtageligt for, er det ikke nok, at have besøgt det som Reisende, ikke engang at have opholdt sig der i nogen Tid; man maa

have sat dette Folk paa Prøve i alle dets Elementer og i alle de Anliggender, der tilsammen udgjøre en Stat; man maa have kjendt Soldaten, Officieren, Generalen, Søkrigeren i alle Grader, Øvrighederne og de civile Embedsmænd, Regieringerne. Man maa endog kunne tale dets Sprog, for destobedre at kjende dets Characteer. Den sande og værdige Grækerven, hvis Jagttagelser vi her ville afskrive, har kunnet see Alt, og det, som de lære os, er maaskee ligesaa nyt for den største Deel Diplomatikere, som det er for os. Civiliserede og christelige Folkeslags Gysen ved Synet af en til sine Fienders Grusomhed overladt christelig Nations Lidelser, har omsider bestemt tre store Magter til at gjøre Ende paa den vildeste Krig, der nogensinde har forfærdet det nyere Europa. Det er paa Tiden, at samle og offentliggiøre Alt hvad der kan bidrage til dette ædle Foretagendes Held. Efterfølgende Bemærkninger synes ikke blot nyttige, men endog uundværlige, naar de mæglende Magter skulle opnaae deres Formaal, og kunne vælge baade de hurtigste, kraftigste og meest oeconomiske Midler. Det gjelder om at sætte det christelige Navns gamle Fiende en Skranke, han ikke kan overskride, og sammensætte den af Levningerne af hans Besiddelser i Europa: det er Grækerne, som man nu vil betroe Forsvaret af de europæiske Grændser, som Tyrkerne kunne true. Det er derfor nødvendigt, at kjende den græske Nation, ikke at skuffe sig hverken i Henseende til det, den er nu, eller Maaden at berede den de Forandringer, den maa undergaae, eller de Forretninger, der ere bestemte for den. Denne Kundskab er meget sjeldnere end man indbilder sig, hvo kan vel troe det, efter saa mange Skrifter om Grækenland, efter saa mange Afhandlinger, fulde af Indsigt og saa troværdige Reisendes Fortællinger? Uden at undersøge, hvorledes man hidtil har kunnet fæstet Lid til de groveste Vildfarelser angaaende Grækerne og deres Characteer, frygter jeg ikke for at paastaae, at dette Folk og dets Anliggender ere blevne ilde bedømte af det største Antal af dem, der have taget meer eller mindre levende Deel i denne hellige Sag. De Admiraler, der seirede ved Navarin, vare næsten ikke bedre underrettede

end Journalerne og de Udlændinger, hvis Nysigenhed ikke har anden Næring end de østerrigske Aviser og disses Gjenlyd. De Generaler, der anføre Armeecorps paa tyrkisk Bund, befinde sig i samme Uvidenhed; thi hvorfra skulle de faae renere og paalideligere Oplysninger? Og imidlertid er dog Kundskaben om Indbyggernes Characteer ikke mindre nødvendig for en General end den om Kigsskuepladsen, med Hensyn til Jordbundens Figur, Landets Frembringelser og Hjelpekilder. Det jeg vil berette vil være en Veiledning, der kommer meget tilpas under de store Forholdsregler, man bereder og som maa være afgjørende. Jeg nærer den inderlige Overbevisning, at jeg tilstrækkeligen har seet Grækerne, og at jeg hverken er uretfærdig eller forudindtagen imod dem. Efterfølgende er Resultatet af min Erfaring og mine Jagttagelser over dette Folk.

"Grækerne ere et Folk, som man ikke kan sammenligne med noget andet, der har opnaaet samme Dannelsestrin eller langvarige Ulykker have tvunget til at skride tilbage til samme Punkt. Man finder intet andetsteds en saadan Blanding af Vankundighed, Usselhed og Stolthed. Fulde af Mindet om deres Fædrenelands gamle Berømthed bryste de sig deraf, som om de havde vidst at bevare den. I Hytterne, som i Stæderne, i Armods Skjød, som midt i Rigdommene og Yppigheden, er dette Nationaltræk det første, der paafalder Jagttageren. Grækeren reiser sin Hytte blandt Ruinerne af Templer, Palladser, Bygninger, hvis Architectur prunke med megen Pragt; han tvivler ikke paa at denne Modsætning er Maalestokken for hans Fald, at der ikke er mindre Forskjel imellem hans Forfædre og ham, end imellem disse Templer, disse Palladser, disse Mindesmærker og de usle Boliger, som ere traadte i deres Sted. Hans Stolthed finder Næring i det, der burde opfylde ham med Forvirring. Grækeren er overbevist om, at han i Indsigter overgaaer alle de Nationer, hvis Lærerinde hans gamle Fædreneland har været. Denne Stoltheds Last frembringer en anden langt skadeligere; den gjør Menneskene ulærvillige, næsten utæmmelige.

Intet er vanskeligere end at paalægge Grækerne en vis Orden, en regulair Tjeneste, saavel til Lands som til Søes; og det er fortrinligen hidtil kommet deraf, at man mangler Midler til at betale underholde, ja endog føde dem. Fabvier kunde kun beholde høist hver tiende Mand af de Soldater, han oprettede Regimenter af; i Slutningen af hver Maaned maa man fornye Besætningen af hvert Krigsskib, saa at en Anfører ikke kan beholde under sin Befaling et tilstrækkeligt Antal øvede Matroser.

Disse Hindringer for enhver god Marine eller Militairorganisation maa nu betragtes som uovervindelige. De ere Formen af en Character egne, der befæster sig med Tiden og ikke kan forandres. Det vilde være forgjeves at søge at modificere voxne Menneskers Vaner; en heel Slægt maa forsvinde førend den græske Nation vil være istand til at følge de europæiske Regjeringers Gang; maatte man dog være overbevist om denne Sandhed. Det er ikke muligt, at danne af Grækerne regulaire Troppecorps, det være nu til Statens Forsvar mod en udvortes Fjende, eller for at hævde Øvrighedens Myndighed indvortes. Dette Land kan ikke levere uden Partigængere, ingen Soldater, og endog Kjærnen af dets Matroser, er, i den Blottelses og Forladthebs Tilstand, hvori de ere bragte, hidtil let henfaldet til Sørøvervaner. Man sammenligne ikke engang de græske irregulaire Tropper med de asiatiske Magters og russiske, mindst med de sidste, alle sammensatte af Mennesker, hvis jevne og milde Sæder i Fredstiden gjøre den Regjering Ære, under hvilken de leve. Grækeren har endnu intet Begreb om den paa Lovenes Beskyttelse grundede Lykke; men han har en medfødt Drift og Trang dertil, og han føler, at han ikke kan undvære Støtten af en Magt, der styres af Visdom og Retfærdighed, som det ofte af Folkehoben udstødte og af Jagttagere bemærkede Skrig: ΚΕΦΑΛΙ ΚΑΙ ΚΡΙΣΙ (en Høvding og Retfærdigheden) beviser. Denne Jagttagelse er aldeles ikke undgaaet de Statsmænd, der styre de tre store Magters Mellemkomst, men det er at befrygte, at gamle Vaner og nye Exempler ville ved denne Leilighed vild-

lede en velgjørende Politik, som synes oprigtigen at sysselsætte sig med et Folks Tarv, som den vil befrie fra sine Underkueres Aag.

"Man har foreslaaet, siges der, at give Grækenland en i London, eller Petersborg, eller Paris udtænkt Regjeringsform, og at organisere den ny europæiske Stat under Beskyttelsen af en Occupationsarmee. Ganske sikkert vilde de Raadgivere, som bevirkede Antagelsen af denne Beslutning blive meget skuffede, naar de saae Følgerne deraf. I dette Land, militairbesat, vilde intet kunne opnaaes uden med Bajonettens eller Sværdets Magt; Befolkningen vil i intet give efter; den vilde tilbagestøde de gavnligste Forbedringer, paalagte som et Aag, uden at have raadført sig med Folkestemmen. Grækenland vilde troe, ikkun at have skiftet Herre; det vilde sige til sine Befriere hvad de scythiske Gesandter fordum sagde til Alexander den Store: *hvilken Storhed og Magt I end besidde, ingen vil taale et fremmed Herredømme.* Modstanden vilde være haardnakket, om den blev uvirksom og ikke gik til over Opstand. Engellændere, Russer, Franskmænd vilde ikke blive mindre forhadte hos Grækerne, end de Franske ere det nu hos Spanierne af alle Partier; og man vente ikke at Grækernes Had vil formildes ved ædle Følelser, man gjøre ikke Regning paa Proclamationer, hvor den oprigtigste Uegennyttighed udtrykkes med Veltalenhed og Værdighed; man vil ikke troe det. De Undertrykkelsesaarhundreder, der have tynget paa Grækerne, have udslettet hos dem hver Tanke om en billig Regjering; de ere blevne mistænksomme; og i Sandhed, den Medfart, man i saa lang Tid har viist dem, maatte betage dem al Tillid, og bringe dem paa den Tanke, at al Autoritet er væsentligen ond og røverisk. Man prøve at overbevise dem med politiske Betragtninger, ved at gjøre dem det indlysende, at Besiddelsen af deres Lande ikke egner sig for Rusland, at den kun vilde tjene til at give dette Rige en større, slet forsvaret Grændseudvidelse og til at gjøre det mere angribeligt; at Frankrige, tilfreds med sin Rang blandt Europas Stater, rigt ved sin Jordbunds Frembringelser og Fordelen af sin Handel, lykkeligt ved sine Indretninger, som det ikke fryg-

ter for at miste, ikke trænger til langtbortliggende Besiddelser, hvor dets Sønner skulle gaae hen og søge deres Lykke; at Engelland har Colonier nok i de *) tvende Verdener og at i Middelhavet Gibraltar, Malta og de joniske Øer ere det nok til sin Handels Beskyttelse; at engelske Etablissementer i Morea, Livadien og Romelien vilde være mere byrdefulde end fordeelagtige for Storbritanien, allerede nær ved at bugne under Vægten af sin Gjeld. Saadan Tale vil kunne begribes af en **Maurocordato**, **Tricupis**, **Missolonghi** og endnu to eller tre oplyste Mænd i det Højeste blandt dem, der have opnaaet nogen Anseelse og Myndighed over deres Medborgere; men man vilde spilde sin Tid, dersom man anstillede saadanne Betragtninger med den største Deel andre Græker af Indflydelse, blottede for Indsigter og man maa tilstaae, endog for borgerlige Dyder. I deres Øjne er Grækenland det skjønneste Land i Verden, den Gjenstand, som alle Monarker i Europa med største Iver ere i Lysten efter; de Tropper, der vilde besætte deres Land, vilde ikke være bestemte til at beskytte, men til at undertrykke dem; det efter deres Mening, sande Formaal for al hiin Krigsrustning; de sætte ikke større Tillid til deres oprigtigste Venner, end de selv fortjene.

Imidlertid udfordres en Magt til at understøtte Regjeringens Foretagender, og Medvirkningen af Love, der maa indføres. Da man ikke med Nytte kan bruge de græske Tropper eller de mæglende Magters, saa er kun eet Partie at tage, det er at sætte den græske Regjering istand til, at have for en vis Tid et bestemt Antal fremmede Tropper i sin Tjeneste. Saaledes forandrer Spørgsmaalet sin Natur og kan blive opløst ved Grundsætninger, som lede en viis og omhyggelig Finantsbestyrelse. Efterat have sat en Mand, der besidder de mæglende Magters Tillid, i Spidsen for den græske Regjering, maa man forskaffe ham Midler til at

*) Nam ut major fortiorque sis cæteris, tamen alienigenum dominum pati nemo vult. (Quintus Curtius.)

opfylde sine hæderlige Pligter, og det første af disse Midler er Penge. Rusland har gjort Begyndelsen; det har allerede ydet nogen Hjelp i Contanter; Raden er kommen til Frankrige og Engelland, som mere bebyrdet med Gjeld, til komme sidst. I en høi Veldædighedsgierning paa fælles Bekostning, er denne Deeltagelse tillig. Det er ei en ny trykkende Skat, der skal føjes til de Paalæg, der trykke begge Nationer. Fem Million Franker, hvoraf Frankrige og Engelland betaler hver Halvdelen, vilde være tilstrækkelig til den græske Regjerings Fornødenheder; det vilde omtrent være 4 pC. af hans Stats offentlige Indtægter. Med en efter Udseende saa maadelig Hjelp vilde Culturen og Konstfliden i det fordum saa blomstrende Grækenland oplives og Handelen igjen *fremstaae* i det Archipel, hvis mindste Floter *have erhvervet* sig en udødelig Berømthed. Befolkningen, som fik sin Frihed igjen, vilde snart finde Velstand og ikke frygte for at vise den; den vilde opfordre sine Befriere til Handel. Sørøveriet vilde ophøre i Øerne i Archipelagus, saasnart Indbyggerne kunde berige sig paa mindre farlige Veie; Handelsskibene behøvede man ikke mere at beskytte med Escadrer, der medføre store Bekostning: en Besparelse, hvis Vigtighed Regjeringerne noksom kjende. Nye Mundinger vilde aabnes for de Handlende; disse ere Belønningen for de smaa Opoffrelser, de have gjort.

Der udkræves virkeligen adskillige Opoffrelser af Tid og Taalmodighed for at sætte Grækerne i en sand Civilisationsstand, og *bringe dem* til at understøtte en god Regjering. I deres Folkeforsamlinger hænder det næsten *aldrig*, at Flerheden erklærer sig for den bedre Mening; man maa næsten kun raadføre sig med Mindretallet, det vil sige, man behøver der Raadsforsamlinger og et lidet Antal Raad. Da næsten ingen anden Indretning vilde være anvendelig under de nuværende Omstændigheder, saa er det nødvendigt, at den græske Regjering bør et Troppecorps og en Sømagt at raade over. Jeg antager, at 6000 Mand Landtropper og 1000 National-Matroser, som let kunde sammenbringes og disciplineres, hvis man var istand til at sikkre dem den nøjagtige Betaling af den

res Lønning, vare tilstrækkelige. Disse regulaire Tropper, velanførte, kunde underviise og danne de unge græske Soldater; de saaledes dannede Besætninger vilde ligeledes være en Skole for de unge Matroser af denne Nation; thi de voxne Folk er det overflødigt at give sig af med. Endnu engang, det er ikke en Bebreidelse, der gjøres dette Folk; det er blevet Alt hvad det under Herrer, som Tyrkerne, kunde blive; ligesaa blottet for Kundskaber, ligesaa nær Lasten, og fjernt fra virkelige Dyder som dets Tyranner; og det viser ved alle Leiligheder Præget af de Lænker, det saalænge har baaret. At tilbyde det, førend Tiden, frie Indretninger, det er at tale til det et Sprog, hvoraf intet Ord har gjenlydt i dets Øren, og give det Instrumenter i Hænderne, hvis Brug og Nytte det ikke kjender. Vist nok ere disse Evner ikke sløvede, udslukte; en kostelig Sæd er opbevaret i dets Sjel; men den kan ikke spire, uden i Frihedens Bund. Grækenland forener endnu ikke Elementerne af en Republik; men alligevel bør det constituere sig og tage en Rang blandt Europas Stater. Hvilken Form egner det sig til at antage? Dersom det beholder sin Jordbunds Heelhed, saa vil det maaskee være nødvendigt, at oprette det græske Rige i dets gamle Hovedstad. Men hvilken Beslutning man end tager, maa man ikke laane Øre til en snever, ængstelig Politik; man maa vise sig virkelig stor, men der gives ingen sand Storhed uden Høimodighed.

Er Grækenland med de Provindser, der omgive det, eengang befriet fra sine Tyranner, saa vil det indkalde Jorddyrkere, Konstnere og al Slags Konstflid; tusinde arbeidsomme Familier ville ikke søge mere paa hiin Side Havet en Jordbund til at dyrke og arbeide, der kan forskaffe dem Livets Ophold. De usunde Egne, som Missisipi og Missouri vande, ville ikke længer opsluge Europas Overbefolkning. Et Land, der allerede for længe siden har været sundt, vil tilbyde dem et sikkrere og behageligere Tilflugtssted. Byer ville opstaae, Markerne gjenvinde deres fordums Yndigheder. Et talrigt, velhavende, lykkeligt Folk vil snart opfylde

de Steder, hvor man nu ikke seer andet end Ruiner, Usselhed og Ødelæggelse.

(*) Agerdyrkningens Fremskridt i Sjelland.

Det første Skridt til Fælledskabets Ophævelse blev gjort under Frederik den femte, men fra 1781 er det man kan sige, at Udskiftningen er med Iver bleven iværksat. De ældre Udskiftninger ere meget ufuldkomne; fra Byerne blev ingen Gaard udflyttet, hvoraf fulgte, at Loddene manglede god Figur, og ere lange smale Strimler; thi at give Bonden en Indlod og Udlod er ikke brugt i Sjelland uden paa enkelte Steder, hvor Nødvendighed forlangte at der affattes en Skovlod eller Part i et Overdrev. I den senere Tid tiltog de udflyttede Gaardes Tal, hvortil de kongelige Præmier til Bygningshjelp meget have bidraget. Kongen foregik med et herligt Exempel paa sine Godser, paa Frederiksborg og Kronborg Amter, i Odsherred, paa Jægerspriis og flere Steder. De offentlige Stiftelsers Gods, Universitetets, Communitetets, Sorø Akademies m. fl. blev ligesaa fuldkommen udskiftet, som de kongelige Godser. Private fulgte Exemplet, saa at de senere Udskiftninger ere meget fuldkomne, enhver erholdt en regulair samlet Lod. Af Private har afdøde Etatsraad Scavenius givet paa sine Godser i Stevnsherred det største Exempel paa en vel udført Udskiftning. Jo større Bønderbyerne vare, desto flere Gaarde at udflytte, saaledes Strøebye med 54 Gaarde, i den ere ved Udskiftningen kun 6 blevne tilbage i Byen. Her er ogsaa Jordvoldenes Beplantning med Piil almindelig, saa at Stevnsherred har et aldeles fyensk og lollandsk Udseende, derimod har Grevskabet Bregentved meer et holsteensk Udseende, fordi Jordvoldene ere bredere, med Hessel samt anden nyttig Plantning. I det Hele er Sjelland endnu langt tilbage imod Fyen og Lolland, i Henseende til Indhegning, og i Særdeleshed til levende Plantning, derfor mangler her Fred om Efteraaret for løsgaaende Kreature. Lovbudet angaaende Optagelsespengene kan ikke overholdes, fordi de ere for høje, efter

Pengenes nuværende Værdie, og ønskes derfor nedsatte fra Rigsdaler til Marker, eller og at de bestemmes efter Overeenskommelse saaledes som man kan enes om sogneviis. Endnu vedbliver een mærkelig Bye ei udskiftet, det er Faxøe formedelst Kalkbruddene. Lodsejerne kan ei enes om den Byes Udskiftning som dog var vel muligt. Det er til stort Tab for Byen, thi den Fortjeneste, Huusmanden haver ved at bryde Kalkstenen, og Bønderne med at kjøre Stenene til Stranden, kan ei opveje det Tab at ligge i Fælledsskab. Det er en Jammer at see, hvor slet Sæden staaer paa denne Byes Mark. Byen kan belære den yngre Slægt, hvor gavnlig Indflydelse Udskiftningen har havt paa Bondens Velstand, og den større Produktion af Korn og Fedevare. Udskiftningen er Aarsag til den stærkt tiltagende Folkemængde, at Folketallet for Sjelland og Møen, som i Aaret 1769 var 268,366, i Aaret 1787 var 304,200, i Aaret 1801 333,266, og i 1827 445,993 Mennesker see Kbhavns. Skilderie Nr. 67 for 1828. Det er en naturlig Følge af Landets Udskiftning, af udyrkede Strækningers Opdyrkning, bedre Veje, og meer Frihed i Bondestanden. En Hæder for det Collegium, til hvilket Landets oeconomiske Vel er overdraget. Disse forbedrede Kaar gjorde det muligt for Landmanden at bære Krigens Byrder og forøgede Skatter.

Landets Udskiftning medførte en bedre Drivtsmaade. Hovedgaardene foregik med et godt Exempel, som siden blev meer almindeligt. Heelbrak er paa de store Gaarde almindelig, og Sommerbrak paa de mindre. Brakmarken behandles nu bedre end tilforn, man tillader ei at den sætter Græsrod saaledes, at Kreature kan græsse paa den. Endnu er man ei saavidt i dens Behandling, som i Lolland, thi der behandler man Udlægget, saaledes kaldes der Brakmarken, at den ingen Græsrod sætter, men Agerkaal findes ikke. Hensigten med Brak er at ødelægge Græsroden, følgelig maa man og ved Pløining og Harvning søge at ødelægge den. Forsømmelsen af gode Brakmarker finder endnu Sted, som især paa flade Jorder, i den vaade Hø- og Korn-Høst har havt skadelig Indflydelse. Hvedeavlen tiltager, ligeledes Dyrkning af toradet Byg. Rapsæden har siden Krig… udbredt sig paa flere Steder. Med Raps h… Lerchenborg foregaaet med et godt Exempel, … geledes Sæbygaard. At mergle er nu paa f… Herregaarde temmelig almindelig, saa at aa… mergles een Mark, saaledes paa Frydend… Giørsløv, Juellund, Giesegaard, Giedde… og enkelte flere Gaarde. – Det almindelige … à 300 Læs Mergel, som udføres paa Brakm… ken, men der gjødes tillige. At benytte Kal… Jordens Forbedring bruges ikke, hvortil var … Leilighed paa flere Steder, hvor der brydes Kal… Man vilde derved spare sig megen Umage, … 40 Læs Kalksteen eller Kridt, vilde udrette d… samme som 2-300 Læs Mergel. Kalkstene… som og Kridtstenen vilde, ved at ligge spredt … Vinter paa Brakmarken, blive opløst og fal… sammen. Det seer man i Thye og Mors, hvo… man gjøder med Kridt, som er en fastere sammenhængende Kalkjord.

At bygge af Pisé, d. e. stampet Jord, fin… der nu ei længere Bifald, men derimod de… skotske Maade, med Leervægge, at Leeret æl… og deri blandes Halm, som med Greeb p… lægges, og bankes fast. Den Maade bliver … mindelig ved Laders og Udhuses Bygni… Med Hensyn til Lader indføres en ny Bygni… maade, som er meget mindre kostbar end d… sædvanlige. Saaledes paa Bredeshauge v… Præstøe er bygget i Sommer en Lade, som ligner et Tag, da Taget gaaer lige til Jorde… Paa Pederstrup i Laaland en lignende, men der er Sidevægge af Leer. Fordelen er Besparelse af Tømmeret, hvorved de blive mindre kostbare. Disse Lader fortjene Opmærksomhed. Man behøver da ei at sætte Sæden i Hæs, af Mangel paa Laderum. De skotske Tærskemøller finde nu mindre Bifald, derimod meer de svenske fordi de koste mindre og ere stærkere. Man ka… see dem hos Capitain Classen paa Gaarde… Grøndal paa Frederiksberg ved Kjøbenhavn, … hos Assessor Neergaard paa Vedbygaard. … Alchestrup og paa Giørsløv haves i Stedet f… det store horizontale Hjul, som Hestene o… dreje, den Indretning, at Hesten trækker fra e… vist Punkt, og med Forbenene omdrejer Hjulet, hvorpaa er slaaet Lister. Man kan see de…

Indretning hos Commerceraad Marstrand her i Staden, som er Opfinder deraf. Derved spares meget Rum, og en Hest udretter det Samme, som flere for Møllen. Den Tanke kan anvendes ved al Slags Møllebrug, hvor Hestekraft skal anvendes. I Hestestaldene lægges af Nogle i Spiltougene Træklodser, istedetfor Brolægning, for at spare paa Skoene. Heste, som ikke gjøre Reiser, ere ikke bagskoede, men have Fremskoene.

For at have tidlig Grønt at slaae, bruges nu ei sjeldent at saae Rug, som afslaaes til grønt Foder. At saae den saakaldede St. Hans Rug tager af, derimod bliver det meer almindeligt at saae den hvide Rug fra Provstiet ved Kiel, som fornyes ved hvert tredie Aar at anskaffe frisk Saasæd derfra. Boghvedesæden udbreder sig noget mere, utorsken til at fodre med fortreffelig, men aftorsken for stiv i Straaet: Paa Gyldenholm var i Sommer et stort Stykke af Brakmarken besaaet med Boghvede, som blev nedpløjet i August, medens den stod i Blomster, for med den grønne Gjødske at gjøde Jorden, saaledes som der omtales i det sidst udkomne 3 Hefte af landoeconomiske Tidender, hvor den Sag med grøn Gjødske er vel forklaret af en oplyst Mand fra Falster. Kartoffelavlen har meget udbredet sig endog i Bondestanden. Ofte sees hos Bønder flere Agre med Kartofler. Paa store Gaarde avles hos Enkelte 3 à 4000 Tønder til Foder for Qvæg og Faar. Dens Avl er meest udbredt i den nordlige Halvdeel af Sjelland. Raigræs deels alene, deels blandet med Klever er meest i Brug ved Kjøbenhavn; nogle foretrække Thimotheigræs, og saaer det enten alene, eller i Forening med Klever. Saaledes paa Gieddesdal saaes 12 Pd. Rødklever i Tønde Land, i Forening med nogle Pd. Thimotheigræs; det ansees for et mindre stivt Foder end Raigræs. Paa Amager ere alle deres Enge fulde af Thimotheigræs og andre gode Græsarter, som der voxer vildt i Mængde, fordi Engene gjødes. Omendskjøndt disse Enge ei kan vandes, give de dog aarlig en stor Mængde Hø, og ere ustridig de bedst behandlede Enge i Riget, en Følge af at de gjødes regelmæssig hvert tredie Aar, ere indfredede med levende Plantning paa Jordvold, og ei optrædes af Kreaturer. Kummenavlen har meget udbredt sig, og har i nogle Aar betalt sig vel; med de nærværende lave Priser er man ei tilfreds, saa at den Avl har noget aftaget. Det største Areal med Kummen hos en Mand har været 10 Td. Land. Humle udbreder sig noget meer, endog hos Folk uden for Bondestanden. Tilvisse 7 forskjellige Arter af Humle dyrkes her i Landet. Paa Frihedsminde i Lolland og paa Gjørsløv ere store Humlehaver, anlagte af nærværende Ejere, og med Flid behandlede. De fortjene at sees af dem, som lægge Vind paa den Gjenstand, og de bør og see de mange Humlehaver, Bønderne have i Skovbyerne, beliggende ved Gyldenholm, et seeværdigt Syn! Lyst til Høravl udbreder sig, men ei til Hamp, altsaa Hør, Humle og Kummen dyrkes meest.

De gode Exempler, Kongen har givet i sine Skove, saavel ved Indfredning som Opelskning af Ungskov, har virket til Skovs Opelskning af Løv- og Naaletræer. Tilforn opelskede man Skov blot ved Fred, ved at lade de aabne Pletter i Nærheden af gammel Skov besaae sig selv, men nu udplanter man af Planteskolen Eeg, Ask, Ahorn, Lerke, Fyr, og Gran, med flere Slags Træer, og i Mængde optrækkes højstammede Popler langs Hegnet og ved Veje. Endnu vil man ikke lære af den nordøstlige Deel af Landet at tilberede Traad- eller Æltetørv, som vilde være meget besparende. Tørvepladder og opskaarne Mosestykker vilde da komme til Nytte. Hesselhugst til Baandstager vil ikke udbrede sig, forbliver endnu i Kallehave Sogn.

(Fortsættes.)

Blandede Efterretninger.

(*) Engelske Mumier. Mumier kalder man Lig, der ere saaledes tilberedte, at de modstaae en frivillig Opløsning. Hensigten af saadan Bevaring maa have været den, som Hengivenheden og Agtelse ønske at opnaae; Erindringen om dyrebare og høiagtede Personer blev befæstet ved Nærværelsen af deres dødelige Lev-

ninger, hvis Tilintetgjørelse man har forekommet. Men hvad skal man tænke om et Bevaringsmiddel, der bestaaer i at forvandle til en Vædske de Legemer, man anvender det paa, og følgeligen at udslette alle Træk af den organiske Bygning? Det er imidlertid det Middel, man har brugt til at gjøre flydende Mumier af den afdøde Grev Huntingdon og hans Familie. Man seer dem i Farley Castle, nær Bath. De Grave, der indslutte dem, ere af meget skjønt hvidt Marmor. Laaget er af sort Marmor; paa eet af dem seer man Grevens Figur liggende med sammenfoldede Hænder, og paa et andet Grevindens. Fem andre Grave, af hvilke to ere meget smaa, og som indbefatte spæde Børn, findes i samme Hvælving. Vædsken, som ligner Bartons Ale, gjemmes i en Blycasse, med et Hul ovenpaa, gjennem hvilket man kan see, hvad der er deri. Nysgjerrige skulle have smagt af denne besynderlige Composition, der er over 200 Aar gammel.

Den især ved sine Brandraketter bekjendte engelske Generalmajor i Artilleriet Sir William Congreve (død d. 15 May d. A i Toulouse) havde kort for sin Død udgivet et fuldstændigt Værk over Brandraketterne, et Qvartbind med 12 Kobb. Blandt hans andre Skrifter er et over den roterende Dampmaskine udkommet i London 1819, og en Afhandling om de sande Grundsætninger, for at sikres mod Eftergjørelse af Papirpenge, hvilken han udgav i Aaret 1820, ved Indgivelsen af en Plan til, ved en af ham gjort Opfindelse, at sikre de engelske Banknoter imod Forfalskning. Hans sidste Arbejder skal have været to den engelske Regjering overrakte Udkast, det ene til at forsvare, det andet til at tilintetgjøre Constantinopel. (Hall. allg. Liter. Zeit. d. A. No. 156.)

Da de forenede Nordamerikanske Stater tiltraadte Besiddelsen af Louisiana i Aaret 1803, var Folketallet i Staden Ny-Orleans 8000, Negere iberegnede. 1826 indeholdt den omtrent 40000 Mennesker. Man tæller henved 6000 Huse. Staden har en saare fordelagtig Handelsbeliggenhed, og da den staaer i Forbindelse med Sydvestens Stater ved Floderne Missisippi, Ohio o. fl., hvilke alle ere sejlbare for Dampskibe paa 300 Td., er i Nærheden af den mexikanske Havbugt, og hele Sydamerika, maa den vorde et Centralpunkt for Verdens Handel. Siddons har i sit Skrift om de forenede Stater givet interessante Beretninger om Staden. (Meddeelte af Hr. Prof. Od. Wolff i hans Journal. Sept. d. A.)

I engelske Blade læses under London i Marts 1828 følgende: Codringtons Forbrydelse: I det Tilfælde, at Admiral Codrington, i nærværende Tunnelfloms- og Torie-bestyrelses-Tid, ikke skulde blive anklaget, domfældt og hængt, for sin Forbrydelse ved Navarino, hvor han utilbørligen har forøget sin Nations Søelaurbær og gjort den mistænkt for christeligt Sindelag og menneskekjærlige Grundsætninger, har en Mængde londonske Kjøbmænd besluttet, in effigie og paa en pragtfuld Maade at foranstalte den velfortjente Execution paa Handels-forræderen imod Levantehandelen.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 September 1828.

Hamb. 2 M. à v. 212. Spec. 215.
Sp. solgtes 12 Mk. $14\frac{1}{2}$ ß. B. Disc. 4 pC.
Norske Spec. Sedler 155. Svenske Sedl. $52\frac{1}{2}$.
4 pC. K. Obl. $86\frac{1}{2}$ à 87 S. ($81\frac{3}{4}$ à 82 B.)
Nat. B. Obl. (4 Febr. 1820) 102 à $102\frac{1}{4}$ r. S. (110 S...)
4 pC. uopſ. Rigsb. Obl. $99\frac{1}{2}$ à 100.
6 pC. Norske $106\frac{1}{2}$ à 107 B. — 4 pC. dito 98 à $98\frac{1}{2}$.
Dito nye 96 B.
3 pC. nye danske Obl. 61.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 75.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 September 1828.

(*) Agerdyrkningens Fremskridt i Sjelland.

(Fortsat, see forr. No.)

Private have ikke Stutteri, naar undtages Krabbesholm og Giørsløv, dog kun til egen Fornødenhed; paa Gaarden Bernstorf, ved Kjøbenhavn, haves et Muulstutteri, Afsætningen er til Vestindien.

For nogle Aar siden anskaffedes paa Frederichsborg Qvæg fra Tyrol og Schweitz, som derfra har udbredt sig i Landet. Paa Mørup ved Sorø haves et smukt Tillæg af begge Arter og en udmærket smuk Schweitzer Tyr, som fortjener at sees; paa Lerchenborg, Sæbyegaard og flere Gaarde Tillæg af den Tyroler Race. Paa Krabbesholm og Gieddesdal Tillæg af engelsk Race, Tillæget er faldet efter en udmærket engelsk Tyr paa Krabbesholm, og Kalvene lagte til paa holsteenske Køer fra Tønder. Qvæget fra Tønder er en stor rød Art, halv Marsk, som Brændeviinsmændene søge i Kjøbenhavn, fra dem kunne gode Kalve til Tillæg erholdes. Flere Hovedgaarde tillægge selv Kalve af anførte Racer. Hvilken Race der bør have Fortrinnet, derom er man ikke enig. Angaaende Schweitzer Racen fra Berner Hochland, da tilstaaer man, at den er den bedste, med Hensyn til Størrelse og Melkerighed, men kostbar at opføde og holde, den forlanger bedre Græs og Høe om Vinteren, end her til Lands er brugelig. Den Tyroler Race er særdeles trivelig; Fedekalve til Salg af den Art betale sig vel og søges af Slagterne. Man anseer den for en stærk og trivelig Race, som haver god Huld endog paa mager Græsning, men meer passende til Fedeqvæg end til Malkeqvæg. Flere ynde det holsteenske Qvæg, som Malkeqvæg, og det jydske til Fedning, man siger en Race, som er knoklet og graadig.

Grev Holstein paa Holsteinborg har viist Landet en sand Tjeneste ved at bringe her til Landet Hr. Valentin fra Holsteen, som ejer Gieddesdal, tre Mile fra Kjøbenhavn, ved Vejen til Kjøge, og han ejer tillige Bredeshauge ved Præstøe. Paa Bredeshauge har han et Mejerie paa 130 Køer, paa Gieddesdal 400 Stude paa Græs om Sommeren, og 5 à 600 Staldstude om Vinteren. Paa den Maade han græsser og vinterfodrer, har han af Koen 90 à 100 Pd. Smør, og hans Stude have en Vægt af 36-40 til 44 Lp. Hans Stude ere de største og bedste fra Jylland, ligeledes ere hans Køer med Flid udsøgte. Stude haves paa Gieddesdal, som har meget gode Jorder og lav Beliggenhed. Paa Bredeshauge, hvor Mejeriet er, ere Jorderne ikke de bedste, de ligge høit, meer banket. Paa Gieddesdal er Driften 3 Aars Brug og 6 Aars Hvile, paa Bredeshauge 3 Aars Brug og 3 Aars

Hvile. Det vil sige, man har fulgt den ældre Inddeling, og lempet Driften derefter. Driften paa begge Gaarde er Havre i Grønjord, derefter Vikkehavre med 3 Pløjninger, hertil er merglet og gjødet stærkt, derpaa Rug efter 2 Pløjninger med paasaaet Klever og Thimotheigræs, som ei gjøres til Høe men afgræsses. Studene stode i Tøjer, 40 Stykker i en Rad som en Røgter passer; paa Bredeshauge gik Qvæget løst. Ved den Behandling skaffes Græsning til stort Qvæg, og at et stort Qvægshøved græsses paa 4 Skp. Land. Man seer af Driften, at den er benyttet Brak med 5 Pløjninger. Om Vinteren gives Qvæget den Sæd, som avles paa Gaarden, Saaesæd og Fødekorn fradraget, men der kjøbes meget til. Da Giedesdal ligger i en Ærteegn, hvor der dyrkes gule Ærter af fortrinlig Godhed, fodres Studene med gule Ærter, som det meest nærende Foder. I afvigte Vinter fortærede 550 Stude 1000 Td. Hvede, foruden anden Sæd, thi Hveden stod i lav Priis. Til Fedning bruges og Byg og Havre. Ved saaledes at græsse og fodre, ere Studene altid i slagtefærdig Tilstand, og sætte Talg om Sommeren paa Græs. Kjødet er ligesaa godt og fedt som det af Marskqvæg. Naar Qvæget kan betale Kornet og Høet, det fortærer, er Ejeren fornøjet. Hr. Valentin gjør ingen Hemmelighed deraf, han viser med Fornøjelse enhver sit Qvæg, og sin Regnskabsbog for Indtægt og Udgift. Hr. Kornerup ved Roeskilde følger hans Exempel med Fedeqvæg, og Kammerjunker Scavenius paa Giørsløv Exemplet med stort Malkeqvæg, og at give det Sæd om Vinteren. Kornerup avler flere tusinde Tønder Kartofler aarlig paa sin Ejendoms Gaard, som fortæres af Studene.

Da nu flere store Godsejere for egen Regning have Mejeriet under deres Tilsyn, beflitte de sig paa at erholde meer Kundskab om den Sag. Det vilde gaae bedre, naar deres Koner toge sig saaledes af Mejeriet som i Fyen. Imidlertid tilføjes nogle indsamlede Bemærkninger, som antages for Erfaringssætninger. Græsses en Koe paa høilands Jord, giver dens Melk meer Fløde, end om den græsses paa siid Jord, eller paa Klever, eller staldfodres med Grønt.

Det betaler sig ikke at holde større Qvæg end Græsning og Fodring tilsiger. Vil man lægge Vind paa godt Qvæg, bør man udsøge det bedste til Opdræt af Landets eget Tillæg, eller af jydsk og fyensk Qvæg, og holde det vel, hvorved forstaaes, ei at forsætte Græsningen, og tilstaae om Vinteren enten meer Høe eller Kartofler, eller og et Par Tønder Havre til Koen. Det gjør man i Holsteen, i Jylland, og Fyen, derfor er 90-100 Pd. Smør af Koen ei usædvanligt der. Portulak fra Haven vil Nogle paastaae driver Melken, saa at Koen giver en tredie Deel meer, der gives en liden Portion dagligen. Det ansees passende, naar Koens Melk anvendes til Kalvene. Man vil og paastaae, at stryge Yveret og Patterne med Anisolie, aabner Melkeaarerne og forøger Melken. Den mindst bekostelige Maade at optrække Tillægskalve paa om Vinteren, da man savner Melk, ansees følgende: 1 Pd. Rødklever koges i 6 Potter Vand til det bliver 4 Potter. Høet lages nu af, og der kommes 1 Pd. Byg-, Havre- eller Ærtemeel deri, medens det koger, og sammes omrøres til det er koldt og tyknet. Naar det er lunkent, gives det Kalven, med Kjernemelk eller suur Melk til. Efter Melk er Hørfrø kogt i Vand, det meest nærende for Kalve. At Qvien faaer Kalv, naar den er to Aar gammel, skader den ikke i sin Væxt, ei heller Kalven, naar kun begge holdes vel. Man tør ej regne paa et Mejeri meer end 2 Kander Melk af Koen om Dagen, i den Tid den giver Melk. 7 Kander Melk giver Fløde til 1 Pd. Smør, Melk til 2 Pd. mager Ost, passende tør, og 5½ Kande Valle, som blandes med en tredie Deel Vand til Fedesviin. Til 150 Køer behøves aarlig 3 Favne Bøgetræ til Bødkertræ. Kalve maa ikke gaae løse i et Huus, men strax fra Fødselen afbindes op. Med Proprietair Giersings Jagttagelser om Smør-Productionen er man vel fornøjet. Hr. Valentin paa Giedbdesdal roste den. Ligesom Sophiendal, under Grevskabet Bregentved, roses for sit Smør, saaledes roses Turebyeholm, under samme Grevskab, for sine Hollænder-Oste, de søges meget i den Egn. Naar Melk og Fløde kan sælges, som ved Kjøbenhavn, indbringer Koen det Dobbelte mod langt fra

Staden. Indtægten er og bedre af Fedekalve. I 2 Miles Omkreds ved Hovedstaden indbringer Koen 36 à 40 Rbd.

Det Exempel, Conferentsraad Bruun gav paa Antvorskov med at lave Schweitzeroste, har virket til Fordeel for Landet. Melkens Anvendelse til sød Melks Ost, bruges nu paa alle store Gaarde i Sorøe Amt; naar den er god, betales den med 20 ß. Pundet. Der er i det Amt megen Kappelyst for at levere de bedste Oste. Man paastaaer, at det betaler sig bedre end Smør. Hollænderne svare Oste i Afgift af Koen, saaledes paa Snedinge, under Grevskabet Holsteinborg. Afgiften varierer fra 75 til 100 Pd. af Koen. Paa Holsteinborg har man i Sommer lavet den røde engelske Ost, paa Grund af den Opmuntring, Landhuusholdnings-Selskabet har givet. Osten var meget god, og bliver bedre, naar den bliver ældre.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Den af Videnskaberne og disses Dyrkere, ligesom og af lidende Medmennesker, gjennem en lang Række af Aar høitfortjente Olding, Hr. Dr. C. F. Schumacher, Professor Anatomiæ ved Kjøbenhavns Universitet, R. af D., oplevede i Søndags den 14 September sit 50aarige academiske Embeds-Jubilæum. En talrig Kreds af hans Venner og fordums Disciple havde samlet sig til at høitideligholde den Ærværdiges Hædersdag ved et festligt Maaltid paa Skydebanen. Da Jubellæreren traadte ind i Salen hilsedes han med en Velkomstsang, som blev istemmet af hele Selskabet, omtrent 70 Personer. Derefter fremstod hans Collega og mangeaarige Ven, Hr. Prof. Dr. Herholdt, R. af D., og skildrede med kraftige, livfulde og sande Træk Jubeloldingens hævdede Hæder, som Lærer, Skribent, og Restaurator af vort Universitets anthropologiske Museum. Taleren berørte de mangfoldige Hindringer, som Schumacher, Søn af meget fattige Forældre, havde overvundet ved sin, intet Offer ændsende, Iver og utrættelige Flid; taknemmeligen blev vor store forevigede C. Friis Rottbøll ihukommet, der, opmærksom paa Schumachers Anstrængelser, Flid og Duelighed, med sand Humanitet aabnede ham Lærerbanen, paa hvilken han — som i Talen sagdes — nød det Held, at have Ynglinger til Discipler, der nu, som Mænd, deels ere en Prydelse for vore egne og for udenlandske Læreanstalter; andre, der bleve berømte ved Skrifter; ogsaa andre, der, om de end ikke naaede hines Celebritet, gavnede Samfundet som duelige Læger. — Vor Herholdt, selv en af de Ypperste blandt hine, mindtes paa en værdig Maade taknemmeligen, at han i Aaret 1783 havde bivaanet Schumachers lærerige Forelæsninger over Osteologien. Om hans mange og forskjellige lærde Værker sagdes med Føje, at en skjønsom Efterslægt vil erkjende deres Værd. — Tilsidst udvikledes ved en fortræffelig Overgang Schumachers store Fortjenester af Universitetets anthropologiske Museum, der i et saa kort Tidsrum (fra 1819) tilvejebragtes med næsten utroelig Anstrængelse, og nu, indeholdende en sjelden, særdeles skjønt udarbeidet, Samling af 1348 forskjellige Specimina, er et saa vigtigt og gavnligt Hielpemiddel, baade for Lærere og Disciple, til at fremme Anatomiens, Physiologiens og Pathologiens Studium.

Ønskeligt, om denne Tale *) — ogsaa for Jubellærerens udenbyes Venners og Disciplers Skyld — maatte vorde trykt særskilt, eller indlemmet i en Samling af Forfatterens adspredte latinske Opuscula, hvilken de, der forgjæves søge disse, som nu ere blevne sjeldne, med Længsel see imøde.

*) Den mindte mig om hiint Cicero's Ord: Is orator erit, hoc tam gravi dignus nomine, qvi, qvæcumque res inciderit, qvæ sit dictione explicanda, prudenter, et composite et ornate et memoriter dicat, cum qvadam actionis dignitate. — — — Asclepiades is, qvo nos medico usi sumus — — eloqventia vincebat ceteros medicos. — —

Under det festlige Maaltid bleve en latinsk og fire danske Sange affiungne. Blandt Skaalerne ihukommedes ogsaa sal. Chr. Friis Rottbøll*), der havde været Schumachers Lærer og Velgjører; den første, som virkede til hans Lykkes Fremme.

Det behagede Hs. Majestæt Kongen, at forhøje Dagens Festlighed ved at udnævne Hr. Prof. C. F. Schumacher til virkelig Etatsraad. Ved en ligesaa rhetorisk som patriotisk Vending overraskede Taleren til Slutning sine Tilhørere med Budskabet om dette Beviis paa vor ædle, hver Fortjeneste paaskjønnende, Konges Naade for en tro Tjener og æret Videnskabsmand.

Til Jubelhøitiden havde de Herrer, der foranstaltede den, (Professorerne Saxdorph, Herholdt, Klingberg og Dr. Med. Rahlff) indbudet Universitetets Rector og Jubeloldingens ældste Venner, Hs. Højærværdighed Hr. Dr. Hornemann, Prof. Theol. primarius, Commandeur af Dannebroge, og Hr. Etatsraad Prof. Wad, R. af D. — — Hele Festen var ordnet af den almeenagtede Læge, Hr. Dr. Rahlff.

Hr. Etatsraad Prof. Schumacher er født i Glückstadt (ikke, som ved en Trykfeil staaer i Lit. Lex., i Glücksborg) den 15 Novbr. 1757. I Aaret 1777 kom han til Kjøbenhavn og blev 1778 Prosector ved Universitetet. 1786-89 reiste han paa det Cappelske Stipendium til Frankrige og Engelland. 1793 Regimentschirurg ved Artilleriecorpset. 1795 Professor ved det chirurgiske Universitet og Overchirurg ved Frederiks Hospital. 1811 Hofchirurg og R. af D. — 1813 nedlagde han sine Embeder og drog ud paa sit Landsted Frydenlund, hvor han helligede Videnskaberne sit Otium. 1816 vendte han tilbage til Kjøbenhavn, og blev i Anledning af Reformationsfesten 1817, efter Kgl. Resolution, creeret til Dr. med. honorarius. 1819 beskikket til Prof. Anatomiæ ved Kjøbenhavns Universitet og til Inspectør over sammes Museum.

Hans Skrifter, ved hvilke han inden- og udenlands vandt et berømt Navn, opregnede i Lit. Lex., dog ikke ganske fuldstændigen (i dette ypperlige, ellers saa nøjagtige Værk er f. Ex. glemt hans medicinisch-chirurgische Bemerkungen 1800. 8vo; heller ikke ere Titlerne paa Afhandlingerne i Naturhistorieselskabets Skrifter særskilt anførte.)

(Sluttes i næste Nr.)

Af de ved fornævnte Jubilæum affiungne Sange er det os tilladt at meddele følgende:

Fælleds til ædleste Maal at fremstræbe,
Sjælene knytter med fasteste Baand;
:,: Inderligt elske vi dem, fra hvis Læbe
Styrkende Næring tilflyder vor Aand;

Ingen kan Lædskning fra Lærdommens Kilde
Hente sig uden taknemmeligt Sind,
:,: Uden at føle, hvor let vi forvilde,
Manglende Leder, i Mørket os ind;

Frydfulde Festdag for Dannemarks Sønner,
Hver den som dyrker Hygæa med Flid!
:,: Elskede Lærer! Din Højtid forskjønner
Disses Erkjendtlighed, Tak for Din Iid!

Lang var Din Virketid, Alfader skjænke
Aar Dig endnu til vor Videnskabs Tarv!
:,: Virke utrætteligt, ædelt at tænke
Det gaae fra Dig til os Alle i Arv!

Stedse Du var med Naturen fortrolig,
Ind i dens Helligdom speidende gik:
:,: Lærerigt Aandens viist byggede Bolig
Deelviis udfoldede Du for vort Blik.

---

*) Christen Friis Rottbøll, født 1727, døde som Conferentsraad, Dr. og Prof. Med. primar. 1797. — Om hans heftige, men vel motiverede Opposition mod den tydske Dr. Med. G. C. Oeders medicinske "Habilitations-Disputats" og Universitets Rectors, den lærde Anchersens, Erklæring s. Langebekiana Pg. 334. Oeder, der opgav det medicinske Studium, blev siden en stor Botaniker. Han begyndte Flora danica, af hvilken han udgav 9 Fascikler.

Dannemarks Flora Dig smilende takker,
Du hendes Børn har saa kjærligt besøgt,
:,: Har deres Hjem, Skove, Enge og Bakker,
Samt deres Ydre optegnet med Kløgt.

Stor er Din Indsigt i Væxternes Rige,
Ikke blot Formen Dit Øje har fulgt;
:,: Grant deres Kræfter Du kjender tillige,
Veed, hvilken Lægedom hver har fordulgt.

Saaledes har Du tilvristet Dig Nøglen
Til Æskulaps den heldbringende Kunst,
:,: Riig paa Erfaring undgik Du al Gjøglen
Af Theoriers bedøvende Dunst.

Aldrig vil Chiron sin Yndling forglemme,
Glemme Din daadfulde gavnlige Færd;
:,: Nei! Du vil have saalænge en Stemme,
Som Chirurgie har Betydning og Værd!

Hædrede Olding! vor Tak Du modtage,
Høre vor Jubel, fornemme vor Bøn!
:,: Sorgfrit og karsk Du i Vinterens Dage
Længe fortsætte Din Virken saa skjøn!!

Igaar havde Hr. Professor og Ridd. af Dbr. Rasmus Nyerup en Erindringsfest i Anledning af, at det er halvtredsindstyve Aar siden han blev antagen til Tjeneste ved det store kongl. Bibliothek, og saaledes allerførst betraadte den bibliothekariske Bane, ligesom det ogsaa i Aar er 25 Aar siden han blev virkelig Universitetsbibliothekar. Han havde samlet en liden Kreds af de Mænd, der ere eller have været i Embeder eller Forbindelser med de to nævnte Bibliotheker. I Gaarsdagen (Nr. 221) er en Meddelelse om Profess. Nyerups bibliothekariske Virksomhed. "Ikke blot, hedder det, de hvem en venlig Indbydelse af de danske Bibliothekarers Patriark samlede til denne liden Fest, men enhver dansk Videnskabsmand, hvem Festens Anledning blev bekjendt, vil sikkert, med Interesse, dvæle ved en saa lang og hæderlig Virksomhed, og ved de gavnlige Frugter, denne har havt for Fædrenelandets Literatur, navnligen for dets Historie."

Om vor udmærkede Landsmand Botanikeren Doct. Wallich, Forstander for det ostindiske Kompagnies Have i Calcutta læses i Times 3 Sept., at han har i denne Tid bragt til England en af de største Samlinger, der maaskee nogensinde er skeet af en eneste enkelt Mand. Den bestaaer af 20 Tons af tørrede, og 23 Tons af levende Specimina af de sjeldneste Planter, især egne for Nord-Indien. Dr. Horsfield er for nærværende Tid sysselsat med at udtage Duplicaterne fra det Ostindiske Kompagnies Herbarium, i den Hensigt at overgives det medico-botaniske Selskab i London. Duplicaterne vil indeholde mange tusinde Planter, hjemmehørende i Indien, alle paa det fuldkomneste bevarede.

Blandede Efterretninger.

Constantinopel, sammes Literatur, Akademier og Bibliotheker. Constantinopels Skjæbne er nu at betragte som et de europæiske Publicister forelagt Problem. Enhver løser det efter sine Interesser, sine politiske Anskuelser. Efter en skal det nu være forbi med Tyrkiet. Constantinopel, angrebet baade til Lands og Vands, vil ikke kunne modstaae dette Ruslands dobbelte Angreb. Orientens Rige vil igjen i sin fulde Glorie opstaae, Byzanz vil paa nye fremgaae af Stambuls Ruiner. Efter Andre staae Sagerne sig gandske anderledes. Tallet vil intet gjøre. Tyrkerne ville alle døe paa fædrenelandsk Grund. Balkanbjerget vil vorde deres Thermopyle, og af Islamiternes Fanatisme og religiøse indskrænkede Begreber vil man see noget Lignende udført som af hine tre hundrede Spartaners Patriotisme. En Udryddelseskrig vil begynde. Spanien i 1809, St. Domingo i Aaret 1801, Grækenland selv 1822 har givet mindeværdige Beviser, paa hvad Had mod Fremmede formaaer, og hvormeget et ringe Tal, der er stærkt ved Borger-Aand og Sindelag, formaaer mod store Hære. Det i Orienten aabnede Feldtog vil maaskee endnu førend Vinteren bringe Ud-

viklingen af dette store politiske Drama. Imidlertid ere alle Blikke henvendte paa Bosphorus.

Er det ikke besynderligt, at det osmanniske Riges Hovedstad, hvis Befolkning for en stor Deel bestaaer af Franker, hvor Gesandter fra alle Kabinetter residere som Chefer for de europæiske Kolonier i Pera, er saa lidet kjendt af os. Faa Personer vide, og færre ville troe, at der i Stambul er femten offentlige Bibliotheker; og hvor vil de forundre sig, naar de erfare, at der gives ligesaa mange Akademier, der ere stiftede og vedligeholdte af Sultaner, der vare Yndere af Videnskaberne, og hvor tyrkiske Professorer ere offentlige Lærere i Videnskaberne til Nytte og Brug for Orienten! Tyrkiet har sin egen Literatur, sine egne Digtere, egne Historieskrivere. De bibliographiske Forhold, som existere mellem England, Frankrig og Tydskland, denne Ombytning af Indsigter, denne litterairiske Handel med Oversættelser, Indførsler af fremmede Aands Producter, de existere ogsaa i den asiatiske Verden, mellem Persien, Arabien og Tyrkiet. Hvor mange berømte Digtere er der ikke paa hiin Side Bosphorus, som vi ikke kjende! Hvor mange yndede Historieskrivere, Tegnere af muselmanske Sæder og Skikke, farveblandende Malere i Hr. Barante's Maneer, hvis Navne ere os ubekjendte! I dette, efter original Composition begjerlige Aarhundrede, hvor man i de raaeste Lande opdager en Zschokke, en Walter Scott, en Cooper — naar vore Oversættere tænkte derpaa, hvilken rig Bjergmine skulde ikke Digtninger af en Bakki-Efendi, Mesihi, Misri og andre Sangere af østerlandsk Natur, forskaffe dem! Naar man aabner Dinene over deres oprindelige Skjønheder, saa skulle de ivrige Oversættere maaskee, endnu førend Russerne, gaae over Bosphorus, for at udfinde denne ottomanniske Celebritæt. De finde maaskee Stof nok i Mihra-Mah's, Kiuprulipascha's, den hellige Sophias, Achmed I Valide's Bibliotheker, hvoraf tyve af vore Boghandlere endnu kunde gjøre deres Lykke. Blot den Samling af Digte, som Jahia-Abu-Mansur forfattede, udgjør ikke mindre end ti store Bind; der har blandt Odalikerne været Saphoer og Corinner. Hassan-Ben-Tarkau har i flere Bind samlet deres erotiske Digte, blandt hvilke især deleshed de udmærke sig ved Gratie og levende Følelse, som man har af Chaus, den musselmanske Sapho.

Tyrkerne have over Dørene for de for Publicum aabne Bibliotheker, hensat religiøse Indresætninger, der hentyde paa Videnskabernes Roes. Over det, som Mohammed II. efter Erobningen af Byzans grundede, læser man:

"Videnskabernes Studium er et guddommeligt Bud for de Rettroende."

Over Bibliothekbygningen, der hører til Sophia Dschamica, staaer følgende Indskrift:

"Det, som ikke kommer fra Gud, er ingen Fortjeneste for mig."

Paschaen Rhagib, bekjendt for sin Kjærlighed til Videnskaberne, stiftede et Akademie og et Bibliothek før sin Død. Han lod følgende Ord sætte paa sammes Fronton:

"Jeg har, ved mit Testament, efterladt denne Skat af kostbare Bøger, der indeslutter Nøglen og Værktøiet til Videnskaberne, af reen Kjærlighed til Gud."

Der gives nu i Constantinopel talrige Akademier stiftede og vedligeholdte af forskjellige Sultaner, Sultaninder og Paschaer. Størstedelen af samme føre Navn efter deres Stiftere f. Ex. Mohammed, Soliman, Osman, etc. Der oplæres de Studerende paa Stiftelsens Bekostning, og Professorerne have Bolig og Underholdning. De ottomanniske Stormænd bivaanede ofte de Forelæsninger som Chodjas eller Professorerne holde. Af Ibrahim-Efendis chronologiske Tabeller erfarer man, at Veziren Hadji Calfah, efter at være vendt med Seier tilbage fra Beleiringen af Erzerum, satte sig som Skolar, under den vise Kurud-Abdullah. (Af L. B. d. Bh.)

Wellingtons Druer. Den anden Mai 1827 erklærede Wellington i det engelske Overhuus, at han ikke havde nogen af de nødvendige Egenskaber til at sættes i Spidsen for Regjeringen. I Januar 1828 blev han sat i Spidsen for denne, og strax erindrede Aviserne ham, med den meest bidende Spot, om at han selv havde tilstaaet sin Uduelighed. "Hvad vil man da?" sagde ved denne Leilighed en aanderig Statsmand; "kunne ikke Druer, som vare

sure i Maj 1827, være blevne modne otte Maaneder derefter?" — —

N. M. No: 245.

(*) Læsespaaner.

Folk vide ikke hvad de sige, naar de paastaae, at Bonden kan ved de nuværende Priser bestaae, da han dog ellers uden Statens og Nationens Ruin har kunnet det. Ja, naar engang Alt fra den Høieste til den Laveste i alle Stænder, Haandteringer og Rubrikker, kommer i Henseende til Ting, Personer, Kjøbepriser og Renter af hver Natur, tilbage paa den gamle Fod igjen, da kan Alting atter bestaae og befinde sig som fordum. Men naar vil alt dette skee? Hvo af de kloge Folk, der dømme saaledes, vil eller kan komme tilbage paa den gamle Fod? Folk af hver Haandtering bare fordum Skindbuxer, Bønderne Lærreds ꝛc. Bønderne skulde, efter deres Mening, igjen bære Lærreds, gaae barfodede o. s. v. medens de selv ville gaae i det fineste Klæde, eller vel endog i Silke. Saaledes skrige de Fleste ogsaa over de nuværende store Statsudgivter i de Rubriker, som de selv intet nyde af; Civilbetjenterne over Militairudgivterne ꝛc. Men næsten ingen vil give Slip paa nogen af sine Indkomster og Løn, til Lettelse for Statscassen. (J. A. Schlier.)

En homøopathisk Lægekonst har man allerede. Skulde det ikke være mueligt at indføre en homøopathisk Diæt. Med Dyr har man for en Deel Aar siden gjort heldige Forsøg i den Henseende. En Mand havde efterhaanden vant sin Hest til at kunne leve af to Potter Havre dagligen. Naar man betænker, at Vanen er den anden Natur, saa vil man ikke finde dette saa forunderligt. Dersom man gradviis kunde vænne et Menneske til en saadan Fødereduktion, at det tilsidst kun behøvede f. Ex. istedetfor 4 Lod Brød et Qvintin og af andre Næringsmidler i samme Forhold, saa vilde Besparelsen være overordentlig. Handelsbalancen vilde ved de til Udførsel levnede Producter blive saa fordeelagtig, at Sølv maatte indstrømme i største Overflødighed; Priserne paa trykte Sager vilde, som en Følge af de synkende Priser paa all andre Gjenstande, blive saa lave, at den ringeste Daglønner maatte kunne anskaffe sig Schillers, Goethes og andre classiske Forfatteres Værker, hvorved Oplysningen vilde blive almindelig. Alle vilde kunne klæde sig i Fløjel og Silke. Kort, Følgerne af en saadan Reduktion maatte kunne vorde uberegnelige.

Kotzebue skrev, som bekjendt, en Historie om Preussen, der efter hans Formening skulde overleve alle hans dramatiske Arbeider. Men han, som var vant til at løbe Alting over med en Harefod, egnede sig ikke til, med Rolighed at gjennemstudere de tørre historiske Kilder, hvortil han havde faaet Adgang. Et lystigt Exempel paa hvorledes han læste gamle Haandskrifter er følgende. Det hedder nemlig i et Actstykke, at Præsterne ved en afdød Krigers opblussende Baal udraabte med Henrykkelse: allerede see vi ham paa Gangeren, prydet med lynende Vaaben og med en Rovfugl i Haanden, ledsaget af et stort Følge gaae ad Himlem over til den anden Verden. Da Afskriveren istedetfor det ham ulæselige og ubekjendte Ord nisus satte tre Stjerner (***), saa lader Kotzebue nu den Afdøde flux fare til Himlen med tre Stjerner i den høire og Falken i den venstre Haand!

Der gives maaskee ingen Stad, der er fremblomstret saa hurtigen som Odessa. Hertugen af Richelieu, der, efter sin Udvandring fra Frankrig, var bleven russisk Statsminister og siden Gouverneur i Odessa, skylder denne betydelige Handelsstad, som først blev anlagt 1792, især sin Opkomst. Den tæller 40,000 Indbyggere, og Overflødigheden af Heste og Slagteqvæg i Omegnen er saa stor, at da i Aaret 1812 ved Frost og Sneestorm en uhyre Mængde deraf omkom, stege Priserne paa disse Gjenstande dog ikke, uagtet man den Gang havde Krig. Maaskee Mangel paa Speculanter og Speculationsaand bidrog meget hertil.

Det er bekjendt, at Storkene i Almindelighed bygge deres Reder paa Ryggen af Tage eller i Toppen af Træer. To af disse Fugle, som man i mange Aar har havt i det Kongelige Menagerie i Paris, uden at de yttrede mindste Tilboielighed til at forplante sig, have i Aar bygget deres Rede ved en Busk paa Jorden, lagt fem Æg, hvoraf efter 31 Dages Rugning, levende Unger ere udklækkede, som de Gamle behandle med stor Omhyggelighed. Enten man nu betragter denne Kjendsgjerning som en Fornufthandling, eller som en Modification af Instinctet, saa fortjener den lige stor Opmærksomhed. De vilde Fugle af større Arter, satte i en Stilling, der ikke er naturlig for deres Race, pleje kun meget sjeldent at vise nogen Trang til at forplante sig og stor Forandring synes at være nødvendig hos dem, naar de skulle søge at tilfredsstille den.

I revue encyclopedique for May d. A. læses en Anmeldelse af 14de Bind af Suhms Historie af Danmark. "Det er, hedder det deri, med sand Fornøielse, at vi anmelde det 14de og sidste Bind af denne Historie, som fører os fra Aaret 1375 til 1400; det er Fortsættelsen af et classisk Værk, hvis Værdie længe er bleven erkjendt af Landets Lærde. Den afdøde Kammerherre Suhm har helliget sine mangeaarige Grandskninger i Fædrenelandets Historie et arbeidsomt Liv; rig og uafhængig traadte han, for at kunne frit raade over sin Tid, aldrig i Statens Tjeneste.*) Han fandt den vide Mark, som han foresatte sig at gjennemvandre, meget dyrket i den Deel, der indbefatter Middelalderens og den nyere Historie; thi Danmark havde allerede havt sin Hvidtfeld, sin Langebek**), sin Holberg og sin Sneedorf; men den ældre Historie krævede af ham Arbeider, ved hvilke han ei kunde følge Forgængeres Spor; ikke som vi [illegible] skjønnede Saxo Grammaticus's Værd, som [illegible] sin Danmarks Historie i saa reen og veltalende Latin, at man har Møje ved at troe, at den er fra den Tid. Vi lade ogsaa den anden Historieskriver fra denne barbariske Tidsalder, Sven Aagesen, vederfares Ret; men der manglede Danmark endnu et Arbeide, der indeholdt en Drøftelse af alle de Materialier, som den nye Tid tilbyder de Lærdes Undersøgelser af alle Lande og alle Tider, og som især benyttede Mindesmærkerne i Landets oprindelige Sprog, det Islandske. Suhm havde foresat sig at levere en crittisk og fuldstændig Historie af Danmark indtil Aaret 1448 eller indtil det oldenborgske Kongehuses Tronbestigelse. Han udgav selv de syv første Bind og ved sin for tidlige Død (han blev 70 Aar gammel!) efterlod han Haandskriftet til den ottende og Materialierne, der have tjent til Udarbeidelsen af de følgende Bind, indtil Aaret 1400. Danmarks meest udmærkede Lærde have paataget sig at samle, ordne, og udgive de efterladte Materialier. Det syvende til fjortende Bind er trykt, og man besidder nu den kostelige Samling, men man maa høiligen beklage, at den berømte Suhm ikke efter sit Forsæt, har kunnet fortsætte sit Værk indtil 1448."

*) Det er kun tildeels rigtigt. Suhm var i sine yngre Dage Assessor i Hofretten. Overs.

**) Det er en underlig Classification. Langebek døde først 1775 og arbeidede samtidigen med Suhm. Sneedorf, baade den ældre og den yngre, have ligeledes været hans Samtidige; den første arbeidede ikke i det historiske Fag og den sidste var neppe født, da Suhm allerede havde leveret vigtige historiske Arbeider. Overs.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 September 1828.
Hamb. 2 M. à v. 212. Spec. 215.
Sp. solgtes 12 Mk. $14\frac{1}{2}$ ß. B. Disc. 4 pC.
Norske Spec. Sedler 155. Svenske Sedl. $52\frac{1}{2}$.
4 pC. K. Obl. $86\frac{1}{2}$ S. ($81\frac{3}{4}$ B.)
Nat.B.Obl. (4 Febr.1820) 102 à $102\frac{1}{2}$ r. S.(110 à $110\frac{1}{4}$ S.)
4 pC. nops. Rigsb. Obl. $99\frac{1}{2}$ à 100.
6 pC. Norske $106\frac{1}{2}$ à 107 B. — 4 pC. dito 98 à $98\frac{1}{2}$.
Dito nye $96\frac{1}{2}$ B.
3 pC. nye danske Obl. $61\frac{1}{2}$.

Rettelser.

I No. 74 S. 1171 L. 12 nedenfra [illegible] det l. troe andet. S. 1175, Anmærkningen hører til S. 1174 L. 16, hvor der tales om de scythiske Gesandters Svar.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Femogtyvende Aargang. No. 76.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 20 September 1828.

(*) Agerdyrkningens Fremskridt i Sjelland.

(Sluttet.)

Skæfferi kjendte man ej tilforn i Sjelland. Kongen gav Exemplet paa Esserum ved Frederiksborg. I det Nordlige af Sjelland gives nu flere af fiinuldede spanske Faar. De vigtigste ere paa Lerchenborg, Sæbyegaard, Jægerspriis, Edelgave, hos Kammeraad Drewsen og Kammerjunker Brun. Mod Faar gjøres den Indvending, at man ej kan erholde til Tillæg af den rene spanske Race, den er altid blandet. Ulden betales derfor slet. Dødeligheden er stor blandt Lam. Der er i Gjødningen ei den Forslag, som i Qvægmøg. Man tilstaaer, at paa lette højlændede Jorder vilde man have større Indtægt af Faar end af Køer, eller Stude. Faar lide saa meget af Skab, at benytte Koekopper som Præservativ for Skab hos Faar, see Rafns Bibliothek for 1805, S. 220, er ei forsøgt.

Af Sviin finder den portugisiske Art meest Bifald, fordi den er særdeles trivelig, den er lavbenet, med lidet Hoved, siidbuget, lange Ører, meget frugtbar. 3 Sviin af den Art kan blive ligesaa fede med samme Korn, som to af Landets gode Sviin. Den ligner den kinesiske Art, som har udbredt sig fra Hovedstaden. Stutmester Nielsen paa Frederiksborg ejer det Slags Sviin, fra ham er den udbredt. Foruden Korn, Olden og Valle, bruges Oliekager fra Oliemøller. Man tager en Haandsfuld malet til Meel, som udtværes i en Spand Vand til hvert Sviin, og gives dem et Par Gange dagligt, de holdes derved i god Stand, og gaae i øvrigt paa Græs. Oliemeel bruges følgelig istedet for Melk og Valle. Til Fedning ei tjenligt, da Flesket faaer en slem Smag. I Romsdalen, i Norge, er Svinenes fornemste Vinterføde Kartoffelgræs, og tørret Alm- og Elleløv, med paaheldt varmt Vand; samme Foder gives ogsaa Køerne. Proprietair Glad i Norge lader efter Mikkelsdag afpille Rønnebærene og udsprede tyndt paa Loftet, til de bruges om Vinteren, som Føde for Sviin, Høns og Ænder; han tager Hælvten Rønnebær og Hælvten Korn, han regner at 3 Tønder Rønnebær give samme Næring, som 1 Tønde Korn, de trives vel derefter. Det ene Lands Jordbrugere kan lære af det andets.

Til Exempel paa Hovedgaardenes Størrelse anføres de, som ligge i Vordingborg og Tryggevelde Amter, nuværende Præstøe Amt, efter Skattecommissionens Indberetning, i Anledning af Ansættelsen efter Forordningen af 1ste Oct. 1802.

I forrige Vordingborg Amt.

	Tdr. Land af Ager og Eng.
Iselingen	880
Marienborg	286
Lilliendahl	537
Lechende	451
Petersgaard	619
Høfdingsgaard	437
Johnshoved	403
Oremandsgaard	215
Beldringe	610
Nysøe	306½
Engelholm	420
Sparresholm	502
Bekkeskov	416
Snertinge	300
Rosenfeldt	768
Aunø	670
Oebjerregaard	519
Lundbyegaard	506
Gaunø	914
Rønnebechsholm	457
Holmegaard	790
Næsbyeholm	356
Bavelse	668
Tybiergaard	655
Sandbyegaard	356
Broxøe	141
Ravnstrup	356
Assendrup	313

I forrige Tryggevelde Amt.

	Tdr. Land af Ager og Eng.
Tryggevelde	477
Alsløvgaard	407
Juellund	923
Walløe	611
Billesborg	586
Gunderup	382
Gl. Ellingegaard	362
Nye Ellingegaard	357
Giørsløv	1026
Søeholm	616
Erichstrup	249
Juellinge	889
Høistrup	616
Vemmetofte	889
Strandegaard	341
Lindersvold	495
Rosendahl	525
Thurebyeholm	1236

Jomfruens Egede og Lystrup mangler.

Med Hensyn til store Gaardes Drivt, s[...] drives uden Hoverie af Bønderne, burde m[...] enten følge Meklenburgs Exempel, hvis Exem[...]pel er følgeværdigt, og som bedst læres ved [...] gjøre en Reise dertil, da den er mindre kostb[...] og forlanger færre Huusfolk, thi Huusmænd[...] ere der at ansee som gifte Tjenestefolk, som ar[...]beide med deres Familie hele Aaret om [...] Gaarden. Vel har man i Holsteen samme Ind[...]retning, men ei saa fuldkommen. I Hertug[...]dømmerne ligger paa Hovedgaardene meer til Græsning, da Mejeriet er der en *Hovedsag.* I Meklenburg er et større Areal under *Ploven,* da Kornavlen er der det væsentligste. Eller man burde følge Englands Exempel, thi der er, baade paa store og smaa Gaarde, det som drives med Sæd for det meste under Ploven, eller b[...] saaet med Foderurter, og det Areal, som ligge[...] til Græsning, bliver aldrig brudt, fordi gam[...]mel Græsning er meest trivelig, og kan aldri[...] blive for gammel, om den endog har hvilet i flere hundrede Aar, men den skal plejes som [...] Græsmark bør plejes, det vil sige lettelig gj[...] hvert femte Aar, eller mergles; i Mangel der[...] da hvert fjerde Aar med tilkjørt Jord tyn[...] overstrøes om Efteraaret og om Vinteren. Det sidste bruges paa enkelte Steder i *Holsteen* til Græsmarkernes Forbedring.

Da der oprettes paa Mørup et Agerdyrk[...]nings-Institut, kunde der bedst læres Ungdom[...]men de forskjellige Maader at drive Jordbru[...] paa, saasom paa Mørup, hvorledes en Gaard drive[...] ved Hoverie, paa Store Ladegaard, hvorled[...] en Gaard drives ved givte Tjenestefolk, som [...] holde Maanedskorn og en Koe græsset og f[...]ret, paa Biernedegaard, den Maade man bru[...] i England, at visse Marker drives, og de [...]rige ligge til bestandig Græsning. Paa den [...] kunde Gaarden sættes i Drivt paa Valentin[...] Maade, ved at mergle og gjøde, og lade Sæ[...] fodres op af Stude, paa den anden af Ko[...] paa den tredie holdes Faar. Ere Markerne s[...]

gjennemgjødede, kan man indlede forskjellige Sædefølger, at det Eensformige falder bort. Det Væsentlige i Jordbruget, og som kun et offentligt Institut kan veilede til, det er at give Eleverne Omløb, at de kan vælge og bestemme sig efter Localitet. Ere Jorderne i Gjødningsstand, rensede fra Steen, holdte tørre ved bedækte Vandgrøfter, skjøre og rene fra Græsrod ved heel Brak og Exstirpatoren, eller ved Rodværters Dyrkning, som paa Amager, kan man bruge Saaemaskine, og derved sikkre sig for Misvært, som og for Leisæd, tillige bruge Seglen til Rapsæds og Vintersædens Afskjæring, hvorved forhindres, at der ei tabes et Par Fold af den modne Sæd, som Hugget med Leen, og at Sæden falder i Stubben, foraarsager. Man kan da ligesaavel bruge Jorden til Alsæd, som paa Amager, men det forudsætter, at man gjøder hvert fjerde eller femte Aar; og i Omgangen haves enten Brak eller Brakfrugter.

I enhver Videnskab skal man lære tilgavns Begyndelsesgrundene, saaledes og i Landvæsenet. Eleverne bør begynde med Havekulturen, der læres nøjagtig at behandle et Stykke Jord med Gravning og Lugning, samt vilde Træers Plantning og Frugttræers Opelskning. Derefter læres Skoves Behandling, og hvad dermed staaer i Forbindelse, som er nødvendigt at vide for en Godsejer. Efter den Forberedelse gaaer Eleven ind i Agerdyrkningsskolen. Oeconomie-Elever af den cultiverede Stand kan have Gavn af at lære alt det, som læres ved det lærde Institut i Sorø, paa de gamle Sprog nær. De kan antages i samme Alder, dannes af de samme Lærere, anvises en Bopæl i Byen, og der bespises. Visse Timer om Dagen bestemmes til at lære Havebrug, og den øvrige Tid til de videnskabelige Disciplinér. Fra Gartnerens Veiledning avancere Eleverne frem til Skovriderens, og fra hans i Agerdyrkningsskolen paa Mørup. Følgelig forblive Eleverne i Sorø og nyde den academiske Underviisning i de Aar de lære Havebrug, Forstvæsen, praktisk Landmaaling og Nivellering, Jagt, Fiskeri i Damme og Søer, Veterinairfaget, at kjøre og ride, samt Skriverstuens Forretninger med Skatternes Beregning, Lægdsvæsenet, Skifter, og hvad videre, som an-

gaaer Landboelovgivningen. Med anførte Forkundskaber, i moden Alder, læres Jordbruget, practisk udøvet, og Kjendskab til Smedens, Hjulmandens og de for ham vigtige Haandværkers Værksteder. Naar han saaledes er dannet, kan Excursioner i Landet være ham til Nytte. Der medgaaer følgelig ligesaa mange Aar til at danne en Agricultur-Eleve, som til at danne een til de lærde eller militaire Disciplinér. Naturvidenskaberne og Mathematik, som læres i Sorø, gavne meget i det practiske Liv, de bøde paa det Trivielle, som Jordbruget fører med sig, og forhindre, at det ei udarter til mekanisk Slendrian, som kjeder det dannede Menneske.

At det ei gaaer vel med Agerdyrknings-Institūterne i fremmede Lande, er fordi de mangle den Orden og Plan, som de lærde og militaire Instituter have; de staae isolerede, uden dermed at forbinde Mekanik, Landmaaling, Veterinairfaget, Forstvæsenet, Gartneriet, og Skriverstuens Forretninger, som ere nødvendige Kundskaber for Landmanden, tilligemed den videnskabelige Dannelse i levende Sprog, Videnskaber, og legemlige Øvelser. Giver man et Agerdyrknings-Institut det Omfang, som allene kan finde Sted i Sorø, vil det finde Bifald, og ei mangle Elever. Bekostningen bliver den samme, som at holde dem til Studeringer. Academiet kan gjøre det uden Tab, da det lønner Lærerne ved det lærde Institut, og dem tilstaaes nogen Forbedring i deres Gage, for de flere Læretimer, som paalægges dem, ved tillige at læse for Agricultur-Eleverne i Byen, og have Opsigt med dem.

Ravnekrog og Ikke-Ravnekrog.

Den hele civiliserede Verden bestaaer af disse to Afdelinger. Begge forholde sig til hinanden, som at synes til at være, som at ville til at kunne, som Musikanter til Musici, som en Dandsebjørn til Familien Lewin, som den falske Catalani til den ægte, som Clauren til Göthe. Ja, Storstadsfolk! Forbauses! Der gives inden Eders Grændser Tusinder af Ravnekrogninger, og i mangen Smaastad Mange saa

dannede, at de ere langt fra at høre til Krogen. Naar Arkadiernes Academie i Rom, besat af Alneriddere, fortlæser sine knudrede Sonnetter; naar den stolte Marchesa, med sin Cavaliere servente og sine forsultne og skabbede Tjenere, lader sig slæbe omkring paa Corso af to Skindmære for en gammeldags Catrosse, saa er det Ravnekrogerie. Er det Andet end Ravnekrogsvæsen, naar man i Paris nægter en Talma og andre berømte Skuespillere en Begravelse i indviet Jord, hvilken man dog uvægerligen tilstaaer enhver declamerende Fiskerkjærling, enhver fordærvende Glædespige? Er det ikke Ravnekrog, naar det brittiske Parlament og Ministerium, som foreskriver Verdens-Halvparten Love, ikke tør forbyde en Kulkjører paa Torvet, at binde en Strikke om Halsen paa sin Kone og at sælge hende til enhver Forbigaaende for nogle Skillinger? Naar en Lord, som af høie Potentater er bleven behængt med Decorationer og Ordener, taxerer sin Ære efter Mængden af Pund Sterling, saasnart en eller anden Nabob er kommen til at pryde ham med Kronhjortens Hovedsmykke. Er det ikke ravnekrogisk, naar en Bryggerkone i Berlin kjøber en Kjole, som er for dyr for en Fyrstinde, naar Kunsten kritiseres af Tjenere og Piger, og Clauren bringer Mundene til at løbe i Vand ved Skueretter paa Tryk? — Er det ikke Ravnekrog, naar Wien agter Bugen høiere end Hovedet, og kalder den uopdragen, som ikke forstaaer at kysse Haanden per distance? Er det ikke — — —? Dog — Ravnekrog ligger allevegne. (N. M. 248.)

Indenlandske Efterretninger.

(Slutningen af det i sidste No. afbrudte Stykke om Hr. Etatsraad Prof. Schumachers Jubilæum.)

I det Kongl. Danske Videnskabernes Selskab har han, som dettes Medlem oplæst følgende Afhandlinger:

a) Om Abens Hjerne, sammenlignet med Menneskets og andre Dyrs Hjerne.

b) Om Conchyliernes System og Beskrivelser af nogle sjeldne Conchylier.

Denne Afhdl. blev ikke trykt, fordi Forfatteren føje Tid derefter paa egen Bekostning udgav sit Værk: Essai d'un nouveau systéme des habitations des vers testacés. 1818. 4to. m. 22 Kobbertavler.

c) Beskrivelse af nogle abnorme Nyrepræparater. (Et Omrids af denne Afhandlings Indhold findes i Udsigten over det K. D. V. S. Forhandlinger 1826-27.)

Af de latinske Afhandlinger, hvilke han har oplæst i det Kgl. medicinske Selskab, som dettes Medlem, er een oversat paa Dansk og aftrykt i Bibliothek for Læger.

De Skrifter, som han har udgivet efterat Nyerups Literatur-Lexicon *) udkom (1820) ere:

a) Medicinsk Plantelære for studerende**) Læger og Pharmaceutiker. Iste

---

*) Naar tør vi haabe Fortsættelsen af Literaturlexiconnet, hvilken den hæderværdige og hædrede Jubelolding, dets Forfatter, allerede for 8te Aar siden (Pag. VII) selv bebudede som "uundværlig." [illegible] kun to Mænd i Danmark kunne til nogen [illegible] af Fuldkommenhed begynde og fortsætte et saadant Værk: — Nyerup og Werlauff.

**) Dette Epithet "studerende" til Læger vil maaskee opvække nogen Forundring. Men desværre! der gives alt for mange "Læger," som hverken studere eller nogensinde have studeret! Herom indeholder f. Ex. en af vore lærde Lægers høist interessante Afhandling om det medico-chirurgiske Studium, i Skilderiet 1826, [illegible]gelige Exempler paa navngivne, endnu levende, Personer, der kun alt for aabenbart stadfæste vor [illegible]vigede H. Callisens Klage i hans Skrift "[illegible] mine Medborgere." (Jeg selv ejer en authentisk Samling af Recepter og Attester, der er — monstrøs.) Hr. Forf. til den medicinske Plantelære har i Fortalen Pag. V givet et Vink til en Commentar af hiint Tillægsord paa Titelen. Han [illegible]ler der om "unge Læger, der have endt deres Studeringer, — som man almindeligen udtrykker sig, næst

Bind 1825, 662 Sider; 2det Bd. 1826, 736 S., foruden et fuldstændigt Register over de systematiske Plantenavne paa 48 Sider. — Dette Værk*), er en udførligere Udarbeidelse af de Forelæsninger, som Forfatteren i en Række af Aar har holdet om dette Emne. "At den medicinske Plantelære er nødvendig for Lægen og Pharmaceutikeren — siger Forf. i Fortalen pag. I — er vel ingen Tvivl underkastet. Men at denne Videnskab ringeagtes af de fleste, er ligesaa vist."

Hr. Etatsraad Prof. Schumachers sidste Værk er Descriptio Musei anthropologici Universitatis Hafniensis. 138 Sider i stor 4to foruden en Indledning XX Sider og Registret. **) Denne Descriptio, et værdigt Sidestykke til de lignende Beskrivelser, vi eje af en Sandifort, en Walter, en Loder, o. fl. — er tilegnet Hs. M. Kongen og dateret den 14de Septbr. 1828, Jubellærerens Hædersdag.

Til de biographiske Notitser i sidste No. tilføjes som Tillæg til Lit. Lex., at Hr. Etatsraad Schumacher 1784 blev Overskibslæge paa Flaaden, 1785 Adjunkt ved det chirurgiske Academie; 1789, efter hans Hjemkomst fra en videnskabelig Udenlandsreise, Lector Chemiæ ved Academiet; 1791 Lærer i Mineralogie ved det

den offentlige Prøve er bleven aflagt." -- -- Hvor meget havde vel den Læge studeret, der, da Puerperalfeberen grasserede, roeste sig af, at han af "Puerperalfeber" ikkun havde mistet en gammel Mand? (Cfr. Dr. Otto's Hygæa.)

*) Dette Værks Tilværelse er blevet meget lidet bekjendt, fordi det ingensteds har været anmeldt, end ikke i Adresseavisen. Forfatteren har med betydelig Bekostning ladet det trykke paa sit eget Forlag. Det faaes hos ham for 5 Rbdlr. Sedler; en usædvanligen billig Priis for 92 Ark i stor 8vo, smukt trykte (i det Schulziske Officin) paa hvidt Papiir.

**) Vi forbeholde os, i næste Nr. at omtale Museet, der netop i dette Aar (1828) feirer sit tohundredaarige Jubilæum.

— af de bortdøde Hædersmænd Confess. Dr. Bastholm, Biskop Dr. O. Fabricius, Etatsraaderne C. A. Fabricius, Th. Rothe og Kunstkammerforvalter Spengler og nogle flere, hvis Navne jeg nu ikke mindes, — stiftede Naturhistorieselskab, paa hvilken Lærepost han virkede, indtil dette Selskab — som begyndtes med saa megen Enthusiasme, men hvilken, som her i Danmark, saa vel andensteds er alt Menneskeligts Lod, omsider kjølnedes — omtrent i Aaret 1802 aldeles opløstes.*) — I Aaret 1811 forlod han — vedblivende sit Professorat ved det chirurgiske Academie**) — Overchirurgicatet ved Frederikshospital, hvor han i 16 Aar havde husvalet, helbredet saa mangen Lidende, og virket til saa stort Gavn for de Studerende. End ikke nu er hans Virksomhed for det ham kjære Frederikshospital ophørt, thi Hans Majestæt Kongen har allernaadigst udnævnt ham til een af dettes Meddirecteurer.

Ved at omtale Schumachers Fortjenester af lidende Medmennesker, bør her mindes om, at alle, der havde Kald til at dømme herom, ere enige om, at han, saalænge hans Syn tillod det, var en af sin Tids største og heldigste Operateurer. — Mange, der skylde ham deres Helbredelse, mindes ham med Taknemmelighed.

Gud gjøre hans Livs Aften blid! Selv nu, da dets Soel daler, ere hans Ungdoms Studier hans Alderdoms Glæde.

— Multum vigilavit, laboravit; præsto multis fuit. — — Magna laus est et grata hominibus, unum hominem elaborare in ea scientia, quæ sit multis profutura. (Cic.)

XII—XII.

*) Ogsaa vor H. Steffens mindes erkjendtligen, at Schumacher var hans Lærer. (S. Steffens's Biographie i Zeitgenoßen XIVde Hefte.)

**) Ved en Trykfeil, eller muligen ved en Skrivfeil, da disse Notitser ere skrevne currente calamo; under mangeslags Adspredelser, -- staaer i sidste No. det chirurgiske Universitet, i Stedet for det chirurgiske Academie.

Det andet Bind af Landinspektør A. C. Gudmes Haandbog i den theoretiske og praktiske Vandbygningskunst vil, formedelst de righoldige Gjenstande, den efter sin Plan skal optage, udkomme i to Afdelinger, uden at dog derved Sammenhængen vil vorde afbrudt. Den første af disse Afdelinger er allerede udkommen med 18 Kobbertavler, og er i Boghandelen at bekomme. Den har fire Afsnit; nemlig om Bygningsgrund, om Anlæggene af Jordbeklædninger; om de til Flodernes Forbedring anvendelige Midler; om Sluser. Anden Afdeling skal endnu i dette Aar udkomme, og foredrage det nødvendige om Skibsfarts-Kanaler, om Floders Sejlbargjørelse, om Digebygning, om Mosers Udtørring, om Bevanding, og Vandledningsrør. Det tredie og sidste Bind af Haandbogen vil udkomme imod Slutningen af Aaret 1829, eller maaskee ej førend i Løbet af Aaret 1830; og deri skal det nødvendige om Bro- og Havnebygning bleve foredraget.

Blandede Efterretninger.

(*) Dr. Francia skildres som et Uhyre, der i den nyere Tid neppe er bleven overgaaet af nogen Despot, maaskee ikke engang af Robespierre. Han erklærede sig selv for Staten og hver, som vovede at modsætte sig hans Villie eller dadle hans Foranstaltninger, for en Forræder. Den, som var saa ulykkelig at udtrykke sig for frit angaaende hans Forholdsregler, førtes i Fængsel. Ofte var et uskyldigt, men uforsigtigen yttret Ord tilstrækkeligt hertil, og sjeldent erfarede en Fange Aarsagen til sin Heftelse. Denne haarde Behandling var endog ledsaget af Haan. Da to spanske Munke, der paa Grund af deres Stand ansaae sig for uforkrænkelige, for lydt havde yttret deres Mening om ham, lod han dem kaste i Fængsel, men i Forvejen afrage Hovedet og give gule Trøjer paa, for, som han sagde, at afkrænge dem Helgenskindet. — En anden Spanier, Don Jose Carisimo, bleve Benene saa fast lænkede paa, at

Jernet skjar ham i Kjødet; da man berettede Dictatoren dette, svarede Tyrannen: vil han have andre Lænker, saa maa han selv lade sig smedde dem. Den Fængsledes Ægtemage maae altsaa det sørgelige Kald, at bestille Lænker for sin Mand. Dictatoren leverede selv Patroner til de Henrettelser, han hyppigen befalede, og var saa grusom, at han aldrig bestemte dertil flere end tre Soldater, saa at de Slagtoffrene med Bajonetstik maatte gives Naadestødet. Disse Rædselsoptrin har han i Almindelighed selv været Vidne til; Henrettelserne fuldbyrdedes under hans Vinduer og fordom i hans Overværelse.

(*) Den nuværende polske Adel Som en Fjende af alt Tyrannie, endskjønt selv i højeste Grad tyrannisk. lever den paa sine Godser, fjern fra alt Samqvem med sine Lige, ene indskrænket til en melankolsk Egenkjerlighed. Den udgjør en Stat i Staten, er ærgjerrig og tapper; det Skjønne mere hengiven end det Gode, begjerligere efter Berømthed end sand Hæder. Man kan inddele den i fem Classer. Til den første høre de, der, ved Rigdom eller Fødsel, opnaae Titler, Embeder og Værdigheder. De have megen Anstand, besidde Indsigter og Høimodighed. Men denne sidste Egenskab af deres Characteer yttrer sig mere i Udlandet end i deres Hjem. Der gives Godsejere, der have 30, 40, 50,000 Bønder, hvormed efter deres aarlige Indtægter lade sig beregne. De havde fordum saa stor Indflydelse paa Regjeringen, at man kaldte dem Oligarcher. I Grunden vare de souveraine Fyrster, der havde en Armee paa Benene, deres eget Hofhold og deres særdeles Ceremoniel, oppebare Skatter og havde Hals og Haand over deres Bønder. Siden Polens Deling ere alle disse Misbrug blevne hævede og de lade sig nu nøje med, at forskjønne deres Slotte og leve i Yppighedens og Fornøjelsens Skjød. I deres Fester findes noget Ophøjet, men dog uden Stivhed og Tilbageholdenhed. De ere forekommende og velvillige mod Fremmede; deres Manerer ere ædle og naturlige; de indgyde baade Ærefrygt [illegible]

og Tillid. Alle deres Møbler, Klæder, Linned, deres Kareter og Heste ere smukke. — Adelen af anden Rang boer i kalkede, ofte straatakte og desuagtet "Slotte" kaldte Huse. Igjennem endeel Sovekamre kommer man omsider ind i Selskabssalen, der er saa opfyldt med Møbler, at hele Huset beqvemt kunde forsynes dermed. Denne Classe har endnu meget Sarmatisk i sine Sæder og Skikke. Den kan eller vil ikke begribe, at en Mand til Fods kan være ligesaa megen Ære værd, som en Mand til Hest. De ynde støjende Forlystelser, Tyre- Ulve- og Bjørnejagt. De klæde sig endnu, som deres Fædre, i vide Peltse; svøbe sig om Natten i Hjorteskind og stryge sig bestandigen deres lange Knebelsbarter. Ligesom hos deres Fædre ere deres Betjenter indhyllede i Laser, medens deres Hestes Seletøi glimrer af Guld og Galoner. De kunde leve i Overflødighed og ere ikke engang velhavende. I Gjennemsnit beløber enhvers Grundejendom sig til 25,000 Morgen Land. — Den tredie Classe af Adelen vilde i hvert andet Land endnu staae under de laveste Haandværksfolk. Den finder kun Behag i Brændeviin og Peltsværk. Adelsmænd af dette Slags leve i de Stores Tjeneste, uden derved at tabe noget af deres medfødte Værdighed. De ere Intendanter, Regnskabsførere, Forvaltere og endog Kammertjenere. Med alt det mangler dem ikke paa Indsigter, og man kan bruge dem til Alting. De leve ogsaa som Forpagtere i smaa Landsbyer og føre Ploven mindre stolte end de ungerske Adelige, det vil sige uden Sporer og uden Pallask; men de sætte dog altid derved Næsen høit for i det mindste at skille sig fra Bønderne, hvis Pande stedse er bøjet til Jorden. — Den nyligen indførte Skik, at dele Godserne i lige Lodder blandt Børnene bidrager ikke lidt til at forøge de adelige Betjenters Classe. Desuden har den russiske Regiering bestemt Indtægten, efter hvilken allene man tør antage en Titel. Saaledes maa man f. Ex. have en aarlig reen Indtægt af 625 Rubel, for at kunne føre Titel af Baron, 1873 Rubel, for at kunne antage Greve- og 3125 for at kunne tillægge sig Fyrstetitel.

Til de forskjellige Notizer, vi have af og til meddeelt om Sangerinden Henriette Sontag tilføje vi følgende: "Den guddommelige Sangerinde lod sig kort førend sin Afsked fra Tyskland overtale til et physikalskt Experiment, som ufejlbarligen vil forevige hendes Sang. Man vilde opstille en med fint Sand bestrøet Glasskive horizontalt. Sangerinden skulde, liggende paa Ryggen under Glasskiven, synge en Bravour-Arie, og de bedste af Tysklands dannende Kunstnere, hvilke talrigen vilde indfinde sig, skulde da aftegne de Chladniske Klangfigurer, som Sangen vilde afsætte paa Skiven, hvilke derefter skulle stikkes i Kobber. Efter udført Arbejde skulde det hellige Sand, Korn for Korn, sælges ved offentlig Auktion, men Glasskiven sælges heel, og Indtægten, der vilde blive ganske anselig, skulde tilstilles Præsidenten i Grækenland til Raadighed. Societetet for den tyske Experimental-Akustik." (Mitternachts Bl. Dec. 1827.)

Den aandrige franske Madame Geoffrins Ægtemand var ubeskrivelig simpel. Han lod sig hente Bøger fra et Lejebibliothek, og da man der godt kjendte ham, gjorde man sig de Løjer at sende ham nogle Gange efter hinanden første Deel af Labats Rejser. Den gode Herre læste Bogen meget nøjagtigen fra Begyndelsen til Enden, bragte den tilbage, fik den paa ny, læste den atter, bragte den atter igjen, og fik den engang endnu. Engang spurgte Lejebibliotheksholderen ham, hvorledes Reisen hu-de ham? Aa jo, den er ret interessant; kun finder jeg, at Forfatteren ofte igjentager sig selv. Han læste Bayles Ordbog; men læste ligefrem igjennem Sidernes begge Spalter. Det er en skjøn lærerig Bog, sagde han, kun noget dunkel. Havde saaledes Hr. Geoffrin en Smule Mang.l paa Aand, saa fejlede ham desmindre paa Mave-Kraft. Han havde af sin lærde Ægtefælle Lov til at have sin Plads ved Spisebordet; men kun paa et dobbelt Vilkaar; det første, at have den nederste Plads, det andet ikke at tale et Ord. En Fremmed, som var en flittig Gjest hos Madammen, og som en Tidlang ikke saae den gode Mand, spurgte engang om Monsieur le Muet (Hr.

Stum). Hvad er der bleven, spurgte han, af den Stakkels Mand, som jeg sædvanligen har seet her ved Bordenden, som syntes at have havt kun en eneste Sands, Smagen, og som ikke talede et Ord? — O! svarede Madame Geoffrin, det var min Mand. Han er død. (Lesefr. III. 17.)

(*) Morten Thrane Brünnich. Et mærkeligt Exempel paa sjelden Aandskraft i en meget høi Alder var den afdøde Overberghauptmand M. T. Brünnich. I Aaret 1826, da han var henved 90 Aar gammel, udgav han sit Værk: Kongsberg Sølvbergværk, historisk og statistisk betragtet. Af dets Indledning erfares, at den Samling af Haandskrifter, denne Gjenstand angaaende, som Forfatteren har foræret Universitets Bibliotheket, bestod af 130 Foliobind, 30 Qvart- og 30 Octavbind, foruden 2 Royalfoliobind med 62 geographiske og Grubekaarter etc., som noksom vidne om Forfatterens Flid i at samle og ordne.

Oprindelsen til Kongsberg Sølvværk. Brünnich fortæller i ovennævnte Skrift Oprindelsen at have været denne. Den første Opdager af gedigent Sølv paa Høiden af en Bjergryg i Districtet Sandsverd, 4 Mile fra Drammen, var en Bondedreng, ved Navn Jacob Christophersen Grosvold, fra Santsverd, der paa en Udflugt i Bjergegnen forsøgte sin Hammer, om ikke ogsaa han, ligesom de i Egnen arbeidende Bjergfolk, kunde bringe noget Erts eller Metal for Dagen? Det lykkedes ham i en Bjergkløft at støde paa et Metal, hvoraf han afhuggede nogle Stykker. Drengens Fader saae snart, at det var Sølv; man søgte og fandt mere; Sagen gjorde Opsigt; Øvrigheden blandede sig deri, lod Egnen undersøge og bevogte, og dette var Begyndelsen til Anlægget af et Bjergværk, der snart sysselsatte tusinde Hænder, forskaffede hele Egnen Arbeide og Næring, drog mange Udlændinger til Norge, gav Anledning til at Staden Kongsberg blev bygget, og efterhaanden blev saa betydeligt, at det fulde Udbytte fra Aaret 1623 indtil Bjergværkets Nedlæggelse 1805 var henved 2,352,863 Mark fiint Sølv

som, hver Mark beregnet til 11⅓ Rbd., udgjør en Sum af 26,665,774 Rbd. — Om J. C. Grosvold har noget Mindesmærke i Norge ved Anmelderen ikke; men har han det ei, saa fortjente han at have det.

Lignelsen. I de Deputeredes Kammer i München debatterede man, i Mai 1828, saa vidtløftigt over en Haandværkslov, at det er tit og sandt, at paa den femte Dag, efterat 12 Tribuntalere og circa 24 Pladstalere havde udbredt sig om Sagen, var enhver Deputeret, som ikke havde talet, netop ligesaa klog som tilforn. Da steg en Doctor Theologiæ op paa Talerstolen og sammenlignede de debatterende Herrer med Qvinder, som trække i et ugreiet Garnhespel, enhver i sin Traad, indtil Forvirringen bliver uopløselig.

Historien fortæller, at Grev Bothwel, Morderen af Maria Stuarts Gemal, siden hendes Mand, døde efter lang Afsindighed og Elendighed i Danmark. Mon ikke een af vore Historiegrandskere vilde give Oplysning om, i hvilken Stad og under hvilke Omstændigheder han der døde?

Kjøbenhavns Børs, d. 19 September 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 212		
Species 215		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 14½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Spedciessedler pr. 100 Specier	154½	155 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	86½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	81¾	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	110	110¼ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	107 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95½	96 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61½	61¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 77.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 23 September 1828.

En Aftenunderholdning hos Hr. Buchardt.

Selskabet reiste sig fra Spillebordene, og man traadte ind i Spisesalen. "Har De hørt, sagde Hr. Blum, at Fru Glug og hendes Datter ere gaaede ind i det dramatiske Selskab, Samdrægtigheden?"

"Er det mueligt, raabte Hr. Buchardt?" "Ja, desværre — det er alt for mueligt — Frøkenen har allerede adskillige Gange spillet der." — "O, Tider, o, Sæder! Kjøbenhavn er og bliver dog et andet Sodoma" — sagde Hr. Blum med fordreiede Miner som en Qvæker.

"Synes Dem da, at det er saa stor Synd at spille paa Privatheatere," spurgte Major Brandt, der for nogle Dage siden var kommen fra Corsøer i Compagniets Anliggender. "Jeg spillede saa mæn først i Forgaars Aftes Ulysses paa vort Theater, og morede mig sandelig kosteligen."

"Det gjør mig ondt for Dem, Hr. Major," sagde Hr. Buchardt. "Jeg for min Deel hader og afskyer Alt hvad der kaldes Privattheater og dramatisk Selskab."

"Men hvorfor det, kjereste Ven?" spurgte Majoren. "Gives der nogen bedre Leilighed for et ungt Menneske til at faae Pli paa sig og lære Declamation end netop saadanne Selskaber?"

"Men gives der et Sted, hvor en ung blufærdig Pige f. Ex. er forpligtet til at kysse ethvert fremmed Mandfolk, end netop et Privattheater?" spurgte igjen Hr. Buchardt.

"Ha, Bagatel, svarede Major Brandt, et Kys er ingen Ting."

"Herre Jemini, raabte Hr. Blum, foldende sine Hænder, et Kys er ingen Ting! I min Ungdom vovede man ikke engang at kysse sin Kjereste, førend efter Vielsen, og man havde peget med Fingren ad det Fruentimmer, der offentligen lod sig kysse af et andet Mandfolk?"

"Hvis De finder, at et Kys er ingen Ting, Hr. Major, sagde Hr. Buchardt, troer De ogsaa, at Hug er ingen Ting? Kan de nævne mig et Sted, hvor man er mere udsat derfor end netop paa Privattheatre?"

"Jeg beder om Forladelse — indvendte Majoren, smilende i Skjægget — dertil harmonere Medlemmer af et Selskab i Almindelighed alt for vel."

"Da skal jeg dog anføre Dem en virkelig Kjendsgjerning til Bevis for min Paastand. Et Selskab af Skuespilyndere opførte i en fransk Provindsialstad Corneilles Cid. Gomez giver, som De veed, Diego i første Act et Ørefigen, som denne, efter Digterens Mening, skal putte i Lommen, men siden hevnes for af sin Søn Rodrigo, nemlig Cid. Dilettanten, der spillede

Comiz, gav imidlertid, formodentlig af andre Aarsager end Corneille har tænkt paa, Diego et saa dygtigt Oresigen, at denne ikke gad oppebie den poetiske Hevn, men tog den paa Stedet og gav ham igjen et drøit Slag med knyttet Næve i Ansigtet. Nu fik begge hinanden i Haaret, kastede hinanden omkuld, rullede kæmpende lige fra Theatret ned til Lamperne og knækkede adskillige deraf. Der blev ikke Fred førend Cid (Mairen) Chimene og tre Gensd'armer, der forestillede Maurer, styrtede til og skilte dem ad."

"Det er maaskee blot en Anecdote," sagde Major Brandt.

"Men hvis Mulighed De dog ikke kan nægte," svarede Hr. Buchardt. "I Holbergs Stykker f. Ex. regner jo, som en vis Kunstdommer siger, Stokkeprygl ned. Skulde der blandt de mange Hundrede Gange disse Stykker gives, ikke findes en enkelt Leilighed til at gjøre Illusionen til Virkelighed?"

"Det kan man ikke antage blandt Venner og Konstyndere;" sagde Majoren.

"Men naar nu Digteren selv, vedblev Hr. Buchardt, som f. Ex. Großmann i: Kun ser Retter, udtrykkeligen siger: at Oresigenet skal være saa drøit, at en Tand udslaaes derved, og dets Eftertrykkelighed endydermere bevises derved, at Hofraaden maa finde sig af med sin Tjener — hjelper her da noget Venskab imellem de Spillende? Kan Hofraaden, uden aldeles at tilintetgjøre Illusionen, give Oresigenet lempeligere end at man i det mindste hører det smække?"

"Havde jeg noget at raade, begyndte en tyk Raad, der hele Tiden ene syntes sysselsat med Vingen af en Kalkun, — saa skulde aldeles ingen Prygl finde Sted paa Skuepladsen. I de gamle Stykker skulde de reent udelades — man udelader jo saa meget — og kom nogen med et nyt, hvori der foreskreves, at de skulde uddeles, saa vilde jeg sige til Forfatteren — vil De have Deres Personer pryglede, min Ven, saa lad det skee uden for Scenen."

"Jeg er ganske af Deres Mening, raabte Hr. Buchardt. Man maa sige hvad man vil, saa ere Hug holdne Varer, enten saa man faaer dem for Spøg eller for Alvor, i en Tragoedie eller i et Lystspil."

"I min Fødeby, bemærkede Majoren, har man den skjønne Indretning, at da dens Privattheaters Medlemmer ikke ere stærke i Fægtekonsten, saa udføres alle Fægtninger bag Coulisserne. Maaskee det samme kunde finde Sted med Hug."

"Visseligen kunde det, sagde Raaden. Kan Kratter lade en Deel oprørske Strelitzer i Sammensværgelsen mod Peter den Store radbrække bag Coulisserne, saa maatte man ogsaa kunne lade uddele Prygl der."

"Og ligeledes kysses der," sagde Fru Wildskyt.

"Ei hvad Kys — sagde den tykke Raad — kan det være det samme med. Det eneste jeg vilde paalægge de Kyssende var, at Kysset ikke skulde være saa stærkt, at det smækker, saa man kan høre det over hele Huset."

"Da vilde jeg dog heller, sagde Hr. Blum — naar galt skulde være, at min Datter fik Hug end Kys paa et saadant Sted."

En Luftfart til Hest.

Den 29de Juli d. A. havde en umaadelig Mængde Mennesker forsamlet sig i Haverne i Omegnen ved Eagle Tavern, ved London, og fyldte alle Tage og Høider, som havde Udsigt til den Have, hvor Hr. Green vilde foretage sin 99de Luftreise. Saadanne Skuespil ere nu blevne saa almindelige, at de ikke længer gjøre synderlig Opsigt, og vi frygte for, at Hr. Green kun har havt liden Nytte af Publikums Nysgjerrighed, endskjøndt et temmeligt Antal Tilskuere havde indfundet sig i Haven. Det, som denne Gang tiltrak Mængden, var — endskjøndt en Ballons majestætiske Opstigen er et Syn, som altid er fornøieligt, uagtet man oftere har seet det — den Bekjendtgjørelse, at Hr. Green vilde foretage sin Reise til Hest. Mange ansaae det som et Narrerie eller en Lokkemad, og da Bekjendtgjørelsen tillige krævede meget godt Veir, saa troede de Fleste, at det vilde hedde, at Vinden var for stærk, og altsaa ikke kunde tilstede Pegasi fornyede Fart. Til Lykke for Hr. Green

gode Navn, og til stor Fornøielse for Tilskuerne, blev Vejret, uagtet det forhen havde regnet og stormet, henimod Aften roligere og bedre, endskjøndt det endnu blæste temmelig skarpt, og Kl. 5 blev den stakkels Hest, som havde ventet næsten i to Timer over den bestemte Tid, bragt ind i sin Stald, som var anbragt under Ballonen. Hr. Green besteg sin Ganger, og nu fløi Ballon og Hest og Rytter afsted i sydlig Retning, efterat alle Liner vare løste. Hesten syntes ikke at være meget opbygget ved at stige iveiret, og i Begyndelsen gjorde den mange Caprioler, til stor Forfærdelse for Tilskuerne. Hvad Hr. Green kan have tænkt ved Tiltrædelsen af en saadan Reise og i saadant Selskab, er os ubekjendt, og da hans hele Opmærksomhed var henvendt paa at tilveiebringe og vedligeholde den tilbørlige Orden i Alt, saa er det nok muligt, at Publikum har frygtet mere for ham, end han for sig selv, men efter vor Formening har vel aldrig nogen Hals været i større Fare end Hr. Greens, naar man alene undtager den stakkels Synders, som befinder sig under Bøddelens Haand. Efter en kort Tids Forløb syntes Hesten at finde sig i sin nye Stilling og at forholde sig roligere, men længe efter, da Ballonen var stegen saa høit, at man ikke længer kunde see Dyrets Bevægelser, saae vi noget falde ned, hvilket vi antog for Ankeret og frygtede, at Hr. Green ikke havde alle sine Materialier tilbørlig i sin Magt, og vi kunne heller ikke holde op at frygte for hans Liv, førend vi vide at han igjen er kommen paa terra firma med heelt Skind. I denne Ballon, der, som man siger, fordetmeste er forfærdiget af hans Søn, har Hr. Green allerede steget op adskillige Gange. Den er meget smuk, men uden Sirater, undtagen at de afvexlende Taftstriber ere malede brune og mørkegule. Silketøiet dertil er alene blevet forfærdiget for Hr. Green, og det Hele koster ham henimod 500 Pund Sterling, endskjøndt Ballonens Reqvisiter fordetmeste ere blevne tilveiebragte af hans Familie. Den kan, efter Sigende, indtage 11,000 Kubikfod. Fyldingen med Kul=Vandstof koster i Gas=Anstalterne 20 Pund, men efter den gamle Maade, da man frembragte den fixe Luft af Svovlsyre og Jernfiilstøv, havde man ikke faaet den under 100 Pund. Greens Ballon blev fyldt om Natten i Gasværkerne ved Haggerston, omtrent halvanden Miil fra Eagle Tavern, hvor adskillige Folk om Morgenen bragte den hen i Liner. Her lod man den hele Dagen svæve frit omkring, fastholdt ved den paahængte Vægt, og dens siirlige Svingninger frem og tilbage var et meget vakkert Syn. I lang Tid brøde Tilskuerne, hvoraf Mange havde indfundet sig meget tidlig, sine Hoveder med at begribe, hvad Hr. Green egentlig vilde sige med sin Anmeldelse af en Luftreise tilhest, indtil en nydelig liden Shetlands=Hest, af den mindste Race jeg har seet, blev ført frem. Den er bleven meget godt dresseret af sin Eier Hr. Green, og den har allerede gjort et Par Luftreiser med ham, til saa stor en Høide, som Strikkernes Længde vilde tillade. Den skal, efter Oppasserens Sigende, være meget lærvillig, bestiger Trapper, lægger sig ned efter Ordre, drikker Thee af en Kop, bøier sig for Damerne og rækker Mandfolkene Foden, naar den bliver opfordret til at hilse paa disse. For at vise den forbausede og tvivlende Mængde, at man ikke spillede den noget Puds, blev det vakkre lille og veldresserede Dyr, prydet med et Skabrak, Bidsel og Baand af blaat Atlas, ført omkring i Haven, hvor den gjorde Selskabet sin Compliment og blev meget beundret; dog gaves der iblandt dem, som ikke kunde komme nær nok for at see den Foranstaltning, hvorved Hestens Opreise skulde iværksættes, endnu Tvivlere om Opfyldelsen af Hr. Greens Løvte. Al Tvivl var dog tilende, da Baaden under Ballonen blev tagen bort, og en rund Kurv af stærke Vidier og belagt med grønt Klæde, kom istedet. Kurvens Gjennemsnit var netop saa stort, at Hesten kunde staae deri, og dens Fødder bleve fastspændte med Remmer omkring Hoverne. Omkring Kurven løb en Rand af fem til sex Tommers Høide, og den hang i sex stærke Touge i lige Afstand fra det stærke Askebaand, hvori det Næt er fæstet, som udbreder sig over den hele Ballon. For at holde den i god Ligevægt blev nogen Ballast fastgjort deri, desuden hang der ogsaa Ballast, til Hr. Greens Disposition, ved forbenævnte Askebaand, saavelsom Ankeret og den

Strikke, der staaer i Forbindelse med Ballonens Ventil. Kurven hang i noget større Dybde fra Baandet, end Hestens Høide udgjorde, saaledes at Hr. Green naaede ind i Baandet, da han havde besteget sit Dyr. Om han havde fæstet sig selv til Baandet eller til Nættet, kunde vi ikke opdage, formedelst den store Trængsel, men vi troe, at han har brugt denne Forsigtighed. Efter det, vi have hørt om den lille Hest og overhoved kjende til Dyrene, maae vi formode, at den har holdt sig ganske rolig, efterat den havde steget et Stykke iveiret og var kommen ud af den Musik og Bifaldsklap, hvormed Hr. Green blev hilset ved sin Afreise; dog have de trufne Forsigtigheds-Anstalter vistnok været meget nødvendige. Nogle Minuter efter Kl. Syv var den lille Hest i sit Rum, som ikke syntes at behage ham synderlig, og da den kjække Luftseiler nu var færdig med alle Tilberedelser, lod man Ballonen hæve sig til de høiere Regioner, som, efterat de næsten den hele Dag havde været mørke og skyede, nu vare blevne klare og rolige. Hr. Green syntes at have ligesaa megen Tillid til sine Materialier, som til sig sig selv. Man mærkede aldeles ingen Uroe hos ham, og han kjælede sit Dyr, for at faae det til at være stille. Hans Medhjælpere, hvoriblandt ogsaa var hans Søn, syntes ligesaa ivrige for hans Sikkerhed og det gode Udfald af hans Foretagende, som han selv kunde være det; men da Hr. Green selv tog Haand med i alt det Nødvendige, saa syntes ikke En af dem at være bekymret for Udfaldet. Madame Green var ogsaa tilstede og lod ikke til at dele den Ængstelighed, som de fleste Tilskuere følte. Green fuldførte med Held sin Luftreise, og gav i Bladet Sun af 1ste August sin egen Beretning herom, som vi i næste Nummer skal meddele.

Constantinopel.

(Fortsat, see Nummer 75.)

Akademierne ere inddeelte i forskjellige Collegier af 80, 100 og 150 Ynglinge: Bajazed den Andens Akademie indeholder tre Collegier,

Selim den Førstes to, Mohammed den Andens sex; i Spidsen for hvert staaer en Muderris eller Stormester over Universitet. De Betingelser, som ere paalagde Ynglingene eller Soflaerne for at gjøre Fremskridt i Videnskaberne, ere, kun at indtage et Maaltid om Dagen, og at afholde sig fra alt Samqvem med Fruentimmer. De høre Forelæsningerne siddende paa Hug paa store Trapper. Ved hvert af disse Medreseer eller Akademier ere sædvanlig offentlige Bibliotheker, hvorom vi have talt. At stifte et Bibliothek i Tyrkiet er en ikke ringe Opofrelse formedelst Manuscripternes Dyrhed. Sultan Abdul-hameds keiserlige Decret angaaende et Bogtrykkeries Oprettelse siger, at de tyrkiske Historieskrivere Meima's, Rascids, Celebi-Zade's Værker have kostet mere end 300 Piastre, hvoraf kan sees at Stiftelsen af et Bibliothek udfordrer umaadelige Summer; og selv Skriftens Skjønhed, med de rige og hyppige Forsiringer bragte ofte Prisen paa en Koran op til en Sum af over 2,000 Pjastre. I hver af disse Anstalter ere for at have Omsorgen for Bøgerne (eller rettere Manuscripterne), Bibliothekarer ansatte, der dagligen blive betalte med 65-80 Aspre, og desuden erholde et Gratiale ved Ferierne, som Bairamsfesten fører med sig. Desuden blive de underholdte paa Imaretternes Bekostning; thi man maae bemærke, at Akademierne og Bibliothekerne sædvanlig ere Tilbehør til Moscheerne, noget der giver Kundskaber en religiøs Characteer og ikke lidet bidrager til at forhindre litterarisk Forbindelse mellem Musselmændene og de Christne. Disse Anstalter blive af de Troende anseete som fromme Værker. Ogsaa lade Stifterne deres Gravkapeller indrette i samme. Indskriften af Sultaninde Valides Bibliothek siger, at Sultan Ahmed har gjort denne religiøse Stiftelse for sin Bedstemoders Sjelsro. Mausoleerne af de Sultaner, som have stiftet de andre Bibliotheker, ere ogsaa i Forbindelse med samme.

Blandt disse Bibliothekers Mærkværdigheder regner man Koranen, der er skrevet med den fra Mohammeds Tid almindelige Orthographie, efter hvilken Araberne ikke bruge Vokaler. Der gives ogsaa Alkoraner med Osmans, Omars og Alis Skrift, der ere lige saa sjeldne. Com-

mentarerne over denne Codex, eller de saa kaldte Taphirer, er den frugtbareste Green af den tyrkiske Literatur. Ordbøger, Lexikonner og Alt hvad der henhører til de linguistiske Fag, har disse Bibliotheker Overflødighed af. Man finder fremdeles Værker over Chemien, Landvæsenet, Lægevidenskaben og den philosophiske Sædelære, forfattede af tyrkiske Skribenter. Pentateuchen, Evangelierne, Psalmerne ere ikke udelukkede af Samlingerne; de ere skrevne i deres originale Sprog, med syriske og græske Oversættelser.

Bøgerne ere i Futteraler og i Glasskabe; de ere omviklede af et Baand, og ved en sindrig Mekanisme gaae de, naar man berører Baandet, ud af dets Indfatning. Paa Futteralet læser man Værkets Titel.

Hvad disse Titler imidlertid angaae, saa ere de ikke af den Nytte for Undersøgerne som hos os. Hyppigst betyde de aldeles intet. Saaledes læser man: Oplysnings Bogen, Grammatik-Bogen, Forklaringer af Tezkir, Bogen om Lægemidler, den hemmelige Skat, Mysteriernes Rosenbusk, Historien om Mirsaki, Tidens Sold rc. Hvert Værk er sædvanligt forsynet med en stor Mængde Commentatorer. Ogsaa danner, som forhen sagt, Commentarerne den største Deel af de constantinopolitanske Bibliotheker.

Religionen er saa uadskillelig fra Literaturen, at hvert Værk ender med en Bøn af Forfatteren eller en Anbefaling for Læserne til Bøn, saaledes for Exempel: "I — Aaret af Hegira, i denne Maaned, paa denne Dag, i denne By blev denne Bog fuldendt af — —. Hver som læser den, forglemme ikke Forfatteren i sine Bønner i denne eller den anden Verden."

Undertiden tilføjer ogsaa Afskriveren en lille Anbefaling for hans Sjæl i de Troendes Bøn.

(Fortsættes.)

I Anledning af Hr. J. H. Br's Bemærkninger om "Retskrivningsregler af A. Jacobi."

I Literaturtidenden Nr. 29 har Hr. Br. i en erkjendtligen paaskjønnet human Tone skjænket mine "Retskrivningsregler" den Opmærksomhed at fremsætte nogle Bemærkninger om dem. Skjøndt nu disse Bemærkninger i flere Henseende ere i Pjecens Faveur, kaste dog nogle af dem en Skygge paa den, der, ved lethen at betragtes, maaskee vilde være tilsyneladende større, end den deels er antydet, deels begrundet. Det var derfor min Plan, specielt besvarende at møde den ærede Recensents Anker, hvilket vilde være mig saameget lettere, som jeg blot behøver at tye hen til for mig havende Authoriteter som Baden, Bloch, Molbech, Dahl, Bentzien, for at hente Beviisligheder, der idetmindste forstørstedelen ville tilbagevise eller modificere den ærede Rec. Anskuelser; men nærværende Blads Plan tillader ei at optage den vidtløftigere Udvikling, hvorfor jeg vil lade Ankerne og Pjecen falde eller staae for deres egen Dom. Kun maa jeg gjøre opmærksom paa, at Pjecen ifølge den i Fortalen angivne Plan kun skulde være et Hjælpemiddel i Lærerens Haand, et Skelet paa et indskrænket Rum, bestemt for en Classe af Børn, hos hvem man ei torde forudsætte Tid og Evne til en speciellere Udvikling, uden forsaavidt denne efter forskjellige Fatteevner og andre Omstændigheder kunde tilføies ved "under den hyppige Anvendelse at oplyse og forklare, udvide eller indskrænke." Reglerne, Kunstordene, Definitionerne maatte derfor være saavidt muligt faa og korte; og dog saavel omfattende som almeenfattelige, ligeartede for ligeartede Begreber, uligeartede for uligeartede Begreber; en Opgave der just ikke er saa let at løse, og at den maatte vanskeliggjøre Valget af Udtrykkene er indlysende; dog, at jeg heri ikke har været uheldig indrømmer den ærede Rec. Men som Skelet kunde Pjecen ikke være en Lærebog for Læreren; denne maa have sin Kundskab af andre Kilder, og forstaae at anvende dem; og forsaavidt ligger den ærede Rec's. Resultat: "at Bogen ei ret vel kan bruges uden

under en duelig Lærers Veiledning," allerede i selve dens Plan. Men skulde dette Resultat forstaaes i et større, dadlende Omfang, finder jeg mig overbeviist om, at Præmisserne, ved tilbørligen at veies, enten i og for sig selv, eller sammenholdte med Pjecens Plan, ville tabe idetmindste størstedelen af deres tilsyneladende Anfevægt.

A. Jacobi.

Blandede Efterretninger.

(*) **De engelske Væverstoles Frembringelser.** Der gives i Storbritannien 58,000 Væverstole til Tøjers Forfærdigelse. De frembringe dagligen 1,254,000 Yards (1741 i hvert Minut) 7,524,000 i een Uge, 31,300,000 i en Maaned og 276,200,000 i et Aar. Regner man nu 6 Yards (9 danske Alen) til enhver Persons Beklædning, saa kunne med den aarlige Frembringelse 62,700,000 Mennesker forsynes. Udbredt paa Jorden vilde den kunne bedække 62,700 Dages Pløjeland og strække sig paa en Længde 35625 Mile, følgeligen 7 Gange, over det atlantiske Verdenshav fra Europa til America.

(*) **De forenede Staters tiltagende Befolkning.** 1790 beløb den sig til 3,229,326 Sjele; 1800 til 5,305,666; 1810 til 7,239,903; 1820 til 9,638,226. I dette Antal ere 1,351,456 Negerslaver, som udgjøre den sjette Deel af hele Befolkningen. Denne sidste tiltager aarligen $\frac{3}{100}$ og i kortere Tid end 25 Aar fordobler den sig. Den var ved 1825 Udgang 12,276,000, og mod Midten af indeværende Aarhundrede vil den være 25 Mill. Det ligger saaledes aabenbart i Forsynets Plan, at America skal modtage Europas Overbefolkning og blive et Tilflugtssted for dem, som Overmod, Dumhed og selvskabt Nød fordrive derfra.

(*) **Eftergravninger i Avenches (Canton Waadt).** Næsten uophørligen finder

man i Avenches i Canton Waadt, i Schweitz, mærkværdige Levninger af det gamle Aventicums Glands. Men denne rige Mine bliver desværre ikke regelmæssigen bearbeidet og de Opdagelser, som uformuende Folk ofte gjøre 2, 3 eller 4 Fod under Jordens Overflade kastes til igjen og blive ubekjendte. Finde de Bygningsmaterialier, saa forbruges de strax, og de blive paa denne Maade Brudstykker af gammelt Billedhuggerie eller Indskrifter o. s. v. sønderslaaede og benyttede som uformelige Steenbrokker. Saaledes ere af Levningerne af det gamle Helvetiens Hovedstad, det nuværende Avenches (tydsk Wifflisburg) Peyerne, Donatierre, Domdidier, Domityres, Faon (Pfauen) Münchwyler, Murten og adskillige andre Landbyer og Smaastæder blevne bygte. — Stadens nuværende Syndicus, Hr. v. Olleyres, giver sig megen Umage for, at oprette der et Museum, hvori de vigtigste Gjenstande, som man ved Tilfælde har opdaget der, thi regelmæssige Eftergravninger have aldrig fundet Sted, opbevares. Dette Institut, der vil blive eet af de rigeste i sit Slags og vorde den Stad, hvori det findes, ligesaa meget til Hæder, som til Nytte, indbefatter allerede mange romerske Mynter, Huusgeraad, Vaser, Basreliefer, Billedhuggerarbeider og andre interessante Brudstykker. Jordbunden i Avenches er uudtømmelig og man kan i hvert Tilfælde endnu vente et meget rigt Udbytte. Adskillige Musivgulve, som man allerede har opdaget og andre meget smukke Mindesmærker ere igjen blevne bedækkede med Jord, for at bevare dem for Ødelæggelse. — Den 14 April dette Aar har man fundet 1 Fod 6 Tommer under Grønsværen et nyt Musivgulv, men som allerede er meget beskadiget. Det er 39½ waadtlandske Fod langt, 23 Fod bredt og er sammensat af hvide og sorte Stene, af hvilke hver kun er 4 til 5 Qvadratlinier. En bred Bladeguirlande, bestaaende af samme Stene, omslynger det Hele. Nogle Dage forhen fandt man, 4 Fod under Overfladen en Amphora af 3 Fods Høide og 9 Tommer i Gjennemsnit. Den var fuldkommen vedligeholdt. — Begunstigede af den afvigte milde Vinter have adskillige Privatpersoner i

stillet Eftergravninger og bragt saare mange Bygningsmaterialier tilveje. Disse Levninger yde et meget besynderligt Skue. Siden umindelige Tider finde lignende Eftergravninger aarligen Sted, og desuagtet ere Materialierne endnu langt fra ikke udtømte. Men de, som lade foretage disse Eftergravninger, søge imidlertid kun at opdage nyttige Murværker; i det Indre af de fordums Bygninger anstille de ingen Jagttagelser.

(*) Læsespaaner.

Man taler meget om den Cultur, som Europæerne indføre blandt udannede Folkeslag; men man tier om de Ulykker, de tilligemed Culturen bringe dem. Saaledes gjør Sidney-Tidenden den sørgeligste Skildring af Tilstanden paa Selskabsøerne i Australien. En afskyelig Sygdom, som Europæerne have tilført de stakkels Beboere bortrykker dem efterhaanden ligesom Brændeviin Nordamericas Indfødte. Af sex mandlige Indbyggere drages i det mindste een med denne Sygdom. En smuk Culturforæring!

J. Lafitte er een af de rigeste og meest anseete Banquierer i Europa. Han er født i Bayonne 1767 og har fra Ungdommen af havt stor Forkjerlighed for Handelen. 1788 var han sysselsat i Banquier Perregaux's Huus, vandt hans Yndest og fik Deel i hans Forretninger. Neppe havde den unge Lafitte faaet noget til Bedste, førend han kaldte sin af ti Sødskende bestaaende Familie til sig, og understøttede den. — 1804 udnævnte Perregaux ham til sin Associé, til sin Executor testamenti og Efterfølger. 1809 blev han udnævnt til Forstander for den franske Bank og til det Pariser Handelskammers Præsident. 1814 blev han Gouverneur over den franske Bank og Medlem af de Deputeredes Kammer. Næste Aar laante han Skatkamret 2 Mill. af sin egen Kasse og traadte 1816 atter ind i Kamret. Hans Stilling har meget forandret sig; men hans Charakteer er bleven uforanderlig. Han hørte stedse til den constitutionelle Opposition og bekjæmpede alle lovstridige Forholdsregler af de forskjellige Ministerier. 1827 formælede han sin Datter med Marschal Ney's ældste Søn og blev atter udnævnt til Medlem af de Deputeredes Kammer. — Hans Formue anslaaes til 80 Mill. Franker, altsaa over 13 Mill. Specier. Han er saaledes over dobbelt saa rig som den afdøde Senator Jenisch, der antages for at have efterladt 18 Mill. Mk. Bco. eller 6 Mill. Specier. Saa rige Kjøbmænd har der aldrig levet i Danmark. Ladige efterlod omtrent 15 D. C. Tønder Guld (omtrent 120,000 Specier) og Niels Brock endog kun 13, dog ansees begge disse for de to rigeste Privatmænd af Borgerstanden, der nogensinde have været til her tillands.

Forskjellighed i Pulsationen hos Europæere og de Vilde. Man har adskillige Gange paastaaet, at Blodet hos de Vilde er tykkere og flyder langsommere end hos Europæerne. General Collet har anstillet derover nogle Forsøg, hvis Udfald synes at bekræfte hiin Formodning. Han begav sig med sin Adjutant Warin, en Tolk og to Betjenter til de Indfødte, der havde deres Leir i Nærheden af St. Karl og som først nyligen vare komne did fra de øvre D.le af Missuri. Ved nogle Foræringer bevægede man en Mandan og en Høvding for de store Osager at lade foretage med sig dette Forsøg. Mandanen var 6 Fod høi. Han holdt aldeles samme Maal og var af samme Førhed, som een af Generalens Betjenter, en Americaner fra Pitsburg. Osagen holdt 5 Fod 10½ Tommer eller ligesaa meget som Generalen. Han var ikke fuldt saa før, men ligesaa gammel, nemlig 45 Aar. Tre, i Mellemrummet af en halv Time gjentagne Forsøg gave følgende Resultat: Americaneren 69 Pulsslag, Mandanen 60, Osagen 62, Generalen 75, Adjutanten var af et noget koldere Temperament end Generalen. Man talte hos ham 72 Pulsslag. — Collet har gjentaget dette Forsøg med andre Indi-

anere i Overcanada, en Ulvindianer, en Schawaneser og adskillige Orkanser, og overalt fundet en Forskjellighed af 9 Pulsslag og høist af 16 i et Minut, mellem de Indfødte og de Hvide.

Kallundborg Sognepræst

V. B. Rørdams

Minde.

"Hvo som bekjender mig for Menneskene, ham vil jeg bekjende for min Fader, som er i Himmelen."

Jesus.

Jeg har seet de Armes Taarer flyde
Ved Dit, ak! saa tidlig brudte Leer —
Jeg har hørt dem sorrigfuld udbryde
"Ak vor gode Præst er ikke meer!"
Disse Taarer, som for Dig her flyde,
Vorder hisset Dig en Hæderskrands:
Hvor Du Dig i Himlen monne fryde
I Din Frelsers Guddomsglands!

Ham som Du forkyndte her i Live,
Ufortrøden for Din Menighed:
Han vil Dig i Himlens Rige give
Naadelønnen, som Dig er beredt.
For vor Gud ei gjælder Kraftens Alder,
Naar han vil, vort Løb vi slutte maae —
Overhyrden ad sin Tjener kalder,
Og beredt Du var at gaae.

"Hvad I gjorde mod min mindste Tjener,
Visselig det gjorde I mod Mig!"
Dette Ord os Trøsten her forlener,
Naar vi stunde efter Dig:
Salig' de barmhjertige skal være,
Hos Barmhjertighedens Fader hist;
Hvad de gjorde her var til Hans Ære,
Han dem og vil ære hist.

Ven! Du drog foran — vi ikke falte
Herrens Vei — og ei Din Glæde hist;
Men vi monne dybt i Hjertet skatte
Dem som troe paa Herren Christ!
O Han talte ofte med Din Tunge,
I Guds Huus, saa og i Vennestund:
Samles skal vi snart, Hans Priis at sjunge,
I en evig Morgenstund!!

E. Mülertz.

Kjøbenhavns Børs, d. 23 September 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 212		
Species 215		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 14½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Spedciessedler pr. 100 Specier	154	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	52¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	81¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	110	110¼ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	107 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¾	62 L. Sterl.

Rettelser.

Pag. 1208 Lin. 3 fra End. — af l. over — I Skriftfortegnelsen har Indsenderen glemt at tilføie: Beskrivelse over Guineiske Planter, samlede af Etatsraad Thonning, udgivne af Etatsraad Prof. Schumacher. (Dette Skrift har i denne Uge forladt Pressen.)

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 78.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 27 September 1828.

Prøve af en travesteret Æneide efter Blumauer.

Der var engang en tapper Mand,
Som Hr. Æneas hedte;
Han smurte Haser, da en Brand
I Troja man beredte,
Og tog afsted med Pik og Pak
Skjøndt han udrillet ei borttrak
Af Jupiters Xantippe.

Hvad mon den sære Dame dog
Saa vred imod ham gjorde?
Om Mennesker, hvis hun var klog,
Hun ei sig kjere borde;
Men Juno, som Gudinde var,
Og selv en Himmelkrone bar,
En Skjelm bag Øret havde.

Det Æblet var, som hende laae
Fra Paris's Tid paa Hjerte,
Og Ganymed, i hvem hun saae
En Medhustru med Smerte;
Dernæst Æneas teede alt
I Fødselstimen sig saa galt,
At være begges Frænde.

Før han derfor sit Velskland saae
Han meget skulde lide;
Snart maatte han til Blaamænd gaae,
Med Sorg og Elskov stride;
Snart stilles blot for voldsom Død.
Kort sagt, han led en Pokkers Nød
At grunde Vaticanet.*)

Knap Juno saae ham paa det Blaa,
Før hun blev rask tilmode,
Og sagde: "det var netop saa,
Jeg ønsked' det, min Gode!
Du snart skal see hvad den formaaer,
Hvis Herre under Tøflen staaer
Selv med sin Tordenkile."

I gylden Karm hun lader trygt
Af Fugle to sig drage
Didhen, hvor nu Paris er bygt
Til Æolus saa fage;
Der holder i sin Pose tæt,
Naar han at blæse er lidt træt
Den Gamle sine Vinde.

Fru Juno siger meget mildt:
"Her Fætter tør jeg bede,
at I vil lade Stormen vildt

*) Tantæ molis erat, Romanam condere gentem. L. 1 v. 33.

Et Tordenveir berede;
Jeg hader det trojanske Pak,
Og lover Jer ti Tusind Tak
Hvis I det svømme lærer."

"Jag deres Flaade strax paa Flugt
Til hver en Jordens Zone;
Min Kammerterne skal i Tugt
Jer Daad med Kysse krone;
Slip alle Eders Storme fri,
Bland Eders Torden vel deri;
Min Hr. Gemal skal lyne." —

"Jeg gjerne gad min Liljevand!
Jert Bud, Jer Attraa følge,
Men ei jeg dertil er istand,
Hvi skulde jeg det dølge?
Min Østen dræber Tæring snart,
Min Eurus er paa Vandringsfart
Og tjener Journalister."

"Min Nordvind, som i dette Brag
Med største Grund I venter,
Er netop nu i Slæng og Lag
Med Dagens Recensenter
Til Hecticus de gjør den Klods
Og vil om ei med islandsk Mos
Med Æselsmelk ham læge."

"Endog Zephiren rante mig
En Sværm af Digtersvende;
Dog skal hiin Snekkeflok ei sig
Uhevnet fra os vende;
Pas kun paa Jer Pariser Hat,
Og glem ei saa i næste Nat
At holde kjønt Jert Løvte."

Nu aabned' flux Æol sin Sæk,
For Pokker, hvilken Bragen!
Man hørte Vinde støje fræk,
Med Hylen, Hujen, Knagen.
Den ene blæste Skyer ned,
Den anden tæt ved Havets Bred
Paa Maven laae og tuded'.

Som Vand i Kog paa Lueild
Var Havet i sit Bækken;
Paa Fod sig intet holde vil
I hele Skiberækken;
Jens Baadsmand bander plumpt og drøit,
Frants Skriver skrifter ganske høit,
Hans Styrmand gaa'r til Noret.

De Snækker flyve hid og did,
Det knak i Toug og Stænger,
For Himlen, som heel nys var blid,
Et kulsort Tæppe hænger;
Midt i den største Regn og Slud
Man Himmellyset blæste ud;
Ei seer nu Een den Anden.

Hvert Øjeblik tog Stormen til,
Og Lynet søndersplitter
Paa langs og tvers, i rædsomt Spil
De sorte Skyers Gitter;
Og Tord'nen hyler fra hver Kant
Snart dybt i Bas, snart i Discant,
Mens Vinden intonerer.

Æneas skreg, og hvert et Lem
Paa Heltens Legem rysted':
"Hvi holdt jeg mig ei til mit Hjem,
Og døde hvor jeg lysted'?
Hvi skal jeg mod al Ridderbrug,
Nedsjunken i Makrelens Bug,
Min Heltebane slutte?"

"O, kunde jeg min Sarpedon!
Til dig i Himlen fare,
Saa vilde jeg, som Skibspatron,
At døe hernede spare;
Og efter mange slige Ord
Han loved', naar han kom fra Bord,
At vandre til Loretto.

Mens Stormene udstødte Brøl,
Var Flaaden miserabel;
Det ene Skib var sprængt i Kjøl,
det andet uden Snabel;

Ved hvert et Pust man saae paa Stand
Endog Æneas Orlogsmand
Paa Bølgespidser danse.

En Deel af Flaaden Skibbrud led,
Og spiddet laae paa Klinter;
Den anden brat af Bølgeskred
Blev knust i tusind Splinter;
Her drev en Hose, hist en Sok,
Her holdt en Svømmer ved en Blok
Sig fast med begge Arme.

Nu kom Neptun dog hiint Spilop,
Endskjøndt lidt seent, for Øre,
Og vred han lod i en Galop
De Vinde for sig føre;
"I Kjeltringpak, saa raabte han;
Det Puds betale skal den Mand,
Som sig Jer Herre kalder;

Formeld den gamle Vindsak kun,
At han skal holde inde,
Hvis ei jeg laer i denne Stund
Hans Yngel Munden binde;
Saa sandt jeg er af brittisk Æt,
Jeg sans pardon skal gjøre det!
I Bølgehunde stille!"

Derpaa han ind i Grotten treen
Og glat reolte Havet *),
Mens Dagens Konning ei var seen
Og havde Solskin lavet;
Nu blev Æneas meget fro,
Og gik i dulci jubilo
I Lybien for Anker.

De Helte gik da flux i Land
Fast ganske puddelvaade;
De tændte Ild ved Havets Strand,
Hvor brudte Bølger fraade;

*) Atque rotis summas levibus perlabitur undas. L. 1 v. 147.

Saa hyggeligt de Alting traf,
At hver af dem trak Skjorten af,
Og hængte den ved Ilden.

Derpaa Æneas gik paa Jagt
Og skjød to Snese Harer *),
Den Fangst med Jubel hjem blev bragt
Og lavet for hans Skarer;
I bløde Græs der blev servert;
Der spiste nu heel ugenert
En Hasenfuß den anden.

Men inden Taflet var forbi,
En Mængde Punsch blev drukken;
Man muntre Viser stemte i,
Før Bollen var udstukken;
"Høit leve hvert et Heltelag,
Og Skaal for den, som har i Dag
Sin Tørst i Havet dæmpet!"

Hr. Zevs sad — salva venia —
Paa lønligt Sted ophøiet;
Han fri for Sorg og Kummer da
Til Jorden vendte Øiet;
Thi det sædvanlig var den Tid,
Hvor helst han pønsed' ret med Flid
Paa Menneskenes Lykke.

Fru Venus kom og gjorde nu
Opvartning hos sin Fader;
Hun vidste, at i slig en Hu
Han sig besnakke lader;
"Ak, raabte hun, min kjære Faer!
Hvad mon min Søn da syndet har,
At I saa slemt ham plager?"

"Han til sit Rom, det seer jeg jo,
Skal komme ingenlunde,
Skjøndt I ham loved' paa Jer Tro
Triregnum der at grunde;
Mens I her sidder ganske kold,
Jer Hustru med sit Avindskjold
Min stakkels Dreng forfølger."

*) Tres littore cervos Prospicit errantes etc. L. 1 v. 184 seq.

Den gamle grinte som en Buk
Og klapped' hendes Kinder:
"Du spare kan hvert Hjertesuk,
Din Yndling Rom nok finder;
Hvis han ei bliver Grandpapa
Til Curia, Daturia *),
Du kalde mig en Lømmel."

Saa kommer Romulus, ham skal
En grum Ulvinde patte,
Derfor han snart tit Røverkald
En mægtig Lyst vil fatte;
En Karl han bliver for sin Hat,
Som vinder hele Verden brat,
Og Romerne den giver.

Et Rige siden vil opstaae,
Hvor man ei seer en Qvinde;
Men at det ei kan let forgaae,
Det alle Folk vil finde,
Ja, hvad som fast utroligt er,
Det vil, som Himlens Stjernehær,
Med Tiden sig formere.

Men dette stolte Rige er
Af Herskelyst bedaaret;
En Romer blev, det veed Enhver,
Til Hersker født og kaaret;
At holde Verden i sin Haand
Og føre den i Ledebaand,
Parbleu! Det ei er ilde!

Den, som skal bære Romas Spir
Vil Verden dygtig knibe;
Hver Drot, Andægtighedens Zir,
Vil lyde fromt hans Pibe;
Han Penge faaer i Skjæppemaal,
Og Riger vil med Bifaldsskraal
Hans blanke Støvler kysse.

Han mægte vil med høire Haand
At gjøre Underværker,
At lægge Tyrkekram i Baand
Og tæmme selv Berserker;

*) Paveligt Collegium. Det har sit Navn af Præstekalds Bortgivelse.

Han dele skal den halve Jord
I Øst og Syd, i Vest og Nord,
Lig gravenstener Æble.

Paa Knæ ham Folkeslægter vil
Som deres Guddom ære,
Den, som ei villig er dertil,
Med Ild han vil det lære;
Hans Hat vel større er end min,
Men dog hans Torden alt for fin,
At meget den kan skade.

En Anden og med Tiden skal
En Pebling procreere,
Som efter Mars, vor Feldtmarschal,
Et Navn vil acqvirere *).
Vel laer Virgil mig alt det spaae,
Men ubetinget Tro man maa
Til Praleren ei sætte.

Da Verden eengang vant nu er
Af Rom at dependere,
Saalænge man har Fodkys kjær,
Den Stat vil høit florere;
Thi Herskesyge har sin Rod
I hver en ægte Romers Blod,
Det læser jeg i Stjerner.

Det, som i Dag din Søn er hændt,
Ei meer vil arrivere;
Til Africa han har sig vendt
Sig der at divertere;
Flyv hurtig til Carthago hen,
Og anbefal, Mercur! min Ven
Hos Landets Regentinde!"

*) Regina Sacerdos — partu dabit — prolem. L. I 273 seq.

Mere om Greens Luftfart til Hest.

(Sluttet, see forrige Nr.)

Greens egen, i Bladet Sun optagne Beretning lyder saaledes: "Da Atmosphæren var fuldkommen klar, den 29de Juli, om Aftenen Kl. 6½, besluttede jeg at fæste min Hest til sit Apparat, og at berede mig til Opreisen. Til den Ende blev Siden aabnet paa den Kurv, hvori den skulde staae, og den selv bragt ud af sin Stald; Trængselen af den store Menneskemasse syntes at være den imod, og den vilde derfor gjerne unddrage sig samme i sit nye Huus. Imod et Par fremmede Herrer, som vilde ordne noget af hans Pynt, der var kommet i Ulave, viste han sig meget urolig, og han taalte det kun af mig, ligesom han ogsaa venlig slikkede mine Hænder, imedens hans Fødder bleve bundne og andre Forberedelser gjordes. Saddelen blev gjort fast til Baandet, ved hvilket ogsaa mit Anker, en Pose med Bønner og omtrent 250 Pund Ballast, fordeelt i 11 Punge, bleve ophængte. Da alting var færdigt, strax efter Klokken Syv, befalede jeg at løse det sidste Toug, og nu stege vi, under Bifaldsklap af den største Mængde Tilskuere, jeg nogensinde har seet samlet, langsomt og perpendiculairt iveiret. Da Ballonen var løsladt styrtede min Reisekamerat et Par Gange forover og bagover, og blev øiensynlig forskrækket ved det Jubelskrig, som jeg endnu hørte tydelig, førend jeg havde passeret Themsen; snart fik han dog sin sædvanlige Fatning igjen, og spiste nu nogle Bønner, som jeg rakte ham med Haanden, idet jeg lænede mig over hans Hals. For at være beredt til at lande, udhængte jeg derefter mit Anker og steg af, for at ordne nogen Ballast, men da min Tyngde bragte Kurven ud af Ligevægt, og min lille Paradeur blev urolig derover, saa indtog jeg atter mit Sæde og naaede en Høide af noget over en Miil, efterat jeg havde udkastet noget Ballast. I denne Høide faldt en ganske fiin Snee, som, ved Solens Reflex ovenfra og ved Skyernes Gjenskin nedenfra, havde en Sølvstøvkurs Udseende. Da jeg dalede lidt, syntes Sneen at have forvandlet sig til Regn, og da

jeg sank dybere, mærkede jeg hverken det Ene eller Andet, et Tilfælde, som allerede ofte har mødt mig. Under disse forskjellige Bevægelser blev min Hest fuldkommen huusvant og fortærede alle de Bønner, som vare i Pungen. Efterat jeg havde opholdt mig en halv Time i Luften, traf jeg mine Forberedelser til Nedfarten, hvilken jeg ogsaa iværksatte i fuldkommen rolig Luft, med ringe Umag og uden nogen Skade for mig selv eller min Hest, i en Kløvermark i det Kentske. Saasnart min Reisekamerat var kommen i Frihed, vederqvægede han sig af ganske Hjerte ved Kløveret, og spiste deraf med en Appetit, hvorpaa man ikke kunde mærke, at han i Luften havde spiist over tre Potter Bønner. Min første Bestræbelse var, at finde Nogen, til hvem jeg kunde betroe min Hest, og lykkeligviis var der iblandt dem, som først ilede mig til Hjælp, en Hr. Lister, hvem jeg allerede i London havde havt den Ære at kjende, og som ved sin venskabelige Omhu skaffede mig en Plads for min Pony i en Stald hos en af sine Venner i Beckenham. Den Vægt, jeg havde med mig ved denne Leilighed, var følgende:

Ballonen med Tilbehør, saasom: Anker, Kurv, Touge, Ballast, o. s. v.	508 Pund.
Hestens Vægt	250 —
Min egen Vægt	148 —
Tilsammen	906 Pund.

Da jeg ved min Nedstigen kun havde tabt forholdsmæssig lidet Gas, besluttede jeg, at gjemme Resten om Natten, og næste Morgen at foretage en ny Luftreise med Hr. Hemming, Professor i Chemie, eller at overdrage dette til min Søn, som jeg ventede med Vognen til Ballonen. Hr. Hemming havde nylig steget op med mig fra Stratford, men kunde, formedelst det slette Veir, ikke anstille de Forsøg, han saa gjerne havde ønsket. Ei heller denne Gang blev det ham muligt, fordi det, næsten hele Onsdag, blæste saa stærkt fra Vesten, at Ballonen, inden faa Minuter, vilde have drevet imod Nord. Om Aftenen blev Veiret roligere, men Ballonen havde nu mistet saameget Gas, at den ikke havde Stigekraft nok for to Personer, men da Lands-

byens Beboere havde gjort sikker Regning paa at see en Luftreise, saa besteg jeg Kurven alene, henimod Klokken Fem, og hævede mig omtrent en Miil i Høiden. Efter en halv Times Forløb dalede jeg velbeholden ned paa Bromley-common, 5 Mile fra det Sted, hvorfra jeg var stegen op. Ballonen, Kurven o. s. v. blev paalæsset og spederet til London, hvor min forrige Reisekamerat, som den hele Dag havde været besøgt af flere Hundrede Personer, indtraf iaftes og gik frisk og munter til sit gamle Qvarteer. Dette er nok den første levende Hest, som nogensinde har gjort en Reise i de luftige Regioner.

N. M. 252.

Constantinopel.

(Fortsat, see Nummer 77.)

Seraiets Bibliotheker, der ere utilgængelige for Fremmede og Indenbyes, indeholde, som man forsikkrer, kostbare Manuscripter fra den græske Oldtid, som f. Ex. hele den sicilianske Diodors Værk, og andre af lige Vigtighed for Videnskaberne. Da de bleve grundede af Mohamed den Anden, saa er det ikke usandsynligt, at der i samme findes græske Manuscripter, eftersom det er byzantiniske Udvandrere fra hiin Epoke, som vi for største Delen skylde Takken for den gamle Litteratur. Den lærde Verden er maaskee kommet til det Tidspunkt, igjen at erholde kostbare Fragmenter fra Grækerne og Romerne. Naar den russiske Expedition endelig skulde naae til Constantinopel saa maae den russiske Kejser fremfor alt sørge for at Baskirerne og Kosakkerne ikke tilintetgjøre disse lærde Skatte.

Tyrkiets Literatur er for inderlig forbundet med Cultus til at Østerlænderne med Ligegyldighed skulde kunne see den underkastet et Forhold, der maatte have sin Oprindelse fra det Vantroende. Et tyrkisk Bogtrykkeri, som Ibrahim Efendi ved sin Tilbagekomst fra Paris medførte, blev strax anseet som en Kirkeskandal. Afskriverne begyndte Oprør, som Ulema'erne nærede;

der paafulgte en Opstand, i hvilken Sultanen nær havde tilsat Livet. Imidlertid har der været Øjevidner, der tilskriver denne Opstand en anden Aarsag.

Alt er for øvrigt, som forhen sagt, blandet med Religionen. Lovkyndighed, Underviisning, Existents, Intelligents. — Alt er omfattet i Theokratiets Nat. Her kan man sige, Gud er overalt. Gaaer man i Krig, bliver en Arv deelt, vil man smause, eller betræder man Brudekammeret — ved Alt bliver Allah anraabt om Bistand. Delingen af en Arv bliver bestemt ved Koranen; i Mangel af Anordningernes Bestemmelser bliver Sunna eller den mundtlige Lov taget til Raads, og naar det er saa nyt, at det ikke er bleven forudseet af fire høiagtede Commentarer Hanifah, Maleck, Schafei og Hambak, saa raadspørger man Canu-Nameh eller Fyrstens Villie, der repræsenterer Gud paa Jorden. Denne Vice-Gud er dog ikke altid ganske retfærdig, thi ved hans Thronbestigelse skaffer han sædvanlig sine Brødre afvejen med Silke-Strikken; thi det er Seraiets Politik, at Sultanens Sikkerhed kun kan befæstes ved Aflivelsen eller i det mindste Indspærrelsen af hans Brødre. Det lange Fangenskab, i hvilket man holder Prindserne af den keiserlige Familie, er Aarsag til, at de, naar de erholde Regjeringen, da ere aldeles ukyndige i Politiken og Administrationen, og at Eunucherne, som have opdraget dem, blive ved deres Myndlinges Thronbestigelse vigtige Personer, der raade over Paschalikerne og erholde de første Poster i Sø- og Land-Etatens Tjeneste, efter Vilkaarlighed, Lune og Salg. Saadanne Omstændigheder maa man tilskrive Uvidenheden og Mangelen paa Kundskaber, som man finder hos den største Deel af den høje Ports vigtigste Embedsmænd, uagtet Constantinopel ikke har Mangel paa Midler til at erhverve Kundskaber.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Et ypperligt Bidrag til Forsørgelse for trængende Familier gives i de smaa Havelo-

lonier, som ved næsten alle Kjøbstæder i Hertugdømmene Schleswig og Holsteen, og ved nogle i Danmark ere bragte istand; en Følge af Hans højfyrstelige Durchlauchtighed Statholderen, Landgreve Carl af Hessens ædle Ridderhed. I fire Landsbyer under Herskabet Völckershausen blev i Aaret 1805 begyndt med Udførelsen af den Plan, at forskaffe fattige Familier et Underholdningsmiddel i at opdyrke noget Land, der ingen egentlig Værd havde. Paa nogle Aar blev et forhen ødeliggende Landstrøg bragt til at afgive Overflødighed af de skjønneste Mark- og Havefrugter, og Hans Durchlauchtighed Landgreven fandt Erfaringen at anbefale til lige Foranstaltning for Anvendelsen af noget forhen udyrket Land ved Staden Schleswig, ved sammes Uddeling til fattige Familier, ligesom og siden at see Indretningen udstrakt til samtlige Stæder i Hertugdømmene. Efter Forestilling til Hans Majestæt Kongen behagede det Allerhøjstsamme at give Justitsraad og Landkommissair Otte, Befaling til, ved at bereise Hertugdømmene, at udsøge med Øvrigheden paa hvert Sted de meest passende Landstykker til saadanne smaa Havekolonier for uformuende Familier, hvilken Rejse i Aaret 1822 blev udført. Med Undtagelse af Garding i Hertugdømmet Schleswig, og Kiel, Lütjenburg og Wilster i Holsteen, for hvilke Stæder dette Bidrag til Fattigforsørgelse ikke fandtes anvendeligt, ligeledes af Ærøeskøping, hvor Indretningen allerede forud var bragt istand, var i alt ved 20 Stæder (Staden Schleswig medregnet) udlagt, for 364 trængende Familier, 36. Td. Land (hver af 260 Qvadratroder) til Dyrkning af Haveurter. Paa Communernes Regning er Indhegning af Jordstykkerne, og disses første Forberedelse ved Giødning ꝛc. bleven besørget. Parcellerne ere tildeelte de trængende Familier paa kortere eller længere Tid, dog altid paa flere Aar, stundum endog paa Livstid, og under forskjellige Vilkaar; nogle uden al Afgift for Communen enten for hele Tiden eller i de første Aar, andre imod en moderat aarlig Afgift, der atter sædvanligen for de første Aar bestemtes ringere end for de følgende. For offentlige Afgifter bleve Parcellisterne overalt fritagne.

Parcellerne ere allene bestemte til Dyrkning af alle Slags Havesager og Kartofler, dog blev Hør- og Hamp-Avl ogsaa paa nogle Steder indført; men al Kornavl aldeles forment Parcellisterne. Paa flere Steder ere passende Regulativer forfattede for Dyrkningen, og Parcellisternes Forhold mod Kommunen og hinanden indbyrdes.

Man havde den fyldestgjørende Erfaring, at de Familier, hvem Haveparceller vare tildelte, ikke allene have paa en let og med ubetydelig Bekostning forbunden Maade, skaffet sig selv de fornødne Havevæxter til Hjelp til deres Underhold, men og paa mange Steder ved Afsætning til Kjøbstædernes Beboere erhværvet sig en aarlig Penge-Indtægt; at Indretningen har bidraget til at vække Arbejdslyst hos Børnene, afholdt Familiefædre, hvis ringe Næringsbrug levnede dem mange Fritimer, fra Ledíggang, og udbredt Dyrkningen af nyttige Havevæxter.

Under 4 Marts 1826 udgik fra det kongelige danske Cancellie et Cirkulaire til samtlige Direktioner i Danmark for Kjøbstædernes Fattigvæsen, hvorved Underretning blev givet om disse Havekoloniers Stiftelse og havte godd Fremgang i Hertugdømmene; med Opfordring til at see lignende Indretninger indførte ved Kjøbstæderne her i Riget, hvor ikke de lokale Forhold maatte tale derimod; samt at indberette inden Udløbet af to Aar, (altsaa inden 4 Marts 1828), hvad Fremgang Direktionens Bestræbelser har havt, samt, hvis Hindringer i Anlæggenes Indretning og Fremme skulde møde, da give Underretning om, hvori disse bestaae, og om Vanskelighederne ved at kunne faae dem hævede. (See Coll. Tid. 1826 Nr. 12 S. 166-171. cf. Dagen 1823 Nr. 260.)

Anmelderen mindes ikke at have læst flere trykte Beretninger om de i Danmark anlagte Have-Colonier ved Kjøbstæderne, ifølge foreslaaende Opfordring, end følgende, som nylig læstes i Thistedsavis: "I Følge Regjeringens Indbydelse, blev i Aaret 1826 anlagt paa Nyekjøbings-Øen en Have-Colonie, bestaaende af 4 til hinanden grændsende Haver, enhver af 3 til 4 Skpr. Lands Stør-

relse. Anmelderen, som ved Anlæggets Begyndelse tog disse Haver i Øjesyn, tvivlede om et heldigt Udfald, da Grunden bestod af Hvid-Strandsand og smaae Stene med Indblanding af Heede-Muld; desuden var Jorden udtørret ved flere Aars Drivt og stærk bevoxet med Qvæk-Græs. Imidlertid har Anmelderen atter for nylig med sand Fornøjelse taget disse Have-Anlæg i Øjesyn, og med Forundring seet det hele Anlæg ikke alene indgrøftet og tildeels beplantet med levende Hegn, som dog trænger til Forbedring; men paa det herligste bevoxet med alle Slags Kjøkken-Urter, hvoraf et Hvidkaals-Hoved, som den 10de i denne Maaned blev sendt Amtmanden til Forræring, vejede 16 Pund. Desuden ere Anlæggene behandlede med megen Smag, Qvartererne indbefattede med Rabatter og beplantede med Blomster. De 4 fattige Familier, som i disse Beskjæftigelser nu finde deres Glæde og Udkomme, maae føle en sand Taknemmelighed mod Byens Øvrighed, som først foranstaltede disse nyttige Anlæg, og siden velvilligen understøttede Colonisterne med Raad og Daad."

Blandede Efterretninger.

Fra Berlin skrives under 18 Sept., at der allerede til den store Forsamling af Naturforskere og Læger vare ankomne over 150 Fremmede, og at der stedse ankom flere. Allerede i mere end 8 Dage har der været ved Postvæsenet flere Lejetjenere ansatte, for at modtage de paa de forskjellige Dagens Tider med Ilposterne fra alle Kanter ankomne. Ogsaa for dem, der ikke komme med nogen af Posterne, mangle ikke ved Indkjørselsportene de for dem tjenlige Underretninger. I Universitetsbygningens Senatssal ere paa bestemte Tider af Dagen DHrr. Baron A. v. Humboldt og Dr. Lichtenstein tilstede til Modtagelse af de ankommende Medlemmer af Forsamlingen, og disse finde der iblandt andre Ting en Fortegnelse over 200 disponible Privat-Værelser. De statutmæssige Forsamlinger begynde i Dag i Synge-Akademiets store Sal.

Hr. v. Humboldt vil aabne dette første Møde ved en Tale. Om Aftenen ville de Fremmede bivaane en Fest, som Hr. v. Humboldt har foranstaltet for dem i Skuespilhusets Concertsal, og hvortil de højeste og høje Stats-Embedsmænd ere indbudne. For saa meget som muligt at forskaffe en større Deel af Publicum Lejlighed til at kunne bivaane Forelæsningerne, have DHrr. Formænd for Forsamlingen truffet den Indretning, at nogle hundrede Adgangskort dagligen uddeles, og at disse gives forskjellige Personer for hver Dag. De Fremmede havde i Begyndelsen samlet sig i en sluttet Cirkel i Café royal "unter den Linden," men nu er et samlet Middagstaffel ordnet for dem i det nye Exercerhuus, som just er bleven færdigt.

I Anledning af det indsendte Spørgsmaal i Nr. 76 S. 1216 om Greve Bothwel, denne i Dronning Elisabeths Historie bekjendte Mand, som paa sin Flugt fra Skotland blev af et dansk Krigsskib optaget og bragt til Norge, bemærkes, at endeel Oplysninger ham vedkommende findes i nogle Dokumenter i Marie Stuarts Historie af Bergenhammer, Kbhvn. 1803 S. 314 o. f.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 September 1828.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 214		
Species 211		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $13\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Spedciessedler pr. 100 Specier	154	$154\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	$52\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	$86\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	82	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$109\frac{1}{4}$	$109\frac{1}{2}$ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	100 Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$106\frac{1}{2}$	107 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$95\frac{1}{2}$	96 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 79.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 30 September 1828.

Koranen.

Der gives ingen middelmaadig Roman, intet saa jammerligt Product, at det jo i vort Europa læses hyppigere end Koranen, eller rettere Qoranen, som de nøiagtige Orientalister skrive; og alligevel gives der ingen Bog paa Jorden, der har havt en mægtigere og mere umiddelbar Indflydelse. Den behersker over Halvparten af det gamle Fastland; næsten det hele Østerland og en stor Deel af Afrika erkjende ingen anden geistlig og civil Autoritet. Saavel Lovbog som Digt og Ritual, er Koranen det Baand, som forener de meest adspredte Folkeslag; den bringer en vis politisk Eenhed iblandt alle disse barbariske Troende, Persere, Hinduer, Beduiner, hvilke indsluttes af de to Vendekredse; af saa mange Folkestammer har den dannet en fanatisk Corporation, paa hvilken, i Korstogenes Tider, alle Anstrængelser af det, imod den sammensvorne og ved Religionens mægtige Kraft fremdrevne Europa have strandet. I vore Dage trues Islamismen med et nyt Forsøg af dette Slags: nu er det Civilisationens Korstog. Skal nu det nittende Aarhundredes Europa være lykkeligere end Middelalderens i at styrte disse dumme, vilde og uvidende mahomedanske Kæmper, hvis Sjæl og Livsprincip er Koranen? Pruth og Donau ere overskredne. Upaatvivlelig have Navnene Nicolaus, Codrington, Rigny o. s. v. endnu ikke en saa poetisk Klang som Gotfred af Bouillon, Richard Løvehjerte, Philip August; men finder Oplysningens Korstog de samme Hindringer som Christendommens, saa vil en ny og ligestor Hæder fremstige af denne Kamp imellem to Systemer, hvoraf det ene er bygget paa Kundskab, det andet paa Fanatisme — af denne Strid imellem Occidenten og Orienten. — Hvori bestaaer da nu Tryllekraften hos denne Bog, som gjør de 6 Millioner Muselmænd til en Jernvold paa Grændsen af det ottomaniske Rige, for at tilbagedrive de Myriader af Hyperboreer, som overskride Pruth? Hvorpaa grunder sig denne Bogs Magt, hvorved den giver Slaver, der nylig vare indfoldede i Paschalikerne, Hengivelse og Heroisme; som i Krigens Vægtskaal lægger stupide Asiater imod Europæer, der ere stærke ved alle Kunstens Combinationer og Strategiens materielle Fordele? Denne Bog er os meget lidt bekjendt, og vist er det, at vi, som ere vante til Regelmæssighed, til Sammenhæng i Tankerne, ikke kunne finde os i dette forvirrede Chaos af overspændt Indbildningskraft, kæmpemæssige Fictioner og Børnerier, høitklingende og dog tomme Sententser, modsigende Lærdomme og løgnagtige Prophetier. Methodiske Børn af et gjennemtænkt System, modnede ved Studium, vænnede til at vandre med Fornuftens Lys, kunne vi aldrig vorde hjemme i dette Skrivt, som kun kan sætte saadanne Mennesker i Bevægelse, der ere Slaver af deres Sandser, Afrikaner, Asia-

ter, hos hvilke en brændende Temperatur fylder Indbildningskraften med den climatiske Ilds hele Varme. Hvilken Forskjel imellem vor borgerlige Lovbog og Alkoranen! Hvilken Ulighed imellem det ene og det andet Corpus juris! I vort: den alvorlige Viisdom, der vilde ansee den ringeste Prydelse som en Tilsætning, der ikke kunde fordrages med Øvrighedens Værdighed; i hiint derimod: en sprudlende Indbildningskraft, som dypper Lovbestemmelser i et Hav af Fictioner, poetiske Løgne og sandselige Pirremidler. Vor borgerlige Lovbog er et Mesterstykke af Fornuft og Viisdom; Koranen, en lovgivende Hymne, fuld af glimrende Billeder og Digtninger. Som poetisk Værk er Koranen et Mesterstykke; dens ligeformede og heelt igjennemførte Fuldendelse, dens fortsatte Vellyd vilde alene være nok til at overbevise de Troende om dens guddommelige Oprindelse. Denne Overlegenhed i Compositionen er, efter deres Mening, et større Underværk end en Døds Gjenopstandelse.

Koranen er inddeelt i 114 Capitler eller Suras; Dictionen er bragt i Vers af ulige Længde, efter det hebraiske System; ofte ende de sig med en Accumulation af Riim, en Toneklang, som uden Tvivl er behagelig for arabiske Øren; undertiden bliver Meningen pludselig afbrudt af en Sentents, som ikke staaer i nogen Sammenhæng med det, som følger eller gaaer foran. Ethvert Capitel er betegnet med en Titel, som ikke staaer i Forbindelse med dets Indhold, f. Ex. Koen, Menneskene, Adam. Undertiden er det det første Ord i Capitlet, undertiden Et, som findes langt nede deri, uden at man kan gjætte, hvad der har tilvendt det den Ære, at tjene til Titel. Foran alle Capitler, naar man undtager det niende, findes de tre mystiske Bogstaver: A. G. M. Ulemaerne og Orientens øvrige Grublere have anstillet store Undersøgelser over Betydningen af disse tre alphabetiske Hieroglypher. Den fornuftigste synes den, som deri opdager Begyndelsesbogstaverne til Allah, Gabriel og Mahomed, for at betegne Ophavet eller Forfatteren, Overbringeren og Den, til hvem Bogen er stilet. Bismilah er den nødvendige Indledning til alle Capitler, det er en Troesbekjendelse eller et Tegn, ligesom Korsets Tegn hos de Christne. Dersom Mahomed, som en streng og methodisk Logiker, lig d'Alembert eller Diderot, havde stiret et fornuftigt Utopien eller Slaraffenland; dersom han havde sat Abstractioner istedetfor Fictioner; dersom han af Philosophiens høiere Sphære havde udviklet ligesaa metaphysiske og tørre Institutioner, som Theophilanthropien, saa er det meget usandsynligt, at Araberne vilde have begrebet denne philosophiske Idealisme; de havde sikkert ikke, under Mahomeds Fahner, ladet sig dræbe for en Bog, som ikke stemmede med deres Sandser, ikke satte deres Lidenskaber i Bevægelse, og som ikke dybt i Hjertet havde bragt enhver Fibre til Exaltation og Heroisme. Mahomed opmuntrede Proselytismen ved at skildre et henrykkende Paradis, til hvis Forskjønnelse han udtømmede alle Orientens eiendommelige og til hans Hensigt svarende Digte. Alt, hvad der kunde pirre hans Medborgeres udannede, materielle Sjæle, alle sandselige Nydelser, lovede Propheten dem, naar de kun vare Rettroende, men handlende Troende, d. e., sloges og opofrede sig for hans Dogmers Evangelisation. Skjønne Houris, prægtigt broderede Klæder, rigtprydede Heste, en Mængde Slaver, for at betjene de Udvalgte efter mindste Vink, udsøgte Retter, forfriskende Drikke, Træet Tuba, af hvis Skygge en Hest i fuld Gallop ikke kunde komme bort i kortere Tid end hundrede Aar, og hvis Sølvblade lade høre en himmelsk Musik ved Zephyrens Pust; denne Cathar, denne Camsin og øvrige Kilder, som, paa en Seng af Guld og kostbare Stene, udstrømme Bølger af Honning, Mælk, Moschus og Viin; dette himmelske Serail af Møer med sorte Øine og den Tryllekraft, hvert Øieblik at fornye himmelske Nydelser — alt dette er kun en svag Skildring af de Tillokkelser, ved hvilke han vandt Araberne for sin Lære, men det er fremført saa usammenhængende og uovereensstemmende, at man ikke kan forklare det uden med Landets poetiske Aand. Anecdoten om Labid Ben Rabia er bekjendt nok, og man kan antage, at Alt, hvad der fornøier os i dette underlige Mesterværk, svarede til Sæderne, som

vare gængse i Mahomeds Aarhundrede og den, imellem Have og Sandørkener indsluttede, isolerede, arabiske Halvøe.

Literaturen maa vel være Udtrykket af den selskabelige Forening, siden hele Arabien bifalder denne fædrelandske Skabning, denne Composition, hvori det Episke, Mystiske, Didactiske, Beskrivende smelter sammen med Love, kanoniske Statuter og diætiske Forskrifter. Vil man have en Prøve paa den poetiske Lovgivers Skrivemaade? Han beklager sig over, at de Vantroe forlange Underværker af ham, til Tegn paa Guddommen og hans Sendelse. "Her er Herrens Svar," siger han. "Jeg har kun sendt Dig for at præke og ikke for at gjøre Mirakler: enhver Nation har havt sin Lovgiver, Gud veed hvad enhver Qvinde bærer i sit Skjød, han veed hvor langt hun endnu er borte fra sit Maal og Tallet paa hendes Smaa." Intet er besynderligere end Slutningen af denne Paragraph: det er et pludseligt Spring til Qvindens Skjød, som paa engang leder bort fra Miraklerne. Iøvrigt forekommer det os temmelig upassende, at Apostelen drager Allah med ind i Legen, for at jevne hans huuslige Anliggender og bilægge Trætterne med hans Kone. Alkoranen indeholder skrækkelige Trudsler imod Prophetens trættekjære Koner; Gjenstanden er ogsaa vigtig, der handles om deres paatrængende Fordringer paa nye Klæder. Disse Huusholdnings-Details, disse naive Udgydelser, al denne Snak, som Polygamisten forelægger Publikum, have bragt nogle til at troe, at Mahomed meente det ærligt med sin Reformation; Andre have anseet ham som en listig Bedrager, der stod over sit Aarhundredes Vildfarelser og kun af Egennytte vilde grunde et krigersk Theocratie. Man kunde fatte Mistanke om, at Propheten i Stilhed loe ad sine grove Løgne, efterdi han forbød sin Sect at studere, saasom han vel vidste, at i det Øieblik, da Kundskaber bleve udbredte, maatte Islamismen synke ned til de lavere Classer, og omsider ganske forsvinde. Lad en Mahomed enten have været en fuldkommen Hykler eller en from Enthusiast, saa skaffede dog to Ting Fremgang for hans Troe. Disse to Fundamental-Grundsætninger ere: Oplysningens Proscription og Islamismens Overeensstemmelse med Climatet. Hvad den Første angaaer, saa er Propheten bleven saa punkteligen adlydet, Muselmændene ere saa stationaire, at den store Hobs Fornuft ikke er kommen et Skridt videre i det nittende Aarhundrede, end i Hegiras første Tider. Betræffende den Anden, saa er hans yppige, til Livets materielle Følelser knyttede Religion, med denne phantasmagoriske Udsigt til Glæder i den anden Verden, saa skikket til at vække og at smigre Indbildningskraften under dette glødende Himmelstrøg, at Propheten fuldkommen har begrebet og virkeliggjort Solens Lovgivning. Hvor hurtig har den ogsaa naturaliseret sig i de varme Climater! Lig en mægtig Strøm seer man den at udbrede sig parallel med Krebsens Dyrekreds, fra Fetz og Marocco indtil Canton. Den endnu unge og kraftfulde Christianisme, som indbefattede Afrikas, Syriens og Lilleasiens Bredder af Middelhavet; Zoroaster-Børnenes gamle Ilddyrkelse; Bramismens og Budhaismens Institutioner i Hindostan; Confutzius's vise og fredelige Moral i China, alt dette kunde ikke modstaae Islamismens rivende Strøm eller idetmindste ikke ganske triumphere over denne nye Cultus, der erobrende drog igjennem, saa at sige, sine egne Provindser, hvilke Jordklodens Bue nærmest udsatte for Solens Straaler og hvor disse opflammede de Lyster og Ønsker, som Koranen hjemlede. Overskrider Mahomedismen derimod Bredden af denne Grændselinie, hvor Heden neutraliserer Tankerne til Fordeel for Indbildningskraften, saa taber den ogsaa sin hele Intensitet; i samme Forhold, som den trænger frem til de tempererede Zoner, er den øiensynlig ikke længer paa sit rette Sted; det er vanskeligt for den at fatte Rod; dens Skikke blive besværlige, ja endog umulige. Hvorledes skal Muselmanden foretage sig fem Tvætninger daglig ved Donaus Bred og i Thracien, disse iiskulde Regioner? Hvorledes kan han undvære Vinen i Lande, hvor Mavens Dovenskab kræver det Spiritueuses virksomme Hjelp? Hvorledes skulde Tyrkerne, dersom de vare Tydsklands Naboer, hvor Mennesket, drevet af physisk Appetit, spiser meget, kunne faste fra den

ene Nat til den anden i Ramadan Maaned? Forkastet maa derfor Islamismen blive under Æqvator-Parallelerne, forsmaaet paa Jordens yderste Høider, imellem Vendekredsene. Socrates's Fædreland, Lilleasien, hvor Homers Fjed gienlyde endnu, maae giengives Oplysningen og Videnskaberne. Det vil være Maalet for Civilisationens Korstog imod Mahomedismens moralske Stilstand. Politikens Betænkelighed vil vige for statistiske Betragtninger og Taknemmelighedens Fordringer, det oplyste Europas almindelige Stemme, og Grækenland, Civilisationens Vugge, vil blive unddraget Islamismen, dens Skikke og Indretninger.

(N. M.).

Constantinopel.

(Sluttet.)

Man vil, ved at erfare alle hine Prøver paa keiserlig Rundhed til Bedste for Videnskaberne og Underviisningen spørge, hvorledes Tyrkerne, med alle disse litterariske Anstalter, dog kunne være blevne saa meget tilbage; hvorfor, i den asiatiske og den christelige Verden, den europæiske og musselmandske Litteratur ikke have holdt lige Skridt til menneskelig Fuldkommenhed? De kunde ikke holde Skridt, eller naae et lige Maal, formedelst Uligheden i begge de selskabelige Ordener. Asien er uagtet grændsende til det civiliserede Europa, uagtet de Constantinopel omflydende Have, der lette Muligheden af hurtigere Forbindelser med de fleste af vore Hovedstæder, dog i sin litterariske Civilisation himmelvidt forskjelligt fra Europa. Den Foragt, som Tyrkerne have for alle Vantroendes Skrifter, vor Uvillie imod alle orientalske Værker (?), som ere fulde af Hyperboler, — have bestandig været i Vejen for de alvorligste Forbindelser mellem de europæiske og mohammedanske Lærde; desuden er, trods Nærheden, den litterariske Aand i Constantinopel saa forskjellig fra den i London og Paris, som nogensinde den i Pekin kan være det. Opdraget af Latinerne er det paa Undervisning rige Europa dannet til

denne classiske Skole. Formen af vore Ideer, deres Characteer, vort System i Logiken, Digtekunsten, Litteraturen — Alt er saa temmelig latinsk, Alt udrinder fra denne Hovedkilde. Tyrkerne ere Børn af et andet System; deres classiske Sprog er det arabiske; det er det, som de fra Barndommen lære; dette Sprogs litteraire Mønstre er det, som de studere. Efter denne orientalske Model danne de deres Ideer, deres svulstige Indbildningskraft. Alt hvad der characteriserer den arabiske, fra den latinske saa forskjellige, Genius, indvirker paa den tyrkiske Opdragelse. Herfra den saa stærkt prægede Adskillelseslinie. Af denne Forskjellighed i Principperne følger naturlig Resultatet. De to Stamsprogs Genius frembringer de to selskabelige Ordeners forskjellig-artede Dannelse. Det Positive, den mathematiske Nøiagtighed hersker i vore Videnskaber; den concentrerede Tanke forfølger forskende dens Maal lige til Grunden. Herfra vore Opfindelser, vore Fremskridt i Industriens Kunster, i de abstracte og speculative Videnskaber. Hos Østerlænderne er det ganske anderledes! Exaltation, Indbildningskraft, overfladiske Anskuelser, megen udvortes Glands, religiøs Pietet blandet i Alt, i Krige, i Fornøielser, i Videnskaber, i den hele Existents — det er heri Forskjellen ligger. Deres Aand udgrunder intet. Et blindt og overtroisk Mod i Kamp, kun lidet virkende imod vor Strategiks Combinationer og grundet paa Tanker af Koranen; megen Glands i Compositioner uden Dybde, en ganske religiøs Polemik fuld af Spidsfindigheder, dette er de højeste Punkter for de Troende. Man indseer at, jo mere Fremskridt begge disse Systemer gjøre, des større blive deres Afvigelser fra hinanden og at de, ligesom fra hinanden udgaaende Grene, bortfjerne sig fra hinanden mere og mere, ligesom de fremvoxe. Nu ere begge disse Systemer komne i Sammenstød med hinanden, og paa Donaus Bredder ere disse to moralske Verdener komne i Haandgemæng: Hvo vil drage derfra med Seiren? Russerne, Arvingerne af Krigskunsten i Europa; Russerne, oplærte i de militaire Combinationers Finheder ved Krigen mod Napoleon, ville gjøre deres strategiske Videnskabers samtlige

Fordele gjeldende. Tyrkerne, exalterede ved deres Cultur, Helte i Islamismens Navn, stolte i deres bittre Foragt mod Giaurerne, medbringe i Kampen en martialsk Stemning, og en Ubøjelighed i Grundsætningerne for det indre Oprindelige i deres offentlige og huuslige Liv, der kommer den romerske Borgeraand temmelig nær. For hvem vil Udfaldet vorde gunstigt? Det maa Enden af Feldttoget lære os.

(L. B. d. B. H. No. 321).

Indenlandske Efterretninger.

Folketallet paa Færøerne har tiltaget. Amtmanden over Færøerne har indgivet til Cancelliet Fortegnelse over Folkemængden ved Udgangen af Aaret 1827, hvorefter sammesteds befandtes:

af Mandkjøn . . .	3213	Personer
af Qvindekjøn . . .	3123	—
	I alt 6336	—

Deraf var 2208 under 15 Aar. I Thorshavn var Folketallet i alt 689 Personer. Amtmanden har meldt Cancelliet, at der ikke forhen har været indgivet fuldstændig Beretning om Folkemængden paa Færøerne, og at den Anførsel, som herom findes i forskjellige statistiske Skrifter (hvilke ?) er unøjagtig. Skulde han ikke have vidst, at der ere i Aarene 1769 og 1801 skeete Folketællinger, og at Resultaterne af den sidste ere meddeelte i Collegialtidenden 1804 S. 667 o. fl. Kan det tænkes at disse, som ere skeete efter en nøjagtig Plan for hele Staten, ere unøjagtige? (cfr. Thaarups stat. Udsigt S. 652 o fl. med Tabel 35). Efter hvilke Regler ere Hr. Amtmandens Opgivelser forfattede? og hvad Tiltroe kan de have i Henseende til en større Nøjagtighed end især hine af 1801? Da var Folketallet i alt 5265; altsaa paa de sidste 26 Aar, forudsat at Amtmandens Meddelelser have den Nøjagtighed, som man ikke kan tvivle om at jo Folketællingen af 1801 har, forøget med 1071 Mennesker.

Den af Selskabet: Konstforeningen foranstaltede Udstilling, som er bleven forøget med 11 Juelske Portraiter, blandt hvilke Tycho Rothes, (der er stukket i Kobber af O. Bagge), bliver fremdeles aabenstaaende til Mandagen den 6te October.

Af vore danske Lærde ved den store Forsamling i Berlin af Naturkyndige og Læger nævnes Hr. Professor Ørsted iblandt dem der har allerede holdt en Forelæsning i Møderne.

Antallet af de Candidater, som iaar ere anmeldte til examen artium er 201.

Aarhuus Av. Nr. 150 meddeler følgende Efterretning fra Falster: "I denne Tid har der været et Jubilæum, men som er holdet uden mindste Bram. Jubellæreren, den i Ord og Gjerning religiøse Provst Nyrup, høitideligholdt denne sin Festdag paa følgende Maade: Han gik til Alters med sin hele Familie, og Prædiken holdtes af hans ældste Søn, der tolkede Faderens Taknemmelighed mod Forsynets Velgjerninger. Det var al den Høitidelighed som fandt Sted. Men den erkjendtlige Menighed bad til Gud om at beholde endnu længe sin fromme Lærer."

Horsens, den 13de Septbr. Efter afholdt offentlig Examen i den herværende lærde Skole, dimitteredes iaar tre Candidater til Universitetet. — Ikke saa faa af vor Byes Herrer og Damer havde i denne Tid faaet Leilighed til at see deres Original en copie, ved at lade sig portraitere af den talentfulde Maler Jørgensen fra Aarhuus, som, især heldig i at træffe, i sine Malerier veed at forene Kunst med Smag. Gid han overalt maatte finde den Velvillie, der her har lønnet hans Kunst.

Aarhuus. Herfra Cathedralskolen dimitteredes i Aar 9 Candidater til Universitetet.

Blandede Efterretninger.

Nyheder fra Australien.

I New-Syd-Wales gives der allerede 4 offentlige Blade. Det ældste er Sidney-Gazette, den officielle Regjerings-Tidende, er den eneste, som udkommer dagligen; den blev grundet 1803 og har i Hr. Hawa, en af Coloniens Indfødte, en meget duelig Redacteur. Ogsaa hans Fader var allerede meget anseet i Colonien. Herpaa fulgte Australia, begyndt 1825 og skreven af en brittisk, ved et engelsk Universitet opdragen og gradueret Retslærd, Dr. Robert Wardell. Ogsaa the Monitor blev grundet 1825; dens Udgiver er Mr. Edward Smith Hall. Begge disse sidste Tidender ere Oppositionsblade imod Regjeringen og føre et meget frit Sprog. Fordelen af begge de første Blade skal aarligen beløbe sig til 800 Pund Sterling. The Glenner blev først grundet 1827. I Van Diemens Land gives der tre offentlige Blade the Colonial-Times, oprettet 1816 og skreven af Hr. Bent, the Hobart Town Gazette, grundet 1825 og the Tasmanian, grundet 1827. Saaledes har Storbrittaniens yngste Colonie flere offentlige Blade, end Kongeriget Hannover, dets Beherskeres Arverige! Ogsaa et periodisk Qvartalskrift er annonceret; det skulde begynde i November forrige Aar, og føre den Titel: the Australian Magazine eller quarterly journal of theology, literature and science, udgiven af en Charles Pleydell Neale Wilton. Prisen var bestemt til 5 Shillings. — Med den japanesiske Litteratur vil man snart ogsaa blive nærmere bekjendt, da den engelske Missionair, Mr. Medhurst, i Batavia, har forskaffet sig Afbenyttelse af en heel Samling japanesiske Værker; iblandt disse ere ikke færre end 8 japanesiske Ordbøger. Ligeledes kan man, efter Calcutta-Tidenden, snart vente nærmere Kundskab om den tibetanske Literatur, da ved den Mission, som hvert femte Aar afgaaer til China, flere Lærde ere ansatte i dette Diemed.

Værdien af Indførselen i Van Diemens Land i Aaret 1826 beløb sig til 99,747 Pund Sterling, i Aaret 1825 derimod kun til 76,406 Pund, hvilket udgjør en Tilvært af 23,341 Pund. Udførselen beløb sig 1825 kun til 20,659 Pund og 1826 allerede til 44,498 Pund Sterling, altsaa 23,839 Pund eller det dobbelte mere.

Befolkningens Tilvært i Van Diemens Land beløb sig i det sidste Aar omtrent til 100 Sjæle. Med Militairet kunde man anslaae den hele Befolkning til 15 til 16,000 Mennesker.

De store Colonier i New-Syd-Wales gjøre bestandig store Fremskridt; men i denne Colonies Tidender af 3die August forrige Aar finder man følgende paafaldende Bekjendtgjørelse: "Da de Indfødte i Nærheden af Huntersfloden ere blevne yderst urolige, saa have mange Personer besluttet, at forgifte dem, og man har i dette Diemed forsynet sig med adskillige Portioner corrosivt Sublimat, som et passende Middel." Hvo havde skullet tænke at man i en engelsk Colonie alvorligen skulde have tænkt paa en saadan djævelsk Udvei? — Capitain Forster er nu i Begreb med, at tiltræde en Reise til den sydlige Halvkugle, for at udforske de sydlige Der og Continental-Lande og tragte saa langt som muligt frem til Sydpolen. Man vil nu have Haab om, at man snarere kan naae Sydpolen, end Nordpolen, da der paa mange Steder findes aabent Vand dybt ind. Der tænkes ogsaa allerede alvorligen paa en Colonie paa Nyseeland. (Polit. Journ. Aug.).

Christiania, den 14de September. — Det gode Veir synes at være forbi. Luften er kold og tyk, og det har regnet i flere Dage. Natten imellem den 12te og 13de var endog falden endeel Snee i Fjeldene her omkring.

— Ifølge Handelstidenden ankom det Bergenske Dampskib først Mandag Eftermiddag den 8de September til Arendal, istedetfor at man havde ventet det Søndag. Her i Byen har circuleret et Rygte, ifølge hvilket Dampskibet Oscar har, paa sin sidste Tour herfra, stødt paa ved Færder.

Maleren Choris, der har været Otto v. Kotzebues Rejsefælle, havde i Aaret 1827 be-

vet sig fra Frankrig over Cuba og Ny-Orleans til Vera-Cruz, i den Hensigt herfra at ville bereise en stor Deel af Amerika. Skjebnen synes for nærværende Tid at være dristige Rejselystne meget ugunstig. Næppe havde Choris i Marts d. A. forladt Vera-Cruz, førend han faldt som et Offer for hine Landes forvirrede Tilstand. Paa Vejen til Jalappa blev han og hans Rejsefælle, imellem Puente-National og Plan-del-Rio angreben af fire Røvere, Choris blev skudt; Engellænderen blev haardt saaret. Choris, der fortrinligen havde udmærket sig ved sin maleriske Rejse omkring Verden, hvortil Cuvier, Chamisso og Gall har leveret Texten var født i Yekaterinoslaff i Lillerusland af tydske Forældre. Allerede 1813 havde han ved sit Talent til at tegne og male, især som Portraitmaler, erhvervet sig den Gunst at han valgtes til at ledsage den berømte Botaniker Marschal v. Biberstein paa hans Rejse til Caucasus, og han tegnede Planterne til Flora Caucasiana. I Aarene 1815-1819 var han med Kotzebue. Fra 1819 opholdt han sig i Paris til at besørge Udgaven af hint store maleriske Værk over den Kotzebueske Rejse; og ved samme vandt han sig stor Hæder. (Udtogsviis af M. Bl. 180.)

Neander.

I Kjøbenhavnske lærde Efterretninger for 1794, Nr. 16, siges, i Recensionen over Geheimeraad Holmskjolds Pragtværk om Topsvampene: "Papir og Tryk ere skjønne, et Par nydelige illuminerte Vignetter og især Plante-Aftegninger — da enhver, Forfatteren bekjendt, Art af ovenmældte Slægt findes aftegnet paa en særskilt Plade — gjøre det til et sandt Mesterværk. — Den Kunstner, som har givet Værket denne betydelige Deel af sit Værd, er den ulykkelige Neander, en Dansk, fød af svenske Forældre, en Mand, der fortjener en erindrende Agtelse som Kunstner og vor Medlidenhed som Menneske. Han døde i Pesthuset, et Offer for Utaknemmelighed."

De nærmere Omstændigheder ved denne, for Indsenderen som for hans Bekjendte, mørke og — som det synes — fæle Sag, ville — som et Bidrag til den danske Kunsthistorie — være interessante at see offentliggjorte. Mænd, som Etatsraad Weinvich og Professor Baden, vare vel istand til at give denne Sag Lys. Den ulykkelige Kunstners M...es fordre Retfærdighed. —

3—11. 8. —

To Brødre Dupin høre til de mærkeligste Mænd, af hvilke det nærværende franske Deputeretkammer er sammensat. Den ældre, af den liberale Opposition, er en af de mest udmærkede franske Advokater; og har i saadant Kald erhvervet sig en solid og glimrende Ros. Talrige Værker af ham vidne om den dybeste Kundskab i Lovkyndigheden og en beundringsværdig Klarhed i Ideerne, og i talrige Processer har hans Veltalenhed og høje Talent vundet Sejre for dem, hvis Sager han førte. Han talte for Marschal Ney for Pairernes Domstol, ligeledes for den høimodige Robert Wilson, der var anklaget for at have revet et Hoved (Lavallettes) fra Skafottet; fremdeles for Abbed du Pradt, for Digteren Berenger, og forskjellige Gange for Tidsskriftet Constitutionel; stedse var han den offentlige Friheds, den borgerlige Friheds, den religiøse Friheds kraftigste Talsmand. Han er uafhængig af de andre Liberaler; og da hans Taler for største Delen ere improviserede, saa er dette ogsaa en af de Ting hvorved han udmærker sig fremfor Fleertallet af de øvrige Deputerede.

Baron Charles Dupin, hans Broder, er Overofficier i Marinens Ingeniørkorps, Medlem af Institutet, Ridder af Æreslegionen. Han er opdragen i den polytechniske Skole. Hans Værk: Memoires sur la marine & les ponts & Schanssées de France & d'Angleterre, men især hans Voyages dans la Grande Bretagne have grundet hans store Hæder. Som Deputeret have alle hans Taler Hensyn paa Statsforvaltningen, og vidne om grundigt Studium.

(*) Veddeløb med løse Heste i Italien. Disse ere een af Florentinernes meest yndede Fornøjelser. Hvert Aar paa St.

Hans Dag venter den Skare, som fra om Morgenen af forsamler sig i Corso og paa St. Mariæ Plads, med Længsel paa det Øjeblik, da Banen for de hurtigt løbende Heste skal aabnes; naar Alting omsider er ordnet trækker Folket sig tilbage og man lader dem, der forestaae denne Forlystelse, frit Spillerum. De Kæmpende fremføres af prægtigen klædte Staldkarle, hvis stærke Haand neppe kan styre deres Iver. Hestene, fri for hvert Baand, vente hvrindskende paa det Øjeblik da Rebet, der er anbragt for den Linie, de danne, falder, for at aabne dem Banen. De have en meget liden Saddel liggende paa Ryggen; men det er der, hvor den hemmelige Aarsag til den uimodstaaaelige Fyrighed, der driver de hidsige Bucephaler mod Maalet, ligger. Denne Saddel er nedentil besat med Smaaspiger, saa at enhver Bevægelse af Dyret forøger dets Smerte, og følgeligen dets Hurtighed. Imidlertid gjenlyde Trompetskral og Folkets Bravoraab vidne om dets Tilfredshed; med mindre at en eller anden Hest, maa bukke under for Smerten og styrter sig paa Skaren, som dette pludselige Indbrud udsætter for skrækkelige Tilfælde, thi det er da umueligt at standse Dyret, som er blevet rasende, den pinlige Saddel driver det uophørligen fremad indtil Træthed eller et dødeligt Stød bringer det til at styrte. — Denne grusomme Forlystelse agtede man i Aar at indføre i Paris, hvor den skulde finde Sted paa Marspladsen.

Pacaltsdorp. John Campbell kom paa sin Reise i det sydlige Africa til den hottentottiske By Hooge-Kraal, hvis Indvaanere endnu befandt sig ganske i Vildheds Tilstand, men som dog tilkjendegave ham deres Attraa efter at lære, hvad de Hvide forstode. Paa hans Begjæring nedsatte den bøhmiske Missionair Carl Pacalt, sig iblandt de uvidende Hottentotter, og lærte dem, i det han gjorde dem til Christne, at bearbeide Jorden, bygge beqvemme Huse, og at beskytte deres Marker, Haver og Huse imod glubende Dyr ved faste Mure. Da Campbell igjen 5 Aar sildigere,

1817, bereiste denne Bye, var den ærværdige Pacalt død, men Taknemmelighed havde givet den Bye, som han saa at sige skabte, hans Navn. Beboerne vare nu ikke længere hine nøgne Skabninger, der modtoge den Reisende i en plump Hytte, hvori han neppe kunde staae opreist; arbeidsomme, simpelt; men reenligt klædte, Mennesker bøde ham velkommen i regelmæssigen byggede Huse. Det Brev, som Campbell har indgivet over Religions-Civilisations-Tilstanden i Pacaltsdorp, (Paris, 1825) er yderst interessant. (Mod. Zeit.).

Pigebarnet med Napoleons Navn i Dimmt er det bleven forbudt at lade sig offentlig see i Paris.

Den fra Brunsvig landsforviste Overhofjægermester v. Siersdorff er bleven udnævnt til Storkors af den kgl. hannovorske Guelphe-Orden.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 September 1823.

Hamburg 2 M. — à vista 211 | à

Spe.ies 214

Specier solgtes til 12 Rbmk. $13\frac{1}{2}$ ß.

Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Spedciessedler pr. 100 Specier	$153\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{4}$	$52\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$85\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	—	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$109\frac{1}{4}$	$109\frac{1}{2}$ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$106\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	$95\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer .	—	— L. Sterl.

Rettelse.

I No. 77 S. 1230 L. 15 istedetfor 120,000 læs 1,200,000.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 80.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 4 October 1828.

(*) Om historisk Troværdighed.

I Staatsbürgerliches Magazin 8 B. 2 H. læses en Afhandling om Slesvigs Beleiring i Aaret 1417, ved den afdøde Capitain Jahn, hvori atter findes et Bevis paa, hvorledes den ene Historiegrandsker ofte afskriver den Andens Feil. Johann Petersen fortæller nemlig, under Aaret 1416 og Christiani rigtigere under Aaret 1417, at Kong Erik af Pommern med en Hær af 100,000 Mand beleirede Slesvig, erobrede Staden, men hindredes fra at indtage Gottorp ved et Feidebrev, som Staden Hamborg lod ham tilstille. Den Skræk, som ved denne Krigserklæring udbredtes i den danske Leir, var, efter begge Forfatteres Erklæring, saa stor, at Kongens uhyre Hær strax begav sig paa Flugten, først ilede til Eckernförde, men derpaa tog Veien ad Slien, og nu, ved Overgangen over denne Flod, mistede en stor Mængde Folk. — "Den fælles Kilde til denne Beretning," siger Jahn, "er den saakaldte Bremer Presbyter. Neppe, vedbliver han, efterat have anført en høitydsk Oversætttelse deraf, skulde man troe, at en saa sandsesløs Blanding af det Sande og Falske, en saa aabenbar Fordreielse af Kjendsgjerninger, uden videre Undersøgelse er bleven antagen af vore Skribenter og forplantet lige indtil vore Dage. At Joh. Petersen fortæller efter Presbyteren, og at Fortællingen fra dem er gaaet uforandret over i Hvidtfeldts Værk, maa vi holde den Tidsalder tilgode, hvori begge skreve; men at ogsaa Holberg kunde gjentage den, at den af Mallet, Gebhardi, Christiani, Sneedorf, ogendog i vore Dage, er atter fremsat som uomtvistelig Kjendsgjerning, hører aabenbart til de meest paafaldende Særsyn. Det var dog saa let, ved ringeste Anvendelse af Critik, at bevise Efterretningens Grundløshed; man behøver ikke at gjennemsøge Archiverne for i det mindste at finde nogle Berigtigelser. — Det Første, der paatrænger sig hver upartisk Jagttager er Beretningen om den kongelige Hærs Styrke. Hundrede Tusind Mand voxe ikke som Paddehatte frem af Jorden; og, oprigtig sagt, jeg veed ikke hvor Kongen skulde være kommen til dem; thi Danmark, Norge og Sverrig vilde nu kun med Møje kunne opstille og underholde en saadan Hær. Men den Gang, da Armeens Hovedstyrke bestod af de Lehnstropper, som Adelen og Geistligheden stillede; da hver Mand maatte klæde, væbne og føde sig selv kunde Conscriptionen, — om vi ville kalde det saa — langt fra ikke være saa omfattende, som nu. Der mangler os vel aldeles Efterretninger om Udskrivningsmaaden under Erik af Pommern; men vi vide fra sildigere Tider, at den, i Midten og mod Slutningen af det 15de Aarhundrede i det Højeste udgjorde 1 pCt. af Befolkningen og at der efter denne Maalestok behøvedes en Folkemængde af

i det mindste ti Millioner, for at kunne stille Hundrede Tusind Mand i Marken. Vi vide ogsaa, at det Opbud, Erik af Pommern lod udgaae i Sverrig, aldrig var meget betydeligt; at dette med Adel oversyldte Lands hele Lehnscontingent kun udgjorde faa Hundrede Lantser, neppe 2000 Mand; at Kongen heller lod komme Penge end Tropper fra Sverrig og Norge; og at endeligen Hære af 10 til 20,000 Mand vare tilstrækkelige, eller i det mindste ansaaes for at være det, til de største Foretagender. Saaledes fortælle Annalisterne, at Magnus Munk og Joh. Scherfenberg i Aaret 1410 faldt med en Hær af 8000 Mand ind i Friesland. Bispen af Slesvig saae Tropperne og udraabte: "Gud signe Kongens Hær, som er stærk nok til at betvinge alle Lande fra Elben indtil Rhinen." Christian den Første rykkede i Aaret 1471 med 5000 Mand frem for Stokholm, og troede at være stærk nok, ikke allene til at indtage den da stærkt befæstede Stad, men endog til at beseire hele Sverrig; og ene i Spidsen for 200,000 Mand forsikkrede han, at han kunde tiltvinge sig Gjennemgangen gjennem Rusland og forjage Tyrkerne fra Europa. Den keiserlige Feldtoberst Fronberger ansaae en Hær af 12000 Mand for tilstrækkelig *til ethvert Foretagende*, og endnu i Aaret 1627, da Fjenden allerede havde oversvømmet den hele jydske Halvøe, vilde den meget krigserfarne Markgreve af Baden paatage sig, med en Armee af 32,000 Mand, ei blot at forsvare de danske Øer, men ogsaa ved hensigtsmæssigen ledte Angreb, igjen at fordrive Fjenden fra Jydland og Hertugdømmene. Man huske overalt kun paa vor Tids Krige, paa de Anstrængelser, det kostede de store, stærkt befolkede Lande, at opstille Hære af 100,000 Mand og paa de Roller disse Hære spillede, og man vil give Slip paa Forestillingen om Muligheden af, at i Aaret 1417 en saadan til en eneste Stads Beleiring bestemt Hær var forsamlet for Slesvig. — Dog, Overdrivelser af den Natur laae i Tidens Characteer. Da Hertugen af Geldern, 1397, beleirede Gent, skal han have ligget et halvt Aar med 200,000 Mand for Staden, uden at have udrettet noget; to Aar sildigere mistede

Tatarerne i 3 Slag 300,000 Mand. 1456 beleirede Tyrkerne en Stad i Ungern med 500,000 Md. og mistede i et eneste Udfald 100,000 Stridsmænd. I de Svenskes Oprør under Engelbrecht Engelbrechtson gjennemløb den lykkelige Insurgenthøvding i Spidsen for 100,000 Mand hele Sverrig, ligesom om det kunde være paa Postvogne; Carl Cnudson gjennemstreifede, 1451, Skaane med 80,000 Mand, hvorimod de danske Forfattere forsikkre, at et eneste Canonskud jagede den hele Hær paa Flugten. Hvilket fornuftigt Menneske vil uden nærmere Drøftelse holde deslige Fortællinger for sandfærdige? Hvad der imidlertid forsoner os lidt med Forfatterne er, at Fyrsterne selv tillade sig saadanne Overdrivelser. Lovede ikke Christian den Første selv, der neppe kunde sammenbringe 5,000 Mand, Paven, at han med 200,000 Mand vilde komme ham til Hjelp mod Tyrken, til hvilkes Forsamling han rigtig nok ønskede, at et Korstog maatte prækes." Capitain Jahn gaaer derpaa videre i sin paa Critik grundede Gjendrivelse af Presbyterens Beretning om Slesvigs Beleiring 1417, og oplyser samme med hidtil utrykte Actstykker.

Det kan vist ikke nægtes, at de Ældre ligesaa godt som de Nyere, neppe kunne frikjendes for Overdrivelse i deres Krigs-Beretninger. Seierherren finder sin Fordeel ved at overdrive de Betvungnes Styrke, for desto mere at hæve sig selv; den Betvungne ved at overdrive sin Fjendes Modstand og Magt, for desto bedre at kunne undskylde sit Tab. Saadant skeer endnu den Dag i Dag, og hvor meget almindeligere maa det ikke have været i ældre Tider, da man hverken havde Poster eller politiske Tidender, og Alting skulde gaae igjennem Rygtets upaalidelige Mund? Critik — endog Aviscritik — savnedes aldeles, og hvad en Krønikeskriver engang havde sagt, blev i lettroende Aarhundreder staaende urokket og ugjendrevet. M n hvad det Overdrevne i Opgivelsen af Hærenes Styrke angaaer, da maa man ved hine Tiders Hære ikke tænke sig Nutidens ordnede og krigstugtige Armeer. Enhver, som kunde bære et Vaaben, løb uden Tvivl, som i Korstogenes Tid, med, hvorved Hæren underet

voxte som en Lavina. Paa Skrab kunde der den Gang ligesaalidt mangle som i de nyeste Tider, og at en Hær saaledes, med Ribbel og Krat, kunde snart løbe op til 100,000 Mand, er ikke saa aldeles usandsynligt. Krigskonsten var endnu ei stegen til saadan Fuldkommenhed, at jo saadant et Sammenskrab med Nytte kunde bruges mod Fjenden, især til at bestorme Batterier og Fæstninger. Den Gang gjeldte endnu den Grundsætning, mange Hunde ere Harens Død, og det er vist, at ved visse Leiligheder Bønderhobe, bevæbnede med Høforke, Knipler, Spyde, Øxer, maatte kunne udrette meget, og ved andre let jages paa Flugten. Kunde nu end adskillige af de opgivne Tal muelige være Afskriver- eller Trykfeil, saa maa den Beretning, at f. Ex. Engelbrecht Engelbrechtson gjennemløb Sverrig med 100,000 Mand eller Carl Cnudson med 80,000, betragtet fra det anførte Synspunkt, neppe ansees for en reen Opdigtelse. Man behøver kun at lægge Mærke til, hvor let, ved det mindste Gadeopløb, en Folkehob af nogle Hundrede Mennesker samles, for at overtyde sig om, at det ikke kan være en snild Oprørsstifter saa vanskeligt, at faae 80 til 100,000 Mennesker af en Befolkning paa 2 til 3 Millioner til at følge sig.

Men hvorfor vil man være strængere mod de ældre Krønikeskrivere end mod de nyere Tiders Avisskrivere? Hvor ofte berettede man os ikke om totalslagne Hære den ene Postdag, som den næste rykkede atter frem og leverede et Hovedslag? Hvor tidt staaer ikke et Par Nuller paa Papiret, som forgjeves søges i Virkeligheden? Hvor mange Øren afskjære ikke Tyrkerne paa deres egne Døde og lade dem passere for krigsfangne Fjenders? Hvor rundtalende vare ikke, under Napoleon, de franske Bulletins, naar de skulde berette Europa Antallet af de tagne Krigsfanger og erobrede Canoner og Faner? Hvorledes mon det vil gaae en fremtidig Historieskriver, naar han skal beskrive vor Tids Krige efter deslige Kilder? Dog leve vi i en Tidsalder, hvor næsten hver Landsby har sin Avis, sit Læseselskab og sin Historiograph.

Med den historiske Troværdighed i det Hele tagen er det ofte en egen Sag, og man kan i Grunden ikke fortænke menig Mand, at han antager historiske Bøger og Historiebøger for at være eenstydige Benævnelser. De Materialier som Historien sammensættes af, ere gjerne to Slags: saakaldte officielle Actstykker og Samtidiges Optegnelser. De første beroe paa Meddelerens Forhold og Synsmaader. Er det f. Ex. en Hærfører, som gjør en Indberetning til sin Monark, saa vogter han sig nok for at skildre Kjendsgjerninger anderledes end hans Fordeel kræver det. Havde hans Tropper end været nok saa feige, vil han dog rose det Mod, de have udvist og den Tapperhed, hvormed de have fægtet. Det Værste er, at Fjenden, som forhen anført, vil stadfæste hans Pralerier, og sige at de fjendtlige Soldater have kæmpet som Løver, om de end havde forsvaret sig som Harer. Samtidiges Optegnelser ere ikke mindre beregnede efter deres Forfatteres særegne Stilling og Synsmaader. En Rigscanceler Arild Hvidtfeldt vil tale ganske anderledes om Christian den Anden end en Pagehovmester Riegels. Dertil kommer Tidsalderens herskende Tænkemaade, Fordomme og Vildfarelser i det Øieblik Optegnelser skee. Ere nu Kilderne selv saa mislige, hvor meget mere maa da ikke den Historie siden blive, der skal sammensættes af de meest uligeartede Brudstykker, og det stundom ved Skribenter, der selv, fulde af Fordomme og Partiskhed, kun skrive, for at tækkes deres Tidsalder og mægtige Patroner? Jeg gad vidst hvorledes en historisk Afhandling om den religieuse Overbærenhedsaand vilde blive om den skulde skrives af een af Dagens Zeloter? Man behøver ikke at gaae videre end til Napoleon, for at see, hvorledes man beskrev hans Levnet for femten Aar siden og hvorledes det beskrives nu. Man har næsten Ondt ved at troe, at det er een og samme Person, Talen er om. Hvad den Gang ikke var andet end et Mønster for Høimodighed, Visdom og Tapperhed, det er nu kun den nedrigste List, Daarskab og Feighed i mange Tilfælde.

En svensk Taler sagde engang til sin Konge, at Alexander den Store ikke er andet end hvad en Rufus Curtius vil gjøre ham til. Han havde Ret, men kun ikke i den Mening, han vilde have sine Ord forstaaede. Historieskriverne skalte og valte ofte med Verdenserobrere efter deres Død saa egenraadigen, at disse virkeligen have Aarsag til at frygte dem i levende Live. Hvis det overalt er Regenter mueligt, gjøre de rigtigst i, at følge Julius Cæsars og Friedrich den Stores Exempel, og skrive selv deres Historie. I saa Fald ere de i det mindste visse paa, at der ikke bliver andet sagt, end hvad de troe der bør siges.

I de fleste oplyste Lande er det Skik, at lade Ungdommen i Skolerne lære Historie. Da Undervisningsvæsenet ofte er et Slags aandig Dresseren, saa propper man Børnenes Hoveder fulde med vrange Forestillinger om historiske Personer; og lader dem lære Usandheder og Fordreielser udenad, som de ved Skoleprøvelserne tankeløst opramse og siden deres hele Levetid hænge ved, som ved de Eventyr og Spøgelseshistorier, de have lært af deres Ammer. Hvad Under altsaa, at man endog blandt Stænder, som man kalder de dannede, stundom møder Fordumsfuldhed og Forkeerthed i Forestillinger og Begreber, som sætte vort Old tilbage i det femtende og sextende Aarhundredes Mørke!

Saalænge der endnu gives saa mange andre grove Overdrivelser i Historien, hvis Indvirkning paa Menneskenes Sædelighed endog er skadelig, kan en saa aldeles uskadelig Beretning, som den af den afdøde Capit. Jahn paaankede være os temmelig ligegyldig, om end dens Overdrevenhed var fuldkomment bevislig. Den menneskelige Aand bliver hverken rigere eller fattigere, ved at erfare med Vished: om Erik af Pommern i Aaret 1417 har beleiret Slesvig med 10,000 eller 100,000 Mand; om han har viist Tapperhed eller Feighed, især da han er een af de historiske Characterer, som enhver Dansk maaskee kjender mere til end han skjøtter om, og det vilde næsten være beklageligt, at en Skribent af Jahns Skarpsindighed og Indsigter har villet spilde sin til nyttigere Grandskninger skikkede Tid paa en saadan Gjenstand, hvis ikke Afhandlingen selv i andre Henseender var saa indholdsrig.

Frankrigs tiltagende Kraft.

Den i forrige No. af Skilderiet omtalte franske Lærde, Baron Charles Dupin, har udgivet et interressant Skrift: "Situation progressive des forces de la France, depuis 1814. Par le baron Charles Dupin. 2de édit. Paris, 1827." Dette mesterlige Malerie, hvori Grundene, ved ethvert Penselstrøg, gives efter de nøiagtigste og omhyggeligste Forskninger med den største Bestemthed, viser os, hvorledes Frankrig efter saa uhyre Lidelser og Tab, i faa Aar har gjenoprettet sin indvortes Styrke paa en høist overraskende Maade. Aarene fra 1803 til 1815 havde kostet Frankrig en Million af dets kraftigste Befolkning og 9000 Millioner Francs. Desuden havde det, fra 1815 til 1818, maattet underholde en fremmed Besætnings- og Observationshær. "Og i ni korte Aar ere alle disse Saar," udbryder Dupin, "saa fuldkomment lægte, at man ikke engang seer Arrene deraf. Dette er opnaaet ved den moralske Kraft, som er udsprungen af Landets erhvervede Friheder. Derved er Frankrig bleven langt virksommere, langt kraftigere, langt imposantere end nogensinde før; og nu at see dette Frankrig i dets uafbrudte Stræben efter at gjenvinde sin forrige Storhed er i Sandhed et af de meest ophøiede Skuespil, som nogensinde kan tilbydes Betragtning!" At Dupin — en af de fortrinligste iblandt Frankrigs practiske Philosopher — her ikke har villet blende, derom kunne Læserne snart forsikkre sig ved følgende Oversigt over hans indholdsrige Skildring. — Endskjøndt Frankrigs Befolkning nu har tiltaget henved fire Millioner, saa er Agerdyrkningen alligevel mere end tilstrækkelig til at ernære denne stigende Folkemængde. Store Landstrækninger ere opdyrkede af Nyt, og de, som allerede vare dyrkede, have undergaaet betydelige Forbedringer. Det samme gjælder om Manufacturerne. Især af Uldma-

nufacturerne har Ternaux gjort sig fortjent. I Aaret 1812 beløb den raae Uld for Manufacturerne sig til 35 Millioner Kilogrammer aarlig; nu beløber den sig til 50 Millioner Kil. I 1812 bleve 10,362,000 Kil. Bomuld spundne; nu spinder man 28 Mill. Kil. — Hvad de offentlige Indkomster angaaer, saa ere de, fra 1820 til 1827, stegne 8 Millioner. Dette maa især tilskrives den indenlandske Handels og alle Slags Forbrugs Tiltagende, men ikke Finantsministerens Blækhuus. Angaaende Pressen, da blev der fra Bogtrykkerkunstens Opfindelse indtil 1824 (altsaa i 375 Aar) aarlig i Gjennemsnit trykt 46 Millioner Ark. Men fra 1814 indtil 1826 beløb Arkeantallet sig til 90 Millioner; og heri ere de periodiske Blade slet ikke medregnede. Disse have aftaget fra Aar til Aar. Dupin anseer dette for et godt Tegn. Han mener nemlig, at det heraf er klart, at Lysten til solide Kundskaber er i Tiltagende. Philosophie, Lovkyndighed, Historie, Menneskenes og Sædernes Studium, Naturforskninger, Kunst — disse ere de Gjenstande, man i Frankrig mere og mere lægger sig efter. 1820 udkom, for hver Million af videnskabelige Ark, 352,313 Ark periodiske Blade, men i 1826 vare Sidstnævnte faldne til 182,764 Ark. Pressens forøgede Sysselsættelse lader sig forklare: 1) derved, at de, som kunne læse, nu læse mere end fordum; og 2) at deres Tal, som lære at læse, er betydelig forøget. Dog er Skole- og Opdragelsesvæsenets Forbedring, som man har at takke for hine Virkninger, deels at tilregne det klarere Lys, som — til Trods for alle nye Formørkelsesforsøg — vinder større og større Rum, deels Folkets urokkelige Villie. Lykkelige Tilfældigheder have ogsaa hjulpet. Dertil hører især Følgende: En Mængde af Napoleons Krigere, som bleve opdragne i gode Underviisningsanstalter, ere efterhaanden vendte tilbage til det borgerlige Selskab og blevne udbredte over hele Frankrig. De ere altsaa at ansee som ligesaa mange Conductorer af forbedrede Indsigter, hvilke de umiddelbar nu tilbringe den store Folkemasse. For 40 Aar siden kunde kun 7 Millioner Franskmænd læse, nu læse 12 Millioner; og saaledes vil det gaae fremad. Den lykke-

ligste Forbedring viser sig dog, siden 1814, i Sæder, i Anskuelser og i det, som vækker høiere Deeltagelse. Frankrigs Beboere kan man betragte som inddeelt i tvende Classer. Den ene og ældre Deel bestaaer af Tilhængerne af det gamle, politiske og religieuse System; den anden og yngre Deel af de sidst udsprungne og endnu udspringende Slægter, Venner af en almindelig Forbedring. Dagens Begivenheder vise, at en uophørlig Kamp finder Sted imellem begge; men det kan sikkert antages, at Seiren vil hælde til den sidste Classe, det liberale Parti. Det gamle Parti modsætter sig Forbedringen, søger at standse og at hindre den. Det yngre Parti derimod brænder for Forbedringen og opbyder alle Kræfter for at fremme den. Her overveie man nu, at to Trediedele af den nulevende Befolkning ikke vare fødte 1789, da den constituerende Forsamling blev indkaldet, og at en Fjerdedeel af dem, som levede i den gammelkongelige Tid, allerede ere bortdøde. Deraf følger den velgrundede Formodning, at det større Antal af de Nulevende vil være stemt for de nye Anskuelser. Hvad endvidere angaaer Vælgerne i Frankrig, saa bestod i 1824 Halvparten af disse af Mænd over 55 Aar. Saaledes vare da, i dette Aar, de Partier, som stode i Opposition mod hinanden, endnu af lige Styrke; men i 1827 viser sig et aldeles forandret Forhold, thi nu høre 60,000 Vælgere til den nye Generation og kun 40,000 til den gamle; og med hvert Aar vil Sidstnævntes Tal formindskes, men de Førstnævntes forøges. I Antal, i Eiendom, i Kraft vil den yngre, liberalere Deel altid mere og mere tiltage i Forrang. Tegn til en stor, moralsk Revolution have, især i de sidste fire Aar, yttret sig i alle Selskabets Dele, i enhver offentlig Corporations, videnskabelig eller politisk, ja endog hos dem som afhænge af Regjeringen. ("I England — siger Dupin — bemærkede man det Samme, da Canning traadte frem: i det Dieblik, da Regjeringen nærmede sig det liberale Parti og dermed tillige Folkets Majoritet, som nu gladelig sluttede sig til den, blev den strax mægtigere og mere afholdt end før. Da Castlereagh var Minister, kastede man Skarn paa Prinds-Regentens Vogn, men da

Canning tog Roret og Fyrsten stemmede med ham, kom man ogsaa allevegne Fyrsten imøde med Kjærlighed og Ærbødighed. En vigtig Lærdom!") Betræffende Sædernes Forbedring i Frankrig, saa sammenligne man kun Frankrigs nuværende Literatur med den før 1790. Dengang skammede de bedste Hoveder sig ikke over at udgive Værker, hvorved Religion og gode Sæder haardeligen bleve fornærmede, men som dog skaffede den Tids Læsere en kostelig Moroe. Man behøver kun at gjenkalde sig en Deel af det almindelig Bekjendte, hvormed Diderot, Piron, Crébillon, Parny, Voltaire, Dorat, Grécourt og selv Rousseau besudlede Papiret. Alle disse Skribenter hørte til den gamle Generation, og deres Skrivter bleve kun læste af Medlemmerne af hiin ældre Befolknings-Classe, som var i Begreb med at døe ud, og som modsatte sig den sande Oplysnings Fremskridt. Derimod vil man, iblandt de nulevende franske Skribenters Værker, neppe finde et eneste, som kan kaldes usædeligt, end sige ryggesløst, men snarere udmærke den yngre Slægts Skribenter og Skribentinder sig ved Agtelse for Religion og gode Sæder. Kaste vi endvidere et Blik paa det selskabelige Liv, saa ville vi ogsaa her allevegne finde de glædeligste Tegn til en afgjort Forbedring. Palaiet regner ikke længer til sine Beboere hine frække Bolersker, som fordum besudlede de meest glimrende Cirkler. Hovedstadens høiere Classer ere gaaede forbedrede ud af Ulykkens Skole. Det saakaldte gode Selskab conspirerer ikke længer, saaledes som i forrige Aarhundrede, imod Grundsætninger og Dyd. I den geistlige Stand ere, idetmindste for det Første, de ligesaa fordærvede som skinhellige Abbés forsvundne, og Sjælesorgen bliver anbetroet oprigtigere Hyrder. De lavere Classers moralske Forbedring viser sig derved, at grove Forbrydelser efterhaanden tage af. Ogsaa Tolerancen iblandt de forskjellige Religionspartier tiltager mere og mere, efterdi de borgerlige Rettigheder ere tildeelte Alle paa lige Maade, saa at enhver Franskmand nu finder ligestor Fordeel ved at være god Undersaat og god Borger.

(B. f. l. U. og N. M.)

Indenlandske Efterretninger.

Af den Indberetning, som Administrationen for Præmieselskabet for den mosaiske Ungdoms Anbringelse til Kunster og Haandværker under d. 1 Marts d. A. har gjort til Hans Majestæt Kongen sees, at fra Selskabets Begyndelse 1793 indtil 16 Juli 1827 have været satte i Lære 251 Lærlinge, hvoraf 50 deels ved Døden ere afgagede, deels bortreiste, deels ei have udholdt Læreaarene. Af de 201 Lærlinge have 175 udlært, og af disse have allerede en Deel nedsat sig som Mestere, enten her i Staden, eller i Provindserne, en Deel have taget Bopæl udenfor Fædrenelandet, hvor nogle ere blevne Mestere. I de 31 Generalforsamlinger, som ere holdte i Aarenes Række, ere uddeelte 129 Penge-Belønninger til Haandværksmestere og Kunstnere, hvilke beløbe sig til 1770 D. C. og 2801 Rbd. 40 ß. S. og T. Den hele Præmie-Udgivt i de forløbne Aar, udgjør 3475 Rd. D. C. og 4421 Rbd. 40 ß. S. og T. — Ved allerhøjeste Rescript af 15 d. M. har Hans Majestæt overdraget Cancelliet, at tilkjendegive Administrationen, at Allerhøjstsamme af Indberetningen med allernaadigst Velbehag har erfaret det betydelige Gavn, som ved Selskabet er kommet i de tilbagelagte 35 Aar af dets Virksomhed.

(*) I Tirsdags var det Kongelige Malerigallerie paa Christiansborg for sidste Gang offentligen at see for denne Sommer. Uagtet Betalingen er saa yderst billig imod hvad udenlandske Samlinger koste at see, var Besøgernes Tal dog langt fra ikke saa stort, som Anmelderen havde ventet, hvoraf man næsten maa slutte, at Konstsandsen i Kjøbenhavn, i det Hele betragtet endnu temmelig ligger i Dvale. Man betaler tre til fire Mark for at see en Gøglers Konster men kun faa Fædre falder det ind, at føre deres Børn hen i dette herlige Gallerie og derved at vække hos dem Sands og Følelse for det Skjønne. Hvad Samlingen selv angaaer, da er den bleven ordnet med saa megen Omhyggelighed, at den nu maa betragtes som een af de fortrinligste i Europa. Men, efter Anmelderens Skjøn

nende, er her for meget at oversee. En Malerieſamling ſom denne, der er fremkommen i ſaa forſkjellige Tidspunkter og ſammenbragt ved ſaa forſkjellige Samlere, maa nødvendig indbefatte mange Stykker, ſom blot have hiſtoriſk eller localt Værd. De Værker, ſom have en afgjort Konſtværd burde hænge for ſig ſelv, ſaaledes at Øjet beqvemt kunde overſkue dem, uden at adſpredes ved mindre vigtige Arbeider. At Stykkerne ere ordnede efter de forſkjellige Skoler kan være ret godt, naar man har ſaa mange, at man kan viſe Konſtens gradeviſe Fremgang fra det Maadelige til det Ypperligſte. Men hvor dette ikke er Tilfældet, og hvor man af een Konſtner har meſterlige og af en anden maadelige Arbeider eller Ungdomsforſøg, der ſynes Inddelingen efter Skolerne ikke at være ſaa aldeles gavnlig. To eller tre Værelſer med lutter udſøgte Værker, ville kunne intereſſere baade Konſtneren og Konſtynderen mere end ti, hvor det Ypperlige og Maadelige er blandet mellem hverandre. Naar da de blot hiſtoriſke og locale mærkværdige Stykker hang i Værelſer for ſig ſelv, ſaa fik Enhver, efter hvad han ſøgte her, beqvem Leilighed til uforſtyrret at betragte hvad han ønſkede at ſee.

Den berømte Virtuoſinde paa Harpe, Concertmeſterinde de Longhi-Møſer fra Berlin giver paa Onsdag en Concert paa det kongelige Theater. Et tydſk Blad bemærker om denne ſieldne Kunſtnerinde, at hun med Rette fortjener Navn af Concert-Meſterinde.

Blandede Efterretninger.

Det botaniſke Studium i Norge. Wickström har i ſin "Årsberättelse om Framstegen uti Botanik for År 1826" givet en Overſigt over det botaniſke Studiums Fremgang i Norge. Den første botaniſke Underſøgelsesreiſe, han anmærker, er en, ſom Otto Sperling foretog i Aaret 1622, og om hvis Udbytte Fluren ſiden gav nogen Underretning. Efter Sperling beſøgte Linné 1732 Nordlands Kyſter, hvorpaa Pontoppidan 1752 til 1754 angav en Deel i Norge voxende Planter. I Aarene 1755 til 1759 bereiſtes Landet af Oeder, og 1758 blev Gunnerus Biſkop i Tronhjem, hvorved Norge vandt en ivrig og lykkelig Naturgrandſker. Om hans Værk: Flora Norvegica yttres, at det altid vil blive vigtigt for Kundſkaben om Norges Væxter. Efter Gunneri Bortgang, anmærker Forfatteren, har Kundſkaben om Norges Flora ej tiltaget i ſamme Grad ſom i de fleſte andre europæiſke Lande, da Norge i de ſenere 50 Aar næſten aldeles har ſavnet egne Botanikere. Müllers, Strøms og Tonnings botaniſke Arbejder gave mindre Udbytte, ligeſom man ſelv fra Wahls Rejſer erholdt mindre Oplysning om Norges Vegetation end der kunde ventes, da denne Naturforſker var ſyſſelſat med hele Verdens Flora. Willes og Hammers Bidrag vare ej af ſynderligt Værd, hvorimod Wahlenbergs og Hornemans Rejſer gave vigtige Oplysninger. Af fremmede Rejſende nævner Forfatteren fremdeles Wormſkjold, Schouw, v. Buch, Hartmann, Wahlenberg, Låſtadius, Zetterſted, Ahnfeld og Lindblom. Om vore (Nordmændenes) afdøde Landsmænds Smiths og Flors Rejſer og Arbejder giver han fuldſtændigere Efterretning og af endnu levende Forſkere omtales Deinboll, Wolff, Engelhart, ſamt Sommerfeldt og Blytt. Fra denne ſidſtes Rejſer anføres endeel vigtige Reſultater. Ej allene ſee vi en Række af nøjagtige og intereſſante Notitſer for Norges Væxtgeographie, hvortil faa Materialier hidtil havdes, men der bliver og angivet blandt de Arter Blyet i forſkjellige Egne har fundet, flere, ſom ere aldeles nye for Norges Flora. I Anledning af Sommerfeldts Supplement til Flora lapponica, hvilket Forfatteren kalder et for Norges Flora højſt vigtigt, og paa nye Opdagelſer virkelig rigt Arbejde, ender han ſine Bemærkninger over ſamme ſaaledes: "Det torde här tillåtes, att ſlutteligen anföra det yttrande, ſom en namnkunnig Botanikus nyligen gifvet, efter att hafva granſkat dette verk: Paſtor Sommerfeldt är i Norrige den ende, ſom kan upphjelpa Botaniken utur den Lågervall uti

hvilken denna Vetenskap der forfallet sedan Gunneri Tid."

Til denne i det Norske "Magazin for Naturvidenskaberne (VIII B. 348-349) meddelte Notitse tilføjer Hr. Udgiveren følgende: Leiervold er, saavidt vi vide, den Stilling, i hvilken et Skib befinder sig, naar det, formedelst stærk paalands Storm, maa gjøre fortvivlede Manøvres, for at rædde sig fra at strande. Den gjorte Bemærkning kan ej være andet end nedslaaende for enhver Videnskabens, Universitetets, og Fædrenelandets Ven. Vi mangle ej Mænd, som, ved de Prøver de have aflagt paa deres Dygtighed, have gotgjort, at de med sikker Haand ville kunne redde Skibet fra Undergang. Hvorfor da ej sætte en af disse ved Roret, medens der endnu er Haab om Redning? Man finder ingen grundet Aarsag, hvorfor den botaniske Lærestol ved Universitetet skal staae ledig; og om en saadan fandtes, da anseer man det som et ikke ubeskedent Ønske, at den af Vedkemmende, som best dermed maa være bekjendt, offentlig maatte fremsættes."

(*) En tyrkisk Restauration.

Eftersom de offentlige Tidender nu næsten ikke indeholde andet end tyrkiske Efterretninger og Conversationen derved er bleven hartad tyrkisk, og alt hvad der er tyrkisk interesserer, saa har undertegnede besluttet, efter mange til ham indløbne Opfordringer og Anmodninger, at oprette en tyrkisk Restauration. Ikke allene hele Møblementet vil være tyrkisk, saasom Divaner og Ottomaner istedet for Stole, men endog Caffeen og alle de andre Forfriskninger skulle tillaves paa tyrkisk Façon; ligeledes skal der opvartes med Opium og Sorbet til alle Tider paa Dagen og om Aftenen. For at ligne i Alt Tyrkerne bliver Maden i Forveien smaaskaaren og spises da med Fingrene. Ogsaa har jeg bestræbt mig for at faae alle tyrkiske Blade og Tidsskrifter directe fra Constantinopel. For dem, som ikke forstaae det tyrkiske Sprog besørger, en

hertil fra Adrianopel ankommen Translateur, Velbyrdige Hr. Abdal-Hassan, forhen Pascha af tre Hestehaler, en Impromptu-Oversættelse. To Gange om Ugen opføres fra Kl. 7 til [illegible] om Aftenen Janitscharmusik af Spillemænd i Costume, og imellem Musikstykkerne vil tilbemeldte Hr. Abdal-Hassan declamere et eller andet af Mesterværker i den nyere tyrkiske Poesi. Da mine ærede Landsmænd, især de unge Herrer og Damer, ynde alt Nyt, hvorpaa man i Droschke-Indretningen dagligen seer de mest talende Beviser, saa smigrer jeg mig med, at kunne love mig et ret talrigt Besøg. Skulde Omstændighederne tillade det saa agter jeg at lade udgaae fra min Restauration et nyt Blad under Titel af Dragomanen, der vil meddele ugentlige Efterretninger, saavel fra Constantinopel, som fra Adrianopel og afhielpe en væsentlig Mangel i Literaturen. Det skal blive trykt paa Velinpapiir med Didotsk Skrift. Naar og hvor min Restauration aabnes skal nærmere vorde bekjendtgjort.

Jesper Leerbeutel.

Kjøbenhavns Børs, d. 3 October 1823.

Hamburg 2 M. — à vista 211		à
Species 214		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 13½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	52¼ Rbd. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	84¾	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	80½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102¼ Rbd. r. S.
Dito Dito	109¼	109½ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	— Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	95½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 81.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 7 October 1828.

Den afdøde danske Maler Erik Pauelsen.

I sidstudkomne fierde Deel af Professor K. L. Rahbeks Erindringer fortæller han (S. 27) om Maleren Erik Pauelsen en "ham saa characteristisk hæderlig Anekdot, at den fortjener til den ejegode og af Muserne kaldede Kunstners Minde at bevares." Rahbeks Ord ere disse: "Da Pauelsen i Aaret 1789 i Anledning af min Søster Sophies Giftermaal og Bortreise malede vore Forældre, tilbød han mig, som han fra tidligere Dage i det saa kaldte Skindergades Selskab havde kjendt, og holdt af, ogsaa at male mit Portrait. Jeg tog med Glæde derimod og stod adskillige Gange for ham; men det vilde ikke blive ham tilpas, da han udentvivl havde samme Uhæld med mig, som han klagede over med min Fader, der havde tyve forskjellige Ansigter medens han sad for ham, alt eftersom de mange forskjellige Ideer, der under denne ørkesløse Stillesidden foer igjennem hans livfulde Sjæl, afprægede sig i hans Øjne og Træk. Midlertidig vidste han, hvad mig angik, at finde paa Raad. En Dag jeg sad for ham gav han sig, som tilfældig til at fortælle mig, hvorledes han var bleven Maler, at han, som fra Barndommen af havde havt lidenskabelig Lyst til Kunsten, løb som Dreng fra Hjemmet for at komme til Kjøbenhavn, og lære, erhvervede undervejs sin Underholdning ved at male Kistelaag for Bønderne, naaede endelig Hovedstaden, kom did uden at kjende et Menneske, spurgte nu, om jeg ikke tager Fejl, paa Ulfeldts Plads, de Forbigaaende om de ikke kunde sige ham, hvor han skulde finde en Maler, var saa lykkelig at træffe paa eller vises til en Malermester, der modtog ham, og nu havde Lykken gjort for ham alt hvad han behøvede; hans Flid og Genie gjorde det øvrige. At jeg hørte paa denne ukunstlede hjertelige sjelfulde Fortælling med en Begeistring, der ikke lod mig Opmærksomhed for Noget andet, derpaa behøver jeg ikke andet Beviis, end at med eet Pauelsen afbrød og sagde: vil du nu see! Nu synes jeg, jeg har faaet det som jeg vil have det; og tilstod han mig derpaa, at han med velberaad Hu, havde sysselsat mig med denne Fortælling, som han vidste vilde interessere mig, for at faae mit Ansigt som han vilde have det."

I Weinwichs Kunsthistorie læses om Pauelsen følgende: "Han var født i Bigum i Jylland 1749, død i Kjøbenhavn 1790. Han reiste som Malerdreng til Kjøbenhavn, og gav sig i Lære hos en Amtsmester her. I sine Fritimer tegnede han flittig i Akademiet, og vandt den lille Guldmedaille 1775 for et ypperligt Stykke, forestillende Asyriernes Lejr, som ødelægges ved Lynild, som fortjente et bedre

Sted end at hænge paa Gangen i Charlottenborg; den store Guldmedaille fik han 1777. Han rejste derpaa udenlands, og fik i Düsseldorf Titel af Professor; han gik derfra til Italien, hvorfra han igjen kom tilbage til Kjøbenhavn. Han blev ved sin Hjemkomst Medlem i Akademiet, efter at have ifølge Opgave malet: Dronning Margrethe, som forener de tre nordiske Riger; han malede saavel Portraiter, som historiske Stykker i en let og behagelig Maneer, og af god Kolorit. Om intet andet Beviis var for hans store Naturgaver, hans Flid, og hvad han spaaede engang at blive til, saa er de Kabaler, man opfandt og satte i Gang mod denne fromme Mand, nok for at overbevise enhver om, at han maa have staaet Nogen i Vejen, der har frygtet for hans Arbejder, at de kunde blive dem hinderlige, saavel i Henseende til deres indvortes Værdi, som ogsaa til Indtægten. Listigen fik man ham, endog ved Herrevælde og Indflydelse, drejet af fra Maleriet, for nogen Tid, hen til Kobberstikkonsten, og uden at han forhen havde graveret ret for Alvor, leverede han til alles Forundring, Stykket Hoffossen i Kobberstik koloreret, en Prospekt af et Landskab, og en Fos, som han blandt mange andre Situationer havde optaget paa sin Reise i Norge, hvilket stedse vil blive hans Lands Ære, Fremmedes Beundring, stjaalet ud af selve Naturen, og som dristigen kan sættes ved Siden af Alt hvad nogen Udlænder har leveret i dette Fag; det kostede ved Subskriptionen 2½ Rdl. og gode Aftryk af samme ere mere end engang betalte med 24 Rdl. Man har ogsaa af ham et lidet Kobberstykke, stukket 1782 i Paris, med en let og spillende, dog kraftig Naal, forestillende Kong Knud den Store, som dadler sine Hofmænds Smiger. Han efterlod adskillige Malerier, hvoriblandt en Merkurius og Psyche i naturlig Størrelse, som et Ideal af mandlig og qvindelig Skjønhed, hver for sig paa to forskjellige Stykker; disse laantes ved en Udstilling fra hans Enke, og for ej at fremsætte Uanstændigheder for det kydske Publicum, der skulde supponeres ej at kunne taale at see Naturen som den er, søgtes Tilladelse hos hende, at deres sande, paafaldende og naturlige Nøgenhed maatte skjules med Figenblade, og at denne Uanstændighed maatte, som noget anstødeligt, bedækkes om Livet med et Gevandt. Hun tilsted dette, med Vilkaar, at det skeete med Vandfarve, som kunde afvaskes igjen; men da de bleve tilbagesendte, vare de til Taksigelse forsynede med plumpe Gevandter af Oliefarve, der aldrig kunde borttages. Dette er et nyt Slags Billedstormerie endog af Laugsbrødre. [illegible] for den Forstandige for at bevise hvad fryg[illegible] Værdi disse Stykker maae have havt. Jeg a[illegible]fører dette for at vise og advare unge Kunstnere af Værd i dette Fag, hvad Kunstnernid kan opfinde, og at ingen Misundelse overgaar denne."

Ti Malerier af denne Mester findes i det nye indrettede Kongl. Malergallerie (Nr. 875–884); deriblandt de to af Weinwich ovenfor omtalte.

Det Receptionsstykke, Pauelsen malede for at blive Medlem af vort Konstakademie, forestillede, som allerede ovennævnt, Dronning Margrethe der forener de tre nordiske Riger. Det[illegible] i Minerva 1785 Octoberhæftet S. 87. [illegible] mere om ham anviser Registret til Minerva.

Anmeld. bemærker endnu, at i Gaarden Nr. 72 paa Østergade, der i sin Tid tilhørte Pauelsens Svigerfader, sees paa to Sales Vægge Malerier af ham.

Til Interessenterne i det østersøiske Compagnie.

I Anledning af et Avertissement "til Interessenterne i det østersøiske Handelsselskab" [illegible] Bladet Dagen No. 226 anseer en Interessent [illegible] ommeldte Selskab det for sin Pligt at gj[illegible] Vedkommende opmærksomme paa, at et Hand[illegible] Selskab, der bestaaer af flere Interessenter, [illegible] hvilke de færreste kunne formodes at være [illegible]delskyndige, ikkun kan have god Fremgang [illegible] der den Betingelse, at Interessenterne vise [illegible]kommen Tillid til de Styrendes Redelighed [illegible] Duelighed. Er en Interessent ifølge [illegible]

beviislige Grunde af den Mening, at Directeurerne ere uredelige eller uduelige, da er det hans Pligt at meddele og godtgjøre denne sin Overbeviisning for sine Medinteressentere; men har derimod en Interessent fattet Mistanke mod Directionen foruden gyldige, paa beviislige Gjerninger støttede Grunde, blot ifølge løse Rygter, eller individuel ugrundet Anskuelse om Vedkommendes Redelighed eller Duelighed, da bør en saadan Interessent træde ud af Selskabet og ikke bestræbe sig at meddele sin ei tilbørlig grundede Mening til sine Medinteressentere; thi lykkes ham dette, da vil Compagniets Affærer sikkerligen blive slet bestyrede og Compagniet gaae til Grunde, om end alle øvrige Omstændigheder love en heldig Fremgang. — At Directionen bør aflægge et aarligt Regnskab, forsynet med de nødvendige Bilage og Oplysninger, og at dette Regnskab bør revideres af redelige og kyndige, til dette Hverv af Interessenterne valgte Mænd, dette er vigtigt og i sin tilbørlige Orden; men vil man gaae videre end denne nødvendige Control medfører, viser man Directionen Mistillid; yttrer sig ved enhver Leilighed en smaalig Betænkeligheds Aand, og vil man paa en Maade vække en Opposition mod Compagniets Direction, da vil og maae Directionen tabe Lyst og Mod til Affærernes Bestyrelse; den bliver vaklende og ængstlig i Bestyrelsen, da den maae være betænkt paa sit Forsvar mod alskens Chicane, og de for selve Interessenterne mest skadelige Beslutninger ville blive tagne i General-Forsamlingerne, fordi Partie-Aanden vildleder Omdømmet.

Under en saadan Tingenes Tilstand vil ingen retskaffen Mand paatage sig Compagniets Direction, og Compagniet vil da faae Directeurer, der ere Dientjenere, der smigre Interessenterne og bifalde Meninger mod den egne Overbeviisning om Selskabets sande Tarv; og slige Directeurer, der tjene, ei af Interesse for Sagen, men af Selv-Interesse, ville da vel vide, om ei aabenbar, saa dog hemmelig at skaffe sig Fordele paa Interessentskabets Bekostning. At dette er og stedse har været Tilfældet lærer Erfaring. Indsenderen var ei tilstede ved Compagniets sidste General Forsamling, kan altsaa ei bedømme, hvorvidt Directionen i ommeldte General-Forsamling gav Anledning til, at man ikke saa ligefrem kan have Tiltroe til Directionens Aabenhed; men hvis at Directionen har ansat de aarlige Handels-Omkostninger til 13,000 Rbl. r. S., saa forekommer denne Bestemmelse Indsenderen at være særdeles moderat og et Offer, Directionen har bragt Compagniet; thi naar man er bekjendt med et stort Handels Etablissements Contoir-Omkostninger, naar man veed hvad større Handelshuse give deres første Contoirbetjente i aarlig Gage, og naar man fremdeles betænker, hvilke Kundskaber og hvad Duelighed der udkræves for at kunne styre udbredte og forviklede Handels-Forretninger: saa synes tretten Tusinde Rigsbankdaler rede Sølv, efter at de nødvendige Handels-Omkostninger ere fradragne, at være en særdeles ringe Gage for en Direction, der skal svare til sin Bestemmelse. Directeurerne maae i Forhold til deres Stand kunne leve uden Næringssorger — vil man misunde dem en hertil svarende Lønning: saa frister man dem til at vorde Bedragere.

Paa Grund af Foranførte giver derfor Indsenderen sine Med-Interessentere det oprigtige og velmeente Raad, ei at lade sig forlede til Mistanke mod almeen agtede Mænd, uden at tilbørligt Beviis fremsættes, thi kan Directionen ei handle med den Overbeviisning at have Interessenternes fuldkomne Tillid, da er det umueligt for dem, vel at styre Compagniets Affærer, og det vilde i saa Tilfælde være det raadeligste, enten at vælge andre Directeurer eller at ophæve Compagniet.

Lidt om Lysestøberier.

For ti Aar siden blev det Kongl. danske Cancellie tilstillet ved Magistraten et Andragende fra Formanden for Lysestøberne, som indeholdt: 1) at en Prøve maatte anordnes for dem, som ville drive Lysestøberie, hvorved de skulle bevise deres Duelighed, hvorhos tillige maatte bestemmes, at Ingen maatte blive Lysestøber, uden at han beviiste at være i Besiddelse af passende

Redskaber og et Lokale af bestemt Dimension. 2) at en rigtig Behandling af Lysegarnet skulde controlleres af Formanden og Repræsentanterne. 3) at det maatte paalægges enhver Lysestøber ved Slutningen af May at være forsynet med et vist Qvantum Lys til Sommerforbrug; og 4) at ikkun Lysestøberne maatte have Skildt uden for Huset, men de andre Udsælgere af Lys skulde indskrænkes til at hænge Lys i Vinduerne eller, for saavidt dem angaaer, som udsælge for Andre, at have et Bræt opslaaet udenfor med Tilføjning, fra hvilket Fabrik Lysene ere. Det blev derhos af Magistraten indstillet at det maatte paabydes, at ingen Talg maatte anvendes af Lysestøberne forinden samme var vraget. Cancelliet svarede under 26 Sept. 1818: Med Hensyn til den under No. 1 foreslaaede Bestemmelse, da fandt Collegiet det tilstrækkeligt, at, som Følge af Rescr. 24 Sept. 1740, Ingen kan drive Lysestøberie, førend han for Øvrigheden har godtgjort, at han dertil besidder fornøden Duelighed. Det staaer saaledes i Øvrighedens Magt at bestemme denne Prøve, som de der ønske at drive Lysestøberie skulle aflægge, saaledes at man kan blive forsikret om deres Duelighed. En saadan Examen, som Formanden har foreslaaet, finder Cancelliet det betænkeligt at indføre, da Adgangen til fornævnte Næringsvej let derved kunde gjøres for vanskelig. Derimod holder man for, at Lysestøberiernes Forbedring mere vilde befordres ved en saadan trykt Anvisning, som omtales i Reskr. 11 Febr. 1818 til Magistraten. Den foreslaaede Bestemmelse angaaende Beskaffenheden af det Lokale og de Redskaber, en Lysestøber bør have, vilde uden Tvivl og for den mindre Formuende, der kun kan drive Næringsvej i et ringe Omfang, kunne være trykkende, ligesom Cancelliet heller ikke anseer dette nødvendigt. Den under No. 2 foreslagne Bestemmelse synes ogsaa unødvendig, da enhver Lysestøber, naar han af Øvrigheden er erkjendt duelig som saadan, godt maa kunne bedømme Vægernes større eller mindre Godhed, og hans egen Interesse kræver, at han vil søge at gjøre dem saa gode som mueligt. Den foreslaaede Kontrol, der er uden Analogie i hvad der gjelder om Andre Næringsveje, vilde og let

foraarsage Vanskeligheder og Chikaner. Ad 3. Det synes ej at være nogen Nødvendighed at paalægge Lysestøberne et saadant Baand, der saalænge Indførselen af Lys fra Udlandet og fra andre indenlandske Steder er aaben, ligesom det heller ikke vides, at her nogensinde har været Mangel paa Lys. En saadan Byrde vilde gjøre de indenbyes Lysestøbere det endnu vanskeligere at holde Priis med Fremmede. Den Aarstid, paa hvilken de skulle være forsynede med Forraad, kan vel med Hensyn til Lysestøbningen være vel valgt, men da Ingen kjøber Lys til Husholdningsbrug ved Sommerens Begyndelse, vilde der i saadant Forraad, til Skade for Lysestøberne, ligge en Kapital frugtesløs i henved $\frac{1}{2}$ Aar. Det foreslaaede Qvantum er og saa betydeligt, at de mindre formuende Lysestøbere aldeles ikke vilde være istand til at opfylde sligt Lovbud; og man indseer ej heller, hvorledes det med Hensyn paa Lysestøbernes forskjellige Kaar var muligt at træffe en passende Bestemmelse. Ad 4. Det herunder Foreslaaede ansees ej heller nødvendigt, da Vedkommendes forskjellige Stillinger ere kjendelige nok, uden at noget Videre derom bestemmes. Endeligen vilde det efter Cancelliets Skjønnende være et uhensigtssvarende Baand paa de indenbyes Lysestøbere, at de mindre end Andre, skulde have Frihed til at anvende i Produktion det raa Materiale, som de fandt tjenligst. Cancelliet havde angaaende denne Gjenstand allerede forhen brevvexlet med det kongellige Generaltoldkammer og Commerce-Collegium, som er af den Mening, at Vragning næppe kan virke til det forønskede Maal, da den altid er fundet lidet paalidelig, og vanskeligen kan anvendes paa den omhandlede Vare-Artikel. Da Beviset for Vragning desuden blot kunde anbringes paa Emballagen, og denne let lader sig misbruge, saa vil det og være særdeles vanskeligt at controllere. Hvad Generaltoldkamret saaledes har yttret kan Cancelliet ikke andet end ansee for rigtigt, da Kjøberne selv maae antages for de bedste Vragere af denne Artikel. I Betragtning af alt Foranførte er der ingen Anledning til at andrage paa nogen Forandring i de engang gjeldende Regler.

Det i Skrivelsen omtalte Reskript af 11 Febr. 1818 var foranlediget ved et fra Magistraten indkommet Forslag angaaende hvorvidt de indenlandske, og især indenbyes Lysestøberier kunde gives en bedre Indretning, og hvorledes der kunde foreskrives faste Regler for Udsalg af Lys m. m. Ved Reskriptet blev det tilkjendegivet Magistraten, at det var Hans Majestæts Villie, at den ved en sagkyndig Mand maatte lade affatte og derefter lade iblandt Lysestøberne i Kjøbenhavn uddele en omstændelig og derhos let forstaaelig Anvisning til at støbe Lys, saasnart den maatte vide Udveje til at refundere Stadens Casse de Udgivter som derved maatte forefalde. Tillige blev bestemt, at det i Almindelighed maa tillades Enhver, som driver Lysestøberie paa Stadens Grund udenfor dens Porte, at have et Udsalgssted i Kjøbenhavn; at det maa tillades Porcellains- og Pottehandlere at handle med Lys, dog ikkun i Pundeviis, samt de med Borgerbreve som Øltappere forsynede Kjeldermænd at falholde Lys, dog ikkun stykkeviis. — Er bemeldte Anviisning om Lysestøbning udkommen? og hvor faaes den?

Indenlandske Efterretninger.

Om en Vand-Plante, som voxer i stor Mængde næsten overalt her i Landet, nemlig den saakaldte Dunhammer, eller Donnemors Kølle (typha latifolia), er det vel allerede længe bekjendt, at den kunde tjene til økonomisk Anvendelse. Den har nogen Lighed med Rørarterne, der ogsaa voxe i Vand; men kjendes let fra disse derved, at den paa Spidsen har sine Blomster saa tæt hos hinanden, at de tilhobe danne ligesom en Kølle, og, naar den modnes, er denne Kølle blød at føle paa og bestaaer af tæt hos hinanden staaende Haar eller Uld. Det er denne Uld man med Nytte kan anvende i Økonomien. En Kleet i Leipzig havde for en Deel Aar siden anstillet Forsøg hermed, og ladet Ulden spinde, baade allene og i Blanding med Bomuld. Da dette Produkt voxer paa Steder, som ikke kunne dyrkes, og er en saa fortræslig Tilsætning til Bomulden, fortjener den vel at indsamles. I det Slesvigske bruger man disse tykke Køller af Donnemors til Lys. Man tørrer dem, dypper dem i Talg, tænder dem an, og bruger dem nu for at oplyse en varm Ovn. Da Talgen ikke kan løbe ned, men opfanges bestandig af Ulden eller Haarene, saa vil Talgen ikke kunne gjøre Ovnen ureen, som vilde blive Tilfældet ved at bruge et andet Lys. Man har forfærdiget Papir heraf. Man kan benytte denne Kølle saavel til Fyrtønder, som isteden for Svamp. Man afskjærer den i September eller følgende Maaned, flækker den, soltørrer den, siden koger den med Salpetervand, og derefter atter tilstrækkeligt tørrer den, da den er ildfængende, ja baade i Henseende til Lugt og Reenhed langt at foretrække den fra China hidkommende saakaldte chinesiske Svamp, der baade har ubehagelig Lugt og Udseende. Bladene af denne samme Plante bruge Bødkerne at lægge under Tøndebaand, hvorved de ligge fastere, og overalt benyttes de meget til at tætte Kar med. Paa nogle Steder dyrker man den endog i denne Hensigt. (Mere i Handelstidend. 1799 No. 32, og i Wedels Samlinger 5te Deel S. 39.) I Landhuusholdnings Selskabets sidste Bekjendtgjørelse om uddeelte Præmier, (Tillæg til Statstid. No. 69) bemærkes: at Anvendelsen af denne Plante har været mere anbefalet i botaniske Skrifter end virkeligen udført. "Hr. Premier-Lieutenant F. C. v. Coch af det første Livregiment til Fods har den Fortjeneste, at have gjort Forsøg med denne Planteulds Anvendelse, og Forsøgene har været meget hældige. Han har forevist Selskabet et Teppe og en Pude, udstoppede dermed, og begge befandtes meget lette og temmelig elastiske. Hr. Lieutenanten har tillige meddeelt sin Fremgangsmaade med Indsamlingen, Rensningen og Tørringen af denne Plante." I Anledning deraf tilkjendtes ham, som et Hæderstegn, Selskabets første Sølvmedaille.

Ligesom paa Langeland vedbliver en meget ondartet Feber at grassere i Kallundborg og Omegnen, som bortrykker mange Mennesker, især af den simple Kasse. Den almeenagtede

Sognepræst, Vitus Bering Rørdam, er ogsaa nylig efter 4 Dages Sygeleie bortkaldet i den kraftfulde Alder af 47 Aar, formodentlig som et Offer for sin trolig opfyldte Kaldspligt. Han var en sjelden virksom Mand i sit Embede, om hvem med Sandhed kan siges, at han døde paa sin Post. Daglig gik han flere Timer omkring til de i sit Sogn angrebne Syge, for at staae dem bi med Religionens Trøst. Under denne hans Kjerligheds Gang blev han den 10 Septbr. nedlagt paa Sottesengen, fra hvilken han ikke mere stod op.

I Hr. Hempels Avis gives den Underretning, at efter de Beskrivelser, Udgiveren har faaet over ommeldte Syge, synes det en sand Smitsot, da den pludselig angriber Folk og bortriver dem inden 4 a 5 Dages Forløb. Hele Huse og Gaarde ere befængte og i enkelte Landsbysogne ligge henved 100 syge. Dødeligheden er ogsaa i høi Grad paafaldende. Siden August Maaneds Begyndelse skal saaledes i et Sogn allene være døde 40 Personer og paa een Dag allene blev kastet Jord paa 3 Liig; i Rachløv Sogn blev forleden i en Uge begravet 14. Mærkeligt er det endnu, at det er det tredie Aar i Rad, 1826, 27 og 28, da Sygdommen, altid udbrudt i August, har hersket der i Egnen, uden at strække sig videre, end til omtrent 2 Mile omkring Kallundborg. Hen imod Holbek og ind ad Landet vides intet til den, hverken iaar eller de to foregaaende Aaringer. Hidtil er Smitten ikke anseet farlig; men efter de anførte Omstændigheder bør det ikke omtvivles, at der fra Medicinalvæsenets Side jo er eller snart vil blive foranstaltet hensigtsmæssige Forholdsregler til at standse dens videre Udbredelse.

Gjødning med Beenmeel er i England paa en halv Snees Aar bleven mere og mere almindelig; og mange Møller til Beenmaling oprettede. Flere tusinde Læster Been bleve udførte til England herfra. (Handelstid. 1824 S. 39). Bemeldte Handelstid. har flere Gange vakt Opmærksomheden paa de Fordele, som Beenmeel til Gjødning yder. Saaledes haves i Aargangen 1825 No. 6 nogle Efterretuinger herom, og om

den tydske Chemikers, F. F. Fischers Forsøg, paa chemisk Viis at gjøre Knoklerne mere skikkede til Gjødning. I Aargangen 1827 bleve flere Efterretninger om denne Gjenstand meddeelte, og i nærværende Aargang No. 82 gives Udtog af nogle Afhandlinger, som findes i the quaterly journal of Agriculture of the Highland-Society of Scotlaud, som vise, for hvilken Jordsmon Beengjødning er mest tjenlig, om Mangler som udfordres og om dens Virkning.

Det Ønske har hos os ofte været fremsat, at Danmark maatte komme i Besiddelse af det Slags Maskiner, hvorved Been knuses; thi at slaae dem i Stykker ved Menneskekraft er et til dette Øiemed for besværligt og bekosteligt Arbeide. En driftig Borger her i Staden, Grosserer Joseph Owen, der paa Amager besidder et fuldstændigt Etablissement, hvor Been brændes til Kul, for siden paa en Vindmølle at males til Pulver, optog Ideen, forskrev fra England en Maskine til Benenes Knusning, og anbragte den i Møllen, der maler Beenkullene. Maskinen har nu været i Gang nogen Tid, og Hr. Owen seer sig istand til at kunne udføre de Bestillinger paa Beenstøv, som maatte gjøres hos ham. Hr. Owen tager 5 Rbd. Sedler p. Skpd. af Beenstøvet; 1 Tde. veier 12 Lpd. Det bliver altsaa 3 Rbd. p. Tde. Antaget, at man endog forbruger det størst opgivne Qvantum til 1 Tde. Land, nemligen 6 T. 2 Skp., vil man neppe nogetsteds have Gjødning til billigere Priis. Fremfor den sædvanlige Qvæggjødning har det dertil den store Fordeel, at man paa eet Læs let kjører saameget, som forbruges til 1 Tde. Land, og at det er skikket til langveis Forsendelse; hvorved Landmænd i de fjerneste Provindser af Danmark paa denne Maade for billig Betaling kunne forsyne sig med et dem saa nødvendigt Reqvisit. Da Beenstøvet især er tjenligt paa lette Forder, have Landmændene paa Hedeegne her et herligt Middel til disses Opdyrkning. Saavidt Handelstid. Udgivere bekjendt, bliver i dette Efteraar udført et Parti til Vestindien, for at prøves paa en Sukkerplantage. Brændt Beenpulver til Brug for Raffinaderier, m. m. sælges ved Fabriken i Partier til 4 Rbd. 48 ß. p. 100 Pd.

Vi bemærke til Slutning at det kongelige Videnskabernes Selskab i Gøttingen har udsat en Præmie for en fuldstændig, og paa Erfaring grundet Prøvelse af de Methoder paa hvilke man i forskjellige Lande og Egne anvender Beengjødning.

Et af Christiansborgs Slots Værelser bliver prydet med tre herlige Malerier af den afdøde geniale og kundskabsrige Historiemaler Nic. Abr. Abildgaard, hvilke bleve reddede fra Slotsbranden. Det ene af dem har været seet i det kongl. Malerie-Gallerie. Et fjerde Sidestykke, hvortil Abildgaard havde efterladt en Skizze, forestillende Kong Christian d. 4de i Søslaget, efterat han havde faaet et Øje saaret, er den talentfulde Kunstner Hr. Bendz sysselsat med at udføre. Hr. Professor Eckersberg, fra hvis Kunstnerhaand for Slottet man ved sidste Kunstudstilling ved Kunstakademiet saae et Stykke, forestillende de tre Stænder, som paa Slotspladsen aflægge deres Troskabsed til Kong Frederik den Tredie, leverer et andet stort Malerie til samme Konges Historie, forestillende Peter Schumacher, (siden Griffenfeld), at forelægge Kong Frederik den Tredie Udkast til Kongeloven. For et af Hendes Majestæt Dronningens Gemakker har Hr. Blomstermaler Camradt nyelig fuldendt to store Blomstermalerier, bestemte til at anbringes som Dørstykker. Da der tænktes paa det gamle Slots Prydelse med Malerier, vare fremmede Kunstnere satte i Arbejde; Jonge siger (S. 501. 506. 521. 522), at der over Kaminerne findes ypperlige Malerier af Italiens og Frankrigs største Mestere, nemlig: Nattoire, Parocel, du Mont le Romin, Jeaurat, Lancrede, Huillot, Potereau, Boizot, Chavanes, L'enfent, Chantreau, Vermansal, Galloche, Vanlo, Bouche, Restout, Le Vien, o. fl. Den danske Maler Krock leverede mange Stykker. I sildigere Tider bleve Mandelberg, N. A. Abildgaard, J. P. Lund o. fl. beskjæftigede med Maleriers Udførelse til Slottets Prydelse.

Under 27 August er Instrumentmager Hashagen i Kjøbenhavn allernaadigst forundt udelukkende Bevilling til, i 10 Aar i Kongeriget

Danmark at forfærdige Fortepianoer med Resonantsbunde af valsede Jern-, Kobber- eller Messingplader.

Under 3 f. M. har Hs. Majestæt allernaadigst forundt Eddikebrygger Meyer i Kjøbenhavn, under de for Enerettigheder almindelige Betingelser, udelukkende Bevilling paa, i 5 Aar i Kongeriget Danmark at tilberede det af Kammerraad og Ridder Boeg, Told- og Konsumtions-Underbetjent i Kjøbenhavn, anmeldte Slags Øl af Eddike eller Sirup.

Blandede Efterretninger.

I Syvaarskrigen kom den østerrigske General Nied med 10,000 Mand Kroater og Pandurer til Halberstadt, og forlangte inden tre Timer at faae en Contribution af 20000 Thl. Begkrandse og Brandmaterialier vare allerede fremkjørte for at tjene til Byens Antændelse, om Contributionen ikke tilvejebragtes. En brav Borgemester, en sand Kæmpe af Udvortes, forestillede at det vilde være umuligt for den yderst medtagne Stad at tilvejebringe den fordrede store Sum. Han tilbød 2000 Thl.; men forgjeves. Ordren til Antændelsen skal udgaae. Da faldt Borgermesteren paa Knæ for Generalen. Nu vel, sagde han med Djervhed; jeg har da kun en Bøn, og det er at Afbrændingen maa begynde med mit Huus, for at Borgerne ikke skulle sige: Borgemesteren var en Hundsfot, han har ikke talt vor Sag. Dette virkede. Generalen indsaae at der ej var mere at udpresse og lod sig nøje med de 2000 Thl. (Hesp. Aug. S. 812.)

Den lærde Professor Dr. S. F. G. Wahl, i Halle har udgivet en ny Oversættelse, af det arabiske, af Koranen, udkommen i Halle 1828 i 8vo, i hvilken han og har givet en sammentrængt Oversigt over Mohameds Levnet. Hans Anskuelse er, at Mohamed var et Afskum af

Menneskeheden, og at hans Forryktheb og Naragtighed havde opnaaet en lige høj Grad. Han var vellystig, letsindig, egennyttig, ærgjerrig, en slu Hykler, spidsfindig, Løgner, forstilt Sværmer, Mystiker og Fanatiker. Forfatteren er rig paa Ord til fremdeles i denne Tone at skildre ham og Koranen. Oversættelsen er ledsaget med oplysende Anmærkninger. (Skriftet er rec. i Hall. allg. lit. Zeit. Aug. 205. 6. 7.)

Chinesiske Skikke. De i China til Døden dømte Forbrydere beværtes Dagen før Executionen paa Skatkammerets Bekostning med et Gjæstebud. Regelmæssigen henrettes de nemlig paa een og samme Dag i hele Riget, paa Sommersolhvervs-Dagen, da Keiseren formedelst disse Henrettelser bringer et høitideligt Renselsesoffer i Templet. — I China betaler en uforsætlig Morder 1 Pund Sølv; 90aarige og 70aarige Forbrydere straffes slet ikke, undtagen for Forræderi og Oprør. — Lommetørklæder og Servietter bruge Chineserne ikke; et Stykke træder istedetfor disse. (Das Kaffehuus).

I følge de nyeste statistiske trykte Efterretninger om Kongeriget Nederlandene var sammme Folketal efter den i Aaret 1822 foretagne Folketælling:

a) i 180 Stæder af største og Middelstørrelse 1646601 Mennesker.

b) i 3670 smaa Stæder, Landsbyer og Sogne 4072422 —

I alt 5719023 —

Tiltagelsen eller Aftagelsen i nogle af de mærkeligste Stæder i den nordre Deel af Riget har til forskjellige Tider været:

Stæder.	Aar 1796.	1812.	1822.
Amsterdam. Mennesker.	217024	201626	191460
Gravenhaag	38433	42150	45144
Haarlem	21227	20080	18453
Leyden	28600	30686	29[illegible]
Rotterdam	59000	53866	63[illegible]

(Af allg. Jen. liter. Zeit. Aug. 153.)

I Mandags feirede Hamborg sin 30[illegible]aarige borgerlige Forfatning, som n[illegible] ubetydelige Forandringer har bestaaet siden [illegible] Septbr. 1528. Efter holdt Gudstjeneste s[illegible]lede Senatet, de borgerlige Collegier og [illegible] Autoriteter saavelsom det diplomatiske K[illegible] sig til et festligt Maaltid paa Raadhusets [illegible] Sal, der var givet en gothisk Dekoration, [illegible] ene Væg forestillede det Indvendige af St. Nicolaikirken, da Senatorerne og de Overældste [illegible] forsamlede om den 1528 indrettede Kirke[illegible] Indbydelsen skeete ved smukke allegoriske K[illegible] og Skuepenge til Minde om Festen uddeel[illegible] blandt Gjæsterne. De Fattige og milde Stiftelser bleve heller ikke forglemte paa denne Glædesdag. Om Aftenen var hele Staden illumineret og paa Theatret opførtes et Stykke kaldet "Borger-Troskab."

Kjøbenhavns Børs, d. 7 October 1823.

		à
Hamburg 2 M. — à vista 211		
Species 214		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 13½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	154½ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	— Rbd. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	85½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	81	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	109½	109½ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	— Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	95½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 82.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 October 1828.

Vigtige Stiftelser.

Ved den sørgelige Erfaring, som i alle Lande mere og mindre er iagttagen, om Tiltagelsen af Forbryderes Mængde, og tillige de formedelst Politi-Anordninger og Indretninger bevirkede hyppigere opdagede og straffede Forbrydere, er det vist nok især højst beklageligt, at just Forholdet af de unge Forbrydere er steget i større Grad end af de ældre. For at kunne med noget Held modarbejde den med Fare truende Forværrelse af et saadant Misforhold, som i de sidste Aar har udgjort i Frankrig, Nederlandene og Preussen 1:34 til 35; i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen 1:16; i de forenede nordamerikanske Stater 1:7, gives der, foruden eller ved Siden af en paa sædelig-religiøs Grund hvilende Skole-Underviisning, for de opvoxende Slægter, de fattigste indbegrebne, intet mere hensigtsvarende Middel, end Oprettelsen af Anstalter for forbryderiske Forældres Børn, eller for saadanne, som i Umyndigheds Alderen kun have onde Exempler at see, eller slet Omgivelses Vejledninger at følge, og derved allerede tidlig komme ud paa Lasternes Bane, men som ved en gjennemgribende Forbedring med hensigtsmæssig Opdragelse og Undervisning kunne vorde reddede. Paa intet Sted har Nødvendigheden af slige Anstalter tidligere været følt end i den meest befolkede, derfor ogsaa den største Masse af Fordærvelse i sig indesluttende, Stad i vor Verdensdeel, London, hvor man allerede for ti Aar siden ansatte Tallet af forbryderiske Drenge til mere end 8000, og hvor allerede for 14 Aar siden den første Anstalt af hin Art blev stiftet af den ædle Robert Young. Den blomstrer endnu herligen i St. Georges Fields, og har for nærværende Tid omtrent 200 Drenge og Piger. Siden ere nogle lige Anstalter, men mere fuldkomne, saasom blandt mere deri, at der ere forskjellige Bygninger for hvert Kjøn især, oprettede i forskjellige brittiske Stæder, i Nordamerika, i Paris, i Weimar, Düsselthal, Erfurt, Straßburg, Memel, Königsberg, Posen, Frankfurt ved Oderen — og i Berlin. Den berlinske Anstalt blev stiftet for Drenge d. 1 May 1825; men nylig udvidet ved et særskilt Huus for Piger. De udkomne Aarsberetninger give nærmere Oplysning, og Dr. N. H. Julius i Hamburg har nylig givet nogen Underretning om den i Lit. Bl. d. Börsen-Halle Nr. 319.

Madame Recamier.

Ved Seinens Bredder, omtrent en halv Miil fra Paris, beboede Madame Juliette Re-

camier Slottet Clichy la Garenne, som engang havde været Familiesædet for Hertugerne af Levis. Hun var dengang neppe tyve Aar gammel, og hendes overordentlige Skjønhed og sjeldne Aandsdannelse gjorde hende, endnu mere end hendes overordentlige Rigdomme, til Gjenstand for almeen Interesse, saa at enhver af Betydenhed og alle Fremmede, som kom til Frankrig, gjorde sig Umag for at erholde Adgang til dette Vidunder i den med Vidundere saa rigtbegavede Tidsalder. Frankrig nød just dengang en af de korte Fredspauser, paa hvilke der fulgte saa mange lange og blodige Krige. Proscriptionslovene imod Emigranterne bleve ikke udøvede saa strengt som tilforn, og en lykkeligere Fremtids Morgenrøde syntes at oprinde. Jeg var netop kommen tilbage fra Sverrig, hvorhen jeg havde fulgt min Familie paa dens Udvandring. Jeg fik ikke den Eiendom tilbage, som jeg var kommen for at reclamere, dog fandt jeg Trøst for min skuffede Forventning i den høimodige Velvillie hos et qvindeligt Væsen, som, lig en Skytsengel, hjelpende havde staaet ved min Side, saavel ved alle mine Barndoms Vanheld, som i mine sildigere Dages Modgang. Saaledes saae jeg mig, endnu lidende af Landsflygtighedens Savn, pludselig forflyttet fra en Jammerdal til et Armida-Palais og fandt i Clichys Feeland det fuldkomneste Væsen, hvis Venskab kun den fyrigste Indbildningskraft kunde ønske sig. Slotstaarnets Klokke havde just slaaet Syv, da Juliette, en herlig Augustmorgen, gik over Græstæppet, som udbredte sig ved Terrassens Fod, paa Veien til Landsbykirken, hvis Ringning kaldte Clichys Beboere til Morgenmesse. Hun var iført en hvid Kjole, og hendes skjønne brune Haar var simpelt ordnet under et Gazeslør. Hendes Moder, Madame Bernard, støttede sig paa hendes Veninde, Madame Franchiskini, Demoiselle Lamesluerk, Hr. La Harpe og jeg fulgte efter. Efter foregaaende Renselse ved det hellige Dørvand, traadte den lille Procession nu ind i Kirken, og opbyggelige Bemærkninger maae de have gjort, som saae os vende hjem efter denne fromme Handling, for at deeltage i de larmende Lystigheder, der dengang hørte til Dagens Orden i Clichy-Slot og

som jeg nu vil forsøge at beskrive. Kirken i Clichy bar, ligesom alle de øvrige, der nu atter aabnedes for at modtage de Gudfrygtige, Spor af den revolutionaire Vandalisme. Efterat Nationalforsamling først havde benyttet den til sine Møder, gjorde man siden et Fattighuus deraf, og for Dieblikket var det kun Murene og nogle gothiske Vinduer, som vidnede om dens oprindelige Bestemmelse. Paa Ruinerne af et Alter, som, i Mangel af kostbarere Prydelser, var belagt med Blomster, forrettede Kirkesognets Præst der, ligesom ved et Underværk var bleven frelst fra Blodbadet i Abbediet den 3die September, de hellige Mysterier. Under den hellige Bygnings hvælvede Tag hørtes nu atter fromme Sange, istedenfor Ryggesløshedens og Lasternes Bespottelser, og et qvindeligt Væsen, velgjørende som Haabet, opløftede her sin rene Sjæl til Ham, fra hvem alle Velgjerninger komme. Dersom sand Fromhed er en Rest af vort himmelske Arvegods, saa har aldrig nogen inderligere Andagt eller fordringsløsere Dyd betegnet denne Arv. Ved Siden af denne Godhedens Engel knælede Hr. La Harpe, som slog sig heftig for sit Bryst og bad Himmel og Jord om Tilgivelse for sin stormfulde Ungdoms Vildfarelser og den skadelige Indflydelse, som hans Meninger og Skrivter havde frembragt i Begyndelsen af Revolutionen. Ulykken havde bragt ham tilbage til Religionen, men han pralede altfor meget med sin Anger, og hans Bodfærdighed vilde have været mere rørende, dersom han ikke havde stillet den saameget til Skue. Da Messen var tilende, vendte Hr. La Harpe og Madame Bernard tilbage til Slottet, imedens de øvrige Damer begave sig til Floden, som flyder forbi Parken, for der at tage Bad i Seinens speilklare Vande, under Telte, som i den Hensigt vare opslaaede. De kom tilbage inden Klokken 2 og derpaa holdt La Harpe sin Forelæsning over Literatur og Veltalenhed.

Der kan ikke tænkes noget løierligere end den Maade, hvorpaa La Harpe udpumpede Dramamanns Partie og lod Juliette recitere Zaire. Et Shavl, som han bandt om sin Nathue, for at tjene til Turban, og en smudsig Silkeslaaprok, der skulde forestille en tyrkisk Pelts, gav

ham det meest groteske Udseende, man kan tænke sig, og hans Betoning af det berømte Sted: "Zaire, vous pleurez!" var et overtydende Beviis paa, hvor nær det Ophøiede grændser til det Latterlige. Ikke længer den omvendte Philosoph, var han nu Voltaires Lærling og forkjælede Barn, Voltaire, hvem han aldrig kaldte andet end den store Mand, hvis Stemme han efterlignede, og i hvis Værker han især lagde Eftertryk paa de Steder, som Philosophen af Ferney havde forandret efter hans Raad, og ydermere givet ham den Forsikkring, at hans Critiker havde været ham til betydelig Nytte; men naar, midt i en af hans Yndlingstirader, hans comiske Antræk og underlige Stemme aflokkede os en smilende Mine, den vi dog af al Magt stræbte at skjule, saa gjorde Ærgrelsen derover ham atter naturlig, og hans krænkede Egenkjærlighed udgød sig da i Bebreidelser, som vare langt umaadeligere end de, som Voltaire har lagt sin skinsyge Sultan i Munden. Klokken Ti kom den unge Skuespiller Lafond, hvis Yndest hos Publikum allerede stempede ham til Talmas Efterfølger, for at give Juliettte hendes sædvanlige Declamations-Time. Samme Morgen havde General Junot, efter Sædvane, taget ham med sig i sin Vogn til Clichy. Generalen var en stor Ven af Declamations-Kunsten, og da han maaskee var en ligesaa enthusiastisk Beundrer af Elevens Yndigheder, som af Mesterens Talenter, saa var det ikke ofte, at han forsømte vore Morgentimer. Vi repeterede nogle Steder af Athalia, Iphigenia og Esther. Junot declamerede ret godt; især var han heldig med de kraftfuldeste Steder. Hans Udvortes passede godt til de Partier, hvori Talma udmærkede sig, og ligeledes til Shakespeares Helte, hvormed Ducis har gjort os bekjendt. Begeistret foredrog han et Sted, som syntes udtrykkelig skrevet for ham, og som endtes saaledes:

Un soldat parvenu, ce mot de l'insolence
A tout autre soldat paraitrait une offense,
Moi, j'aime à répéter qu'à force de vertu
J'ai merité ce nom de soldat parvenu.*)

"Tilgiv at jeg forlader Dem," sagde Juliette til Generalen, saasnart han havde endt sin Tale, "jeg maa ombytte min Morgendragt med en mere passende, efterdi jeg hvert Dieblik venter DHrr. Fox, Erskine og Adair, hos hvem jeg for nylig er bleven indført, og som have anmodet mig om, at blive indbudne til Frokost tilligemed General Moreau. Det vil være dem en Fornøielse, ogsaa at lære Dem at kjende, og jeg haaber derfor, at De bliver. Vil Hr. Lafond ogsaa unde mig sit Selskab, saa kunne vi fortsætte vore Studier, saasnart hine Herrer have forladt os." Lafond undskyldte sig, fordi han, Klokken 1, skulde være paa Prøve i Comédie Française, men Generalen, som ikke var hindret ved noget andet Engagement, greb med Glæde Leiligheden til at komme sammen med de interessante Reisende, hvis glimrende Rygte allerede var kommen foran dem til Frankrig. Da Damerne vare borte, indtraf Herrerne Nabonne og Dupaty. Den Første var bekjendt for sine Talenter og behagelige Manerer og gialdt for et fuldkomment Mønster paa fransk Urbanitet. Emanuel Dupaty var en Søn af Præsidenten af samme Navn, og hans literaire Arbeider havde allerede anviist ham en Rang iblandt Frankrigs

*) Junot satte en roesværdig Stolthed i at fortælle Oprindelsen til sin glimrende militaire Løbebane, hvilken han, som saa mange Andre paa hiin Tid, skyldte et lykkeligt Dieblik og en overordentlig Aandsnærværelse. Da Buonaparte, ved Toulons Beleiring, traadte for Fronten og forlangte En, som kunde opskrive, hvad han dicterede, tilbød Junot sig. Neppe var han færdig med den første Side af sit Manuskript, saa slog en fra Fæstningsværkerne udkastet Haubitsgranat ned, saa tæt ved hans Side, at den bedækkede ham fra Øverst til Nederst med Støv. "Ei," sagde han ganske koldblodig og afstøvede sit Papir, "det er dog ret høfligt af Fienden, at han skaffer mig Sand i det Dieblik, jeg behøver det." Dette behagede Buonaparte, og han gjorde ham til sin Adjutant. Een Stjerne herskede over Begges Skjæbne, og Junot nød et hurtigt Avancement, som dog endtes med en høist sørgelig Død.

meest agtede Digtere. Strax efter kom ogsaa Hr. Longchamp, som vilde indhente La Harpes Mening om sit nye Stykke: "Le Sèducteur amoureux" og derfor læse det for os, inden han sendte det til Committeen for Comèdie française. Efter ham kom Herrerne Lamoignon, Mathieu og Adrian Montmorency, hvis udmærkede Navne nu have ophørt at medføre Døden for dem, der bære det, og som, fremstigende af Revolutionens Mørke, medbragte til en ny Verden den franske Adels Sirlighed og Characteertræk, hvori man lettelig kunde spore Fordringen paa deres Forfædres Hæder. Endelig kom nu ogsaa General Moreau, og faa Minuter senere fulgte DHrr. Erskine, Fox og Adair. Saaledes samledes, fra Nutiden og den gamle Tid og fra forskiellige Lande, Mænd, som neppe kjendte hverandre uden af Navn. De recognoscerede først, inden de talede, og Underholdningen blev i Begyndelsen mat og tvungen, trods Narbonnes Talent til at give dem Liv og Afvexling; men nu kom Damerne igjen, og den kolde Formelighed forsvandt. Juliette traadte hen til Hr. Fox og sagde til ham med den Ynde, som saa udmærket characteriserer hende: "Jeg glæder mig over den Ære, at see en Mand i mit Huus, der ikke er mindre agtet i Frankrig, end beundret i sit eget Land. Tillader De mig, at forestille mine Venner for Dem og for DHrr. Erskine og Adair?" og nu nævnte hun alle de Herrer, som vare tilstede, med en fiin Hentydning paa det Talent, hvorved enhver af dem udmærkede sig. Derefter forestillede hun de Fremmede for sin Moder og sine Veninder, og fra nu af blev Conversationen almindelig.

(Fortsættes).

Indenlandske Efterretninger.

Dr. Heibergs Vaudeville "Kong Salomon og Jørgen Hattemager" er nu oversat paa Svensk, og var bestemt til at opføres paa Djurgårds Theater ved Stokholm Mandagen den 22 Septbr. Omendskjøndt Priserne vare forhøiede

til det Dobbelte, vare Billetterne allerede for-stedelen udsolgte Løverdagen forud.

Fædrelandet har atter tabt en af sine udmærkede høiere Embedsmænd, den virksomme, nidkjære Stiftamtmand over Aarhuus Stift, Kammerherre og Ridder P. O. Rosenørn, som døde af Nervefeber paa Gaarden Ristrup, Natten imellem den 28 og 29 Septbr., i en Alder af 50 Aar og 3 Maaneder. Et andet sørgeligt Dødsfald er Ædlingen Grev Christian Reventlaus, Arving til Christianssæde, som afgik ved Døden den 27 f. M. efter omtrent 8 Dages Sygdom, i Livets feireste Alder af 27 Aar, elsket og agtet af Alle. Han var først gift for 4 Maaneder siden med en Comtesse Holck.

Bogense den 3 October 1828. Idag er for første Gang befaret den her ved Byen i Sommer gravede 400 Alen lange Kanal med Bassin, til et vordende Havneanlæg. Denne Kanal er gravet ud i den flade Strand saa bred og dyb, at store lastede Baade kan flyde ind og ud, og saaledes har Færgebaaden i Dag indtaget i Bassinet Passagererne til Dampskibet Dania, tilligemed endeel Gods.

Instrumentmager M. C. Brustgrün & Søn i Flensburg anbefale sig ved de af dem forfærdigede musikalske Instrumenter, saasom flere Slags Fløiter, Flageoletter, Czakans eller Stokfløiter m. m., alle Slags Mund-Harmoniker af hver Toneart, som maatte ønskes, med 4, 6 til 8 Accorder, ligeledes med Aeolodicons af 4 til $5\frac{1}{2}$ Octavers Omfang; de første fra store C (8 Fods Tone.) til 3-streget c, de sidste fra Contra F (12 Fods Tone, til 4-streget c, i Priis af 40 til 80 Rdlr. Schl. H. Cour. efter Instrumentets Størrelse og Kassens Beskaffenhed. For dem, der endnu maatte være ubekjendte med Aeolodiconnet, hvilket har fundet almindeligt Bifald hos de herværende Musikkjendere, tilføies den Bemærkning, at samme er et af hiin Mund-Harmonikas Toner bestaaende, fuldstændigt Taste-Instrument, at dets udmærket skiønne Toner altid beholde deres Stemning, og at det formedelst Instrumentets

mekaniske Indretning afhænger fra Spillerens Behandling, imens det spilles, at lade Tonerne hensvinde indtil det sagteste Piano, eller tiltage indtil det kraftigste Forte, hvorfor det fornemmelig er skikket til Foredrag af høitidelige Kompositioner. Ethvert af det Slags Instrumenter, der vorder bestilt, forfærdiges i enhver Henseende paa det solideste, og, hvad Tonernes Rigtighed og Reenhed angaaer, med største Nøiagtighed, ligesom det ogsaa, uden at være speciel foreskreven af Bestilleren, forsynes med et Udvortes, der er saa zirligt og smagfuldt som muligt.

Blandede Efterretninger.

En stor Hemmelighed. Bonaventura (Schelling) har skrevet et smukt Digt: der Pfarrer zu Drottning, hvortil Emnet staaer i Geschichten, Märchen und Sagen, von Hagen, Hoffmann und Steffens (Breslau 1828). Steffens forsikkrer deri, at have bragt samme til Tydskland, hvor det gav Anledning ikke blot til det Schellingske Digt, men ogsaa til en Roman: Rosolda, af Benedikta Naubart. Efter Steffens skal Historien om den deri fortalte rædsomme Vielse være tilføjet Kirkebogen, og man troer, at Kjendsgjerningen skal staae i hemmelig Forbindelse med den hurtige og voldsomme Tronforandring efter Peter I. og Cathrines Død. Gjerningens dybe Gaade vil, som Steffens mener, vanskeligen eller aldrig være at løse. En Dame, som er reist der i Egnen, og meget sysselsætter sig med historiske Grandskninger, meddeler nu derom følgende: Peter den Store skal have ladet sig aflokke det Løvte, at forene et høit Par, hvis Giftermaal vilde have været een af hans Planer i Veien, og paa denne Maade skal han have holdt Ord. Den egentlige Sammenhæng veed ingen, men at det er blevet Præsten, der forrettede Vielsen som tvungen Frivillig, af hans Regjering forbudet, at tale derom, er authentisk. Begivenheden falder i Peter den Stores sidste Leveaar, da Frederik den Fjerde regjerede i Danmark. Kun i hiin Tid! geheime Archiv kunde muligen findes Oplysning herom. Hvilket Sted i Sjælland her menes, veed Anmelderen ikke. Muligen gives der en Landsby af dette Navn endskjøndt Drottning er svensk, ikke dansk. Iøvrigt maa Meddeleren af denne Artikel i Müllners Mitternachtblatt, ikke være stærk i den danske Historie og i det danske Sprog. Frederik den 2dens Regjering henfører hen til 1690-1730, og ved at nævne "Drottning auf Seeland" siger han: sprich Droning und Scholand!

Etikette.

Kong Philip II. blev et Offer for Etiketten. Denne Fyrste, som neppe var kommen sig af en farlig Sygdom, sad ved en Camin, hvori Fyrbøderen havde lagt saa meget Ved, at Monarken næsten qvaltes af Hede. Det var under hans Værdighed at reise sig og kalde nogle til Hjelp. Den vagthavende Officeer havde trukket sig tilbage og Betjenterne vovede ikke at træde ind i Værelset. Omsider kom Marqvis af Pobar. Kongen befalede ham, at slukke Ilden, men denne undskyldte sig; Etiketten forbød ham at lyde. Han maatte kalde paa Hertugen af Usfada. Men Hertugen var ikke at finde og Ilden tog Overhaand. Men desuagtet taalte Kongen heller Heden, end gav Slip paa det mindste af sin Værdighed. Men hans Blod kom derved i saadant Kog, at han fik en Feber, som han døde af.

Etikette og Gravitet ere ofte blevne foragtede af den sande Fortjeneste. Da 1683 Sobieski, Konge af Polen, havde tvunget Tyrken at hæve Wiens Beleiring, lod den til sin Hovedstad tilbagevendte Keiser ham vide, at han levende ønskede at see og omfavne Kongen af Polen. Etiketten fandt dette betænkeligt. Man spurgte hvorledes Keiseren skulde modtage en Valgkonge? "Med aabne Arme, naar han har reddet Riget," raabte Hertugen af Lothringen, hvis store Sjel foragtede saadanne Formaliteter.

(Mitternachtblatt.)

Den spanske Konge Carl II Gemalinde holdt meget af, at giøre sig Bevægelse til Hest. Hun prøvede engang et smukt andalusisk Dyr og havde det Uheld at styrte og blive hængende i Stigbøilen. Ingen vovede at hjelpe. Etiketten modsatte sig udtrykkeligen, thi under Livsstraf tør ingen røre en spansk Dronnings Fod. Carl II elskede sin Gemalinde og yttrede fra Balconen af sin Smerte. Etiketten holdt imidlertid Enhver tilbage. Endeligen fattede dog to Riddere den Beslutning, at hielpe hende. Een af dem tog fat i Hesten, en Anden i Stigbøilen. De vidste, hvilken Straf de havde fortjent og toge Flugten, men Dronningen bad om Naade for dem, og de turde komme tilbage.

Vor Jordklodes Størrelse mod Maanen er saadan, at den kunde udgjøre 50 Maaneklóder. Solen, som for Øiet ikke synes større end Maanen, overgaaer Jorden i Gjennemsnit 112 Gange, i Overflade 12600 Gange, og i Volumen 1,420,000 Gange. Antallet af vort Solsystems Planeter ansaaes i nogle Aartusinder uforanderligen at være lige, indtil 1781 Herschel forøgede det med Uranus. Den første Dag af det 19de Aarhundrede fejrede Piazzi ved Opdagelsen af Ceres. Olbers og Harding have siden end mere udvidet vor Kundskab til Solsystemet, og hidtil have saa udmærkede Mænds forenede Bestræbelser bragt det til, at vi tælle 11 Hovedplaneter, og 18 Bi-Planeter. (Af Skriftet: Populaire Astronomie, ohne Hülfe der Mathematik, in 20 Vorlesungen erläutert. Nach der 13 englischen und 3 franz. Ausgabe frei bearbeitet und mit vielen Zusätzen ꝛc. versehen von M. L. Frankenheim. (Braunschweig 1827. 8. 1 Thl. 20 Gr.)

Det er bekjendt, at Kadierne i det osmanniske Rige ere Underdommere; men hvorledes de ere det, eller i det mindste forhen have været det, kan man faae et Begreb om af Niebuhrs (af Riber oversatte) Skrift om det tyrkiske Rige. De ere, sagde han saa berygtede, hvad Retfærdighed angaaer, at man endog opdigter Exempler, for at gjøre deres Dommer-Embede latterligt. Et saadant er følgende. To reisende Janitskarer bestilte paa et Spisequarteer et steegt Lam, som skulde være færdigt til en bestemt Tid, og til Forsikkring om, at de vilde komme igjen, betalte de en Piaster forud. I Østerlandene ere Spiseværternes Boder, ligesom Kræmmernes og Haandværkernes, aabne ud til Gaden; Kadien, som reed forbi, lugtede Stegen, forespurgte sig nøiere derom, og befalede, at Kokken skulde levere det stegte Lam til een af hans Betjentere. Alt hvad Kokken sagde om sit Løvte, og at han allerede havde faaet Penge paa Haanden, hjalp intet. Kadien forsikkrede, han skulde nok vide at beskytte ham. Strax derpaa kom Janitskarerne tilbage. Den stakkels Kok, som ikke vidste at redde sig, vilde lade som han aldrig havde seet dem før; men Janitskarerne trak strax deres Knive; Kokken sprang ud af Huset, stødte med et lidet Stegespid, han just havde i Haanden, Øiet ud paa en forbigaaende Jøde; og da Janitskarerne bleve ved at forfølge ham paa Gaden, søgte han at skjule sig i et Huus, hvis Dør han af en Hændelse fandt aaben. Her ventede et nyt Uhæld paa ham. Han løb op ad Trappen, og ville skjule sig i et Kammer; men Gulvet var saa slet, at han faldt ned og slog en gammel Mand ihjel, som laae neden under. Nu blev han grebet. Janitskarerne og Sønnen til den gamle Mand, der var slaaet ihjel, førte ham til Kadien; Jøden fulgte bag efter; Alle fordrede Ret over Kokken.

Kadi, som sad ganske gravitetisk *i Hjørnet* af sit Værelse paa en Sofa, erindrede de opbragte Anklagere om, ikke at forivre sig; Alle skulde vederfares Ret. Janitskarerne kom først frem med deres Klage. Derpaa fik Kokken Tilladelse at forsvare sig; men han nægtede standhaftig, at han havde taget Penge paa Haanden, og besværede sig derimod meget over Janitskarerne, som ikke allene havde jaget ham ud af Huset med deres blanke Knive, men endog forfulgt ham paa Gaden. Nu lod Kadi sig give een tyk Bog efter en anden, for at see efter, hvorledes andre Mahammedanske Lovkyndige have dømt i saadant et Tilfælde. Da Janitskarerne ikke havde bragt Vidner frem, men Ka-

ken derimod havde mange, saa afsagde Kadien, efterat han længe havde bladet i sine Bøger, omsider følgende Kjendelse: at Janitskarerne havde grovelig forseet sig ved at trække deres Knive mod Kokken; hiin store Lovkyndige bestemte een Straf for denne Forbrydelse; og denne en anden o. s. v. indtil Janitskarerne erklærede, at de forlangte hverken Penge eller Steg af Kokken, naar denne kun vil lade sin Contraklage falde.

Nu blev det den Mand tilladt at tale, som beklagede sig over, at Kokken var faldet ned og havde slaaet hans Fader ihjel; hvilket denne ikke kunde nægte; Manden havde Vidner. I dette Tilfælde dømte Kadien, efterat han længe havde kastet op i sine Bøger: at Kokken skulde lægge sig paa det samme Sted, hvor den gamle Mand havde ligget, og Anklageren falde ned, og slaae ham ihjel igjen. Men dette havde han ingen Lyst til, da han kunde forfeile sin Hensigt, og brække sine Arme og Been. Han blev følgelig afviist med Skjeldsord, ligesom Janitskarerne.

Efter denne Kjendelse forlangte nu Jøden, at han maatte faae Lov til at støde et Øie ud paa Kokken. Efter lang Bladen i sine Bøger, sagde Kadien: I dette Tilfælde er der intet bestemt i Loven. Men hiin store Lovkyndige siger: Naar en Mohammedaner har stødt begge Øinene ud paa en Jøde, saa skal Øvrigheden stille ham ved sit ene Øie. Vil altsaa du Tschefúd, at jeg skal lade Kokken miste et Øie, saa lad ham først stikke det andet Øie ud paa dig. Men da Jøden ikke vilde kjøbe sin Hævn saa dyrt, saa blev Kokken ogsaa frikjendt for hans Tiltale, og Kadien havde holdt Ord. Min Mohammedanske Ven i Basra fortalte Kokkens Historie meget vidtløftigere, f. Ex. at en frugtsommelig Kone aborterede ved at see ham, at hendes Mand krævede Fyldestgjørelse derfor, og hvad Dom Kadien fældte i denne Sag o. s. v.

Stæderne Ny-York, og Ny-Orleans blive satte i Forbindelse ved en daglig Post. Nu kommer og gaaer Posten imellem disse to Stæder ugentlig tre Gange; og bruges dertil 20

Dage. Vejen er omtrent 40 Mile; man haaber at bringe Postens Gang til en Hurtighed af 18 Dage.

I Boston bygges et nyt Raadhuus, hvis Bekostning er beregnet til 200000 Dollars. (Hvad kostede det nye Raad- og Domhuus i Kjøbenhavn?)

I Wheeling, en Fabrikstad ved Ohio, har Dampskibsfarten været saa levende, at i 7 Maaneder ere Dampskibe 528 Gange ankomne. Stadens Befolkning er i de sidste 5 Aar næsten fordoblet.

Af den Brockhaus'ske Boghandels almeennyttige Conversationslexikon udgive Boghandlerne Carey, Lea & Carey i Philadelphia en Oversættelse ved Hr. Walsh, som vil tilføie berømte Amerikaneres Biographier. Værket vil blive 12 Bind.

Staten Rhode-Island havde i Aaret 1820 et Folketal af 83059 Indvaanere, nu i det ringeste 100000; og Regjeringen over samme kostede kun den ubetydelige Sum af 80101 Doll. 15 ß., hvormed samtlige Embedsmænd ved den udøvende Magt, Retsbetjentene, de Geistlige bleve betalte.

Efter en Beretning, som Præsten Brantly i Baptistkirken No. 1 i Philadelphia har givet om de Søndagsskoler, som Baptisterne underholde i de forenede nordamerikanske Stater, var deres Antal 5760, med 32806 Lærere og 259656 Lærlinger.

(Columbus.)

Staden Schamacha, i Nærheden af Tiflis, er hjemsøgt af Jordstød den 21 Juli, 7 og 9 August d. A. der vare saa stærke, at Husene styrtede sammen og de forfærdede Indvaanere flygtede. Endnu tre Dage efter den sidste Katastrofe var Jorden i en bestandig Bevægelse.

Hoff'st du von Tugend Ehr' und Lohn,
Ist dir die Tugend schon entfloh'n.

(Gesellsch. May. p. 391)

Langstrakt Gaade.

Første Stavelse.

Man kan have (1) gjøre (2) og faae den, (3), og den, som skal have den, maa beholde den, om han ogsaa giver den tilbage (4). Den bibringes, men ikke som Lægemiddel og medføre, ydermere meget ofte Døden (5), saavel for den, der modtager den, som den, (6) der giver den. Mennesket seirer ved dens Mængde (7) men ogsaa ofte efter dens indre Værd (8) og dens Størrelse maales efter Tommer (9). Den er i Forening med et vist Dyr, det ubetydeligste af alle Angreb (10). Uden den vilde mangt et Sørgespil ikke endes saa tragisk (11). Af to dine Fjender gaaer een kun ind, og stundom er det din Lykke, naar de begge ville gaae derind (12); dog maa man ikke lade dig selv blive deri, naar man vil være din Ven.

Anden Stavelse.

Næsten det Foragteligste, man kjender (1), giver den sin Tilværelse, og den fremkommer uden at du veed, hvorledes det skeer (2). Uden den vilde Du ikke kunne sætte Dig til Bords (3) ja dig selv manglede i saa Fald væsentlige Dele, (4) naar du ikke havde dem et Par Gange; den bidrager vel til Tankernes Vexling (5); men man taler frimodigst, naar man ikke anvender den (6). Den bringer Efterretninger fra den tidligste Forverden (7), thi allerede i Paradis spillede den en stor Rolle (8). Den har ofte Øren, men dog hører den aldrig. En særlig Art deraf gjør den første Stavelse, ligesom

mange af disse igjen kunne frembringe den an-den Stavelse (9). Den er offentlig (10) og har i den Henseende i nyere Tider taget [illegible]telig Overhaand. Forfølgende os fra Uge til Uge, fra Dag til Dag, vækker den os tidligen, [illegible]ker paa om Aftenen; de største Erobrere ønske at fylde en eneste af den (11), og den var den første Anledning til en stor Revolution (12), og endnu paastaae adskillige, at den stifter mere Skade end Gavn (13); dersom du troer, at den er en Trækfugl, fordi den er fjæret, og forlader os om Vinteren, saa tager du meget Feil (14). Ofte vender den sig, saa forandrer ogsaa Lykken sig (15), ofte nydes den og senere ret [illegible]gen; men ligesaa ofte sønderdeler den (17). Uden den maatte Du fryse om Vinteren og hele Aaret igjennem nøjes med ukogt Mad; dens Hovedbestanddeel er ofte Metal, endog Guld (17).

At være mit Hele har ikke gjort Nogen Ære, endskjøndt det allerede har frelst saa mangt et Liv.

Kjøbenhavns Børs, d. 10 October 1823.

Hamburg 2 M. — à vista 210		à
Species 213		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 12½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	154	154½ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	53	— Rbd. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	81	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	108¾	109 i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	— Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 83.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 14 October 1828.

Madame Recamier.

(Fortsat, see forr. Nr.)

Endskjøndt vant til Livet i den store Verden, og fortrolig med dette, yttrede dog Madame Recamier nogen Forlegenhed, naar hun traadte ind i et fremmed Selskab, eller viste sig paa offentlige Steder, hvor Alles Øine vare heftede paa hende, enhver af hendes Bevægelser blev iagttaget, og hendes ubetydeligste Yttring commenteret. Denne Frygtsomhed, saa naturlig hos et ungt Fruentimmer, blev ofte udlagt til Mangel paa Forstand eller til Ubekjendtskab med den fornemme Selskabstone; men kan en sund Dømmekraft, en fuldkommen fordomsfri Tænkemaade, en Smag, der agtede Alt, som var ædelt og godt, og et stort Forraad af Kundskaber, forenet med en fuldkommen Fordringsløshed, give et Fruentimmer Krav paa aandig Berømthed, saa kunde denne paa ingen Maade gjøres Madame Recamier stridig. Efterat Frokosten var anmeldt, traadte vi ind i et vakkert Værelse, som havde Udsigt til et skjønt Haveparti, saa det syntes som om alle Sandser paa engang skulde tilfredsstilles, og overveier man de Individers Characteer, som vare blevne samlede denne Formiddag, saa vil man ikke undres, naar man hører, at de, efter faa Minuter, havde aflagt den Tilbageholdenhed, som er saa sædvanlig ved nye Bekjendtskaber. Madame Bernard gjorde Honneurs ved sin Datters Taffel med den hende egne Urbanitet. Juliette sad ved Siden af Fox og Moreau, som begge syntes at føle sig vel tilmode. Mig havde min gode Stjerne bragt i Nærheden af Hr. Adair, som paa en ligesaa livlig som piquant Maade gjorde mig bekjendt med enhver Krog af England, saa det forekom mig, efterat Taffelet var hævet, som om jeg havde gjennemreist alle tre Kongeriger. Denne Herre talede om sin berømte Ven med en Enthusiasme, der øiensynlig kom ukunstlet fra Hjertet. Hans Bemærkninger over Frankrigs Anliggender vare saa dybe og indlysende, at Samtalen med ham forekom mig at have en uskatteerlig Værdie. Man venter sikkert ikke, at jeg skal prøve paa at gjengive Ord for Ord alle de piquante Vittigheder, som forekom ved Frokosten, der varede i to Timer. Vi debatterede om Krig og Politik, Literatur og de skjønne Kunster. Vi anstillede Sammenligninger imellem begge Nationerne, og vi stræbte at lade enhver vederfares Ret. Fox og Moreau ere vel berettigede til at omtales først. De syntes at være et Par Venner, som havde gjenfundet hinanden efter en lang Skilsmisse. Med den behageligste Vittighed forenede den Første en højst glimrende Underholdningsgave og en ligesaa fri som henrivende Munterhed. Simpel og beskeden, var den Sidstnævnte saa tilbageholdende i sine Fordringer og

tillige saa opmærksom paa Andres Tale, at han, endog uden sit glimrende Navn, vilde være bleven høit agtet og elsket af Enhver, med hvem han havde at bestille. Hvor fiint og ligefrem udlod han sig ikke mod Erskine, da denne havde givet os en kort Fremstilling af Thomas Paines Proces, som han uden Nytte havde forsvaret. "Egentlig skulde jeg ogsaa have været Jurist," sagde han, "det var min Familles Ønske. Tildeels er det Lykken, tildeels min egen Tilbøielighed, jeg har at takke for, at jeg er bleven Soldat, men i denne Verden er man saa lidet Herre over sin Skjæbne, at det er egentlig kun ved Enden af sin Løbebane, at man med Grund kan dadle eller rose det Valg, man har gjort i Begyndelsen. La Harpe sad ved Siden af Erskine og kunde efter Hjertets Lyst spørge ham og besvare hans Spørgsmaal. Den udmærkede Lovkyndige og den berømte Skribent kappedes i Vid og Veltalenhed, og naar Hr. Narbonne undertiden søgte at gjøre Samtalen almindeligere, saa kom Enhver frem med noget af det, som var ham bekjendt af en eller anden af Gjæsternes Historie. Saaledes blev f. Ex. Moreaus Tilbagetog, Fox's Addresser til Kongen, at han vilde tvinge Pitt til at opretholde Freden, Erskines Taler angaaende Jury-Billen, Narbonnes Administration, La Harpes Cursus i Literaturen, de roesværdige Handlinger, som udmærkede Montmorencys offentlige og private Liv, Junots Tapperhed, og Dupatys og Longchamps ypperlige Digte efter hverandre bragte paa Bane, analyserede og roste.

Nød saa mange berømte Mænd en behagelig Følelse ved at glimre i hinandens Øine, saa var det ikke mindre tilfredsstillende at iagttage de Paaskjønnelsestegn, som Beundring og Høiagtelse ydede den yndige Dame, hvis tiltrækkende Indflydelse havde samlet en saa stor Mængde Talenter omkring sig. Just i det Caffeen blev ombragt hørte vi Hestetramp i Gaarden, og i samme Øieblik meldte man Eugen Beauharnois og hans tvende Venner, Philip Segur og Hypolit Espinchal. Ung, livlig, og glimrende, ei blot ved sin egen Berømthed, men ogsaa ved sin Stedfaders, var han dog ikke beruset af Stolthed. Saare let gjenkjendte man, i Garde-Guide-Oberstens elegante Uniform, [illegible] samme unge Mand, der for saa Aar tilbage [illegible]ste, at han var en ligesaa god Søn, som [illegible] siden blev ypperlig Kriger, han, som i et [illegible] kort Tidsrum var bleven flyttet fra det erob[illegible] Italiens Sletter til de egyptiske Pyrami[illegible] Fødder, og nu var bleven adopteret som E[illegible] af en Mand, hvem Frankrig kaldte sin Fre[illegible], og hele Europa proclamerede som en Helt. [illegible] Ophævelser gik han hen til Madame Recam[illegible] og beklagede, at han først saa seent kunde [illegible] vaane en Underholdning, hvortil Indb[illegible] havde glædet ham saa meget, men da [illegible] i Tjenesteforretninger var bleven opholdt af [illegible] Første Consul, havde det ikke været ham mulig, før nu at slippe derfra, hvilket Segur og Es[illegible] pinchal, der havde ventet ham paa Carous[illegible] pladsen henved to Timer, kunde bevidne. [illegible] paa vendte han sig til Fox og sagde: "Jeg smigrer mig med, at jeg om kort Tid kan give Dem nogen Erstatning, thi min Moder har [illegible]lagt mig, at ledsage Dem til Malmaison, og det er kun nogle Minuter jeg er kommen [illegible] for de Vogne, som skulle afhente Dem og [illegible] Venner, saasnart de kunne løsrive sig fra [illegible] Baand, af hvilke de omslynges her. [illegible] være mig særdeles kjært, at see mig som [illegible] Fører." Efterat han nu havde forestillet Se[illegible]gur og Espinchal for de Reisende og [illegible] haandtrykket de Venner, han forefandt i Se[illegible]skabet, satte han sig til Bordet som en Soldat, der var vant til hurtige Maaltider og [illegible] ikke i denne Post lettelig kunde komme af Ovelsi[illegible] hos den Første Consul. Faa Minuter efter stode vi fra Bordet og gik gruppeviis, som [illegible] eller Tilfælde føiede det, ud at spadsere i [illegible]ven. Juliette gav mig sin Arm, og vi [illegible] snart allene med Fox. Hun forestillede mig end[illegible] engang for ham som en Barndomsven, der, [illegible] føiede hun, nylig var kommen tilbage fra [illegible] Reiser igjennem Tydskland, Danmark og E[illegible]rige. Han ønskede mig til Lykke derover, [illegible] til en Sag, der baade var nyttig og behag[illegible] "Saaledes er det vel," sagde jeg, "naar [illegible] reiser utvungen, men under Tvangen falder [illegible] Behagelige bort, og over Kummeren glem[illegible] man at iagttage." — "I Deres Alder," [illegible]

rede han, "lider man dog forholdsmæssig mindre af saadanne Prøvelser, end det i en senere Tid vilde være Tilfældet, men jeg haaber, at Himlen herefter vil forskaane Dem derfor." Ved at sige dette tog han mig i Haanden og saae saa velvillig paa mig, at det strax blev mig indlysende, at han fortjente ligesaa megen Kjærlighed som Beundring. "De maa komme til England med Deres skjønne Veninde," blev han ved, "dersom De, efter Løvte, vil besøge os, og jeg vil ansee det for en Lykke, at vise Dem alt det Seeværdige, vi besidde. Da er De ikke en Reisende af Tvang, hvilket rigtignok gjør en betydelig Forskjel." — "Ak, min Herre, Deres Ven, Hr. Adair, har nylig indgydet mig en saadan Agtelse for Deres Land og Deres Landsmænd, at jeg ikke er i Stand til at ansee mig som Fremmed, hverken i Henseende til Dem eller til ham." Her forenede de Øvrige af Selskabet sig med os, Fox tog Moreau under Armen, og langsomt vendte vi tilbage til Slottet. Disse vare de første og de faa Ord, jeg har verlet med denne berømte Mand. Fox gik i Graven, inden Verden begyndte at tale det Allermindste om mig. Jeg viiste mig for ham som Een, af hvem Ingen har taget Notice. Han stod paa sin Berømmelses Tinding, jeg i Mørkets dybeste Baggrund. Mit Navn har maaskee ikke en Dag igjennem levet i hans Erindring, men alligevel føler jeg mig lykkelig over, at jeg har mødt ham og samtalet med ham. Synet af en saadan Mand opmuntrer til Dyden, og en mægtig Tryllekraft knytter sig til hans Minde.

Da vi kom ind i Salonen, forefandt vi der Herrerne Longuerne og Chazet, som nylig vare ankomne. Saasnart de vare blevne forestillede, opfordrede Hr. Lamoignon Madame Recamier til at synge. Hun tog strax sin Harpe og accompagnerede sig selv i Plantads ypperlige Romance: "Le bien aimé o ma chère Zelie!" Juliette var saa smuk, hendes Stemme saa sød, og Manderman havde saaledes dannet hendes Spil, at det hele Selskab svømmede i Henrykkelse, da hun lod sig høre. Felix Longuerne benyttede dette fortryllende Øieblik til at tegne Hr. Fox, hvis markerede Træk og udtryksfulde Ansigt let lode sig opfatte. Endnu førend Romancen var tilende, havde han sin Skizze færdig, og vi vare alle forbausede over dens store Lighed. I saa behageligt Selskab løb Tiden meget hurtigt, og Segur bemærkede, at den Første Consuls Vogne allerede havde ventet en heel Time i Alleen. Man brød op; Fox og hans Venner toge Afsked med la bella Chatalaine, og bade om at maatte gjentage deres Besøg, hvortil hun gav sit Samtykke i deres Aand, som forstaae at modtage Fremmede. Eugen og Segur fulgte dem, men Espinchal blev hos os. Vi vare netop midt i Lovtaler over de interessante Fremmede, da Hertuginden af Gordon og hendes Datter, Lady Georgiana, nu Hertuginde af Bedford, bleve meldte. Det gav en ny Anledning til at ære de Englænderes Fortjenester, som dengang besøgte Frankrig. Hertuginden af Gordon var høist naturlig og behagelig, men nogle Feiltagelser i Henseende til visse franske Ords Betydning gave hende i Paris ligesaa megen Berømthed, som hendes høie Rang og udmærkede Egenskaber. Mere Ynde og Skjønhed vare vel aldrig forenede i een Person, end hos Lady Georgiana Gordon. Det er allerede indlysende, at der ikke udkrævedes ringe Yndigheder for at kunne glimre ved Siden af Madame Recamier, den berømteste Skjønhed i Paris, og det gjorde hun; men hun havde et saa yndigt og jomfrueligt Udtryk, i hendes Træk laae saa meget Behageligt, i hendes Holdning saa megen Grace, at næsten Enhver var af den Mening, at begge de nydelige Væsner havde lige Fordring paa Skjønheders Priis. I det Øieblik, da Hertuginden og hendes yndige Datter ankom, vare vi just i Begreb med at høre Forelæsninger af det Longchampske Værk, og da disse Damer fik det at vide, bade de om, ogsaa at maatte høre til den lærde Areopag, hvorefter da Forfatteren snart saae sig omgiven af en glimrende Kreds. Da han havde læst sit nydelige Lystspil i een Act, som faa Dage efter blev opført med fortjent Bifald, lykønskede man ham saavel til Gjenstandens Valg, som til Versenes Skjønhed. Endog La Harpe, som ellers er en stræng Dommer, forsikkrede Forfatteren, at Forelæsningen havde gjort ham megen Fornøielse. Han gjorde just meget skarpsindige Bemærkninger over

denne eller hiin Scenes større eller mindre Fortjeneste, da Dandsemesteren par excellence, Abraham, kom Klokken 3, for at give Time. Nogle Dage iforveien havde Vestris componeret en ny Gavotte for den unge Hortense Beauharnois, og opkaldet den efter hende. I denne Dands skal den ene Dame slaae Tambourinen, den anden dandse med et Shawl, og begge maae bevæge sig omkring deres Cavalier. Juliette var dengang Dandsemesterens Lærling, og Lady Georgiana Gordon, som ligeledes fik Underviisning af Abraham, dandsede allerede henrykkende smukt. Først vilde man udsætte Timen, men Herrerne bade ei allene om, at dette ikke maatte skee, men endog at Gavotten skulde dandses i Salonen, for at de kunde afgive deres Mening derom. Dennegang lode Damerne sig nøde en Smule, fordi de ikke vare belavede paa saadanne Tilskuere, men tilsidst erklærede de dog at ville give efter, dersom der fandtes en Cavalier, som vilde være med i Gavotten, hvilket var aldeles nødvendigt. "Er der ikke andet i Veien," sagde Espinchal, der dengang dandsede ligesaa godt, som han siden fægtede tappert, "saa skal jeg, hvis Damerne tillade det, forsøge at udføre mit Partie efter Hukommelsen, saasom jeg har seet denne Gavotte dandses hos Madame Campan, paa det Bal, som blev givet i St. Germain, efter Forestillingen af Athalia." Nu faldt alle Indvendinger bort. Abraham hentede en liden Violin, og aldrig have vel to mere himmelske Skabninger bevæget sig med større Præcision i Pas og med mere Grace i Holdning. De mindede mig om de skjønneste qvindelige Skikkelser paa Herculanums Vaser. Juliette udførte sit Partie med en Nymphes hele Behændighed, holdende Tambourinen over Hovedet ved ethvert Pas, og Lady Georgianas yndige Former bleve endnu mere hævede ved den Maade, hvorpaa hun bevægede sit Shawl, saa at hendes Skjønheder snart var tilhyllede, snart afslørede halvt. Med Henrykkelsens høieste Enthusiasme ydedes dem Roes og Bifald. Da denne fornøielige og uventede Ballet var tilende, forlod Selskabet lidt efter lidt Clichy.

(N. M. L. B. d. B. H.)

Indenlandske Efterretninger.

Paa Falster har i denne Tid været et Jubilæum, men som holdtes uden mindste Bra[illegible] Jubellæreren, den i Ord og Gjerning religiøse Provst Nyerup (Sognepræst til Nørre-Vedby og Nørre-Alslev) høitideligholdt denne sin Festdag paa følgende Maade: Han gik til Alters med sin hele Familie og Prædiken holdtes af hans ældste Søn, der tolkede Faderens Taknemmelighed mod Forsynets Velgjerninger. Det var al den Høitidelighed, som fandt Sted; men den erkjendtlige Menighed bad til Gud om, at beholde endnu længe sin fromme Lærer.

Hr. Niels Blicher har i Randers Avis doleret over den Maade, hvorpaa "Spøgeriet i Thisted" findes romaniseret i Elmquists Læsefrugter for August d. A., og ligeledes "Kjøge Huuskors" (om han mindes ret i Harpen) af Hr. Pastor Søetoft. Om det første troer han, at Man kunde vente noget Sundt og Godt af Jubellæreren, Amtsprovst Carstensen i Thisted. Om Kjøge Huuskors henviser Hr. Blicher til en første Gang i Aaret 1674 udkommen Beretning af den lærde og troværdige Rektor ved Herlufsholm, Johann Brunsmand, og meddeler Jens Birkerods bag paa Titelbladet meddeelte Samtykke til Trykken, hvorefter han erklærer, intet derudi at have befundet, "som kan være imod Guds Ord, men heller det, som læres udi de hellige Skrifter om Djævelen og hans onde Gjerninger, ved saadanne og andre Exempler klarligen at stadfæstes; hvilket de Vantroe kan tjene til bedre Eftertanke, naar de samme Historiers visse Omstændigheder ret igjennemsee, endogsaa ved synlig Forfarenhed at kunde ledes til den Sandhed, som de hellige Historier derom medføre." Efter denne Meddelelse tilføier Hr. N. Blicher "Ikke er det mig bekjendt, at Nogen hidtil har dristet sig til, at bedømme dette Skrivts Indhold, hvormed Man ikke saa ganske nemt kan blive færdig. At sige ligefrem: det er alt[illegible] men lutter Fanatisme, Overtroe og Kogleri, det er let sagt; men det er ikke at løse Knuden paa en tilfredsstillende Maade — det er at br[illegible]

Alexanders Sværd: og hugge den midt over. At see denne Bog bedømt med philosophisk-christelig Skarpsindighed, det kunde være et pium desiderium — et gudeligt Ønske, som vel aldrig vorder opfyldt." — (Hvorfor skulde protestantiske Lande — kunde Man spørge — ogsaa staae tilbage i, at faae Djævelen med alle hans Drabantere, Spøgelser, Nisser, Gjengangere, Hexer, Troldmænd, Spaakjellinger rc. rc. opmanet igjen? Har Man først faaet denne Mørkhedens Fyrste sat paa Tronen, da vil Præsteregimente, Forkjettrelse, Tortur og Baal — forstaaer sig Alt til Guds Ære og Kirkens Bedste! — nok komme af sig selv. (Hemp. Av. 156).

Efter flere Dages Sygeleie hensov den 28 Septbr. paa sit Gods Emkendorff i Holsten Frederich Greve af Reventlow, Geheimekonferentsraad og Storkors og Dannebrogsmand, siden 1819 overordentlig Gesandt og befuldmægtiget Minister ved det Kongelig-preussiske Hof, efterladende sin hgns Tab dybt beklagende Enke fød Grevinde v. Schlippenbach.

Sidstafvigte 1 Octbr. var en sand Høitidsdag for Gjelsted Menighed, da det smukke, rummelig og lyse Underviisningslokale, som i denne Sommer er opført ved Gjelsted Skole, offentlig blev indviet. Pladsen udenfor Skolen var planeret og belagt med Gruus. Skolens Læseværelse saaes festlig prydet med Krandse, og saavel ved den yderste som inderste Dør vare Buer af Grønt anbragte. Sognets almindelige elskede Religionslærer, Hr. Pastor Krag, skildrede i en saare skjøn og passende Tale fra Skolens Katheder "det aandelige og evige Baand, som bør knytte Skole og Kirke til hinanden." Før og efter Talen bleve tvende af Hr. Krag forfattede Sange afsjungne af Skolens Lærer og Ungdom, under Ledsagning af Instrumental-Musik. Uagtet den talrige Forsamling af Mennesker, herskede dog en roesværdig Stilhed og Orden, der bar Vidne om den Agtelse og Glæde, hvormed de Tilstedeværende deltoge i Dagens Forhandling. Foruden flere Embedsmænd, hædrede ogsaa den høie Amtsskoledirektion, H. H. Stiftamtmanden og H. H. Amtsprovsten, Dagens Høitid med deres Nærværelse, og yttrede deres opmuntrende Bifald og Tilfredshed med det Hele. Efter Indvielsen aflagde Skolens Ungdom Prøve i den indbyrdes Undervisning, Gymnastik og militaire Øvelser, Alt efter Bestemmelserne og den udgivne Lærebog i Gymnastik, hvormed Skolens høie Øvrighed ligeledes bevidnede deres Tilfredshed; hvilket sikkert vil vorde en Opmuntring saavel for Lærer som Lærlinger til, fremdeles at samvirke ufortrødne, for at fremme Landsfaderens Befalinger, og deres Foresattes Ønsker. (Hemp. Av.)

I forrige Nummer omtaltes de duelige Instrumentmagere M. C. Brustgrün og Søn i Flensborg. Hr. Brustgrün, Sønnen, foreviste allerede i Sept. f. A. Musikkjendere et Taste-Instrument af sin Opfindelse til $3\frac{1}{2}$ Octavers Omfang. Opmuntret ved det store Bifald, man skjenkede ham, lagde han Haand paa et andet større og fuldkomnere Instrument af den Art, og det lykkedes ham ypperligt. Han kaldte Instrumentet Aelodicon i Lighed med et af Instrumentmager Voit i Schweinfurth. (Derom i Alt. Merk. 159.)

En duelig Uhrmager Carstens i Husum er fremtraadt i denne Tid med et lige Taste-Instrument.

Ligeledes har en Orgelbygger Kühn i Segeberg forfærdiget et af ham opfundet nyt Taste-Instrument, som han kalder Amphionia, og som af det Segebergske Musiksamfund meget anbefales. Han vil gjøre en Reise med samme, hvortil Samfundet offentligen (i Alt. M. 152) har ønsket ham, som en genial og fordringsløs brav Mand det beste Held.

Ved Bondegaarden Theils i Fjends Herred er i denne Tid funden i en liden Steendysse en Guldring, der dobbelt sammenlagt var 1 Al. $2\frac{1}{2}$ Tommer lang, vægtig 3 Lod, og af $23\frac{1}{2}$ Karats Fiinhed. Et ved Guldet liggende Malmsværd var aldeles fortæret af Tiden, hvorimod Guldet havde vedligeholdt sin fulde Glands. Tvende ved hver Side af Ringen værende Bøininger syntes at forudsætte, at den skulde sammenholdes ved et Spænde eller andet deslige. Den er vurderet til 52 Rbd. 4 Mk. 8 ß.

Regnskab for Bombebøssens 3die Qvartal 1828.

(Oprettet 1819, den 11te August.) — (See Skilderiet No. 30 for d. A.)

Ved Bombebøssens 34te Aabning, den 1ste October 1828, fandtes i samme:

rede Sølv 99 Rbd. 36 ß. S. o. T. 69 Rbd. 57 ß.

Fremdeles blev taget til Indtægt:

Fra de Herrer Hoiesteretsassessor Nielsen og Lands-Over-Rets-Asessor Schiønning, som Commissarier i det almindelige Laane og Livrenteselskabs Fallitboe, er tilstillet Bombebøssen .... 460 — 38 —

Fra Directionen for det nu ophævede Selskab til Musikkens Udbredelse er indkommet .... 500 — : —
hvilke Selskabet i en Generalforsamling af dets Cassebeholdning har besluttet at skjænke Bombebøssen.

Fra Hr. Procurator Porth var indsendt 90 spanske Piastere, hvilke han selv og nogle af hans Venner og Bekjendtere paa St. Thomas og St. Jan har sammenskudt til Fordeel for Stiftelsen.

For solgte Contrabøger var indkommet .... 75 — : —

De Herrer Flagmænd og Officerer i Søe-Etaten, deres Bidrag, hvoriblandt Hr. Admiral Browns med 6 Sølvdalere .... 235 — 67 —

I alt 90 spanske Piastere, R. S. 335 Rbd. 7 ß. S. o. T. 1104 Rbd. 95 ß.

Bombebøssen eier nu:

1. Gaarden No. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie rede Sølv 14,000 Rbd.
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Hr. Conferentsraad Bruuns sidste Gave .... — 2900 —
3. Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC. ...... Sølv 2500 —
4. Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligation, à 4 pC. ...... — 1000 —
5. Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. — 500 —
   hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.
6. Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC. .... — 293 — 39½ ß
7. Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i Obligationer, à 4 pC. .... — 6225 — :
   hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.
8. Capital i en Nationalbankobligation .... — 1000 — :
9. En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor .. — 100 — :
10. Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis-Obligation — 100 — :
    hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts

Transport Sølv 29,618 Rbd. 39½ ß.

til 6 af de Søefolk, som — dersom de findes — have faret med afdøde Admiral Jessen.

11. Af en Velgjører skjenket 2de Interimsactier i Badeanstalten ved Ryssensteens Batterie	—	200 —	=
12. En Nationalbankobligation af Laanet af 4 Febr. 1820	r. S.	500 —	=
13. Rigsbankobligationer til Beløb	—	1500 —	=
14. En af Selskabet Holbergs Minde skiænket kongelig Obligation No. 691	—	100 —	=
15. I Sparekassen	—	2,314 —	68

I alt rede Sølv og Sølv 33,233 Rbd. 11½ ß.

*** *** ***

De Mange, der have bidraget til dette for Bombebøssen saa særdeles gode Qvartal, takkes paa det forbindligste fra Directionen.

Fra Hr. Heilborns Koge-Indretning have De i Stiftelsen, som ønskede det, erholdet Mad.

Fra Hr. Brygger og Dannebrogsmand Jensen, have De gamle Søfolk i dette Qvartal modtaget 2 Tdr. Øll.

Kjøbenhavn, den 13de October 1828.

M. Lütken. Langberg. Schack. Larsen. Duntzfeldt. Møller. Wilse. Thrane.

Blandede Efterretninger.

Da Jesuiternes Forjagelse var i Aaret 1774 besluttet, udkom et epigrammatisk Skilderi af følgende Indhold:

Paven forestiller for forskjellige af Europas Souverainer Jesuiternes Ordensgeneral, og siger: Ecce homo! See hvilket Menneske.

Derpaa svarer:

Kongen af Portugal:

Tolle, crucifige! — Tag ham og korsfæst ham!

Kongen af Spanien:

Reus est mortis! — Han er skyldig til Døden.

Kongen af Frankrig:

Vos dicitis. — I sige det.

Kongen af Ungarn:

Qvid enim male fecit? — Hvad Ondt har han gjort?

Den tyske Kejser:

Non invenio in eo causam. — Jeg finder ikke at han er skyldig.

Kongen af Preussen:

Quid ad me? — Hvad gaaer det mig an?

Republiken Venedig:

Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. — Kun ikke paa en Festdag, at der ikke skal blive Opstand iblandt Folket.

Kongen af Neapel og Hertugen af Parma:

Nos legem habemus et secundum hanc legem debet mori. — Vi have en Lov og efter den Lov maa han døe.

Kongen af Sardinien:

Innocens ego sum a sanguine ejus. — Jeg er uskyldig i hans Blod.

Paven svarer:

Corripiam et emendatum eum vobis tradam. — Jeg vil revse ham og igjen overantvorde Eder ham, naar han er revset.

Jesuiternes General:

Post tres dies resurgam. — Efter tre Dage vil jeg igjen opstaae.

Alle religiøse Ordener:

Jube ergo custodiri sepulchrum ejus usque in diem tertium, ne forte veniant discipuli ejus et furentur eum et dicant plebi: surrexit a mortuis, et erit novissimus error pejor priore.	Befal derfor, at hans Grav skal være bevogtet indtil den tredie Dag, paa det at hans Disciple ikke skulle komme, stjæle ham, og sige til Folket: han er opstanden fra de Døde; og den sidste Vildfarelse skal da være værre end den første.

Paven til Slutning:

Ite, custodite, sicut vos scitis.	Saa gaae da, og hold Vagt saaledes som Eder er sagt.

Det behøver ikke at erindres, at den latinske Text af vulgata med Villie er valgt, og at Betydningen af Svarene gaae ud paa at vise de daværende europæiske Fyrsters Sindelag og Forhold. (L. Bl. d. B. H. 331.)

Man læser en Bekjendtgjørelse i Alt. Mercur 162, der fortjener Efterligning her i Hovedstaden, hvor der ere mange Syn for Sagen, at det vilde være nyttigt. Den lyder oversat saaledes:

"Bekjendtgjørelse.

Som Tak for Gjæstevenskab, der tilstedede Adgang til Haven i Blankenese, har en vis

E. Koch fra Berlin

sat sit Navn paa en af Søilerne af det derværende af Steen opførte Tempel; ikke skrevet det, men med et spids Instrument indgravet det. Da det maa have været, hvad der vel kan antages, denne benævnte Herres Hensigt, ved saadan uskaansom Behandling af et af den nyere Architekturs mest vellykkede Værker, at skaffe sit Navn Notorietet, saa har man saameget mindre ville undlade ved denne Bekjendtgjørelse at hjelpe ham til denne Hensigts Opnaaelse."

Forfatteren af et historisk Værk: "Geschichte der Tafel" har gjort følgende Beregning: Salomon den Vise gav i Tempelgaarden en Fest, ved hvilken 22000 Oxer og 120000 Faar bleve fortærede; men til saadan en Fest maa Kjøkkenerne have optaget en Plads af 60 Morgen Land; og 17000 Kokke maa have været beskjæftigede; og regner man paa enhver Gjæst 1 Pund Kjød, og et Sæde af 18 Tommers Brede; saa maatte Bordet have naaet fra den ene Ende af Kongeriget til den anden, nemlig fra Dan til Berseba. (L. Bl. d. B. H. 331).

Kjøbenhavns Børs, d. 14 October 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 209		à
Species 212		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 11½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	153	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	80½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	108¼	108½ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99	— Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	59	— L. Sterl.

Rettelser.

I No. 82 S. 1305 L. 1 nedenfra Tid læs Tids; S. 1310 L. 1 istedetfor 40 læs 140. S. 1311 L. 8 medføre, ydermere læs medfører ydermere; S. 1312 L. 15 [illegible]nere læs smager.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 84.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 18 October 1828.

(*) Kjøbenhavns store Ildebrand d. 20 October 1728.

Det pleier i Almindelighed at være de glædelige Begivenheder, hvis Aarhundrededag man feirer; men ogsaa de sørgelige fortjene, om just ikke at høitideligholdes, saa dog at ihukommes, thi enhver Ulykke har sin lærerige, som hvert Onde sin gavnlige Side. Næste Mandag (den 20de October) er det netop et Aarhundrede siden, vor Hovedstad blev hjemsøgt af en ødelæggende Ildsvaade, der længe var bekjendt under Navn af den store, indtil den syv og tredsindstyve Aar derefter, maatte dele denne Benævnelse med en anden, ikke mindre rædsom. I eet Aarhundrede have saaledes, naar man regner Bombardementet med, Luerne tre Gange hærjet Kjøbenhavn; men hver Gang reiste det sig end skjønnere og smagfuldere af sin Aske.

Uagtet Ildebranden 1728, i mange Henseender, lignede den i 1795, saa var Tiden, da begge opkom, dog væsentlig forskjellig. 1728 var Fædrenelandet endnu neppe kommet sig af Krigens stærke Saar; 1795 havde det nydt en uafbrudt og uforstyrret Fred i 67 Aar, og almindelig Velstand blomstrede, som Frugten af den meest levende Handel og Skibsfart. Om Branden 1728 har en Samtidig, Baron Holberg, leveret os, i sin Levnetsbeskrivelse, en kort, men ypperlig Skildring. En omstændelig Efterretning derom finder man i Prof. og Ridder Nyerups Kjøbenhavns Beskrivelse. At gjentage her hvad paa begge Steder allerede har været sagt, vilde være overflødigt; men en Sammenligning mellem begge disse Ildebrande synes, ved denne Leilighed, ikke at være upassende.

Branden d. 20 Oct. 1728 opkom om Aftenen Kl. 7 hos en Marqvetenter og Lysestøber, der boede ligeover for Vesterports Vagt, paa det søndre Hjørne af Vestergade; Branden d. 5 Juni 1795 udbrød paa Gammelholm, paa en fra Staden adskilt Plads, den saakaldte Dellehauge. Aarsagen til denne er ligesom til hiin endnu i dette Øjeblik ubekjendt. Det synes, som man i Begyndelsen troede, at den 1728 var paasat; thi Holberg siger, at mange af Vrede fordrede "Mordbrænderne" afstraffede, men rimeligst er det, at der enten var gaaet Ild i Tælgen ved Lysestøbningen, eller og i Høet paa et Loft, hvor et Barn skal have været med et Lys. Aarsagen maa nu have været hvilken den være vil, saa synes de i Begyndelsen anvendte Midler begge Gange just ikke at have været de kraftigste. Mueligen havde Følgerne kunnet være mindre sørgelige 1795, da deels Ilden opkom midt om Dagen, Bygningerne i Almindelighed vare af Grundmuur og Gaderne bredere. Men da den eengang havde taget Overhaand, saa lod den sig rigtig nok meget vanskeligere standse end 1728; thi den Gang var

det kun Huse og Gaarde, der kom i Brand, men 1795 optændtes en Stabel af over 1000 Favne Brændeved og et Par Tusinde Læster Steenkul. Et saa uhyre Baal udbredte en saadan Hede, at ingen kunde nærme sig Brandstedet og at Sprøiterne intet kunde udrette. Bygningerne ved Holmens Canal bleve efterhaanden saa hede, at man ikke ret længe kunde opholde sig der. Hvad der meget forøgede Ulykken var, som Prof. Nyerup anfører, den Idee, at en paa Gammenholm, paa en fra Byen adskilt Plads udbrudt Ild, ikke kom Kjøbenhavn ved, saa meget mindre, som man saa mange Gange, ved Vaadeild i Staden, havde havt den Erfaring, at Matroserne hverken skyede Ild eller Fare. Ligesom denne Idee var af høist skadelige Følger 1795, saaledes vare nogle tilfældige Omstændigheder det 1728; en Deel af Brandfolkene, som just samme Dag havde fulgt een af deres Kammerader til Jorden, vare saa beskjænkede, at de ei vidste, hvad de gjorde; Vand var der Mangel paa, fordi det var taget bort i de paa den Kant af Byen liggende Qvarterer, paa Grund af nogle forfaldne Vandrenders Istandsættelse, og fra Gravene udenfor Vesterport kunde intet faaes, fordi Commandanten havde ladet Porten lukke, af Frygt for, at Soldaterne skulde rømme. De Brandfolk, som endnu vare ædrue nok til at kunne styre Sprøiterne, maatte saaledes i een og en halv Time staae og see paa Ilden. Holberg siger, at Folk, overraskede ved denne usædvanlige og uventede Ulykke, stode ligesom bedøvede, ørkesløse og ubevægelige, og saae paa det Onde. Ligesom man 1794 troede, at en Ild paa Slottet, og Aaret derpaa (1795), at en Ild paa Holmen ikke kunde være farlig, saaledes meente man 1728, at den opkomne Brand ikke kunde blive farlig for Byen, fordi man pleiede altid saa godt at slukke den, og i de Ildsvaader, der tidt indtraf hvert Aar, sjeldent noget heelt Huus afbrændte. Dog, jo ligegyldigere man var ved dens første Udbrud begge Gange, desto mere bestyrtet blev man, da den tog Overhaand. "Man hørte Fruentimmer jamre, smaa Børn skrige, Mænd raabe, skriver Holberg; der var og de, der med opdigtede Rygter gjorde Faren endnu værre, og der

falskeligen fik Folk til at troe, at der var kjelte Mordbrændere; heller ikke vare Brandfolkene bedre ved sig selv. De løb, som ude af sig selv; den Ene var den Anden i Veien. Der var ingen Sprøiter, ingen Brandhager, kort sagt intet Brandredskab ved Haanden; saa forvirrede bleve alle af Skræk over den uventede Elendighed. Imidlertid blev Ilden ved at rase som en Guds Straf. Det var ikke, som det var grundmurede Bygninger, men Straahytter; saa hurtig styrtede baade private og offentlige Bygninger sammen med en græsselig Bulder." — Hvo skulde troe, at man efter saa dyrekjøbt Erfaring og henved halvfjerdesindstyve Aar sildigere, skulde møde et lignende Malerie? Og dog er det Tilfældet. Man høre hvad Nyerup fortæller om Branden 1795. "At saavel en Deel af Hovedmagazinerne, som Holmens øvrige Magaziner bleve reddede, maa deels tilskrives Vedkommendes Bestræbelser, og deels den vigtige Omstændighed, at Vinden bar dersfra. Vinden var sydost, blæste temmelig stærkt, og stod ind paa Byen. Der regnede store Gløder og tændte Brande ned i hele Vindstrøget, og da der længe Tid i Forveien havde hersket Tørke, gik der strax ogsaa ved den mindste Gnist Ild i Træ-Tagrender, Gavler og Udlæggere. De fængede som om de havde været af Trøske. Formedelst det klare Solskinsveir kunde man ikke saa let blive Ilden vaer, før den havde grebet vidt om sig, og var bleven større og vanskeligere at faae slukt. Det var neppe to Timer siden det begyndte at brænde i Dellehaugen, før det hed: nu brænder det i Laxegaden! nu brænder det i Reverentsgaden! nu er der Ild i Admiralitetsbygningen! Og strax hørtes de end skrækkeligere Ord: der er Ild i Nicolai Kirke! Det var Signalet til en Modløshed uden Lige. Man stod der næsten uden Maal og Mæle, og stirrede op paa den Lue, som blussede ud af Kirkespiret, da man ikke havde forestillet sig, at Vinden havde ført Gnisterne fra Holmen saa langt. Men det varede ikke længe før Taarnet stod i lys Lue, og nu kom man da, for saavidt, til sine Sandser igjen, at man indsaae der ingen Redning var. Nu begreb man for det første, at hele District mellem Holmen og Nicolaikirke (i det

lig Tale Smaagaderne, i forrige Tider Skipperboderne kaldet) som var bestedt imellem dobbelt Ild, og hvor Gaderne vare snevre og bebyggede med Bindingsværk, maatte blive et Rov for Luerne; og for det andet, at Taarnets Fald vilde, uden Maal og Maade, forøge Ulykken. Taarnet styrtede omsider ned omtrent Kl. 8 med en skrækkelig Bragen, og knuste og antændte de nedenstaaende Bygninger, og med formeret Kraft væltede Ildstrømmen sig frem med en utrolig Fart, og, i den Direction, som Vinden blæste, opslugte Alt hvad der mødte den paa dens Vei lige til — Volden, som den naaede den 7 Juni." Hvad, efter Holbergs Beretning, var Tilfældet 1728, det indtraf nøiagtigen ogsaa 1795. "Jo længer En var fra det Sted, hvor Ilden opkom, jo større Tab led han. Thi de, hvis Huse brændte første Nat, fik deres Eiendomme og Bohave reddede, da deres Venner stimlede til og kappedes om at hjelpe; men siden, da ogsaa de, der boede langt nede i Byen, vare i Angest for at redde deres eget, kunde den ene ikke hjelpe den anden; thi da de saae, at Ilden, som Ingen satte Grændser, tog bestandig til, og brændte i forskjellige Qvarterer af Byen, saa vendte de Byen Ryggen og haabede aldrig at see den mere. — Efterat Ilden i to Dage havde raset saa gruelig, at næsten hele det gamle Kjøbenhavn med en Deel af det nye var lagt i Aske, vaagnede omsider Borgerne som af en Dvale, og med utrolig Raskhed, ret som de vilde oprette deres Seendrægtighed, vovede dem for Levningerne af den afbrændte By. Ingen Stand, ingen Alder, intet Kjøn undslog sig for de haardeste Arbeider, da Kongen selv og Kronprindsen med Rigets tilstedeværende Store, opmuntrede og foregik dem."

Ilden 1728 udbrød i den ydre Vestkant af Byen; den 1795, saa at sige, i Hjertet af samme. Hvad hiin skaanede maatte altsaa blive et Offer for denne. 1728 brændte 1640 Gaarde og Huse; 1795 ialt 943. Men man lægge Mærke til, at der blandt de første vare langt flere Rønner og ubetydelige Huse end blandt de sidste; thi ihvorvel man efter 1728 endnu opførte mange Bindingsværks Bygninger, saa var en stor Deel, om ikke den største, dog af Grundmuur og af anseeligere Omfang. Skaden 1728 ansloges til 10 Millioner.

Var Emnet til de to store Sørgespil end eens, saa var Catastrophen dog meget forskjellig. "Da endeligen Ilden (1728) siger Holberg, var slukket, begyndte Folk først at føle deres store Ulykke og deres tunge Tab; thi de, der nylig havde været grundrige Folk og nu vare bragte til Betlestaven, fordømte alt for silde deres gamle Overdaad og Overflod; de Rigdomme vare nu forsvundne, hvis forfængelige Billede svævede for Sindet, og hvoraf de blot havde Erindringen tilbage, som de vare vaagnede af en Drøm." — 1795 følte man sig vel ogsaa i Begyndelsen noget bestyrtet; men Forholdene vare ganske anderledes. Enkelte mistede vel deres Bohave, men de fleste havde det forsikkret i Brandassurancen. Velstandskilderne vare saa store og almindelige, at de ordentligen trængte til Afløbskilder, og disse fandt de netop i Ildebranden. De afbrændte Bygninger skulde opføres igjen og istedetfor det ødelagte Bohave nyt anskaffes. Derved kom Millioner i Omløb, som ellers laae ufrugtbare, eller i det mindste brugtes paa andre Maader, blandt de Classer af Borgere, som ellers kun havde deres nødtørftige Udkomme. Ildebranden ansaaes derfor af mange snarere for en Velgjerning end en Ulykke. Det varede ikke længe og Palladser opstode i jevne Borgerhuses Sted, og, da det ene maatte rette sig efter det andet, begyndte fra dette Tidspunkt af en Pragt og Luxus i Møblement og Levemaade, der strakte sig lige til Borgerclassen, hvortil man didtil ikke havde kjendt Mage.

Det, som Ilden 1728 levnede, var omtrent Kallebboderne, Slotsholmen, Gammelstrand, Høibro- og Færgestræde, Skipperboderne (Gaderne imellem Nicolai og Holmens Kirke) Østergade, Hallandsaas, Rosenborg, Nyhavn og Alt hvad der af Staden var paa den Side lige ud til Toldboden, saa og Gammel- og Nyholm og Nyboder.

Af disse Levninger bortrev igjen Ilden 1795 begge Færgestræder, Gammelstrand, Høibrostræde, Skipperboderne, den øverste søndre Ende af Østergaden etc. Hvad endeligen denne sidste Ildsvaade skaanede, fortærede Bombarde-

mentet 1807, der syntes at ville udslette det sidste Spor af Kjøbenhavn, saaledes som det var lige indtil dette Tidsrum. Men hvor stor Ulykken end var, saa sparedes dog de bedste og prægtigste Bygninger, paa Frue Kirke nær, og hvad der var høist mærkværdigt, Ilden rørte denne Gang, som i begge de forrige Ildebrande, kun faa af Christian den Fjerdes Bygninger. Om det kun var det gamle Huus paa Hjørnet af Silkegaden og Pilestræde, hvor hiin store Konge havde en Silkefabrik, saa undgik det Luerne.

Følgerne af hine tre store Ildebrande bleve siden, i det Hele betragtede, meget velgjørende for Hovedstaden. Den forvandledes til een af de skjønneste Residentser i Europa; dens Bygninger bleve beqvemmere og smagfuldere; dens Gader bleve bredere og større; dens offentlige Pladser flere og rummeligere. Dens Brandvæsen blev sat paa en saa ypperlig Fod, at ingen ret betydelig Ildebrand mere er at befrygte. I det mindste har man nu i tre og tredive Aar ikke erfaret, at nogen Ild tog synderlig Overhaand, naar undtages den ved Bombardementet opkomne, der uden Tvivl havde været af endnu fordærveligere Følger, dersom Brandanstalterne ikke havde været saa fortræffelige.

Et nyt Skrift af Filosofen N. Treschow.

Det er interessant at læse hvad en Mand, som Statsraad N. Treschow, fra hvis Haand mange filosofiske Skrifter og Afhandlinger ere udkomne, og som i endeel Aar var berømt Lærer i Filosofien ved Kjøbenhavns Universitet, og siden ved det norske Universitets Oprettelse gik did i samme Fag, nu har yttret over den christelige Religions Lærdomme. Et nyt Skrift af ham er udkommet med Titel: "Christendommens Aand eller den evangeliske Lære. Frimodig og upartisk beskreven." Under Forfattelsen af denne Bog," siger han, "har jeg alene villet have den hellige Skrift, ingen af nogen besynderlig Kirke foreskreven Troes-Formular, for Øine. — — — Jeg bekjender mig vel til den evangelisk-lutherske Religion, fordi den, efter min Overbeviisning, virkelig indbefatter den hele væsentlige Christendom, og er vel skikket til at befordre et ægte christeligt Sindelag — Man kunde neppe være Medlem af noget kirkeligt Samfund, naar man vilde fordre mere — men ei, fordi Alt, hvad der i dette læres, just forekommer mig at være væsentligt eller vist." — — — "Det synes for det første nu at være Tid til aldeles at berøve Djævelen tilligemed Personligheden selv den Magt, af hvilken han altfor længe har været i Besiddelse. Man behøver i vore Dage vel ikke længere, endog i Religionens høiere Foredrag, at holde sig til Almuens Sprog eller raae Forestillinger, men kan tale frit om denne Sag." — — — "Dernæst troer jeg heller ikke, det kan være nogen oplyst Mand til Forargelse, at Jesus Christus her fremtræder vel i Guds Skikkelse, og, hvis man saaledes vil udtrykke sig, som et guddommeligt Menneske, men ikke, som man hidindtil har villet, som den allerhøieste og eneste sande Gud, fra hvilken han, Joh. 17, 3, som den af ham Udsendte, udtrykkelig selv særskiller sig."

Foruden en historisk Indledning er Bogen inddeelt i femten Hovedstykker, hvis Indhold vi her ville anføre: 1) Om Religion og især den christelige i Almindelighed. 2) Om den christelige Religions Grunde. 3) Om Gud som den eneste. 4) Om Gud som Fader, Guds Søn og den Helligaand. 5) Om Verdens Skabelse og Guds Forsyn. 6) Om Engle, gode og onde. 7) Om Menneskets Skabelse, oprindelige Tilstand, Udartning og Fordærvelse. 8) Om Guds Anstalter til Menneskets Opreisning i Almindelighed. 9) Om Christi Forløsning især og det Forhold, hvori han ifølge deraf staaer til sin Kirke. 10) Om Maaden, paa hvilken Mennesker blive deelagtige i Guds og Christi Velgjerninger. 11) Om Opstandelsen fra de Døde, den almindelige Dom og det evige Liv. 12) Om det christelige Sindelag i Almindelighed. 13) Om det christelige Sindelav imod Gud. 14) Om det christelige Sindelag mod en Selv. 15) Om det christelige Sindelag mod andre Mennesker. — Bogen er udkommen paa Forfatterens Forlag og

faaes hos Messell, Keyser & Comp. for 1 Speciesdaler.

Svar paa Indrykkelsen i Skilderiet No. 77 pag. 1226.

Hr. A. Jacobi har i Anledning af min Recension over hans Retskrivningsregler yttret: "at det fra først af var hans Plan, specielt besvarende at møde Recensentens Anker, hvilket vilde være ham saameget lettere, som han blot behøver at tye hen til for sig havende Autoriteter som Baden, Bloch, Molbech, Dahl, Bentzien for at hente Beviisligheder, der i det mindste for størstedelen ville tilbagebevise eller modificere Recensentens Anskuelser." Da jeg nu ikke gjerne vil foranledige den Mening, at jeg, uden modent Overlæg skulde have gjort Indvendinger imod Hr. Jacobi's Sætninger, tillader jeg mig at gjøre opmærksom paa at Grammatikernes Autoritet hverken kan gielde imod vedtagen Sprog- og Skrive-Brug*) eller imod den sunde Menneskeforstand. Dersom vi f. Ex. læse disse to Sætninger: "der gives Diphthonger, som bestaae af to Vocaler udtalte i een Stavelse;" og "der er i hvert Ord saamange Stavelser som Vocaler," maa vi antage en af Sætningerne for falsk, om ogsaa Aristarch selv havde fremsat dem; thi de modsige hinanden. Men dersom man alligevel vil benytte sig af Autoriteter, er Hr. Jacobi's Valg ikke det heldigste; thi de fire

*) Sprog- og Skrive-Brugen grunder sig vel paa Autoritet, dog ikke paa Grammatikernes, men paa de gode Scribenters. Egentlig skulde den bestemmes af hele Nationen; men da det i tvivlsomme Tilfælde ikke er mueligt at indhente enhver Landsmands Stemme, saa betragter man de erkjendte gode Scribenter som Nationens Repræsentanter, hos hvilke den rette Sprogbrug er at finde. Det er Grammatikernes Sag at gjøre os bekjendt med den rette Sprogbrug, ikke selv at danne den.

sidste af ham nævnte Forfattere give ham for Størstedelen ikke Medhold i de Puncter, hvorimod jeg har gjort Indvendinger. Formen "borde" forkastes udtrykkelig af Bloch og Dahl. De stive Adverbialformer paa igt og igen anbefales ikke hos nogen af disse Forfattere. At kalde hans, hendes etc. Ejendomspronomina strider imod Blochs Bemærkning (Sproglære §. 363): "Af 3die Person, naar den ej er reciprok, samt af anden og tredie i Plural, haves intet possessivt Pronomen." Hvo, hvem og hvad anføres hos Bloch iblandt de substantive Pronomina, og Bentzien siger ligeledes, at hvo altid bruges substantivisk. Be, mis, u, und og van anføres af Bloch, Dahl og Bentzien som Præformativer (Afledningsstavelser, Forstavelser), ikke som Ord. Udtrykket stumt e bruges ikke hos Bloch; hos Molbech og Dahl betegner det ikkun et e, som ikke høres. (Molb. Retskr. p. 41. Dahls Retskr. p. 12). Dahl siger vel: I mange af de anførte Tilfælde høres e stundum i Udtalen; men han siger der ikke "det stumme e." At sp skal have et langt s, og at ps bør skrives, hvor Etymologien fordrer det, er vel ikke anført, men heller ikke modsagt, af de nævnte Forfattere. Den Regel, at det Tempus, man eengang har begyndt at bruge i et skriftligt Arbejde, saavidt mueligt bør vedligeholdes, finder jeg heller ikke hos dem. Sproglærerne advare vel med Grund imod at afverle med Brugen af Præsens i Imperfecti Betydning og af Imperfectum selv; men en saa almindelig Regel, som den, Forfatteren fremsætter, kan ingenlunde bifaldes. Istedenfor det dunkle Udtryk: Gjerningsordene tilkjendegive enten en Handlen eller en Behandlen, bruger Bloch §. 392 det langt klarere: Verbum tilkjendegiver, hvad Subjectet gjør, hvad der vederfares det, eller i hvad Tilstand det er. De Former, som følge efter være og blive kaldes hos Bloch med Rette Participier, ikke Verber (Sprogl. No. 465. 466.)

Dette vil ogsaa kunne tjene til at berigtige den sidste Bemærkning i Hr. Jacobi's Indrykkelse. Br.

Indenlandske Efterretninger.

En Fædrenelandet saare vigtig Gjenstand er Ølbrygningen, og det vilde være af væsentligt Gavn, om man i det Hele lærte her bedre at behandle et saa udbredt Forædlingsprodukt. "Meget er gjort i de senere Aar her i Hovedstaden, siden større Frihed efter Bryggerlignings Ophævelse tillod den driftigere Borger at udvide sin Frembringelse, og mere kunne vi, ifølge det allerede Opnaaede vente. Men see vi hen til, hvad der udrettes i andre Lande, England, flere Dele af Tyskland, især Bayern, da maa vi erkjende, at vi endnu hverken have gjort Øl til en Nationaldrik, ej heller i betydelig Grad udført Øl som Handelsvare, noget der dog kunde ventes fra et Kornland, ligesom at man overalt i Landet kunde faae en god Drik Øl, hvilket for Tiden ingenlunde finder Sted uden for Hovedstaden." Med disse Ord, uddragne af en Anmeldelse i Hr. Professſ. Ursins Magazin No. 134 over et nyelig udkommet Skrift: "Grundsætninger for Ølbryggeriet tilligemed Beskrivelse over den i Kjøbenhavn mest brugelige Brygningsmaade, af C. A. Brøndum, Dbm. — Gjennemseet og med en Fortale ledsaget af Professſ. H. C. Ørsted, R. af Dbr. Dbm." ville vi gjøre opmærksom paa dette nyttige Skrift. "Jeg troer, siger Hr. Prof. Ørsted, at Forfatteren, der allerede har udgivet en Anvisning til Brændevinsbrænderiet efter sin egen Erfaring, har gjort vel i ogsaa her at indskrænke sin Anvisning til det, som han selv har prøvet eller seet, eller dog erfaret af fuldkomment paalidelige Praktikere. Forfatteren har i sine tidligere Aar selv arbejdet i Bryggeriet, og har til Brug for dette Skrift desuden benyttet adskillige oplyste og duelige Medborgeres Erfaringer, som de med velvillig Aabenhjertighed have meddeelt ham, og blandt disse navnligen Dhrr. Bryggere Høier og C. Jacobsen, hvis Meddelelser han oftest har benyttet. Med Taknemmelighed vil han ogsaa modtage af sagkyndige Medborgere enhver Berigtigelse man vil meddele ham til Brug ved en ny Udgave, der let kan ventes af et Skrift der angaaer et saa almindeligt Næringsbrug." Skriftet faaes for 5 Mk. Tegn hos Forfatteren i

Prindsensgade ved Adelgaden, No. 378, samt hos A. Seidelin, store Kjøbmagergade No. 65.

I Helsingøer indbyder Brygger og Brændeviinsbrænder L. Chr. Møller Lysthavende til at tage en af ham opfunden Indretning i Øiesyn, hvorved han udleder Dampen af hans Bryggerie og Brændevinsværk, og at faa en af ham over samme forfatter Beskrivelse, som viser dens Beskaffenhed og Nytte. (Dagen No. 247.).

I kritische Bibliothek für das Schul- und Unterrichtswesen. Juli 1828 No. 58 læses ſre utrykte tydske Breve fra J. A. Ernesti til C. L. v. Hagedorn, meddeelte af Hr. Professor T. Baden, med en kort Indledning uddraget af et Brev fra Meddeleren til Bladets Udgiver, Hr. Dr. Seebode. Den lyder saaledes: "1798 udgav jeg: 'Briefe über die Kunst von u. an C. L. v. Hagedorn." Jeg besad en ligesaa stor Samling af Breve fra den Tids Lærde til Hagedorn, som jeg var tilsinds ved Lejlighed at udgive. Da jeg i Aaret 1800 kom til Leipzig, tilbød jeg Hr. Boghandl. Göschen Forlaget af denne sidste Samling. Han modtog det, og vilde overdrage Professſ. Schiller Redaktionen, saasom jeg selv ikke havde Tid dertil. Saasnart jeg var kommen tilbage til Kiel, tilstillede jeg Hr. Gøschen den hele Samling. Nogen Tid derefter døde Schiller, og 20 Aar henrandt, uden at jeg videre bekymrede mig om Sagen. Her i Kjøbenhavn havde jeg vel af og til yttret mig derom for baade Bekjendte og Ubekjendte, og ønskede, at en af mine rejsende Landsmænd, som maatte komme til Leipzig, vilde affordre Hr. Göschen Samlingen. Afdøde Kammerjunker Neergaard havde lagt Mærke hertil, og han tilbød sig, paa en forestaaende Reise til Paris, at modtage Samlingen i Leipzig. Jeg gav ham en skriftlig Fuldmagt. Han afreiste, lod mig intet høre fra sig, og døde siden i Paris. Nogen Tid efter hans Død kommer Hr. Kammeraad Bang, en ypperlig Kunstkjender, og Besidder af en skjøn Kunstsamling, tilbage fra Paris, og viste mig en Mængde Hagedornske Breve, som et Tilfælde havde bragt i hans Hænder. Han havde kjøbt dem i Paris af en Jøde. Jeg gienkjendte dem strax, at de v

mine; men savnede dog iblandt dem mange, som jeg forhen havde eiet. Hr. Kammeraad Bang har med en særdeles, den værdige Mand egen, Godhed skjænket mig den hele Samling, bestaaende af 176 tydske, og 81 franske Breve. Hvorledes jeg fra Begyndelsen af var kommen til Brevene har jeg sagt i bemeldte Skrift: „Briefe über die Kunst ꝛc.“ Udgiveren henviser forresten til sit Blad No. 43 S. 343.

I samme No. S. 461-2 læses over Hr. Biskop Plums Udgave af Persius en Recension, ogsaa af Hr. Prof. Tork. Baden.

Blandede Efterretninger.

I Landskabet Murcia i Spanien har Jordskjelv gjort store Ødelæggelser, og udbredt den største Bestyrtelse. Stæderne Guardamar, S. Javerio og Torre la Mata ere øde for Mennesker. Truede med at begraves under deres Boliger, havde de begivet sig ud paa Marken, hvor de have opslaaet smaae Hytter. I Torre la Mata vare de fleste Huse indstyrtede, ligeledes Kirkens Kuppel, og kun med Møje fik man det høje Sacrament uddraget fra Ruinerne. I Guardamar styrtede Slottet ned, og Kirken truer med at falde. I Torrevieja have de højeste Huse faaet paa deres Udsider skrækkelige Revner, hvilket skete med en frygtelig Larm. Dette skete d. 13, 14 og 15 September. I Staden Murcia vare fire hæftige Jordstød, og Indvaanerne flygtede ud paa Marken.

I Stokholm er nyelig et Skrift udkommet under Titel: Harald Hårfagers Afkomtingar på Europas Troner, af Hr. v. Kröningsvärd, som, af meget omhyggeligen og nøjagtigen udførte Tabeller, fører Bevis for at det hele Europa regjeres af en eneste Familie af Regenter, som i lige Linie nedstammer fra Harald Haarfager, fød 883, og død Aar 934, efterat have regjeret i 49 Aar, og været fem Gange gift. Saledes stammer den kongl. svenske Familie ved Adoptering fra ham; Kongen af Bayern i 29de Grad, Kongen af Spanien i 31te; Kongen af Neapel i 31, Kongen af Würtemberg i 30, Kongen af Danmark i 29de; Kongen af Storbritannien i 28de, Kongen af Nederlandene i 29de, Kongen af Sardinien i 28de, Kongen af Preussen i 28de, Kongen af Sachsen i 28de; Kejser Don Pedro i 30te, Kejseren af Østerrige i 30te, Kejseren af Rusland i 29de, Kongen af Frankrig i 31te. I et Tidsrum af 350 Aar have Bayern og Preussen (Brandenburg) havt mindst hyppig Regentvexel; nemlig hver 12, Danmark 13, Frankrig 14, Republiken og Consulerne ikke medregnede, Rusland og Tyrkiet hver 21, den hellige Stol 39 Paver osfr. Intet Dynasti har besiddet Thronen i længere Tid i lige Linie end det Danske, saaledes at Sønnen stedse fulgte Faderen. (L. B. d. Bh.)

Til Kirkehistoriens Literatur gives der en Række af ældre, tildeels for sin Tid meget kostelige Hjelpemidler, blandt hvilke man her blot vil anføre foruden de nøjagtigere Værker af Sagittarius, Schmid, de af Royko og Chr. W. Frz. Walch; og for saavidt man i disse ældre Værker ej har den nyere Literatur, er denne meget fuldstændigere at finde i de bedste Lære- og Haandbøger, især Henke's, Stäudlins, Münschers, Danz's. Derimod savnes endnu en almindelig Historie over Kirkehistorie-Studierne i Almindelighed, hvori sammes Fremskridt efter Forsknings, Kritiks og Kunsts forskjellige Retninger. Saaledes begynder (i Hall. allg. Lit. Zeit. Jan. 1828 No. 5) en Recension over et nyt Skrift: Geschichte und Literatur der Kirchengeschichte, von Dr. Carl Fr. Stäudlin. Nach dessen Tode herausgegeben von Dr. J. T. Hemsen, Profess. Hannov. 1827. 8. Skriftet roses ikke. Det findes ingenlunde værdigt det berømte Navn, det bærer, og kan som Historie kun under visse Indskrænkninger, som Literatur aldeles ikke anbefales.

I et nylig i London udkommet Skrift af en engelsk Oberst Evans om den Krig, som Rusland fører mod Porten, søger han at opmuntre til en Coalition for at tvinge Russerne

til en billig Udsoning med Porten. Han foreslaaer i Tilfælde af en Krig: at spærre Ruslands Handel og derved skille Adelens Interesse fra Regjeringens; at forsøge paa at ødelægge dets store Søearsenaler i Cronstadt, Sebastapol o. s. v.; at gjøre ødelæggende Indfald paa dets Grændser, især ved det sorte Hav; at hjelpe Perserne til Gjenerobring af deres tabte Provindser ved Hjelpetropper fra Ostindien; ved Hjelp af Matroser og Skibs-Tømmerfolk fra Bombai, ved Asterabad og Balfursch, at bygge en Flaade paa det caspiske Hav, for i det mindste paa nogen Tid at fordrive Russerne derfra; ved et stort Troppecorps paa en allieret Flaade i den finske Bugt, at true Flankerne af Ruslands Reserver i Polen og Finland; at stifte en Opstand og en Slavekrig i det Indre af Rusland; om muligt at beskyde Petersborg selv; med en bevæbnet Landarmee i det mindste at søge at bringe Polen eller Finland tilbage under sin oprindelige Regjering. Disse omfattende Planer synes ganske egnede til at vise, hvor vanskelig den russiske Kjæmpe er at komme til Livs, og et engelsk Blad bemærker ogsaa ganske rigtigt, at Intet bedre kan tjene til at bevise, hvor upolitisk det vilde være handlet af England, at indlade sig i en saadan Alliance mod Rusland for at udføre disse Forslag, som vilde blive nødvendige i deres hele Udstrækning og maaskee i en endnu større, dersom Krigen virkelig blev besluttet. En Expedition i det sorte Hav og en Ditto i Østersøen, en ostindisk Expedition i det nordlige Persien og en Ditto ved det caspiske Havs Bredder vilde dog ikke være videre end et Angreb paa Randen af det store Keiserrige; lykkedes ogsaa alle disse Operationer, forsaavidt som England kunde tage Deel deri, fra nu af og i 10 Aar, saa vilde dog Rusland blive lige saa mægtigt som det for nærværende Tid er, men den engelske National-Gjeld vilde være fordobblet. (Aalb. Av.)

Paa Den, som bedrog os, vredes vi mindre fordi han har skadet os, end fordi han har narret os.

Gjælder det ei den sletteste Sag, hvor de sletteste Mennesker ere de brugbareste?

Opløsning af Gaaden i No. 82.

Stikblad.

1-2) I Spil. 3) I Duel. 4) I Spil. 5) I Duel. 6) Bien. 7) I L'hombre og Whist etc. 8) Kobberstik. 9) Mygstik. 10) Dolkestik. 11) I L'hombre. 12) Lade Negen i Stikken.

1) Klud. 2) Blad paa et Træ. 3) Bordblad. 4) Skulderblad. 5) Breve. 6) Naar man tager Bladet fra Munden. 7) Papyrusroller. 8) Figenblad. 9-10-11) Blad i Bøger, Kortblade, Journaler, Uge-, Dag-, Morgen- og Aftenblade; et Blad i Historien. 12-13) Theeblad, Tidsblad. 14) I Botaniken, Løv. 15) Naar Bladet vender sig. 16) Blad i Bagværk; Knivblad. 17) Saugblad, Bladguld.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 October 1828.

Hamburg 2 M. — à vista 208		à
Species 211		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	52¾ Rbd. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	80½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	109¾	110¼ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99	— Rbd. r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	59	— L. Sterl.

Kjøbenhavn, Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 85.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 21 October 1828.

Breve om Fattigvæsen, milde Stiftelser, Hospitaler, alt med Hensyn til Fædrenelandet.

Res sacra miser.

Længe hindret fra at meddele Dig Fortsættelse af mine begyndte Breve om Medicinalpolitie, Goddædigheds-Stiftelser, Fængsler etc., seer jeg mig nu istand dertil, og griber derfor atter Pennen i den Hensigt at opfylde mit Løfte.

Du maae ikke vente ved disse Breve at erholde ligesaa detailleret Oversigt over Fattigforsørgelse, og milde Stiftelser, som Du fik i mine forrige Breve om Anstalterne for Afsindige. Mange af disse offentlige Veldædigheds-Stiftelser og Forsørgelsesanstalter ere særskilt beskrevne i trykte Arbeider, og til disse Beskrivelser lader jeg det være nok, af og til at henvise Dig, for at indhente nærmere Oplysning om de enkelte Omstændigheder saaledes om vort Fattigvæsen i Kjøbenhavn til de aarlige offentlige Meddelelser i Collegial-Tidenden, især for 1815 og de fortløbende Aar; — til Schriften der Schleswig-Holsteinischen patriotischen Gesellschaft 1817-18 o. s. v.; — til Kieler Beyträge; — Flensburger Wochenblatt; — de aarlige Bekjendtgjørelser om det Hamburgske Fattigvæsen, o. s. fr. Paa min Reise har jeg søgt at lære og kjende, og skaffet mig fornøden Underretning om Fattiganstalter og milde Stiftelser i Preussens Hovedstad Berlin, i Bayerns Hovedstad München, i Böhmens Hovedstad Prag, og i Keiserstaden Wien. Fattigvæsenet i Berlin maatte især tildrage sig min Opmærksomhed, da dets hele Organisation og Bestyrelse har meget tilfælles med vores, og det er i en Stat af protestantisk Religions Bekjendelse, hvor Geistligheden, Klostere, og de dertilhørende Almisseindretninger ikke indgriber i det almindelige Fattigvæsen og Kirken næsten ingen Indflydelse har paa Fattigbestyrelsen. I Berlin har Fattigvæsenet under Krigsperioderne, Coursforandringer o. s. v. lidt betydeligt, saavel i dets indvortes stadige Virken, som i dets Formue.

Man har under, og især efter de Franskes Occupation, maatte give mangen stor og glimrende Indretning en indskrænket Form, eller saa at sige maattet begynde paa ny igjen, hjelpe sig med det Lidet, man havde, og holde sig til det Uundværlige. Den offentlige Velgjørenhed sammesteds kan vel ikke stilles ved Siden af vor Hovedstads, neppe læser man der, idelig og dagelig saa mange Godgjørenhedsbeviser i offentlige Blade som her, men dog seer man af de trykte Efterretninger, at Berlinerne ikke har Mangel paa en kraftig Villie, hver paa

sin Maade at bidrage til at fremme den offentlige Fattigpleje.

Erfaring har desværre ogsaa lært dem, at jo større Summer blive i Flæng ødslede paa uværdige Fattige, desmere forøges Antallet af Fattige og Tiggere, og Du vil maaskee forbauses, naar jeg gjør Dig bekjendt med de mange, og ofte haarde Forslag, som i Preussen ere gjorte, og hvoraf nogle enkelte ere udkomne i Trykken.

Mange Debatter vare blevne holdte i de forskjellige Bestyrelses-Committeer for Fattigvæsenet, og efter at man havde ordnet mange Aars samlede Erfaringer, især i Trængsels-Perioderne, og deraf uddraget Grundregler, som med Bestemthed og Kraft bleve overholdte, saae man sig endelingen istand til uden overordentlige Bidrag og Tilskud at hjelpe sig med de da havende sædvanlige faste og uvisse Indtægter. Een af Directeurerne forsikkrede mig, at han var vis paa ved Aarets Slutning, at Fattigvæsenet, endskjøndt det havde faaet en Tilvæxt af Fattige, dog vilde faae et Overskud i Kassen!! — Denne hans Formening finde vi nu stadfæstet i den af Directionen nu udgivne Bekjendtgjørelse for Aaret 1825*) hvor der er en Overballance af 1,917 preussiske Dalere.

Jeg har lært at kjende Berlins Fattigforsørgelse som et Mynster i sit Slags, men hverken Berlin eller Kjøbenhavn kan maale sig med Hamburg i Fattigvæsens Bestyrelse. Hamburgs Fattigvæsen kan endog ved Byens Handelsflor og dens Produkters Afsættelse til Naboelande, skaffe sig mange Fordele til Gavn for Fattigvæsenets Industrigrene og Fabrikvæsen, og det forekommer mig, at Bestyrerne sammesteds ikke vende en Skilling tvende Gange førend de give den ud. Ved Fattigvæsenets største Stiftelse, det nye opbygte imponerende allgemeine Kranckenhaus, hvor rundelig og overflødigt er ikke der sørget for Alle?! — Ja det forekom mig, at ved mit Besøg der, i dette Aar, Alt i saa Henseende havde taget til, ligesom deres

*) Die öffentliche Armenpflege in Berlin p. p. dargestellt von der Armen-Direction. Berlin 1828.

Portpenges Beløb stiger ved Klokkeslettene. — Vi kunne altsaa ikke efterfølge den nærværende rundhaandede Udførelse af den saa berømte Plan for Fattigforsørgelsen, dog staaer det os jo frit, ogsaa at lægge Mærke til, og afbenytte mange ved Erfaring prøvede Indretninger og Forbedringer, som ogsaa Nød og Elendighed i Trængselsperioden, og navnlig Aarene 1805 og 1806 have lært Hamburgerne.

Førend jeg anstiller en og anden Sammenligning med Fædrenelandets Fattigbestyrelse og milde Stiftelser, og fornemlig den her i Hovedstaden, troer jeg at sætte Dig i Stand til en rigtigere Bedømmelse ved nogle historiske Notizer, der kunne lede til lærerige Betragtninger; Du vil lære heraf at kjende, *at vort Fædreneland kan være stolt af, fra Arrilds Tid at have gjort meget og stort for Fattige og Ulykkelige!* Du vil finde saavel før som efter Reformationen endog lige saa tidlig og tidligere end i andre Lande, velordnet Fattigforsørgelse og Pleje*), ja Du vil blive inderligen overbeviist om, at det ikke er Dannemandens Velgjørenhed, men Tid og Omstændigheder, der have givet Fattigvæsenet hos os mange og mærkelige Reformer.

Efter min Formening vil man kunne inddele Fattigvæsenets Organisation og Virken især her i Hovedstaden i 6 Hovedperioder:

Den 1ste Periode indbefatter Tiden før Reformationen, da Fattigforsørgelsen tildeels var anbetroet Geistligheden.

2den Periode begynder med Reformationen og især deleshed under Friderich den 4de, hvor man i Aaret 1708 finder en ordnet Fattigpleje. Denne Periode kan udstrækkes til Aar 1771**). Fattigvæsenet blev den Gang besty-

*) E. Pontoppidan annales ecclesiae danicae diplomatici 4 Th. 1 B. p. 37.

**) R. Nyerups Kjøbenhavns Beskrivelse. Kbhvn. 18[illegible] Pag. 562.

ret af de dertil udnævnte kgl. Committerede under den for hele Danmarks Fattigvæsen befalede Over-Direction.

3die Periode antages fra Aar 1771 til Aar 1781, da en kongelig Direction for Plejeanstalterne og de med dem indrettede Sognecommissioner havde Bestyrelsen.

4de Periode fra Aar 1781 til 1799, i hvilken Tid Kjøbenhavns Magistrat har staaet i den forrige kongelige Plejedirections Sted.

5te Periode fra 1799 til 1816 under en kongelig almindelig Direction for Kjøbenhavns Fattigvæsen.

og 6te Periode fra 1816 til nu, under ovennævnte Direction, men dog under speciel Bestyrelse af en kongelig administrerende Direction.

Hvorledes de Fattige forsørgedes i Hedenold vil jeg ikke opholde mig med at undersøge, men henvise dig til den korte men indholdsrige Afhandling, som Historikeren Dr. G. L. Baden har nedlagt i Professor Molbechs Maanedskrift Athene. Januar Heftet 1815, Pag. 46 o. s. v.

Under Catholicismen finder man i Danmark mange Beviser paa en velordnet Fattigpleje, og jeg tør vel sige en nøiere Kundskab, end man turde vente af Klerkeskabet. Dog herom skal jeg snart meddele Dig interessante og mærkelige Bidrag.

Alle Middelalderens Gilder, saavel verdslige som geistlige, paalaae Omsorg for de Fattige som en Hovedpligt. Helliggeisthuse, St. Jørgensgaarde eller Hospitaler for Spedalske vare hyppige, næsten i enhver Kjøbsted, og begavede med betydeligt Gods. *) For fattige rejsende Pillegrimme var der sørget ved Stiftelser, ved paa Landevejene liggende Klostre, eller paa anden Maade. Der blev sørget for fattige Skolebørn, **) holdt aarlige

*) E. Pontoppidan, annales ecclesiae danicae dipl. 2 Theil Pag. 355.

**) R. Nyerups historisk-statistisk Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider, 2 B. Kbhavn. 1804 P. 240 o. s. v.

Sjelemesser for de Fattige. *) Overalt havde Klosterne stor Fortjeneste af Omsorg for de Fattige og Trængende. Kong Magnus forenede begge Hospitaler i Bergen til eet Hospital 1272.

Christian den 1ste oprettede, da han kom tilbage fra sin Reise til Rom, et Helliggeistes Huus. **)

Blandt de paa Kjøbenhavns Raadstue-Archiv førend Ildebranden 1795 opbevarede Documenter, fandtes et Pergamentsbrev af Kong Hans, dateret 1508, om Hospitalets Indkomst, hvoriblandt St. Jørgens Blok.

1522 blev St. Hans Hospital indrettet. ***)

De første og mærkeligste Efterretninger om, at man var betænkt paa at indrette et saakaldet almindeligt Hospital i Kjøbenhavn, findes i et højst sjeldent Skrift af Carmelitaner Munken Povel Eliæsen ****), som den Gang ogsaa kaldtes Poul

*) G. L. Baden l. c. P. 48 & 49.

**) cfr. Penia for Aaret 1816, udgivet af Etatsraad Thaarup. Om Helligaands eller Helliggeistes Hospital i daglig Tale Vartov kaldet, af H. August, Bogholder ved Kjøbenhavns Fattigvæsen.

***) Penia l. c. P. 4. Hersleb's og Munk's Fortegnelse over de udi Kjøbenhavns Raadstues Archiv bevarede gamle og nye Documenter p. p. Kjøbenhavn 1786, P. 103, Documenter vedkommende de Fattige.

****) Om denne mærkelige Mand see Chr. Olivarius De vita & scriptis Pauli Eliæ, Hafniæ 1741 og Dr. Fr. Münters danske Reformations Historie, Kjøbenhavn 1802, 2den Deel, Pag 35 og 36. Af Povel Eliæsens sjeldne Skrift findes kun 1 Exemplar i Frue Karen Brahes Bibliothek i Odense, og i den Hjelmstjernske Samling et eneste correct Aftryk, som Hjelmstjerne paa sin Bekostning lod trykke i det kongelige Vai-

Vendekaabe, udgivet i Aaret 1528 d. 1ste Julii, da han var Lector i Carmeliter Klosteret, hvor nu Walkendorphs Collegium i St. Pedersstræde er. Skriftet er tilegnet Borgemester Niels Stampe i Kjøbenhavn.

Af Münters Reformations Historie erfare vi, at denne Munk 1527 i Paaske Ugen (hvilket Povel Eliæsen ogsaa selv i sit Skrift anfører) var i Roeskilde, hvor han mødte Niels Stampe. Paa denne Embedsmands Raadførelse med ham, om hvorledes et Hospital for Syge og Fattige skulde indrettes, udarbeidede han bemeldte Skrift under Titel: "een kort vndervijsning, huore francke mijssige, oc saare arme oc fattige mennisker schule tracteris oc besørgis."

Endskjøndt i dette Skrift Spørgsmaalet er blevet behandlet fra den religiøse Side, saa indlader han sig dog ei allene i Forslag om Hospitalers Indretning og Midlerne til at tilvejebringe de til deres Vedligeholdelse fornødne Penge *), men ogsaa vidner hele Skriftet om, hvad Kundskab og Begreber, han og flere Klerker havde om Fattigbestyrelse. Man turde vel endog paastaae, at Palladius i den 7 Aar derefter udstædte Kirkeordinants og de den vedføjede 26 Artikler, tildeels har afbenyttet Povel Eliæsens offentliggjorte Betænkning om Fattig- og Sygeplejen, og især Hospitalers Indretning; maaskee er ogsaa derved givet Anledning til Stiftelsen af et almindeligt Hospital, hvortil flere Hospitaler bleve henflyttede.

Skriftet begynder saaledes:

"Fredt oc naade in Christo Jesu, ønsker Paulus Helie erlig og fornwmstig mandt

senhnses Bogtrykkerie, foruden fornævnte Original. Af Nevideer-Arkene er jeg saa heldig at have et Exemplar i min Bogsamling. Sandvig har i Samlinger til den danske Historie 1ste B. 2 H. leveret Extrakt af dette lidet Skrivt.

*) Efr. Münter l. c.

Niels Stemp, Borgemester i Købmnhaffn.

Kiere Borgemestere gunstighe oc gode ven, Som eder vel fortenker, ther ieg war then gest y Paaskeewge nw sist forleden, at y talde met meg vdi raatzwyss om ett hospitall at retteligt stigte oc skikke Gud till loff oc ther nest arme, mijssige oc kra..cke mennisker til hielp trøst oc bestandt.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Det af Hs. Majestæt Kongen allernaadigst approberede Ceremoniel i Anledning af den høje Formæling imellem deres kongel. Højheder Prindsesse Wilhelmine Marie og Prinds Frederik Carl Christian er nu bekjendt. (Man læser det, aftrykt efter et originalt Exemplar i Kjøbenhavns flyvende Post No. 84 med Tillæg). Til at overvære denne højtidelige Handling ere fra Overhofmarskallen tilsagte de tre første Classer i Rangen, med deres Fruer og Døttre, samtlige kongel. Herskabers Kavallerer, Officiererne af begge Garderne og Staben, og samtlige Kammerjunkere og deres Fruer, samt Kavallererne og de gifte Damer af den 3die Classe i Rangen, for saavidt Rummet maatte tillade det. De udenlandske Ministre med deres Fruer og Døttre og øvrige af Corps diplomatique ere ved særskilt Indbydelse fra Overhofmarskallen tilsagte til ligeledes at bivaane Vielsen. Den holdes af Confessionarius, og desuden er Ministerium havniensis og det theologiske Facultet tilsagte at overvære den, hvilke samtlige anvises Plads i Choret, hvor Confessionarius ogsaa opholder sig indtil hans Function begynder.

Samtlige Tilsagte møde i de bestemte Gemakker i Slottet. Processionen til Kirken er bestemt til at begynde Klokken 4; Højtideligheden i Kirken at være endt omtrent Klokken $5\frac{1}{2}$. Derefter gaaer Processionen tilbage til Slottet. Foruden det kongelige Bundtaffel ... Taffel paa omtrent 100 Couverts, ere 11 Mar-

kals Tafler, hvortil alle de som ere med i Processionen blive tilsagte. De kongelige Tafler antages at være endte omtrent Kl. 8½.

Efter Taflet begive deres Majestæter, og samtlige kongel. Herskaber sig tilbage til hans Majestæts indre Gemakker. Samtlige Damer og Kavallerer, som have bivaanet det kongelige Taffel, forføje sig, saa hurtigt som muelig til Hds. Majestæts Dronningens Dame-Gemak, og rangeres der en haye; Damer og Kavallerer parviis ved Siden af hinanden, saaledes som de sad ved Taflet og uden at nogen Rang derved iagttages. De blive alle saaledes staaende, indtil det behager Deres Majestæter, med det høje Brudepar og de øvrige kongel. og fyrstel. Herskaber at begive sig fra Hs. Majestæts Kongens indre Gemakker igjennem Apartementssalen og Hds. Majestæts Dronningens Dame- og Lakei-Gemak over Allerhøjstsammes Trappe ind i de for Hds. kongelige Højhed Bruden bestemte Gemakker. Alt for den Dag er da forbi; og Enhver begiver sig til Sit.

(Mere i næste Nr.)

For kort siden berettede vi, hvorledes de fire Thorwaldsenske Basreliefs bleve opsatte over Christiansborgs Slotsport imod Slotspladsen, og at en Marmorplade imellem dem skulde modtage en forgyldt Inskription. Denne blev igaar færdig og lyder saaledes:

REGIAM HANC *CHRISTIANUS SEXTUS* EXSTRUXIT
INCENDIO FUNESTO POST LIV ANNOS VASTATAM
DENUO ERIGI *CHRISTIANUS SEPTIMUS* JUSSIT
SPLENDIDAM RESTITUIT ET INTER PUBLICA VOTA
DICAVIT *FREDERICUS SEXTUS*
MDCCCXXVIII.

Nogle andre offentlige Bygninger have i denne Sommer og indtil disse Dage, modtaget Hovedreparationer, og fremstaae nu med fornyede udvortes Prydelser af Inskriptioner etc. Det er Tilfældet med Børsen, og Helliggeistes Kirke, ligeledes med Holmens Kirke, hvor Christian den

4des Ciffer, og Symbolum RFP. (Regna firmat pietas), og Aarstal ere forgyldte paa ny, og ved hvis Gavl den gode Indretning er anbragt, at Bogstaverne N. S. O. W. vise Orienteringspunkterne; ligeledes er Postgaarden oppudset.

Des Hochgefeierten
erwünscht-glückliche Rückkehr in das Vaterland.
Bei Seiner Königlichen Hoheit Prinz
Friederich Carl Christians
erstem Wiedereintritt über die Gränze desselben
im October 1828.

Von
J. B. v. Lindenfels,
Major auf Wartegeld.

(God save the King!)

Heil sey, o Skioldung Dir!
Jubelnd umsahen wir,
Friederich Dich!
Daniens Bruderkuß
Weh't hier im ersten Gruß,
Deß freut, im Hochgenuß,
Altona sich.

Stolz nennt, o Friederich!
Genf seinen Bürger Dich;
Schön ist der Lohn!
Schöner noch der Gewinn;
Denn, holden Bürgersinn
Bringst Du mit Dir dahin,
Hin bis zum Thron'.

Brachten, des Lobes voll,
Dir der Bewund'rung Zoll
Ausländer dar:
Sind hier die Herzen Dein;
Liebe und Treu' Dir weih'n
Kann nur dieß Land allein,
Herzlich und wahr.

Selig im Vorgefühl'
Eilst Du zum schönsten Ziel',
Zur Axelstadt.
Dort, in der Hoheit Glanz,
Winkt Dir, im Myrthenkranz,
Was Hymen, einzig ganz,
Himmlisches hat.

Wonne zieht mit Dir fort,
Jubel empfängt Dich dort,
Glück ist Dein Theil.
Denk' an Dein Altona,
Das Dich mit Wonne sah;
Es wünscht Dir, fern wie nah,
Segen und Heil!

Blandede Efterretninger.

Af Hr. M. C. Hansens Forsøg til en Grammatik i Modersmaalet er 3die Oplag nu udkommet under den Titel: "Grammatik i det norske og danske Sprog." — Om denne Forandring siger den ærede Forfatter:

"At jeg udelader Ordet "Forsøg" idet jeg atter udgiver Bogen (med ubetydelige Forandringer ganske efter andet Oplag), skeer ingenlunde fordi jeg nu ret har fattet Tillid til mit Arbeides Værd, men fordi jeg synes, det seer underligt ud at præsentere Publicum oftere gjentagne Forsøg. — Ombytningen af Ordet "Modersmaalet" med et mere directe Navn har vistnok udeelt Bifald af vore Sprogmænd; men da de i Valget af dette Navn dele sig i to stridende Partier, beder jeg, at Enhver vil benytte det Navn paa Titelbladet, der behager ham. Jeg holder for, at, da vi ere Nordmænd, maa vi kunne siges at tale Nordmænds Sprog eller Norsk — og bør bruge den Benævnelse i Almindelighed for Begrebet: vort Modersmaal, — saaledes som det ogsaa bruges i Grundloven og i Regjeringens Kundgjørelser. Saameget mere maa dette være rigtigt, som Ingen kan tvivle paa, at vort Sprog inden nogle faa De-

cennier vil komme til at antage ikke blot Mængde det danske Sprog fremmede Ord men selv noget forskjelligt Charakteristisk, deels allerede fordi Nationerne nu ere af..., deels især fordi deres Landes naturlige Ul... maa i Forening med Statsforfatningens ... i høist forskjellige Retninger paa Sprogene. Men paa den anden Side kan jeg ikke na... at jeg som Grammatiker nu har Møie med kalde dette Sprog Norsk, da det, som en D... Vand den anden, ligner det Danske, vi ... 1814 Allesammen talede. — — — Om en B... er dansk eller norsk, kan da Ingen afgjøre, uden Titelen eller maaskee blot Trykkestedet er afgjørende. Som Grammatiker veed jeg ingen anden U... end, trods Længden, at kalde Sproget: det norske og danske, uden Haab om, at vore Sprogbrødre ville sige det danske og norske, hvilket ... dog ikke havde Skam af. Tiden vilde da ... let løse det lille men af Secler sammenknyt... og uden Vold, fra de to skjønne nordiske Træer, der, det ene paa Klippen, det andet paa Sletten, stedse i det Dybe fortroligen ville sammenslynge deres herlige Rødder med hinanden og med det østlige Søstertræe."

(N. M. 280.)

Konst og Oldsager i St. Petersburg. Under Titel af Kunst und Alterthum in St. Petersburg har Ferdinand Hand udgivet et interessant Værk, hvoraf det første Bind er trykt i Weimar 1827. Efterat Forf. i Fortalen har vist, hvor vanskeligt det hidtil var, formedelst Fraliggenheden og den fuldkomne Mangel paa trykte Cataloger saavel over de Keiserlige, som de private Samlinger, at faae paalidelige Efterretninger om Konstskattene i Petersburg, siger han: Siden den ... Konstens Studium har antaget en reen histo... Tendenz, burde man, for at gjøre en critisk Undersøgelse muelig, fremfor Alt være betænkt ... at tilveiebringe en fuldstændig Kundskab om ... som er til, og sætte sig i Besiddelse af de h... riske Kjendsgjerninger. Selv Skjebnen af m... et enkelt Hovedværk er bleven til Gjenstand

Historien; hvad kun endnu af Navn er bekjendt, og som synes tabt, maa i sin vedvarende Tilværelse udfindes. Italien har maattet uddele sine Rigdomme blandt alle Lande paa Jorden; Klostere (og Slotte) bleve ophævede og plyndrede; forarmede Familier solgte deres Eiendomme; over Menneskenes Værker herskede en ikke mindre besynderlig Skjebne end over Menneskene selv, og hvad man søger paa sit oprindeligen anviste Sted, finder man meget langt borte. Saaledes falder det Grandskeren vist nok meget vanskeligt, at sammenholde og ordne det rundt omkring Adspredte. Et almindeligt Repertorium over gamle og ny Konstværker, hvis Savn dagligen føles mere levende, kan kun være Frugten af Manges ivrige Bestræbelser. For et saadant blev Petersborg hidtil et Hul, som Forf. ved nærværende Værk søger at udfylde. Allerede Peter den Store lagde Grunden til Samlingerne i denne Keiserstad ved kostbare Indkjøb, især under hans Ophold i Amsterdam. I en Tale, som han holdt 1714, da et Skib løb af Stabelen, sagde han: "i Konsternes store Kredsløb er nu Raden kommen til Rusland. Hvis min Anelse er rigtig, saa komme de, forladende Syden, til os, for at vandre tilbage til Grækenland, deres Hjem" — Rigtig nok vil der endnu hengaae Aarhundreder, førend de konstdannede Folkeslag, der vare ham sydlige, ville behøve at frygte Russerne, i Almindelighed, som Medbeilere i de skjønne Konster, da hos disse de techniske Anlæg ikke ere tilstrækkelige; men Rusland har dog meget Skiønt at opvise, thi Sands derfor, i Forening med Midlerne til at tilfredsstille den, mangler ikke, og et Blik i det anførte Værk kan overtyde os om, at ogsaa i denne Henseende en Reise til Petersborg er rigeligt lønnende, og at for Konsthistorien Kundskaben om det, som der findes opdynget, er uundværlig. Alle Herskere, siden Huset Romanows Tronbestigelse, have bidraget dertil; men fremfor Alle førend Peter den Store Cathrine II. Alexander har ikke allene ved Smagens Befordring i Bygningskonsten ved Opførelsen af herlige Bygninger; erhvervet sig stor Fortjeneste, men ogsaa ved at gjøre de Aandsskatte, som han tildeels ved Indkjøb forøgede, tilgængelige for Enhver. Hvor betydelige disse Skatte allene ere i Henseende til Malerier, sees deraf, at i September 1825 i Eremitagen, det egentlige Gallerie, og i Slottene, de opstillede Maleriers Tal beløb sig til 4424, og at endnu det rigeste Forraad laae uopstillet, og efterhaanden er blevet fremdraget og til Indlemmelse restaureret. Ved denne Leilighed yttrer Forf. tre Ønsker. Det første er, at der maatte gjøres en ubetinget Standsning i al Restauration, der strækker sig videre end til Maleriernes Renselse, da endeel Stykker, ved at hjelpes efter, have tabt deres oprindelige Værd; det andet, at den offentlige Omstilling af Malerierne, hvis store Skadelighed for Studiet, han udvikler, burde undgaaes; det tredie, at Navnet, hvorved en Mester betegnes, maatte beholdes uforandret, og at man ikke ved ny Gisninger bør vildlede, da det er bedre, aldeles intet Navn at have, end et falsk. — Samlingen staaer aaben for Enhver, der anholder hos Directeuren derom, fra tidligen om Morgenen til om Aftenen, til fri Afbenyttelse og Beskuelse, og om Vinteren er der i Salene endog lagt i Kakkelovn. Een af de største Mærkværdigheder her er den raphaelske Loge, nøiagtigen af samme Høide og Længde, som den vaticanske, i hvilken de Lofts- og Væggemalerier, der findes i hiin Loge, paa det omhyggeligste ere copierede af de dueligste italienske Malere i samme Størrelse, og saaledes indpassede, at man ogsaa her, som i Vaticanet, troer at see Frescomalerier. Blandt de store Berigelser, som Galleriet har faaet i nyere Tider, er, foruden den Hopeske Samling af spanske Malerier, som 1814 kjøbtes i Amsterdam, Landskaber af Claude, Potters Ko og Teniers Skyttelag — 26-28 Mesterværker, som de Franske have bortført fra Galleriet i Cassel. Som maaskee det eneste i sit Slags maa betragtes de 106 Stykker af spanske Mestere. I Samlingen af italienske Mestere mangler fra Midten af det 15de Aarhundrede af neppe et stort Navn og et Hovedstykke. Som et Bevis paa, hvorledes Konstværker kunne blive adspredte, tjener, at af tre af Carravagio udførte allegoriske Malerier, findes de to i Berlin og det tredie i Petersborg.

(*) En slem Klak. At beklikke levende Forfatteres literaire Ære, for at hæve sig selv, er noget gandske almindeligt, men at beklikke en for Aarhundreder siden afdød Forfatters Haandskrift, for at skaffe sig et Navn, som første Udgiver, hører til det sjeldne Slags Udmærkelser. Den, som har søgt en saa umisundelsesværdig Ære, var Courier, der, som fransk Officier, besøgte det Laurenzianske Bibliothek i Florenz, for at afskrive et utrykt Sted af den græske Romandigter Longus, og da han var færdig med Afskriften, gjorde dette Sted ulæseligt ved en stor Blækplet. Han undskyldte sig med, at han i Overilelse havde lagt et smudsigt Stykke Papir deri, som Tegn. Lovligen turde han den Gang, i Betragtning af sin Stilling, ikke søges, og det havde vel heller ikke været let at overbevise ham, om hvorvidt hans Gjerning var forsætlig. I Aaret 1825 blev han myrdet paa sit Landgods i Frankrig.

(*) Morgenrøden beklagede sig engang i Olymp, at Menneskene, hvis Sange saa ofte havde priset den, besøgte og iagttog den saa sjelden. "Klag ikke over din Skjæbne" — sagde Viisdommens Gudinde til den, — "det gaaer jo ikke mig bedre end Dig. Kast i dit hurtige Løb et Blik paa Dem, som forsømme Dig, og paa de Nydelser, de foretrække for Dig; see, i hvilken Sløvhed, de ere faldne, og hvor dybt de ere sjunkne, baade legemlig og aandelig. Betænk, har Du ikke Venner nok, savner Du Tilbedere? Den hele Skabning festligholder det Syn, Du skjænker Alverdenen. Fuglene forkynde din Ankomst ved deres Sang og frydsulde Flugt, Blomsterne faae nyt Liv og din Glands laaner dem ny Skjønhed; Alt forener sig til Høitid for din flygtige Nærværelse. Den flittige Landmand, den utrættelige Tænker forsømme Dig aldrig; af dit Bæger drikke de Styrke og Velbefindende, Roe og Liv, dobbelt lykkelige ved den Tanke, at nyde dine Skjønheder, uden at dele dem med hine Fraadseres tankeløse Mængde." — Titans Datter rødmede lidt over [illegible] ubetænksomme Klage.

(*) I Grunden er det ene Menneske altid [illegible]gere end det andet, men ingen af dem til [illegible] det. Den enes Kile griber ind i den anden[illegible] Fuge, og saaledes opstaaer det selsomme M[illegible]nerie, som vi kalde det menneskelige Liv. H[illegible]syn og Ærbødighed, Stolthed og Forfængelighed, Ydmyghed og Egensindighed: Alt er[illegible] blind, af Nødvendigheden omdreven Mølle, [illegible] Susen langt borte lyder som articulerede [illegible]. Maaskee er intet Menneske sat i Stand til at see Alt fra det rette Synspunkt,, fordi han [illegible]staaer snart som drevet, snart som et drivende Hjul.

Vor Tids Børn lægge sig saa meget ef[illegible] at skrive, at det synes som om de have gle[illegible] at læse.

Det første Aar i Ægteskab er den [illegible]delige Opdragelses sidste.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 October 18[illegible]

Hamburg 2 M. -- à vista 207		à
Species 211		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 10½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	52¼ Rbd. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	80½	80¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102⅔ Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	108 i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	59	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 86.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 25 October 1828.

Breve om Fattigvæsen, milde Stiftelser, Hospitaler, alt med Hensyn til Fædrenelandet.

(Fortsat, see fr. Nr.)

Povel Eliæsen's lidet Skrift har saa mange sunde og rigtige Ideer om Veldædighed, at du sikkert med Interesse læser enkelte Uddrag: *)

Aarsagen til Fattigdom omtaler han saaledes: "Men de Mennesker, som ere arme og fattige, ere ikke heller arme og fattige udi en Maade. Somme ere fattige af Ulykke; somme af Ladhed og Forsømmelse, dog at Ladhed er og en stor Ulykke, naar Vindskibelighed synes at være af besynderlig Lykke og Gavn. Somme ere ogsaa fattige af Nød og Trang, at de ere arme fødde, og ikke heller have Sind dertil, at de kunne sig noget hjelpe, derfor blive Trælle imeden de leve. Somme ere ogsaa berøvede, og ere fordi kommen udi Armod enten til Søes af Søtyve, eller og af Storm og Vejr; stundom til Lands udaf Strandrøvere. — Men hvor mange gjøres fattige af Vold og Magt, Falsk og Svig, Drik og Dobbel maatte vel ogsaa beskrives paa det Sted, men det kan ikke fordrages af mange paa denne Tid, der ere ganske snare til at fortørne, og helst med Sandhed. — Vi mene somme, at ingen skal nyde vor Hjelp, uden han er hellig og god; men vi fore dog vild, vi, siger jeg, som Christen ere. Skulle vi ingen hjelpe uden de hellige og gode, saa frygter jeg at vi skulle længe søge, og endda ingen finde, der er værd at hjelpe."

Af adskillige Steder seer man, at han har kjendt temmelig nøje den værdige og uværdige Trængendes Stilling; følgende Sted er mærkeligt. — "Og som de fattige og arme skulle forsees og besørges, naar de er falden i Armod, saa skal de og nøie sees til, at der bliver ikke for mange fattige og arme, og særdeles de Mennesker, som enten ere rige fødte, naar de begynde at forøde, eller have fattige Forældre, og staae dog til at undervise enten til at lære et retfær-

*) Derved bruger jeg aldeles Forfatterens egne Udtrykke, og hans gamle nu aflagte Sprog, men ikke hans Skrivemaade. Jeg antager nemlig den Regel for rigtig, som Professor Nyerup følger, nemlig: at naar det ikke gjelder Dokumenters Aftrykning, eller gamle Sprogværkers Udgivelse, men blot Uddrag af gamle Skrifter for at give Forfatterens Yttringer eller Efterretninger, gjør man rettest i at forlade den gamle originale Skrivemaade, og bruge Forfatterens Udtryk skrevne efter den nu brugelige Retskrivning; hvorved de lettere læses og forstaaes af dem, for hvilke de fremsættes.

digt Embede, (Laugshandtering); eller nogen anden redelig Handel, der kan bruges uden Synd, naar mange Embeder ere saa uretfærdige, at det er bedre at være en Træl eller en Tigger end at bruge samme Embede. Vi see mange husarme Folk, der Gud af sin lønlige Dom giver mange Børn, og lidet Godt, og fordi nødes de i mange Aar at tigge, saa længe de ere bequemme til Trældom, og dog at de vare bequemme til Arbeide, Embede eller anden Lærdom, der Menigheden kunne storlig komme til Gavn med Tiden, der findes da ingen som dennem holder til nogen mærkelig Lærdom. — Saa blive de Tiggere og Stakarle alle deres Dage; saa finde de paa mange Uraad for Armods Sag. De give sig til Tyveri og Røveri, til Mord og Brand, og bruge Skalkhed til Land og Strand, saa at det var dennem bedre være ufødde, end de skulle saa leve. Saadant Folk bliver da meer til herefter, end hertil været haver."

Et andet mærkeligt Sted viser, at man har maattet være betænkt paa at gjøre det til Lovbud, at hvert Sogn sørgede for sine Fattige, og at Familie og Slægt og Frænder, som havde Evne, maatte gribe deres fattige Familie under Armene, og saaledes formindske den almindelige Omsorg for disse Syge og Skrøbelige, saavel inden som uden for et Hospital. — "For den Sag" siger Paul Eliæsen "skulde alle Lehnherrer det saa skikke, og lade strengelig holde ved Magt, at hver By fødde sine syge og myslige Mennesker og særdeles Gamle og Vanføre, der have Slægt eller Venner udi samme By, og Sygen var ikke besmittelig, ellers som sagt er, skulde de føres til Hospital, at dennem kunne der besørges med Kost, Klæder og Lægedom, Varme og anden Besørgning, af deres Forældre, naar de vare rige, eller Menigheden, naar deres Slægt og Venner vare fattige og arme."

Han siger paa et andet Sted: "Der findes og mange som ere kranke nok, der nødigt ville nederlegges udi noget Hospital, at de rædes værre end de nu have, naar en karsk Mand maa ligge saa lenge paa et Sted, han

bliver krank om han ikke eer. Og at trænge dennem som ikke have nogen besmittelig Krankhed til at fare udi Hospital, er ikke heller for Almisse, dog at de ere noget skrøbelige, og saadeles af den Krankhed, der ikke kan raades Bod, for dem er Hospital en stor Almisse." —

Fremdeles: "I hvo fordi som opbygger et Hospital til kranke Menneskers Bestand, han gjør en mærkelig Gjerning, der er Gud saare taknemmelig." — "Men" bliver han ved, "den som bygger et Huus til fattige husarme Folk, der ikke formaae at betale Husleje, og siddeting for Skat og anden Besværing, han bygger og et mærkelig Hospital. Den som klæder den Nøgne gjør ogsaa. Den der vil optage saadanne fattige Folks Børn, og lade dem holde til Lærdom, Embede eller Skole med sine egne Børn, eller og udkaare dennem for sine Arvinger, som skeer al Verden over naar vor Herre havde hannem ikke med Børn begavet, da bygde han og et mærkeligt Hospital."

"I hvo som tager i Forsvar fattige Viduer (Enker), faderløse Børn, fremmede og elende Folk, hjelper og styrker dennem hver efter sit Tarv og Behov, han bygger og et Hospital." — Den som forbedrer en Dranker og en Daabler, der forøder sit, at tære for meget, og forbyder andre, at kjøbe eller handle med hannem, han bygger og et Hospital.

Interessant er følgende Sted, efter at han har omtalt, at Mangt som er funderet og doteret til Hospital er blevet Tid efter anden næsten tilintetgjort, siger han: "Thi skal der sees nøje til, at dennem gives ingen Aarsag, som Magten have til at omkaste, eller og ilde bruge det som er vel begyndt baade Gud til Lov, og arme Mennesker til Hjelp og Trøst, naar det var bedre at ikke begynde nogenting der bestandig skulde være, end det skulde uredeligen forvendes imod den Mening som hun var begyndt udi, og for den Sag skulde Hospital ikke have hofmodig Bygning, men dog ærlig og reenlig der kan være terfue god.

Endvidere: "naar som Hospital stiftes someneste udi en By, og ikke udi flere, — sti

ingen tilføres af fremmede Steder, paa det at en Menighed skal ikke meer besværes end en anden. Og fordi var det saa skikket i gammel Tid, at hver Menighed skulde besørge sine kranke og myslige Mennesker, naar hver og een burde der at sødes, som han havde levet og havt Umage. Thi ligger der stor Magt oppaa, at der gjøres Lov og Skik, om alle fattige Mennesker, som ere gamle og kranke. De som ere karske, og ville arbejde og ere tilfreds med en maadelig Ting, dennem kan ikke trænge, og fordi have de ikke behøvet at tigge. Men hver som gamle myslige Mennesker findes der have rige Børn og Slægt eller og Venner, som ere noget formuende, da skulle de ikke heller aabenbarligen tigge, ej løbe omkring fra en By og til en anden, men dennem skal besørges Livsføde og Klæde af deres egne Børn, eller næste Frænder, naar det er sannelig at holde Guds Bud, besørge sine Forældre, Fader og Moder, Søster og Broder, Søn og Dotter og andre sine Slægtninge, der kranke og myslige ere, Livs Biering, det er Føde og Klæde." — "Det var vel godt at alle Hospitaler havde nogen vis Rente, der kunde bære deres Tyngde; men fordi det er at overgive de Mægtige og Gjerrige en Byttepenning, da er det bedre at de opholdes af den menige Mands daglige Hjelp, uden det var saa skikket, at hver maatte igjen robe sin Tillæg, naar som hun ikke brugdes efter den første Mening. Paa et andet Sted omtaler han, at et godt Hospital bør have gode Læger, Chirurger og lovkyndige Embedsmænd og udi alle Lande og Stæder, hvor som er god Ordinantz og Skik, holdes altid paa Menigheds Pung, vise og kloge Læger og forsøgte Bardskærer, fattige Folk til gode, der dennem skulle hjelpe og styrke, om deres Sygdom og Krankhed kan hjelpes. Saa gjøres der ogsaa med vise og lovkyndige Mænd, som oppeholdes til at forfølge fattige Folks Sager, som ingen andre vil forde og fremme."

Om Hospitals Forstandere udtrykker han sig saaledes: "Da ligger der stor Magt oppaa, at

Hospital har gode Forstandere, der udkaares af de Mænd, som ere røne gode, den som siger ikke godt, han skal aldrig vorde kranke ret raadig, naar han altid mere agter sin Fordeel end deres Behov, og sin Stof Ære, Rygte og Navn end deres Gavn." "Og naar Forstanderen er rettelig god, som sagt er, da bruger han ogsaa gode Bud og Tjenere til de Syges Bistand, der ikke heller fare med nogen Skalkhed, Løgn eller falsk Digt." "Og for den Sag bør hannem at være en god og ærlig Mand, saa at Hospitalet kan ogsaa nyde godt hans ærlige Navn og Rygte, og helst fordi, at dersom han er en ond Mand, da kommer han ogsaa mange andre i Mistanke med sig, og dennem besynderlig, der hannem skulle have i Beskærmelse og Forsvar."

Endelig anfører han hvad det medicinske Politie i et Hospital angaaer følgende: "Og fordi at Guds Plager ere mangfoldige i hvor som helst Hospital ere skikkede, da ere de saa skikkede at adskillige Syger skulle have adskillige Hospitaler; at ville forsamle adskillige Krankhed udi et Huus, det er ikke at læge nogen Brøst, men at besmitte en ganske Menighed, naar hver Syge haver sin Forgiftighed med sig; — thi formwger jeg kjære Borgemestere, at naar i agte med flere gode Mænd at fremdrage og holde ved Magt et nyt Hospital heri Købmenhaffn, da mene i af dette sidste Slag som ere de Mennesker, der ere bestedde udi Pokker, Kræft og andre store Saar eller Værk til gode, efterdi at spedalske Mennesker have deres Hospital her uden for Byen af gammel Skik at saadanne Mennesker skulle ikke være i By efter den gamle Lov med dennem som ere karske."

Man erfarer altsaa heraf, at disse ulægelige smitsomme Syge vare adskilte fra de egentlige Hospitalslemmer.

Saaledes see vi allerede en Begyndelse til et Fattigvæsen og Forslag om Stiftelse af et almindeligt Hospital i Hovedstaden for tre fulde Aarhundreder siden.

Kong Frederik den 1ste udstedte 1532 et Gavebrev til Kjøbenhavns Borgere, at Graabrødre Kloster skulde være et Hospital.

(Fortsættes.)

Ew

Prenz F. C. Chrestien's

Tobæikæmst.

Kæm! Loonsmonds, læid ös di liwe Good nü tongke,
Hi fjært ösen Prenz sün en wjel tobæi.
Naan, wi bedde ei forjewes ün ös toochte;
Hi hed, æs Tæte, wisset hem hæns Wæi!
Jæ, dör Goods Fjersel æs hi her kimen wisser,
En æs blæw'n was, ün al, wat hi wenskte, wedser! —

Nü kon hi je wæse wisser bæi dæ Sinne,
En læwe der ew, ew emmer frjeülik;
Kon Frjeude, hi long hed mæstet, dowwelt finne,
Kon hiilt æfter Wænsk, dat hewe hærrlik!
Aawer, wi bedd' hem, dæ mennig Frjeud ad næme
Med Tooch ew Good, to hem ad hæw' Tongkens Stæme!

Tongke wan wi al tohuppe Good en praise,
Dænn hi hed al dat Geüd, wat hi man kün
Oesin liwen Prenz djin ew sæn longe Raise,
Hed hem meddiilt Sjünhæid en ok Forstün!
Derfor Goods Geüdhæid wi al tomaal besjunge
En bedd' to hem dæ Uele en ok dæ Jjunge:

"Dau hem dog, Good! ün dæ Tokæmst, hi æs dat wjert!
Em, wat rocht, to kannen, dau hem Klückhæid,
En, em ok rocht en geüd to hoondlen, en geüd Hert
Em ok wjel to læwen, dau hem Sjunhæid!"

Dat æs dæ Wensk, Prenz, wi hew' saa gan, saa ræske,
Wi dat hertensgeüd, leid Fülk, dat hatt dæ Fræske!

Hansen, studios. theol.

Topographisk = økonomiske Efterretninger om geistlige Embeder kunne ventes.

De Hrr. Pastorer Møller i Viborg Stift og Kofod Ancher i Lolland, have i denne Tid ladet Indbydelser trykke til Landets Geistlighed, om at assistere dem ved Udgivelsen af et Værk, hvis Hensigt er at meddele topographisk = oeconomiske Efterretninger om samtlige geistlige Embeder. Ligesom flere Autoriteter allerede have, meget virksomt understøttet dette Foretagende, saaledes tør man vidst vente, at hver geistlig Mand villig rækker Udgiverne Haand til et Skrift der, efter det angivne Indhold, maa blive af fortrinlig Interesse ikke allene for Supplikanten, men for den hele geistlige Etat. At der fra Udgivernes Side Intet vil mangle i, at Værket bliver saa indholdsrigt som muligt, er man ligesaa berettiget til at vente.

(Viborg Avis 126).

(*) Mezzofanti.

"Som bekjendt, siger F. Blume i hans Iter Italicum T. 2 1827, betragtes Mezzofanti i hele Europa som et Sprog-Vidunder, som en anden Mithridat, i det han skal have kunnet tale og skrive 32 døde og levende Sprog med Færdighed. Saa gjerne jeg deler denne Beundring, tilmed hos en Mand, hvis Landsmænd i Almindelighed røbe ringe Anlæg til at lære fremmede Sprog, saa kan jeg dog ikke undlade at bemærke, at den nyligen i Zachs Correspondance (Z. f. d. eleg. Welt, 182

Nr. 43,45 leverede Vrreining er meget overdreven. Man burde ikke forvexle Sprogfærdighed med Sprogkundskab. Jeg har hørt saa Italienere tale saa godt Tydsk som ham; men jeg har ogsaa hørt ham paastaae, at der aldeles ikke er nogen Forskjel mellem det plattydske og hollandske Sprog." — Hr. Blume maa sige hvad han vil, saa bliver Mezzofanti dog altid et Sprog-Vidunder. At forlange, at han skulde besidde Færdighed i 32 Sprog, vilde være at begjere en Umulighed, men det er allerede nok at han kan udtrykke sig i dem alle. Saaledes veed man af en Reisendes Beretninger, at han endog taler meget forstaaeligen Dansk.

Et Par Ord om hvad der er Hovedsag i en Almueskole.

I den Hempelske Av. 156 derfra i Dagen 245 d. A. findes anført under "Meddeelt," en Høitidelighed d. 1 Octbr. i Gielsted Skole i Fyen, i Anledning af en Indvielse at et nyt Underviisningslokale ved bemeldte Skole. Hvad der ved denne Leilighed er fortalt, saavelsom Maaden det er fremsat paa, har foranlediget, at Flere have anstillet Betragtninger, hvilke ikke synes ganske ugrundede og hvoraf enkelte maaskee fortjene nærmere Prøvelse. Da Stedets Præst havde valgt til Gjenstand for sin Tale: "det aandelige og evige Baand, som bør knytte Skole og Kirke til hinanden;" — saa er det paafaldende, at agte paa Contrasten imellem hvad det anførte Thema hentyder til, og de Prøver, som til Amtsskoledirectionens særdeles Tilfredshed, bleve aflagte ved denne Leilighed. Man pleier dog ved slige Anledninger at frembyde det Bedste man har, og derefter det, som ringere er; hvo skulde ikke altsaa ventet, især efter en Tale af Præsten, der handlede om en aandelig Forbindelse imellem Skolen og Kirken, at dog i det ringeste enkelte Prøver paa, at der i denne Skole blev sørget vel for Ung-

dommens Aands og Hjertes Dannelse, som Indledning til det kirkelige Liv, — f. Ex. ved skrevne Udarbeidelser over simple religiøse og moralske Opgaver, der baade kunde vidnet om Børnenes Kundskaber, og om deres Øvelse i at tænke fornuftigt, Gave til, at fremsætte deres Tanker ordentlig, og Færdighed i at skrive rigtigt, — havde fundet Sted; — disse Udarbeidelser behøvede jo kun, at have været fremlagte i Skolen; — men ikke et Ord om noget Saadant; i dets Sted alene "Prøve i den indbyrdes Underviisning, Gymnastik og militaire Øvelser;" Anm. erkjender alt dette for i sig selv meget godt, nyttigt og brugbart; men ikke for "det ene Fornødne;" det er saa langt fra, at han frimodig vedkjender sig, at være af den Mening, at de anførte Øvelser gjerne kunne drives til en udmærket høi Grad i en Skole, og samme Skole alligevel være høist maadelig; thi saa vist som Aanden er mere end Legemet, saa bør der i enhver god Skole, fornemmelig sørges for hiin. Anm. vil hermed ingenlunde sige noget imod Gielsted Skole, den han aldeles ikke kjender; men hans Bemærkning troer han saa meget mere at være grundet, som han er forvisset om, at for omtrent 30 Aar siden, — i en mere pædagogisk Tidsalder end den nærværende! — vilde Anmeldelsen af slig en Skolehøitidelighed erholdt et ganske andet Præg end der nu er givet den. Hvorfor den for Øieblikket er indrettet som den er, vil enhver let kunne besvare sig selv. Men skulde Nogen herved mene, at Veiledning til og Øvelse i at tænke sundt og dømme fornuftigt, ikke maa ansees for noget, der er nødvendigt for Almuesmanden eller for Bonden i Særdeleshed, og altsaa ikke bør betragtes som Hovedsagen i en Almueskole, i den Forudsætning, at Almuen er tractablere, jo dummere den er, saa erklærer Anm. denne, vist ikke sjeldne Mening for grundfalsk, og haaber, hvis det behøves, at kunne bevise denne sin Paastand. Var Danmarks Skolevæsen, hvis den Fordom nogensinde blev almeengjeldende, især hos Skolebestyrere, at mechaniske Færdigheder, hvilkesomhelst, udelukkende udgjorde Særkjendet ved en god Almueskole; vel vilde man da kunne bruge Drenge som Skolemestre; men man kunde da

ogsaa med Føie antage, at Skolevæsenet, i en bedre Betydning, ligesom bragtes til Graven, og at det derhos ikke forundtes en hæderlig Begravelse! — I en Menneskealder har Anm. haft Leilighed til, at indsamle Erfaringer i Henseende til Almueskolevæsenet, og har i den Tid fundet, at ligesom vor humane Regjering tilstaaer enhver Borger i sin Stilling en ædel Frihed, saa er kun den istand til, værdig at benytte den, som erholdt en til sin Stilling i Borgersamfundet passende Indsigt og Dannelse; og stedse har han maattet sande med Schiller.

"Vor dem Sclaven, wenn er die Kette bricht;
"Vor dem freien Menschen erzittert nicht!"

Indenlandske Efterretninger.

Deres kongelige Høiheder, Prinds Christian Frederik og Frederik Carl Christian ere igaar Aftes Kl. 6¾ tilbagekomne her til Staden i ønskeligste Velgaaende, i Dampskibet Kiel. Paa Toldboden modtoges Højstsamme af Hoffets og Statens første Embedsmænd, og derfra begave de sig tilvogns til Hs. Majestæt Kongens Palais, hvor Hans kongl. Højhed Prinds Frederik Carl Christian, nu efter mere end to Aars Fraværelse i Udlandet, modtoges af Deres Majestæter, Kongen og Dronningen, den høje Forlovede Hendes kongl. Højhed Prindsesse Wilhelmine, og øvrige høje kongelige Familie, med den hjerteligste Velkomst, som Folket deler med sit elskede Kongehuus, og som mange af Folket vare glade Øjenvidner til.

Kantaten, som ved den højtidelige Formæling imellem deres kongl. Højheder Prindsesse Wilhelmine Marie og Prinds Frederik Carl Christian bliver Løverdagen d. 1ste Nov. i Slotskirken opført, er af afdøde Konfessionarius Liebenberg og Musikken af Musikdirectør Professor Schall; den bliver tilligemed Kirkesangen udført af det kongelige Capel, og de kongelige Sangere og Sangerinder. — Søndagen den 2 Nov. holdes Gudstjeneste i Slotskirken Kl. 2 om Middagen. Ingen indlades i Kirken, uden efter Adgangs-Billetter,

som sendes fra Overhofmarskallen til de forskjellige Auctoriteter.

Efter Prædiken udføres den til Dagens bestemte Lovsang af Professorerne Høegh-Guldberg og Weyse. Efter Gudstjenesten begive de Kongelige Herskaber Sig tilbage til Hendes Majestæt, Dronningens Damegemak.

Om Middagen spise de Kongelige Herskaber en famille, og Alt er iøvrigt for den Dag roligt; om Aftenen besee Deres Majestæter og øvrige Kongelige Herskaber Byens Illumination.

Mandagen den 3die November om Aftenen Kl. 6, bliver Cour hos Deres Kongelige Høiheder, de Høie Formælede, i Hendes Majestæt Dronningens Damegemakker; strax derefter Cour hos Deres Majestæter Kongen og Dronningen, i Hans Majestæt Kongens Gemakker.

Efter Couren er Bunterads Taffel og II Marskals-Tafler, ligesom paa Formælings-Dagen. Efter Taflet begive Deres Majestæter Sig ind i det andet Cavalleer-Gemak, for derfra, naar det allernaadigst maatte behage, at bortskedige Couren og at retirere Sig ind i Hans Majestæt Kongens indre Gemakker.

Tirsdagen den 4de November om Middagen Kl. 12, behager Deres Majestæter at forlade Christiansborg Slot, for at ledsage Deres Kongl. Høiheder, de nye Formælede til Høistsammes Palais paa Amalienborg. Til den Ende forsamle samtlige Hoffets Damer og Kavallerer sig Kl. 11½ slet i Hans Majestæts Kongens Kavalleer-Gemakker. Ordenen for Processionen er fra den midterste store Slotsport over Høibro, Høibroplads, Østergade, Kongens Nytorv, imellem Statuen og Hovedvagten, igjennem Norgesgade, over St. Annæ-Pladsen igjennem Amaliegaden, over Amaliepladsen til deres Kongl. Høiheders de nye Formæledes Pallais.

Den 18de Oct. Eftermiddag Kl. 2 havde Altonas Indvaanere den Glæde, at see Hs. kongl. Høihed Prinds Frederik Carl Christian, ankomme dertil fra Hamburg. Allerede Dagen forud var Hs. kongel. Høihed ventet, men en stærk, hele Dagen vedholdende, Storm og Regn hindrede Overfarten; og Prindsen overnattede derfor i Harburg.

Efterat Prindsen d. 18de i Altona havde taget Middagsmaaltid behagede det Hs. Kongl. Høihed om Aftenen at beære Skuespilhuset med sin høie Nærværelse; og derefter gjøre en Tour tilfods igjennem Hovedgaderne af Staden, som var skjønt illumineret.

Formiddagen d. 19de besøgte Prindsen Stadens offentlige Anstalter, saasom den Reventlovske Fattigstiftelse, det borgerlige Sygehuus, Vaisenhuset, det Kongl. Gymnasium, Raadhuset, Kasernerne, Tugthuset, Fængslerne, Forsørgelses-Anstalten o. fl. Overalt søgte Hs. Kongl. Høihed paa det nøieste og grundigste at erholde Underretning om alle Bestyrelsens Grene, overalt gav han Beviis paa en sjelden Skarpsindighed, en overraskende Aandsnærværelse, og en paa Reisen i høi Grad modnet Dom; i flere af disse Anstalter efterlod Prindsen Beviser paa sin Veldædighed og Mildhed. Ved Middagstider modtog Hs. Kongl. Høihed en stor glimrende Opvartning, ved hvilken ogsaa vare Deputerede fra Hamburg, de derværende fremmede Gesandter, og diplomatiske Personer m. fl.; om Eftermiddagen behagede det Prindsen at modtage et for ham af Staden foranstaltet Festmaaltid i den Rainvilske Have, og om Aftenen at besøge Skuespillet i Hamburg, og siden i den skjønt og smagfuldt dekorerede Sal i Museum i Altona, at beære et der foranstaltet stort og glimrende Bal med sin høie Deeltagelse. Den 20de om Formiddagen Kl. 10 forlod Prindsen Staden for at fortsætte sin Reise til Itzeho. Begge Aftener under Hs. Kongl. Høiheds Nærværelse i Altona var Staden, selv i de mindste Gader illumineret.

Blandede Efterretninger.

Efterat i nogle Maaneder Omnibus-Vogne vare i Paris komne i fuld Gang, blev den almindelige Interesse vakt for en anden Slags nye Vogne, "de hvide Damer" (Dames blanches) kaldte, og vi meddele en kort Efterretning derom af en Skrivelse fra Paris af 6 Sptbr. sidst. I

flere Aftener, hedder det, har man seet talrige Grupper danne sig, paa de skjønne Boulevards, fra Forstaden St. Antoine til St. Honore, for at gjøre Sammenligninger mellem disse Vogne. Omnibus-Vognene vare, da de først fremkom, en Nyhed. De hvide Damer opvække Beundring ved den virkeligen smagfulde Luxus i deres Forziring. Navnet retfærdiggjøres ved den allerfineste hvide Lakering af den lange tredobbelte Vognkasse, og Hjulene, ved tre hvide Heste, og ved Kostymet af Konduktørerne og Kudskene. Paa Siderne ere Malerier af enkelte Optrin af Operaen: den hvide Dame. Strax ved Mørkets Begyndelse komme de i Gang, og have en fortrinlig Glands i de tusindfoldige Reflexer af Stadsbelysningen. Her haves saaledes paa ny et Værk af Samfunds-Magten, der i Overensstemmelse med Statsøkonomiens ny Theori, næsten stedse lykkes, naar den indskrænker sig til enkelte Gjenstande, og ikke vil omfatte Alt, eller formeget. Omnibus begyndte i Foraaret i det Smaa, og man troede, at de ikke skulle kunne holde sig, saasom de kjørte kun paa Boulevard-Linien, og siden Kajen fra Karousselpladsen til Berry-Barrieren; men deres Aktier, oprindeligen til 1000 Franker, gjelde allerede 1600 Fr., og istedetfor i Begyndelsen 12 Vogne har man nu 100. De kjøre igjennem den hele Linie paa $\frac{3}{4}$ Time i 2 Stationer i Trav. Hver Person betaler 5 Sols for Stationen, og Vognen, hvis Tjeneste fordrer 2 Personer og 3 dygtige Heste, har 20 Pladser. Men den daglige Indtægt af hver Vogn, regnet 3 à 4 Gange Hesteverxling om Dagen, paa hver Station med fuld Besætning af 20 Personer, (eller 5 Franker), beløber efter Omkostningers Fradrag i det ringeste 50 Franker, om Søndagene vel til 100 Franker. Saaledes giver de 100 Omnibus-Vogne en daglig Indtægt af 5000 Franker. Omnibus og de hvide Damer ere et Værk af Tidsaandens raske Fremskridt, der krævede væsentlige Forandringer i de store Stæders Husholdning, og som i Statshusholdnings Beregninger giver andre Resultater end forhen. De nye Gotkjøbs-Vogne forbinde ikke allene en stor Stads fjerneste Qvarterer med hinanden, men fremme tillige nye Nydelser ved behagelige Toure

i de skjønneste, blideste Egne. Vognene ere besatte med en broget Blanding af reenlige tildels velklædte Mennesker af begge Kjøn, og ved selskabelige Samtaler blive de en Slags Salons; en ny Rivning bevirker da nødvendigvis nye Acter og Grader af Dannelse. Under de sidste Aars Polititvang saae man smudsige Fjakre forspændte med ynkværdige Heste, kjørte af grove Karle; og en Lystfart blev, ved Prisen paa de enkelte Farter, alt for dyr. Det nu værende Politi har gjort Frihed i Næringer og Spekulationer til Grundsætning. Det ny Befordrings Foretagende, som upaatvivleligen meget vil udvides, virker igjen paa Hesteholdet. Hver af de nye hundrede Vogne fordre i det mindste 6 Heste, saasom den svære Tjeneste for hvert Trespand gjør det nødvendigt, naar Hestenes Skjønheds Vedligeholdelse ogsaa skal paasees, at det kun kan bruges en Deel af Dagen. (Mere herom i Allg. Z. 256).

(*) Tristam Shandys berømte Forfatter, Sterne, meddeler følgende Anecdote om sig selv: "Tilfældet gjorde mig bekjendt med et ungt Menneske fra Yorkshire, der i en af Londons Smaagader havde leiet sig et Vindue, hvor han opstillede *Broschurer til Salg*; jeg leiede mig igjen en Rude af hans Vindue og heftede derpaa, med fire Oblater paa et Blad Papiir, følgende Anmeldelse: "Her forfærdiges Epigrammer, Anagrammer, Paragrammer, Monogrammer, Epitaphia, Epithalamia, Prologer, Epiloger, Madrigaler, Mellemspil, Anmeldelser, Breve, Bønskrivter, Skrivelser af alle Slags Afhandlinger over enhver Gjenstand, Pamphlets for eller imod Ministrene, Taler over forskjellige Texter og for alle Secter, Alt til Nutidens billigste Priser."

A Philolog.

Det Paafaldende og Eiendommelige ved denne Anmeldelse forskaffede mig megen Praxis. Henimod Aften listede jeg mig ind i min Bod,

for at udrette de Bestillinger, som vare betroede mig om Dagen, og for at modtage Betalingen for mit literaire Arbeide. Imidlertid blev jeg dog snart keed deraf, og efterat jeg havde tjent nogle Penge overlod jeg min Vinduesrude til frit Brug for min Ven.

(*) Lader os antage: En Læge forbyder sin Patient enhver vedholdende Bevægelse, fordi den kunde medføre hans Død. Den Syge er ulydig og gaaer en heel Miil. Hvad skulde man sige om den Læge, som, for at gjøre Feilen god igjen, befalede den Syge, at gaae samme Vei tilbage? Lader os nu antage: Et Folk er sygt, man forbyder det Bevægelse; men det har bevæget sig alligevel. Naar nu Lægerne, for at rette paa Skaden, vilde igjen føre *det* tilbage til samme Punkt, hvorfra det var gaaet ud, hvad maatte man da tænke om det?

Kjøbenhavns Børs, d. 21 October 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 10 ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	52½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	83½	84 Rbd. Sedl.
Dito Dito	81	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	107½ i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved	-	
Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	59¼	59½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 87.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 28 October 1828.

Breve om Fattigvæsen, milde Stiftelser, Hospitaler, alt med Hensyn til Fædrenelandet.

(Fortsat, see fr. Nr.)

Af Christian den 3die blev ligeledes under Reformationens Fremgang flere Klostere givet til Afbenyttelse for de Fattige*). — I Kirke-ordinantsen af den 3die, som af Rigsraaderne blev underskreven i Odense den 14 Juni 1534, finder man de tydeligste Beviser paa, hvorledes man søgte at forbedre de Fattiges Tilstand, der under og endog strax efter Reformationen ikke allene ej var gaaet frem, men tvertimod var gaaet tilbage ved Berøvelse af Dotationer og andre Gaver.

Christian den 3die og Frederik den 2den viiste særdeles Omsorg, for at de Fattige fik de-res tilbage. I forrnævnte Kirke-Ordinants hedder det: "De Fattige til Behjelpning skal al den Rente beholde som de her til Dags ere vante at have," og fremdeles hed det "først og for alting ville vi, at der skal igjen tillægges til fattige Folks frie Brug, Landsbyer, Møller, Fiskevand, Skove, Ager og Eng, og hvad Andet der kan findes at have været fra fordums Tid lagt til saadanne fattige Menneskers Ophold og derfra kommet med Uret, og dersom Saadant findes noget Sted ikke at være Nok, ville vi lægge til hvad som fattes" o. s. v.

Bestyrelsen af Fattigforsørgelsen og Fattigpleien, gik som Ordinantsen viser, endnu ud fra Kirken, eller Præsteskabet, og i mange Henseender blev Ordinantsen den Grundvold, hvorpaa Fattigvæsenet i senere Tider byggedes. Der omtales en Almissekiste, hvoraf Kirkens Tjenere tage deres Næring, og hvoraf ogsaa de Fattige maae blive hjulpne.

Der befales nogle synderlige Prækener, hvori Folket maae indskjærpes (indgrundis) en mærkelig Omhyggelighed for de Fattige.

I et andet Capitel foreskrives, hvorledes Præsten skal besøge de Vanføre og Fattige, "og flittigen skulle de besøge de Vanføre og Fattige i Hospitalerne, og trøste dem med Gudsord."

I et andet Capitel hedder det, om Ophold og Forsorg til Gudsordstjener og de Fattige:

"Der beskikkedes Diaconer 2 eller flere, som skulle være forstandige og gudsfrygtige Mænd, og skulde oppebære de Fattiges Gods, og gaae omkring om Helligdagene og samle det, og dele det saa ud iblandt de Fattige, saa at enhver fik rundelig, eftersom enhver behøvede det, hvert Aar skulle de aflægge offentligt Regnskab, for Alt hvad de havde imodtaget og udgivet i Overværelse af Øvrigheden, og i Præsternes Nærværelse."

*) See Fr. Münters Danske Reformations Historie 2den Deel, Pag. 17.

I Ordinantsen paamindes og Superintendenterne, at hver i sit Stift, med Lehnsmanden, Provsten, Præsterne og Raadet i Kjøbstederne skulle oprette, som det hedder, en Menigkiste, for de Fattige; og Prædikanterne skulle formane Folket, at de skulle give det til de Fattige, hvad de før have givet til Messer, Pilgrimsgang o. s. v. Af Superintendenten, Provsten, Lehnsmanden, Præsterne og Raadet i Kjøbstederne skulle beskikkes flittige Dannemænd, som elskede Guds Ord, og som skulle være Forstandere for Kisten, og de fornævnte Diakoner skulde tiltræde, og vide naar, hvad, og hvem de skulle give, og i Sygdoms Tilfælde naar det behøvedes, raadspørges Præsterne. Disse, fattige Folks Tjenere, skulle hvert Aar skiftes, dog ikke alle paa eengang, men saaledes at een eller to bleve ved Forsørgelsen, som havde lært at staae de Fattige bi. Regnskab skulde de gjøre hvert Aar paa en bestemt Tid, for Provsten, Præsterne og Raadet, dermed gjordes Gud en behagelig Gjerning.

Superintendenten og Lehnsmanden skulle flittig undersøge, hvorledes det gaaer med Hospitalet og de fattige Folks Kiste, og værge derom, at deri ikke fattes Noget.

Man seer af dette Anførte, at man under Christian den 3die, 3 Aar efter Reformationens Indførelse allerede havde saadanne Grundregler for et ordnet Fattigvæsen, som for en stor Deel endnu i vore Tider maae erkjendes rigtige.

I de Kirkeordinantzen vedføjede 26 Artikler "som bleve samtykkede og beseglede i Ribe (19de Artikel) forefindes følgende mærkværdige Ord om Hospitalet og især deleshed Begyndelsen til et almindeligt Hospital. Ordene ere følgende: "Og efterdi, den almægtige Gud være lovet og benedidet, at den Spitalske-Syge ikke er her i Landet saa almindelig, som hun var i gammel Tid, da ville vi, at alle St. Jørgens Gaarde, og de andre smaae Hospitaler, som ere funderede til spitalske Folk, skulle lægges til det store almindelige Hospital etc." *)

At man har den Gang fulgt Eliæsens Raad, i et sligt, stort almindeligt Hospital at adskille de saakaldte spedalske smitsomme Syge, fra de andre Syge og Gamle fremlyser af følgende Ord:"

"De spedalske Folk, som findes i St. Jørgens Spitaler skulle føres til næste almindelig Hospital, og skal hos samme Almindelig-Hospital opbygges et beqvemt Huus enten i Haugen (Abbilgaarden) eller et andet beqvemt Sted, der noget udfra, i hvilket samme Huus skulle samme spedalske Folk lægges og der, fra almindeligt Hospital have deres Røgt, Spiisning og Underholdning af een Gryde, paa det at der intet skal blive fortæret og spildt til Unytte, og ikke holdes dobbelt Omkostning. *)

Det seer ud som at Hospitals Forstanderne i de mindre Hospitaler, den Tid ikke have bestyret deres Stiftelser med den Redelighed, som man havde forventet; thi i den 18 Artikkel heed det saaledes: og efterdi der findes stor Uskikkelighed med de Hospitaler her i Riget, at hvilke, som hertil have havt nogle Hospitaler i Vare eller Forsvar, da have de mere søgt deres egen Profit end de Fattiges; da ville vi, at dermed herefter saa holdes skal, at i hver almindelig Hospital skal tilskikkes og forordineres en god, from, gudsfrygtig Mand, hvilken som er enten ugivt og fører et godt, fromt, kyskt Levnet, eller og er gift og har ingen Børn. Den samme Person skal forestaae samme Hospital; og opper

*) Man seer fremdeles, at nogle af disse St. Jørgens Hospitaler vare forlehnede paa Livstid, thi det hedder i den 20de Artikkel; "at de som have samme Hospitaler i Forlehning, skulle hvert Aar afgive til samme Almindelige Hospital. cfr. Baden l. c. og Pontoppidan.

*) At man ogsaa gav de smitsomme Syge deres eget Inventarium, sees af følgende Sted: "der skal lægges Vind paa at Kammer, Senge, Fade og Skaale, og hvad det hører til een Brug, maae forskikkes de Syge efter adskillige deres Sygdomme, synderlige hvor Frygt er paa Færde, at Sygen kan fænge, at Sygen ei maae af Omgængelse, fra nogle Faae udbrede sine Kræfter til Andre.

bære og forvende al den Rente og Indkomst, vis Rente og uvis, til de Fattiges Ophold og Behof, som i samme Hospital ere, eller did ankommendes vorde, og der at have sin Klæde og Føde og Opholdning, og i alle Maader meene de Fattige med Troe, og ramme deres Gavn og Bedste. — Og naar en samme Forstander døer eller afgaaer, da skal hvis han efter sig lader blive hos samme Hospital, og skulle de Fattige være hans Arvinger. *)

I det 21 Capitel bliver paalagt Forstanderen at gjøre gode og klare Regnskaber hvert Aar, for Befalingsmændene i Stifterne, Superintendenten, Sognepræsterne i hver Kjøbsted, for al den Deel, lidet eller meget, som de af samme Hospitals Rente og Indkomst have oppebaaret og udgivet, og hedder det videre, maatte ingen Forstander Magt have at tage nogen i samme Hospital af Venskab, uden den, som storligen behøver det, og det, saa lyder Ordene! "skedt med Borgermesters, Raads, og Sognepræsters Raad og Samtykke."

I Ordinantsen omtales ogsaa Forstandere til andre Hospitaler, men her menes vel Dem ved de mindre og saa kaldte St. Jørgens Hospitaler, og Dem er det vel meent i den ovennævnte 18de Artikkel til Ordinantsen, naar det hedder:

"Den samme Forstander skal med sin Hustrue, Børn og andre Tjenere opholdes af den meenige Kiste, saa dog, at der haves den Agt og Omsorg for de Syge, at denne Ophold vendes ikke til nogen Overflod."

Forstanderen havde ogsaa Tilladelse til at ligge det Fornødne i Hospitalets Omegn**); i Ordinantsen læses følgende: "Denne Forstander maa ogsaa have en Vogn og sende den ud

*) Dette er ligeledes befalet i den danske Lov 2-19-1.

**) Jfr. Pontoppidan, annales eccl. danic. l. c. p. 355. — "Saavel Forstanderen som Tiggermunkene maatte kun samle Almisse i en dem foreskreven Omkreds (intra certos terminos), hvilket derfor kaldtes at terminere.

at ligge over Lehnet, at de Fattige maae ogsaa noget godt faae af Almissen. *)

(Fortsættes.)

*) Paa en slig Vogn pleiede at sidde en Krøbling, og Landsbye-Præsterne, naar Vognen kom, lode sin Flid ej mangle paa at formane Folket til Kjerlighedsgjerninger.

Indenlandske Efterretninger.

En interessant og temmelig udførlig Oversigt over det Selskab af tyske Naturforskere og Læger, som holdt sit 7de Aars Forsamling i Berlin i forrige Maaned, læser man i overordentlige Bilage til allg. Zeit. No. 84, 85 og 86. Forsamlingens Medlemmer havde fra Begyndelsen af dannet særskilte Sektioner efter Videnskaberne; saasom: en mineralogisk, en zoologisk, en botanisk, en anatomisk-physiologisk, en physikalsk-kemisk, en praktisk-medicinsk, og en geografisk-matematisk Sektion. Oken vil fra alle disse Sektioner erholde højstinteressante Meddelelser for sin Isis. Den botaniske Sektion havde valgt "den ypperlige Professor i Botaniken Hornemann fra Kjøbenhavn til sin Formand." — "Den fysikalsk-kemiske Sektion erkjendte med Glæde i Hermbstädt sin Formand, men deelte sig i sildigere Møder i to særskilte deliberative Korps, i hvilke det gik ret levende til. I to Forsamlinger blev en stærk Opposition gjort imod Ørsteds, i den offentlige Forsamling foredragne, Elektromagnetisme, hvorved dog den Angrebne forsvarede sig saa sejerrig, at Hermbstädt erklærede Forhandlingen endt; men Ørsted, med den ham egne Humanitet, beholdt Undersøgelserne endnu aabne." — — En bekjendt Landkaarttegner havde i største Hast stukket et Oversigtskort over de Lande og Stæder, som havde affendt Deputerede til Forsamlingen, og tilegnet Professor Ritter samme. Det udkom førend han kunde benytte Tillægget til den trykte

Fortegnelse over de samtlige Mænd i Selskabet, hvis Tal var: fra Rusland 1, Polen tre, Sverrig 16 (formodentlig ere de fra Riget Norge komne uretteligen inddragne), Danmark 7, England en, Frankrigj en (Botanikeren Kunth fra Paris), Holland 2, Hannover 5, Würtemberg 3, Bayern 13, Sachsen 31, de øvrige tyske Lande 43, de preussiske Stater 141, foruden Berlin selv 198; saa at den hele Forsamling udgjorde 464 Mænd. Det sidste Møde var den 24 Sept.

Blandt de Byer i Fædrenelandet, hvis Virksomhed og Næringsdrift betydeligt gavne Almenvellet, fortjener Ribe udentvivl at nævnes som den, der, efter sin Størrelse og øvrige Forhold, indtager en af de første Pladser. Den har ogsaa vakt vor landsfaderlige Regjerings Opmærksomhed, og de Begunstigelser, som Sildefiskeriet i Limfjorden i de senere Aar har nydt, ere, i det de erkjendes, en fornyet Spore til Fortsættelse af den Driftighed, som i en lang Række af Aar har udmærket Mænd som en N. N. Færk, en P. Cold, en C. Westergaard og flere, hvis gavnrige Virksomhed baade Byens og Omegnens mindre Formuende have saamegen Grund til at velsigne. Om Betydeligheden af den Omsætning, som denne ene Artikel i denne ene Bye yder Fædrenelandet, vil man kunne gjøre sig et Begreb ved Udsigt over Udførelsen af saltede Sild i Ribe; nemlig:

Tidsløbet	I svenske Foust.	I danske Foust.	I alt.
	Læst. Td.	Læst. Td.	Læst. Td.
1825 fra 25 Oct. til 31 Dec.	479. 4.	881. $8\frac{3}{4}$.	1361. $\frac{3}{4}$. Hs.
1826 fra 1 Maj til 30 Spt.	352. 9.	534. 11.	887. 8. Vs.
1826 fra 1 Oct. til 31 Dec.	74. =	535. $3\frac{1}{2}$.	609. $3\frac{1}{2}$. Hs.
1827 fra 22 Marts t. 1 Oct.	758. 6.	464. $1\frac{3}{4}$.	1212. $7\frac{3}{4}$. Vs.
og	8. =	170. $4\frac{1}{2}$.	178. $4\frac{1}{2}$. Hs.
1827 fra 1 Oct. til 31 Dec.	17. 8.	467. $6\frac{3}{4}$.	485. $2\frac{3}{4}$. Hs.
og		15. $4\frac{1}{4}$.	15. $4\frac{1}{4}$. Vs.
1828 fra 9 Febr. til 1 Oct.	873. 8.	840. $7\frac{3}{4}$.	1714. $3\frac{3}{4}$. Vs.

Det er os berettet, at man i dette Aars Foraarsfiskerie næsten kan antage ligesaamange Læster solgt færske og i de foregaaende Fiskerier omtrent det Halve.

Dette Aars Fiskerie har af de her opgivne Aaringer altsaa været det rigeste, og man kunde let fristes til at troe, at det var Dampfarten ifjor, som havde havt denne, istedetfor den dengang befrygtede Virkning, og neppe afholde sig fra at ønske, at den baade af denne og saa mange andre Grunde maatte kunne drages herhid paa ny. (Aalb. Av. 165.)

Blandede Efterretninger.

(*) Voltaires Tanker om Tyrkerne. I et Øjeblik, da Porten spiller en saa vigtig Rolle i den politiske Verden, og Sultan Mahamud giver ligesaa meget Æmne til Samtaler, som i sin Tid Napoleon gav, vil det neppe være ubehaligt at høre, hvad een af det attende Aarhundredes største Aander, Voltaire, har sagt om det ottomanske Rige, vist nok under gandske andre Forhold end nu, men dog, da der hos Tyrkerne selv saa lidet forandrer sig, paa en endnu temmelig anvendelig Maade. "Efterat vi, siger han i Essai sur les moeurs & l'esprit des nations T. 6 have ladet Tyrkerne bemægtige sig de skjønneste Himmelegne i Europa, Asien og Africa, bidrage vi til at berige dem. Venedig handlede med dem endog paa den Tid, de fratoge det Øen Cyprus og de omsider lode Bragadino, Gouverneur i Framagusta, levende flaae. Genua, Florenz, Marseille kappes om Handelen paa Constantinopel. Disse Stæder betale med Sølv Silken og andre Producter fra Asien. De christne Kjøbmænd berige sig ved denne Handel, som man driver paa Christenhedens Bekostning. Man avler lidt Silke i Italien, men ingen i Frankrig. Vi have ofte seet os nødsagede til at kjøbe Kornvarer i Constantinopel; men omsider har Kunstfliden bødet paa den Ulempe, som Naturen og Efterladenheden forvoldte vore Himmelegne, og Manufacturerne have gjort den christelige, især den franske

Handel paa Tyrkiet, meget fordeelagtig, trods den Mening, som næredes af Grev Marsigli, der kjendte mindre til den Deel af Nationernes store Tarv, end Kjøbmændene i London og Marseille. — De christne Nationer handle med det ottomanske Rige ligesom med hele Asien. Vi søge disse Folkeslag, der aldrig komme i vort Vesten; det er et talende Bevis paa vor Trang. Levantens Stapelstæder ere opfyldte med vore Skibe. Alle handlende christelige Nationer have Consuler der. Næsten alle have overordentlige Gesandter hos den ottomanske Port, som ingen sender til vore Hoffer. Porten betragter disse bestandige Gesandter, som en Hylding, de Christne see sig tvungne til at yde dens Vælde. Den har ofte tilføjet disse Ministere Tort, som Fyrstene i Europa bekrigede hverandre indbyrdes for, men som de stedse saae igjennem Fingre med hos det ottomanske Rige. Kong Wilhelm af Engelland sagde endog i vore Dage, at der ikke var nogen Æresfølelse hos Tyrkerne. Det er Sproget af en Kjøbmand, som vil sælge sine Varer, men ikke af en Konge, som holder paa hvad man kalder Hæder.

Det tyrkiske Riges Bestyrelse er ligesaa forskjellig fra vor, som Sæderne og Religionen ere det. En Deel af Storherrens Indkomster bestaaer ikke i myntede Penge, som hos de christelige Regjeringer, men i alle de under ham staaende Landes Frembringelser. Constantinopels Canal er hvert Aar bedækket med Skibe, der bringe fra Ægypten, Grækenland, Natolien og fra alle det sorte Havs Kyster alle fornødne Levnetsmidler for Serraillet, for Janitscharerne, for Flaaden. Man seer af Canon Name, det vil sige Rigets Aarbøger, at Skatkamrets Indtægter, indtil Aaret 1683, ikke udgjorde mere end omtrent 32,000 Punge, hvilket er omtrent 46 Millioner Livres. — Disse Indtægter ere ikke tilstrækkelige til at underholde saa store Armeer og saa mange Officerer. Paschaerne i hver Provinds ere Fonds anviste paa Provindsen selv til at underholde Soldaterne, som Lehnene stille; men disse Fonds ere ikke betydelige. Lille Asiens eller Natoliens beløbe sig i det Høieste til 12 Hundredetusind Livres, Diarbeks til Hundredetusind; Aleppos er ikke meget betydeligere; Damascus's frugtbare Lande betale ikke to Hundredetusind Franker til deres Pascha; Erzeroms omtrent to Hundredetusind. Hele Grækenland, som man kalder Romelien, yder sin Pascha tolv Hundredetusind Livres. Kort, alle de Indtægter, hvormed Paschaerne og Beglebegerne underholdt de almindelige Tropper med, indtil 1583, overstege ikke 10 af vore Millioner. Moldau og Wallachiet betale deres Fyrste ikke 200,000 Livres til at underholde otte Tusind Mand i Portens Tjeneste. Capitain Pascha oppebærer ikke af de Lehn, som kaldes Zains og Timars, der ere udbredte over alle Kysterne, mere end 800,000 Livres til Flaaden. — Man seer af Udtoget af Canon Name, at hele den tyrkiske Bestyrelse ikke engang udkrævede 60 af vore Millioner i rede Penge; og denne Udgivt, siden 1683 er ikke bleven meget forøget; det er ikke en Trediedeel af hvad man i Engelland og Frankrig betaler til den offentlige Gjeld; men ikke destomindre er der dog i begge disse Riger en fuldkomnere Cultur, en større Konstflid, meget stærkere Pengeomløb og en meget mere levende Handel. — Hvad der imidlertid maa betragtes som skrækkeligt er, at man i Sultanens private Skatkammer regner Confiscationerne for en stor Gjenstand. Det er eet af de ældste der indførte Tyrannier, at en Families Eiendom tilhører Souverainen, naar Familiefaderen er bleven domfældet. Man bringer Sultanen en Vizirs Hoved, og dette Hoved er adskillige Millioner værd for ham. Intet er rædsommere end en Rettighed, der sætter saa høi en Priis paa Grusomheden; og som bestandigen frister en Souverain til at være en Ransmand. — Man kan antage, at Tyrkerne have udrettet store Ting med ringe Bekostning. De største Værdigheders Lønninger ere meget ringe; det kan man slutte af Muphtis Post. Han nyder kun 2000 Asper om Dagen, hvilket udgjør 150,000 Livres om Aaret. Der er ikke mere end Tiendedelen af nogle christelige Geistliges Indtægt. Det samme er Tilfældet med Storviziren; og, uden Confiscationer og Foræringerne, medfører denne Værdighed mere Ære end Indtægt, undtagen i

Krigstider. — Tyrkerne have ikke ført Krig, som Europas Fyrster føre den i vore Dage, med Penge og ved Underhandlinger. Legemskraften, Janitscharernes Iverighed have uden Krigstugt grundet dette Rige, der vedligeholder sig ved Opslugningen af overvundne Folkeslag og ved Nabofolkeslags Skinsyge. — Sultanerne have aldrig stillet over 140,000 Stridsmænd i Marken paa eengang, naar man fraregner Tatarerne og den Skare, der følger deres Hær; men dette Antal var altid overlegent det, som de Christne kunne sætte imod dem.

(*) Hertugen af Leuchtenberg. Et ikke uvigtigt Bidrag til den nyeste Historie ere de i forrige Aar udkomne Erinnerungen aus den Zeiten und dem Leben Eugens, Herzogs von Leuchtenberg, nach authentischen Quellen von Heinrich Seel. Hertugen, siger Forfatteren deri, er ikke opdragen i Skolen, men paa Værkstedet, i Leiren og ved Hoffet. Da hans Fader og hans Moder vare heftede, blev han sat i Lære hos en Snedker. Eugen var af sin Fader, førend hans Henrettelse, bleven anbefalet til General Hoche, og vandrede, som fjorten aarig Dreng, til Vendées blodige Marker, men vendte snart igjen tilbage til Paris. Her opholdt han sig neppe et Aar. Hans Stiffader Napoleon tog ham med sig til Italien, til Egypten og atter til Italien, til Tydskland og til Rusland. Under Napoleons Nederlag i Aaret 1813 lykkedes det ham, at afholde Østerrigerne fra Lombardiet, og hæderfuldere end den meest afgjorte Seir var det for ham, at han modstod Fristelsen og, som Forf. paastaaer, ikke modtog Italiens Krone, der, i de Allieredes Navn, blev ham gjentagne Gange tilbuden af en General. Under den Keiserlige Regjering havde der allerede været Tale om at give ham Portugals, Neapels eller Polens Trone; men med Beskedenhed yttrede han stedse, at han helst vilde vedblive, at være Vicekonge. Alexander holdt meget af Eugen, og spadserede i Paris næsten hver Dag med ham under Armen. Han vilde ved Staternes Fordeling forskaffe ham Overherredømmet over Genua. Josephine afslog dette Tilbud, paa Grund af en dirigerende

Diplomatikers Tilbud, der gav hende falskt H… om noget Bedre. Han begjerede i Wien f… Eugen et souveraint Land, med i det mind… 300,000 Undersaatter; men forgjeves. D… maatte Hertugen takke ham for, at han be… sine Godser i Lombardiet og i Kirkestaten, s… velsom en Dotation af 50,000 Sjele i … Neapolitanske. Napoleons uventede Tilbagek… gjorde en ulykkelig Ende, om just ikke paa K… ser Alexanders Sindelag, saa dog paa hans … fentlige Tegn og politiske Interesse for Eugen. Det var den Gang i Forslag, at bringe ham i sikker Forvaring paa en ungersk Fæstning. Men den ædle Monark, Max Joseph, hans Svigerfa… der, forestillede Østerrige, at han, tillidsfuldt, under Keiserens Garantie var kommen til Wien, og at denne ikke maatte krænkes. Saaledes b… han da, paa sit eget og Kongen af Bayern… Æresord, fri. Omsider bleve Besiddelserne i Lombardiet afstaaede til Østerrige for 7 Mill. Fr. og de i Neapel for 5 Mill.; men derimod blev det til Fyrstendømme ophøjede Eichstädt kjøbt, som Mandslehn for 5 Mill. Fr. Des… eier Huset Leuchtenberg endnu Slottet Malmai… son, Godserne Laferte og Navarra i Frankrig, … Sukkerplantager paa Martinique; et Land… i Thurgau, Slottet Ismaning i Isarkreds… og Palaiet i München. Hun havde ladet det … fuldt bygge, og det blev et Tilflugtssted for … Mængde Ulykkelige, der enten vare blevne ban… lyste eller havde banlyst sig selv.

(*) Ludvig den Fjortendes Ødselhed. I det interessante Værk: Musée de Sculpture antique et moderne par M. le Comte de Charac meddeles et autentisk Actstykke, der er et vigtigt Bidrag til Historien om Ludvig d. 14des mageløse Luxus. Det er nemlig en Fortegnelse ov… de Summer, som denne Monark fra A. 166… 1690 har anvendt paa Kongelige Bygning… Efterat Louvres Bygning, under Berninis … styrelse, havde kostet uendelige Summer, f… det under Perraults, hvorved Louvre endnu … var ufuldendt, tilligemed det, der i dette … rum, fra A. 1664-1679 blev anvendt paa Tu… rierne, 10,608,969 Livres. Paa Vedligehol… sen og Forskjønnelsen af Versaille, med …

Tilbehør, fra 1664-1690 ødsledes 81,151,414 Livres. Pompeværkerne i Marly, de egentlige Vandledninger uberegnede, havde kostet 3,874,864 L. Desuden medførte det Indre af Versaille endnu andre Omkostninger. Alt tilsammentaget, Tuilerierne og Louvre iberegnede, beløb sig til den uhyre Sum 189,623,629 Mill. Franker, beregnet efter den nuværende Frankfod.

Følgende Skildring af en Nordmand over hans Landsmænds Anskuelser af Rangsvæsen vil vist nok læses med Interesse. "Jeg maa, begynder han, først sige hvem jeg er, og det Standpunct, hvorpaa jeg staaer. Jeg hører ikke til de Folk, hvis Rigdom skaffer dem Anseelse, eller hvis Slægt skaffer dem Indflydelse, eller hvis gode Bord skaffer dem Venner; men jeg hører heller ikke til dem, der staae i Forgemakket og vente Befordring, eller i det mindste Løfte derom, som maaskee aldrig opfyldes; heller ikke er jeg af dem, der af private Hensigter smigre for Embedsmændene. Jeg hører til den Classe, der gi'er sin Skat, gjør Ret og Skjel og er sin egen Herre. — Mit Opholdssted er Christiania, og jeg har været Borger længe nok for at see endeel Forhold fra den rette Side.

Ifølge vor Forfatning er alt Rangvæsen udelukket. Paa Storthingsbænken sidder Bonden ved Siden af Statsraaden, Præsten ved Officieren. Man sidder efter Districternes alphabetiske Orden. Alle Valg ere frie. Fra denne Forsamling af Fædrenelandets Fædre er altsaa al Rangstvang udelukket. — Hvad det for selve Embedsrangen udkomne Rang-Reglement angaaer, saa har jeg altid betvivlet dets Gyldighed, da det ei er forelagt Storthinget, og saaledes ei har passeret dets Afdelinger, for at vorde Lov. Paa flere Storthing have selve Embedsmændene været de, der have besværet sig derover.

At man i Norge, som i alle andre Lande, har daarlige Embedsmænd, der ere utroe Tjenere og fortjene Foragt, det kan Ingen nægte.

Braadne Kar i alle Lande.
Roser sig med Torne blande
Andetsteds saavelsom her.

Men det gjælder ikke Embedsmændene i Almindelighed. De ere, paa faa Undtagelser nær, oplyste, fædrenelandssindede og dydige Mænd, der saavel i det offentlige som i det private Liv fortjene Agtelse og besidde Nationens Tillid, den saadanne usle Udfald, som de den Stokholmske Merkur nyelig har gjort, ei kunne skille dem ved.

Naar man har noget at afgjøre i Regjeringens Departementer, saa mødes man altid med Høflighed, og man støder der sjeldnere paa hine Bulbidere af Embedsmænd, der fare løs paa den Indtrædende, lig Lænkehunde, eller hvæse i Krogen lig Katte. Vel kan man ogsaa der møde en liden Despot; men det er sjeldent. Og de Fleste, som have havt noget at afgjøre, især med Finants, Handels- og Told-Departementet, vil vist sande mine Ord. Man behandles med sand Urbanitet, og jeg har seet mine Sager saa hurtig afgjorte, som man kan vente i noget Kongeligt Collegie.

Naar man undtager nogle unge Sværmere af Geistligheden, er denne almindeligviis tolerant, Fædrenelandet og Forfatningen meget hengiven, og jevn i Sæder og Vandel, hvorpaa Biskoppen over Aggershuus Stift kan afgive et lysende Exempel.

At vore Retslærde heller ikke staae tilbage, derom vidne en Mængde offentlige noksom bekjendte Handlinger, hvoraf jeg kun vil citere Christiania Politimesters den 4de November 1827. Hans Sindighed skylde mange gode Borgere Helbred og hele Lemmer.

Kommer man sammen med Embedsmændene i Skatte-Lignings-Commissionerne, saa kan jeg ikke beklage mig over Opblæsthed eller Rangnykker. Deres Færd er, som deres Oprindelse, heel borgerlig.

Besøger man Embedsmanden i hans huuslige Kreds, finder man samme Jevnhed. — Hans Børn gaae i de samme Skoler, som Borgerens, nyde den samme Dannelse, besidde de samme Kundskaber og have tildeels de samme Udsigter i Fremtiden.

Heller ikke i vore Klubber kjender man noget til Rangvæsenet. I broderlig Enighed samle alle Classer sig, og selv fra det for fornemst

anseete "Norske Selskab," som besøges af Statens høieste Embedsmænd, udelukkes ikke de Borgere, der staae paa et lavere Trin i Samfundet.

(*) Frederik den Stores Hest. Frederik den Stores Yndlingshest, Conde, døde 1804 i den Kongelige Veterinærskole i Berlin og blev 38 Aar gammel. Conde var en Vallak, af Haar en Flueskimmel, solgt 1770 i Engelland, af skjøn Bygning og aldeles uden Nykker. Kongen lod den næsten dagligen føre frem og fodrede den selv med Sukker, ogsaa i Aarstiden med Meloner og Figener. Ved denne særdeles Gunstbeviisning lærte Dyret sin Velgjører at kjende saa godt, at naar man lod den gaae frit, gik den lige hen til Kongen og forfulgte ham stedse lige til Indgangen af Palaiet. En Dag tillod Kongen den at komme ind i Salen til sig paa Slottet Sanssouci; men her traadte den nogle Brædder i Gulvet itu og blev derfor siden aldrig oftere indladt. Kongen betjente sig kun af den, naar han reed Spadseretoure eller ind til Byen. Dens svære Tjeneste var Potsdammer Revuerne og Høstmaneuvrerne. Conde var den Hest paa hvilken Kongen i Juli 1786 gjorde sidste Forsøg paa at ride ud. Da Geheimeraad Loder i Maj 1802 besøgte Veterinær-Skolen, var Conde tilligemed de andre Heste paa en Eng og græssede. Loder yttrede, at han ønskede at see, hvad Indtryk Trommen, der forhen havde virket saa stærkt paa Conde, nu vilde gjøre paa den. Professor Sieck, der var tilstede, lod strax Trommen røre i en af de tilstødende Artillerie-Caserner. Da Tambouren kom frem og begyndte at slaae Hvirvelen, reiste Conde sig som et Lyn fra Græsset i Veiret, spidsede Ørene, og da Grenadeer-Marschen ligesom ved Vagtparaden blev slaaet, satte den sig i en kort Gallop, galopperede hen ad Engen og tilbage igjen, svingede derpaa og blev omtrent paa Halvdelen af Veien staaende, netop som den flere tusinde Gange havde gjort for Fronten af Vagtparaden. Var nogen bestemt Erindring Grund hertil, saa er det saavel med

Hensyn til denne Hests Alder (den var den[illegible] 36 Aar gammel) som formedelst de store [illegible]lemrum af 16 Aar, i hvilke den ei havde [illegible] Tjenesten for Fronten, mærkværdigt. Var [illegible] et blot Tilfælde, saa var det ikke mindre [illegible]værdigt, at det nøie faldt saaledes ud, som den antagne Erindring virkelig havde fun[illegible] Sted. Dens Skelet og udstoppede Hud ere [illegible]stillede i Veterinær-Skolens Naturalie-Ca[illegible]net i Berlin.

(*) Latin. Over en Kirkegaardsport stod at læse: De mortuis nil nisi bene! En Lærer, som spadserede med sin Eleve spurgte: "Kan De oversætte det?" — "Af de Døde ligger her kun Benene," svarede Eleven.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 October 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 207		à
Species 211		
Specier solgtes til 12Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	— Rbd. S[illegible]
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$53\frac{1}{4}$	$53\frac{1}{2}$ Rbß. [illegible]
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	— Rbd. S[illegible]
Dito Dito	81	$81\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	108 i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	99	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$59\frac{1}{4}$	$59\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Rettelser i No. 86.

I Stykket: Et Par Ord om hvad der [illegible] Hovedsag i en Almueskole staaer pag. 1370, [illegible] Linie fra neden Var istf. Vee!

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 88.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 November 1828.

Sang,

helliget Lovisenlunds høje Fyrstepar,

den 1ste November 1828.

Et Fyrstepar sidder ved Sliens Bred,
Med Haand i Haand
I Øjet er Glæde — i Hjertet Fred;
Mod Himlen sig hæver den fromme Aand.

Paa Læben hviler den stille Bøn:
"Tak gode Gud!
Som Livets Middag vor Aften er skjøn!
I Dag vor Wilhelmine er Brud!".

De høre den Jubel runge i Sky
Baade fjern og nær;
Trindtom i Danmark, fra By til By,
Saa festligt fejres den Brudefærd,

Da træder af Lundens tætte Læ
En Olding frem;
Med sømmelig Ærefrygt bøjer han Knæ,
Og talende saa han hilser Dem:

"Aar syttenhundred og sex og treds,
O Høje Par!
Jeg stod i glade Borgeres Kreds
Og Vidne til Eders Bilager var;

Da qvad en Gubbe sin Frydesang
Med stærken Røst,
Den lød over hele Danavang,
Og end den toner fra Bryst til Bryst:

""Velsigner denne Dag, I Danmarks gjæve Sønner!
Det Oldenborgske Huus har Ret til Eders Bønner.
Prinds Carls Formæling med Lovise, give Gud!
Maa til det Herligste for Stammen falde ud!""

Til Himmelen steeg den fromme Bøn
Og Bifald nød;
Da Aaret var omme en Datter skjøn,
Maria, den Engel, I vugged paa Skjød.

De Dage komme — de Dage gaae
I Liid til Gud;
Den tre og tyvende Sommer saae
Maria, som Frederiks elskede Brud.

Sin Fredrik skjenked Hun Døttre to,
Et Englepar!
Thi Faders og Moders Dyder jo,
Med Folkets Hjerter, i Arv De har.

End steeg der op af Skjoldungerod
En Spire skjøn,
Som Faderen elskelig og god,
Vor tronbaarne Christians ædle Søn.

Med Wilhelmine Han voxde frem
I Kongens Gaard;
Men Kjærligheden voxde med Dem,
Som Brud og Brudgom for Altret de staaer.

Derfor høres Jublen runge i Sky
Baade fjern og nær;
Trindtom i Danmark fra By til By
Saa festlig feires den Brudefærd.

Men aldrig af Danskes trofaste Favn,
O Fyrstepar!
Skal udslettes Carls og Lovises Navn,
Vor Lykke jo Eders Forening var."

Her Oldingen taug — men Hvad han sang,
Saa glad og fri,
Det over Dannemarks Rige klang,
Thi Gamle og Unge stemme i:

Hil være vor Carl og Lovise!

Behagelige Tilbageerindringer.

I dette Øieblik, da hele Landet glæder sig med Kongehuset ved den forestaaende heldbringende Begivenhed, maa ethvert Minde om en lignende Nationalfest i Fortiden læses med Behag. Det blev netop i denne Maaned 194 Aar siden, at Kong Christian den Fjerde feirede i Kjøbenhavn sin Søn, Prinds Christians Formæling med Churfyrsten af Sachsen, Johan Georgs

Datter, Magdalena Sibylla som den Gang var kun tretten Aar gammel. Dette Bryllup blev, som Krøniken siger, høitideligholdt med en Pomp og en Pragt, som der aldrig siden har været seet Mage til i vor Hovedstad. Der indfandt sig saa mange fyrstelige Personer og Ambassadeurer fra alle de fornemste Riger, at Kjøbenhavn, efter Holbergs Udtryk, afgav saa en Skueplads af europæisk Galanterie, og alting var foranstaltet saa pragtfuldt, at man anslaaer Omkostningerne, i det Hele, til to Millioner. Som et Exempel paa et enkelt Tilfælde anføres, at den Hest, som Brudgommen red paa, blev, med Sadel og øvrige Ridetøi, vurderet til tre Tønder Guld. Der var anbragt derpaa en meget stor Amethyst (muligen den, der sattes ved Kroningshøitideligheden i Tronen) som havde kostet 70,000 Rdr., og en Saphir, som, til Hestens Staffering, sattes i Panden paa samme, til en Værdie af 80,000 Rdr. Den store Konge, som vilde, at det skulde gaae Kongeligt til i alle Maader, bar selv Omhyggelighed for, at Alting betimeligen, i Orden og med Anstand skulde skee, hvilket hans egenhændige Breve, hvori endog de ubetydeligste Ting ikke undgaae hans Opmærksomhed, noksom udvise. Allerede otte Maaneder i Forveien var han betænkt paa at lade antage en Capelmester, som Capellet paa Slottet og en Sal udenfor Monarkens Cabinet, til Musikøvelserne blev indrømmet. Første Paaskedag 1634 gav Kongen, i en egenhændig Skrivelse til Rentemesteren, de fornødne Befalinger i Henseende til de to Comedier og den Ballet, der i Anledning af Høitideligheden skulde opføres. Tegninger dertil leverede Simon de Pas og den berømte Maler Carl von Mandern. Balletten udførtes af Herremænd (Adelsmænd). Vielsesdagen var d. 5te Octob. 1634. Om Formiddagen bleve tolv Adelsmænd slagne til Riddere af Elephanten. Om Eftermiddagen forrettedes Vielsen af Doctor og Professor Th[illegible] i Sorøe Christianus Matthiæ (født 1584 [illegible] siden død i Holland 1655, hvor han drog hen). Derpaa blev Brudeparret ledsaget til Brudestolen, som det satte sig paa, og Bruden af en saxisk Geheimeraad overantvordet til Prindsen, hendes Brudgom. I Brudgommens Navn blev

herpaa svaret af hans Marskal Dinys Pudevels. Efter disse Ceremonier tracteredes med Viin og Confect. Om Aftenen blev holdet Maaltid fra Klokken 8 til 12 og derpaa gik Dandsen an. Ved Klokken 3 Slet, efter Midnat, gav Kongen ved en Fløite et Tegn, og et stort Fyrværkerie blev antændt. — Den 6te Octb. blev til Middag intet offentligt Maaltid holdt. Enhver af de tilstedeværende Gesandter blev tracteret i sit eget Gemak. Klokken 3 om Eftermiddagen blev af Christ. Matthiæ atter holdt en Prædiken i den store Sal paa Slotret. Efter Prækenen knælede det høje Brudepar paa en Skammel, og fik Præstens Velsignelse. Da det var forbi, blev der sat et Bord, hvorpaa Foræringer og Skænk til Brudeparret bleve lagte. Først fik Prindsessen sin Morgengave overantvordet, med tilbørlig Ceremonie, hvorefter, paa Prindsens Vegne, ved en offentlig Oration, Hans prindselige Naade blev betakket. Derpaa fulgte Kongens Brudegave, som bestod i en Diamants Halstjæde af Værdie 100,000 Rdr. Den Keiserlige Ambassadeurs Skjænk var en Perle-Halsljæde, vurderet til 10,000 Rdr. Den polske Gesandts en Kjæde og et Klenodie, besat med Rubiner og Diamanter. Den Svenskes et Klenodie af Diamanter. Den franske mødte ikke ved denne Act; han foregav, at det ikke var Mode, at give Skjænk, og han havde ikke af sin Konge modtaget nogen Present dertil. — Den 7de Octob. blev holdt stort Middagsgjæstebud. Kl. 4 om Eftermiddagen blæstes tilbords med 25 Trompeter og 2 Herpaukere (en Skik, som endnu fandt Sted i Begyndelsen af Kong Christian den Syvendes Regjering, da der hver Dag fra Slotsaltanen blæstes til Taffels). Ved Taffelet havde den Keiserlige og de to Kongelige Gesandter, den franske og den polske, de øverste Sæder. Efter dem Churfyrstinden og hendes Sønner, Hertuginden af Holsteen og de holsteenske Hertuger af Glückborg og Sønderborg, samt tre andre Herrer. Prindsen sad, som Vært, paa sin Hr. Faders Vegne, paa den højre Side af den Kongelige Gesandt, og Prindsessen imellem sin Moder og sin Søster Hertuginden af Holsteen. Efter Maaltid blev holdt først en Dands eller Ballet, siden en Maskerade, og en-

delig adskillige Slags Operaspil og herlige Digte sjungne og spillede, hvilke sidste Slags Lystigheder bleve og i efterfølgende Dage med stor Glæde og Herlighed vedligeholdte. — Efter adskillige Scener og Optrin endtes Høitideligheden med et stor og prægtig Carousel, som blev holdt paa Amagertorv, og hvori Kongen og hans Søn indlode sig i Kamp med alle. Den 27de Oct. holdtes atter et Carousel.

I Jørgen Holsts Beskrivelse over Formælingsfæsten hedder det: "End var det at forundre sig over, at saadan en stor Høitid, hvor, af mange Kongeriger og Lande, var saadan en stor Forsamling baade af høje og ringe Personer, Herrer og Tjenere, blev fuldbyrdet i saadant Fryd, Venskab og kjærlig Enighed, at man ikke engang hørte nogen Tvist, Kiv, Hujen, Skrigen, eller Raaben paa Gaderne, eller anden Modtvillighed, saa at man om Midnatstid, Lille og Stor, Fattig og Rig, fri og sikker paa Gaderne kunde gaae og spadsere, hvilket Hans Kongel. Majestæts af Gud medfødte Forstand alleneste er at tilskrive, som personligen haver forordnet og sat baade Ryttere og Soldater til Vagt paa alle Steder i Byen, og selv ofte om Midnatstid dem besøgt og reden Ronden."

Udtog af en Skrivelse til en Ven paa Falster.

Otte og tredive samfulde Aar, min Ven! ere henrundne, siden vi begge oplevede en Begivenhed og en Fest, der lignede den, der nu forestaaer os. Hvor godt erindrer jeg mig ikke den Glæde, vi følte ved vor ædle Konges Formæling! Med hvilken ungdommelig Iver toge vi ikke Deel i den Hylding, man fra alle Sider bragte ham og hans høje Brud! Skjebnen har siden adskilt os. Dig henflyttede den til en Afkrog i Riget; mig lod den blive tilbage i Kongestaden. Tiden har imidlertid begyndt at lade sine Sneefnog falde paa vor Isse; men nærmer sig end Vinteren der, saa luer dog Ungdommens

Foraarsol i begge vore Hjerter, naar det gaaer Fædrenelandet vel, og dets Fader finder Aarsag til at glæde sig med sine Børn. Mig mangler i dette Øieblik intet uden Dig, min Ven. Med hvilken Fryd skulde vi ikke fornye vore Erindringer, dersom jeg nu havde Dig hos mig, og kunde, som for otte og tredive Aar siden dele med Dig mine Følelser! Dog hvad Frastand og Skilsmisse gjøre umueligt, bør Phantasien bøde paa.

Jeg kan ikke beskrive den festlige Travelhed, der hersker i vor Hovedstad i Anledning af den forestaaende Formæling. Fra den meest glimrende Borg, indtil det simpleste Borgerhuus, er man paa det ivrigste sysselsat med Tilberedelser. Fremmede strømme til Staden fra Rigets forskjellige Provindser; alle Konstnere og Haandværksfolk ere i fuld Beskjæftigelse; overalt pynter man op til Høitideligheden.

Christiansborg Slot, hvilket Du forlod som Ruin, staaer nu saavidt opbygt igjen, at omtrent hundrede og tredive Værelser ere færdige til Beboelse, og at den hele Høitidelighed kan finde Sted der. Det er ikke mere saa stort, som det har været før, efterdi den Façade, hvor Riddersalen var, er tagen bort; men den i dens Sted anbragte Colonnade, med tre Rader doriske Søiler, ud til Ridebanen, tager sig fortræffeligt ud. Værelserne ere vel ikke nu saa overlæssede med Zirater, som før, men simplere og smagfuldere, som en Virkning af en ædlere Stiil i Konsten. Det samme er Tilfældet med Udmøbleringen. Det for det høje Brudepar bestemte Palais er ligeledes paa det skjønneste blevet indrettet, og Zirlighed søsterligen forenet med Beqvemmelighed. Gemakkerne ere for det meste betrukne med Damask af forskjellig Farve. De, som nyligen have taget dette Palais i Øjesyn, kunne ikke noksom rose saavel Smagfuldheden i Localet og Møblementet, som i Sølvtøjet, Porcellainet, Glassagerne etc. Især har det den Kongelige Kjøbenhavnske Porcellainsfabrik forfærdigede store Service opvakt Alles Beundring. Blomsterne og Frugterne paa samme ere ligesom levende. — Om Transparenterne og Decorationerne, i Anledning af den høje Formæling, kan jeg, indtil videre, kun melde Dig, at der ved Skuespilhuset paa Kongens Nytorv, ved Communitetsbygningen paa Hjørnet af Nørregade og Kanikestræde, ved Enden af Frederiksholmscanal ligefor det Kgl. Brygghuus, ved Geheimestatsminister v. Mostings Palais i Amaliegaden, anbringes et Slags Templer med store Transparenter. Øverst paa Nicolai Brandtaarn er oprettet en fiirkantet Bygning med F. VI. og Krone over i Transparent paa hver Side, og som vil kunne sees i meget lang Frastand. Af transparente Decorationer venter man en Deel, paa Raad- og Domhuset, Charlottenborg, Postgaarden o. fl. Steder. Den bengalske Ild med blaa Flamme vil blive anbragt paa adskillige Steder, især omkring Vandspringet paa Gammeltorv.

Indenlandske Efterretninger.

Ifølge Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling høitideligholdtes Hendes Majestæts vor allernaadigste Dronnings høie Fødselsdag ved et godt Middagsmaaltid i samtlige Underviisningsanstalter for Underofficerer og Spillemænd, samt i de militaire Caserneskoler, under Bestyrelse af Directionen for Garnisonsskolevæsenet. 195 Voxne og 238 Børn deeltoge i denne Fest.

Med den sandeste Taknemmelighed, der yttrede sig i de varmeste Ønsker for Deres Majestæters Lykke, modtog enhver Tilstædeværende dette nye Beviis paa hans Majestæts bestandige Naade.

Ligeledes havde Hs. Majest. Kongen skjænket samtlige 55 Elever i Artillerikorpsets Underofficierskole, og 90 Børn i den Classenske Artilleri-Legatskole et godt og rigeligt Middagsmaaltid; de første i Skolens Lokale i Artilleriets Laboratorii Kaserner, og den Classenske Legatskoles Børn i Skolens Lokale i Artilleri-Kasernerne. De paa hvert Sted ansatte Officierer og Lærere vare overværende. Deres Majestæters og Hds. Kongel. Højhed Kronprindsesse Carolines Skaaler bleve med Hjertelighed udbragte, og efter fuldendt Maaltid frydede Eleverne og Børnene sig paa begge Steder med

Orden og Sømmelighed indtil langt ud paa Aftenen med Musik, Dands og anden Leeg.

Blandede Efterretninger.

Varna og Silistria.

(*) Varna, Varne, Barnæ, som den 11 October blev erobret af Russerne, er Hovedstaden for Landet Dubrogie i Bulgarien, ved Dewina, mellem Galata og Macropolis, og næsten ved Mundingen af Floden Varna, der falder i det sorte Hav. Den ligger 16 Mile mod Norden fra Rosito, og holdes af nogle for Staden Tiberiopolis, ved Curopolate, og af andre for Dionysiopolis og atter andre troe, at den er det gamle Odessus eller Odyssus. I Aaret 1444 befandt sig der Uladislaus, Konge af Ungarn, der anførte den christelige Armee, og siden blev dræbt af Tyrkerne. De satte hans Hoved paa en Stage, og førte det, som et Seirstegn, ikke blot omkring i den tyrkiske Leir, men i hele Asien. I samme Slag blev Cardinal Julianus, der havde overtalt ham til at levere en Træfning, sønderhugget af Ungarerne. Den dræbte Kong Uladislaus havde først sluttet en tiaarig Fred med Tyrkerne og givet dem en indviet Hostie til Sidsel, men blev af Pave Eugenius IV og andre christelige Fyrster formaaet til, at bryde Freden, under det Paaskud, at en Fred, der sluttedes med Kirkens Fiender, uden Pavens Samtykke, ikke burde holdes. Endskjøndt mange fraraadte ham det Fredsbrud, blev det dog ved den eengang fattede Beslutning, at gaae uformodet løs paa Tyrkerne. I Begyndelsen var Seiren paa den christelige Hærs Side, og Storsultanen Amurath II, som i egen Person befandt sig i Træfningen, var allerede i Begreb med at tage Flugten. Men nogle Paschaer tiltalte ham haardt, og han besluttede nu at holde ud, hvorledes det end maatte gaae. Da han saae i een af de Christnes Faner et Crucifix, raabte han: "hevn Du, o, Christus! hvis Du er den sande Gud, den Meeneed, som de, der saa skjændigen misbruge Dit Navn, begaae!" Andre sige, at han har løftet den af Uladislaus modtagne Hostie i Veiret, og betjent sig derved af hine Ord. Derpaa samlede han igjen sine adsplittede Tropper, gik med Magt den christelige Armee i Møde, og slog den saa aldeles, at 30,000 christelige Stridsmænd faldt i dette Slag. Men Tyrkerne mistede ogsaa en saa stor Mængde Folk; at Sultanen selv skal have sagt, at han ikke ønskede, ofte at seire paa denne Maade. Man paastaaer, at Tyrkerne selv have opreist den faldne Uladislaus en Hædersstøtte, i Betragtning af hans Tapperhed, og at Amurath brast i Graad, da han erfarede hans Død. Dette Slag er berømt under Navn af det Varnesiske eller Slaget ved Varna. I Aaret 1610 blev Staden plyndret og stukken i Brand af Cosakkerne, som derved befriede 3000 christne Sjele, som vare der.

Silistria (Selisteria, Destorum; Dorostero eller Dorestero) ligger i Bulgarien, ved Donau, ligeover for Mundingen af Missovo, og er Hovedstaden i et Sangiacats eller Gouvernement. Denne Stad, som i Oldtiden kaldtes Durostorum eller Dorostorum, er temmelig stor og befæstet, og forsvares af et stærkt Citadelle. Gouvernementet, som fører dens Navn, strækker sig fra Nicopoli indtil det sorte Hav, slutter Landet af det Dobruciske Tartarie, og er Sædet for en græsk Metropolit. I Aaret 1595 blev den erobret af Wallacherne og Siebenbürgerne. 1603 overfaldt Radul Weyda den fra Wallachiet af, og stak den i Brand. Paa Slottet residerer en Pascha. Den ligger under 53 Gr. L. og 45 Gr. B.

Af et Brev fra Tronhjem d. 16 Oct.

Jeg melder dig end videre Dødsfaldet af to af Norges Hædersmænd, begge Geistlige, begge Oldinger:

1. Biskop Mathias Bonsach Krogh. Han var fød d. 4 Oct. 1754 paa Wadsø i Østfinmarken af Forældre Troels Krogh og Else Marie Bonsach. Faderen var i sin første Ungdom Underbetjent ved den kongelige Handel i Finmarken, blev siden Foged over Vesteraalen og

Lofoten i Nordlandene, afstakkede formedelst Alderdom fra dette Embede, og døde 1804 henved 90 Aar gammel. Math. B. Krogh nød i sine Forældres Huus privat Underviisning af sin Farbroder, Eiler Hagerup Krogh, (der fulgte hans Fader i Foged-Embedet, og siden, formedelst Svaghed fik i Naade og med Pension Afsked.) I Dec. 1768 deponerede han, og i det følgende Aar tog anden Examen med bedste Karakteer. Det er interessant at læse hans egen Beretning om hans Ungdomsliv og øvrige Skjæbne. "Mit Ønske, siger han, at studere Lægevidenskaberne fandt ei min Faders Bifald. Man troede den Tid i disse Egne at summum culmen studiorum var, at blive Præst. Fra Aaret 1769 til 1772 gjorde jeg kun liden Fremgang paa Studeringernes Bane. Dog lærte jeg paa egen Haand tydsk, og ved Hjelp af afdøde Professor Aasheim en saare ubetydelig Smule Fransk. Naturen havde givet mig et godt Nemme, men tillige et flygtigt, levende og muntert Sind. Mig selv for det meste i denne unge Alder overladt, fjasede jeg disse tre Aar for en stor Deel bort. Til mit Held kunde min ej meget formuende Fader ikke give mig rig Understøttelse, og dette bevarede mig for Udsvævelser; men min religiøse Tænkemaade fik i denne Tid en ikke fordelagtig Retning. Min ellers blide og ømme Fader var ubevægelig i sin Paastand, at jeg skulde opofre mig Theologien. Min Lyst til et andet Studium, og det lidet Lokkende, de da værende theologiske Forelæsninger havde med sig, forøgede min forrige Afsmag for Theologien. Nær havde jeg givet Studeringer aldeles Afsked. Balle kom til Universitetet. Jeg hørte hans Forelæsninger først af Nysgjerrighed; men uagtet mange Dogmer ej kunde vinde mit Bifald, fandt jeg dog megen Smag i Foredraget, og vedblev meget flittig at høre samme. Personlig Adgang til denne blide og fortjenstfulde Lærer, mine Samtaler med ham, omstemte for det meste mine forrige religiøse Meninger. For da tillige at opfylde en elsket Faders Ønske, besluttede jeg at blive Theolog. I Aaret 1773 yttrede min Fader Længsel at see mig tilbage, men det som værre var, meldte han tillige, at hans Formue ej tillod ham, at give

mig den sædvanlige Understøttelse af 10 Rd. maanedlig længere end til Aarets Udgang. Jeg maatte da imod min Tilbøielighed forlade Universitetet, reiste i Septb. s. A. fra Kjøbenhavn med maadelige Kundskaber og saare lidet til at bestride Reiseomkostningerne. Efter trende Dages Storm indstrandede Fartøjet ved den fondenfjeldske Kyst, og jeg med de øvrige Passagerer maatte dels over Land, dels med Baad reise til Bergen. Næste Aar besøgte jeg min Fader. Han erklærede, endnu i et Aar fra den Tid, jeg atter kunde naae Kjøbenhavn, at ville som forhen understøtte mig, men kun paa det Vilkaar, at jeg skulde i den Tid expedere mig fra Universitetet. Det var forgjeves hvad jeg indvendede, om at jeg for saa kort Tid ej kunde tænke at naae beste Karakteer etc. — Alt for mig følede jeg, hvor mange Kundskaber jeg savnede, og bestemte mig til at vove alt, for at erhverve mig samme. Med nogle faa Dalere forlod jeg Sommeren 1774 Nordlandene, reiste i August fra Bergen, for derfra at gaae til Kjøbenhavn; men i September strandede Fartøjet paa de Hetlandske Øer. Som eneste Passageer, udsat for en drikfældig, ubehøvlet Skippers daglige Grovheder, med en forknust Arm, og saa Penge havde jeg kun i dette fremmede Land et lidet behageligt Ophold at spaae mig. Men jeg fandt her meget venlig Modtagelse af adskillige smaa Landlords. Paa egen Haand havde jeg forhen begyndt at fuske paa det Engelske. I Pastor vis Joh. Th. Henrys Huus fandt jeg nu Anledning til at bringe det temmelig vidt i at tale det. Aar 1775 kom jeg fra Hetland tilbage til Bergen. Min liden Kasse var aldeles udtømmet. Jeg søgte hen paa Landet til en Præst Hr. Møldrup, hvis eneste Datter siden blev min Hustru. Om Sommeren s. A. reiste jeg med en Kapital af omtrent 50 Rbd. til Kjøbenhavn. Da jeg stod inden for dens Volde var den Kapital smeltet til lidt over 20 Rbd. Udsigterne til Ophold vare mørke. Jeg forstod intet synderligt, for ved Underviisninger at kunne fortjene Noget; jeg greb da til at kundgjøre, at jeg vilde informere i Engelsk. Jeg studerede for dette Sprog nøiere, fik adskillige til Underviisning, og ved at erholde Plads paa Kommunitetet

let, samt Walchendorphs Kollegium, ved senere at manuducere til philos. og theologisk Examen fandt jeg tilstrækkeligt Udkomme, endskjøndt jeg ej var den strængeste Husholder. Efter at have hvert Aar hørt Professorerne Balles, Jansons og Hornemans Forelæsninger, desuden private Kollegier over det arabiske af den sidstnævnte og af Profesf. N. C. Kall, hos hvem jeg siden nød gratis Undervisning i det syriske, underkastede jeg mig sidst i Aaret 1780 theologisk Examen, og erholdt i samme, saavelsom for Dimisprædiken Laud. 1782 blev jeg befordret til Lendvigens Sognekald i Senjens Provsti. I dette meget ringe Kald forblev jeg 7 Aar. Min Familie forøgedes aarligen. En i Bund og Grund forfalden Præstegaard maatte opbygges, hvortil jeg havde modtaget 50 Rbd. Aabod. For at finde Udkomme, uden at fordybes i alt for stor Gjeld, maatte jeg selv ofte om Vinteren, i det strængeste Vejr, sætte mig i Fiskebaaden, rejse til en 5 Mile derfra bortliggende Skov for at hugge Tømmer, og bringe det hjem. Mit stærke Helbred udholdt til min Lykke Alt uden mindste Anstød af Svaghed. Den Tid, jeg havde tilovers fra Jagt og Fiskeri, anvendte jeg til Studeringer. Selv ejede jeg nogle Bøger, og afdøde Professor Schytte forsynede mig med flere. Jeg levede her et virkelig lykkeligt Liv."

"I Aaret 1789 blev jeg befordret til Waagens Kald i Lofodens Fogderi. Mine Indkomster forøgedes, saa at jeg betalte min Gjeld og tillagde mig en liden god Bogsamling. Men jeg ombyttede en for det meste sædelig og ordentlig Menighed med en højst fordærvet og trodsig. Med megen Møje fik jeg den aldeles forsømte Katekisation her igjen indført, og saavidt Omstændighederne for det første tillod det, Omgangs Skole-Undervisningen fornyet; men Drikfældigheden, hvormed dette hele Fogderi fremfor alle øvrige i Nordlandene udmærker sig, forøgedes heller end den vilde aftage. De mange fremmede Fartøjer, som de rige Fiskerier lokkede didhen, gjorde Brændevinstilførslen end større. I dets Strøm nedhvirvledes Almuens Velstand, dens Moralitet og Æresfølelse, fortæredes Oplysningens Frugter."

"I Aaret 1793 blev jeg af det da værende Missions Kollegium nedkaldet til Kjøbenhavn. Hensigten heraf skulde være at give det nogle vigtige Oplysninger. Denne Rejse, som kostede Fondet henved 760 Rdl. og mig selv desuden henved 600 Rdl., kunde man gjerne have befriet mig for. Jeg maatte i haardeste Vintertid i stormende Vejr fra Tronhjem rejse 60 Mile paa aaben Baad til mit Hjem."

"I Waagen oprettede jeg en fast Skole. Fondet gav dertil 250 Rdl., Skolekassen og jeg selv det øvrige. Min brave Eftermand Provst Colban vedligeholdt den til megen Gavn for Almue-Oplysningen. Man indseer nu af den og flere saadanne Skoler større Nytte; men her er meget som hindrer, at de ej overalt kan blive oprettede."

"I ti Aar levede jeg her. Dels Stedets usunde Luft, dels lønlig Harme over Menighedens uforbedrelige Usædeligheder og den udsugende Handels Despotisme foranledigede hos mig det Ønske at forlade samme. Ved Befordring til Ørelandet Aar 1798 opfyldtes mit Ønske. Hvad jeg herved vandt paa den ene, tabde jeg paa den anden Side. To paa hinanden følgende Uaar forarmede Almuen til det Yderste, og for Læreren, som af den skal have sine Indkomster, er dens Trang af vigtige Følger. Mange Ædelmodige af Tronhjems Indvaanere lindrede efter min Anmodning de Lidendes Nød, som Landsfaderen ogsaa selv ved mild Understøttelse søgte at afhjelpe. Tronhjems daværende Stiftamtmand, Baron Adeler, gjorde ogsaa i denne Henseende, foruden i andre, sit Minde uforglemmeligt."

"Ved en i Ørelandets Hovedkirke holden Tale i Anledning af 2 April 1801, som blev trykt, fik Fondet for de Saarede, og de Efterladtes Familier fra denne Dag omtrent 900 Rdl."

1004 beskikkedes han til Biskop over Nordlandene og Finmarken, samt Sognepræst for Alstahougs Menighed i Helgelands Provsti. Da han 1805 skulde afseile fra Ørelandet, og havde med sin Familie indskibet sig, drev Fartøjet under en hæftig Storm paa Grund. Med største Livsfare fik han Hustru og Børn satte i Land,

forblev selv ombord indtil det lykkedes ham at faae det ramponerede Skib af Grunden. Dette Uheld forvoldte ham ved de dermed forbundne Omstændigheder et Tab af henved 1500 Rdl., der dog blev nogenledes lindret ved kongel. Gratification af 600 Rdl.

(Sluttes i næste Nr.)

Paa

Danmarks Höitidsdag.

Blus i Din Vælde, klare Glædesflamme!
Om hvert et Bryst Du dine Straaler slaaer;
Det danske Folk trindt om dets Kongestamme
Med Jubelsang og Myrthekrandse staaer;
Saa Fædrene stod før om Danmarks Throne,
Thi følge Sønnerne end Fædreskik —
Og Himlen lytte til vor Jubeltone:
"Velsign vor Wilhelmine — Frederik!"

See, atter kneiser Kongeborgen herlig
Og minder os om Oldtids stærke Aand;
Nu favner den det elskte Par saa kjærlig,
Engang den segned' under Skjæbnens Haand;
Som den var sjunken — meget sank i Striden,
Kun eet stod fast i Kampen og i Fred;
Det blomstrer stedse frodigt igjennem Tiden:
Udødelig er Folkets Kjærlighed! —

O! Wilhelmine, fra Din Barndoms Dage
Har Dannerfolket bedet for Dit Vel —
Og Hjerterne bad' stille: "Kom tilbage!"
Da Frederik stod hist paa Schweitzes Fjeld;
Stolt Danmarks Blik paa Purpursolen dvæled',
Der speiled' sig i Havets dybe Blaa;
Her Kjærlighed og Troskab sig formæled',
Den skjønne Pagt til sidste Stund bestaae!

Vor elskte Konge, o! Din Faderglæde
Har stemt til Jubel Danmarks unge Søn;
Maria! paa Dit høie Purpursæde
Er end Din Myrthekrone frisk og grøn;
Vor Christian! læs glad i Sønnens Øie
Det faste Haab: at han Dig ligne vil!
En hellig Blomst — en Lillie — vil vi
Om Carolinas Lok — modtag den mild.

***   ***   ***

Saa er da Danmarks Høitidsdag oprunden,
Saa blanded' jeg i Choret og min Røst,
Men hvert et Ord, der klang i Vinterlunden,
Frivilligt steeg fra frydopfyldte Bryst; —
Vel sang jeg ikke hist i Riddersalen,
Jeg stod paa Heden glad i Stormens Suus;
Min Egelyra toned' gjennem Dalen:
"Gud signe Fred'rik og hans Kongehuus!"

J. Garbrecht.

Kjøbenhavns Børs, d. 31 October 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 207		à
Species 211		
Specier solgtes til 12Rbmk. $10\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	$150\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{3}{4}$	53 Rbs. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$84\frac{1}{4}$	$84\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Dito Dito	$81\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	108 i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito, Dito	98	— i Banco
3 pCt. nye danske Obligationer	$59\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 89.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 4 November 1828.

Kjøbenhavn den 3die November.

Danmarks Høitid er fuldbragt. To ædle Grene af den danske Kongestamme ere forenede. Vielsen fandt, overensstemmende med det bekjendtgjorte Ceremoniel, i største Høitidelighed Sted i Christiansborg Slotskirke paa den for Kongehuset og hele Folket uforglemmelige Første November. Om Aftenen var hele Kongestaden illumineret. Ikke siden Indtoget 1790 har den været saa prægtigen oplyst. Illuminationen tog sig saa meget herligere ud, som Staden i de sidste tredive Aar er bleven i saa høi Grad forskjønnet, og nu har faaet sin gamle Hovedprydelse, Christiansborg, igjen. Kjøbenhavns nuværende Befolkning af 108,000 Sjele, som endnu var bleven meget forøget ved de tilkomne Fremmede, var ved denne Leilighed i festlig Bevægelse i alle Gader. At beskrive her Illuminationen i alle sine Dele, tillader hverken Rummet eller Tiden, men vi indskrænke os her til at levere en kort Skildring. Allerede om Formiddagen, den 1ste November, prydede Flagene hundredeviis Skibene i Havnene. Efterat den høitidelige Vielsesact var tilende, hørte man Melodien: "Af Høiheden oprunden er," udført med Basuner fra Nicolai Taarn, og fra det Øieblik af var hele Staden illumineret. Ovenover Taarnet lyste F. W. til alle fire Sider, ligesom svævende i Luften, og over Bogstaverne glimrede den kongelige Krone. Paa Rundetaarn saaes de høie Formæledes Navne, det danske Skjoldmærke m. m. og paa Rækværket vare Lamper anbragte. Ringmurene ved St. Petri og Helliggeistes Kirker, samt Murene foran Gammelholm og den meyerske Stiftelse, vare prydede med mange Hundrede Lamper, anbragte som Festons. Ovenpaa Muren ved Gammelholm vare desuden Flammer i Offerskaaler, der meget forstærkede Belysningen og paa hver Side af Porten vare Lamperne anbragte i Form af Ankere, Paa Kongens Nytorv var ved Skuespilhuset et Tempel anbragt med allegoriske Transparenter, der hentydede paa Skuespilkonsten, og som lignede et sandt Trylletempel. Paa Charlottenborg var et stort Transparent, sigtende til de dannende Konster. Gjethusets Transparent var ogsaa fortræffeligt, og med Lamper paa det herligste belyst. Ved Raad- og Domhuset vare tre store Transparenter, der havde Hensyn til Retfærdigheden og Rettens Pleje. Baade der og ved Theatret opførtes Musik indtil sildigt ud paa Natten begge Aftener. Omkring Vandspringet paa Gammeltorv brændte den første Aften Begkrandse og

anden Aften Blaalys, medens Guldæblerne sprang. I et ved Communitetsbygningen paa Nørregade anbragt lille Tempel var en skjøn transparent Allegorie, og i Regentsbygningen den kongelige Krone med F. W. sammensat af Glasperler, og af den ypperligste Virkning. Neden under var den Inskription VIVANT, VALEANT, VIGEANT. Hos Stadshauptmanden vare flere Transparenter, i det thottske Palais saaes F. W. med en udmærket smagfuld Krone over, ligesom og i Knirsch's Gaard F. W. med Krone, særdeles smagfuldt udført, og hos Guldsmed Steinbach i Klosterstrædet forestillede Illuminationen et kunstigt Springvand. Statsministrene Schimmelmans og Møstings Palaier, Postgaarden, og Frimurerlogen udmærkede sig ved smuk Belysning og betydningsfulde Allegorier og Inscriptioner. I Studenterforeningens Locale, General Friboes Gaard, paa Hofapotheket, i Kongens Klub, hos Agent Petersen og hos mange andre Borgere saaes Transparenter og udmærkede Decorationer. Ved Kongens Bryghuus var et pragtfuldt Tempel opført. I 2de af det kongelige Tøihuus's Porte var en med blaa Ild oplyst, overordentlig skjønt decoreret Vaabensal, hvorfra et usynligt Musikchor hørtes. Et af det asiatiske Compagnies Skibe var pragtfuldt oplyst og paa dets Gaards Portal var et Transparent, omgivet af Lamper. Ved Grosserer Holms Plads var opført en Pyramide, behængt med Lamper, paa hvis Midte saaes et smukt Transparent. To Skibe ved Holmensbro vare oplyste med flere Hundrede Lygter, og Etatsraad Holtens Gaard, ligefor Slottet, udmærkede sig ved den meest smagfulde Decoration af Lamper og Grønt, samt Transparenter med de høie Formæledes Navne, tilligemed Bogstaverne F. og M., med Kongekronen over. Søndag Aften brændte Blaalys eller den bengalske Ild ikke allene, som anført, paa Gammeltorv, men paa forskjellige andre Steder, saasom uden for de Hr. Etatsraad Erichsens, Hofraad Hambroes, Hofagent Waage Petersens Gaarde. Denne Blaa-Ild var af en blændende Skjønhed og stak især af mod Begkrandsenes røde Ild. Den tiltrak sig, som noget Nyt her tillands især, Tilskuernes største Opmærksomhed. Aarstiden

bidrog sit til at forskjønne Festen, thi paa mangfoldige Steder havde man anbragt levende Blomster og Grønt, ja adskillige Bygninger vare endog uden paa Façaden behængte med Guirlander og Festoner. Ogsaa Veiret begunstigede Høitideligheden. I Søndags Aftes Kl. 6 fandt de Studerendes Fakkeltog Sted. Det bestod af omtrent tusinde academiske Borgere. De mangfoldige Fakkelblus, som oplyste Christiansborg, ydede et majestætisk Syn. Følgende af Prof. Ridder Oehlenschläger forfattede Sang blev ved denne Leilighed afsjungen:

Elskov! som til Jordens Glæde
Smiler, som en Engel skjøn,
Danmarks Ungersvende qvæde
Her din Lov, med Christians Søn.
Venus! som med Hymen kommer,
I fortroligt Favnetag,
Du vor Vinter gjør til Sommer,
Og din Fakkel Nat til Dag.

Gamle Slot sig reiser atter,
Stort og prægtigt af sit Grund;
Fromt for Altret Fredriks Datter
Knælte nys, i Axelhuus.
Nu, ved Hymens hellige Flamme,
Favner Hun sin Brudgom glad.
Hil Dig, Oldenborgske Stamme!
Med det eviggrønne Blad!

I de muntre Festens Dage
Stimler Hver til Kongens Slot.
Ei Studenten staaer tilbage,
Thi han elsker tro sin Drot.
Sønner af de bolde Fædre,
Som i tredie Fredriks Færd,
Kjærlighed til Kongen hædre
Steds vor Flid og vore Sværd.

Huus og Gaard og Tabernakel,
Alt saa lyst i Aften staaer;
Kun Studenten kom med Fakkel,
Thi han har ei Huus og Gaard.

Men langt meer end disse Hjerter,
Fredrik! flamme, troe til Død,
For Din Stamme vore Hjerter,
Som Taknemligheden bød.

Hør da, Konge! venlig atter
Unge Skares glade Røst!
Bønner for Din Søn, Din Datter,
Stige fra de Danskes Bryst.
Fredrik og Maria ligne
Hver en Fremtids Kongeslægt!
Elskte Brudepar velsigne
Himlen, med sin Varetægt!

Alting afgik i største Rolighed og Orden. Hvad Jørgen Holst sagde i sin Regiæ nuptiæ eller Beskrivelsen over Høitideligheden ved Bryllupsfesten 1634, "at den blev fuldbyrdet i saadan Fryd, Venskab og kjerlig Enighed, at man ikke hørte nogen Tvist, Kiv, Hujen, Skrigen eller Raaben paa Gaderne, eller anden Modtvillighed, saa at om Midnatstid Lille og Stor, Fattig og Rig, fri og sikker kunde gaae og spadsere," det lader sig fuldkomment og i alle Dele anvende paa disse to Afteners Fest, og man seer deraf, at det danske Folk i saa Henseende ikke i to Aarhundreder har forandret sit Sindelav.

Tidsskrifters Titler.

Oeconomerne klage over den Ligegyldighed, hvormed Skovene borthugges og den fuldkomne Brændemangel, som deraf er at befrygte; Financierer sukke over Sølvets Forsvinden, og spaae, at en Sølvskilling tilsidst mueligen vil blive saa sjelden som den kostbareste Juvel; men ingen Literator har hidtil yttret et Ord om den store Mangel paa Titler, især til Tidsskrifter, der engang maa og vil intræffe, naar disses Tal skal vedblive at stige i det Uendelige. Et kort Overblik over Tidskriftstitlernes Historie vil vise, at en saadan Frygt maaskee ikke er aldeles uden Grund.

Hidtil ere næsten alle Gudinder blevne satte i Contribution, og have, i kortere eller længere Tid, maattet tjene een eller anden Journalist. Men sjeldent var deres Skjebne meget gunstig, og aldrig dansede de paa Roser. Minerva var den første, der i det attende Aarhundrede nedlod sig til at boe og bygge blandt os. Hun naaede en temmelig høi Alder; det er unægteligt. Men hvor mange Skoser maatte hun alligevel ikke døje? Snart raabte man, at hun blev for gammel og aflægs; snart at det ikke var hende, men hendes Attribut, der stundom lod sig høre. Tilsidst troede hun selv, at hun var for gammel, og kaldte sig den nye. Men den nye undgik ligesaalidt, som den gamle, Menneskenes Klaffer.

Ved Siden af Minerva fremstod Iris; det gik med hende, som med unge Skuespillerinder, der bestikke ved deres Ungdom og Skjønhed. Men det varede ikke længe, og man begyndte ogsaa at klage over hende. Det, som Folk i Begyndelsen roste, som en fortrinlig Egenskab, blev siden til en Feil. Man meente, at hun var for broget, og kun for saavidt lignede Regnbuen, som hun bestod af Vandpartikler. Omsider blev den stakkels Pige saa kjed af de evige Gluffer, at hun tog Hebe til Medhjelperinde, for dog at have een at dele sin Plage med. Men man skaanede Jupiters Datter ikke mere end Thaumas's, og beskyldte hende ligefrem for, at hun istedetfor Nectar skjænkede Brakvand. Da endelig Iris i den stærke Skylleregn i Literaturen brast, og faldt ned som Regndraaber, maatte Hebe, der nu stod ene, ogsaa pakke ind, og flygte fra sit Slot i Antoniestræde tilbage til Olympen.

De andre Gudinder og Gratier, som Pallas, Euphrosyne, Thalia, Svada, Flora, gik det endnu værre; deres Liv var kun kort, og deres Bane tornet. Minerva, som blev vred, vilde ikke indfinde sig paa vor Jord igjen, uden under det græske Navn Athene. Hendes blaa Kjortel omskiftede hun med en guul, og vandrede i Fred, indtil Baggesen vendte som en anden Æneas tilbage, og begyndte en trojansk Krig i Sjælland, men især mod Athene. Hans

Satire gik fortrinligen løs paa hendes Kjole, som om Kappen gjorde Munken! —

Man skulde troe, at Adrastea, Zeus's Datter, den evige Retfærdigheds Tjenerinde, og al Uretfærdigheds Hevnerinde, vilde indgyde om ei Frygt, saa dog Respect. Men ogsaa hendes Skjebne var ikke bedre end de fleste af hendes Medgudinders. Enhver, som ønskede hendes Lædskedrik, kunde vel tye hen under hendes Banner, og tylde den i sig i fuldt Maal. Hun havde foresat sig, at ville rense Augias's Stald i Konstens og Smagens Rige; men enten maa Stalden have været for ureen eller hendes Fejekost for svag, nok er det, hun maatte gaae derfra med halv forrettet Sag, og blev kun lønnet med Utak. Det viste sig, at et saadant herkuliskt Arbejde overgik hendes Kræfter. Hun maatte flye herfra med sønderbrudt Hjul og Roer paa Vingen, uden at efterlade et Spor af hendes Bedrifter paa Jorden.

Tode som beilede til alle Muserne, yndede dog ikke de græsk-romerske Gudinder paa Titlerne af hans mange Tidsskrifter. Han holdt sig meest til de nordiske, og valgte Hertha og Freya, ja vandrede endog lige til Valhalla. Det var vistnok meget patriotisk; men Patriotisme paaskjønnes kun lidt hos Titler paa periodiske Skrifter. Dana, Nordia, Danfana, ja Patrioten selv nød kun et kort Liv; naar man undtager den eneste Borgerven, der dog egentligen kun lever af og med det Selskab, hvis Regnskaber og Forhandlinger den meddeler, saa findes der ikke en eneste patriotisk Titel, der har gjort nogen ret udmærket Lykke. Der var nu Folkevennen, den kundgjorde sig som en Ven af Alt, hvad der hører til Folket, og indeholdt Adskilligt, der var vigtigt for samme. Men hvad hjalp det den? Man skulde have formodet, at hele Folket vilde subskribere paa et saadant Blad. Men Folket blev saa koldt for sin Vens Venskab, at denne døde i den meest blomstrende Alder, til Trods for Alt hvad Cicero i sin Lælius har sagt til Forsvar for Venskab.

Da Almeenheden efterhaanden ganske syntes at have tabt Smagen for mythologiske og patriotiske Navne, saa gave Journalisterne

Slip paa de himmelske og holdt sig mere til de jordiske. Plante- og Dyreriget forsynede dem nu med Titler, som Folk lode til at ynde meget. Læsefrugter, Maanedsroser, Sneelilier, Maanedsblomster &c. udi dufte deres Vellugt fra alle Presser, og prunke med deres Farvepragt. Hvad Dyreriget angaaer, da er man vel ikke saa ganske kommet i Gang dermed, men Udsigterne ere gode; en Hane har man allerede, og en Svane, med kneisende Hals og hvid som den nyfaldne Snee, lod sig nyligen see i Literatur-Haugens Canal; men neppe var den kommen svømmende, førend den istemte sin Svanesang. Død kan den til ikke være; muligen er den kun dukket under, for at komme dobbelt skjøn op igjen. Maaskee ogsaa det pene og reenfærdige Dyr har fundet Canalen for muddret.

Selv Himmellegemerne bleve ikke ubenyttede, Hesperus fremtraadte; men der tindrede allerede saa mange Stjerner paa den periodiske Literaturs Himmel, at dens Glands ikke kunde falde synderligt i Øjnene. Den lignede mere et Meteor end en Stjerne, og mindst en Fixstjerne, og forsvandt, efter kort Tids Forløb, aldeles fra Firmamentet. Derimod viste der sig siden et Nordlys, som skinner endnu og tegner til at blive af langt større Varighed.

Ceres lod sig ogsaa en Stund see her paa Jorden, men uheldigviis paa en Tid, som ikke var fordeelagtig for Agerdyrkningen og da Kornpriserne vare yderst lave. Herremændene, som især skulde hjelpe hende, trængte tildeels selv til Understøttelse. Var hun kommen nu, da Kornvarer overalt søges, saa havde hun gjort anderledes Lykke.

Conversationsbladet var rigtignok næsten, som Alt hvad dets afdøde Udgivers Pen leverede, laant af Tydsk; men han havde en staaende Artikel deri, som han kaldte Mosaik, der, skjøndt ligeledes tagen paa Puf, dog var særdeles betegnende. Mosaik eller musivisk Arbeide er, som bekjendt, et Slags Malerie, der, ved et Kit, saa konstigen er sammensat af brogede Stene, Glasstumper, Marmor- og Træstum-

ser, at det i nogen Frastand seer ud, som om det var forfærdiget med en Pensel. Materialierne dertil findes overalt, og til at sammensætte dem udfordres kun en god Taalmodighed og en tilstrækkelig Øvelse. Ubegribeligt er det, at endnu ingen hidtil har valgt Mosaik til Hovedtitel for et Qvartal-Maaneds- eller Ugeskrift. Hvilken Titel er vel mindre generende end den? Der gives ingen literair Kiselsteen, Glasstump eller Træsplint, som den jo berettiger en Udgiver til at gjøre Brug af; alle de Gloser, som de meget lovende Titler ere udsatte for, undgaaer den. Ikke kan jeg troe, at der vilde være nogen Fare ved at vælge den, fordi den allerede har været brugt i Conversationsbladet; thi dette Blads Udgiver converserer nu i Elysium, og læser neppe mere sublunariske Skrifter. En anden Sag var det, om han endnu levede iblandt os, saa var det nok mueligt, at han kunde ansee det for en Krænkelse af hans aandelige Eiendomsret, og at man kunde komme i en Pennekrig med ham. Men uagtet hiin Udgiver, ligesom unge Damer, saae mere paa det Udvortes end det Indvortes, og Papiret, hvorpaa hans Blad tryktes derfor var saa hvidt, at man sammenlignede dette med et pyntet Lig, saa manglede det dog en Hovedting — en Vignet. Vilde man udgive et nyt Tidsskrift, der, efter Conversationsbladets staaende Artikel, skulde føre Titel af Mosaik, saa maatte det udmærke sig fra samme ved en smuk kobberstukken Vignet. Dertil vilde jeg foreslaae, som passende, den for en Tid siden i Herculanum fundne musiviske Hund, med Underskrift cave canis! Og skulde man ikke kunne faae en tro Copie af denne, der skal være eet af de fortræffeligste Arbeider, Konsthistorien kjender, saa kunde man tage en Afbildning af Munito, den Eneste i Verden, han, som kan skrive, regne, spaae af Kort, spille Domino og kun mangler Mælet, for at fordunkle Tusinde af sine tobenede Ligemænd.

Archiv, Magazin, Repertorium, Bibliothek etc. ere ligesaa almindelige blandt Titler, som Hans og Jens blandt Navne, men de Tidsskrifter, som benævnes dermed lovede et længere Liv, end de fleste Guder og Gudinder. Hvilke colossalske Bygninger bleve ikke physisk-

politisk Magazin, physicalsk-oeconomisk og medico-chirurgisk Bibliothek? De stode længe, som om de kunde være ægyptiske Pyramider.

Indenlandske Efterretninger.

Sorøe den 2den November 1828. Landets og Kongehusets Fest i Anledning af den høie Formæling i den Kongelige Familie var ogsaa for Sorøe Academie og By en Glædesdag. Fra den tidlige Aften af var Byen illumineret og Vinduerne prydede med Blomster. Begfakler vare antændte paa Pladserne omkring Academiets Hovedbygning. Kl. 5 Eftermiddag tilkjendegaves ved Klokkernes Ringning i Sorøe Kirke, at den academiske Fest vilde tage sin Begyndelse. Denne bestod i Sange, passende til Dagens Høitid, forfattede af Lector R. a. Dbr. Ingemann og udførte, under Veiledning af Musiklærer Pedersen, af de musikkyndige Academister og Elever, og en Tale, hvori Academiets Director, Etatsraad, R. af Dbr. Tauber udviklede: "hvorvidt og hvorledes offentlige, til videnskabelig Dannelse stiftede Opdragelsesanstalter kunne betragtes som Planteskoler for ægte Fædrenelandssind," et Emne, som behandledes med særdeles Anvendelse deels paa de herlige Fædrenelandsminder fra en fjernere Old, som tiltale Ungdommen fra Sorøes klassiske Omgivelser, deels paa den glædelige Fædrenelandsbegivenhed, som var Dagsfestens Anledning. Efterat den academiske Fest var tilende, tog et muntert Bal sin Begyndelse, som bivaanedes af en Deel af Byens og Omegnens Embedsmænd og hvorved til Sange af Lectorerne Fogtmann og Wilster Skaaler udbragtes for de høie Formælede, Deres Maiestæter Kongen og Dronningen, Hs. Kongel. Høihed Prinds Christian Frederik og det hele Kongehuus. De af Ingemann forfattede Sange vare:

I.

(Til Musik af Musiklærer Pedersen.)

Der er Fest paa Skjoldungborgen —
Der er Fryd i Dannevang —

Skjoldunghusets Haab og Glæde!
Ton fra Sjæl til Sjæl i Sang!

Sjung om Haabet, Danmarks Sønner!
Sjette Frederik har en Søn!
Sjung om Glæden, Danmarks Døttre!
Brud stod Dagmars Datter skjøn.

Brudeblus fra Kongehallen!
Lys til Land og Rige ud!
Vær velsignet, Fyrstebrudgom!
Vær velsignet, Fyrstebrud!

Ton henover Land og Rige,
Fredriks Haab, Marias Bøn!
Pryd som Vaarkrands Skjoldungsstammen!
Frederiks Datter! Christians Søn!

See, hvor Axelhuus sig hæved,
Christians-Borg opstod af Gruus —
Straal i Glands af Brudefakler!
Høit gjenreiste Kongehuus!

Straal i Lys, gjenton af Glæde!
Kongeborg og Stad og Land!
Gamle Skjold! fra Stjerneteltet
Skue herned til Fædres Strand!

Hør hvad Dannerfolket sjunger!
Lyt til Glædessang fra Nord!
Skjoldungætten blev velsignet:
Aldrig den uddøer paa Jord.

Stammens yngste Spirer mødes:
Slægten blomstre skal paany —
Stammens Rod er Danmarks Hjerte —
Kronen grønnes over Sky!

II.

Mel. Vift stolt paa Codans Bølge ꝛc.

Ton høit fra Folk til Throne,
Du Danske Hjerters Røst!
Ton høit, som Gjenlydstone
Af Fryd i Skjoldungsbryst!

Den Aand, som sammenføier
De store Verdners Baand,
Til Hjerte Hjerte bøier
Og knytter Haand til Haand.

Foroven sluttes Pagten,
Som skal paa Jord bestaae;
I Hjertet gjemmes Magten,
Som aldrig skal forgaae.
Hil, Hil den Drot, det Rige,
Som stoler paa hiin Magt!
Naar Kløgtens Forbund svige,
Staaer mægtig Hjertets Pagt.

I Danmarks Kongesale
En venlig Skytsaand boer:
Mens Slægters Stjerner dale,
Een lyser høit i Nord.
Som Nordens Stjernekrone,
Den paa vor Himmel stod,
Velsigned Folk og Throne
Fra Dan og Fredegod.

See, Stjernekronen blinker
Med livlig Ungdomsglands!
See, Danmarks Skytsaand vinker!
Med friske Brudekrands!
See, Kongestammens Grene
I Krands sig fletted skjønt!
De Mindets Blomst forene
Med Haabets Eviggrønt!

Hil, Hil Dig Fredriks Datter
Hil, Hil Dig Christians Søn!
Henfarne Tid, lys atter,
Som Fremtid, klar og skjøn!
Du Nordens Stjernekrone!
Nedstraal til Festens Krands!
Lys over Folk og Throne
Med gyldne Tiders Glands!

Blandede Efterretninger.

En Engellænders Tanker om Storbritaniens politiske Forhold ud

den nuværende Krig. — I Quarterly Review, Juli 1828 læses under Overskrift Reconstruction of the federative Policy of Europe en Afhandling, foranlediget ved Skriftet Historical Outline of Etablishment of the Turk in Europe. London 1828, der almindeligen tillægges Lord J. Russel. Vi ville anføre her hvad Afhandlingens Forf. siger deri om Engellands Forhold i Særdeleshed:

Med Kulde og uden Lidenskab maa vi nu undersøge, hvad der er vor Regjerings (den engelskes) sande Politik i Henseende til et Folk, hvis Stilling er, som Grækernes i vore Dage, underkastet et barbarisk og trykkende Herredømme, der er nøje forbundet med vor egen og andre Regjeringer, ved tilværende og erkjendte Tractater. — Den tyrkiske Regjering, skjøndt fremmed for de christelige Stater i Europa i sine borgerlige Indretninger; men endnu mere i sin Religion, er traadt i Forbindelse med een af disse Stater, endog før en Forbundspolitiks System var oprettet iblandt dem. Franz den Første af Frankrig, i hans Frygt for Keiser Carl V., overvandt først den Afsky, man almindeligen følte for at indgaae Forbund med Vantroe, og sluttede en Tractat med Hoffet i Constantinopel om gjensidig Bistand. Indtil den Tid vedblev det tyrkiske Rige, at udøve sit Herredømme over det tydske Rige, indtil Slutningen af det sextende Aarhundrede, eller et Tidsrum af 163 Aar; Freden i Carlowitz, sluttet 1699, har først tæmmet Ottomanernes Stolthed. Men Forbindelserne mellem det tyrkiske Rige og de christelige Stater vare hidtil dog kun leilighedsviis, og dette Rige kunde i al den Tid ikke betragtes som virkeligen optaget i Europas Forbundspolitik. Men da Tyrkiet ved Carlowitzfreden var ophørt at være frygteligt, bleve, som Koch siger, Christenhedens Stater begjerlige efter, heller at beholde Tyrkerne i Europa end at uddrive dem derfra. Man havde bemærket, at nogle Fordele tilflød den gode Orden i Europa fra deres Besiddelse af et europæisk Jordstrøg; Gesandter fra christelige Regjeringer residere derfor ved det tyrkiske Hof, for at vaage over deres Tarv, og saaledes blev et Rige af Vantroe og Barbarer, skjøndt kun i en vis Forstand, et Lem af den almindelige Forening af europæiske Stater, i hvilken de dannedes til et Slags Forbundsfristat. — Indflydelsen af Portens Optagelse i Europas Forbundsforening føltes meest i den russiske Regjerings store Kamp mod Frankrigs indbrydende Hær, da en Fred, critisk sluttet med Tyrkiet, frigjorde en russisk Armee, der brugtes ved Donau, og satte dette Folk istand til at fuldbyrde de Franskes Nederlag. Tyrkiets særlige Tarv vilde have tilskyndet dette Lands Regjering til at fortsætte en Kamp, hvori Fjenden paa samme Tid var foruroliget af en anden Magts høist frygtelige Indfald. Det maa derfor have været under Indflydelsen af Forbundspolitikens Forhold, i dette høist vigtige Øjeblik, at Tyrken blev bragt til at slutte en Fred, der sendte en Undsætningshær fra Sønden til at kaste sig paa Flanken af de i Rusland indbrydende Fjender og fuldstændiggjøre deres Ødelæggelse. — Det Spørgsmaal, som skal undersøges her, er derfor ligefrem dette: er der indtruffet Begivenheder, der kunne underkaste en Regjering, erkjendt som et Lem af Europas Forbundssystem, Mellemkomsten af dette Forbunds andre Medlemmer i dens indvortes Anliggender? Hertugen af Wellington har rigtigen paastaaet, at Ikke-Mellemkomsten er Regelen og Mellemkomsten Undtagelsen. Er nu et retfærdigt Tilfælde indtruffet, eller have andre Regjeringer, uden tilstrækkelig Grund, blandet sig i Tyrkiets indvortes Interesse? — Da Grækenlands Uroligheder havde vedvaret i mange Aar, sluttede de tre Magter, Rusland, Frankrig og Engelland, et Forbund, hvis Øjemed var, at frembringe Rolighed i Grækenland, paa det Vilkaar, at det skulde betale en Skat til den tyrkiske Regjering, som en i andre Henseender uafhængig Stat. Det synlige Udfald af dette Forbund var Slaget ved Navarino, hvori de tre forenede Magters Escadrer tilintetgjorde den tyrkiske Flaade. Med dette Udfald ere vi nu sysselsatte — thi det er ikke nødvendigt at undersøge dette Forbund, uden for saavidt det er blevet udført ved virkelig Mellemkomst. Den engelske Admirals Depecher fortælle os, at den umiddelbare Anledning til denne Handling var en umenne-

skelig Udryddelseskrig, som Ibrahim Pascha da førte paa Morea. Vor Undersøgelse er derfor, forudsættende, at den brittiske Admirals Paastand er rigtig, indskrænket til den Betragtning: om en Udryddelseskrig, som en Regjering fører mod en Deel af sine egne Undersaatter, er tilstrækkelig Undskyldning for en forenet Magts Mellemkomst? — Spørgsmaalet om Mellemkomstretten er et, som ikke kunde undgaae de om Folkeretten skrivende Forfatteres Betragtning. Det har derfor været paastaaet af Grotius (lib. II cap. 25 §. 8) at, i Tilfælde af overordentlig Uretfærdighed, det menneskelige Selskabs Rettighed ikke maa udelukkes. "At non etiam, siger Stifteren af Folkeretten, efterat han har forsvaret en Souverains Rettighed, over sine Undersaatter, si manifesta sit injuria, si quis Busiris, Phalaris etc. ea in subditos exerceat, quæ æquo nulli probentur, ideo præclusum erit jus humanæ societatis." Grotius's Mening er antagen og stadfæstet af Puffendorf, der henviser sine Læsere dertil, i Henseende til Spørgsmaalets Opløsning. For at indskrænke Anvendelsen af denne Grundsætning lade disse Forfattere sig nøje med at nævne de Tilfælde, hvor en fremmed Stats Undersaatter lovligen kunne gribe til Vaaben, for at undertrykke deres egne Regenters utaalelige Tyrannie og Grusomheder. (Lib. VIII. cap. 6 §. 14). Ingen af disse Forfattere synes at have anseet det for vigtigt at tage i Betragtning, om den mæglende Stat er eller ikke er forbunden ved et Forbund med den ene eller anden Regjering. Intet Forbund, sluttet mod en fremmed Magt, kan antages, at have taget et saadant Tilfælde under Overveielse; heller ikke kunne Regjeringernes bestemte Overenskomster ophæve det menneskelige Samfunds langt almindeligere Rets Forpligtelse, paa hvilken al deres Myndighed maa beroe i hele sin Kraft. — Er Mellemkomstretten, i Tilfælde af yderlig Uretfærdighed og Undertrykkelse, saaledes grundet, saa kan der ikke være mere noget Spørgsmaal om dens Anvendelse i et Tilfælde af umenneskelig Udryddelse, som det af den brittiske Admiral som Anledning til hans Mellemkomst i Henseende til Grækerne anførte. Men der er visseligen noget i den Paastand, som maa nøjere forklares. Uagtet han har fremsat den ottomanske Flaade som udøvende et Angreb, i det den gjorde det første Skud, synes det klart for den sunde Menneskeforstand, at en bevæbnet Flaades Indløben i en, allerede af Tyrkerne besat Havn, var det virkelige Angreb, og Admiralens og de fornemste Magters Undskyldning maa forsvares, ikke ved den Handling, at have oppebiet det første Skud, men med Nødvendigheden af, at løbe ind i Havnen paa en uforvarende Maade, hvis det tilsigtede Formaal ikke anderledes kunde opnaaes. Den samme Nødvendighed, som retfærdiggjør Mellemkomsten, vilde ogsaa retfærdiggjøre Maaden, hvorpaa den blev udøvet, naar denne Maade var uundgaaelig nødvendig til dens gode Udfald. — Det var "keitet" at vi under nogen Omstændighed skulde tvinges til en Strid mod en Magt, som vi virkeligen vare forenede med ved Forbund; men ikke destomindre var Tilfældet (dersom det er nøjagtigen blevet fremsat) saaledes, at vi ikke kunde betragte det med Kulde; hvo kunde ubevæget være Vidne til Myrderiet af et Folk, der ønsker at være frit? Dersom Begivenhedernes Gang er bleven rigtigen fremstillet, maa vi betragte som "keitet" ikke Striden, men dens Uvirksomhed, eller med andre Ord, beklage, at Ødelæggelsen af den tyrkiske Flaade ei var tilstrækkelig til Grækernes Befrielse fra den yderlige Vold, som de have været underkastede, og at Levningen af Fjendens Skibe havde fundet Leilighed til at bortføre et betydeligt Antal som Slaver. — Men der er imidlertid et andet videre Synspunkt, fra hvilket mange ere tilbøjelige til at betragte Navarino-Slaget som utilfredsstillende og foruroligende, menende, at det sigtede til Ruslands utilbørlige Forstørrelse og følgeligen til Forstyrrelsen af Europas Ligevægt.

(Fortsættes.)

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 90.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 November 1828.

Om Højtidelighederne rundt omkring i Riget og i Hertugdømmene, i Anledning af den høje Formæling.

Det vilde blive for dette Blad for vidtløftigt, at optage de udførlige Beretninger om Højtidelighederne over hele Landet den 1ste November, og vi maa indskrænke os til Uddrag:

I Slagelse vare af offentlige Bygninger især Raadstuens og den lærde Skoles prydede med skjønne Transparenter, hvis Beskrivelse med Indskrifter læses i Slagelse Avis No. 89. Blandt de andre Bygningers Prydelser bemærke vi især, som en Sjeldenhed i en sjællandsk Kjøbsted, at der i et Huus saaes en Samling af indiske Malerier henhørende til et indisk Bryllupsoptog, med alle Elskovsgudens Attributer og Emblemer paa Kjerligheds Magt, oplyst og omslynget med en Guirlande af friske Blomster. At Slagelse Hospitals 100 Medlemmer, og Fattighusets Personale glædedes og vederqvægedes Højtidsaftenen med Maaltider kan man let forestille sig.

Om Festen i Sorø er allerede i No. 89 af dette Blad Efterretning meddeelt, hvortil vi føje, at blandt Transparenterne udmærkede sig især en paa Bysiden af Absalons gamle Steenkapel, den nuværende Klosterport, der var foranstaltet af Byfogden og Byens Repræsentanter og udført af Landskabsmaler Harder.

Odense: Af det her garnisonerende Fyenske Regiment lette Dragoner stiftedes til Minde om Dagen et Legat af 500 Rbd. Sølv, hvoraf Renten aarlig den 1 Nov. skal uddeles til en trængende Enke eller Datter efter en Officier eller Mellemstabsbetjent ved samme Regiment, og hvis Rente-Uddeling samme Dag for første Gang tog sin Begyndelse. Illumination i Odense fandt kun Sted paa enkelte Steder, og ikke paa offentlige Bygninger, fordi det var forud bestemt, at man vilde ved Indsamling til et Legat, der skulde bære Hendes Kongelige Højhed Prindsessens Navn, gjøre Mindet om Dagen varigere; men ved vederqvægende Maaltider for de Fattige, og i øvrigt var Dagen og den følgende Søndag festligst anvendte; saasom i St. Knuds ved Lovsange, Choralblæsning med Basuner fra Taarnet, Festmaaltider i Klubberne, Bal, og Skuespil.

Fra Nyborg skrives, hvorledes den 1ste Novembers Frembrud om Morgenen blev forkyndt ved en Salut af 9 Skud fra Agent Suhrs Kutter. — Om Aftenen saaes flere Transparenter, blandt hvilke var Vagtskibets, der laae paa Rheden; medens til samme Tid fra Vagtskibet kastedes Raketter, der toge sig herligen ud for den talrige Menneskevrimmel paa den mørke Skibsbro. Borgerskolens samtlige Lærere, som ønskede, at denne for vort elskede Kongehuus og

Fædrenelandet kjære Dag maatte blive i varigt Minde hos den opvoxende Slægt, gave 115 af Skolernes meest trængende Børn et anstændigt Maaltid. En ædel Dannemand, opbygget herved, gav Ungdommen Viin til Maden, ligesom tvende Andre af samme Grund trakterede dem med Kaffe efter Maaltidet. — Det var en sand Sjæle-Nydelse at see de Uskyldiges taknemmelige Glæde. Før Maaltidet blev afsjungen Psalmen 436, og efter det 437, under Lærernes Vejledning.

Fra Aalborg have vi især at bemærke, at der paa Højen ved Skovbakken og ved Nørre-Sundby underholdtes den 1 November hele Aftenen en Glædesild, som i lang Afstand bebudede Landboerne Stemningen i deres Stiftsstad.

Blandt Højtidelighederne i Randers nævne vi især: at den 1 Nov. i den smukke festligt oplyste Kirke blev en skjøn Højtidelighed begyndt om Eftermiddagen Kl. 3 ved Opførelse af Mozarts Hymne, derefter en Tale af Hr. Pastor Andresen, og siden blev Haydns Hymne udført. Saasnart Aftenen brød frem, var hele Byen ligesom ved et Trylleslag illumineret, og mange Transparenter belyste. I Havnen var en Skonnert bleven halet hen midt for Broen, behængt med Lanterner, og det danske Flag i Transparent. Kl. 9 overraskedes man ved en forhen her ubekjendt Festlighed, nemlig et Fakkeltog, foranstaltet af den lærde Skoles Disciple. Efterat Toget, med nogle og fyrgetyve Fakler og med Musik i Spidsen, var draget igjennem flere af Hovedgaderne, opstillede det sig paa Torvet og afsang efterfølgende af en Discipel, N. Levinsen, Søn af Degnen Levinsen i Holbek, forfattet Sang:

Hæv Dig høit, vor Glædesrøst!
Juble Danmarks Rige!
Overalt fra Kyst til Kyst
Glædens Hymner stige!
Høi og hellig er vor Fryd,
Danmarks Held vor Lykke.
Sangens glade Jubellyd
Skal vor Fryd udtrykke.

Held dig, elskte Fyrstepar!
Vor er Eders Lykke.
Al den Fryd, som Jorden har,
Eders Bane smykke!
Krandsen, I i Ungdomsvaar
Nu om Issen binde,
Selv i Livets Efteraar
Lige grøn I finde!

Fyrste! fjernt fra Danmarks Strand
Hist i Sydens Egne,
Fandt Du vel i fremmed Land
Glæder allevegne.
Men Marias Kjærlighed,
Elskovs ømme Klage,
Dannerfolkets Kjærlighed
Winked' Dig tilbage.

O, Fyrstinde! yngste Led
Af vor Skjoldungstamme!
Gamle Danmarks Kjærlighed
Evig er den samme.
Ja, saalænge Verden staaer,
Evig skal den gløde,
Medens danske Hjerter slaaer
Konge, Land imøde!

Ja, ton høit, vor Glædesrøst!
Juble Danmarks Rige!
Overalt, fra Kyst til Kyst
Glædens Hymner stige!
Een er gamle Danmarks Fryd,
Een kun er vor Stemme.
Ton da Sangens Jubellyd,
Hvor en Dansk har hjemme!

Hurra høit for Danmarks Land,
Troskabs gamle Sæde!
Trindt i Dal, paa Høi og Strand
Blomstrer Fred og Glæde!
For sit Kongehuses Vel
Sig hver Dansk indvie!
Hurra høit for Parret! Held
Fredrik og Marie!

I Ribe blev paa den til den høje Formæling bestemte Time døbt et Barn i Domkirken, med Navnet Wilhelmine Marie. Illuminationer, Transparenter, Kirkehøjtidelighed den 2 Nov., Skuespils Opførelse, Bal etc. ere vi nødsagede til at forbigaae. En af Rector Thorup for Theatret forfattet Epilog sluttede med følgende Ord:

Frederik! Christian! — Eders elskte Navn
i en fællebs Søn sig huldt forbinder.
Synker, Fædre! til hans ømme Favn,
dølger ei, at Glædestaaren rinder!
Folket møder den med Fryderaab:
Leve Eders, leve Landets Haab!

Den sidste Strophe gjentoges fra Parterret af H. H. Hr. Biskop Koefod Ridder af Dannebrogen og flere af de Tilstædeværende, ledsaget af et tredobbelt enthusiastisk Hurraraab.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

For Søe-Etatens Skolebørn var paa Hs. Majestæts Kongens Bekostning foranstaltet en Middagsmaaltid paa Formælingsdagen d. 1 November. Der var anrettet for Pigerne og de mindre Drenge i Pigeskolen i Klerkegaden, og for de større Drenge paa Søeqvæsthuset. 1020 Børn toge Deel i denne Kongelige Naadesbevisning, og skjønnede med inderlig Taknemmelighed paa Landsfaderens Kjerlighed, i at lade dem, forenede ved et fælles Maaltid, yttre deres Deltagelse i Kongehusets og hele Folkets Glæde. Skolecommissionens Medlemmer, Skolenes Lærere og Adskillige Børnene Paarørende, som og Andre vare tilstede, og alt foregik i tilbørlig Orden.

Ifølge Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling gaves, under Bestyrelse af Directionen for Garnisonsskolevæsenet, i samtlige Underviisningsanstalter for Underofficiererne og Spillemænd samt i de militaire Caserneskoler, i Anledning af Formælingsfesten, den 1ste November, et godt Middagsmaaltid. 440 Personer deeltoge i denne Høitidelighed. Levende Følelse af Tak til den Konge, der saa naadigst betænker alle sine Undersaatter, yttredes i de gladeste Udraab for Kongen, Dronningen, de høie Formælede og for hele Kongehuset; taknemlige mod den bedste Konge have Alle kun eet Ønske: Himlens Velsignelse over Ham og Alt hvad Han elsker!!

Samtlige 56 Elever i Artillerikorpsets Underofficierskole og alle 90 Børn i den classenske Artilleri-Legat-Skole erholdt ligeledes et rigeligt Middagsmaaltid, i Overværelse af de paa hvert Sted ansatte Officierer og Lærere. Under Maaltidet udbragtes Skaaler for D. M. Kongen og Dronningen, de høikongelige Formælede, og det øvrige Kongehuus, og efter Maaltidet glædedes Eleverne og Børnene paa begge Steder, indtil langt ud paa Aftenen, ved Musik, Dands og anstændig Leg.

Blandede Efterretninger.

En Engellænders Tanker om Storbrittanniens Forhold under den nuværende Krig.

(Fortsat fra forrige Nummer, der blev sluttet med, at Mange betragte Navarino-Slaget som foruroligende med Hensyn til Ruslands Magts Forøgelse og den europæiske Ligevægts Forstyrrelse.)

Det er en Betragtning, som fortjener at undersøges. Dersom denne Strid virkeligen sigter til at forstyrre Europas Ligevægt og derhos til at sætte den almindelige Uafhængighed i Fare, saa var den uheldig i sin sidste, men dog undskyldelig i sin umiddelbare Foranledning og Grundsætning. — Men førend det kan vises, at Seiren ved Navarino har forstyrret, eller sigter til at forstyrre, Ligevægten i Europa, bør det vises, at der virkeligen er et Forbundssystem til, som er udsat for at forstyrres. Det Modsatte troe vi kan klarligen godtgjøres. Et Forbundssystem forudsætter ikke blot et Antal af Stater, gjensidigen forbundne ved Tractater, men et Antal af Sta-

ter, hvoraf en vigtig Deel er forbunden ved gjensidig Tarv til at modstaae Indgrebet af een, der er stærkere end de øvrige. Rusland kan fra den Tid af betragtes som den prædominerende Stat, men vi opdage intetsteds en Forening af andre Stater, forbundne ved noget Slags Modstandsgrundsætning. Der er derfor i dette Dieblik ingen systematisk Forstyrrelse af Stater, hvorved en Ligevægt i Magt skal opretholdes. Endog Grundsætningen af en saadan Forstyrrelse er ikke til, thi vi see ingen almindelig erkjendt Interesse blandt Regjeringerne, med mindre at den skulde være den hellige Alliances, der vilde kunne omstyrte saavel udvortes Uafhængighed, som indvortes Frihed. — Verden har hidtil kun været Vidne til et eneste fuldkomment System af Forbundspolitik, thi den Forening, som modsatte sig det østerrigske Huses Ærgjerrighed, var blandet med det tydske Riges Grundforfatning, som det var udgaaet fra. Det eneste Exempel paa et Forbundssystem, der støttede sig paa sin egen indre Kraft, var det, som oprettedes af Vilhelm III, imod Ludvig XIV Herskesyge. Efter dette allene maa vi danne vor Dom, naar vi opstille Gisninger angaaende Europas tilkommende Politik. Vi maa tage i Overveielse, hvad der har været denne Overenskomsts væsentlige Natur, og da see, paa hvilken Maade en lignende Overenskomst nu kan tilveiebringes. — I dette System havde Storbritannien, Tydskland og de nederlandske Provindser forenet sig, for at modsætte sig Frankrigs Magt, og i dette Forbund vare de omsider forenede ved Grændsetractaten, der bestemte de spanske Nederlande til Grændse for deres politiske Forening. Her see vi et Antal Stater nøie forenet til et særligt Formaal og en særdeles Landstrækning sættes i saa særdeles Omstændigheder, at enhver af de forenede Magter havde en særskilt Interesse i at opretholde den tilværende Overenskomst, fordi denne Landstrækning var, mere end andre, udsat for den fælleds Fjendes Indfald. Ved denne Tractat erhvervede Keiseren Herredømmet over de spanske Nederlande, men, som dog skulde forsvares, som en Grændse for de hollandske Stater; Storbritannien forbandt sig til, i Tilfælde af en Krig, at yde Bistand; og, ved det samme

Forbund, blev disse Provindsers Handelsintere
opoffret for de to Sømagter, saaledes, at de
var de tre forenede Magter lige magtpaaligge
at holde Overenskomsten. Vi see derfor
at i dette eneste Exempel paa en Forbunds
tik, var det ikke blot et Forbund af et A
Stater, til at sætte Skranker for en mægti
og ærgjerrige end de øvrige; men ogsaa en s
lig Forening, indrettet saaledes, at den forb
disse Stater til at opretholde en fælleds O
enskomst, at enhver skulde finde sin særskilte I
teresse enten i Land, Sikkerhed eller Handel,
at forsvare den Deel af den politiske O
som umiddelbart var udsat for Indgreb. — I
Europas nuværende Stilling sees ingen O
enskomst af den Art. De forskjellige Regjeri
ger ere forenede ved Forbund, men de ere ikke
forbundne i nogen bestemt Orden af politisk In
teresse. De ligne et Antal enkelte Mennesker,
som ere mødte sammen i et Slags Naturstand
og ere komne overens om at leve i Fred o
Venskab med hverandre, men ere endnu ikke in
traadte i fælleds Regjeringsforhold. I saa
en Stilling have de europæiske Regjeringer
at erfare, hvad der er den almindelige O
som forbundne Stater kunne have Interesse
at haandhæve, og hvad der er den bestemte I
teresse, der maa iagttages i Opretholdelsen
et Forbund for deres fælles Beskyttelse. H
disse Ting ikke ere bestemte, der kan intet F
bundssystem gives. De i Grækenland begyndte
Operationer synes os, langt fra at true Europa
Ligevægt med Tilintetgjørelse, at være den sande
Begyndelse til en Retssag, hvorved den muelige
kan blive ordnet. Europas Regjeringer kunne
ikke længe vedblive at være ene forbundne
Tractater, uden nogen ordentlig Forbindelse
politisk Interesse, ligesaalidt som en Mængde
enkelte Mennesker, der ei ere forenede under
borgerlig Regjerings Tvang, kunne vedblive
leve sammen i almindeligt Venskabsforhold.
overlegen Stat maa fremstaae blandt Regjeri
gerne, ligesom en mægtig og ærgjerrig Me
vil reise sig blandt de Enkelte; og bestemte p
tiske Forbindelser maa blive dannede og oprette
blandt Regjeringerne, ligesom de Enkeltes T
vilde udfordre Beskyttelse af borgerlige Indre

ninger. Det synes os, at det tyrkiske Rige i Tingenes nye Orden kan antages at opfylde samme Plads, som de spanske Nederlande optoge i den gamle; og istedetfor at true Europa med Uorden og Ulykke, at være den sande Stat, hvori Interesserne skulle finde deres Forligelse og Forbindelse. — Rusland har længe seet paa Tyrkiets Sønderlemmelse, som givende Leilighed til dets egen betydelige Forstørrelse; Østerrige er begjerligt efter at erholde Besiddelsen af de slavoniske Provindser, der grændse til dets egne Lande, og støde til Italien, dets Yndlingsgjenstand; Frankrige, forbundet med Middelhavet, og attraaende at erholde Handelsfordelen, seer, med Haab og Længsel, Grækenlands Uafhængighed i Møde; og Storbritannien, som i Almindelighed Handelens Beskyttelse er magtpaaliggende, og i Særdeleshed Opretholdelsen af sin egen Sø-Vigtighed, maa betragte hver Magt, der vilde søge Overherredømme i et for Sø-Gjenstande saa fordeelagtigen beliggende Land, med ængstelig Bekymring. Her er derfor et Land, hvor Rusland søger at forøge sit allerede uhyre Herredømme, og hvor Østerrige, Frankrige og Storbritanien, have hvert især en ligefrem og nødvendig Interesse i at indskrænke og maadeholde dets Fordringer. Her maa vi derfor slutte med, vil disse store Magters Interesser, i een eller anden Henseende, blive bragte til Forlig og en ordnet og kraftig Forening af Forbundspolitik omsider fastsat. — I det ny politiske Forbund, som følger paa det, der gik under i de franske Revolutionskrige, og virkeligen allerede i Forvejen havde tabt sine Foreningsgrundsætninger, have de, der troe paa Menneskehedens Forbedring, Grund til at haabe, at noget Fuldkommere vil være at opdage. Dette spore vi, i det mindste i det Tilfælde, vi have under Overveielse. Ved Grændsetractaten tjente de spanske Nederlande, som et forbindende Led til at forene de mod Frankrig forbundne Magter; men denne Forening havde man offret disse Provindsers Interesse selv, thi de vare, ved denne Tracrat, udelukkede fra al Søhandel. Dersom, i den ny politiske Orden, Grækenlands Uafhængighed og dets deraf flydende Lykke skulde blive det politiske Baand, vilde et saadant Offer ikke blive gjort, men Europa finde sin fælleds Fordeel i den høieste Forbedring af det samme Land, som det vilde have at takke for Forbindelsen af dets indre Nationalpolitik. En anden vigtig Fordeel vilde maaskee flyde af saadan en Overenskomst. Forligelses-Landet, om det er tilladt at bruge dette Udtryk, vilde i dette Tilfælde, ikke blive sat i Middelpunktet af Systemet, men i den, ved Grændsetractaten fastsatte Overenskomst, og vilde blive en udvortes Stat, saaledes at de Bevægelser, som Overenskomsten leilighedsviis maatte blive udsat for, ikke nødvendigen maatte bringe det hele System i krampagtig Tilstand. Et Indfald i Nederlandene, under det forrige System, vilde uundgaaeligen have frembragt Urolighed i hele Europa; men Fjendtligheder, der begyndtes af nogen Magt i Grækenland, vilde, om de end forstyrrede den almindelige Ligevægt, ikke blive følte af nogen af de forbundne Magter, som et Slag, der bibragtes deres egen Sikkerhed og Uafhængighed. — Man troe derfor ikke, at Storbritanniens Interesse kræver af det, at opretholde, i hvert Tilfælde, Tyrkiets Herredømme, og saaledes at binde sin Lykke til den ottomanske Barbariskhed. Det er Storbritanniens sande Interesse, at der skal dannes en ordentlig Forening af Regjeringer, som skulle være Borgen for Alles Uafhængighed. Det er den hæderlige Gjenstand, for hvilken det har kæmpet i sine Krige; det er ligeledes den Gjenstand, for hvilken det skal stride i Fredsunderhandlingerne, eller den lange Kamp vilde have været ført forgjeves. Men dette Maal er ikke opnaaet ved Europas Regjeringer i deres nuværende usammenhængende Tilstand, i hvilken ikke to Stater kunne siges at have fælleds Interesse, eller noget bestemt Forhold. Den Hensigt, i hvilken Frankrigs Herredømme er blevet omstyrtet, er endnu ikke fuldført. Europa er uafhængigt, men det har endnu ingen Borgen for Vedvarenheden af dets Uafhængighed. Grækenlands Befrielse, givende Leilighed til tre store Magters Forening til dets Beskyttelse, kan yde denne Borgen og saaledes fuldbyrde den europæiske Politiks Ordning. — Vi have derfor ingen Aarsag til at betragte det russiske Riges Forstørrelse, der vilde være en Følge af Mel-

lemkomsten i Tyrkiets Anliggender, som nødvendig skadelig for det brittiske Riges Interesse. Naar denne Forstørrelse blev bragt i Ligevægt ved Interessens gjensidige Ordning, hvor kunde den da blive skadelig for nogen Stat? Storbritanniens Interesse i Særdeleshed er det, at andre Nationer skulle være uafhængige og lykkelige, og Nationers Uafhængighed og Lykke beskyttes bedst ved en ligevægtig Politiks gjensidige Ordning, som sikkrer Enhver den hurtige Bistand af Andre, naar de ere forbundne ved en fælleds Interesse, formedelst en almindelig Overenskomst. I Europas nuværende Stilling kan ingen Stat siges at have sikkre Forsvarsmidler udenfor sin egen særlige Magt, fordi der ikke er noget forenet System af politisk Interresse, som den kan stole paa at faae Hjelp af. Den kan indgaae en Forening, naar Noden kræver det; men den er ikke forud forvisset om, at faae Understøttelse, i Kraft af et tilværende Forbund af Nationer, tilveiebragt ved Følelsen for fælleds Tarv og forenet til at afværge den Fare, som nogen af dem maa trues med. Ved at indgaae en ny Overenskomst, som Grækenlands Uafhængighed skulde være Maalet for, vilde den brittiske Regjering høste Fordeel, først som en handlende Nation, af Europas forøgede Almeenheld, og dernæst, som Borgen for Almeensikkerheden, i en forenet Overenskomst af Europas store Magters politiske Interesse. — Ingen tænkende Mand kan troe, at midt i den almindelige Fremgang af menneskelig Forbedring, de skjønne europæiske Lande, der indbefattes i det tyrkiske Rige, kunne længe forblive i deres nuværende Barbarie og Usselhed. Lad ingen Undersaat af den brittiske Regjering mere, at dette Rige har virkelig Fordeel af saadanne sørgelige Misbrugs Vedvaren. Det synes at være vor Regjerings høje Kald, at vise andre Nationer et Mønster for sin egen politiske Forbedring, ligesom den forhen har forsvaret for dem den Uafhængighed, uden hvilken Forbedring forgjeves vil søges. Forbunds Hellighed bør vistnok holdes i Agt, men det er en afgjort Sag. Det Spørgsmaal, som nu undersøges, er ikke, om vi skulle ringeagte tilværende Tractater, men om vi saa fast skulle hænge ved

Tingenes nuværende Orden, at vi ei skulle [illegible]
nogen Lykke i en Forandring, der bringer [illegible]
christeligt Folk til at nyde borgerlig og [illegible]
gieus Frihed. Det er ikke vor Regjerings [illegible]
eller Interesse, at sætte andre Folkeslag i [illegible]
vægelse, ved at tilskynde dem til specul[illegible]
Forandringer; men hverken kan det være [illegible]
Pligt eller Interesse, at forene vor Lykke [illegible]
Misbrug, fordi de ere til, eller modsætte [illegible]
en fremskridende Forbedring, der synes at [illegible]
Characteren af Guds moralske Regjering. For
vor Deel vilde vi ikke, dersom Græk[illegible]
Uafhængighed blev sikkret ved et Forbund [illegible]
lem Østerrige, Frankrige og Storbritannien, [illegible]
nogen Bekymring angaaende nogen Forstør[illegible]
som politiske Begivenheder maatte forskaffe [illegible]
land i en anden Deel af det tyrkiske Rige. —
Spørgsmaalet om Grækenlands Uafhængighed
vil sandsynligviis blive afgjort, uden at ind[illegible]
vikle christelige Regjeringer i betydelige Fiendt[illegible]
ligheder. Den blodige og langvarige Kamp [illegible]
Frankrige er i alt for frisk Minde, og de [illegible]
der, den har paalagt, ere end alt for trykk[illegible]
til at disse Regjeringer skulde overlade [illegible]
Interesse til Krigens rædsomme Afgj[illegible]
Under saadanne Omstændigheder kan det [illegible]
haabes, at deres gjensidige Fordringer ville [illegible]
deligen blive afgjorte ved Underhandling; [illegible]
at et nyt og fuldkomnere System af Forb[illegible]
politik virkeligen vil blive oprettet — fuldk[illegible]
nere, som omfattende i en eneste Forening [illegible]
teressen af alle store Regjeringer i Europa, u[illegible]
at opoffre noget Lands Lykke til Fordeel for
andre, og tillige, i samme Henseende, mind[illegible]
udsat for at tilintetgjøres ved Virkningen [illegible]
de Forandringer, som Tiden maa medføre i [illegible]
den menneskelige Visdoms Forbindelser. [illegible]
heller kan det mangle, at indgyde Haab [illegible]
Tillid til en gunstig Tilendebringelse af [illegible]
overhængende eller ivrige Crisis, baade [illegible]
andre Steder, at Engellands Interesse er, [illegible]
saa vigtig en Leilighed, under Bestyrelse [illegible]
saadant Øje og en saadan Arm, som vi [illegible]
ved Statsroret.

Om Engellændernes Reiselyst i nyere Tider. Engellænderne, hedder [illegible]

en Afhandling med Overskrift: Continental Travelling and Residence abroad, i Quarterly Review, Juli 1828, have længe baaret Characteer af et reisende Folk: en Særegenhed, der tildeels hidrørte fra vor Handelsoverlegenhed og Sømagt; fortrinligen, troe vi, fra aandig og politisk Kraft, avlet ved vore frie Indretninger hjemme. Vor idelige Udelukkelse fra Fastlandet, under en langvarig Krig, har fremdeles havt den Virkning, at Udenlandsreiser kom pludseligen i Mode, da Hindringen ophørte. Dog end var denne Udvandring indskrænket i sit Omfang. Et vist Antal adelige eller rige Famlilier, med adskillige af deres ældste Sønner, gjennemvandrende Frankrigs og Italiens banede Veie, hjembringende Fortællingen om tre Dages hede Eventyr, under Gjennemkrydsningen af hine Alper, som man nu kan komme over i faa Timer. Adskillige Videnskabsmænd, faa Konstnere, en noget talrigere Trop Lediggængere af hver Alder, vare i deres Følge. Men Familiers lange Ophold udenlands var sammenligningsviis ualmindelig, og uagtet Paris og Spaa toge deres aarlige Bidrag fra Engelland, var Rom dog endnu ikke stegen til Værdigheden af en engelsk Colonie, eller franske Slotte og italienske Villas komne for stedse i engelske Besidderes Hænder. — Mellemrummet siden sidste Krig kan antages at have forandret vor hele selskabelige Tilværelsesmaade, og især, i Modsætning af de foregaaende tyve Aars Adskillelse fra Fastlandet. Istedetfor Reiser til de welhske Bjerge og cumderlandske Floder, skotske Reiser, lange og korte, og enkelte dristige Vandreres Reise omkring Grændserne og Ydrekanterne af de forbudne Lande, har Reisestrømmen i den nyeste Tid voldsomt gjennembrudt enhver Deel af Europa, tagende med sig Folk af hvert Slags og hver Stand; nogle, som blotte Reisende, andre som vælgende deres Ophold udenlands; nogle tvungne af Fattigdom, andre af Rigdom, nogle af travel Nysgjerrighed, andre af Orkesløshed og Kjedsommelighed. Det er unødvendigt at beskrive omstændeligen, hvad Enhver af daglig Jagttagelse veed. Selskabs- og Familielivets Sædvaner blandt os ere alle blevne meer eller mindre forandrede af denne Aarsag. Kommer man pludseligen til en Formue, saa er den første Anvendelse deraf en Reise til Fastlandet. Jførelsen af toga virili kan hos vor Ungdom sædvanligen oversættes med at kaste Reisekappen om sig. Ægteskab, istedetfor at vorde et Middel til Familieforeningens end større Udvidelse, er Paaskuddet til umiddelbar Skilsmisse. Den velgjørende Følelse af ny Baand og Pligter brydes, og det unge Ægtepar kjører fra Kirken til Paketbaaden. Naar Hovederne for en Familie bortrykkes af Døden, er den første Tanke, der opstaaer hos deres Efterfølgere, en fjern Reise fra deres Hjem. Sorger bekæmpes ikke, men flygtes fra; og Uheld bliver et Løsen til Adspredelse for dem, der overleve det. — Dampskibets Kæmpekraft yder denne Udvandringsaand sin Hjelp og giver Midlerne til Stedforandring næsten en overnaturlig Lethed. Vi kunne ikke andet end føle en vis Frygt for den fremtidige Forandring, som denne store Bevægelseskraft vil frembringe i Verdens Tilstand. Hovedgjenstanden for den travle Tidsalder, hvori vi leve, er at forkorte Frastanden og spare Tiden. Til den Ende ere Høje jevnede og Dale udfyldte, Canaler gravede, Floder udmaalede, og Dampmaskinen paa tusinde Maader anvendt til at bøde paa Menneskehænders Tjeneste. Fra den meest Hverdagsforandring i Spigeret af et Hjul til Kæmpeforslaget om Menai Broen, have alle den menneskelige Opfindelses Bestræbelser dette Maal i Sigte. Understøttende denne utrættelig kraftige Aand, er Dampmaskinen kommen frem paa Søen; saa at sige en flydende Bro mellem fjerne Lande, forkortende Frastanden og givende Hurtighed og Vished, hvor før Tid og Sikkerhed beroede paa Vindenes Tykke. Vi have allerede seet Virkningerne af denne store Opfin: i Fredstider. Nu staaer kun tilbage at erfare dens Indflydelse i Krigstider; thi at en saadan Magt kan blive sløv eller forsømt; at Dampskibet kan slumre paa Verdenshavet, naar Menneskenes Lidenskaber ere vaagne og Nationers Skinsyge fremæskes, maa ansees for umuligt i Verdens nuværende Tilstand. Efter denne Udskejelse gaaer Forfatteren over til det egentlige Formaal for hans Betragtninger, de Engelskes tiltagne Lyst til at reise og længe at opholde sig

udenlands, hvor mange endog opdrage deres Børn. Aarsagerne dertil finder Forfatteren at være, foruden de anførte, adskillige andre. Familier i Tusindtal, der levede af offentlige Bestillinger, bleve efter Krigen pludseligen satte paa mindre Lønninger og havde kun liden Udsigt til at komme i anden Vei; Forandringer i Handelen, den mindre Fordeel, den kastede af sig, vilde og overdrevne Speculationer der paafulgte, den store Lethed i at kunne reise bidrog fremdeles til Udvandringen.

Slutningen af Brevet fra Norge.

(See No. 88.)

Den 28 Jan. 1810 blev B. Krogh Ridder af Dannebrog, og siden Kommandør af den Svenske Nordstjerne-Orden. Den 21 Sept. d. A. døde han i sit 74de Aar, efterladende sig Enkefruen Nikoline Antonette Krogh, med hvem han i 45 Aar havde været i Ægteskab, og havt 13 Børn, af hvilke han havde den Sorg at see mange ved Døden bortrevne. Hun var Datter af afdøde Sognepræst til Askevold i Bergens Stift Lauritz Møldrup, som er ovenfor sagt. Mere om ham i Friis 1804. III. 260-269; og Literat. Lexikonnet, hvor hans Skrifter nævnes.

2. Andreas Wulfsberg; fød i Tønsberg, hvor Faderen var Aftensangspræst og Skolelærer. Han blev 1778 personel Kapellan, og 1786 Sognepræst til Aamodt i Østerdalen; siden Provst; og levede i sine sidste Aar i Pensions Stilling. Han døde den 10 Octbr. sidst. Mere i Lit. Lexikonnet.

(*) Umennesket Gomez. Eet af de Uhyrer i menneskelig Skikkelse, der, skjøndt tilhørende den nyeste Tid, ubetinget kan sættes ved

Siden af Nero og Caligula, er den berygtede Gomez, der har spillet en saa vigtig Rolle i Republiken Mexico og som, med andre Røvere, havde sit Ophold i Santa Gertruds Bjergegne. Først bekjendende sig til det royalistiske og siden til det republicanske Partie, plyndrede han Venner og Fjender uden Forskjel, lemlæstede de Spaniere, der faldt i hans Hænder og pinte dem med opfindsom Grusomhed, langsomt ihjel. Republicanerne gjorde ham endeligen opmærksom paa hans megen Blodsudgydelse, hvorpaa han lod sine Offere levende begrave. Da hans Afskyeligheder havde overskridt alle Grændser, blev han tagen til Fange, og til Straf — forviist til Californien, hvor han snart fik samlet en Hær, og da Capitain G. F. Lyon 1826 befandt sig i Mexico, truede han det Indre af Landet.

Kjøbenhavns Børs, d. 7 November 1823.

Hamburg 2 M. -- à vista 206	à	
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	53 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	84	84¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	81½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	107¼ i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	59½	60 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 91.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 11 November 1828.

Om Højtidelighederne rundt omkring i Riget og i Hertugdømmene, i Anledning af den høje Formæling.

(Fortsat, see Nr. 90.)

Helsingøer: Illuminationen om Aftenen d. 1 Nov. begyndte Kl. 6½; og en halv Time sildigere blev der saluteret med Kanoner fra 5 forskjællige Steder omkring Byen; paa hvilken Tid ogsaa den paa St. Olai = Taarn anbragte Illumination kom tilsyne. Der var nemlig øverst paa Taarnet over Ballustraden anbragt Deres Majestæters, det høje Brudepars, og deres kongelige Højheder Prinds Christian Frederiks med Gemalindes Navnetræk, som vare skjønt oplyste med Lamper, ligesom og paa den fjerde Side en paa samme Maade oplyst Stjerne. Paa samme Tid hørtes Musik ved Raadstuen, der var oplyst med de saakaldte Blaalys, og ved Havnen, samt ved Svingelporten. Klokken 9 samledes Folk omkring Havnen, gjorte opmærksomme ved en Deel Raketter som bleve kastede fra Brohovedet. En Færgebaad, med Musik, besat af unge Færgemænd, og oplyst med Fakler, roede omkring i Havnen, og af Færgemændene blev en Sang under Melodien: "Vi Sømænd gjør ej mange Ord" afsungen. Adskillige Transparenter saaes omkring i Byen. Om Søndagen var et stort Bal i Helsingøers Klub, hvor omtrent 400 Personer vare forsamlede. Man begyndte med Musik og Sange der udførtes af endeel unge Mænd, som stode grupperede foran en skjøn dekoreret Grotte med Transparent i. Mandagen d. 3 Nov. afbrændtes et smukt Fyrværkeri paa Bakkerne ved Skydebanen, hvortil enhver havde fri Adgang. Omkostningerne paa Høitidelighederne i det Hele, hvilke vare ordnede af 10 Mænd, som dertil vare sammentraadte, bleve for det meste udredede af Private, og Kjøbmandslauget bidrog en ikke ubetydelig Sum dertil; og Trængende bleve ej forglemte. Dagen førend Højtidsdagen vare Lys frit uddeelte til Familier, baade militære og civile, som ikke uden føleligt Afsavn vilde have kunnet udrede Illuminationens Bekostning. Om Formiddagen d. 1 Nov. var Magistraten, Sognepræsterne og nogle af Byens agtbare Mænd samlede paa Raadstuen, og uddelte over 300 Rbd. til Trængende, der ej nyde eller kunne erholde Understyttelse af Fattigvæsenet. I Helsingøers almindelige Hospital uddeltes 2 Rbd. til hvert Lem; og i Fattighuset var et godt og rigeligt Maaltid foranstaltet for Fattiglemmerne og fattige Børn. Søndagen d. 2 Nov. nøde 100 Personer, der havde Spisesedler til den i Byen oprettede offentlige Bespisnings = Anstalt, en extraordinær Beværtning, bestaaende af Risengrød,

Kalvesteg og Kage. Om Mandagen d. 3 Nov. gav Kjøbmand Ekkard de Fattige i Fattighuset et godt Maaltid.

Holbek: I Stadens Kirke var en religiøs Højtidelighed foranstaltet, hvorved Menigheden i højtidelig Andagt nedbad Velsignelse og Held over det høje Par. Klokken 3 Eftermiddag begyndte Ringning og Kimen med alle Kirkens Klokker, hvormed man vedblev til Klokken 4, da ved Sammenringningen 27 Kanonskud affyredes. Nu istemtes Psalmen Nr. 437; derpaa Nr. 522, hvorefter Professor Dr. Larsen i en Tale udviklede de vigtige Fordele og glade Udsigter for Fædrenelandet, Formælingen medførte, og nedbad i en hjertelig og rørende Bøn Velsignelse over det hele Kongehuus og Fædrenelandet. Psalmen Nr. 523 blev nu istemt, og med 4de Vers af Psalmen 436 endtes Højtideligheden Kl. 5½ under Ringning og Kimen af Kirkens Klokke, og Affyring af 27 Kanonskud. Kirken var festligen og smagfuldt oplyst, og prydet over Koret med Deres Majestæter Kongens og Dronningens, det høje formælede Pars, og D. K. H. Prinds Christian Frederiks med Gemalindes Navnetræk i Transparent og derved Religiøsitetens, Humanitetens og Kulturens Symbol: det christne Kors, prægtigen oplyst. Byen var til langt ud paa Natten oplyst, og i Kjøbmand Baggesens Gaard vare to smukke Transparenter anbragte. — Endnu maa vi for denne By bemærke, at et offentligt communalt Bibliotheks Stiftelse fra denne Dag kan regne sin Begyndelse. (See nedenfor.)

Storehedinge: Kjøbmand og eligeret Borger Peder Svendsen har oprettet et Gavebrev, hvorved han fra 1 Nov. skjænker Byen et Huus bestaaende af 24 Fag Bindingsværk med Muur, indrettet til 8 Familiers Beboelse, med et Stykke Havejord til enhver af disse; han ønsker det anvendt enten til en mild Stiftelse for trængende indfødte Familier i Byen, eller til en offentlig Arbejdsanstalt for dens Fattigvæsen, hvilket at bestemme han overdrager det kongl. danske Cancellie. Gavebrevet er forsynet med aldeles gratis Confirmation dater. d. 1 November.

Af de fyenske Kjøbstæder berettedes i forrige Nummer Noget fra Odense og Nyborg.

Af de øvrige fyenske Kjøbstæders Højtideligheder kunne vi kun nævne: I Middelfart blev Løverdagen d. 1 Nov. om Aftenen en Høitidelighed i den skjønt oplyste Kirke udført, som begyndte Kl. 6 med to Cantater, hvortil Texten var forfattet af Hr. Etatsraad, Ridd. v. Holten, Chef ved Gouvernements Contoiret i Odense, og Musikken til den ene componeret af Organist Krossing i Kjøbenhavn, til den anden af Musiklærer F. Foersom i Odense. Imellem dem holdt Sognepræsten, Hr. Dr. Faber en Tale, hvori han tolkede: "at det danske Kongehuses Glæde er danske Borgeres Fryd." Illuminationen over hele Byen var skjøn, og forskjellige Transparenter saaes. Især drog en paa Torvet opreist Støtte Opmærksomheden til sig. Paa en 2½ Alen høj og tre Alen bred Fod i Qvadrat hævede sig en ni Alen høj Pyramide, hvis fire spidst tilløbende Sider endte sig i en brændende Masse, men hele Støtten var transparent, oplystes ved mange inden i den anbragte Lys, og frembragte saaledes et særdeles skjønt Syn. Paa Søjlerne saavel for oven som for neden vare anbragte mange forskjellige smukt malede Stykker, sigtende til den festlige Glæde.

I Faaborg skildrede Stadens Byfoged Assessor Wiborg i en hjertelig og kraftfuld Tale den Lykke, som Danneriget under sine vise Regenter bestandig har nydt og fremdeles kan vente at nyde. En af Sognepræsten Hr. Hasle forfattet Sang blev afsjungen, og ikke ubetydelige Gaver for Byens Husarme samledes.

I Bogense: Ved 27 Skud af Kanoner, som vare plantede paa Torvet, under Klokkers Kimen, og Indvaanernes glade gjentagne Hurraraab, samt almindelig Illumination løgde Indvaanerne deres uskrømtede Glæde og Kjærlighed til Kongehuset for Dagen.

I Aarhuus saaes midt paa det store Torv en 40 Fod høj Obelisk, paa hvis Piedestal man saae i arabesk Afbildning: Egteskabs, Glædens, og Overflødighedens Symboler, og

paa Støttens fire Sider læstes med gyldne Bogstaver:

F. W. Den 1ste November
Held Pagten Danmarks Haab.

Paa hver Side af Piedestalens Hjørner brændte første Aften Begkrandse, næste Aften Blaalys. Frederiks Porten var særdeles skjønt dekoreret med Lamper og brændende Navnetræk. Paa begge Kirkers Taarne var der anbragt nogle smukke Transparenter, som kunde sees i meget vid Afstand og havde en ypperlig Virkning i Nattens Mørke. Domkirkens Taarn var desuden oplyst med Blaalys. Af Privatbygninger udmærkede sig Hr. Rees. Ligeledes vare Hr. Oberst v. Høegh-Guldbergs, Justitsraad og Borgermester Fleischer's, Stiftsprovst Studsgaards, Etatsraad Bulls, Frøken Schultzes og Fleres Gaarde med Transparenter dekorerede. Ved Mindebroen laae to smukt illuminerede Skibe. Den 2den Novembers Gudstjeneste var ved Cantater og Instrumentalmusik givet en forøget Højtidelighed. Hds. Højhed Prindsesse Charlotte Frederikke bivaanede samme i Fruekirke, beærede ligsaa om Søndag Middag med sin høje Nærværelse et Dinee i Selskabet Polyhymnias store festligsmykkede Sal. Dette Selskabs Theaterbygning var Aftenerne den 1 og 2 Nov. behængt med kolørte Lamper. Den 2den Nov var Bal i Selskabet. Den 3die Nov. blev Festen fejret hos Hds. Højhed Prindsesse Charlotte Frederikke selv, ved et Dinee for Byens og Omegnens Honoratiores, hvorved over Taflet en Sang af Overkrigskommissair Elmquist blev afsjunget. Om Aftenen blev paa Polyhymnias Theater udført et Skuespil af Selskabets Medlemmer til Bedste for Byens Husarme. Den 4 Nov. var et glimrende Bal hos Prindsessen, de følgende Aftener Privatsammenkomster i Anledning af Højtideligheden. At Dhrr. Provst Lindhardt, Overlærer Blache og F. Sneedorff Birch, den førstnævnte med Cantaten de sidstnævnte med Sange have, som mange flere, bidraget til Højtidelighederne maa vi endvidere bemærke.

Ærøeskjøbing.*) Her har man høitideligholdt Deres Kongelige Høiheder Prindsesse Wilhelmine Marias og Prinds Frederik Carl Christians høie Formælingsfest saaledes: Flaggene fra Skibene i Havnen og paa Rheden samt flere Kanonskud antydede allerede tidlig den 1ste Novbr. den festlige Dag. Enhver blev imidlertid ved sine vante Sysler indtil Klokken 5 om Aftenen, da Ringningen og Kimningen mindede om den i Kirken i den Anledning foranstaltede Høitidelighed. Stadens hele Befolkning og mange af Omegnen trængte sig nu i den festligt prydede og pragtfuldt oplyste Kirke. Efter at en af den ordinerede Catechet og første Lærer ved Borgerskolen, Leth, forfattet Cantate var bleven afsjungen af Menigheden med megen Høitidelighed, traadte Sognepræsten, Hr. Pastor Stephensen, i Chorsdørren og holdt med Varme og Hjertelighed en Tale over 1 Tim. 2, 1-3, hvori han udviklede det Thema: Bør det os ikke at bede for Kongen og hans Huus, da Christendommens Lov gjentager, hvad Kjærligheden i vort Bryst opfordrer os til! og nedbad fra Himlen Held og Velsignelse over det høie Fyrstepar og vores bedste, for sit Folk stedse sørgende Konge. Efter Talen afsang et Syngechor af 12 Damer en Hymne fra Orgelet. Hernæst blev en ligeledes af Catechet Leth forfattet Cantate af hele Menigheden afsjungen, hvortil ministerium Arroense, knælende om Alteret, sang et høitideligt Amen.

Klokken 7, strax efter at Høitideligheden i Kirken var til Ende, blev hele Staden illumineret. Intet beboet Huus var mørkt, end ikke den Fattigstes Værelse. De allerfleste Vinduer vare prydede med Blomster, med Krandse og Guirlander af Eviggrønt, Buxbom o. desl. Alle kappedes med hinanden om at vise ret levende deres Deeltagelse i den almindelige Glæde. Paa mange Huse vare smagfulde, til Dagens Høitidelighed hentydende Transparenter og andre Forsiringer anbragte. I Særdeleshed udmærkede

*) For saavidt Meddelelser skee direkte til dette Blad, som med følgende Stykke er Tilfældet, optages de uden den Afkortning, som finder Sted ved de Beretninger, der andensteds ere trykte.

sig Etatsraad Carstens's, Major von Hedemanns, Assessor Claudius's, Apotheker Rasmussens og Stadscasserer Klestrups Huse, samt den paa Torvet beliggende, med 200 Lys oplyste, Skole. Raketter stege op fra Høibroen og Musik lød igjennem Gaderne. Alt var Jubel og Glæde. Indtil langt ud paa Natten vare Gaderne fulde af glade Folk, og intet forstyrrede den almindelige Glæde.

Søndag den 2den Novbr. blev Festen høitideligholdt af Embedsmændene og endeel hæderlige Borgere med Souper og Bal i Clubhuset, hvor da over Maaltidet Skaaler bleve udbragte for det ny formælede høie Fyrstepar, Kongen, Dronningen og det hele Kongelige Huus. Først ved Dagens Anbrud skildtes de ad.

Mandagen den 3die Novbr. bleve Byens Fattige bespiste paa Raadstuesalen med et passende Middagsmaaltid. Stadsmusikanten opvartede med Musik over Bordet. Enhver, som formedelst Alder og Svaghed ei kunde møde personlig, blev en Rigsort tilsendt i Huset.

Saaledes endtes denne Fest, der længe vil blive i levende Minde hos Stadens Indvaanere. De i Kirken d. 1 Nov. afsjungne Sange vare disse:

a) for Talen.

Mel. Af Høiheden oprunden er o. s. v.

O Du! som hist i Lyset boer,
Hvor Englene i Jubelchor
Frem for Dit Ansigt træde:
Send fra Din Himmel til os ned
Din høie, rene Hjertefred,
Din lyse Himmelglæde!
Fader! Herre! bøi Dit Øre
Til at høre,
Hvor Du troner,
Vore Hjærters Jubeltoner!

See gamle, fromme Kongeslægt
Tog Du i kjærlig Varetægt,
Veeg aldrig fra dens Side;
Og nu i Stammens Urtegaard
Et yndigt Blomsterpar der staaer,

Saa prud ved Vintertide;
Og i Danmarks Blomsterrige,
Elskelige,
De tilsammen
Slynge sig om Kongestammen.

Men i det ganske Land er Fryd,
Og Høitidssang og Jubellyd
Selv mindste Vraa opliver;
Og Folk og Konge knæle ned
Og prise høit Din Miskunhed,
Du, Glædens milde Giver!
O Gud! vor Gud! Naadig være
Du o Herre!
Selv tilstede:
Hør hvad alle Hjerter bede!

b) efter Talen.

Mel. Vor Gud han er saa fast en Borg o. s. v.

O Kongers Konge! Herre, Gud!
Som haver Alt at raade,
Bred fra Din rige Himmel ud
Velsignelse og Naade!
Et elsket Fyrstepar
Nu Pagten knyttet har;
I Haabets lyse Aar
De for dit Aasyn staaer
Velsign dem, milde Fader!

Velsign dem Livets Blomstertid
Med lys og venlig Glæde!
Vaar-Himlen klar og mild og blid
Sig over dem udbrede!
Men naar den Rosentid
Saa fage gaaer forbi;
Naar strænge Alvorsaar
Afløse svundne Vaar:
Du være deres Styrke!

Og naar da under Sølverhaar
De Kinder blive blege;
Naar tause Vinter-Nordlys staaer
Og mod det Høie peger:

Da end fra lyse Vaar
Og fagre Blomsteraar
Med yndig Himmelglands
Sig en Kjærmindekrands
Om hvide Lokker slynge!

(Fortsættes.)

Samfundet til den danske Literaturs Fremme.

Et i Anledning af den høje Formælingsfest ved Samfundet udsat Priisspørgsmaal blev den 1 November af Bestyrelsen bekjendtgjort ved et Program, forfattet af Professor Nyerup, Ridder af Dannebrogen, under Titel: Om Literaturens Tilvært under de tre danske Konger Frederik 5te, Christian 7de og Frederik 6te. I Bekjendtgjørelsen hedder det: "Ved en saa højtidelig Anledning, som denne Dag frembyder, da Formæling imellem Deres Kongelige Højheder Prindsesse Wilhelmine og Frederik Carl Christian finder Sted, og da der til enhver dansk Undersaats høje og rene Glæde over at leve under en saa mild, oplyst og fredelskende Konges Regjering, knytte sig de frydeligste Forhaabninger om Statens vedvarende Lykke, ønsker Samfundet til den danske Literaturs Fremme at vise sin Deeltagelse i de Glæder, og den almindelige Jubel, som den høje Fest fremkalder. Det troer, at naar det opfordrer sine lærde Medborgere til at vise, hvad Literaturen skylder de Konger, der ikke blot i Slægtskab, men ogsaa i Aand og Hjerte, nærmest slutte sig til den unge Kongedatter, og den unge Fyrste, hvis Formæling idag fejres, da skulde det være den meest passende Maade, Samfundets Virkekreds tilsteder; og hvilken Dag skulde vel være mere passende til slig Opfordring end den, paa hvilken ogsaa Literaturen erholder en ny Forvisning om dens fremtidige Flor og Tilvært i Danmark; thi dens Skjæbne er knyttet til Rigets; ogsaa den kan kun blomstre i Friheds og de kongelige Dyders milde Skygge. Samfundet, hvis Formaal er at virke til Literaturens

Fremme, haaber da at bidrage til denne Festdags Forherligelse, ved paa den at udsætte et med dets Øjemed overeensstemmende Priisspørgsmaal, og ved at gjøre denne Dag til Tidspunktet for Indsendelsen af de Afhandlinger, som det ved denne sin Priisopgave maatte fremkalde til Literaturens Berigelse. Ifølge heraf bliver som Priisopgave udsat: En raisoneret Udsigt over Literaturens Tilvært under de tre Konger Frederik den 5te, Christian den 7de, og Frederik den 6te."

Besvarelserne af Priisopgaven maa være indkomne til 1ste November 1829, til Samfundets Secretair; de maa være affattede i Modersmaalet, og uden Navns Underskrift; men hver forsynede med et Motto eller Mærke, hvori Forfatterens fulde Navn, Stand og Bopæl er opgivet. Ingen af Samfundets Repræsentanter concurrere ved Præmieæskningen. For Priisopgavens bedste Besvarelse udsætter Samfundet en Præmie af 200 Rbdlr. r. Sølv, og for den Afhandling, som tilkjendes Accessit, en Præmie af 100 Rbdlr. r. Sølv. Tilkjendelsen skeer i Samfundets Generalforsamling i Januar 1830. Uagtet Afhandlingerne blive Priisvindernes Ejendom, vil Samfundet i fornødent Tilfælde med Fornøjelse understøtte deres Trykning.

Programmet, som den 1ste November blev ombragt til Samfundets Medlemmer, kan erholdes saalænge Exemplarer haves, hos Samfundets Secretair, Etatsraad Thaarup, Klædeboderne 102, 2den Sal.

Indbydelse.

Den nordvestlige Deel af Sjælland har, som bekjendt, intet videnskabeligt Institut, ej heller noget offentligt videnskabeligt Bibliothek, hvorved de ved Academiet erhvervede Kundskaber videre kunne næres og ved denne Næring stedse videre udbrede sine velgjørende Virkninger. Ej heller er der i Egnen noget privat Bibliothek af nogen Omfang, der tildeels kunde tjene til at supplere det, den videnskabelig dannede Mand meget maa savne. Da dette

Aar og især denne Dag er som en Festdag for det hele Land, og den n. v. Deel af Sjælland har i Aar nydt den Naade, at vor dyrebare velsignede Monark, Frederik den Sjette, har benaadet Egnen med sin allerhøieste Nærværelse, synes mig saadant et Aar fortjente et varigt aandeligt Minde, der kunde bringe Aarets glædelige Begivenheder for Egnen til vore Efterkommere. For da at hædre og minde disse for os Alle saa dyrebare og vigtige Dage ogsaa her i Egnen, giver jeg mig den Ære, herved at indbyde mine ærede Medborgere til et videnskabeligt Bibliotheks Oprettelse for den nordvestlige Deel af Sjællands Stift, hvis i det mindste for Tiden vigtigste Anlægssted Holbeks Kjøbstæd formenes at være. At Fædrenelandets Historie, Sprog og Oldsager, de mathematiske og physiske Disciplinerr, de geografiske og statistiske, de Stats- og Landoekonomiske Videnskaber ville blive anseete som Hovedfagene, tillader jeg mig herved at bemærke, men tillige og, at ingen Videnskab bliver udelukt, ligesom og at foruden Bøger ogsaa videnskabelige Instrumenter og Apparater ønskes. For Locale og det videre Fornødne skal Undertegnede indtil videre drage Omsorg. Skulde nu Nogen af mine ærede Medborgere, der kjende og føle Savnet af disse videnskabelige Apparater i forbenævnte Egne, være enig med mig i det Gavnlige i et saadant videnskabeligt Bibliotheks Oprettelse; Dem beder jeg at ville portofri tilstille mig deres Gaver til saadan en Stiftelses Oprettelse i Holbeks Kjøbstæd af Bøger, Korter, Instrumenter og videnskabelige Apparater, eller Pengebidrag dertil, om saa synes. Kommer Stiftelsen til Virkelighed, da skal det, saasnart skee kan, blive bekjendtgjort i de offentlige Tidender; og skulde den ikke komme til Virkelighed af Mangel paa de fornødne Bidrag, saa vil jeg glæde mig ved at have gjort, hvad der staaer i min Magt til et saa hæderligt og vigtigt Diemed.

Holbek den 1 November 1828.

J. H. Larsen,

Theol. et Phil. Dr. og Prof. samt Sognepræst for Holbek og Meerløse.

Dette Blads Redactør (boende i Klædeboderne No. 102, 2den Sal) tilbyder sig at modtage de Bidrag, som her fra Staden eller Omegn maatte ydes, og besørge Samlingens Udsendelse. Fem Vol. ere allerede modtagne.

Indenlandske Efterretninger.

Ved den første Concert for denne Vinter i det venskabelige Selskab, opført Søndagen d. 9de November, blev en Sang i Anledning af Deres kongl. Høiheders Prindsesse Wilhelmine Marias og Prinds Frederik Carl Christians høje Formæling afsjungen. Den er forfattet af Hr. Friis, efter Hr. Kroyers Musik til den ved Fakkeltoget sjungne Sang, og er følgende:

Priis i chorforenet Klynge,
Danmarks, Kjærlighedens Fest!
Hjertets Tonevæld udsynge
Hvad som smykker Hjertet bedst;
Glædens Høitidslue tyde:
Aldrig den skal slukkes ud!
Her dens hulde Roser pryde
Brudekrandsen sendt af Gud!

Frederik og Wilhelmine!
Evigtelskte Brudepar!
Eders Dage ligne hine,
Som et Folk velsignet har!
End gjenstraaler festlig Glandsen
Over Søe og over Dal;
Haabets Grønt er Brudekrandsen,
Danmark Eders Bryllupssal.

Her, hos Venskabs Offerflamme,
Signet alt ved mange Aar,
For den danske Kongestamme
Troskabs høie Alter staaer.
Aarligt her vor Hymne lyde,
Fredriks Datter, Christians Søn,
Og Novembers Festdag pryde
Myrthekrandsen evniggrøn!

Priis da Venskabs glade Klynge,
Danmarks, Kjærlighedens Fest!
Hjertets Tonevæld udsynge,
Hvad som Hjertet tryller meest!
Festens Høitidslue tyde:
Ei dens Minde slukkes ud;
Evigt skal dens Roser pryde
Brudekrandsen, sendt af Gud!

Blandede Efterretninger.

Indenlandske Reiser i Storbritannien. Forfatteren af den i forrige Nummer omtalte Afhandling i Quarterly Review mener, at en Engellænder kunde finde en fuldkommen Erstatning for Udenlandsreiser, ved at gjøre sig nøjere bekjendt med sit eget Fædreneland. Geologisten, siger han, tilbyder Storbritanien et kort Udtog af Verden. Med Undtagelse af virksomme vulcanske Dannelser og visse underordnede Lemmer i Klippernes Række, savnes faa Punkter af geologiske Oplysninger og nogle, som Tilfældet er med Kul = oolotiske og Kalkformationer, findes der i større Overflødighed end næsten i noget andet Land. Vore Minestrækninger ere mærkværdige for deres Antal og Forskjelligheden af deres Frembringelser. Indenfor Øens Grændser ere henved tyve særegne Kulstrækninger bekjendte og i Værk. Den uhyre, vi kunde næsten sige levende Fordeel af disse Miner til Engellands Velfærd er for vel bekjendt til at man behøver at bemærke den. Vore Kobber=, Jern=, Bly= og Tingruber og vort Klippesalt have ogsaa i Nationaloeconomien en saadan Udbredthed og Værdie; at de vel fortjene at tages i Diesyn; og vi kunne endnu tilføie, at intet Land har bidraget mere til at berige med dyrisk organiske Levninger fra Forverdenerne, denne store Mark for Opdagelser, som Cuvier først har givet Characteer af en Videnskab og siden saa ivrigen og heldigen er bleven dyrket ved brittiske Geologister. For dem, som de mekaniske Videnskaber og deres Anvendelse i Manufacturer og Konster ere vigtige, tilbyder Engelland større Emne til Jagttagelse end noget andet Land i Europa. I de uhyre Indretninger for vore Bomulds=, Uld=, Lærreds=, Silke= og Staalfabriker er der endog mindre Beundring Opvækkende i Frembringelsernes Mængde og Forskjellighed, end i den udmærkede Fuldkommenhed i Maskineriet, der er af den Art, at det næsten synes at paatage sig den menneskelige Forstands Forretninger. Ingen kan gjøre sig et Begreb om dets Fuldkommenhed, som ikke har seet Kraft=Væverstolen eller Mekanismen, hvorved den dyriske Kraft af Damp kan frembringe det mindste og fineste broderede Arbeide. Heller ikke kan nogen tilbørligen fatte den mægtige Virkekraft af Dampmaskinen, der ikke har seet Maskineriet i adskillige af vore Minestrækninger, hvor den bruges af en Størrelse og Kraft, hvis Lige intet andetsteds gives. I Cornwall især sees Dampmaskiner, der arbeide med tusinde Hestes Kraft og er istand til, efter den almindelig brugelige Maade at vurdere deres Fuldkommenhed som Maskinerie, at løfte henved 50,000,000 Pund Vand gjennem Rummet af en Fod, ved Anvendelsen af en eneste Skæppe Kul. Adskillige af Dampmaskinerne ere forbedrede i den Grad, at det Resultat, som deraf erholdes, er nu næsten tre Gange saa stort, som for tyve Aar siden. Man beundrer ikke mindre Maskinernes Størrelse end Ordenen, eller endog Skjønheden i den mindste Deel deraf. Ingen Engelskmand, især naar han er bestemt til offentligt Liv, bør billigen være uvidende om disse store Værker og Virkninger af Konst, og har man Tid tilovers i almindelig Opdragelse for Paris, Rom og Florenz bør man billigen ogsaa have Tid til at see Glasgow, Manchester, Leeds, Birmingham og Shaffield. Heller ikke bør de Manufacturer, der fortrinligen eller udelukkende beroe paa chemiske Processer, forbigaaes. Maa man end indrømme, at de franske Chemister have havt Deel i at opgive disse Processer, saa overgaaer dog den Omfang, Forskjellighed og det Held, hvormed de i Engelland ere blevne gjorte practisk anvendelige, i høi Grad hvert andet Lands lignende Bestræbelser. Disse ere maaskee efter deres Natur og paa Grund af den sædvanlige Nødven=

dighed af at de maa holdes hemmelige, de mindst tilgængelige Manufacturer, som kunne tages i Øjesyn; men alligevel frembyde de dog meget, som staaer aabent og er vigtigt for den forstandige Reisendes Undersøgelse. — I Forbindelse med vore Manufacturer staae vore borgerlige Ingenieurers store Værker, som hver Egn af Engelland er opfyldt med; Canalerne, Veiene, Dokkerne, Broerne, Bropillerne etc. Værker, der mere aabenbart end andre vidne om Landets Virksomhed, Kraft og Hjelpekilder. Vort System af Canalseilads med alle dets store Værker af Reservoirs, Tunnels, Vandledninger, Sluser og Inddigninger, vilde allene være Gjenstanden for et langt og alvorligt Studium. For en Sommerreise tilbyde de engelske Kyster alt det Interessante, man kan ønske sig, naar man besøger Havnene og de uhyre Handels-Indretninger i Liverpool, Bristol, Greenvich, Leith, Newcastle og Hull; de store Skibsstationer i Plymouth, Chatham og Milford; de pragtfulde Bugter i Clyde og Forth og Bristolcanalen, som ikke overtræffes af nogen i Europa; Hebridernes og de vestlige Høilandes vilde og romantiske Kyster; den stolte Kyst af Nord Wales; Menai, Conway og Sunderlandsbroerne; den caledoniske Canals og den plymouthske, Breakwaters Kæmpeværker, og talløse andre Gjenstande. — Agerdyrkere og Elskere af landlige Scener vilde finde i Engelland meget Mærkværdigt. De rige af Vand oversvømmede Slætter paa Fastlandet afgive maaskee en yppigere og heldigere Høst; men vi tvivle paa, om Agerdyrkningen, som en Konst betragtet, har nogetsteds, paa Flandern og Toscana nær, opnaaet en saadan Fuldkommenhed, som, den mindst frugtbare Jordbund i Lothians, Northumberland og Norfolk. Endnu mærkeligere er det landlige Skue i Engelland, saavel i de afvexlende, som skjønne Landskaber, det frembyder — den bølgende Overflade — Indhegningernes Grønhed — Bønderhusene og Landsbykirkerne, Forpagterhusene, der ere omspredte over hele Landet istedetfor at være samlede i Landsbyer, som i Frankrig

og Italien — Høilandene i Skotland, i Wales, Cumberland og Derbyschire fremvise dristige Naturskjønheder.

En ædel Sjæls Lidelse er som en Livets Maifrost. Et got Foraar følger snart derpaa. Den onde Sjæls Lidelse er som en Høstfrost. Den efterfølges af Straffens Vinter. Saa skrev Jean Poul o: Fr. Richter engang i en Stambog.

Smerten synes at være en saa nødvendig Substants i Livets Atmosphære at der vel næppe gives noget Liv der kun bestaaer af Glæde.

Mag Schmeichelei die schönsten Kronen flechten,
Die dauernsten flicht Wahrheit dem Gerechten.

Spangenberg fortæller i sin Krønike, at have i et Barfodmunkekloster fundet en Liste, hvorefter i en almindelig Pest i et Tidsrum af tre Aar 1347-1350, en Hær af 124,434 Barfodmunke døde; og dog er endnu denne Orden til.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 November 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 205		à
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147½	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	53 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	82	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 92.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 November 1828.

Den Anden November.

Midt under Danmarks Fryd — i Novembers heldsvangre Dage,
Ædling! Din Fødselsdag selv var Os et glædeligt Tegn;
Ej er det Nok en Konge er viis som Frederik den Sjette,
Savner Han nidkjære Mænd — Lidet udretter Han da;
End er ej Nidkjærhed nok, hvis ikke Klogskab og Blidhed
Giver Manden den Kraft, som altid Hjerterne vandt;
Men — saa staaer Du for Os — saaledes Vi alle Dig kjende,
Nidkjærhed enes hos Dig med Klogskab, Blidhed og Kraft.
Den første November er nu optaget i Festdages Række,
Født paa den blev vort Haab — Saga den risted i Steen;
Dana nyde det Held, at ogsaa den Anden November,
Stedse en Fødselsdag er for en Mand, o Møsting! som Du!

***

Breve om Fattigvæsen, milde Stiftelser, Hospitaler, alt med Hensyn til Fædrenelandet.

(Fortsat, see Nr. 87.)

I mit sidste Brev fortalte jeg dig, hvorledes Bestyrelsen af Fattigvæsenet var under Christian den 3die, i Særdeleshed saaledes som Kirkeordinantsen fra 1534 foreskriver den. I mange af Hovedpuncterne i denne Deel af Kirkeordinantsen vil du igjenkjende Paul Eliæsens Skrift, der, som allerede bemærket, vistnok er afbenyttet af Palladius.

Men førend jeg overgaaer til Frederik den 2den og Christian den 4des Bestræbelser, for at bringe det af deres højsalige Forfædre med saa megen Goddædighedsaand, endog Opofrelse af egen Indtægt, allerede til de Tider temmeligen ordnede Fattigvæsen paa en bedre Fod, maa jeg endnu optage noget vedkommende de Tider, der gik forud.

Mange Dokumenter vise, at det især under Catholicismen var Skik, ej alene at testamentere til Klostere, Huse og Boder, som kaldtes Sjæleboder, for en stor Deel til Afbenyttelse for de Fattige; men ogsaa andre Gaver til samme Øjemed. For disse fromme Gaver maatte der, efter Testatorernes Villie, holdes nogle Sjælemesser for de Afdøde.

Dronning Dorthea og Kong Hans udfærdigede et Gavebrev i Aaret 1495, hvor en Gaard i Kjøbenhavn samt et Landgods testamenteredes til Prioren og Brødrene i Helligaands Kloster, hvori det paalægges samme at holde Messe og læse Vigilier for disse fyrstelige og alle christne Sjæle. Dette Gavebrev fortæredes af Luerne i Kjøbenhavns Ildebrand 1795. Gaverne, som igjennem Klerkerne gaves til de Fattige for Giverens Sjæls Skyld, kaldtes derfor Sjælegaver. Saaledes findes et aftrykt Testament *) af Chr. Erichsdatter Rosenkranz udstedt i Aar 1509, hvoraf Originalen ligger i Geheime-Archivet, hvori det blandt andet hedder: "Item gives Peblinge og fattige Folk i Slagelse fire Sjælebod, hvert med 2 Kander Øl og Mad der til — og med Samme at de det saa udredder for min Sjæl, som de ville ansee for den almægtige Gud." — Under, og længe efter Reformationen brugtes endnu Ordet Sjælegave, og i Christian den 3dies Confirmation paa Helligaands Hospital tillades fremdeles, at der maa sankes Guds Almisse og Sjælegaver af gode christelige Mennesker, og at der ikke maa forhindres deres Bud, som gaae omkring og samle Guds Almisse og Sjælegaver til de Fattige, Syge og svage Mennesker, og andre Elendige, faderløse Børns Opholdelse o. s. v. — Længere hen i Tiden kaldte man vel kun Sjæleboder de Huse eller Boliger, hvori svage, gamle, skrøbelige og usle Mennesker bleve modtagne og plejede; man seer hist og her i gamle Documenter (Jfr. Hoffmann Tom. X Pag. 153-161), at nogle af de testamenterede Huse skulde være Sjæleboder, og nogle til de Huusarme.

Angaaende det fra Ladegaarden uden for Kjøbenhavns Nørreport til Bidstrupgaard ved Roeskilde forflyttede St. Hans Hospital, er jeg siden mit Foregaaende, bleven af Hr. Professor Nyerup gjort opmærksom paa nedenstaaende interessante, af ham i sin Tid bekjendtgjorte Efterretninger. *)

Foruden det fornævnte af Christian den 1ste stiftede Helliggeisthospital, var der endnu 3 smaa Stiftelser eller Fattighuse i Kjøbenhavn, hvoraf det ene var et lille Helliggeist-Sygehuus, som Christian den 1ste, da han kom fra Rom Aar 1475, lod bygge. Det laae tæt op til Helligeisteshospital. Det Andet hed St. Gertruds Kloster, som var bygget tæt ved St. Gjertrudsstræde, og var i Flor 1520, og det 3die kaldtes St. Jørgens Hospital, eller Spedalsk Huus, og laae uden for Vesterport.

Hoffmann formener, at en Grosserer Claus Denne har i 1522 opbygget St. Hans Hospital. **).

At dette kan være Tilfældet, sluttes af Følgende.

"Claus Denne fik Brev, at han maa opbygge St. Annæ Hospital udi Kjøbenhavn, der som nu St. Gjertruds Capel staaer, hvilket Capel værdige Fader Hr. Lauge Urne, Biskop udi Roeskilde, har med Degnens udi forbenævnte Kjøb[illegible] Villie og Samtykke, dertil undt, med [illegible] Huse, Jorder, Hauger, og al rette Tilliggelse, intet undtagen, til evindelig Eje, dog med [illegible] Skjæl, at den, som Forsynsmand er til fornævnte Hospital, skal herefter give for[illegible] Degn 10 Mark danske Penninge, og en [illegible] pro visitatione aarligen til evig Tid, og [illegible] med være frie for fornævnte Degn, og alle [illegible] aandelige og verdslige Krav og Besværinger. Dertil haver Borgermester og Raad udi Kjøbenhavn givet og tillagt af Byens Jorder, [illegible] den nørre Side, saa at Planen er tilhobe [illegible] St. Gjertruds Jord, 42 Favne udi Øster [illegible] Vester, og 44 Favne udi Sønder og Nord, [illegible] de have undt til fornævnte Hospital, med [illegible] Jorder, og Hauger, qvit og fri til [illegible]

---

*) Jfr. Dansk Magasin 6 B. P. 86.

*) Jfr. Borgervennen 1798 d. 28 Junii Nr. 2[illegible].

**) Hoffmanns Samlinger l. c. 10 Tom. P. 2[illegible]

Eie. — Og haver fornævnte Claus Denne vedtaget og forpligtet sig og sine Efterkommere, at skulle bygge paa samme Plan et saa mærkeligt Hospital, som noget kan findes i Danmark, opmuret af Grunden, med Badstue og anden Beqvemhed, som syge Mennesker besynderligen Behov have. Item skal skikkes en Kiste med Laas for hver Seng, at giemme de syge Menneskers Ting, udi som indkomme, saalænge til de blive tilpas, og da maae de udtage med dem det meste med det mindste, de have indført, endog de have ligget i Hospitalet 10 eller 15 Aar. Item skulle alle indtages udi Hospitalet for Guds Skyld foruden Gods eller Penge, men døe de derinde, da skal Hospitalet være deres Arving. Item naar nogle afdøe, da skulle Borgermester og Raad udi fornævnte Kjøbenhavn, med fornævnte Hr. Bispens Commissairer der sammesteds af Kongen og Danmarks Riges Raads Befaling, indlægge de syge Mennesker, som de kiende. Kunde med Tiden Hospitalet komme til saadan Rigdom og Forbedring, som det var, før det blev ødelagt *), da skal der holdes 100 syge og saare Mennesker paa Sengene, med Præst, Sanger, og Hittebørn, og de Qvinder, som Børn og syge Mennesker pleje og røgte, som der pleje at holdes tilforn, mindre eller mere efter Hospitalets Formue og Formandens Kjendelse.

---

*) Uden for Østerport i Nærheden af Stranden var førend Reformationen et Capel kaldet St. Anne Capel, til hvilket var lagt en Broe med store Kampestene hen til Stranden, saa at de Søfarende kunde beqvemt gaae i Land og offre i Capellet. Capellet var ogsaa berømt for hyppige Mirakelkure og man fortæller, at da Capellet blev ødelagt, fandtes hele Læs Krykker, som de sammesteds helbredte Krøblinger havde ladet blive tilbage, jfr. Encom. r. D. P. 376. Mueligen haver til dette Capel hørt et Sygehuus eller St. Anne Hospital. Af dette Dokument erfares, at dette saa kaldte St. Anne Hospital i sin Oprindelse ikke var bestemt til et Opholdssted for Spedalske, men til et Hospital for syge og skrøbelige Mennesker, og stod det aabent for alle fattige vandrende Pilgrimme. Til fornævnte Spedalske afbenyttedes endnu stedse smaae Hospitaler udenfor hvert egentligt Hospital, de saakaldte St. Jørgens Gaarde, og vare annecterede til Hovedhospitalet, hvorfra de fik Underholdning og Tilsyn.

Da Spedalskhed i ældre Tider var en indgroet Sygdom i Norden, havde man allerede fra ældre Tider af været betænkt paa at bortfjerne disse smitsomme Syge fra de sunde og syge Hospitalslemmer; saaledes er af Kong Valdemar udstædt en Fundats fra Aaret 1327 om et saadant Hospital i Kallundborg: "Notum facimus universis Domum Hospitalem St. Nicolai Leprosorum in Kalundborg, et ipsos leprosos cum omnibus bonis suis et familia eis attinente, sub Nostra pace et protectione suscipientes specialiter defensantor. Dronning Margaretha confirmerede denne Fundats 1391 og Erich d. VIII. 1414. Saadant St. Jørgens Hospital eller Sygehuus for Spedalske nævnes for Kjøbenhavn i Dokumenter 1292, 1307, 1370. (Orig. Havn. 165 cf. 296-7.) At et St. Jørgens Hospital uden for Kjøbenhavn, i Aaret 1508 var kommet noget i Forfald, sees af Kong Hans's Brev givet paa Kjøbenhavns Slot 1508. 1512 skal dette Spedalsk-Huus være blevet ødelagt, med sine Agre, Mark, og Eng, samt en liden Landsbye Soelberg. — (See Wolfs Encomion regni daniæ, Kbhavn. 1654 P. 365.) Frederik d. 1ste har i Aaret 1530 forenet disse Hospitaler under Eet. At man længere hen i Tiden, 1649, kaldte Sygehuse, hvori ogsaa andre Patienter til Kuur bleve henlagte, Pesthuse, viser følgende Sted i ovenanførte Enc. Reg. Dan. P. 381. "Der er og at berømme Kjøbenhavns velvise Øvrighed, af at de uden for Kiøbenhavns Nørre Port, have ved Peblinge Søen ladet forordne og stiftet et Pesthuus, der udi at indtage Fat-

Dertil er aabent Hospital for alle fattige vandrende Pilgrimme, og aldrig tages Penge for Mad eller Øl.

Skulle og fornævnte Borgemester og Raad i Kjøbenhavn tilsee, at samme fattige Mennesker holdes ærligen og renligen, med rene Lagen paa alle Sengene hver Løverdag, god Kost, og vel tilredt. Item naar Nogle ere saa syge, som tit og ofte skeer, at de ligge den ganske Dag, og gide intet fortære af det i Hospitalet er, da skal den, Hospitalets Forstander er, lade hente udi Byen, Viin, Hvedebrød, Æbler, eller anden Deel, som de syge Mennesker lyste. (Her er altsaa tænkt paa Extrapleje).

Item foruden det fornævnte Sygehuus skal bygges et Hospital for fattige vandrende Pilgrimme, at de der kunne have Tilflugt, med Seng, Huuslye og fri Fyring, saa mange der komme hungrige, tørste, og begjere Herberge til rette Tid for Guds Skyld.

Naar Klokken slaaer 6, skal hver have Øl og Brød paa 6 Penge. Item, de som ikke saare ere, trænge ikke, eller komme forskrevne Tid, skulle allene have Herberg og Seng. De som komme efter 7 slaaer, skulle ikke indlades, og skal ingen indlades og herberges mere end een Nat. Item skal ingen Qvinde, som ligger aabenbare udi Skiørlevnet, boe paa 80 Favne nær Hospitalets Fortog *).

Item naar fornævnte Claus Denne eller hans Efterkommere afdøe, da skulle fornævnte Borgemester og Raad med samme Hr. Bispens Commissarier skikke de fattige Mennesker en anden ærlig og gudfrygtig Mand udi hans Sted til Forstander. Item skal og fornævnte Hospital nyde den vor helligste Faders, Pavens, Stadfæstelse, som Claus Denne tilforn forbrevede til St. Annæ Hospital, og skal samme Stadfæstelse være og blive ved evig Magt i alle sine Ord og Artikler. Item maa og saa fornævnte Claus Denne og hans Efterkommere, Forstandere til fornævnte Hospital, nyde og bringe gode Menneskers Almisse i vore Riger Danmark og Norge, hvor han lyster og veed sig nogen Behjelpning. Item skal fornævnte Hospital nyde al sin rette Tilliggelse med al Tilbehøring, og hvad det herefter formeres og forbedres kan, skal Hospitalet nyde og beholde til fornævnte syge Menneskers Ophold, og ei bruges til andet. Item skal fornævnte Hospital og Forstander være under fornævnte Hr. Bispens i Roeskilde og hans Efterkommeres Forsvar og Beskjermelse, som Kirker, Klostere, Hospitaler og andre Guds Huse bør at være efter Kirkeloven. Datum Hauniæ Dominica 20 post festum Matthæi Apostoli 1524.

Vi tage nu igjen fat paa Kirkeordinantsen af Christian den 3die, og findes her, at foruden Superintendenten, Provsten og Lehnsmanden, Præsterne og Raadet i Kjøbenhavn, skulde beskikkes flittige Dannemænd, som elskede Guds Ord og som skulde være Forstandere for Kisten.

Altsaa strax efter Reformationen blev der indseet Nødvendigheden af, at hæderlige Borgermænd maatte beskikkes tillige med Geistligheden til at bære den specielle Omsorg for de Fattige og deres Midler.

At Christian den 3die og hans Efterfølgere stedse har erkjendt Nødvendigheden af gode Forstandere i alt hvad der angik de fattige Borgeres Tarv, derom vidne mange af Datidens Fundationer og Breve, og snart skal du see med hvilken Iver for den gode Sag Fortidens Dannemænd ogsaa bestræbte sig for at rygte dette saa vigtige Kald. Nyere Erfaring har desuden lært, at Fattigvæsenets Bestyrelse kun kan opnaae

---

tige naar de blive syge, og Tieneste-Folk, som tiene de Folk, hos hvilke liden Hielp var at formode, indtil de blive igien helbredede og vel til pas, og kunne komme at tiene igien, faae de ikke deres Helbred igien, da blive de derinde deres Livstid." Altsaa atter igjen her et almindeligt Hospital.

*) Heraf synes indlysende, at offentlige Fruentimmer paa den Tid her have været under et Slags Politi-Tilsyn.

en vedvarende Fuldkommenhed under hæderlige Borgermænds Forstanderskab. Overbestyrelsen, saa meget formaaende og driftig den end er, vil altid, uden duelige, hæderlige, og selvstændige Borgermænd, ufuldkomment, endog meget vanskeligt, kunne opfylde det den paaliggende Hverv.

I frie Rigsstæder er Æren at være Forstander for de Fattige et Hæderskald. Trygt lægge Medborgere deres givne Skærv i den formuende almeenagtede Medborgers hænder forvissede om at denne Skærv kommer efter Bestemmelse hans trængende Medborgere til Gavn, ja den der udnævnes til saadan Post er stolt deraf, det er et Ærestegn paa Medborgernes Tillid og Agtelse.

Med hvilken Beredvillighed modtog ikke ogsaa mange af Kjøbenhavns anseete og formuende Borgere det Hverv at være Fattigforstander, da den allerhøjst approberede Plan af 1799 blev sat i Udførelse. Da jeg for henimod 30 Aar siden var Læge ved Fattigvæsenet, har jeg seet disse Hædersmænd utrætteligen stige fra Kjelderen til Qvisten og opsøge de trængende Huusarme, og lære at kjende de Huusarmes sande Stilling. Paa disse kan anvendes Hastes:

De væmmes ej ved lave Hytter,
De forske under Ringheds Tag,
De lede, finde og beskytter
Den Armes sunge Aandedrag —
Gud smilte fra sin Himmel ned,
Og kjærlig paa den Rige tænkte:
Med runden Haand han Manden skjænkte
I Livet Held, i Døden Fred.

Naar den brave Forstander saaledes har erhvervet de fornødne Efterretninger om den Trængendes Stilling, er det for Overbestyrelsen lettere at rygte deres saa vanskelige Kald og afhjelpe sand Trang*).

*) H. Bastholms theoretisk og practisk Anviisning til Fattigvæsenets hensigtsmæssige Bestyrelse. Slagelse 1817, Pag. 105 og Pag. 109, § 4.

I den med saa megen Humanitet udkastede kongelig approberede Plan for Fattigvæsenet af 1799 formenes ogsaa, at enhver Fattigforstander vil fremme Sagens Vigtighed, og det var da heller ingen Tvivl underkastet, da der valgtes kun Mænd, hvorom man tilforn var overbeviist at de ansaae det for et Hæderskald. Det vil ikke være Dig ukjært at erfare, paa hvilken Maade dette Valg blev den nyevalgte Forstander communiceret. Jeg har netop liggende en udfyldt Blanket for mig, som jeg herved meddeler:

Pro Memoria.

Da Directionen har Anledning til at formode, at De velvilligen vil paatage Dem, som Forstander ved Fattig-Forsørgelsen under den nye Indretning, at medvirke til det gode Øjemed, som ved denne Indretning haves, har den med Agtelse og Tillid valgt Dem til Forsørgelses-Forstander under det 2det Hoved-district. Ved at tilmelde Dem dette Valg, skulde man ikke undlade, at tilstille en nærmere Underretning om de Forretninger, som, i Overeensstemmelse med den af Hans Majestæt approberede Plan, paaligge Forsørgelses-Forstanderne.

Paa Directionens Vegne.
Malling. Flindt. Pontoppidan.
Mangor. Bang. Paludan. Friborg.
B. Schiøtt.

(Fortsættes.)

Wien og dets Hof.

Den berømte Keiserstad omgives af uhyre Forstæder. Gaderne ere krogede, de fleste Paladsers Bygningsmaade uden Zirlighed, og uagtet det store Rum, som denne Hovedstad optager, har den dog intet Majestætisk. Der gives kun eet Punct, hvor Wien er stor og malerisk, nemlig paa Donausiden. — De fleste Bygninger i Forstæderne have kun to Stokværker; men jo nærmere man kommer Staden, destomere reise de sig til tre og fire. Den

skilles fra Forstæderne ved et omtrent 600 Favne bredt Rum, og har tolv Porte, af hvilke kun ni staae aabne. Intet bebuder her den Smag og Zirlighed, som man finder i den Pariser Bygningsmaade, eller den, i en vis Henseende, solide Luxus i Londons Bygninger. Paa den ene Side gamle, skumle Palladser, paa den anden nye, regelmæssigt byggte Huse, uden al Prydelse og plumpe i deres Architecturstiil. — Det Indre af det Keiserlige Pallads er virkelig pragtfuldt. Der forener Glands og Pomp sig næsten fra ti Aarhundreders Kongeværdighed. Paa Høire sees fire Canoner og en Grenadeervagt. En dobbelt Marmortrappe fører til en anden indre, ad hvilken man kommer til den første Sal. Her beundrer man den ungerske Gardes selsomme og orientalske Dragt. Denne Garde bestaaer kun af 50 Mand, men alle af den høieste Adel, og den anføres af Fyrsten af Esterhazy. — I den anden Sal finder man en anden, ligeledes glimrende og original Garde, i guul og sort Dragt, som er halv gammeltydsk, halv spansk. Derfra træder man ind i den store Sal eller Audiencesalen. I det tilstødende Gemak opholde de Keiserlige Pager sig, der ere klædte i Rødt med Sølvtresser. Lidt bedre hen er Kammerherrernes Sal. Man kjender de to tjenstgjørende paa den fra deres Skulder nedhængende Guldkugle og paa den Nøgle, de holde i Haanden. Cabinettet bag denne Sal er meget ligefrem møbleret, men ganske indlagt med udenlandsk Træ. Store Gardiner af grønt Silketøi afholde Solen. Dette er Keiserens Værelse. — Hans Majestæt har sædvanligen Haanden støttet paa et Mahognitræesbord. Monarken er bleg og mager. Hans Ansigt er meget langt og indfaldent. Dets Udtryk er meget godlidende og velvilligt, blandet med et let Anstrøg af Munterhed og Mildhed. Han blinker med Øinene og Laagene bedække ofte Øjestenen ganske. Keiser Franz besidder i høi Grad Udholdenhedens Uforfærdethed og Taalmodighedens Fasthed. Han har stridt den meest haardnakkede Kamp mod Frankrig og viist deri den faste Modstandskraft, som hverken Nederlag eller Forræderie kunne ryste. Han har, uden at rokke, seet Ruslands Frafald, sine Generalers Ustadighed, hvorved han allene, efter

Slagene ved Ulm og Marengo, blev udsat for Napoleons Vrede. Hans utrolige Koldsindighed har ikke et Øieblik forladt ham; man mærker ikke mindste Forandring i hans Manerer, hans Vaner, hans Sysler, hans sædvanlige Adspredelser. Var et Slag tabt, en Armee tagen til Fange, saa sagde Keiseren til sin Minister: "vi maa have en anden." — Under Keiser Franz's Sammenkomst med Napoleon i Dresden, gjorde denne ham det Forslag, at mageskifte Polen mod Schlesien. Den østerrigske Keiser kaldte paa sin Minister, Metternich, der befandt sig i næste Værelse. Man betragtede Gjenstanden fra alle Synspunkter, uden at det kom til noget Afgjørende. Omsider tabte Napoleon Taalmodigheden, og forlangte en bestemt Erklæring. Derpaa henvendte Keiseren sig til sin Minister og sagde: "Nei, Metternich, nei! Jeg behøver Schlesien ikke, og jeg vil ikke give ham Polen. Siig ham, at alt det mishager mig. Han giver os i Dag Schlesien, for igjen at fratage os det i Morgen. Saaledes behandlede han Kongen af Preussen. Han har jo heller ikke holdt sit Ord, at tilbagegive os, efter Løfte Triest og de øvrige Pladser." — "Hvad siger han?" spurgte Napoleon, som ikke forstod et Ord af alt dette. — "O, svarede Ministeren, henvendende sig til ham med et dybt Buk, intet uden de oprigtigste Forsikkringer om en fast Hengivenhed for Deres Keiserlige Majestæt." — Erkehertug Rainer, Vicekongen i Italien, er den Prinds af Keiser Franz's Familie, som han holder meest af. Erkehertug Carl er for alvorlig, Johan for lærd, Palatinen for rask. Keiserinden har ingen synderlig Indflydelse, uagtet hendes høie Gemal elsker hende meget. — Hvad Sædvanerne i det Keiserlige Huusvæsen angaaer, da vil den strængeste Philosoph ikke have noget at udsætte derpaa. Der hersker i det patriarchalsk Jevnhed, et Mønster for Regelmæssighed og urokkelig Velanstændighed. Der gives faa Qvækerfamilier, der ere nøiagtigere og arbeidsommere. Kl. 6 staaer Keiseren op. Kl. 7 tager han Frokost. Cabinetsarbeiderne og de offentlige Audiencer vare til Kl. 1. Kl. 2 tager han en Promenade til Hest, snart med Keiserinden, snart med Overkæmmerer, Greve v. Wobna, snart med

Friherre v. Ruthherd, Hs. Majestæts Adjutant. Bestemt Kl. 4 er Middagsspisning. Den bestaaer af fem Retter og Deserten. Keiseren drikker kun Vand og et lille Spidsglas Tokaier. Efter Taffelet besøger han sine Planter i Paradishaugen og sine Duer, som han holder meget af. Kl. 9 drikkes Caffe i den ny Keiserlige Pavillon. Keiserinden har udtrykkeligen forbeholdt sig denne Forretning. Hun er derved klædt som en ganske sædvanlig Borgerkone. Derefter komme de Terzetti, i hvilke Erkehertugen lader sig høre, og stundom ogsaa Keiseren selv spiller paa Violin, som han behandler med temmelig Færdighed. Dette er een af de mægtigste europæiske Monarkers rolige og jevne Levemaade. Frivolitet og Galanterie ere paa det Strængeste fordømte fra Hoffet. Hvert Lem af den Keiserlige Familie sysselsætter sig med en mekanisk Konst. Erkehertugerne ere Snedkere og Tømmermænd, Kronprindsen er Linnedvæver. Af den hele Familie behandles Hertugen af Reichstadt (den unge Napoleon) med største Yndest og Ømhed af Keiseren. Denne høist interessante Ynglings Træk ere mandige og blide. I Udtrykket og Formen af hans Mund ligner han Napoleon overordentligen. Kun hans Øine ere af samme Farve som Moderens. — Uden Bevægelse er det umueligt at betragte det unge, ædle Ansigt, hvis blomstrende Friskhed, saa at sige, overskygges af en uudtalelig Skattering af Melankolie og dybtsørgende Eftertanke. Det er ikke hiin Godmodighed, hiin fortrolige Hengivelse, hiint indtagende Blik, der characteriserer de fleste tydske Fyrster. Der er noget Stolt, noget Concentreret i Hertugen af Reichstadts Ansigtsdannelse og Udvortes. Slottet Schönbrunn tilhører ham. Den Dag, vi toge derhen, saae vi ham svinge sig paa en smuk, arabisk Hest, som hans Morfader havde foræret ham, og forsvinde. Nogle Dage derefter bleve vi ham vaer i Spidsen for en Escadron, og beundrede Nøiagtigheden i hans Commando, Livfuldheden i hans Blik, der allerede bebudede ham, som Sønnen af een af den nyere Tids største Hærførere. — Efter en Keiserlig Anordning er han Eier af Storhertugdømmet Toscanas otte Domæner i Böhmen, og har en aarlig Indkomst af 250,000 rhinske Gylden. De andre Prindser af Blodet, paa Erkehertug Carl nær, ere ikke saa rige som han. Hans Huus er indrettet paa samme Maade, som Erkehertugens. Han har sin Kammerherre, sin Overhofmester, sine Adjutanter og Officerer. — En af de meest udmærkede Personer ved det østerrigske Hof er den K. K. Over-, Huus-, Hof- og Statscantsler, Fyrst v. Metternich. Paa Congressen i Rastadt vakte ham, som Fuldmægtig for de westphalske Grever, ved den Duelighed, hvormed han bestyrede sine diplomatiske Anliggender, Keiser Franz's Opmærksomhed, som tog ham i sin Tjeneste. 1806 blev han udnævnt til Gesandt ved det franske Hof. Det var paa den Tid, da Ruinerne af det gamle Monarkie forenedes og dannedes under Ørnens Vinger. Marquis og Vicomtes strømmede til Tuillerierne, for at beile til Herskerens Smiil. Men desuagtet bevarede de deres Fordomme, nærede de deres Ærgjerrighed og udrugede de i den gamle Regjerings Selskaber af god Tone, hvorfra alle nybagte illegitime Adelige vare bandlyste, deres Planer. — Ved sin Titel og sin Arveadel indført i disse Kredse, hvori det monarkiske Frankrig concentrerede sig, begavet med den elskværdigste, tækkeligste, blideste og meest indtagende Stikkesse, forbandt v. Metternich, i høieste Grad, hiin diplomatiske Smidighed, hvorved han snart erfarede alle det franske Hofs Scandalkronikes Hemmeligheder. Han blev overalt yderst forekommende modtagen, og Napoleon selv fandt Behag i ham. Han benyttede denne Leilighed til nøie at studere denne overordentlige Mands Characteer. Han gjettede de hemmelighedsfuldeste Fjedre, der bestemte denne dybe Sjels inderste Bevægelser, og forberedte sig til den diplomatiske Rolle, som han nogle Aar sildigere skulde spille i Prag og Dresden. — I Aaret 1810 blev han i Grev Stadions Sted Minister for de udenlandske Anliggender, og bidrog meget til Napoleons Formæling med Erkehertuginde Maria Louise. Keiseren og Prindsessen gave omsider efter for hans Forestillinger, og han fik det Hverv, at ledsage den sidste til Paris. — Fyrsten af Metternichs Ansigt og Figur bære Præget af en vis utvungen Ynde. Hans Øine ere blaae og milde, hans Mund meget

tækkelig, hans Pande høi og vel bygt, hans Væsen smuk og indtagende. Elskværdig i Selskab, endnu elskværdigere i tête-à-tête, gives der maaskee kun en eneste Person i Frankrig, Fyrst Talleyrand, der forstaaer saa godt at tale, saa klogt at more, indtage, slynge et Epigram, omsløre sine Tanker og give dem en dobbelt Sands, dele Andres Svagheder og især at benytte dem saa godt, som han. (Udtogsviis af Bibl. f. d. n. Welt, Handel T. 8.)

Blandede Efterretninger.

Om de engelske Landsæder. Landsæderne i Engelland danne eet af de mærkværdigste Træk ikke blot i et engelsk Landskab, men ydermere i det, man kan kalde Aanden og Oeconomien i engelske Sæder. Deres store Antal igjennem hele Landet, deres Parker og Havers afvexlende Skjønhed, Rummeligheden, Pragten og Architecturen af deres Bygninger, den yppige Hyggelighed og Fuldstændighed af deres indre Indretninger og deres almindelige Forhold til Bønderne, der omgive dem, retfærdiggjøre fuldkomment det Udtryk, vi have brugt. Intetsteds har denne Levemaade naaet en saa høi Grad af Fuldkommenhed og Forfinelse. Vi ville kun nævne to Omstændigheder blandt mange andre, til nærmere Forklaring. Den første er det virkelig store Antal Bogsamlinger paa Familiesæderne. Det er ofte blevet bemærket som besynderligt, at Engelland skulde besidde saa faa offentlige Bogsamlinger, medens et fattigere Land, som Tydskland, kan rose sig af sine uhyre Samlinger i Wien, Prag, München, Stutgard, Göttingen, Wolfenbüttel etc. Dette forklarer sig tildeels ved de mange politiske Afdelinger og Hovedstæder og ved Mængden af tydske Universiteter. Men en videre Forklaring kan findes i de utallige Privatbibliotheker, omspredte i hele Engelland — mange af dem i Antal og Værdie lig offentlige, og de fleste af dem velforsynede med Classikere, og især i den engelske og franske Literatur. Vi maa fremdeles anføre de talrige Konstværker, især Malerier, der ere omspredte paa alle engelske Landsæder. Den anden Særegenhed ved engelske Landgodser er, at de ikke skille deres Ophold fra Samfundet og det virksomme Livs Sysler; hvilken Fraskillelse er saa synligviis Aarsag i, at saa mange Godseiere i andre Lande tilbringe deres hele Tid i Hovedstaden eller større Stæder. Samfærdslens Lethed og Hurtighed i Engelland sammenknytter der alle Steder, ihvor langt de end ligge fra hverandre, og alle Samfundets politiske og sædelige Interesser. Herremanden, siddende ved et Frokostbord, hundrede Mile fra London, medbringer de der, Natten i Forveien, trykte Aviser; hans Bøger komme næsten vaade af Pressen til ham, og Debatterne i Parlamentet reise til hvert Landgods i Engelland inden halvtredsindstyve til tredsindstyve Timer efter, at de ere holdte. Den samme Lethed finder Sted i Henseende til Provindsialinteressen af hvert Slags.

Kjøbenhavns Børs, d. 14 November 1823.

		à
Hamburg 2 M. -- à vista 205		
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{2}$	53 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	84	$84\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	82	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$99\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 93.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 November 1828.

Breve om Fattigvæsen, milde Stiftelser, Hospitaler, alt med Hensyn til Fædrenelandet.

(Fortsat, see Nr. 92.)

Til Oplysning om Fattigforstandernes Iver for Sagen i ældre Tider har ogsaa Hr. Professor Nyerup meddeelt nedenstaaende Document fra Midten af det sextende Aarhundrede *).

"Ordinantser med Pene (ↄ: Mulct) og Forpligt, som husarme Menneskers Forstandere udi Kjøbenhavn have vedtaget at straffe den med, som forsømmer de Husarme udi sin Befaling."

"Anno 1553 den Torsdag næst efter alle Helgens Dag vare vi efterskrevne Mænd: Oluf Jacobsen Møller, Marthen Grydestøber, Christiern Jensen Skriver, og Peder Tønde, af vor Frue Sogn; Oluf Christiernsen, Jep Andersen, Skomager, Hans Kornim, og Flores Retroeck af den Hellig-Aands Sogn; Lauritz Affuertsen, Henrich Struckmand og Peder Jørgensen, Brygger, af sancti Nicolai Sogn, arme husarme Menneskers her i Kjøbenhavn tilbetroede og forordinerede Forstandere, forsamlede i Mester Lauritz Madsens *) kongl. Majestæts Bøssestøbers Stue, som var vor Oldermand, at handle og raadslaae om ordentlig Politie og Skik under os selve, Gud almægtigste til Lov, Pris og Ære, og fattige Husarme her i Kjøbenhavn til Hjelp og Trøst; og bleve vi samme Dag endrægteligen med hverandre overens, og bevilgede disse efterskrevne Artikler at skulle ubrødeligen holdes:

*) Jfr. Borgervennen 1797 No. 30. Pag. 234.

*) I en Fundation for Aaret 1549 af Bodil Josephsdatter hvorved hendes Gaard og Bygning testamenteredes til de Fattige, har denne Mester Lauritz Madsen, som Fattig-Forstandernes Oldermand, paa de Fattiges Vegne underskrevet. Ligesom man paa lignende Breve seer benævnte Lauritz Madsen at være paa de Fattiges Vegne enten som Vidne eller Modtager af Gaver, og i Aaret 1564 at udstæde paa de Fattiges Vegne et Skiøde paa tvende Vaaninger ved Vestervold, hvilket begynder saaledes: "Jeg Lauritz Madsen, Bøssestøber, Raadmand i Kjøbenhavn etc. Denne Oldermand eller Forstander for de Fattige er altsaa avanceret til Raadmand i Kjøbenhavn, imedens han vedbliver som Formand for Fattigforstanderne. At en slig besværlig Post belønnes med borgerlig Udmærkelse og Tillid, vil vist enhver finde passende og opmuntrende.

ved Magt af os og alle vore Efterkommere. Først, at hvilken ud af os, som bliver lovlig tilsagt at komme til Stevne paa de fattige Husarmes Sager at beraadslaae, og han ikke kommer og møder paa det Sted og udi det Huus, som han tilsagt vorder at skulle møde udi, inden Klokken haver udslaget det sidste Slag paa den Time og Stund, som han tilsagt vorder, og han dog kommer førend vi skilles ad, da skal han komme Huusarme til Hjelp for denne sin Forsømmelse med 4 Skilling, og de Penninge skal han strax oplægge, uden om han lovlig Forfald haver, og da skal han give sit Forfald tilkjende strax naar han tilsiges at skulle møde, eller bøde som før er sagt. Kommer han og slet ikke til Stevne, naar han er lovlig tilsagt, da skal han bøde 8 Skilling til de Huusarme; og de Penge skal han velvilligen udlægge, naar han tilsiges, eller give dobbelt for Uvillighed. Hvilken som haver Nøglen til Huusarmes Blok udi vor Frue Kirke, og hannem tilfalder at gaae med Tavlen om Onsdagen udi vor Frue Kirke under Prædiken, som man kalder Bedeprædiken, og ikke gaaer med Tavlen, og ei heller nogen anden gaaer paa hans Vegne, men de arme Huusarme miste deres Hjelp og Trøst for hans Forsømmelses Skyld, han skal, for hver Gang han sig saa forsømmer, komme de Huusarme til Hjelp for denne hans Forsømmelse, med en Mark dansk af hans egne Penge uden al Naade. Forsømmer og den Mand sig, som bør at gaae med Tavlen, som før er sagt, og en Anden lader sig bevilge, ubedet, at gaae med Tavlen i hans Sted, da skal ligevel den, som forsømmede sig, give Huusarme 8 Skilling. Og efterdi vi forfare, at det er kongl. Majestæts vor allerkjæreste naadige Herres alvorlige Villie og Begjær, at fattige Huusarmes Gavn og Fordeel skal altid agtes udi alle Bedeprædikener, og at alle gode og fromme Christne som saadanne Bedeprædikener besøge, maa vel paamindes at hjelpe fattige Husarme; derfor ville vi være endeligen forpligtige, naar kongl. Majestæt byder og befaler, at holde nogle Bededage udi Synderlighed, endog to eller tre, enten udi alle tre Kirkerne, at vi skulle gaae hver Dag udi de samme Bededage med Huusarmes Tavle under de eller den Prædiken. Forsømmer det nogen, som tilfalder at gaae med Tavlen under samme Prædiken, da give han de Huusarme for den Skade, som udi de saa Maade lide for hans Forsømmelse, en Mark dansk uden al Naade.

Og efterdi at vi er tilbetroet af Gud almægtigste og forordineret af vor kjære Øvrigheh, at opbære og igien uddele hvis Guld, Sølv, Penge, Fetalie eller andet, som disse fattige Husarme her i Kiøbenhavn gives ud af fromme Christne, og vi ikke ere forpligtede, at gjøre noget Menneske der synderligt Regnskab for, da ville vi have os og alle vore Efterkommere besværget ved Gud, at vi ville staae vor Befaling for med al Troskab, Gud til Ære og disse fattige Husarme i Kjøbenhavn til Hjelp og Trøst, og intet deraf besvige dennem fra os til Gavn; saa sandt hjelp os Gud og hans hellige Ord! —

Disse fornævnte Artikler ville vi forbemeldte XII Mænd have fuldbyrdet og ubrødelig og fast ved Magt holdet, og forsee vi os til alle de gode Mænd, som blive vore Efterkommere, at de jo denne vor gode Mening og alvorlig fri Villie ville og samtykke med os, og den efter Leiligheden forbedre, Gud til Ære, og disse arme i Kjøbenhavn til Hjelp, Trøst og Husvalelse. Gud give os dertil sin Naade, Amen.

Og efterdi at de fleste Syge og Fattige ere altid i vor Frue Sogn, da ere vi Husarmes Forstandere endrægtigen overeens vordne, at naar Pengene skulle deles til Husarme i alle 3 Sogner, der skal da altid antvordes dennem, som ere Forstandere udi vor Frue Sogn, et halvt hundred Mark af hvert Hundred at uddele iblandt de Fattige. Og ligesaa skal det altid agtes, om der var mindre eller mere at dele, saa at de skulle altid have Halvdelen af Pengene udi vor Frue Sogn. Desligeste skulle de Husarmes Forstandere udi den Hellig-Aands Sogn altid have XV Mark af hvert hundred Mark at uddele. Og de Husarmes Forstandere udi sancti Nicolai Sogn skulle have 35 Mark af hvert hundred Mark at uddele.

Anno 1553 blev denne efterskrevne Artikel bevilget og samtykt ud af begge Parterne, som

ere fattige Folks Forstandere her udi Kjøbenhavn, som ere Forstandere for den Hellig-Aands Hospital og Forstandere for de Husarme, og samme Artikel blev i Dag, som er den 12te Dag udi Februarii Maaned Anno 1560 paa det ny bevilget og samtykt paa Kjøbenhavns Raadhuus udaf forskrevne begge Parters Forstandere, og stadfæstet ud af Borgermester, Raad og kongl. Majestæts Byfoged. Saa byder Artikelen:

At en af de 12 Mænd, som ere Husarmes Forstandere skal være forpligtig, at indgaae udi Hospitalet en Gang hver Uge i det mindste, at tilsee, hvorledes de Syge spises og de faae deres Nødtørft. Item om saa skeer, at nogen udaf Kjøbenhavns Indvaanere, enten Mands eller Qvindesperson, som have tilforne skattet og skyldet her i Staden og have levet et ærligt uberygtet Levnet, blive dog paa det sidste forarmede, og derhos saa syge, at de ingen Hjelp eller Trøst have til Klæder eller Føde, da er det tilbørligt, at saadanne Personer indtages udi Hospitalet, og der forsynes med Klæde og Føde udaf den Almisse, som der er tilbragt, eftersom samme Almisse kan tilrække. Dog skal ikke saadanne Personer indtages af Hospitalets Forstandere; med mindre samme ere tilforn besigtede udaf Husarmes Forstandere udi det Sogn, som samme Personer findes, og at Hospitalets Forstandere, med Husarmes Forstandere blive endrægteligen med hverandre overeens, at samme Personer ere værd at indlægges og underholdes med Guds Almisse i Hospitalet.

Af dette Document faae vi altsaa tilstrækkelig Kundskab om ei allene hiin Tids Forstanderes Kald og Virken, men man seer ogsaa deraf, at de har paataget sig denne Sag med Redebonhed og Iver; fremdeles, at de selv har valgt dem en Formand eller Oldermand, og at disse 11 Forstandere have fordeelt sig saaledes: 4re til Frue Sogn, 4re til Helligaands Sogn og 3 til Nicolai Sogn; — endelig finde vi ogsaa, at Aaret efter Frederik den 2dens Thronbestigelse, fornævnte af Fattigforstanderne selv vedtagne Artikler, ere blevne stadfæstede paa Kjøbenhavns Raadstue, med et Tillæg, at een af de 12 Mænd af de Husarmes Forstandere skal være forpligtet at indgaae i Hospitalet en Gang hver Uge i det mindste, at tilsee, hvorledes de Syge spises, og faae deres Nødtørft. I et Brev af Fredrik den Anden befales de Fattighuus-Armes Forstandere, at naar de annamme nogen ind i Sjele-Boderne for deres Fattigdoms Skyld eller give dem anden Steds i Byen Almisse og Penge, saa skal deres Klæder og hvad de ellers efterlader deles blandt de andre Fattige, som igjen arve. Dette er uden Tvivl den første Lov, om at Fattigvæsenet ere de Fattiges Universalarving.

(Fortsættes.)

Bemærkninger fra Tyrkiet.

Langs med Grændserne af Bulgarien udgjør Bjergstrækningen Balkan, der ogsaa kaldes Hæmus, en af Naturen optaarnet frygtelig Vold. Fem Veie føre gjennem disse Bjerge, nemlig fra Sophia over Bazargik tre, og fra Tarnowa over Keisaulik og Selimnia to. De to sidste gaae fra Constantinopel over Karnabar og Haidhos. De fra Tarnowa ere for størstedelen brudte ved steile Skræntninger af Balkan og mindst tilgængelige. De fra Haidhos ere de beqvemmeste og veibarste. Intet af disse Passer er utilgængeligt for Spahis eller det tyrkiske Rytterie. Disse bestaae af Lehnsbesiddere, der have et Overhoved, som deres Eiendomme, hvis de døe, uden at efterlade mandlige Arvinger, hjemfalde til, og som forlehner andre Vasaller dermed, under samme Betingelser. Spahis danne 16 Legioner. Endskjøndt deres Dragt er meget ubeqvem og til Hinder for dem i deres Bevægelser, saa ere de dog meget brugbare i Bjergegnene. Deres Sadler af Træ staae bag og fortil i Veiret og ere meget tunge. Deres korte Stigbøiler ligne en Ildskuffe og ere bagtil spidse, for at kunne tjene til Sporer. Men de ere desuagtet gode Ryttere og tabe aldrig Ligevægt eller Fatning, selv paa de farligste Steder. I deres Manøvrer spores ikke mindste Orden. Men enkelte slaaes de som Løver,

og de forstaae at klavre op paa Bjerge, der ere utilgængelige for det europæiske Rytterie. I Svælg og Afgrunde forsvinde de i Galop, for snart at komme Fienden i Ryggen, uden at man kan begribe, hvorledes de med deres Heste komme over Klippevægge, der synes utilgængelige, endog for Fodfolk. — De meest Uforfærdede af Spahis kaldes Delhis eller Rasende, og de svare til denne Benævnelse, ikke ved deres Uforfærdethed, men formedelst det Raserie, hvormed de styrte sig i den meest truende Fare.

Den beqvemmeste Tid til at føre Krig i Tyrkiet er Foraaret. Luften er da meget klar og sund, og Landet behageligt; Vandet findes i Overflødighed og Væxterne trives herligen. Men om Sommeren udtørres de fleste Bække, Væxterne forsvinde, og man seer intet uden en sveden Jordbund; om Dagen er Heden utaalelig og om Natten Kulden og Fugtigheden farlig. Alle Armeer, som om Sommeren førte Krig der, have lidt betydeligt Tab. Derimod er det om Vinteren umueligt at trænge gjennem Balkan; man vilde komme i Moradser, hvori man maatte lade Artillerie og Bagage blive siddende. Man vilde finde Svælgene opfyldte med Snee, Bækkene traadte over deres Bredder og uden Broer. Kort, Overgangen over Balkan er saare svær, i hvilken Aarstid det end maatte være, fordi en talløs Mængde Vanskeligheder stille sig her i Møde, som man maa overvinde, førend der kan tænkes paa at slaaes med Fjenden, som er istand til at vælge sin Stilling, hvorfra han maa fordrives, naar man vil trænge videre frem. — Under det sidste Feldttog havde Russerne besat hele Landet mellem Donau og Balkan, paa Varna, Nyssa og Schumla nær. De havde paa Bulgariens Sletter en Hær af 100,000 Mand, hvis Forposter bivouaquerede ved Foden af Bjergene. Men de vovede det aldrig at trænge frem i disse Snævrer. Kun nogle uregelmæssige Kosakker gjorde et kort Streiferie, men de vendte tilbage derfra med braadne Pander. — Dog, paa den hele Strækning herfra til Constantinopel seer man ikke en eneste Fæstning. Tyrkerne befrygte derfor intet Angreb fra denne Side; men derimod mere fra Søsiden, og, for at afværge et saadant Indfald, have de anlagt en Række af Fæstninger langs med Bosphorus og Hellespont. Da Porten truedes 1821 med et Brud fra St. Petersborg, lod den alle Pladser paa denne Linie istandsætte og oprette paa alle de Punkter, hvor en Landgang kunde finde Sted, Batterier, der imidlertid vare saa slet anlagte, at de ikke vare af ringeste Nytte, naar man vilde angribe dem fra Landet af, fordi man fra de Høie, som fandtes over samme, fuldkomment beherskede dem.

Fæstningen Schumla, som nu Alles Øine ere henvendte paa, ligger ved Foden af et klippeagtigt Bjerg, i en yndig Dal, der overalt er omgiven af Balkanbjergene og udbreder sig temmelig langt. Den er omringet af en udtørret Grøft og Pallisader. Over Grøften fører en Vindebro, og langt bag ved denne begynder først den egentlige Stad. I Nærheden af Broen er en Paschas prægtige Gravmæle. Staden er meget uregelmæssigen bygget og har saare ujevne bakkede Gader; man seer kun meget faa smukke Bygninger, paa den fornemste Moschee nær, der er massivt og meget skjønt bygget. Russerne have endnu aldrig erobret Schumla, men i Aaret 1774 indsluttede Feldtmarschal Romanzow her Storvizìren med hans Armee, og tvang ham til at undertegne de Fredsbetingelser, som snart derpaa bleve fuldkomment antagne i Kutschuk-Kainardschi (d. 21 Juli 1774). Den 23 og 24 Juni 1810 angreb den russiske General Kamensky den Anden Storvizìren paa Høiene ved Schumla, hvorved Staden blev beskudt, men Russerne maatte trække sig tilbage.

Indenlandske Efterretninger.

Søndagen den 9de d. M. var Skuespilhuset saa tomt, at de ældste Folk ikke mindes en lignende Tomhed, især ved et Syngestykkes Opførelse. Som Aarsag hertil angives, at der just samme Aften var Bal i adskillige Klubber, og gaves Forestillinger paa Nørrebroes Theater. Ogsaa den til Onsdagen derpaa anmeldte Concert af Hr. Capelmusicus Barth kunde, paa Grund af indtrufne Forhindringer, ikke gives, og maatte indtil videre udsættes.

Kornudførslen er endnu bestandigen meget betydelig, og derved indkommer dagligen saa megen Banco, at der paa Børsen findes flere, der ville sælge end kjøbe denne Artikel. Nogle have villet vedde, at vor Cours vil gaae til 198 og at den Periode, som engang har været, atter vil indtræffe, at man udenlands vil betale Opgjeld paa vore Banksedler.

Til Høitideligholdelse af, og tillige Minde om, Dagen den 1ste November, havde DHrr. Justitsraad Schow, Doctor Neuber og Raadmand Frees i Apenrade aabnet Subskription, til at stifte et Arbeids- og Sygehuus, hvortil strax indkom ej uanseelige Bidrag, og som lover de bedste Følger i Fremtiden. Selskabet Harmonien vedtog hver 1ste November, saalænge det bestaaer, at opklæde tvende fattige, sædelige og flittige Skolebørn. Borgerskabet var om Dagen samlet til en Skiveskydning, og om Aftenen til et glad Maaltid, hvorved de hjerteligste Lykønskninger udbragtes for det kongelige Brudepar, og de Fattige betænktes med tilsendte Gaver, i Mangel af Lokal til deres Bespisning. Kl. 4 blev Man, ved Hr. Postmester Petersens Foranstaltning, mindet om den høitidelige Vielsestime ved en Kanonsalve, der fortsattes med Minutskud indtil Kl. $5\frac{1}{2}$, da Illuminationen begyndte, og strakte sig endog til fjernere Huse, f. Ex. Hr. Skovrider Lausens Vaaning. Paa det skjønt oplyste Slot stod denne Transparent-Indskrift: "Margaretha sendte det Bud: min gamle Borg festlig smykkes skal paa denne for Riget saa höitidelige Dag!" Kl. 10 lod Hr. Skibskapitain J. Iversen afbrænde et Fyrværkeri, hvorved Hr. Amtssekretær Bruhn udbragte et Længeleve for Kongeslægten! I de omliggende Landsbyer var ogsaa Illumination, Dands og Ringrenden, til hvilken Sølvpræmien var betegnet med 1ste November 1828. Den 2den var helliget Gudstjenesten, og Aftenen til glade selskabelige Sammenkomster, og den 10de, da, som Man havde erfaret, Hs. kongl. Hhd. Prinds Christian Frederik giver de høje Nygivte en Fest, havde adskillige af Byens Indvaanere foranstaltet en Glædesild paa den saakaldte Lehnsnaks Banke østen for Byen, som tændtes Kl. 7, vedvarede under Minutskud til Kl. 9, og dannedes af eet Hovedbaal med 2de derfra udgaaende Arme, hver bestaaende af 10 mindre Baal, hvilket afgav et overordentlig smukt Skuespil.

Blandede Efterretninger.

Til Erindring om de Forelæsninger, som Alexander v. Humboldt i Løbet af forrige Vinter har holdt for en talrig og glimrende Forsamling i Berlin, have hans Tilhørere ladet præge en Guldmedaille, hvoraf han har faaet tilsendt et Exemplar, ledsaget af en meget smigrende Skrivelse, fra den til Medaillens Forfærdigelse udnævnte Committé, i Spidsen for hvilken Hertug Carl af Meklenborg stod. Humboldt har derpaa takket Hertugen i et meget skjønt Gjensvar af 13 Mai 1828, hvori forekomme følgende Yttringer: "Menneskets aandige Bestræbelser kan ingen værdigere Løn blive til Deel, end den Bevidsthed, at have vakt en levende Interesse hos Fædrenelandets Ædleste og meest Dannede." — Hvor mange udmærkede og fortjente Mænd have ikke maattet lade sig nøje med denne Løn! Men Skade, at de Ædles og Dannedes Tal sædvanligen er forholdsviis saa ringe i de fleste Lande.

L. F. J. Bausset, Napoleons Palaispræfect, fortæller i sine Memoirer, at Ex-Keiseren, i det Øjeblik han indsaae, at hans Herredømmes Undergang var uundgaaelig, havde taget Gift, men hvilken ikke virkede. Denne Forfatter, som havde den bedste Leilighed til at vide Saadant, siger med Bestemthed, at Napoleon i adskillige Aar har baaret en lille Pung paa Brystet og at denne paa den Dag, Talen er om, fandtes udtømt i en Kop i Natbordet. — Uagtet nu hiin Gift ikke har virket strax, saa er det dog muligt, ja endog høist sandsynligt, at den med Tiden langsomt undergravede hans Sundhed, og blev en Medaarsag til hans Død. Ellers er det intet Nyt, at store Erobrere førte

Gift med sig; især var dette Tilfældet med Friedrich den Store i Syvaarskrigen.

En rig Capitalist i Paris har ladet i sin Gaard anbringe et Trapperækværk og Vindueskarme af blaa Crystal. Niels Brok i Kjøbenhavn, der efterlod henved 1½ Mill. D. C., lod sig nøie med at have et Trapperækværk af Mahognietræ.

Pariser Moders Elde i Kjøbenhavn. Det er mærkeligt nok, at man allerede for henved 200 Aar siden var yderst indtagen af Pariser Moder her i Kjøbenhavn. Charles Ogier fortæller, at da han, som Gesandtskabssecretair hos den i Aaret 1634, i Anledning af Kong Christian den 4des Søns Bryllup, fra det franske Hof hidsendte Gesandt, Greve d'Avaux, havde Leilighed til ved et Caroussel at tale med Kongens Døttre og andre høie Damer, lod Hertug Philip af Holsteens Gemalinde ham spørge, ved en Tolk: om hun var klædt efter den franske Mode? Jeg svarede, skriver Ogier, ja, skjøndt jeg ikke synderligen forstod mig paa Pyntens Finheder. Er jeg, spurgte hun fremdeles, friseret paa Moden? Bruger man nu saadanne Halstørklæder? Passer en saadan Klædning sig? Synes De godt om denne Farve? Hun vendte imidlertid Øinene bort fra Carousellet og lod Franskmanden betragte hende. — Havde hun levet nu, saa kunde den første den bedste Modehandler have besvaret hende alle disse Spørgsmaale.

Burckhardt, den berømte Reisende. Johan Ludvig Burckhardt var det ottende Barn af Oberst Johan Rudolph Burckhardt i Kirschgarten i Basel og Fru Sara Rohner. Han blev født den 25de November 1784 i Lausanne, hvor hans Forældre tilfældigviis opholdte sig paa en Reise, men han fik sin første Opdragelse i Basel selv, indtil han, i sit femtende Aar, traadte ind i en Opdragelsesanstalt i Neufchatel. De politiske Begivenheder, som den franske Statsomvæltning bragte over Europa og især over Schweitz, bestemte Obersten til at forlade sit Fødeland paa nogen Tid, hvorfor han

i Aaret 1800 fulgte sin Søn til Universitetet i Leipzig, hvor den unge Burckhardt studerede i fire Aar og begav sig derefter til Göttingen. Hans gode Opførsel, hans Æresfølelse, i Forening med hans udmærkede Talenter for Videnskaberne, skaffede ham allevegne Agtelse, ligesom hans sjeldne Munterhed, Godhed og jevne Sindsstemning gjorde ham til hans nærmere Bekjendtes fortrinlige Yndling. I 1805 vendte Burckhardt tilbage til sin Moder i Basel, og da det franske Herredømmes Udbredelse paa Fastlandet ikke behagede ham, tog han det sidste Farvel med sin Fader i Frankfurt, og reiste med mange vigtige Anbefalinger til London. Her tilbød Burckhardt sig at tjene det africanske Selskab, som allerede havde understøttet Houghton, Mungo Park og Hornemann paa deres Opdagelsesreiser i Africa, og Selskabet antog ham gjerne. Det korte Ophold i London og paa Universitetet i Cambridge benyttede han til at udvide sine Kundskaber i Astronomie, Chemie, Mineralogie o. s. v.; ja han dyrkede endog Medicin og Chirurgie, og stræbte at forøge sine Kundskaber i det østerlandske Sprog, hvormed han allerede havde sysselsat sig i Tydskland. Fremfor Alt søgte han dog ved legemlige Anstrængelser at hærde sig mod alle de Besværligheder, som ventede ham. Han lod Skjægget voxe, gjorde barbeent mange Fodreiser i den største Sommerhede, sov paa den blotte Jord og levede af Plantespiser og Vand. Burckhardt var kortsynet; medens han opholdt sig i Cambridge klattrede han engang op i et høit Træ, og kastede derfra sine Briller ned paa Jorden, for ogsaa at skille sig ved dette Tegn paa europæisk Blødagtighed. Den fjerde Februar 1806 indskibede han sig til Malta. I orientalsk Dragt, som indisk Kjøbmand og Mahomedaner ved Navn Ibrahim (Ibn Abdallah) ankom han mod Slutningen af Juli til Aleppo, med Anbefalinger til den engelske Consul Barker. Saavel her, som i Damascus, tilbragte han endnu den største Deel af sin Tid med forberedende Studier og især ved at vænne sig til de arabiske Sædvaner og Skikke. Som en Sprogøvelse oversatte han Campes Robinson Crusoe paa Arabisk, eller omformede den rettere efter det arabiske Eventyr Du el Babar (Sø-

perlen). Ogsaa nu undkastede han sig gjerne ethvert Slags Hærdelse og undværede med Fornøielse Alt det, som andre Reisende ansee for Nødvendigheder, blot for at kunne leve mere uafhængig og uhindret for sit store Kald, hvis Opfyldelse han saae imøde med begeistret Forventning.

Et Brev fra hiin Tid, 16 Januar 1811, til hans Forældre, indeholder en Reisebeskrivelse, hvor man allerede seer en Reisende, som er vant til østerlandsk Colorit. "Endog Reisen i Ørkenen, alene, omgiven af Mennesker, om hvis Troeskab man maa tvivle, uden ringeste Beqvemmelighed, plaget af Hede og Utøi, har sine store Behageligheder. See den Reisende. Hans Ledsagere vække ham længe før Daggry, han forlader Teltbeboerne, velsignende dem for et gjæstfrit Natteleie og et rigeligt Aftensmaaltid. Kamelerne tiltræde tause deres møisommelige Vei, og bane, igjennem Ørkens Mørke, allerede i betydelig Afstand den Stie, man skal tage til næste Aftenleir. I ubeskrivelig Majestæt fremtræder nu Solen over Ørkenens Sandhav, og hvis Hjerte kunde vel være saa følesløst, at det ikke her skulde prise sin Skaber, hvis Godhed og Forsyn ledsager den Vandrende endog i Arabien? Morgenluftens Køling varer kun kort; allerede tre Timer efter Solens Opgang gløder Luften i Straalernes Hede; men den forsigtige Reisende er forsynet med en tyk Kappe, som optager Straalerne, og hans trofaste Lastdyr bærer Vandflasker, som tillade ham øieblikkelig at stille sin Tørst. Araberne hilse som oftest den opgaaende Sol med Sang og munter Samtale; men Alt tier, naar nu Solen nærmer sig Middagen, trøster sig med Haabet om den kølige Kilde, hvor man tænker at opslaae sit Natteleie. Undertiden giver Anføreren, i den varmeste Time af Dagen, Tegn til at udhvile; da leire Kamelerne sig i en Kreds omkring sine Herrer og Bagagen, og Enhver søger, i sin Kameels Skygge, og indhyllet i sin Kappe, at nyde et Par Timers forfriskende Søvn.

(Fortsættes.)

Kjøbenhavns Veiviser angaaende.

De af Indvaanerne, som finde nogen Forandring eller Rettelse fornøden m d deres Adresser i Veiviseren for 1829, ville behage at henvende dem til Undertegnede med saadant, i det seneste inden denne Maaneds Udgang, ligeledes anmodes de, der ønske Veiviseren for næste Aar, at tegne dem snarest muligt, for derefter at kunne bestemme Oplagets Størrelse.

L. Thiesen,
Børsen Nr. 12.

Redactionen finder sig foranlediget til her at bemærke, hvor særdeles vigtigt det er, at Enhver, der forandrer Bopæl, betimeligen tilkjendegiver Udgiveren det, og at Adressen skrives saa fuldstændig som mueligt. Dette maa ikke allene lette Arbeidet betydeligen, men tillige give det den Fuldstændighed, som udgjør en saadan Veivisers første Fortjeneste. Ogsaa vilde det være godt, om de, som ønske at eie Bogen, forud vilde bestille samme, da derefter Oplagets Størrelse kunde bestemmes og ikke, som Tilfældet har været i Fjor, alle Exemplarerne saa hastigen skulde blive udsolgte, at ei alle Lysthavendes Ønske kan tilfredsstilles, da der af en Bog, som denne, naturligviis ikke trykkes et større Antal Exemplarer, end man med Vished kan gjøre Regning paa, at der vil blive afsat.

Literatur.

Etuibibliothek for Damer, Nr. 1,

indeholdende

Ørnens Rede,

ny Fortælling af Joh. Schopenhauer.

44 Sider, 16 Skilling.

Under ovenstaaende Titel (Etuibibliothek for Damer) udkommer en Række af de nyeste og meest udmærke-

de, sig til Damelecture egnende Fortællinger og Noveller af Udlandets fortrinligste Forfattere, hvilken vil udmærke sig saavel ved et overordentlig elegaant Udvortes, som ved en ualmindelig billig Priis. Samlingen bliver trykt paa det fineste Velintrykpapiir i stort Lommeformat med smaa, men tydelige Typer, og udgaaer i Nummere, der ikke blot ville være en Prydelse for ethvert Toiletbord og Sykasse, men ogsaa beqvemt kunne medføres paa Spadseregange og Reiser. Hvert Nummer bliver circa 40, til nogle og tredsindstyve Sider stort, og udkommer omtrent hver tredie Uge. Paa Grund af de smaa Typer, hvormed Samlingen trykkes, vil hver Fortælling, saafremt den ikke er af et alt for betydeligt Omfang, kunne rummes i eet Nummer. Fortællinger, som alerede ere oversatte, ville ikke blive optagne i Samlingen. Prisen for hvert Nr., ziirligt indheftet, vil i Forhold til dets Størrelse bliver fra 16 til 24 Skilling, og Arket, følgelig, efter Afdrag af Betalingen for Omslaget og Indheftningen, ikke meer end lidet over 4 Skilling. Ikkun ved en meget stor Afsætning vil det være muligt at levere Samlingen til denne forholdsviis yderst billige Priis, og det er derfor ene under Forudsætning af en saadan, at den vil kunne udgives. Subskription modtages i Bogladen No. 148 i Fortunstrædet og dens Commissionairer i Danmark og Norge, og er ikke forbindende for noget bestemt Antal Nummere, men kan til enhver Tid fratrædes. Fortællingerne ville ogsaa kunne erholdes hver for sig.

For at Enhver paa Landet eller i de Stæder i Danmark og Norge, hvor ingen Commissionairer haves, kan anskaffe sig Samlingen til ovennævnte Priis, uden videre Omkostninger, er man, uagtet Prisen er sat saa lav, endydermere villig, naar flere forene sig om at kjøbe et Antal Expl., at tilstaae paa hver 6 Expl. det 7de frit, eller og godtgjøre

sammes Beløb i Penge, hvorved Porten [illegible] kunne bestrides.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 November 1823.

Hamburg 2 M. -- à vista 205		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. S[illegible]
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld -	52½	53 Rbß. [illegible]
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. S[illegible]
Dito Dito	82	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	101¾ Rbd. r. S.
Dito Dito	106½	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	99	— r. S.
6 pCt norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60.	60½ L. St[illegible]

Rettelser.

I Hr. Professor. Oct Larsens Indbydelse i No. 91 S. 1451 Lin. 15, den Trykfejl: [illegible]tigste, istedetfor rigtigste. I No. 92 første S[illegible] L. 1 fra oven skal i Digtet: d. 2den Nov. 1 Lin. læses istf. Danmarks: Dannemarks. I 3 Lin. fra oven læses istf. Frederik: Fredrik. Uden disse Rettelser er Hexametrets Rhythmus [illegible] fejlet.

I No. 91 S. 1447 er i Stykket fra [illegible]køping blandt de Huse der i Særdeleshed [illegible]mærkede sig ved Transparenter og andre [illegible]ziringer Amtsforvalter Setzers og Pastor [illegible]phensens at tilføie.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 94.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 November 1828.

En Udflugt til Skotland.

Gives der nogensteds i Verden en philosophisk, speculativ og systematisk Stad, saa er det Edinborg; endog Atmosphæren der er betynget eller mættet med pedantiske Stoffer. Den unge Skotterinde med den brede Pande, de forgyldte Ørenringe, den mere end liliehvide Teint og de blide blaae Øine indlader sig uden videre i Samtale om Doctor Galls Hjerneskalslære og taler om Cerebrum og Cerebellum, om Maanens Indflydelse, Stjernernes tiltrækkende Kraft og Gassernes Eiendommeligheder, som om de almindeligste Ting. Træder man ind i en Salon, saa finder man der en athieniensisk Søilegang, og opholder man sig en Stund i en Gjæstgivergaard, saa kan man der see et Par Spidsborgere, som støtte Albuerne paa Bordet af gammelt Egetræ, tage med høitideligt Alvor lange Drag af sine med Kornbrændeviin fyldte Glas og discurere Juryens lovmæssige Gavn, Calvins Fortrin for Luther og Presbyterianismens for Anglicanismen — det er Antisthenes og Archytas i Trøier. Selv de Dyr, som ere berøvede Fornuften, synes at dele dette Hang til at tænke dybt, denne Trang til at afveie Følgerne og beregne Virkningerne, kort, denne speculative Alvorlighed, som er egen for Menneskeslægten i disse fjerne Egne. Jeg veed ikke, om mine Sandser have bedraget sig, eller det har været en selsom Virkelighed, men det er altid forekommet mig, som om jeg hos de ubetydeligste Dyr i Aberdeen, Fife og Edinborg bemærkede et dybere Overlægs-Instinct, en Haardnakkethed, værdig det scholastiske Stivsind, og et, jeg veed ikke hvilket, bydende og abstract Væsen, som har sat mig i Forundring, og paa hvilket jeg kun vil gjøre Naturens Jagttager opmærksom, tildeels som et Særsyn, der fortjener nærmere Undersøgelse. — Efter et langt Ophold i den skotske Hovedstad blev jeg, det maa jeg tilstaae, omsider keed af Dyrs og Menneskers evige Alvorlighed, af den for alle Slags Gjenstande redebonne Kampfærdighed, af de lange Debatter om den physiske, moralske, naturlige og overnaturlige Skjønhed, hvilke Debatter idelig udfyldte Samtalen, saavel paa to, som paa flere Mands Haand. Den rene Natur i sin jevne Enfoldighed, den uslørede og fordringsløse Dumhed kunde have skaffet mig nogen Lettelse, men jeg fandt den intetsteds, og derfor besluttede jeg at reise, og jeg forlod Dialektikens og Lærestilens Stad i det Haab, at min svage Aand, ved en Udflugt over Land og Vand, skulde blive befriet fra de videnskabelige Dunster, hvoraf den hidtil havde været omtaaget. Min Reise gik juft ikke meget i Længden, thi behagelige Baand og søde Erindringer hindrede mig i at fjerne mig meget langt bort fra Hovedstaden. Jeg begyndte med at afveie Tankerne, med en fuldkommen edin-

borgsk Beregningssands, Udflugtens Fordele, Skilsmissens Smerter, den Fornøielse, at indaande en friere Luft, den Kummer, at forlade hende, som jeg elskede, og Resultatet af dette modne Overlæg blev da, at sætte over Forth og at vandre ud — ikke i den vide Verden — men til den Deel af de skotske Bjerge, som ikke besøges og ikke beskrives, af den fortræffelige Grund, at man altfor let kan komme derhen og Reisen koster kun lidet. Saaledes afreiste jeg da fra Arthurpalaiets Qvarteer i Edinborg med to Ledsagere, langt mere philosophiske end jeg. Den Ene af mine Ledsagere, en meget fortjenstfuld ung Læge, havde udkaaret sig Botaniken til Yndlingsmuse; den Anden, noget mere tilaars, var en udmærket Geolog; den Første havde i Sinde at berige Agerdyrknings- og Havevæsens-Selskabets Bureau med alle de Mosearter og Slyngeplanter, hvormed de Grampiske Bjerge ere beklædte; og den Anden, som førte den Wernerske Hammer med sig i en liden Tværsæk, vilde indsamle alle de Kalkstene og Ertser, som fandtes i disse øde Strækninger. Hvad mig angaaer, saa følte jeg, ligesom jeg kom længere bort fra Calton-Hill og Edinborgs Slot, at den uvirksomme speculative Villie, som mit Ophold i det nyere Athen kunde have indskudt mig, begyndte at forsvinde. Vi tre Reisende vexlede faa eller slet ingen Ord med hverandre: vore Lysthaverier vare jo forskjellige, og vore Tanker toge en modsat Vei. Botanikeren ordnede den lille Blikkasse, som var bestemt til at modtage de Skatte, han vilde opsamle fra Jorden; Geologen stirrede igjennem sin Lorgnette paa de fjerne Bjerge, de store Knokler paa vor Jords Beenrad, og eftertænkte de modsatte Systemer, som Mineralogerne have opfundet.

Jeg saae mig tilbage til Staden, som vi nys havde forladt, og hvis maleriske Skjønhed en Dunstkreds, som farvedes af Auroras Straaler, syntes at forhøie. Perspectivet kom den tilgode og Afstanden forøgede dens Ynde: en optisk Virkning, der er meget sædvanlig paa Reiser, men som ogsaa ofte forekommer i det almindelige Liv. Imidlertid var Baaden, som skulde bringe os til den anden Side af Forth, allerede i Farten. Titons Gemalinde syntes

skjønnere og mere smilende end nogensinde . . . men der forfalder jeg jo til en classisk Latterlighed. Morgenen udstrømmede (for at betjene mig af en Stiil, som er mere passende for vor Tid) den behagelige Friskhed, som opklarer Forstanden, og Himmelen, som var prydet med de meest glimrende Farver, satte disse imod nogle tungsindige Skyers Melancholie . . . men nu føler jeg mig skyldig i den modsatte Latterlighed. Vi ville løsrive os baade fra Giffords og Southeys Skole, lade Poesien i Fred og simpelthen sige, at det var en smuk Morgen. Læseren taber nu rigtignok den pragtfulde Beskrivelse over en Storm, men af disse kan han jo finde saa mange fra Hesiodus indtil Tasso, og i den senere Tid igjen hos Lord Byron, at Tabet i Sandhed ikke er saa stort. Stormen, som den hele Nat havde slumret i Dalmenys Skove, var nylig bleven vaagen; den styrtede sig imod Oceanet og drev foran sig de Bølger, som den havde sværtet, og hvis hvidtskummende Toppe lysede i Mørket; udenfor det Rum, hvori Uveiret rasede, var Alting lyst og i fuldkommen Roe; den gjennemsigtige Bølge farvedes under Solens Ild med Guld og Purpur. De Schalupper, som gjennemskare hiin Deel af Havet, syntes at staae ganske lige paa den azurblaae Overflade; de derimod, der saae sig henkastede i den stormende Region, ligesom vort lille Fartøi, streifede med sine Master og løsrevne Seil ofte paa de høittaarnede Bølger. Aldrig viste sig en kraftigere Contrast, en mere levende udtrykt Modstand; et beundringsværdigt Skuespil, med hvis Iagttagelse vi dog ikke kunde befatte os, eftersom det skrøbelige Fartøi lækkede stærkt og truede os med Skibbrud næsten tæt ved Havnen. Under disse saa farlige Omstændigheder hørte vi en barsk, mandlig Stemme: det var Jeannette Carstairs, en kæmpemæssig Qvinde med brun Hud, robuste Lemmer, graae og funklende Øine. En Pels af Muldvarpskind tilhyllede hendes Yndigheder, som allerede for længe siden vare ude af Ungdomstiden. Født i den sydlige Deel af England, vilde hun besøge sin Søn, der drev samme Haandtering som hun i de nordlige Bjerge, og af Jordens Skjød bragte de Steenkul, den skjuler, for Dagens Lys. Hun var

den meest characteristiske og paafaldende Person. "I gode Folk," skreg hun, "det er jo dog en Elendighed! Kommer ikke jeg Eder til Hjælp, saa fare I Alle ned i Gruben, det er visselig sandt!" Med disse Ord satte den gode Jeannette sig ned og stemmede sig med et Udtryk, som kundgjorde en ophøiet Bestemthed og et vanskeligt Foretagende, imod den Side af Fartøiet, som var opløftet af Vinden. Det var et løierligt Syn at see, med hvilken Energie hun alene modsatte sig den Magt af Vind og Bølger, som havde sammensvoret sig imod os, hendes sammentrukne Ansigt, hendes fremtrædende Muskler, hendes fuldkomne Hengivelse, den øiensynlige Overbeviisning, hun havde, at den kraftige Modstand fra den ene Side af Schaluppen var tilstrækkelig til at hindre dens Kantring og til at gjenoprette dens Ligevægt. Saa megen Kraft, som anvendtes forgjæves, og en saadan Anstrængelse, som øsledes uden Nytte, dannede et saa comisk og originalt Heelt, at vi ikke vare i Stand til at holde vore Øine dersfra. Omsider blev hun dog keed af at arbeide saa alene for vor Frelse. „Hvad? Intet Menneske vil hjælpe mig!" raabte hun i sin Folkedialect. "Saa gid jeg skee en Ulykke, om jeg længer piner og plager mig for Jer, I dovne Kroppe, Jeg vil lade Jer gaae tilgrunde Alle i Hob, og det har I vel fortjent!" Med disse Ord, som bleve udtalede med ivrig Hast, forlod hun nu sin Post. Vinden lagde sig, Bølgerne bleve mindre, vore tre Skippere snakkede om at lande, og i en Afstand af mindre end en Miil saae vi Grevskabet Fifes grøntklædte Bred. Jeannette, som var glad over at have frelst os fra Døden, viste en elskværdig Munterhed. Inden et Qvarteer vare vi underrettede om alle de Eventyr, som i tyve Aar havde tildraget sig i alle tre Kongerigers Bjergværker og Steenkulsgruber; vi kjendte deres Producters forskjellige Qvalitet, deres Vægt, deres Værd, deres Nytte som Brændematerial; jeg troede at være midt i det kongelige Selskab i Edinborg, hvor denne underjordiske Lærdom havde været paa sit Sted og ikke at foragte. Med sine colossalske Former forenede Jeannette et fortræffeligt Hjerte; hvor fyrigt tindrede ikke hendes Øine, som hendes anden Søn, der var Soldat i Kongens Tjeneste, havde udført! Hvilken Begeistring besjælede ikke hendes Sprog ved Erindringen om hendes første Kjærlighed til Johan Carstairs, den smukkeste Grubearbeider i Lancaster! Hun indbød os Alle til at spise til Middag hos sig i Loanhead, i sin arvede Hytte, som, lige fra Heptarchiet indtil denne Dag, kun havde været beboet af Grubearbeidere fra Fader til Søn; derefter bukkede hun sig lidt, for at hviske min Ledsager, Geologen, Noget i Øret; jeg troer det var et Løvte, at han, til Løn for sin Føielighed, skulde faae et Kys af den smukkeste Pige i Loanhead. Den unge Mand, som vilde træde ind i den geistlige Stand, takkede hende med en Hovedbevægelse, som lignede et fortrydeligt Nei; dette foranledigede hende til at tage sit Loanheadske Kjøn i Forsvar, hvorved hun henreves i en Discussion fuld af Ild, herlige Details, hjemlige Erindringer, og som gav os et rigeligt Stof til Iagttagelser og Moroe. O Sterne! Hvorfor var du ikke nu paa Baaden med Bjergenes og Vulkans Philosoph, Linnes Eleve, Jeannette Carstairs, de tre skotske Matroser og med mig! Da havde Jeannette ogsaa faaet sin Plads ved Siden af den gode Tiggermunk, den beklagelsesværdige Marie, den sentimentale Grisette, Kammertjeneren Lafleur og alle de comiske og interessante Personager, som ere blevne udødelige ved din Pensel! —

(Fortsættes).

Indenlandske Efterretninger.

Under 17 Novbr. har Hr. Skolelærer F. Frederichsen skrevet nogle Ord i Anledning af at det den Dag, tillige Hs. Exs. Hr. Generallieutenant Greve af Ahlefeld Laurvig, Storkors af Dbr. og Dbrm. etc. hans Fødselsdag, var 25 Aar siden Skolen i Tranekjer blev indviet; "den smukkeste Landsbyeskole i Stiftet." "Grevens ædle Bestræbelser og Opofrelser for Langelands Almueskolevæsens Forbedring er, siger han, en af Grevens mange Fortjenester, som Efterverdenen aldrig vil forglemme, fordi Forbedrin-

gen er en sand Velgjerning ikke blot for det enkelte Sted, der umiddelbar nyder godt deraf, men tillige, formedelst Exemplets Magt, ogsaa for Verden." H. A. 180.

Blandede Efterretninger.

Rejse=Regler.

Et Hjelpemiddel der er ligesaa uundværlig som Anbefalinger og Præsentationer er følgende. Man maa kjende sin Vei og hvorledes den er fremkommelig. Det kan kun skee ved Hjælp af Kaarter. Af disse samle man sig altsaa et Forraad, inden man forlader sin Havn. Naar jeg siger Kaarter, saa forstaaer jeg det i Ordets vidtløftigste Betydning — ikke blot Landkaarter og Reisebeskrivelser, men ogsaa de nyeste Reisendes smaa Anmærkninger, Henviisninger, Erindringer og Skizzer, hvoraf man lærer hvilke Klipper og Farer kunne og skulle undgaaes paa den Vei, man har valgt. Lord Blayney f. Ex. kan anvise Eder de bedste Bugter til at indtage Vand og Levnetsmidler; Skade, at han ikke foretog sin Pillegrimsreise imod Syden — en Art af Terra incognitaa for den videnskabelige Spiser — hvor han havde kunnet opdage Gjæstgivergaarde eller anlægge nogle for Efterverdenen. Mistriss Starke er en Autoritet for Prisen paa Linned og — Malerier. Af Eustatius kunne I lære, hvorledes man tager Luven fra en Franskmand og opsnapper en Antiquitet. Dog ere Bøger i Almindelighed kun Raadgivere for høie Festdage, Parademagere i Hofstaten, ikke andet end Landmatroser; man maa søge Mennesker, som see med egne Øjne; som, naar de reise, reise bedre end deres Kufferter; naar de seile, give Agt paa, at de ikke løbe paa Grund; hjembringe lette Pengepunge, men en fyldt Hukommelse, og kunne snakke i tre Timer uden at opvarte med et større Antal Løgne. Er saadan En at opspore i nogen Bye, saa bringe man ham til sig ved ethvert redeligt Middel, man har i sin Magt. Man fængsle ham til sig, byde ham tilbords, give ham god

Mad og endnu bedre Viin. Indtil Klokken Tolv tales kun lidet, men saa bestormes han med Spørgsmaal: det er Sandhedens Time — tre Flasker ere tømte — Henrykkelsen er kommen. Af hans Orakelmund kan nu vindes mere i en halv Time, end af en tiaarig Læsen og et Bibliothek af Folianter og Mendez Pintos. Næsten alle Reisende skrive, som om de skulde aflægge edeligt Vidnesbyrd, og lyve da saa stærkt, som om det allerede var skeet.

(N. Mbl. No. 285.)

Mere om Burckhardt. (See fr. Nr.) Saadanne Øieblikke vare det, som jeg anvendte til hemmelig under min Kappe at at betroe min Dagbog nogle Bemærkninger. Snart bryder man op igjen, og henimod Aften see de Reisende omsider den grønne Hvileplads omkring en Kilde, hvor de ankomme ved Solens Nedgang; en Ild af tørret Kameelskarn, som man sædvanlig finder paa saadanne Steder, eller af soltørrede Ørkplanter, er strax antændt, og imedens Nogle af Selskabet vande Lastdyrene, tilberede de Øvrige Aftensmaden, som i Almindelighed bestaaer af en stegt Meelkage, Smør og Tvebak. Meget ofte forandres dog Samme. De Reisende finde en talrig Horde af venlige Arabere leiret omkring Kilden; de stige af foran et Telt; til Ære for dem udbredes Tæpper eller Matter paa Jorden foran Teltet; Caffe bliver strax brændt og bragt omkring, et Lam eller en Buk slagtet og fremsat, og Kameelmælk ombydes i Overflødighed. Aftenen tilbringes med at røge Tobak og høre Historier; langt borte gjenlyde de unge Araberpigers Sange. — Den pragtfulde Stjernehimmel rev mig ofte ud af denne Omgivelse; paa mine ensomme Vandringer omkring Leiren gav jeg mine Tanker frit Løb og opsøgte paa den vestlige Horizont den Stjerne, under hvilken mine dyrebare Forældres Vaaninger ligge. O, det er Sandhed, ogsaa en saadan Reise har sine Tillokkelser — ogsaa i Ørkenens Midte kan Mennesket finde sin Tilfredshed. Lykken har jo intetsteds paa denne Jord opslaaet sin Bolig: Enhver kan finde den i sin egen Barm, og der kan han bevare den, enten han befinder sig hos Europas meest dannede Nationer eller de halvvilde

Arabere." — Sin egen Reisemaade beskriver han derefter i et Brev af 25de November 1811, saaledes: "Sandelig er en østerlandsk Reise, naar den foretages med al mulig Beqvemmelighed, langt at foretrække for en Reise i Europa. Den, som har bevæbnede Ledsagere og Telte, opslaaer hver Aften Sidstnævnte paa en vakker Plads, og behøver hverken at bekymre sig om grove Postilloner, slette Heste eller ureenlige Værtshuse, han reiser med egne Heste, har sit eget Kjøkken, sin egen Seng, og bliver allevegne overøst med Høfligheder, saasnart han forevisеr Paschaens Anbefalingsbreve!

Jeg følger en gandske modsat Reisemaneer. Jeg tager altid ind i et smudsigt Karavanserai, bruger min Kappe og Jorden til Dyne og Tæppe, spiser med Kameldriverne, strigler selv min Hest, men seer og hører Meget, som bliver ubekjendt for den magelige Reisende. I Ørkenen vænnede jeg mig til alle arabiske Skikke, af hvilke jeg dog maa fortælle Eder et Par. Den Mangel paa Luxusartikler, saavelsom paa Nødvendigheder, for hvilken Ørkbeboerne ere udsatte fra Ungdommen af, har paalagt dem en Nøisomhed, der næsten maa synes utrolig for Stæders Beboere. Den af Heden og den hurtige Marsch udmattede Beduin lægger sig til at sove, uden at han den hele Dag har nydt andet end en Slurk Kameelmælk eller en Haandfuld Meel, blandet med lidt Salt. Hans sædvanlige Spise er Fatiten, en usaltet Meelkage, æltet med Vand og bagt i Asken af Kameelmøg. Dette bliver bragt frem efter Solens Nedgang; den hele Dag har Araberen fastet. Kommer derimod en Gjæst ind i Teltet, saa bakkes der op. Er Gjæsten en Mand af Vigtighed, saa slagtes en Geed og alle Værtens Venner bede sig til Gjæst; det kogte Kjød bliver skaaret i Stykker og kastet i en Potte, om hvilken Selskabet leirer sig; Enhver griber med Fingrene et Been, hvoraf han river et Par Stykker Kjød, og kaster det derefter i Potten igjen, hvor det optages af en Anden, saa at ethvert Been bliver gjennemgaaet af hele det hæderlige Selskab og gaaer fra Mund til Mund. De stakkels Fruentimmer maae lade sig nøie med Ørerne og Fødderne af de slagtede Dyr." — Halvtredie Aar tilbragte Burckhardt i Syrien. Efterat han i 1810 havde besøgt Balbeks og Palmyras berømte Ruiner, gjorde han en Reise til Haouran og en Deel af det gamle Dekapolis, hiinsides Jordan, til Nazareth og Tiberias, saavelsom til Egnen om det døde Hav. Den 18de Juni 1812 forlod han Damascus og vandrede nu, klædt som en fattig Beduin, igjennem det stenede Arabien og den store Ørken el Ty til Cairo, hvor han ankom den 4de September. Herfra reiste han, i Februar og Marts 1813, omkring Nilen, fra Assuan (Syene) indtil Dar el Massas paa Grændserne af Dongola, fremad paa den østlige og tilbage paa den vestlige Bred. Hans Hovedhensigt hermed var at opdage de mærkværdige Mindesmærker om gammelgræsk Bygningskunst og at dechiffrere græske Indskrivter, især i Templerne i Philæ. Herefter drog han, fra Marts indtil Juli 1814, igjennem Nubiens hidtil kun lidet bekjendte Egne. I en Karavane, hvor han ufravigelig iagttog det strængeste Incognito og sin gamle simple Levemaade, igjennemdrog han hele dette Strøg, først i sydlig Retning indtil Berber og Schendi, dernæst i nordlig, indtil Souakin paa den vestlige Bred af det røde Hav, hvorfra han drog over til Dschidda i Arabien. Sygdom afbrød nu hans Reise, men saasnart han følte sig frisk igjen, foretog han en Udflugt til de bekjendte Valfartssteder Mecca og Medina. Et Brev til hans Moder, fra Cairo den 2den August 1815, indeholder en kort Beskrivelse over denne Reise. "En hidsig Feber i Dschidda, en heftig Diarrhe i Mecca, en tre Maaneders Fever i Medina tilstod mig kun faa fornøielige Timer, og næsten havde jeg frygtet for, at jeg skulde lægge mine Been i Arabien. Tillige hindredes jeg ved den Krig, som Mohamed Ali Pascha af Egypten netop den Tid førte med Wechabiternes nye Religionssect, fra at fortsætte mine Reiser i det Indre af Landet. Alligevel lykkedes det mig, under mit langvarige Ophold i Mecca, at gjøre adskillige interessante Iagttagelser og at optage et nøiagtigt Grundrids af denne forhen ubekjendte Stad. Jeg besøgte Tayf, tre Dagreiser søndenfor Mecca, en liden Bye, som ligger paa Toppen af et Bjerg og formedelst sine Ha-

ver og ypperlige Frugter kaldes Arabiens Paradiis. I October Maaned ledsagede jeg en Samling af idetmindste otte Tusinde Pillegrimme til Bjerget Arafat, hvor man holder de aarlige berømte religieuse Ceremonier, for hvis Skyld mange Tyrker fra de fjerneste Lande forsamle sig her. Mecca forvandler sig da til en uhyre Messe, og man kan neppe trænge sig igjennem Vrimmelen paa Gaderne. Pilligrimene bringe Varer til Salg, og derfor seer man her alle mulige Fabrikater fra de tre gamle Verdensdele. Fra Mecca reiste jeg igjennem det Indre af Landet, til Medina, en Stad, som er berømt ved Mahomeds Grav, der ligger tolv Dagreiser fremad fra Mecca. Neppe havde jeg Tid til at betragte den berømte Moschee, hvor Graven ligger, og et Par Dage at besøge de omliggende Egne, før jeg atter blev anfaldet af den onde Feber, som den Tid var epidemisk i Medina. Uden Læge og Medicin maatte jeg lade Naturen have sin Gang, og alene indskrænke mig til Diæt. I tre usigelig lange Maaneder besøgte Feberen mig daglig, og afkræftede mig saaledes, at jeg, da jeg var helbredet, neppe kunde staae paa mine Been. Det havde været min Plan, at vende tilbage til Cairo tillands, igjennem Mediens Ørken, men nu vare mine Kæmpekræfter borte: med Nød og Neppe slæbte jeg mig til Dschambo, en Havn ved det røde Hav, fem Dagreiser fra Medina, for derfra at indskibe mig til Egypten. Her traf jeg Pesten, som var kommen fra Cairo, og i nogle Uger maatte jeg i største Fare leve iblandt disse Pestsyge, indtil jeg endelig fandt et Skib. Paa Havet havde jeg et nyt Feberanfald. Jeg lod mig derfor sætte iland paa Halvøen ved Bjerget Sinai, og levede der i fjorten Dage i en arabisk Bye med en yndig Beliggenhed tæt ved Sinai, hvor jeg næsten kom mig fra Feberen. Derpaa gik jeg tillands over Suez til Cairo, og Besværlighederne paa denne Reise, hvor jeg maatte lide saa meget af brændende Vinde, foraarsagede mig et tredie Anfald af Feberen. Nu er jeg, Gud være lovet, frisk, men svag, dog haaber jeg at komme mig ved den gode Søeluft i Alexandrien, hvorhen jeg tænker at reise om nogle Dage." — I Begyndelsen af 1815 vendte Burckhardt tilbage til Cairo, hvor han modtog Sørgebudskabet om sin Faders Død, i hvilken Anledning han skrev et rørende Brev til sin Moder, til hvem han ogsaa bar den ømmeste Kjærlighed. I April 1816 foretog han sin Reise til Bjerget Sinai. Det for Menneskehedens hele Historie evig mærkværdige Land, hvor Israels Gud værdigede et ellers foragtet Folk sin udmærkede Styrelse, forekom ogsaa Burckhardt at fortjene al mulig Opmærksomhed. "Billiges mine Anskuelser", skriver han til det afrikanske Selskab, "skal det uendelig glæde mig, at jeg har været i Stand til at oplyse nogle mørke Steder i den gamle Historie og at retfærdiggjøre den hellige Historieskriver Moses's Troværdighed, en Mand, som ikke allevegne kan forstaaes, saalænge vi ikke ere underrettede om Alt, der angaaer de arabiske Beduiner og det Land, hvori de føre deres Nomadeliv." — Denne Reise, saa fuld af Livsfarer, var hans sidste, thi neppe var han sluppen fra Tovarernes (en Beduinerhorde) Røveranfald, før han faldt i en Sygdom, der gjorde Ende paa hans Liv. Endnu fuld af Vished om, at han skulde udføre sine vidtomfattende Planer, skrev han i Juli 1815 til sin Broder: "Jeg har endnu aldrig været i en lignende Fare, og jeg veed ikke om min hidtil havte Lykke ei omsider vil vende sig fra mig, men det veed jeg, at jeg ikke vil ophøre med at sætte den paa Prøve, indtil jeg har naaet min Hensigt og opfyldt min Pligt." —

(Fortsættes.)

Følgende historiske Notitser over et Slag ved Varna, som Sultan Amurath 2den i Aaret 1444 leverede Wladislaus, Konge af Polen og Ungarn, og hvori sidstnævnte Konge mistede Livet, vil sikkert, i Anledning af de nyeste Tidsbegivenheder læses med Interesse. Amurath saae sig, ved den i Slutningen af Aaret 1443 udbrudte Opstand i Karamanien, nødsaget til at samle betydelige Stridskræfter til Rebellernes Undertvingelse, hvilke han personligen vilde gaae imøde; han havde derfor iforveien knyttet Underhandlinger med Wladislaus, med hvem han var i Krig, og hvis Krigsskarer under Anførsel af den berømte Ungarer Johannes Hunyades,

Fyrste af Siebenbürgen, stedse havde tilbageslaaet Osmannernes gjentagne Angreb med betydelige Tab. Efterat Amurath havde bragt det til en ti-aarig Vaabenstilstand, *) som Wladislaus havde besvoret ved Evangeliet, og Amurath ved Koranen, satte han sig i Marsch imod Rebellerne i Anatolien. Imidlertid vilde Pave Eugen d. 6te ikke erkjende Vaabenstilstanden, som uden hans Medvidende var afsluttet, men sendte Cardinal Julius Cæsarinus, som Legat, til Wladislaus, for at foranledige ham og de polske og ungerske Magnater til at bryde Forbundet, uagtet det var, som sagt høitideligen besvoret af begge Parter. Cardinalen var befuldmægtiget til at løse Kongen fra sin Ed, efter den Grundsætning, at en Ed given Christenhedens Fjende ikke kunde have forbindende Kraft. Wladislaus lod sig af den pavelige Legats Indskydelser overtale, og stillede nu en talrig Armee af Ungarer, Polakker og Wallaker i Marken, og deriblandt 40000 Mand Cavallerie. Han selv personligen, tilligemed nogle Biskopper og en Mængde Magnater gik i Felten; Cardinalen stod i Spidsen for de af Geistligheden stillede Tropper. Overbefalingen over den hele Hær blev given til Johannes Hunyades. Da Sultan Amurath erfarede, hvorledes Sagerne stode, maatte han vel opgive sine forhen lagte Planer, for i Ilmarscher at naae det thraciske Bosporus, hvor 50 af en venetiansk Cardinal **) befalede Galejer skulle gjøre ham Overgangen stridig. Dog, mod Enden af Oct. var denne Flode ved Storm adspredt, og ved Sultanens Ankomst kunde han uden Modstand iværksætte Overgangen med omtrent 100000 Mand, og saaledes ankomme mod den fiendtlige Lejr i Thracien.

Paa Efterretningen om Osmannernes Ankomst forlagde Hunyades sin Lejr imellem Høiene og en Sø ***), og stillede sig i Slagorden saaledes: Rytteriet og Kjernen af hans Magt stod paa høire Fløj, Wladislaus selv i Midten. En betydelig Deel af den venstre Fløj udgjorde det ungerske og polske Rytterie, anført af Biskopperne af Gran og Waradin. Middelpunkten dannede Fodfolket, og Lejren kunde, efter sit Anlæg kun angribes forfra. Det første Angreb gjorde en Pascha i Spidsen af 15000 Ryttere paa venstre Fløj, og Kongen var her selv personligen. Tyrkerne fandt en saadan Modtagelse, at de snart saae sig tvungne til Flugt. Hunyades, som frygtede for at see sin Slagorden adskilt, og forudsaae, at Fjenden ikke vilde lade det blive ved et Angreb, havde strængt forbudet sine Folk at forfølge den flygtende Fiende; men de to Biskopper paa venstre Fløi tilraabte deres lette Rytterie, at de ikke maatte lade de Flygtende undkomme, og man fulgte deres Ordre. Dog, ved denne Forfølgelse stødte man paa Tyrkernes høire Fløi, som anførtes af Sultanen selv; de Christne kom nu i en haard Kamp, bleve bragte i Uorden, og da de vare blevne afskaarne fra og ikke kunde faae Understyttelse af Fodfolket, saa blev deres Nederlag almindeligt, og Alle, ogsaa de to Biskopper bleve nedhuggede. Amurath, hvem Dagens første Tildragelser havde gjort fortvivlet, fattede igjen Mod, satte sig i Spidsen af sit seierrige Rytterie, for at falde i Flanken paa Fodfolket af den Christelige Hærs venstre Fløj, der ved dets Rytteries Nederlag var stillet gandske blot. Det frygteligste Myrderie, som Tyrkerne nu anrettede paa dette Punkt, bevægede Hunyades til at sende den venstre Fløj en Deel af sit Rytterie til Hjelp, og i dette Mellemrum besvore de ungerske Magnater Kongen at angribe Amurath med sit svære Rytterie. Da Sultanen saae disse Bevægelser, blev han greben af Forfærdelse, og vilde vige, men Ali Pascha greb hans Hestes Tøjle, og nødte ham til at holde Stand mod Fienden. Man paastaaer, at Amurath havde i dette Dieblik gjort det Løvte at ville, naar han maatte komme sejerrig fra Kampen, blive Derwisch. Medens nu begge Armeers Rytteri var i Kampen, angreb Ali Pascha med sine Janitscharer Wladislaus's venstre Fløj, og beskjød den med en morderisk Musketild, ved hvilken Kongen blev

*) Ved Traktaten i Segedin, Juli 1444, hvorefter Sultanen afstod Herredømmet over Servien og Wallachiet. (Den danske Ns. Anmærkn.)

**) Krønikeskrivere benævne ham Cardinal Gundelmarinꝺ.

***) Sandsynligen Dawna-Søen.

dræbt *) uden at Ungarerne kunde bemærke, hvilken Fare deres Regent var udsat for.

Hunyades havde begivet sig til den højre Fløi, og bestræbede sig for, da han saae hvorledes alt var tabt, at faae sin Konges Lig bragt fra Valpladsen, hvorved han, i Midten af den tyrkiske Hovedmagt, bød de største Farer trods. Medens dette stod paa, havde Resten af hans Fodfolk og Rytterie gandske opløst sig og søgt sin Frelse i Flugten, og for Hunyades blev ej andet tilovers, end med nogle tusinde Mand, som han var saa lykkelig endnu at faae samlet, at trække sig tilbage. Flygtningerne ikkun i ringe Antal undslupne, adspredte sig i Egnens Bjerge, Skove, sumpige Lande, og bleve efterhaanden slagne af disse Egnes Beboere. Paa saadan Maade omkom ogsaa Cardinal Cæsarinus, efter hvis ulykkelige Indskydelser Vaabenstilstanden var bleven brudt. Hans Legeme fandtes nøgent, gjennemboret af Stik, midt iblandt Ligene, med hvilke Valpladsen og Egnen var bedækket. Kong Wladislaus's Hoved blev paa Spidsen af en Landse slæbt fra Provinds til Provinds, efter Amuraths Befaling, som Tegn paa den fuldstændige Sejr, som denne Barbar havde vundet. Dette mærkværdige Slag, hvor henimod 50000 Mand fra begge Sider bleve paa Pladsen, stod Mortensdag den 11 Nov. 1444. Kong Wladislaus, den tredie af dette Navn i Polen, var kun 25 Aar gammel, da han døde. (Dette Stykke er saaledes taget fra den Preuss. Statstidende. Vi kunne ikke nu sammenligne Fortællingen med Hammers osmann. Geschichte; cfr. Molbechs nord. Tidsskr. 2 B. 3 H. S. 465 o. f.)

Den nu regjerende russiske Kejser har befalet, at der til Minde om den tapre polske Monark Wladislaus's Fald skal i Warschau tolv af de i Varna erobrede Kanoner anbringes.

Indfald.

Den unge Talma befandt sig en Vinterdag i Versailles, men skulde endnu samme Dags Aften spille i Paris. Da han endnu ikke eiede nogen Equipage, saa maatte han henvende sig til een af de Fiacres, der pleje at holde uden for det derværende Slot. Det er bekjendt, at Passageren, naar han forespørger sig hos Kudsken, hver Gang faaer til Svar, "at der kun endnu mangler En." Talma, der kjendte disse Folks Vane, tænkte strax paa Garrick, og stillede sig an, som om han antog Svaret for ramme Alvor. Indsvøbt i sin Kappe steg han derfor ind i Vognen gjennem den ene Dør, og ud af den anden igjen uden Kappe. Det var allerede noget mørkt, da Talma, sort klædt, traadte atter frem for Kudsken og med forandret Stemme spurgte om Passagerernes Antal: "Fuldt paa En nær!" raabte Kudsken og skjød Talma ind i Vognen. Denne sneg sig igjen ud af den anden Dør, antog fem Gange efter hverandre et andet Mæle og en anden Stilling, og spillede saaledes fem forskjellige Personers Rolle. Da omsider den sidste kom, var Kudsken glad ved at have det fulde Antal, smeldede paa sine Heste, og bragte Talma, og til sin største Forfærdelse, fem ledige Sæder til Paris.

*) Efter et i Polen gaaende Sagn skal Wladislaus være dræbt ved Hugget af en Stridsøxe.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 November 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 204		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7¾ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147½	148 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	53 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	82¾	83 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
5 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99	99½ r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60½	61 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 95.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 25 November 1828.

Opdragelses-Scener.

"Tøv et Øjeblik, min kjere Hansen," sagde Hr. Gluk til Klubbudet, der med Længsel ventede paa Besked, medens han selv med største Travelhed gjennemløb nogle Papirer — "kun et Øjeblik, saa er jeg færdig," og gav sig derpaa til at læse: "Da Hr. Hippeldal, i en Deel Medlemmers Overværelse og Paahør, har kaldet Bogholder Saft en Bøffel, saa burde han vel, i Følge Lovens 5 §. angaaende Uqvemsord, excluderes af Selskab; men da han er een af de ældste og første Medlemmer, og desuden, ved adskillige Leiligheder, har aflagt Prøve paa sin Interesse for Selskabets Vel, blandt andet ved at forære samme fem nye Ruslæders Stolebetræk, saa troer Justitsdirecteuren, at Lovens Bud kan taale en Modification, og forandres derhen, at han slipper med en arbitrair Mulct, der bestemmes til 10 Rbd." — "Det forstaaer sig, intet kan være billigere," sagde Hr. Gluk i det han satte sit Votum og Navn under Papiret, slog Sand derpaa, lagde det tilligemed andre Documenter i en stor Portefeuille, med Klubbens Navn paa, lukkede den, og tog Nøglen til sig. "See her, Hansen, nu er Alting klappet og klart. Apropos! Hvorledes gaaer det med Subskriptionen for Tyrolerne?" — "Kun maadeligt, Hr. Gluk," svarede Budet, "jeg har i det hæslige Veir løbet omkring siden i Morges Kl. 8, men endnu har der ikke tegnet sig flere end fem. Den Ene undskylder sig med Upasselighed, den Anden med Forfald, den Tredie med de knappe Tider, og den Fjerde siger reent ud, at han ikke vil give sine Penge hen til Landstrygere." — "Da var det dog slemt, Hansen, om der ei skulde blive noget deraf — ikke just for min Skyld, men for min Kones og min Datters; jeg maa høre hele Aaret igjennem, at de ikke have nogen Nytte af vor Klub og at den ikke er andet end et Spilleselskab." — "Der er noget i det, de sige, svarede Budet. Men saaledes er det jo med de fleste Klubber. Det faaer jeg og mine Ligesbærre nok at føle. I gamle Dage kunde man hver ottende Dag give Concert, og fem, sex Gange om Vinteren Bal; men kom nu! Man kan lettere faae Interessentere i en Expedition til China, end til en stakkels Concert. Det er sandt, jeg havde nær glemt det Vigtigste. Jeg har en flittig Hilsen fra vor Vært, om Hr. Directeuren ikke vilde gjøre ham den Ære, at staae Fadder hos hans Lille næstkommende Søndag?" — "Hvorledes? igjen Fadder? raabte Hr. Gluk? Det er jo ikke længer end ti Maaneder siden, jeg stod Fadder hos hans Barn?" — "Ja, det er ogsaa regelmæssigen hver tiende Maaned, at hans Kone kommer i Barselseng, sagde Hansen, og imellem os sagt, indbringer hver Barselseng ham en god Skilling. Han beder næsten hele Klubben til Fad-

der. Hvo, der sad saa godt i det, som denne Jochum Rødnæse, kunde vistnok prise sig lykkelig. Han vinder mere ved een Barselseng, end jeg ved at slide hele Aaret igjennem." — "Hils han Værten, svarede Hr. Gluk, at jeg denne Gang skal komme, men flere Gange kan han ikke gjøre Regning paa mig." Budet bukkede sig og gik. — Nu traadte Mad. Gluk ind og saae noget fortrydelig ud. "Jeg kan ikke begribe, sagde hun, Fader, hvor Peter bliver af?" "Det maa Du nok sige, min Gode," svarede Hr. Gluk; "Klokken er allerede næsten Tre, og han er endnu ikke kommen fra Skolen. Formodentligen ligger han paa Gaden og gjør Spektakler med de andre Karnailledrenge." "Ha! ha! ha! begyndte Lene, hans Datter," en Pige paa tolv Aar, der sad i Vinduet og læste — "det er jo reent forkeert, Fader! Man siger Canaille, ikke Carnaille!" — "Hold Mund, din næsvise Tøs," svarede Hr. Gluk — "Du behøver ikke at sige mig, hvorledes jeg skal tale. "Næsvise Tøs" udbrød Madam Gluk, "du farer ogsaa bestandigen løs paa de stakkels Børn, saa at det er en Skam, at høre paa." — "Og Du ruinerer mig Børnene i Bund og Grund," raabte Hr. Gluk. — "Ruinere Børn — ha! ha! ha! Fader, det er atter galt. Du vil sige fordærve. Fader skulde sandeligen heller betjene sig af danske Ord. Med det franske prostituerer Fader sig altid." — "Du uforskammede Skarn," raabte Hr. Gluk, i det han truede hende med knyttet Næve, "tør Du sige, at Din Fader prustutuerer sig?" — "Det hedder prostituere, Fader! Lise Bruder havde nyligen nær faaet tre Haandtage, fordi hun skrev i Skolen prustutuere." — "Jh, saa skal du da skee allandsens — Din" — sagde Hr. Gluk, og vilde slaae hende med en Lineal, han havde i Haanden; men Mad. Gluk stillede sig mellem begge, og afbødede Slaget. I det samme aabnedes Døren, og hendes Broder, Forvalter Taarn traadte ind i Stuen. "Holdt!", raabte han, da han hørte det Skrig, Lene udstødte og saae den Lineal, hans Svoger strakte truende frem — "holdt Hr. Gluk, det gaaer, paa min Sjel, ikke an. Det hedder vel, Ave er god, naar den kommer i Tide, men et næsten fuldvoxent Pigebarn! — ja, jeg vil ikke sige mere." "Saaledes behandler man de stakkels Børn! kjere Broder," sagde Madam Gluk, halv grædende, og vridende sine Hænder. "Saadanne Scener kan Du see her hver Dag. Ak, jeg ulykkelige Kone!" — "Giv Dig tilfrede, bedste Emma, svarede Forvalteren. Din Mand mener det, saa Skam, godt baade med Dig og Dine Børn, men han er lidt opfarende. Derfor maa Du give lidt efter." — "Give efter?" tog Mad. Gluk til Gjenmæle, "o, jeg har allerede givet saa meget efter i min Ægtestand, at jeg, af lutter Eftergivenhed, har faaet en Tæring paa Halsen. Saalænge Børnene vare smaa, maatte jeg sidde allene med dem, medens min kjere Ægteherre sad og spillede L'hombre og Whist i Klubben, og nu de ere vorne til, gjør han i de faa Timer, han er hjemme om Dagen, næsten intet andet end skjelder og smelder paa de smaa Stakler. Hvorledes de end bære sig ad, er det ikke rigtigt for ham." — "Er Du virkelig saa slem, gode Svoger?" spurgte Forvalteren, henvendende sig til Hr. Gluk, som han fortroligen greb under Armen. — "Jeg kan ikke svare Dig andet, Svoger, sagde Hr. Gluk, end at jeg ei har eet, men tre Huuskors. Saalænge mine Børn vare smaa og ikke gik i Skole, havde jeg kun det ene Kors at drages med; men nu" — "Ei, hvad er det for Snak," sagde Forvalteren, og lagde Hr. Gluks Haand i hans Kones — "hvor let kan der ei komme et Ord imellem Mand og Kone. Det er en ond Fugl, som gjør sig ureen i sin egen Rede, siger Peter Lolle." Medens Forvalteren var saaledes i Færd med at stifte en Forsoning, kom Peter hjem. Han saae ganske forgrædt ud, og kastede sig hulkende hen i Sophaen. Mad. Gluk rev sig løs fra sin Mand og sin Broder, og ilede hen til sin Kjeledægge. "Hvorledes er det med Dig, lille Petermand, spurgte hun i en kjælen Tone, i det hun omfavnede og kyssede ham, og tørrede hans Øjne. Er Du ikke vel, søde Engel?" — "Hu! hu! begyndte Drengen endnu stærkere at hulke — Hr. Jensen, vor franske Lærer, har slaaet mig til Blod, Moder! og ladet mig sidde over!" — "Hvorledes? Har den Bøddel vovet at slaae mit Barn til Blod, sagde

hun, i det hun trak hans Trøjeærme op, og saae, at Armen var noget skuret — "Trine! mit Schawl! mit Schawl! jeg løber strax hen i Institutet. Naar ikke den Tyran af en Fransklærer paa Øjeblikket faaer sin Afsked, saa tager jeg endnu i Dag mit Barn ud af Skolen. Trine mit Schawl siger jeg!" — Dette sagde Mad. Gluk med en Iver, som om hun skulde kalde Retfærdigheden til Hevn mod sin eneste Søns Morder. Neppe havde hun faaet Schawlet paa, førend en velvoxen, simpelt, men reenligt klædt, Mand, efter Udseende, nogle tredive Aar gammel, kom hende i Møde, lige ved Døren. Han bukkede sig først for hende, og henvendte sig derpaa til hendes Mand. "For at forebygge Misforstaaelse, Hr. Gluk, sagde han, kommer jeg selv til Dem; thi jeg kan vel tænke, at hvis jeg ikke kom til Dem, vilde De komme til mig. Jeg er Lærer Jensen i ** Institut. Deres Søn har i Dag maattet sidde over" — "Hvorledes? afbrød Mad. Gluk ham, De vover endnu at komme i mit Huus?" — "Madam, svarede Læreren, jeg haaber, at De forskaaner mig for enhver Fornærmelse, og at De er billig nok til at høre begge Parter, førend De fordømmer nogen af dem. Vil De altsaa at jeg skal tale, saa styr Deres Hidsighed; kan De ikke det, saa recommanderer jeg mig." Dette sagde han i en saa bestemt og værdig Tone, at Forvalteren traadte til og bad ham, ikke at lade sig forstyrre, anmodende tillige sin Søster alvorligen om, ei at afbryde Manden i hans Tale. Han satte en Stol hen for den Fremmede, og sagde: "behag at tage Plads, min Herre!" — Læreren begyndte nu: "At Deres Søn, Hr. Gluk, har maattet sidde over i Dag, havde sin meget gode Grund." — "Men, at De slog ham til Blod, raabte Mad. Gluk, yderst harmfuldt, har ogsaa det sin gode Grund?" — "Det er en usandfærdig Beskyldning, svarede Læreren, Madam! Har Deres Søn blødt, saa maa han selv have slaaet sig, eller og have nogle af hans Kammerater banket ham paa Gaden." — "De vil nægte at De har slaaet Barnet?" vedblev Madam Gluk, endnu mere opbragt, i det hun viste ham Peters Arm. "De vil gjøre mit Barn til Løgner?" — Forvalteren trak hende

til Side, og sagde: "Søster, vær dog rimelig, og lad Manden komme til Orde!" — "Deres Søn, Hr. Gluk," begyndte igjen Læreren, har i Dag, De tilgive mig min Frimodighed, ikke opført sig, som han burde. At han alt længe viste sig efterladen og forsømmelig i at lære sine Lectier, det har jeg ikke paatalt paa nogen anden Maade, end ved at anmærke det i hans Characteerbog, som De nok selv har seet." — "De har vist Dem partisk og uretfærdig mod Barnet," udbrød Mad. Gluk, som ikke kunde holde sig; "det veed jeg." — "Jeg har givet ham saadanne Characterer, svarede Læreren, som jeg ansaae for min Pligt at give ham, Madam." — "Da har min Cousine, som selv underviser i Fransk i Mad. ** Institut ganske nylig examineret ham, og sagt, at Peter er meget perfect i det Franske. Hun maa nok forstaae det." — "Det kan jeg ikke indlade mig paa her, Madam. Heller ikke er jeg kommen for at gjøre det. Men Hensigten af mit Komme er, at sige Dem, Hr. Gluk, at Deres Søn i Formiddags har slaaet een af sine yngre Meddisciple et stort Hul i Hovedet, medens de legede sammen i Gaarden, og at han derpaa har tilladt sig utilbørlige Udtryk imod mig. Det er paa Grund deraf, at jeg har ladet ham sidde over." — "Hvem giver Dem Lov til at lade mit Barn sidde over, min Herre?" spurgte Madam Gluk, i det hun satte Armene i Siderne og Vreden gnistrede i hendes Øjne. Læreren reiste sig, og vilde gaae, sigende til Hr. Gluk: "naar Deres Kone ikke vil eller kan holde sig, indtil jeg har udtalt, saa har jeg her intet mere at fremføre." "Bryd De Dem om ingen Ting, raabte Forvalteren, og fortsæt Deres Tale! Min Søster er lidt hidsig, men hun mener, saa Skam, intet med det." — "Men De kunde dog gjerne først ladet mig vide det, Hr. Jensen, sagde Hr. Gluk, i en Tone, som vidnede om, at ogsaa at han ikke ikke var fornøjet med Lærerens Fremfærd. Herre Gud, jeg er jo dog Fader, og De kan jo nok tænke, at det maa smerte mig og min Kone, at vort stakkels Barn skal sulte til Klokken henimod fire." — "Og et saa svagt Barn, som den Lille," tilføjede Mad. Gluk. — "Hør Børn, raabte Forvalteren, og vilde tage sin Hat og Stok, naar

I ikke vil lade Manden tale ud, saa gaaer jeg, paa min Sjel, min Vei." — Nu begyndte Læreren igjen: "Jeg veed, Hr. Gluk, at man i vore Dage har meget at udsætte baade paa Institutbestyrerne og Institutlærerne. I Meget kan man have Ret, men i det Meste har man sandeligen Uret. Jeg har nu været Lærer i otte Aar, og kjender temmelig nøje til Sagen. De kan troe, det er intet behageligt Kald at være Institutbestyrer eller Institutlærer. Vor Tids Forældre gjøre Fordring paa at deres Børn skulle lære Alting; men for en Ubetydelighed. For to, tre Rigsbankdaler om Maaneden ville de, at Børnene skulle undervises næsten i alle muelige Videnskaber og alle levende Sprog. Men ikke nok med, at de forlange en saadan Mængde Kundskaber; de paastaaer ogsaa at man skal bibringe Børnene Lærdommen, enten disse have Nemme dertil eller er, enten de gide eller ikke gide anvende tilbørlig Flid. De kan troe en stakkels Lærer er her i stor Forlegenhed. Hans Løn er usel. For en Mark maa jeg undervise en heel Classe i en Time, og stundom brydes med de meest uopdragne Unge. Giver jeg dem gode Characterer, og man finder, at deres Fremgang ikke svarer til disse, saa laster man min Eftergivenhed; giver jeg dem slette, saa raaber man paa, jeg er for haard, og knækker Modet paa dem. Jeg har længe været kjed af mit Fag; men det nytter ikke at slaae det urene Vand bort, førend man har det rene. Til mit Uheld have mine Paarørende ladet mig studere. En forfængelig Tante, som havde taget mig til sig i Barns Sted, satte sig i Hovedet, at jeg ikke skulde blive Sømand, som jeg havde Lyst til. Netop, da jeg skulde til at læse til Embedsexamen, døde hun, og nu havde jeg ikke andet at leve af, end det, jeg kunde forskaffe mig selv ved Informationer. Privatinformationer kunde jeg ikke faae; thi, naar man ikke er i Udraab, eller har Titel af Mr. le Professeur, eller Sligt, saa er det vanskeligt at faae Informationer i vore Dage. For at leve, lod jeg mig engagere i Institutet. For en Rigsbankdaler maa jeg tilbringe der sex sure Timer om Ugen. De kan ikke gjøre Dem noget Begreb om en stor Deel af vor Ungdoms Overgivenhed og Balstyrighed. De usle Brokker af Kundskaber, som man ved Kunst bibringer den, gjør den indbildsk og uforskammet. Den foragter, som oftest, de Ældres Erfarenhed og spotter sine Lærere. I den gamle, pedantiske Skoletvangs Sted er nu traadt en liberal Tøileløshed. Havde mine Paarørende, i min Ungdom, ladet mig gaae til Søes, saa havde jeg nu maaskee, som Coffardicapitain, ført et Skib, hvis Mandskab jeg kunde commandere efter Sølovene; nu jeg, efterat de mod min Tilbøjelighed satte mig til Bogen, har maattet give mig til at være Lærer, fører jeg, saa at sige, et Skib uden Ror, hvis Besætning ikke kjender det mindste til Subordination. Forældrene holde i Almindelighed med Børnene, hvor usømmeligt de end opføre sig, og Institutbestyrerne maa holde med Forældrene og lade fem være lige, af Frygt for at de skulle tage de Unge ud af Skolen. Saaledes befinder Læreren sig mellem en dobbelt Ild. Enten maa han aabenbart lade gjøre Nar af sig — som desværre Tilfældet er med Adskillige af mine Colleger, — eller ogsaa hvert Øjeblik søge en anden Condition." — Medens Læreren talte saaledes, udstødte, bag Skærmbrædtet, Lene et Skrig, som om nogen vilde tage Livet af hende. Mad. Gluk ilede til, for at see, hvad der var paa Færde. Skærmbrædtet faldt paa hende, og nu saaes Peter og Lene liggende paa Gulvet omtrent i en Stilling, som Hesten og Løven i Rosenborg Hauge. Peter havde Lene fat i det Tykke af Armen og Lene Peter i den gule Haartop. Saaledes væltende sig frem over Skærmbrædtet, som Moderen var kommen til at ligge under, begyndte de begge hulkende og flæbende, at baxes med hinanden, og Moderen, som nu var kommen op, kunde med alle sine Kræfter, ikke faae dem fra hverandre. "Vil I fra hverandre I ugudelige Unger!" vedblev hun at raabe tre Gange i Rad. Men Peter vilde ikke give Slip paa Lene, og denne ikke paa Peter. Drengen havde med sine Negle revet hende i Ansigtet, og hun holdt en heel Busk af hans Haar i Haanden. Endeligen fik Moderen med Magt og Trudsler dem drevne ind i det næste Værelse. — "Det er nok, Hr. Jensen, sagde Hr. Gluk til Læreren. Jeg har Dem aldeles undskyldt.

Fuldkomment indseer jeg, at De har handlet rigtigen i at lade den uartige Peter sidde over i Dag. Langtfra at gjøre Dem nogen Bebreidelse, takker jeg Dem tvertimod for Deres Opmærksomhed, og giver Dem Fuldmagt til, at gjøre det samme, hvis han næste Gang skulde forsee sig. Dersom De vil bevise mig den Ære, at spise hos mig, ikke til Middag, thi den har min kjere Søn berøvet mig, men til Aften, saa skal det være mig en sand Fornøjelse." Læreren antog Tilbudet, og lovede at skulle komme igjen efter Klokken fem. "Det er Tids nok, sagde Hr. Gluk, thi det varer sikkert endnu en Time førend Alting kommer i Orden her." Læreren indfandt sig til det bestemte Klokkeslæt, og blev meget godt beværtet. Over Bordet vilde Mad. Gluk atter fremkomme med Anker over Lærernes Strænghed; men Forvalteren afbrød hende med de Ord: "Nu Punctum Søster, angaaende det Capitel! Hr. Jensen har saa nøje oplyst os om Underviisningsvæsenet i de offentlige Skoler og Forholdene imellem Lærerne og Forældrene, at den, som i Fremtiden klager over de stakkels Informatorer, skal faae med mig at bestille. Jeg har før ogsaa havt et Horn i Siden paa dem, men nu indseer jeg, at det er mere Forældrenes end Lærernes Skyld, naar Børnene ikke lære noget."

Breve om Fattigvæsen, milde Stiftelser, Hospitaler, alt med Hensyn til Fædrenelandet.

(Fortsat, see Nr. 93.)

I et Brev af samme Konge dat. 28 Juni 1587 (see Hoffmann l. c. Tom. X p. 165) paalægges Borgemester og Raad i Kjøbenhavn at forordne to agtede, fornemme og forstandige Borgere, som nogle Gange, saa ofte de selv synes og Leiligheden kan fordre, men endelig fire Gange om Aaret, skulle besøge fornævnte Hospital, granske og forfare, hvorledes derinde tilgaaer med Alting og med hvad for Raadighed Hospitalets Rente og Indkomst udgives og for-

spises, og hvis Forstanderens Forsømmelse derudi findes, saa han ikke tilbørligen dermed omgaaer, da skulle de ham derom advare og paaminde, og hvis han da ikke vil rette sig, da skulle de være forpligtede at give det Øvrigheden tilkjende, og da siden at straffe og forordne det derudinden som vedbør."

Skjønnes her ikke allerede tydeligt af disse anførte Dokumenter, at man allerede til de Tider har fundet det nødvendigt at beskikke *) en oekonomisk Directeur for Hospitalet?

Under Frederik den 2dens Regjering har vi fremdeles mange Beviser paa from Godgjørenhed mod de Fattige ej allene i rede Penge, Huse og Gaarde, Gaardsrenter, Jordskyld, saavel af Adelen, som af Borgerstanden. **)

Alt overleveredes som i Fundatserne anføres til de Huusarmes Forstandere, eller Oldermanden for Forstanderne. Kongen selv sammenskjød med de første Mænd af den danske Adel, en Peder Oxe, Rosenkrantz, Niels Kaas m. fl. 18 i Tallet, en Capital af 10,000 gamle uforfalskede Dalere til de Fattige Huusarmes Gavn og Nytte; da Hans Majestæt, hedder det, var kommen i Forfaring, hvorledes der i Kjøbenhavn skulde findes mange Huusarme Mennesker, der lide stor Brøst og Nød, o. s. v. ***)

---

*) Saaledes har i vore Tider ifølge kongl. Resol. af 1 Aug. 1821 det kongl. Frederiks Hospital to oekonomiske Direktører. Derom see Coll. Tid. 1821 No. 42 S. 591, hvor den Instruktion, de have at handle efter, kan læses.

**) Jfr. Hoffmann l. c. p. 130 Tom. X. En besynderlig Dotation findes ogsaa blandt foromtalte Raadstuedocumenter P. 103 No. 5, nemlig Niels Langes Papiirsbrev af 1562 paa en Ildpande, som skulde holdes varm i vor Frue-Kirke, til de fattige Folks Nytte og Varme. — 1563 blev denne Fundation fornyet af Dr. Hans Alvortsen.

***) At Nøden har været stor, sees af en Forordning, der udstædtes af Aaret 1563 den 14 Juli, hvori der bestemmes hvilke Fattige maae gaae om at betle.

Disse fornævnte 10,000 Rd. skulde være en Hovedstol paa Rente, af hvert 100, 5 gode uforfalskede Dalere. — Ifølge dette Gavebrev, dateret 1574 og underskrevet af Kongen og fornævnte Adelsmænd, skal Borgemester og Raadmænd, samt Sognepræsterne og den første Theologus træde sammen, og forordinere og tilskikke 2de Huusarmes Forstandere udi hvert Sogn, der fromme, gudsfrygtige og formuendes ere, *) hvilke Forstandere der skulle efter Superintendentens og den første Theologi og den ældste Borgemesters Raad sammenkjøbe udi Tide, naar bedst Kjøb er, Hvede, Kul, Meel, og andet, hvis dennem synes at være de Fattige Huus-Arme mest nytteligt og gavnligt, og det indlægge udi hvis Huus og Sted dertil bliver forordineret, saa de dem efterhaanden og som Nøden sig begiver, kunne igjen uddele til de Fattige Huus-Arme, Studentere, Peblinge, Bøsseskjøttere, Baadsmænd eller deres Hustruer, som have deres Besoldning af os, og ikke heller de andre, unge, føre og stærke, saa de kunne arbeide for deres Føde, men allene de som ere vedtørftige Huus-Arme og have ført et ærligt Levnet, saa de have et godt Rygte af Naboer og Gjenboer dennem kjender, og ere komme til Fattigdom, Alderdom, Sygdom og Skrøbelighed, at de for saadanne Aarsagers Skyld ikke kunne føde dennem eller deres Børn af deres Arbeide, hvilke Huus-Arme Sogne-Præsterne her i Byen, med de tvende Huus-Armes Forstandere skulle hver udi sit Sogn aarligen optegne paa klare Register.

Og efterdi vi, hedder det fremdeles, af christelig Betænkende slig Almisse have lagt til fornævnte Huus-Arme, da skulle Borgemester og Raadmænd her udi Byen have grandgivelig Opseende med, og gjøre den alvorlige Forordning, at hvis Betler, som fra adskillige Steder hidkomme og omløbe paa Gaderne, hver Mand at besvære, og dog ikke findes at være slig Almissværd, afskaffes og henvises til de Sogner, de have hjemme, efter vore Breves Lydelse." Vi have her et nyt Skridt til en Organisation af Fattigvæsenet i Hovedstaden.

1570 benaadede denne Konge Vartou Hospital, som ogsaa benævntes Almindelige Hospital *), med Adeligt Privilegium paa Gods og Jord.

1576 udstædte Frederik den 2den et Brev af 28 Febr. om at afskaffe Tryglerie, og under 13 August et andet om Løsgiengeres og Bernhytters Afskaffelse. See Fortegnelsen over Raadstuedocumenter p. 13 No. 66 og 68.

1577 gav samme Konge igjen 1000 Rdd. til Skolebørns Underholdning at sætte paa Rente.

Atter i Aaret 1587 gav denne gode Konge 1000 Rdd. til Huusarme og til Skolebørns Underholdning.

Blandt Privates Gaver nævne vi: 1570 udstædte Peder Schram et Pergamentbrev om 12 Slettedaler til vor Frue Skole. 1574 funderede Peder Oxe 2000 Rigsdaler, hvoraf det halve til Frue Skole og det halve til Huus-Arme. 1580 gav Frue Inger Oxe et Pergaments Gavebrev paa 400 Slettedaler til saltige Skolebørn. **)

(Fortsættes.)

*) Hos Bastholm l. c. p. 110 gjøres og opmærksom paa Vigtigheden af ved Fattigforstanderes Valg at see paa deres Formues Tilstand.

*) Det var vel ogsaa den Tid at ansee som et Herre-hospital, saaledes som her Eske Bille udtrykker sig i sit Testamente Anno 1551 (dansk Magazin 4 B. p. 239) item udi hvilket Land Gud kalder mig udi til Hofvit-Hospitalet 20 Mark, til hvert af de andre smaa Hospitaler 10 Mark.

**) Tvende Aar efter Fredrik den 2dens Død stiftede hans Myntmester Povel Fechtel et Hospital for skrøbelige og Huusarme, hvilket existerer endnu i Vestergaden under Navn af Fechtels Stiftelse, der fra ældre Tider kaldet Hamburger Sjælebod, der, fordi Capitalen til dette Hospital blev sat paa Rente hos Magistraten i Hamburg. Mere om denne Stiftelse i Thaarups Journal for Kjøbenhavnere, 1 H. 1797 S. 15-21.

Indenlandske Efterretninger.

Den 15 Nov. fejredes i Slesvig en høist sjelden Fest. Det var den Dag, paa hvilken Hs. Durchl. Landgreve Carl af Hessen, Armeens Generalfeltmarskal, var for 70 Aar siden udnævnt til Oberst. Blandt Festens Høitideligheder, store Parade, Taler 2c. hører, at den høie elskede og ærede 84 aarige Olding blev overrakt et kostbart Sværd, hvis Værd forhøjedes ved at Hs. Majestæt Kongen, samtlige Generaler, og alle Armeens Officierer havde bidraget dertil.

Blandede Efterretninger.

(*) I Altona har Dr. Goldbeck, opmuntret ved det Held, han har havt i at curere et døvstumt Drengebarn, anlagt et Døvstumme-Institut.

(*) Ved den store Forsamling af Naturkyndige og Læger i Berlin, afvigte September, havde H. M. Kongen af Preussen anviist Friherre Alexander v. Humboldt 25,000 Pr. Th., for ved Sammenkomsten at gjøre Honneurs. De Lærde bleve desuden bespiste paa Kgl. Regning, men Vinen maatte betales med 1 Th. 500 Personer spiste i det Kgl. Exerceerhuus og om Aftenen drak de Thee i den herlige Concertsal i Skuespilhuset.

Christian Krogh, Statsraad, Formand for Lov-Committeen og Commandeur af den Svenske Nordstjerne-Orden, døde i Christiania den 10de November 1828. Han var født den 15de Januar 1777 paa Gaarden Nitteberg i Gjerdrums Præstegjeld i Aggershuus Amt. Hans Fader, Oberst-Lieutenant G. A. Krogh, var General-Veimester søndenfjelds. I Aaret 1800 ansattes han som Adjunct og Notarius ved det juridiske Facultet i Kjøbenhavn, og i Aaret 1803 som Professor Juris extraordinarius, i hvilken Stilling han paabegyndte det siden af Ørsted fortsatte Juridiske Archiv. I Aaret 1804 gik han til Tronhjem som Assessor i Stiftsoverretten sammesteds. Af Rigsforsamlingen 1814 valgtes han til Medlem af Lov-Committeen, og var samme Aar Repræsentant paa det ordentlige Storthing. Efter Rigernes Forening udnævntes han til Statsraad, var som saadan først Medlem af Statsraad-Afdelingen i Stockholm, og forestod siden deels Justits-Departementet deels det daværende Politie-Departement. I Aaret 1815 udnævntes han til Ridder og i Aaret 1818 til Commandeur af Nordstjerne-Ordenen. I sidstnævnte Aar ansøgte han om Afsked fra sit Embede som Statsraad, for at overtage den ham af Storthinget anbetroede Udarbeidelse af en almindelig Criminal- og Politie-Lov. Han blev derhos Lov-Committeens Formand. I den følgende Tid var han Medlem af de ordentlige Storthinge i 1821, 1824 og 1827, og af de overordentlige Storthinge i 1822, og 1828. Paa disse Storthing beklædte han flere Gange den høie Værdighed som Præsident, og var paa Storthinget i 1824 Formand for Constitutions-Committeen. Ham maa man vel fornemmelig ansee som Forfatter til denne Committees Betænkninger og Indstillinger angaaende de paa 3die ordentlige Storthing fremsatte Constitutions-Forslag, hvilke i sin Tid vakte saa megen Opmærksomhed, og som ville være det varigste Minde om hans lyse Aand, hans udbredte Kundskaber og ægte Fædrelandskjærlighed. Hvad han forresten som Medlem af Storthinget har udført, lader sig ei letteligen beskrive, da det enkelte Medlems Virken smelter sammen med det Heles. Taler var han ikke, og sjelden hævede han sin Røst i Thingets Sale; men hvad han har udrettet i Committeerne vide bedst de, der have arbeidet med ham. Vel maa Fædrenelandet beklage, at det ei faae Criminal-Loven fra hans Haand; dog manglede ham hverken Evne eller Villie dertil, men en til Ængstlighed dreven Samvittighedsfuldhed hindrede ham maaskee deri. — Han var saare elskelig i Privatlivet, og sjeldent er det at finde hos Nogen saa udbredte Kundskaber, Høihed og Magt parret med saa megen Fordringsløshed og Nedladenhed, som hos ham.

N. M. 319.

I en engelsk Afhandling om Reisemaximer, kommer Forfatteren til at handle om Dandsens Vigtighed, og om rejsende Fruentimmers Dands. "Først dandser Mademoiselle (eller Miß, dersom hun ikke har reist) med Mademoiselle, — og det er da i Sandhed slet ikke Synd; derpaa finder Mademoiselle eller Miß, at hun har en Broder, hvilket da i Kjæden er et nyt erhvervet Led; af Broderen bliver nu, inden otte eller fjorten Dage, en Fætter, og derpaa gaaer det videre i Sidelinierne indtil det tre og tredivte eller fyrgetyvende Led, og tilsidst har hun hver Mand til Fætter, og hendes Slægtskab omfatter nu den hele Verden som en Omfavnelses- og Valtse-Philantropie! Det er ret og billigt, at unge Damer see og sees, for at faae sig en Mand; saaledes maae de bære sig ad, for at komme Forsynets Villie til Hjælp; thi Adam og Eva levede og bleve Forældre længe førend der gaves Klostere; men ligesaa meget som jeg afskyer fumo di carne cotta førend Maaltidet, hader jeg al denne Commerce førend Giftermaalet, om dette end løber lykkeligt af; og derfor beder jeg, som selv kjender Faderfølelsen, indstændigen alle Forældre, at de dog ville betænke sig lidt, inden de med Vidende eller Villie lade den Onde gribe og fordærve saa sine Blomster; thi jeg paastaaer med en Bestemthed, som næsten ikke trænger til Beviis, at det er lettere at gjengive en Sommerfugl det afstrøgne Emailliemeel end en saadan den Reenhed, hun har tabt ved engang at smage det Forføriske hos en Valts. Jeg har opholdt mig noget længe ved denne Gjenstand, fordi, dersom der i vor Tidsalder gives nogen Misbrug, som griber mere om sig end andre, da er det sikkerlig denne, og desuden bringer den det uskyldige og moralske Reiseväsen i Vanrygte. Tydskland, siger man, valtser stedse, naar det ikke røger; Franskmændene ere et ledfodet og svingende Folk, og Rhinen er kun en svagelig Sundheds-Cordon imod Smitten. Italien har Intet at tabe, og der ligger ikke megen Magt paa, om det valtser eller ikke. Men er England, som undertrykker Laster, læser i Bibelen, præker, beder, hader det Uskikkelige, er selv det fuldkomne England fri for denne Synd? Gives der ikke, i samme Dieblik, da jeg nedskriver dette, i ethvert Beværelse Mødre og Døttre, som i Hundredes Nærværelse drive denne ugudelige Ritus? Vi gerne valtse, inden de kunne virkelig staae — de tenero meditatur ungue, inden de have filtet Tænder eller skaaret sine Negle. Hvad kunne vi love os af Andre, naar vi selv først udbrede Pesten? Mig skal ikke min arrigste Fiende beskylde for Sligt. Den største Forsigtighed skyldes Ungdommen. Jeg har aldrig bandet eller valtset i Nærværelse af disse Smaa. Netop saaledes skulde og Andre tale og handle og spare Nationen for det, som den aarlig giver ud til at kjøbe og indbinde Testamenter. Hvorfor skal man opsøge Hedninger i fremmede Lande, naar vi have af samme Sort hjemme? Hvorfor ville vi rette paa Hindus-Enkernes Moral, naar vi ikke ere i Stand til at afholde vore egne Døttre fra at valtse?

Kjøbenhavns Børs, d. 25 November 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 205	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	53	53½ Rbß. Tegn.
	84	84½ Rbd. Sedl.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	82	82½ i Banco.
Dito Dito		
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	106½	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
	98	— i Banco.
3 pCt. Dito Dito		
4 pCt. nye danske Obligationer	60½	61 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 96.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 November 1828.

Tyge Brahes Elskov.

Af Forfatteren til Novellen: Peder Tordenskjold.

De milde Foraarsdage vare komne, Engene bedækkede med friskt Græs, Træerne næsten overalt smykkede med det unge Løv. Markblomsterne trindt omkring pippede frem, og Paaskelilien begyndte at aabne sin spæde Knop. Træksuglene droge i Flokketal tilbage fra de varmere Egne, hvor Vinteren havde drevet dem hen, og Lærken bebudede ved sin Sang, at Sommeren var nær. Ploven gjennemfurede Jorden, hvor de sidste Levninger af Sneen vare forvandlede til frugtbar Væde, og Bonden havde travlt med at lægge sin Sæd; Alting i Naturen var Liv, Lyst og Virksomhed. Kun paa Gaarden Knudstrup, Tyge Brahes Fædrenegods, var Sorg og Bedrøvelse. Der, i den vestre Fløi af Borgen, laae den sjeldne Mand og vaandede sig paa Sygelejet. Han havde nyligen været i Kjøbenhavn, og der, ved den uvante Levemaade, paadraget sig en Koldfeber. Vel var han saare erfaren i Lægekonsten, men for syg i dette Øjeblik til selv at kunne anordne de meest passende Midler. Til Lykke levede endnu den gamle, lægekyndige Veirmester, Henrik Smith, i sin Fødeby Malmø, og, endskjøndt han allerede var meget aflægs, havde han dog endnu Samling og Kræfter nok til, saasnart han fik Tidende om Tyges Sygdom, at besøge ham paa Knudstrup, og give ham en Lægedom, der bidrog meget til hans Helbredelse; men meest virkede nok hertil den ømme Pleje, han nød af en smuk, godlidende Bondepige, Christine Barbara, der næsten aldrig veg fra hans Seng, men skiftede med hans tro Tjener Axel om at vaage hos ham hele Nætter.

Allerede Christi Himmelfartsdag saae man Tyge første Gang spadsere i Haugen, støttende sig paa sin Axel og sin Christine. Han var saa udmattet af Feberen, at hans Fødder neppe kunde bære ham, og hvert Øjeblik maatte han standse, for at drage Aande. Sveden trillede ned ad hans Ansigt, og Christine aftørrede den med et Tørklæde. Det kostede ham megen Møje førend han kunde naae op paa den Bakke, hvorfra han var vant til at betragte den stjernefulde Himmel. Her satte han sig ned i det Lysthuus, som han selv havde omplantet med Hyldetræer og Boxbom, og saae, efter fire Ugers Sygdom, igjen op til den Sol, som han aldrig havde ventet at skue mere. Med sammenfoldede Hænder og andægtig Mine takkede han det guddommelige Forsyn, der havde sat ham istand til, atter at nyde dette store og styrkende Syn. Ingen var gladere end Christine. Hun opsøgte Violer i Græsset, bandt dem til en Urtekost, og bragte ham dem. Han indaandede deres Duft, som en Livsbalsom, og i det han med Ømhed, saae paa

den, der rakte ham denne Gave, udraabte han: "O, Gud, hvor er Du stor — i det mindste Blomster, som i det største Verdenslegeme!" — Efterat han havde siddet en Stund i Lysthuset paa Bakken, lod han sig lede ned igjen og hen til Springvandet i den østlige Kant af Haugen, hvor to Marmordelphiner sprudede tre crystalklare Straaler, der, med en behagelig Ridslen, faldt i et stort, med to Løvehoveder prydet, Bækken. Den Kjølighed, Vandet frembragte, huede ham, og han satte sig atter hen paa en med vilde Castanietræer omgiven Græsbænk, lige ved Vandspringet. Nedsjunken i Betragtninger stirrede han længe paa dette. "Naadige Herre sidder saa tankefuld," sagde Christine med et speidende Smil. "Naar jeg seer paa dette Springvand, svarede Tyge, saa komme mig alle Slags Tanker i Hovedet. Vandet stiger og falder, og hvor det kommer fra gaaer det til. Ligesaa er det med Livet." — "Ei, Junkeren maa sandelig ikke være saa alvorlig," raabte Christine i en munter Tone. "Alting rundt omkring os er jo glad og fornøjet — om det kun er den lille brogede Bogfinke hist paa den gamle Hyldestub, saa veed den ikke, hvilken Fod den skal staae paa af bare Glæde, og det er dog kun en Fugl." — "Men den har en Mage, Christine, der kommer den qviddrende i Møde; den har en Rede, som den kan kalde sin — men jeg — jeg har ingen af Delene," udbrød Tyge med et Suk. — "Ih, hvad er det for noget, naadige Herre siger der" — tog Christine til Gjenmæle. "Er det nogen Sag for Junker Tyge, at kunne faae sig en Mage? Gives der ikke i Skaane adelige Frøkener nok, der vilde regne det for en stor Lykke, at kunne faae saadan en stout Herre til Mand? og er Knudstrup, som han skal arve, ikke den herligste Rede, nogen Herre kan ønske sig?" — "Adelige Frøkener gives der nok af her tillands, min gode Christine," svarede Tyge stønnende, "men den, som kan gjøre mig lykkelig, findes hartad ei blandt dem. Min Hu staaer til den stille, huslige Lykke. Den kan jeg ikke finde i mine Jevnliges Svir og Sværm. Ak, Christine, dersom Du kjendte min lønlige Attraa — mine indre Følelser!" — Dette sagde han med et Slags Henrykkelse og i det han, ligesom ubevidst, trykte hendes bløde, hvide Haand til sit Bryst.

Ligefor Springvandet laae Hovedgaarden, en svær Bygning, med Taarne, Vandgrøvter og hvælvede Kjeldere. Der i et Vindue, i mellemste Stokværk, stod Fru Beate Brahe, Tyges Moder, og var, ikke uden Harme, Øjen- og Orenvidne til det fortrolige Samqvem mellem hendes Søn og den ufrie Pige. Hendes Vrede blev saa meget større, som der allerede længe havde været ymtet om, at Tyge havde et godt Øje til Christine Barbara, og, at ogsaa han ikke var hende ligegyldig. Ihvorvel det aldrig faldt Fru Beate ind, at en Ætling af de gamle Braher og Bilder skulde kunne fornedre sig til at vælge en Ufri til sin Hustrue, saa syntes hende selv en Fortrolighed, som den, han her viste Christine, dog alt for stor, endog mod en Frillepige, som hun i dette Øjeblik antog hende for. Det fortrød den høibyrdige Frue saa meget mere, som hun fra Ungdommen af havde viist denne Pige en ualmindelig Godhed og Omsorg.

Christine var den næstyngste Datter af en hæderlig Bondemand paa Knudstrup Gods, ved Navn Jørgen Knudson, og allerede som Barn paa sex Aar kom hun i den Braheske Slægt ved en særdeles Hændelse. En Dag, da Fru Inger Oxe, Hr. Jørgen Brahes Hustru, kjørte forbi Jørgen Knudsons Gaard, blev hun en Flok Børn vaer, der legede udenfor paa en Grønning. Hun lod Vognen holde, og morede sig ved dette Syn. Især fandt hun stort Behag i en lille vever Piges tækkelige Bevægelser, og da hun lod spørge: hvo dette Barn var? erfarede hun, at det var ham Knudsons næstyngste Datter, som alle holdt saa meget af. Hun steg ud af Vognen, gik ind til Jørgen, der just var i Færd med at spise Davre. Dette uventede Besøg overraskede Jørgen og hans Folk ikke lidt; Alle reiste sig fra Bordet, og stode ligesom forstenede. "Forskrækkes ikke, Børn," sagde Fru Inger, "her er ingen Fare paa Færde," og henvendende sig til Jørgen, "jeg vil bede Jer om noget, Jørgen Knudson, som I ikke maa nægte mig. I har Børn i Guds Velsignelse; vil I vel overlade mig eet af dem?" "Eders Naade har kun at befale, hvilken af Flokken det skal være," svarede

Jørgen. — "Den Lille, som leger udenfor med de andre Børn," sagde Fru Inger, "Ih, Kirsten," svarede hiin, i det han strøg Ærmet op, "ja det er rigtig nok Moders Øiesteen, og den bedste Høne i Kurven. Men hun kan jo ikke være i bedre Hænder end Fru Ingers. Hvad siger Du Moder til det?" spurgte Jørgen sin Hustru, der havde standset med at dele Grøden. "Jeg siger hvad Du siger, Fader, svarede Ellen; jeg gad rigtig nok nødig være af med Kirsten, men naar Fru Inger vil tage hende til sig, saa kan jeg mare ikke have noget imod det." Jørgen kaldte nu paa den lille Kirsten; hun vilde ugjerne forlade sine Legekammerater; men da hun hørte, at hun skulde have Kage, kom hun ligesom flyvende ind. "Vil Du ikke nok være hos Fru Inger?" spurgte Moderen. "Nei, jeg vil være hos Fader og Moder," svarede Christine hulkende. "Ih, skammer Du Dig ikke, Du store Pige?" raabte Ellen, "er det noget for Dig at græde," og tørrede hende med sit hvide Forklæde i det samme Øinene, der stode i Vand. Fru Inger begyndte at tale godt for Barnet, og lovede det Knas og Legetøi; men Alting vilde ikke hjelpe. Den lille Pige gad ikke ombytte den straatakte Bondehytte med Hovedgaardens Pragt. Hun vilde paa intet Vilkaar følge med Fru Inger, og hver Gang der blev talt et Ord derom, knugede hun sig op til Moderen, og græd bitterligen. "Med Lempe faaer man et Æg i en Humlesæk," sagde Fru Inger til Jørgen og hans Hustru, og gjorde nu Aftale med dem, at de hver Dag skulde sende Christine op paa Hovedgaarden, da hun nok efterhaanden vilde vænne sig til Forandringen. Efterat Ellen i en Tid af fire Uger hver Dag havde bragt den lille Pige op til Fru Inger, som vidste at vinde hende ved venlig Omgang og alle Slags Foræringer, holdt hun tilsidst næsten lige saa meget af hende, som af sin egen Moder, og vilde endog tilsidst helst blive paa Slottet.

Frue Ingers Ægteskab med Hr. Jørgen Brahe, Tyges Farbroder, var ikke bleven velsignet med Børn; de havde derfor taget den lille Tyge som spædt Barn til sig, i den Hensigt at gjøre ham til deres Arving, og da de saae, at han havde et meget kløgtigt Hoved, satte de ham siden til Bogen, og lode ham endog lære Latin. Menda det syntes som om Drengebarnet, der besad megen Fyrighed, kjedede sig ved at være allene, saa troede Fru Inger, at det kunde være godt, om han i den lille Kirstine havde en Legesøster. Denne var kun tre Aar yngre end Tyge. Hun var ikke mindre omhyggelig for Pigebarnets end hendes Ægtemand for Drengens Opdragelse, og lod hende lære at læse, skrive, baldyre, kniple og strikke. Men med alt dette skulde Kirstine ikke forglemme sin Stand og Herkomst, og uagtet hendes Dragt var af finere Tøi end hendes Søsteres og de fleste andre Børns paa Godset, saa maatte hun dog altid gaae bondeklædt. Ogsaa lod man hende, ved alle Leiligheder, føle hendes ufri Fødsel, og naar hun og Tyge havde været fælles om at forsee sig, maatte hun dog stedse bære Skylden. Saaledes voxte begge op, indtil Tyge var paa sit trettende Aar, da han drog til Kjøbenhavn, for at fortsætte sine Studeringer ved Høiskolen. I hans nittende Aar døde hans ømme Fosterfader, Jørgen Brahe til Tostrup paa en ynkelig Maade, efterat han under Amagerbro havde frelst sin Konges Liv, og tre Aar derefter hans Fader, Otto Brahe. Da saaledes baade hans Moder og hans Faster vare Enker, saa holdt begge nu meget mere sammen end tilforn, og Tostrup og Knudstrup kunde betragtes som deres fælles Boliger. Fru Inger var ligesaa tidt paa det første Gods, som Fru Beate paa det sidste.

Tyge var nu i sit syv og tyvende Aar, Christine i sit fire og tyvende. Hun var fulgt med Fru Inger til Knudstrup, og havde plejet Tyge, som vi allerede have seet, i hans Sygdom. De drømte ikke om nogen Fare; hans Faster tænkte, ligesaalidt som hans Moder, paa, at det kunde være hans Mening nogensinde at indladt sig i en Kjerlighedsforstaaelse med denne Bondepige. Fru Inger havde havt i Sinde at gifte hende med en rig Møllersøn paa Tostrup. Allerede længe kunde hun have sat sine Fødder under sit eget Bord, dersom hun vilde indladt sig i Ægteskab med nogen af sine Lige. Mangen rig Gaardmandssøn havde med Glæde rakt hende sin Haand. Men Enhver frygtede for

at nærme sig hende, thi det hedte altid, naar Ungkarlene vare samlede til Gilde eller paa Kroen: der stikker alt for mange Frøkennykker i Kirstine Barbara — hun sætter Næsen for høit til at ville ægte en slet og ret Bondekarl o. s. v. I Grunden havde hun ogsaa nydt alt for fiin en Optugtelse, til at hun nu, uden Selvfornegtelse, skulde kunne omskifte den vante Levemaade paa Hovedgaarden med Bondens jevne Sæder og lave Vilkaar. Hun læste ogsaa i Tyges Øine noget Vist, der bød hende, ei at overile sig i sig Valg, og skjøndt hun just ikke ligefrem gjorde sit noget Haab om hans Haand, ansaae hun det dog for bedre at døe ugift, end at stige ned igjen til den Stand, hvorfra man allerede saa tidligen havde revet hende ud.

Aldrig saa snart var Fru Beate traadt bort fra Vinduet, førend en Tjener nærmede sig med et Brev, som en Betlerdreng havde leveret Dørvogteren, sigende at der intet Svar behøvedes. Udskriften lød til den ærlige og velbyrdige Fru Beate Brahe til Knudstrup, men Haanden var hende ubekjendt. Hun aabnede Brevet og læste: "Jeg har altid været og skal *evindelig blive* en svoren Fjende af Eders Søn Tyge, Fru Beate! Men jeg er Adelsmand, og alt Had og Fjendskab maa ophøre, naar det gjelder paa at afbøde en Plet, der er lige vanærende for Eder, som for hele den danske Adelsstand. Glemmende al personlig Harme giver jeg Eder derfor tilkjende, Fru Beate, at der forestaaer Eder og Eders Slægt en stor Beskæmmelse. Eders Søn Tyge er paa Veje at gifte sig med en ufri Qvinde. Endnu lader denne Forsmædelse sig maaskee afværge; men hvad der skal skee maa snarligen skee, naar det skal frugte." —

Dette Vink var, ovenpaa det, Fru Beate nyligen havde været Vidne til, et sandt Tordenslag for hende. Hun tabte næsten al Sands og Samling, og det varede længe førend hun kunde komme til sig selv igjen. Hun læste gjentagne Gange Brevet, for ligesom at vænne sig til den grumme Tidende, det bragte, og ikke lade Folkene mærke den store Forandring, der

var foregaaet i hendes Sind. Omsider gik hun ind i det næste Værelse til Fru Inger, der sad og baldyrede en rød Fløjels Hue, som hun agtede at forære Tyge, saasnart han var fuldeligen kommen sig af sin Sygdom. Fra Fru Beates Øjne stjal sig endnu en Taare, der trillede ned ad hendes blussende Kinder, og trods megen Møje, hun end gjorde sig, for at skjule den, kunde Fru Inger dog tydeligen læse i hendes Ansigt, at hun pintes af en svær Hjertesorg, og hun stræbte derfor at udspeide *den paa* forskjellige Maader. Fru Inger vidste alt for vel, hvad Forstillelse var, til at hun kunde overtale sig til at troe, at det Jevnsind, hendes Svigerinde her viste, var andet end paataget. "Der hviler en tung Steen paa Dit Hjerte, kjere Beate, sagde hun, det mærker *jeg alt* for tydeligen. Maaskee jeg kan hjelpe dig at vælte den bort, naar Du vilde aabenbare Dig for mig?" Fru Beate vedblev at undertrykke sig Kummer, og at lade som ingen Ting var i Veien; men Fru Inger pressede hende saa stærkt med Spørgsmaale, at hun endeligen brast i Taarer, slog begge Hænderne sammen over Hovedet, og raabte, ligesom ude af sig selv: "vee mig Ulykkelige! vee vor hele Slægt!" hvorpaa hun sank ned i en Lænestol og faldt i et Slags Daanelse. Fru Inger stænkede hende lugtende Vand, som hun havde i en med Ædelstene besat Guldboddike, i Ansigtet, og fik hende derved snart oplivet igjen. Da hun atter var kommen til sig selv igjen, spurgte Fru Inger: "men gode Beate, hvad er der *hændet*? Har Du lidt saa stor en Hjertebedrøvelse, at den ikke er at raade Bod paa?" — Med rystende Haand drog Fru Beate Brevet frem af Barmen, og rakte Fru Inger det. "Læs dette Brev, sagde hun med bævende Røst, og siig saa, om jeg ei har Aarsag til at vride mine Hænder og fælde modige Taarer over den Fare, der truer vort Huus." Med lynende Blikke gjennemløb Fru Inger Skrivelsen. "O, Gud! hvad læser jeg her, kjere Beate!" dog fattende sig i det samme, tilføjede hun: "men er denne Tidende ogsaa sandfærdig? Er dette Brev ikke digtet, og kan man troe den Avindsmand, der kalder sig Din og Din Søns uforso-

lige Fjende?" "Jeg har for stakket siden desværre havt alt for meget Syn for Sagn, kjere Inger, svarede Fru Beate. Jeg saae med egne Øjne, hvorledes han leflede for hende, hvorledes han trykkede hendes Haand til sit Bryst." — "Hvo vil regne det saa nøje," udbrød Fru Inger, efter nogen Taushed. Pigen er smuk, Tyge ung. Hvilken ung Riddersmand i Skaane holder ikke af en smuk Bondepige. Ungdom og Visdom følges ei ad." "Du kjender ikke min Søn Tyge ret, bedste Inger, naar Du troer, at han, som andre unge Adelige i vor Tid, kun vil drive Bolskab med Christine; sligt skulde visselig ikke sætte mig mange graa Haar i Hovedet. Men dertil er Pigen for ærbar og min Søn for dydig." — "Da kan han ikke være dydigere end Hans Skeel, der ogsaa bar Kjerlighed til en ufri Qvinde. Han har levet med hende i fem og tyve Aar, og avlet elleve Børn med hende; hun har havt hans Nøgle og Laas at volde over, spist og drukket med ham, og alligevel har ingen vovet at sige, at han var g i f t med hende. Søren Sørensen skjældte endog hans Frilleson, Jørgen Hansen, for en Horeunge, uden at Viborg Landsting, som Sagen blev indanket for, turde røre et Haar paa hans Hoved. Sligt et Bolskab agtes i vore Dage ikke for nogen Skam, hverken her eller udenlands blandt Adelen." — "Men veed Du da ei, hvor meget Tyge hader Adelen og adelige Sæder? tog Fru Beate til Gjenmæle. Kjender jeg ham ret, saa vil han aldrig indlade sig paa Bolskab med Christine, og hvilken Spot og Spee maa det ikke blive for vor Slægt, naar de ædle Bilde-Brahers Blod, der har holdt sig reent og usmittet i Aarhundreder, nu skal blandes med en ufri Qvindes? Naar en Vorned og Træl skal kunne kalde sig Frende af Jørgen og Otto Brahes Enker? Føler Du ikke det Fornedrende heri? Kan alle vore Skjoldmærkers Glands udslette en saadan Plet, og vil ikke de sildigste Tiders Krønike tale med Harm og Gram om, at Tyge Brahe, den kostelige Astronom, var ægteviet til en Vorneds ufrie Datter?" — "Du maler Tingen sortere end den er, kjere Svigerinde, sagde Fru Inger; Du seer Spøgelser om Dagen og drømmer som Farer, hvor ingen gives. Det har ingen Nød med Din Søn; han føler alt for vel sin Byrds og Stands Værd, og er for kløgtigt et Hoved, til at han skulde ville forvolde sin Moder en saadan Hjertesorg og sig selv og sin hele Slægt en saadan Vanære."

(Fortsættes.)

En Udflugt til Skotland.

(Fortsat, see No. 91.)

Der landes; i det antike Kongerige Fife tages en Frokost, men Jeannette, som ogsaa var indbuden dertil, nyder kun et eneste Glas Genever, hvilket hun med største Livlighed tømmer til Ære for sit Reiseselskab. Den stegte Fisk fra Cameron, Skinker, kold Fuglesteg — Alt svinder bort for Angrebet af den Appetit, som Skotterne kjende saavel, og som stedse staaer til deres Tjeneste. Dernæst gjorde vi Begyndelsen med at opfylde vore Pligter som Reisende, Pligter, ved hvilke Baroneten Joseph Cart ikke kunde have skillet sig bedre end vi. Vi bemærkede Slottenes Forfald, Bøndergaardenes Reenlighed og Elegance; vi aflagde et Besøg til Falkland, et ruineret Palais, hvor Jacob engang har holdt Hof. Denne Bye har endnu stedse sit Collegium, hvor der, nu som før, bogstaveres Græsk, oversættes Latin, men, fremfor Alt, spises til Middag Klokken 4, drikkes The Klokken 6 o. s. v. Kaartspil staaer der i Anseelse, Logiken i Ærefrygt, Aanden er sjelden, de tykke Maver ere hyppige, Levemaaden er fredelig. Hver Dag borttager Havet et Stykke af Indvaanernes Land; de reclamere det ikke og vide ikke heller, hvorledes de skulle faae det tilbage. Hvad Falkland angaaer, saa skulde det, dersom jeg var en Autor af Profession og det var min Forretning, at lægge et Par Bind foran mig, for at gjøre et tredie derefter, være mig en let Sag, at fylde et Bind af respectabel Tykkelse med de Erindringer, som knytte sig til denne kongelige Residents. Der levede i lang Tid den elskværdige Etourdi, Kongedømmets Epicur, han, som forførte alle smukke Piger i sine Domainer, den

Ene efter den Anden, og syntes at ville være ganske alene om at befolke hele sit Kongerige. Ikke uden Overlæg havde Jacob, som iøvrigt var hoihjertet, fuld af Ynde og Aand, hengiven til Vellyst og Digtekunst, valgt dette Fee-Pallads, disse maleriske Pavillons, som beherskede en af de tætteste Skove — nu ere Egene fældede, Taarnene forfaldne. Hvilken Beliggenhed havde ikke dette Lystslot, som hævede sig paa Lomonds jevntstigende Skraaning, var beskyttet ved dens uhyre Vold, kronet ved dens himmelstræbende Træers Diadem, og hvorfra Øiet faldt paa de rundt omliggende Høie og Dale, paa Fifes Amphitheater og det yppige Grønne, hvoraf det fyldtes! Larmen af heftige Lidenskaber og Krigens Tummel kunde kun svagt og langt borte gjenlyde i dette yndige Opholdsted; ved sin Fraliggenhed, sin Størrelse og Behagelighed var det lige passende for Philosophie, Tungsindighed, Religionssind, Ømhed, Vellyst og alle de fine Følelser, som Sjælen har i sit Eie. Nu vidne nogle Straahytter, enkelte Trægrupper, nedfaldne Taarne, omstyrtede Søiler og Tagrygge imellem Græs om Tidens Magt og alle menneskelige Tings uundgaaelige Forgængelighed. Tause nærmede vi os Falklands Slot. Botanikeren havde glemt sine Cryptogramer. Geologen bukkede sig ikke længer for at sønderslaae de Stene, som rullede under hans Fødder: begge mine Philosopher vare, ligesom jeg, fængslede af Steders Genius. Igjennem en Bresche i Muren paa den østlige Side kom vi til Jacobs Domainer; vi gik langs med en Egeskov, som var berøvet Toppene af sit Grønt, men dog havde nogle levende Grene, som dannede et naturligt Tag. Markblomster og tætvoxet Græs bedækkede Jorden; en ensom Tidsel, Sindbilledet paa den længstforsvundne skotske Uafhængighed, vuggede høit sit Hoved, som glimrede i livligste Purpur. Vi satte os paa Jorden, vi betragtede det ødelagte Palais, vi saae paa hverandre, og ingen aabnede sin Mund. Hvorfor denne Taushed? Vor Følelse var altfor vidtstrakt til at antage nogen vis Form, og altfor dyb til pludselig at udtale sig i ubetydelige Ord. En indvortes Tanke-Sympathie forenede i dette Øieblik de tre stiltiende Reisende. "Maaskee," begyndte omsider Botanikeren, der, som allerede er sagt, var den Yngste i vort Selskab, efter i nogle Minuter at have siddet som i Drømme, "maaskee er det dette selv samme Sted, hvorhen den ulykkelige Marie trak sig tilbage, da hun blev forfulgt af sin kydske Fiende! Her faldt maaskee den første Taare, som hendes deilige Øine udgøde. Værdige Datter af Henrik den Ottende; pletløse Dronning, bestandige Jomfru, bestandige Kjæreste! hvorfor have Skyggerne af Essex og Bedford, som gnavede paa din Samvittighed med kun altfor retfærdige Bid, ikke standset det vilde Blod, som flød i dine Aarer, inden den ulykkelige Time, da Du opofrede din kongelige Søster for dit dræbende Coquetterie?" Vi stode op for at see Palaiet. Ak! Et stort Sviin var den eneste Beboer af *det Capel*, hvor engang Maria Stuart bad sine første *Bønner*. Høe, Halm og Avlsredskaber fyldte de Gemakker og Saloner, hvori Kongen havde holdt Hof. En kæmpemæssig Brombærbusk havde sat sig i Besiddelse af den forrige Alcove foran Monarkens Soveværelse, hvis Rum var udfyldt med Høe. Uden at yttre os over den Sindsbevægelse, som saadant et Syn foraarsagede os, forlod vi hastig denne Ødelæggelsens Skueplads og fulgte Eden-Flodens smilende Bredder.

Omtrent en Miil fra Falkland tildrog et besynderligt Syn sig vore Øine. Det var en middelaldrende Mand, indhyllet i en Kappe, som ikke var graa, ikke sort, ikke graaagtig, men havde Noget af alle disse Nuancer; Panden smykkedes af en Hat, som ligemeget *lignede* en Halvcirkel, en Cirkel, en Pyramide, en Firekant, et Parallelogram og en Femkant. Siddende ved Bredden af en liden Dam, som Floden dannede, og holdende i sin Haand et Slags Pleil, hvorpaa der var fæstet en Snor, slog han paa Vandet med det plumpe Værktøi, som ikke havde synderlig Lighed med en Medestang. Meget opmærksom paa sit Arbeide, slog det ham ikke feil, hvert femte Minut at trække en stor Forelle op paa sin Krog. Hans brede, aabne Pande, hans graae af stærke Bryn bedækkede Øine, hans ædle, veltegnede Profil, en, jeg veed ei hvilken, air distinction, som udbredte sig over hans Person, stode i en synderlig Modsigelse med hans Arbeide,

men især med hans Dragt. I hans Øines Ild laae det eiendommelige Udtryk, den Blanding af Ondskab og Godmodighed, som Skotterne kalde Djævelskab, og som synes at være et Grundtræk i den skotske Nationalitet. Vi stode stille, for ret at betragte en saa besynderlig Figur. I et af hans Knaphuller hang et Skrivertøi; en Pen, som var afbenyttet indtil de sidste Fragmenter, stak i hans tykke, blonde Haar, og ud af hans Lomme ragede en Bog. Naar en Skye fordunklede Solens Klarhed, saa borttog Snoren Nogle af Dammens Indvaanere; men lod Solen sig atter tilsyne saa lod vor Patron sit Krigsredskab hvile, tog Bogen i Haanden, dyppede Pennen i det lille Blækhuus af Træ, og understrøg med en Iver uden Lige og med den ondskabsfulde Glæde, der sædvanligen findes hos Enhver, som driver Aristarchens Metier. Gjerne vilde vi nok have snakket lidt med denne Helt, som forenede Fiskefangst med Literatur, men ulykkeligviis vare vi adskillede fra ham ved Dammen og Floden; den sultne Mave mindede os om Frokosten; Landsbyen Piltlesie laae os nær, og lovede os en landlig Fest; vi maatte altsaa rette os efter Omstændighederne og løsrive os fra det løierlige Skuespil, for at komme til det temmelig malerisk beliggende Piltlesie, en Vugge for den skotske Maler Wilkie, som var en saa skarpsindig Jagttager af Landsbyesæder. Saasnart vi vare ankomne til nysnævnte Bye, erkyndigede vi os hos Kroeværten om Navnet paa den Fisker, som saa levende havde opvakt vor Nysgjerrighed. "Ei, for Pokker!" skreg Værtens Kone, længe før hendes Mand havde faaet Tid til at svare os, "det er jo Præsten i Cult, den nærmeste Bye herved. Han har ikke sin Lige i at fiske, præke og tage til sig. Ham skulde de have hørt fortælle en Historie; hans Embedsbrødre gjøre ikke stort af ham, thi med dem springer han omkring, ligesom med Forellerne, og tager den Ene med den Anden paa sin Krog. Med Undtagelse af disse Herrer, bliver han afholdt af Alle. Det er en god Dreng, men ondskabsfuld som Fanden." — Vi spiste meget godt hos denne Jagttagerske af de menneskelige Sæder. (Fortsættes.)

Bemærkninger ved Afhandlingen om Agerdyrkningens Fremskridt i Sjælland. Skilderiet No. 74, 75 og 76.

Den unævnte Forfatters øvede Pen giver en Oversigt over Agerdyrkningens Fremskridt i Sjælland, især siden 1781, som Enhver vil læse med Fornøielse; desuagtet vover en uøvet Pen nedenstaaende Bemærkninger.

No. 74, S. 1180. Forfatteren siger, at 2 à 300 Læs Mergel bruges paa hver Td. Land, men at 40 Læs Kalk vilde frembringe samme Virkning, og at dette var mindre kostbart.

Herved kunde bemærkes: at ved Mergelkjørsel en dobbelt Hensigt tilsigtes, 1) at give Jorden en saadan Blanding, som forhøier Frugtbarheden, derfor paa sandig eller løs og let Grund at benytte Leermergel, men paa leret eller suur og lav Grund Kalkmergel; 2) at opløse de sure Steder, Qvækker og Planter, og at inddrage Frugtbarhed af Luften.

Den første Hensigt opnaaes ikke ved Kalk, men kun den sidste; Forfatterens Mening synes derfor kun i enkelte Tilfælde rigtig, og var maaskee ogsaa formedelst Kalkbruddenes alt for store Afstand kun anvendelig for Faa.

No. 75. Blive Forbedringerne paa Gjeddesdal skildrede som paafaldende. Man bemærker vel, at ved Indhegning, Vandets Afledning, Mergel og Gjødning en høiere Frugtbarhed er opnaaet; men falde derved ikke Jagttageren de Spørgsmaal ind: a) Have disse Forbedringer ikke kostet større Offere, end de i Fremtiden bringe Indtægter? b) Fortjene de Efterligning, og passe de til alle Godser eller Landeiendomme? c) Disse Forbedringer ere foretagne i de sidste 6 Aar, da det jydske Qvæg og Kornet stode lavt i Prisen; nu synes Priserne at stige, kan da Fortsættelsen betale sig? skulde ikke megen Fare være forbunden med Efterligningen?

S. 1186 siges, at 400 Stude holdes paa Græs, og 5 à 600 Stude paa Stald. Dette

er vel saaledes at forstaae, at paa Gjeddesdal nu 400 Stude kunne græsses fede om Sommeren, indtil i Sept., men at da endeel maae sættes paa Stald, hvis ingen gunstig Afsætning findes. Man saae paa to Marker, noget over 80 Tdr. Land, forhen de yderste af Stærkende Byes, fra 3 Mai til i Sept. 4 Rader Stude à 43 St., nogle Heste, ogsaa i Juli noget Græs slaaet, men i Sept. kun 2 Rader Stude; derfra denne Formodning. Endvidere, at 5 til 600 Stude staldes, kan kun være saaledes at forstaae, at de efterstaldede regnes med, da der kun findes Stalde til 290 Stkr. Hornqvæg, og i Nødsfald til endnu 50 à 60 Stkr.

Nr. 76 S. 1204 raades, efter Engellands Exempel at lade Græsgange ligge til Græs i Aarhundreder. Herimod lod sig vel indvende; 1) at vi her have Mangel paa Giødning, men gamle Græsgange behøve Giødning uden at give samme, altsaa kunne de kun bestaae paa Agerlandets Bekostning. 2) man tør vel antage, at Land, som har lagt til Græs 3 til 6 Aar, giver 2 til 3 Korn mere, end om det bestandig holdes under Ploven; denne Fordeel vilde da falde bort. 3) en regelmæsig Frugtvexel med Staldfodring blev da nødvendig; men dertil ere vore Hænder vel neppe nok øvede og vor Kultur endnu ikke nok fremmet; Produkternes lave Priis var vel ogsaa en Hindring. Meklenborgerne fortjente at efterlignes i en omhyggelig Bearbeidelse af Brakmarken, men forresten vel ikke meget; det er et Spørgsmaal, om deres Drift betaler sig; maaskee beroer deres rene Indtægt paa det udholdende Arbeide og paa Dagleiernes ringe Løn. Hertugdømmene Slesvig og Holsteen have derimod arvet et stort Fortrin efter deres Forfædre, nemlig gode Indhegninger, altsaa ukrænket Eiendom, en god, bestemt Inddeling og Benyttelse af Jorden, Meierier; desuden gav den Allerhøieste Regjering de adelige Godser en rigtig ført Skyld- og Pante-Protokol, som forskaffede Godserne tilstrækkelig Credit; ønskelige Ting.

Forfatterens Yttringer om Mørups Institut bifalder vist enhver Patriot; det kan blive

et Mønster og sandsynligviis en Lykke for Landvæsenet.

Blandede Efterretninger.

Et pragtfuldt Costümebal i London. Det blev givet den 30 Juni d. A. af Marquise Londonderry i Holdernes-House. Henved 600 Personer af de højeste Stænder, og deriblandt nogle af de Kongelige, deeltoge deri. Pragten, som herskede der, lader sig ikke beskrive. I det største Værelse, som var bestemt til Tronsal, sad Værtinden, der forestillede Dronning Elisabeth, omgiven af sit Hof i den da brugelige Dragt, ganske overeensstemmende med den Tids Historie. Marquisens Brillanter vurderedes for 100,000 Pund St. (henimod 1 Mill. Rbd.) og mange af de andre, til hendes Følge, hørende, Damers Paaklædning var forholdsviis lige saa kostbar. Endeel af det fremstillede Tableau var tagen af Miss Anna Maria Porters nyeste Roman Coming out.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 November 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 205		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147½	148 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¾	53 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	84	84½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	82½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106½	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	99½	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	97½	98 i Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	60¼	60½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 97.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.

(Fortsat.)

I det begge Fruerne saaledes talte sammen, traadte Tage Krabbe, et Mønster for hele den yngre Adel, ind i Værelset. "Guds Fred! høibyrdige Fruer, sagde han, lagde sin Jagtspidsk og Hue fra sig, og kastede sig hen paa den med rødt Damask beklædte og med forgyldt Snitværk prydede Løibænk. "Det var da en ulykkelig Dag," vedblev han aandepusten, og trak Panden i Rynker — "ja, jeg sagde det nok, at det vilde gaae saaledes — jeg sagde det nok — men nu er Ulykken skeet, og det er for sildigt at kaste Brønden til, naar Barnet er druknet." — "Hvad er der da mødt Eder for Ondt, Hr. Tage?" spurgte Fru Beate ganske bestyrtet. "Ak, jeg har døjet meget, siden jeg sidst saae Eder, Fruer!" svarede Tage. "I kjender jo Priamus, min bedste Støver? Han er død, og det paa den skammeligste Maade. Et Vildsviin har bidt Struben over paa det ædle Dyr. Jeg havde ikke mistet denne Hund for Hundrede Daler, ja Hundrede til. Ikke i hele Skaane findes hans Lige. Han havde en Lugt — han kunde løbe — o, jeg kan græde som et Barn, naar jeg tænker paa ham! Havde endda hans Moder Dido levet endnu, saa kunde jeg have Haab om at faae hans Mage. Men ogsaa hun er død, og Racen saa godt som ikke mere til hertillands. Han var egentlig en Skotlænder af Byrd, og endog i Skotland skal Arten være saa sjelden, at man betaler der et saadant Bæst med ti Pund Sterling. Hvert Been var næsten en Alen langt, og saa smekkert, som en Trommestok. I skulde bare seet den rende, mine Fruer; det var som man saae en Piil i Farten. Og glubsk var han, som en Løve; det, han engang havde fat i, gav han ikke Slip paa. Jeg veed ikke selv, hvad der gik af ham i Morges, at han saaledes lod sig forbløffe af det fordømte Vildsviin. Havde det kun ikke faaet ham fat i Halsen, saa tør jeg borge for hans Dygtighed. Men Svinet kom bag paa ham som en Tyv om Natten."

Begge Fruerne vare allerede kjede af Hr. Tages lange Snak om hans Jagthund, og, for at lede Talen hen paa noget Andet, spurgte Fru Beate: "er der ellers intet Nyt, Hr. Tage?" — "Intet synderligt, men man venter snart at høre noget." "Og det er?" spurgte igjen Fru Beate. "Stil Eder kun ikke an, som I ingen Ting vidste," raabte Hr. Tage, halv smilende. "Der kan vel ingen være bedre underrettet om end I selv, Frue, at vi snart skal have Stads paa Knudstrup." — "Saa veed I mere end jeg, Hr. Tage." — "Jeg veed nok, Fru Beate bolder meget af at skjæmte. Skal jeg ønske til Lykke?" — "Lykønskning er mig altid velkommen, Hr. Tage, men tør jeg spørge, hvortil I

vel ønsker mig Lykke?" — "Ih, til Eders Søn Tyges Forlovelse?" — "Forlovelse? Og med hvem?" spurgte Fru Beate ganske forlegen. — "Ih, med den lille Kirsten Barbare," svarede Tage i en halv hoverende Tone. — "Hr. Tage, jeg haaber, I er ikke kommen her for at fornærme mig," sagde Fru Beate, i det hun kastede et truende Blik paa ham. — "Hvad hele Egnen taler om, hvad man i hver Kippe veed, det skulde kunne fornærme Eder?" spurgte Hr. Tage. "Ei, hvad er der da i det? Man kan jo gjerne holde Bryllup — det vil sige, gjøre sig lystig, uden at lade sig vie. Min Broder Eskild har allerede for tolv Aar siden holdt saakaldt Bryllup med Jørgen Smeds Datter, men lad Nogen komme og sige, at han er gift med hende, saa skal han faae med mig at bestille. Det er en Rettighed, som vi Adelige eengang have og ikke lade os betage. Kongen har rigtig nok villet forbyde os det, men han kom ingen Veie dermed." "Jeg haaber," sagde Fru Beate, "at I ikke vil misbruge Gjæstmildheden til at krænke min Ære, Hr. Tage Krabbe, og I krænker den haardt, naar I tillader Eder saadan Tale." — Hr. Tage vilde undskylde sig, men Fru Beate tog sin Svigerinde ved Haanden, og forlod med hende, uden at svare et Ord, Værelset. Hr. Tage blev staaende og saae stift efter dem, og da de vare borte, smeldede han tre Gange med Pidsken, til Tegn paa, at hans Ridesvend skulde trække Hesten frem.

Tyge fandt sig efter den korte Spadseren i Haugen meget styrket og forfrisket. Han var kommen op igjen paa sit Værelse, og kunde han end ikke give sig af med sine sædvanlige astronomiske Studier, saa følte han sig dog istand til, i det mindste i de Timer, han var fri for Feberen, at varetage adskillige mindre anstrængende Sysler. Der var nyligen indløben et Brev fra Doctor Johan Pratensis i Kjøbenhavn, hvis Indhold fornøjede ham meget. Doctoren meldte ham nemlig, at den store Kobberglobus, han havde overdraget ham, at lade gjøre, nu var færdig fra Kobbersmeddens Haand, og at der arbeidedes flittigen paa de øvrige astronomiske Redskaber. Pratensis var een af Tyges ædleste Venner; kun tre Aar ældre end han, og, ligesom han, en ivrig Dyrker af Stjernekunsten. Tyge var i Færd med at skrive et Gjensvar til ham, i hvilket han, blandt andet, forsikkrede ham, at han, hvor han end kom hen i Verden, skulde ihukomme ham. "Det være altid vor Trøst," vedblev han, "at vi have begge samme Sol, Maane og Stjerner at skue til. Kaste vi vore Øjne paa Nogen af disse, saa ere deres Lysstraaler dog samlede paa Himlen, hvor langt vore Legemer end ere skilte fra hinanden paa Jorden, og derved ville vi ideligen kunne mindes hinanden." Han bad ham tilsidst at lade hiin Globus forgylde. — I det han saaledes sad og skrev, traadte Christine ind til ham; hun havde været i Marken, for at plukke Urter, der skulde bruges til den Lægedom, Henrik Smith havde anordnet, at Tyge skulde bruge. Hun pressede Saften af dem og kom den paa en Flaske, som hun derpaa bandt til med et Stykke af en Blære. Tyge maatte lægge Pennen til Side og kunde ikke fuldføre Brevet til sin Ven, saa bevæget var han ved Synet af den ejegode Piges ømme Omsorg for hans Sundhed. "Christine," sagde han, i det han med Varme greb hendes Haand og trykkede den til sin Barm: "med hvad skal jeg forskylde Dig saa megen Godhed?" — "Ih, er det noget at tale om, naadige Herre! Er det ikke Christenpligt at hjelpe og husvale sin Næste, naar han er syg?" — "Men Du har gjort mere for mig i min Sygdom, end jeg med Skjæl kunde begjere af Dig. Du har vaaget hele Nætter ved mit Sygeleje, nægtet Dig selv Søvn og Ro, for at pleje og varte mig. Det er mere end jeg nogensinde kan lønne Dig fuldeligen for." — "Naar naadige Herre bare kan faae sin Helsen igjen, saa er jeg i Sandhed lønnet nok," svarede Christine, i det hun deeltagende saae paa ham. "Men naar jeg nu, som jeg haaber, ved Guds Naade, har faaet min fulde Helsen igjen, havde Du da vel Lyst til, Christine, fremdeles at hjelpe mig til at bevare og befæste den?" — "Jeg veed ikke, hvad Junkeren forstaaer ved det," sagde Christine, i det hendes Kinder rødmede og hun med et Slags Skam-

fuldhed vendte Øjnene bort fra ham. "Jeg har altid været en ærbar og tugtig Pige, og ingen skal kunne sige mig noget Ondt paa." De sidste Ord sagde hun med halv undertrykt Graad. "Christine," udbrød Tyge bevæget, "Du kjender mig meget ilde, saafremt Du troer, at jeg saa skammeligen kunde misbruge Din Godhed. Du tager Feil af mig, naar Du sætter mig i Ligning med andre Ungersvende af min Stand. Jeg ærer Din Dyd og Uskyldighed alt for høit, til at jeg nogensinde skulde kunne fornedre mig til at gjøre slet Brug deraf. Christine! tag Bladet fra Munden, og læg ei Dølgsmaal paa Dit Hjertes Følelse! Siig, troer Du at kunne være lykkelig som Tyges Hustru? — Med Taarer i Øjnene styrtede Christine ned for hans Fødder, og raabte bønligen: "naadigste Herre! I vil dog vel aldrig gjøre mig ulykkelig!" — "Ulykkelig?" spurgte Tyge forbauset, og bad hende at staae op, da han følte sig for svag til selv at reise hende. — "Hustru?" sagde Christine, med alvorligt Øjekast og sorgfuld Røst, "er det saaledes fornemme Folk kalde deres Bolersker af ufri Stand? Ak, naadige Herre, straf mig dog ikke saa haardt! Aldrig har der været nogen Frille i min Slægt? Hvi skal jeg være den første? Mine Forældre vilde gaae i Graven, naar de hørte, at jeg vilde paasætte dem en saadan Skamplet." — "Bolerske! Frille! Hvad tænker Du om mig Christine? Jeg kunde næsten blive vred paa Dig, dersom jeg kunde troe, at det er dit Alvor. Hvad anseer Du mig for?" — "Jeg har altid anseet Hr. Tyge, sagde hun halv bebreidende, for den ædleste Dannemand i Landet, og jeg undres derfor meget over, at han kan anmode mig om Sligt. Der gives jo nok af mine Lige, som agte det for en stor Ære, at være høibyrdige Herrers Frillekoner. Hvi just kaare mig dertil?" — "Du fornærmer mig høiligen, Christine, ved Din slemme Mistanke," sagde Tyge, i det han langsomt lod hendes Haand synke. "Har Du nogensinde lært at kjende mig fra saadan en Side? Naar har Du hørt, at jeg har misbrugt Andres Godhed eller forført Uskyldige? Det er mig ikke til ringe Bedrøvelse, at Du tænker saa ilde om mig. O, dersom Du kunde læse i mit Hjerte og føle, hvilken Kjærlighed, jeg bærer til Dig, da vilde Du dømme mildere om mig! Jeg elsker Dig Christine, som om Du var den første Adelsmø i Riget, og jeg vilde agte det for mit Livs højeste Lykke, om Din Gjenkjerlighed var min Kjerlighed lig. Jeg er af fornem Byrd, det er sandt; men Du besidder Dyder, som opveie, alle de Fortrinligheder, Fødslen har givet mig. Lægger jeg hine i den ene og disse i den anden Vægtskaal, hvad har da jeg forud for Dig? Hvad veie mine Aner og Skjoldmærker mod et saa dydigt Hjerte, som Du eier? Tusinde gives der, som den blinde Slumpelykke har ophøjet til Adelsrang, men faa ere de, der prydes af Dyder som Du. Betænk dette, og vær retfærdig mod Dig selv! Ræk mig Din Haand, og lad mig i Dag for første Gang kalde Dig min Trolovede!"

Christine stod maalløs. Hun vidste ikke, om hun drømte eller om hun var vaagen. Paa den ene Side kunde hun ikke faae det i sit Hoved, at en Adelsmand af saa høj en Byrd som Tyge, for Alvor vilde indlade sig i Ægteskab med en slet og ret Bondepige; paa den anden kunde hun ikke overtale sig til at troe, at den, paa hvis ædle Sindelav hun havde havt saa mange umiskjendelige Prøver, kunde ville bedrage hende eller gjøre hende ulykkelig. Hun var længe raadvild, hvad hun skulde svare; endeligen udbrød hun: "Hr. Tyge, dersom I kunde svige et saa oprigtigt Hjerte som mit — dersom." — Hun formaaede næsten ikke at sige et Ord mere. — "Saa var jeg ikke værd, at jeg skulde skue mere op til den Himmel, hvor jeg dagligen seer Billedet af den Almagt, der er Dyden og Kjerligheden selv," svarede Tyge. I det han sagde dette, traadte et Bud ind i Stuen og meldte, at Christine skulde komme op til Fru Beate, som vilde tale med hende.

Rygtet om Tyges Kjerlighedsforstaaelse med Christine Barbara havde snart udbredt sig blandt hans fornemme Slægt, saavel i Skaane, som i Sjælland. Vilde man i Begyndelsen end ikke troe, at han agtede at tage hende til Ægte,

ſaa fandt man det dog heller ikke ganſke umueligt, da man kjendte hans Sindelav og vidſte, at han ſatte ringe Værd paa Adel, Rang og Byrd. Alle hans Paarørende kom derfor i en heftig Bevægelſe, og det var, ſom om der ſvævede en Ulykke over de Bilders og Brahers Slægt. Inden to Dages Forløb var Knudſtrup ſaa hjemſøgt af Gjæſter, at der næſten ikke var Rum for deres Tyende, Vogne og Heſte. Lehnsmanden Steen Bilde, Tyges Morbroder, var kommen fra Herrisvad Kloſter; hans Tantes Broder, Peder Oxe, fra Giſſelfeld; hans Faſter, Fru Birgitte Bolle fra Gunderslefholm; hans Svogere, Chriſten Skeel fra Fuſingøe og Henrik Gyldenſtjerne fra Aagaard. I deres Følgeſkab vare adſkillige Venner og Veninder, der, indviede i Hemmeligheden og bekjendte med Aarſagen til deres Sammenkomſt, ønſkede, ſom ivrige Forfægtere af Adelens medfødte Hæder, at medvirke til at afværge en ligeſaa forſmædelig ſom ulige Forening. Fru Beate blev ikke lidet forundret, da hun ſaae den ene Vogn i ſtørſte Iil rulle ind i Borggaarden efter den anden, ligeſom om der kunde have været Aftale mellem de Ankommende. Men hun blev ſnart oplyſt om Aarſagen til diſſe uventede Gjæſters Ankomſt. Steen Bilde tog hende ind i et Sideværelſe, og aabenbarede hende det Hele. "Du maa ikke finde det beſynderligt, ſagde han, kjære Søſter, at Dine Frender og Frenker, ſaa uforvarende komme til Dig. Der trækker et fælt Uveir op over vor hele Slægt. Vi vide Alting og ere underrettede om Ulykken. Endnu er det Tid at afbøde den, og derfor ſamles vi her ſom een Mand, for, med Guds Naade og Biſtand, at frelſe Din Søn fra Skjændſel og vor ældgamle Slægt fra Vanære."

Fru Beate lod i Begyndelſen, ſom om hun intet vidſte af alt det, Steen Bilde forebragte hende; men denne raabte med Iver: "det nytter ei, at Du vil dølge den Ild, der er i Færd med at lægge Dit Huus i Aſke. Naar Luen ſlaaer ud af alle Vinduerne, er det for ſildigt at kalde Brandfolkene til Hjelp. Den maa ſlukkes, førend den har faaet for megen Magt, og vi ere komne for at qvæle den i Fødſelen. Det gjelder ligeſaavel din Slægts, ſom din egen Ære. Hvor er din Søn?" — "Han er deſtoværre ſyg," ſvarede Fru Beate. — "Deſtobedre," raabte Steen Bilde, "om ikke for hans Legeme, ſaa dog for hans Ære. Maaſkee han lettere lader ſig bevæge nu til at afſtaae fra ſit ſyge Forſæt, end naar han bliver ſund og karſk. Kan jeg faae ham i Tale?" — "Jeg frygter for, at det vil gjøre for ſtærkt et Indtryk paa ham, min Broder, derſom man i dette Øieblik taler haardt til ham." — "Det kan ikke hjelpe. Haardt mod Haardt, byder Klogſkab, og *ſvære* Sygdomme kræve ſvære Lægedomme. Vil Du heller ſee Din Søn karſk og beladt med Vanære, end ſyg med frelſt Ære? Betænk, vi nedſtamme fra de Bilders ældgamle Slægt; dens Hæderſſkjold er blankt ſom et Speil. Vil Du være den, ſom paaſætter det den *første* Plet? Du taler om din Søns Sygdom, ſom *kunde* forværres ved alvorlig Tiltale. Vore Fædre agtede ikke engang Livet, naar det gjaldt om Ærens Frelſe. Reent og ubeſmittet er de Bilders Blod; ingen ufri Draabe har i Aarhundreder flydt i deres Aarer. Betænk dette, Søſter, og huſk paa, hvad Du ſkylder dig ſelv og dine Frender. Vi have begge Børn, der arve vor Byrds Rettigheder og Glands. Vil Du ſætte diſſe Lykke paa Spil for en Eneſtes Skyld? Hvo af Danmarks høje Adel troer Du vel vil indlade ſig i Ægteſkab med diſſe, naar din Søn har en Ufri til Ægtefælle og en Vornede til Svigerfader? Og hvo af dine Slægtninger vil kunne blive længer i Skaane, naar deres nærmeſte Frende er en Træl?" — Diſſe Ord virkede ſtærkt paa Fru Beate. Hvor Ondt det end gjorde hende, at forſtyrre ſin Søns Roligbed i et Øieblik, hvor han ſaa høiligen trængte dertil, ſeirede dog Æresfølelſen, og hun gav ſit Samtykke til, at Peder Oxe, ſom Hovedet for Slægten, ſkulde gaae op til Tyge, og tale ham til Rette. Steen Bilde ilede ufortøvet til Rigshofmeſteren, for at bringe ham ſin Søſters Tilladelſe til en alvorlig Samtale med Tyge.

Tyges Lyſt til Studering var ſaa ſtor, at han derover næſten glemte Mad og Drikke. Hans Middagsmaaltid varede, naar han var ene, kun meget kort, og endog mellem Retterne kunde han ikke undlade at læſe i en Bog eller efterſit

noget Skrevet. Selv i hans Sygdom benyttede han hvert Øieblik, han var fri for Feberen, til boglige Idrætter. Hans Værelse var overalt opfyldt med Bøger og Instrumenter. I det Øieblik Rigshofmesteren traadte ind til ham, sad han i en med Skind betrukken Lænestol, og havde for sig paa Bordet en Himmelglobus. Han var i Færd med at beregne den Time og det Minut, hvori den fuldkomne Maaneformørkelse vilde indtræffe i December 1573.

Rigshofmesteren bar over den blaa Satins Trøje en sort Fløjels Kappe, foret med Hermelin. I en svær, sexradet Guldkjæde hang Kong Frederik den Andens Billede, indfattet i Ædelstene, ned paa hans Bryst. Om Halsen havde han en smal Pibekrave, og hans Skjæg og Knebelsbart vare mere graae end sorte, og hans Hovedhaar var strøget glat tilbage. To store, livfulde, skjøndt af Alder og Modgang noget svækkede Øjne; en høi, hvælvet, men ikke af tre og halvtredsindstyve Vintre furet Pande, bebudede den dybe Tænker.

Tyge blev meget forundret, da han saae Peder Oxe træde saa uforvarende ind i Stuen. Han vidste, at Rigshofmesterens Tid var alt for knap og hans daglige Arbeide for vigtigt, til at han, uden anden Grund, end blot for at besøge ham, skulde have gjort en Reise fra Gisselfeld til Knudstrup. "Min uventede Ankomst maa ikke overraske Dig, kjere Tyge, sagde Rigshofmesteren. Embedsforretninger førte mig netop til Krogen, og jeg troede at skylde Dig den Opmærksomhed, at lade mig sætte over Sundet, for at spørge om Din Helbredstilstand. Man har allerede sagt mig, at Du er i Bedring, og det glæder mig usigeligen. Jeg seer ogsaa, at Du igjen er i Lav med Dine lærde Sysler, og det fornøjer mig ikke mindre. Du veed, hvor megen Priis, jeg altid har sat paa Dine Bestræbelser, og jeg har længe lovet mig, engang at see i Dig een af de første Stjernekyndige i Europa. Da jeg nyligen spiste sammen med den franske Gesandt, Danzæus, hos Jørgen Rosenkranz, kunde han ikke noksom rose Dine sjeldne Kundskaber. Kongen selv har i de naadigste Udtryk takket sin Hofpræst, Mester Anders Wedel, for de herlige

Frugter, som hans Omsorg for Dig paa din Udenlandsreise har ydet. Du vil gjøre Din Slægt Ære, og, naar Du vedbliver at gaae saaledes frem i Lærdom og Kundskab, ogsaa i Tiden vorde Dit Fædrenelands Hæder." —

(Fortsættes.)

En Udflugt til Skotland.

(Slutning.)

Næste Morgen besøgte vi Dundee, en underlig Bye, som er fuldkommen adskilt i to forskjellige Dele, der leve i evigt Fiendskab og uophørlig bekrige hinanden. Gamlebyen, som er grupperet omkring et gammelt, firkantet Taarn af grotesk Udseende, har i fyrgetyve Aar lagt i Kiv med Nybyen, som er beboet af mere eller mindre rige Kjøbmænd og Capitalister. Sæder, Levemaade, politiske Meninger, Alt er modsat hos disse to Dele af en Befolkning, som iøvrigt er ubetydelig. Efterat vi skifteviis havde opholdt os i forskjellige Gjæstgivergaarde paa begge Sider og hørt de gjensidige Beskyldninger, som de gjøre mod hinanden, ilede vi bort fra denne Tvedragtens Bye og bestege Sidlaws øde Høie, som adskille Grevskabet Angus's frugtbare Marker fra Strathmore Dal. Siddende paa et Klippestykke, lode vi vore Blikke svæve om paa et af de pragtfuldeste Panoramaer, som Naturen nogensinde har fremviist for Menneskets Øine. Bag os strømmede Tay, bedækket med Skibe og Dampbaade. Paa vor venstre Side hævede sig pyramideviis Bjergtoppe, som opfangede Solens Straaler og kastede sine Skygger langt omkring; paa høire Haand udfoldede sig en umaadelig Dal, smykket med en rig Vegetation, for at smelte sammen med Havet, hvis Azurspeil løb ud i Horizonten og tabte sig i Luftperspectivet. Nogle hist og her adspredte neppe synlige Seil strøge hen over dets Flade, og det af Rennie opbyggede skjønne Fyrtaarn viste sig paa Bredden, hvor Øiet neppe kunde skjelne dette fra Oceanet, som et hvidagtigt Punct. Dog var det nedenunder os, at

det meest majestætiske Skuespil fængslede vor Opmærksomhed. Ved vore Fødder hævede sig med smaa Mellemrum nogle enkelte Høie, bedækkede med mørke Fyrretræer, hvis dunkle Farve end mere hævedes ved Contrasten af det lysere Grønne og den klarere Glands hos de Bække, som vi saae igjennem de Mellemrum, der adskillede den ene Høi fra den anden. Disse Høie skjulede Dalen selv, af hvilken der syntes at frembyde et klart Lys, som formindskede det Mørke, der herskede i den øvrige Scene. Denne hemmelighedsfulde Klarhed, som flammede fra det Dybe af Dalen, lode os ved Afvexlingen og Gjenskinnets Blendværk see den livfulde Søe, den Sølvstrøm, som var skjult for vore Øine, og Røgen af nogle Landsbyer, af hvilke vi ikke engang kunde see Tagene, blandede ogsaa i det hele Landskab noget Særegent, som vist gjerne vilde være bleven benyttet af Rembrand. De Bjerge, som vare synlige ved Randen af Horizonten, forekom os uendelige i deres Udstrækning, uudtømmelige i deres Farvers Forskjellighed. Formildede ved Frastanden, smeltede Nuancerne dog ikke sammen; man kunde sammenligne det med et antikt Tapetværk, hvis livligste og varigste Farver Tiden har respecteret og hvorpaa man kun endnu kan skjelne en underlig Blanding af Guld, Purpur, Høirødt og Himmelblaat. De iisklædte Toppe af nogle Bjerge funklede som Diamanter, og en liden Sky, som hvilede paa disse Spidser, forenede i sine flygtige og bevægelige Former alle Regnbuens Farver. Jeg beundrede denne skjønne Udsigt, og min barnlige Enthusiasme lokkede et Smiil af begge mine Reisekamerater, lærde Philosopher, for hvem denne Naturens Luxus og Pragt syntes at være den unyttigste Ødselhed og det daarligste Skuespil. Ingen Cryptogame-Blomster, ingen kostelige Flintestene; hvor kunde da Landskabet vinde Interesse! Disse Fyrrer, disse fortagtige Klipper, over hvilke jeg glædede mig, værdigede de ikke et Øiekast, men skyndede derimod paa, at vi skulde fortsætte vor Reise.

En dyb Huulvei bragte os til Glaucis, den i Historien saa berømte Bye. Dunsinans Taarn var ikke langt fra os. Glaucis, Cawdor, med Eder mindedes vi Macbeth, Banko,

Skotlands gamle Konge, og vor Shakespeares Genie. Neppe havde vi sat os tilbords i det lille Værtshuus i Glaucis, saa traadte en Mand, som holdt sex Fod og nogle Tommer, ind til os i Værelset, begyndte en Samtale med os, og beviste os, paa en uforkastelig Maade, tvende Punkter, hvorpaa han lagde særdeles Vægt, nemlig: 1) at der intet Sted i Skotland findes saa mange gamle og kostbare Mindesmærker, som i Glaucis; 2) at af alle Antiquarer, som havde befattet sig med denne Gjenstand, har Ingen været saa lykkelig som han, til at trænge ind i deres skjulteste Hemmeligheder. Neppe havde han aabnet sin Mund, saa erindrede jeg den gode Oldgrandsker hos Sir Walter Scott. Den øvrige Deel af hans Conversation gjorde Ligheden endnu mere paafaldende. Mærkværdig analytisk i sit Foredrag, gik Lairden Inches tilbage til Syndfloden, talede om de patriarkalske Tider, rykkede langsomt fremad med Aarhundredernes Løb, kom til Strashmore Dal, ved den Tid, da Grunden blev lagt til Athen, gik derfra over til den christelige Tid, og beviste os, at, ihvad Historieskriverne end sige, saa har dog Canton Glaucis været Skuepladsen for alle de store Slag, som have været leverede af Romerne, Sachserne og de Danske; i det Physiognomie, som prydede Værten, en Mand med colossalske Former, paa hans Ørnenæse, hans krøllede Haar, viste han os den romerske Race, men i hans Kones Træk, i hendes glatte Haar, kantede Former og langagtige Hoved, den celliske, og i Tjenestepigen, som havde røde Haar og blaae Øine, et Afkom af de Danske. — Der have vi, sagde jeg til mig selv, en Philosoph af et nyt Slags, og da jeg forlod Edinborg, for at undflye Systemer og Theorier, har jeg sikkert taget feil. Vor Mand veg ikke fra sin videnskabelige Bane, forklarede os Sammensmeltningen af de forskjellige Slægter, tog os i fuldkomment Beslag og ledsagede os til sit Slot Inches, hvor han med en Alvorlighed, som næsten sprængte os af undertrykt Latter, viste os en Phiole, med Malcolms Blod, et Ribbeen af Agricola, og nogle Tænder af Galgacus. Ulykkeligviis opdagede den unge Botaniker, som havde studeret Anatomien, at Agricolas Tibia

havde tilhørt en ædel Ganger, og at de Tænder, som tilskreves Galgacus, havde samme Oprindelse. Den stakkels Antiqvar, hvis Dine saaledes bleve aabnede, røbede en fortræffelig Characteer: han spøgte over sit Vanheld og afvendte det Latterlige netop derved, at han henvendte det paa sig. To Dage forløb i hans Slot, hvor den muntreste, om end ikke den ædrueligste Gjæstfrihed herskede, og hvor et Dusin Naboer, som han havde indbudet, for at holde os med Selskab, gjorde en betydelig Bresche i det Forraad for Bachus, som indeholdtes i hans Kjelder. Denne brave Mand ledsagede os tilbage til Forsar, og hans godmodige og velvillige Modtagelse efterlod os en Erindring, som forjog Tanken om Galgaci Tænder og Agricolas Ribbeen. Nu kom vi til de Grampiske Bjerge, som beboes af et stolt og vildt Folkeslag. Imedens mine Venner vare sysselsatte med at studere Klipper og Blomster, studerede jeg Menneskene. I disse Hytter, hvis Eiere have en kildnere Æresfølelse end Dandyerne i London og de saakaldte Beaus i Paris, herskede Nationalstolthed, Frygt for det Latterlige, og dyrebare Erindringer om Forfædres Bedrifter. Under alle Straatagene gjenlød Navnet Wallace; allevegne viste man mig Bedstefaders Karabin, Oldefaderens korte Kaarde. Oldingen satte sig i en Krog ved Ilden og beskrev, hvorlunde Wallace, blot understøttet af Groeme, havde indtaget Slottet Invernak i forrige Tider. En eiendommelig Begeistring besjælede disse Fortællinger, som vel afvege i Biting, men i Hovedsagen altid bleve de samme. Saaledes kom vi til Glanesk og Lochlen; ved de ensomme Bredder af Søen med sidstnævnte Navn tilbragte jeg endnu nogle Dage, og derpaa vendte jeg tilbage til den store Stad, velstemt til paany at tage imod Angreb af philosophiske Discussioner og Theser. En ny Kraft havde styrket min Aand og mit Legeme, og nu vænnede jeg mig uden Møie til at leve i denne pedantiske Stad, hvor man hos Damer taler om Oxygen, og i Pigeskoler om Parallelepipedum.

(N. M.)

Indenlandske Efterretninger.

I Nærheden af Landeveien, imellem Frederiksberg Slot og Remisehuset, er fundet Liget af et Fruentimmer, næsten uden Paaklædning, som skjønnes at være omtrent 23 til 25 Aar. Paa Fødderne viste sig Tegn, at hun var vant til at gaae med Træsko. Hun er, i Følge en Bekjendtgjørelse fra Kjøbenhavns søndre Birk i Adresseavisen, middelmaadig af Bygning og Lemmer, mørkladen af Haar og Øjenbryne, blaa af Øjne, hvoraf det venstre synes at have lidt af Stær. Enhver, som maatte kunne give yderligere Oplysning om dette Fruentimmer, opfordres til enten skriftligen eller mundtligen at opgive samme for benævnte Birk.

Theatret paa Nørrebro vinder i temmelig høj Grad det Kjøbenhavnske Publicums Bifald. Især roses Hr. Lewins og hans Døttres Konst. Skade at det saa smagfuldt indrettede Theater ikke ligger paa en for Hovedstadens Indbyggere beqvemmere Plads. Man klager fortrinligen over det Stykke Vei fra Peblingesøen til Skuespilhuset, som paa en saadan Tid af Aaret, som nu, er mørkt og ubehageligt at gaae ad om Aftenen. Mueligen kunde denne Ubehagelighed forringes noget, naar Vedkommende hist og her vilde lade anbringe nogle Lygter. Man seer ellers af Adresseavisen, at Selskabet med det første vil reise igjen.

Af Oehlenschlægers nye poetiske Skrifter er nu første Bind udkommet. Det er trykt paa fiint fransk Papir med smukke Typer, i stor Duodez, og indeholder det episke Digt Hrolf Krake, hvoraf man har hørt en Prøve offentligen declameres af Hr. Skuespiller Nielsen. I Fortalen siger Digteren, at han, efter Ewald, ikke har villet skrive et Sørgespil af dette Emne.

Blandede Efterretninger.

Windsor-Castle. Den nye Opbyggelse af det kongl. Slot i Windsor skal være ligesaa

heldigen udført, med Smag og i skjøn gammelgothisk Stil, som de uhyre derpaa anvendte Summer have i de engelske Parlementsforsamlinger vakt mangfoldig, høit udtalt Uvillie. Efterat Hr. Hume, den bekjendte Hovedmand i den finantsielle Opposition, har i Underhuset gjort den Beregning, at hver Stol i Kongens egne Værelser koster 1400 Rbd., blive disse Værelser nu, med en orientalsk Despotismes hele Strænghed, bevogtede. Hverken Fremmed eller Indfødt, selv ingen af Omegnens fornemste Godseiere, kan forskaffe sig Adgang til at besee disse Undere i Pragt og Luxus. Ogsaa en forhen af engelske Nysgjerrige anvendt List, at indsnige sig under Paaklædning som Professionist, eller som om de skulde tale med dem, der arbeide ved Slottet, vil længere lykkes. Kort man anker paa, at af den hele store Pragtbygning vorde kun faa Værelser viste, hvorved man blot kan give Fremmede det ringe Begreb om Storheden og Smagen i et Hele. De kongelige Betjente, siger man og, ere Uforskammede i højeste Grad i at lade sig for hvert Værelse og hver af Slottets Gange, hvorigjennem man flyver, betale de af dem selv satte, ikke smaae Taxter. I det Ydre er alt hvad i Carl den 2dens smagløse Tid var tilbygget, imod den gothiske Stil, borttaget. (B. C. B. 213.)

Schumla. Den Berliner Vossiske Tidende skriver det store, i vor Tidshistorie vigtige Bolværk i det europæiske Tyrki: Schumla; den Haude-Spenerske Tidende skriver: Schumna. Ligeledes have Landkorter Forskjellighed i Navnets Retskrivning. I det franske nævnes det undertiden: Ciumla; i Aviser, franske: Chumla, Choumla; i engelske: Schumla. Det rigtige i Landets Sprog skal lyde: Tzchowmliew. (B. C. B. 199.)

Times giver følgende Oversigt over den Kapital, den engelske Bank har.

Debet.	Pd. Sterl.
Banknoter i Omløb	21,500,000
Offentlige og private Fordringer .	7,500,000
Balance	3,100,000
	32,100,000
Credit.	
Guld og Sølv	9,500,000
Disconterede Vexler	200,000
Hypotheker	1,400,000
Skatkammerbeviser	9,000,000
Annuieteter	12,000,000
	32,100,000
Transport af Balancen . . .	3, 100,000
Stamkapital, laant Regjeringen	14,686,000
Ialt	17,786,000

(A. Z. 322.)

Kjøbenhavns Børs, d. 2 December 1828.

		à
Hamburg 2 M. -- à vista 205		
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	53	— Rbß. Te[illegible]
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$84\frac{1}{2}$	$84\frac{3}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$82\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jaunar	$99\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$60\frac{1}{2}$	$60\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Rettelser.

I No. 95 S. 1500 L. 7 og 8 nedenf. Fa[illegible]der hos hans Barn l. Fadder hos ham [illegible] hans Barn. S. 1508 L. 3 og 1509 L. 10 nedenf. til Blod l. til Blods.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 98.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 6 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.

(Fortsat.)

Tyge takkede sin Frende for de gode Tanker, han havde om ham og den Ros, hvormed han overvældede ham, maaskee i større Maal end hans ringe Idrætter fortjente. Han viste derpaa Rigshofmesteren adskillige af sine Arbeider, og talte meget med ham om den forestaaende store Maaneformørkelse.

Efter en Stund at have talt om boglige Sager, sagde Rigshofmesteren: "Jeg beundrer Din Flid, Tyge. Den er sjelden i vore Tider, især blandt Dine Lige, og overgaaer mine livligste Forhaabninger. Men det er ikke nok, at vi tænke paa at dyrke vor Aand og gavne Verden ved vore Kundskaber. Vi have ogsaa andre Pligter at opfylde. Du har nu naaet en Alder, hvori Du egner Dig til at vorde Mand og Fader. Ingen af Din Slægt, saavidt jeg kan mindes, har levet saalænge ugift som Du. Til næstkommende 11 December bliver Du syv og tyve Aar. Vor Konge agter Dig høit, og jeg veed, at han, naar Leiligheden tillader det, vil forlehne Dig med Hveen, og sætte Dig istand til der at drive Dine astronomiske og chymiske Idrætter i Ro og Mag. Du behøver saaledes ikke at frygte for Dit gode Udkomme, og har Din Fader end ikke efterladt Dig stor Formue, saa eier Du dog i Dine sjeldne Kundskaber en Skat, som sætter Dig i Tryghed mod al Næringssorg. Hvi dvæler Du da saa længe med at gifte Dig? Veed Du ikke nok, at egen Arne er Guld værd? — Tyge vilde gjerne undvige ethvert Svar; men Rigshofmesteren vedblev stedse at lede Talen tilbage paa samme Emne, og saa at sige aftvang ham det. — "I kjender, Hr. Peder," svarede Tyge, "det Meen, jeg har, og som een af mine Ligemænd for sex Aar siden har tilføjet mig i Rostok. Hvilken adelig Mø troer I vel vilde række en Philosoph med en Metalnæse sin Haand? Har jeg ikke nok med denne, tilføjede han spøgende, skal en smuk Pige endog paasætte mig een af Vox?" — "Der gives Adelsqvinder nok, som ikke see saa nøje paa det," sagde Rigshofmesteren, "og som ei bryde sig om et eneste udvortes Meen, hvor de indvortes ypperlige Egenskaber ere saa mange." — "Det siger I nok, kjere Frende; men fordi I tænker saaledes, tænke derfor Qvinderne saa? I veed hvor meget mine Uvenner og Avindsmænd, hvis Tal er stort, bespotte mig for dette Meens Skyld nu jeg end ikke har beilet til nogen Piges Haand. Hvor meget mere ville de ikke gjøre det, naar de erfare, at jeg gaaer ud paa Frierie, og allerhelst naar jeg fik Afslag? Og hvo er vel mere udsat for saadant end jeg, der bærer mit Meen til Skue for Enhver?" — "Du forestiller Dig

Sagen vanskeligere end den er, min kjere Tyge, og bedømmer Qvindekjønnet alt for haardt. Der er nu Christopher Urne; han mistede i Ditmarskens Krig den højre Fod lige til Knæet. Men fik han ikke ligefuldt den smukkeste Adelsqvinde til Ægte?" — "Det var en anden Sag med Christopher Urne," indvendte Tyge, "han var trolovet med to Fødder til en Mø, som han ægtede med een Fod. Men jeg har ikke været saa lykkelig at blive bekjendt med en Pige, førend jeg fik mit Meen." — "Da kan jeg foreslaae Dig een, der er for fornuftig til at agte slige Smaating. Du kjender Ove Lunges Søsterdatter. Hun er af gammel adelig Byrd; hun er just ikke smuk, men hun har traadt sine Børnesko; er from, ærbar og beleven; eier en god Formue efter sin Fader, og kan vente en større efter sin Faster. Det var en Kone for Dig." — "Er det ikke hende, man her i Landet kalder Frøken Invicta? Hun, som har givet saa mange Beilere Afslag og længst er gaaet i Frø? Hun tager ikke mig, Hr. Peder, og tog hun mig, saa skeete det mere for at blive Huusfrue end for min egen Værds Skyld. Hun kunde ligesaalidt gjøre mig lykkelig, som jeg hende." — "Vil Du da aldrig gifte Dig?" — "Forsvoret har jeg det ikke," svarede Tyge, efter nogen Betænkning, "men skal jeg gifte mig, saa maa det være med en Pige, som egner sig for mine Vilkaar, som forstaaer Husets Bedste og er af et føjeligt Sindelav. Jeg er vel en Philosophus, men ingen Sokrates, og kan ikke være tjent med en Xantippe. Jeg maa derfor ikke see saa meget paa Byrd og Rang, som paa et godt Hjerte og et ædelt Sind. En saadan Pige finder jeg, tilmed naar jeg tænker paa mit Vandheld, ikke blandt vort Oids stadselige og fornemme Adelsfruer." — "Hvor troer Du da at finde hende? Vil Du fornedre Dig selv, Din Slægt og Din Stand?" spurgte Rigshofmesteren heel alvorligen. — "Hvad kalder I Fornedrelse, Hr. Peder? Er Fødselens Adel højere at agte end Hjertets? Kunne vi kalde det vores, som vi hidlede fra vor Herkomst og Oldfædre, men som vi ikke selv have gjort? Man siger vel, Æblet falder ikke langt fra Stammen, men hvor mangt et adeligt Æble er ikke faldet saare langt fra Stam-

men? Hvor mange af vore Lige have vel andet at være stolte af, end Fortjenesterne af de Fædre som længst ere Muld? Det er vor egen Daad, ikke et gustent Pergament, der formaaer at al- os, og jeg ynker den, der har intet andet at pukke paa end Anernes Række og Skjoldmar- kernes Ælde." — "Du taler, som en Philoso- phus," svarede Rigshofmesteren noget roligere, "og jeg vilde give Dig Ret, dersom alle Mennesker vare Philosopher. Men det kunde kun gavne lidt, om jeg eller Du vilde stampe *mod* den Braad, som Vanen og Tiden have hærdet. Vist nok havde det været bedre, om vi fra fer- ste Begyndelse af havde været lige og Dyden ere det bedste Adelsbrev. Men saaledes som Tingene nu staae, er Herren ligesaa nødvendig som Trællen. Hvad vi ere fødte til, hvad vore Fædre med deres Liv have kjøbt, med deres *Blod* grundfæstet, er det Pligt, af yderste Formue at vaage over. Stammen har eengang slaaet dybe Rødder, og hver dens Green bør beskytte de- mod Stormen." — "Det kan saa være, Hr. Peder. Men min Hu staaer til et højere Maal. Mod de Stjerner, der bedække Him- lens umaalelige Hvælving, ere de, der pry- Adelens Bryst, kun Tant. I mine Øjne er den, der foragter det Himmelske, og lever, uden selv at vide, at han lever, en ussel Skabning, om han end talte saa mange Aner, som der er Dage i Aaret; thi han forstaaer sig alene paa det Jordiske, alene paa det, som er dødeligt, og seer kun hvad den blinde Muldvarp kan see. Naar jeg en stjerneklar Nat stirrer paa *Himlen*, og seer de talløse Himmellegemer, af hvilke de fleste ere større end vor Jord, bevæge sig efter evige Love, da kan jeg umueligt andet end be- klage de stakkels Møl, som paa vor Klode hov- mode sig af deres Byrd og ansee sig for bedre end deres Medmennesker, fordi Fødselens Slump- lykke har givet dem Magten at raade over An- dre." — "Men vi leve nu eengang paa Jorden og maa synge med de Fugle, vi ere iblandt, Tyge!" — "Det kan ingen tvinge mig til, naar jeg ikke vil. Enhver bliver salig ved sin Tro, og jeg ved min. Lad mine Lige længe nok, som Børn, glæde sig ved deres Rangler, og sætte større Værd paa et mølædt Pergament end paa

Hjertets og Dydens udødelige Adel. Jeg skal ikke misunde dem deres Lykke. Blandt mine Bøger og mine Redskaber skal jeg føle mig lykkeligere, endog ved en Bondepiges Side, end de i deres Adelsfruers glimrende Kredse." — "Og Du vil see Dig foragtet af Dine Ligemænd, haanet af Dine Undermænd, og udelukket fra al Omgang med Dine Nærmeste? Tyge! Tyge! betænk hvad Du gjør! Lad ikke Din Ungdoms Ild og Iver forlede Dig til en Gjerning, som Du maaskee siden Dit hele Liv igjennem vil angre. Husk paa, af hvilke to Stammer Du udspringer! De ere de ældste, de meest hædrede i Danmark. Hvor Du henvender Dit Øje straaler Bildernes og Brahernes Glands, og der gives faa Blade i Krøniken, som jo vide at tale om deres Bedrifter. Vil Du være den, som poder en fremmed Green i disse ædle Stammer? Skal Efterslægten fortælle om Dig, at Otto Brahes og Fru Beate Bildes Søn vel var en kostelig Astronomus, men vanærede sin Slægt?" — "Jeg haaber, at Efterslægten vil være klogere end Nutiden," gjenmælede Tyge, "og vide bedre at skjelne mellem Ære og Vanære end vort Old." "Du vil ikke gifte Dig; velan jeg har intet derimod," sagde Rigshofmesteren, "Kantsler Kaas, Christopher Walkendorf, og saa mange andre Hædersmænd, leve i ugift Stand. Det er ingen Skam for en Adelsmand, at have en Ufri til Frillekone." — "Og det kan I anmode mig om, Hr. Peder? Jeg, som altid har lastet og irettesat mange af mine Lige, fordi de holdt Bolskab, jeg skulde selv henfalde til den Feil, som jeg har dadlet hos Andre? Jeg skulde leve med en Kone, som jeg kalder Frille, og avle Børn, som jeg ikke vil kjendes ved som mine? Nei, aldrig, Hr. Peder! Da først vil jeg ansee det for at vanære mig selv og min Slægt. Hvad Andre gjøre, det vedkommer ikke mig. Maaskee deres Samvittighed er mere skolevant end min." — "Det er altsaa sandt, hvad Rygtet fortæller?" udbrød Rigshofmesteren, i det han bed Læberne sammen. "Du vil virkelig ægte en Ufri?" — "Jeg kjender ingen Ufri, Hr. Peder! Ethvert Menneske, fra Drotten til Bonden, kom fri til Verden." — "Nu, saa lad Dine samlede Frender da erfare Din

forsmædelige Beslutning!" — Rigshofmesteren gik hen til et Vindue, aabnede det og gav en i Gaarden staaende Tjener et Vink. Efter nogle Øjeblikkes Forløb var hele Værelset opfyldt med Tyges Frender og Frenker, og i Spidsen for disse saaes Fru Beate Bilde.

Det var et besynderligt Optog, som her viste sig i en Sygestue. De adelige Herrer og Fruer, vare iførte deres Æresklædninger. Mændenes Kollerter vare af Fløjel og Silke, baldyrede med Guld og Sølv; og deres brede Halskraver konstigen udsyede. Nogle bare vide lysegule Kjorteler, nedentil og paa Ærmerne bebræmmede med Guld, gule Hatte paa Hovedet, saaledes som Kong Christian den Tredie lod anordne som Hofdragt, tyve Aar i Forveien, ved sin Søster Elisabets Bryllup. Qvinderne vare ikke mindre kostelig klædte i lange Gyldenstykkers og Fløjelskjorteler. Fremfor alle var Fru Ingers Dragt saare prægtig; thi hun var een af de rigeste Adelsfruer i Landet, og eiede af Guld og Sølv, baade myntet og forarbeidet, saavelsom kostbare Smykker, til Beløb af halvfemsindstyve Tusinde Dalere. Det syntes, som om de alle havde udpyntet sig saa meget, for at gjøre et desto stærkere Indtryk paa Tyge, og minde ham om hans Slægts Magt, Høihed og Rigdom.

Da den Ene efter den Anden havde forespurgt sig om Tyges Helbredstilstand, sagde Rigshofmesteren til den hele Forsamling: "Ærede og agtbare Frender og Frenker! Jeg har, efter Eders Ønske og Anmodning, bestræbt mig for, ved Grunde og Overtalelser, at formaae vor Frende, Tyge Ottesøn til at afstaae fra sit Forehavende, at indlade sig i Ægteskab med den ufri Qvinde; men mine Bestræbelser have været forgjeves. Han fremturer i sin Forblindelse, og vil ikke give efter for Fornuftens og Ærens Raab." Derpaa vendte han sig til Tyge og sagde: "Jeg gjentager endnu engang mit Spørgsmaal til Dig, Tyge Ottesøn, vil Du forsage Dit Forsæt?" — "Nei! raabte Tyge, jeg er urokkelig i min Beslutning. Den Fæ-

stemø, jeg har kaaret, vil jeg leve og døe for." — "Velan! raabte Rigshofmesteren, saa opsige vi Dig her, alle som een, Frendskab og Venskab. Vi sønderrive for evigen det Baand, som hidintil har knyttet Dig til os. Du, som vil vanære Dig selv og vor Slægt, være fra nu af fremmed for os og vore Efterkommere. Afhugges skal Du som en skadelig Vandgreen paa vor ældgamle Adelsstamme. Udstødt være Du fra vore Samqvem, og banlyst fra hver ridderlig Kreds. Styrt Dig, eftersom Du nu eengang vil det, i Fordærvelse og Skjændsel! Lad de Unge, Du engang avler stemples med Navn af Hadingsbørn, og bære Din Vanære overalt omkring med sig. Det vil være Løn som forskyldt, og Dine Slægtninger have intet at bebreide sig."

Disse Ord, fremsagte med Rigshofmesterens kraftige Stemme, og med en Ild, som den krænkede Adelsstolthed fordoblede, kunde ikke andet end virke stærkt paa den stakkels Tyge; men hvad der rørte ham, vare de Taarer, han saae i sin Moders og sin Fostermoders Øjne. Han segnede tilbage paa Sengen; dog, efterat han nogenlunde havde samlet Kræfter igjen, reiste han sig, henvendende sig, ikke til Rigshofmesteren, men til den hele Forsamling: "I opsige mig Frendskab og Venskab — I udstøde mig for evigen af Eders Skjød fordi jeg elsker en Pige, der har ingen andre Aner, end sine Dyder, og ingen andre Skjoldmærker, end det ædle Hjerte, hun bringer mig til Medgift? Velan da, saa faaer jeg at finde mig i min Skjebne. Jeg takker Gud, at han har givet mig Kraft og Styrke til at bære den med Taalmodighed. Dobbelt lykkelig priser jeg mig nu, at jeg har lært at agte Himlen højere end Jorden, og finde blandt Stjernerne den Lykke, som mine Frender og Frenker ville berøve mig. Jeg misunder Eder sandeligen ei Eders Høihed og Vælde. Uden adelige Gjerninger er Adelskab kun Tant. Jeg ærer vore Fædres Fortjenester, men hoffærdiger mig ikke af dem. Fra nu af lever jeg ene for min Videnskab og for Kjerlighed. Mine Frender vil jeg ikke søge i Eders Borges Høilofter, og i Eders ridderlige Samqvem; men i Bondens lave Hytte og jevne Omgang; der skal jeg lære at paaskjønne den sande Dyds Værd, og vænne mig til at glemme mine Liges Daarskab og Forfængelighed. Christine Barbara er min Trolovede i Tugt og Ære; det erklærer jeg Eder her, ihvad I end maatte dømme om min Idræt. Vil I foragte hende, saa skal jeg deshøjere ære hende. Vil I, om Gud forunder mig Arvinger, kalde dem Frillebørn, saa skal jeg, ved at indprænte dem Dydens Lærdomme og opdrage dem til gode Mennesker, søge at gjøre Eders Forhaanelse til Skamme. Mine Arbeider og Frugterne af mine himmelske Betragtninger haaber jeg, ville leve i Efterslægtens Hukommelse, naar Tiden har udslettet hvert Spor af Eders Skjoldmærker og ladet Eders Bedrifter nedsynke i evig Glemsel."

Tyge talte med en saadan Anstrængelse, at han atter sank ned i en Lænestol; hans Læber zittrede og vare blaalige; en Dødsblegbed var udbredt over hans Ansigt, og det lod som om han havde talet for sidste Gang.

Fulde af Bestyrtelse og Angest nærmede Fru Beate og Fru Inger sig ham. I det hans Moder aftørrede ham den kolde Sveed, udbrød hun i Taarer: "Tyge! har jeg fortjent det af Dig, at Du bedrøver mig saa haardeligen? Er det Lønnen for de Smerter, Din Fødsel voldte mig? Hvi døde Du ikke tillige med Din Tvillingbroder i mit Liv? Hvi skulde Du overleve ham, for at bringe Vanære over mig og min Slægt? O, Tyge, Tyge! betænk hvad Du gjør! Viid, at Du knuser en Moders Hjerte; at Du undergraver en hæderlig Slægts Ro og Lykke. Besind Dig, vend tilbage fra de Afveie, hvorpaa Du allerede har forvildet Dig, og lad af fra at hænge ved en Uværdig, som maaskee ved en koglende Elskovsdrik har forlokket Dit rene og uskyldige Hjerte! See Din Moders vaade Øjne, hav Medlidenhed med hendes Vaande, og viis i Adfærd Dig saaledes, at jeg atter kan kalde Dig Søn og Din Slægt Frende!"

"Moder!" sagde Tyge, i det han ligesom vaagnede op af en Drøm, med svag Røst, "Moder! sig, at jeg skal gaae i Ilden for Dig, og jeg skal gjøre det; byd at jeg skal stige ned paa Havets Bund, for at tækkes Dig,

og jeg skal lyde Din Befaling, men begjer ei, at jeg skal forstøde den Fæstemø, som er mig saa kjær. Christine elsker mig, og hende til Fromme er jeg rede til at opoffre Alt — ja, det er græsseligt, at jeg skal sige det, endog den Fryd, at elskes af en øm Moder. Om jeg end kunde faae Kongens Datter, vilde jeg ei svige min Fæstemø; med hende og for hende vil jeg leve og døe. Den Kjerlighed, der binder mig til hende, er stærkere end hvert Slægtskabsbaand."

Fru Beate slog begge Hænderne sammen og raabte: "saa kan jeg for sidste Gang sige i Dag, at jeg har havt en Søn — et Barn, som jeg har født til Verden, for at bedrøve og vanære mig og Mine. Vee over den Time, hvori Du saae Lyset Tyge! Din Fader vil vende sig i Graven, over Din Udaad. Ak, hvi skulde just jeg være den første i de Bilders høibyrdige Slægt, der fødte en Søn, som tager en Ufri til Ægte!"

"Moder! raabte Tyge, Din Tale skjærer mig i Hjertet, og Du vilde ynke Din Søn, dersom Du i denne Stund kunde læse deri. Men jeg kan ikke svige min Christine; jeg kan ikke undlade at elske hende."

Alle vare ligesom forstenede. Peder Oxe støttende sig med Hagen paa det forgyldte Kaardefæste, stod nedsjunken i dybe Betragtninger. Af Fru Beates og Fru Ingers Kinder randt stride Taarer. I de øvrige Frenders Aasyn vare Harme og Forbittrelse prægede. Tause forlode de, den ene efter den anden, Værelset, uden engang at sige Farvel til Tyge. Kun Sophie Brahe, hans elskede Søster, blev, dybt bedrøvet, tilbage, for at trøste ham.

(Fortsættes).

Om Vigtigheden af de rette Anskuelser om Kontrebandehandelen.

For at en Stats Vel kan opretholdes, udkræves store Omkostninger til Landets udvortes og indvortes Sikkerhed, til Embedsmænds Lønninger, til Havnes og Vejes Anlæg og Vedligeholdelse, til Agerdyrkningens Fremme, til Oplysnings, Videnskabers og Kunsters Udbredelse, og hvad andet en Stat behøver, for at dens enkelte Dele maae befinde sig vel, og uden hvilket Legemets Kraft ikke kan vedligeholdes. — Enhver, om han end er nok saa uindviet i Staters Bestyrelse, indseer derfor lettelig, at til Bestridelsen af saa mange og store Udgivter udkræves nødvendigen saare betydelige Indtægter. — Intet Under derfor, at en Regjering behøver al sin Viisdom, for at opdage passende Indtægtskilder, og at den maae paabyde directe Skatter, snart større, snart mindre efter Omstændighederne. — Men da disse Paalæg, hvis de skulle være tilstrækkelige til alle en Stats Fornødenheder, ofte ville blive alt for trykkende især for enkelte Borgere, føjede enhver Stat til disse Skatter endnu de saa kaldte indirecte Paalæg, der for saavidt kunne kaldes vilkaarlige, fordi Yderne paalægge sig dem selv. Derfor betaler Kjøbmanden f. Ex. Told, Brændeviinsbrænderen Accise, Kjøbere og Sælgere Stempelpapiir o. s. v. — At oppebære disse indirecte Skatter er for enhver Stat meget bekosteligt, især Indkrævningen af Told; thi hvor store Summer maae ikke afgives af Indtægten til at lønne de Embedsmænd, der ere satte til at paasee disse Afgivters rigtige Erlæggelse. — Men et andet langt større Onde, der er, eller ofte bliver en Følge af disse indirecte Skatter, især hvad Tolden angaaer, er — hvad man i Almindelighed ikke agter paa — Moralitetens Fordærvelse baade hos Yderen, der af Egennytte fristes til Bedragerie mod Staten, og hos Opsynsmanden, der saa let forledes til at svige sin Eed for at forøge sin Indtægt. — Heraf opstaaer for begge Parter Ufred i Sjælen, hvilket for den Paagjeldende er et større Onde end Krig og Pest; thi disse Onder, om man saa vil kalde dem, kan den Religiøse og Fornuftige dog betragte som vise Midler i Albestyrerens Haand til at fremme et eller andet Gode; men at svige sin Borgereed kan paa ingen Maade fremvirke nogen Beroligelse, hvad Skingrunde der end anføres til Meenederens Undskyldning, men fylder Sjælen med Uroe og Angest. —

Desuagtet lade især Kjøbmænd og Søefarende sig saa let forlede til et vel urigtigt

men dog tilgiveligt Raisonnement som følgende: Det er min Pligt at sørge for Livets Fornødenheder til mig og Mine. Naar flere i en Kjøbstad besvige Kongen ved at undgaae at svare Told, saa tvinges ogsaa jeg og Enhver, der i samme Næringsvei vil finde nødtørftigt Udkomme, til enten at sulte formedelst min Ærlighed mod Staten, eller til at følge Strømmen, det er, være Meeneder. — Dette Raisonnement af saa Mange, og dette tilsyneladende Forsøg paa at dysse Samvittigheden i Søvn, har hos Indsenderen heraf vakt det oprigtige Ønske, at dog nogen indsigtsfuld og redelig Menneskeven maatte udfinde et Middel mod saadan Moralitets Fordærvelse, der lettelig i den Grad tager Overhaand, at det mellem Handlende omsider bliver, om det ikke allerede er, en almindelig Grundsætning, at Toldsvig er ingen Samvittighedssag, eller at den Handlende endog paastaaer, at han ved at unddrage sig fra Told kan sælge sine Vare til lavere Priser, og altsaa viser sine Medborgere en væsentlig Tjeneste. Saadanne tænke ved denne fejlagtige Anskuelse ikke paa, at de som Borgere frivilligen have forpligtet sig til at bære Statens Byrder fælleds med Andre, og ved svigagtigen at unddrage sig derfra, bliver Byrden ikke mindre, men Meenederen vælter kun den Deel, han skulde bære, fra sig paa Andre, og besværer hver Gang sin Samvittighed mere.

Indsenderen har kjendt store Smuglere, men de have alle, ved Alderdommens Nærmelse, været ulykkelige og forladt Livet med stor Angest for Døden. — Varers Confiscation skulde jo efter Lovgiverens Hensigt være en Straf for Smugleren, med det er langtfra ikke saaledes som det synes. Vel taber han, naar han paagribes, ofte betydeligen, men er han rigtig øvet i sin Kunst, gribes han ikke hver Gang, og han har da i Toldsvig snart Erstatning for sit Tab, da han jo enten sælger de indsmuglede Vare til samme Priis som Andre, der have erlagt Told, eller til en lavere Priis for at faa endnu større Afsætning, og i begge Tilfælde er Fordelen størst hos Bedrageren. — Alle saadanne Fristelser tilligemed den ængstelige Frygt for Huusinqvisition og Confiscation formindskes, om ikke gandske hæves, naar det Princip blev gjeldende,

at det var enhver ædeltænkende Borgers ærefulde Pligt at opdage og angive alt Smugleri; thi saadan almindelig Control vilde holde de Uredelige i langt bedre Tømme end alle Toldbetjente, og den rige og fattige Kjøbmand kunde handle med omtrent lige forholdsmæssig Fordeel. — Hælere straffes jo efter vore Love ligesaavel som Tyve — og den, som ikke angiver en ham bekjendt Smugler, han hæler jo egentligen, moralsk betragtet, med den, der begaaer Tyveri mod Staten. Det er derfor virkeligen besynderligt, at saa mange ellers redelige Fædrelandsvenner ikke kunne overbevise sig om, at det er hæderligt og pligtmæssigt, som det dog uopetvivleligen er, ved Angivelser at blotte Smughandleren. Var det først af Alle anseet for Hæder og Pligt ved alle lovlige *Midler* at forebygge og opdage Toldsvig, da behøvedes, naar alle redelige Borgere vare Controlleurer, et langt mindre Antal af lønnede Opsynsmænd, og hvad der er det Vigtigste, Leiligheden til Borgerdens Misbrug maatte blive sjeldnere. — Deden have der jo været og gives vel og, saalænge Verden staaer Toldofficiantere, der af Kjøbmænd og Skibsførere kaldes skikkelige Folk, hvilket, rigtigen forstaaet, betyder, at de tage Løn af Staten for at tjene den ærligt, og lade sig betale af uredelige Statsborgere, for at skaffe disse og sig selv store Fordele paa Medborgeres Bekostning — Troer Nogen sig fornærmet ved denne Bemærkning, tilstaaer han jo med det Samme, at han mere elsker egen Interesse end Almeenvel; thi min Sætning er jo kun anvendelig paa Uredelige i Handelsstanden og Toldvæsenet; at disses Antal formindskes ved almindelig Control, kan jo ikke andet end være Statens Interesse. — Har Indsenderen fejlet i sit her gjorte Forslag til Fornuftigeres Betragtning, saa han har han i det mindste fejlet i en god Hensigt. Har Nogen et bedre Raad, lad ham komme ærligen frem dermed; thi et Middel behøves til i denne Henseende at formindske Moralitetens Fordærvelse, om det allerede er saa hvad Harms i Kiel har sagt: "Tager Ringagt for Eeden mere til, da ere vi snart aldeles forlorne, da hjelper ingen Konge os og Gud lader os synke. Folkets Skjæbne, tager sin

ning efter dets Tænkemaade med Hensyn til Eeden, hvilket de Vise have kundgjort og er lært af Historien. Et lykkeligt Land bliver ulykkeligt ved Eedens Ringeagt; et ulykkeligt Land bliver igjen lykkeligt, naar man i samme holder Eeden hellig. Saa gjøre da enhver Christen og Fædrenelands Ven hvad der i denne Henseende paaligger Ham!"

Om nogle Aarsager til Huusmænds og Indsidderes Fattigdom.

Uagtet det er bekjendt nok, at Dyrkningen af en liden Jordlod giver en forholdsmæssig mindre Fordeel, end Dyrkningen af en større Jordlod; og uagtet det ligeledes er bekjendt nok, at der kan erholdes, og paa mange Steder virkelig tages, en forholdsmæssig langt høiere Indfæstningssumma af et Huus med Jord, end af en Bondegaard: er det dog almindeligt Tilfældet, at den aarlige Afgift af et Huus med Jord er forholdsmæssig langt høiere end af en Gaard. Men en saa aldeles urigtig Fremgangsmaade ved Jordegodsers Administration er da ogsaa en Hovedaarsag til mange Huusmænds Fattigdom, og det offentlige Fattigvæsens med hvert Aar tiltagende Byrder.

Spørger man: paa hvad Grund Huusmanden er paalagt en forholdsmæssig større Afgift end Gaardmanden? saa er det sædvanlige Svar dette: at Huusmanden lettere kan forbedre sin liden Jordlod, end Gaardmanden sin større. Det Ugrundede og Urimelige i denne Paastand vil man let blive vaer, naar det betænkes, at Gaardmanden, som kan holde Heste, er i Besiddelse af flere Midler til sin Lods Forbedring, end Huusmanden. Det er imidlertid en afgjort Sandhed, at Huusmændenes Jordlodder sædvanligviis virkelig have modtaget langt større Forbedring end Gaardenes Jordlodder. Men hermed er dog ingenlunde beviist, at Gaardmanden ikke kan forbedre sin Lod, ligesaa godt som Huusmanden sin. Det Spørgsmaal: hvorfor har da Huusmandens Lod kunnet opnaae større Forbedring end Gaardmandens? besvares allerrigtigst saaledes: Huusmanden har, for at vinde Livets Ophold for sig og Sine, været nødsaget til at trælle Dag og Nat for sin Lods Forbedring. Nøden har derimod ikke saaledes tvunget Gaardmanden. At mangen Huusmand har paa sin Lods Forbedring anvendt virkeligt Trælle-Slid, og derved tilsat Kræfter og Helbred, kan notorisk bevises; men det lader sig vist ikke bevise, at nogen Gaardmand har med mindre Held end Huusmanden, arbeidet med samme Flid paa sin Lods Forbedring.

En anden Aarsag til mange Huusmænds Fattigdom er denne, at deres Jordlodder ere altfor smaae. Vel har Lovgivningen, til stor Fordeel for den offentlige Fattigforsørgelse, sat Grændser for Jordlodders Udparcellering ved Salg; men da der, som man af Praxis maae forudsætte, endnu ikke er sat nogen tilbørlig Grændse for Jordlodders Udparcellering ved Bortfæstning og Udleie, saa skjønnes let, at Udparcelleringen paa de tvende sidstnævnte Maader kan drives, og som Erfaring lærer, paa nogle Steder virkelig drives alt for vidt; ligesom forhen var Tilfældet med Udparcellering ved Salg.

Den vigtigste Aarsag til Indsidderes Fattigdom er, at den aarlige Huusleie er for høit ansat. Naar man alvorligen betænker, hvilke Følger en saa talrig Almueclasses Fattigdom kan medføre, vil man vist ikke nægte, at Huusleie, ligesaa vel som Renten af Capitaler, og Taxten paa Føde- og Drikkevare, bør af hvert Steds Øvrighed bestemmes; og ingenlunde overlades Huuseiernes vilkaarlige Bestemmelser. —

Indenlandske Efterretninger.

Hiøring den 3 November. Ogsaa vor Stad har festligholdt de to sidsthenrundne Dage, der ved at være Glædesdage for et elsket Kongehuus, ogsaa vare det for et hengivent Folk, der, med Hjertelighed paaskjønner sin Monarks høje Dyder. Ved følgende Sang, forfattet af Hr. Kammerjunker og Amtsforvalter Brink Seidelin, udtrykte man sine Følelser og Ønsker.

Forresten henvise vi til Aalborgs Avis, hvor mere herfra læses.

Hvor Bølger blaa omslynge
Den stolte Kongeby,
Og trygge Folk mon bygge
I danske Trones Ly —
En hellig Glæde luer
I Dannekongens Bryst,
Og henrykt Folket skuer
Sin gode Fredriks Lyst!

To Skud af Skjoldungstammen
Han sammenføiet har,
Den Stamme var den samme
Som Seklers Vellyst var.
Den Fader sig da fryder,
Thi fryder sig det Folk,
Og festlig Sang nu lyder
Som rørte Hjerters Tolk! —

Men Solen og udbreder
Sin Glands til fjerne Vraa,
Saa Kongeborgens Glæder
Her til vort Samfund naae.
I Tanken vi da træde
For Fyrsteparret frem,
Med simpel Sang paa Læbe
Vi saa tiltale dem:

"Vor Frederik, du skued
Tell's frie Klippeland;
For gamle Rom du lued
Ved gule Tibers Strand
Dog og paa Danmarks Slette
Boer Kraft, for Konsten Sands —
Om dine Dage flette
Den vil en herlig Krands."

"Men saligst Fryd tilsmiler
Din Vilhelmine dig,
I hendes Hjerte troner
De Dyder søsterlig;

De gik i Arv fra Fader,
De Danskes Drot saa god;
De gik i Arv fra Moder,
Vor Tyre-Dannebod."

"O! at naar Eders Fædre
— Gid seent — er' gangne hjem,
Vi længe end maae hædre
I deres Afkom dem!
Saalænge Bølger svæve
Om Danas grønne Vang,
Til Himlens Gud sig hæve
For Skjoldungæt vor Sang."

Den 3die d. M. blev Hr. Capitain Hagerup af den kongl. Sø-Etat, Ridd. af Dbr., overrakt af den franske Minister Æreslegions-Ordenen.

Kjøbenhavns Børs, d. 5 December 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 205		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{2}$	$52\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	$84\frac{3}{4}$	85 Rbd. Sedl.
Dito Dito	83	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{1}{2}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$60\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 99.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 9 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.

(Fortsat.)

Medens dette Optrin fandt Sted paa Knudstrup, var Alting Fryd og Gammen paa den nærmeste Gaard, hvor Tage Krabbe havde samlet alle sine Jagtfæller til et glad Maaltid, og hvor man nu med en god Madlyst, fortærede Adskilligt af det paa Jagten fangede Vildt. Det var netop Hr. Tages Navnedag, og han feirede den paa det prægtigste. Det lange Egebord var dækket med en Damaskes Dug. Der fremkom to Anretninger, hvoraf hver bestod af ti Retter. Den tydske Kok paa Gaarden og den franske Posteibager havde anvendt al muelig Umage, for at forherlige Festen ved alskens zirlige og kostelige Retter. Blandt Posteierne saaes to Griffe med udstrakte Vinger, prægtigt malede og forgyldte og med Buxbomblade udstafferede. Foran paa Brystet prunkede det Krabbeske Vaaben. To stegte Grise havde to Æbler i Munden. Paa et Fad, ligefor Værten, var et Gjeddehoved reist overende, som holdt Leveren i Munden, mens Stykkerne laae omkring paa Fadet, bestrøede med Buxbomblade. Midt paa Bordet stod dens Hale overende. Et Fad med Krabber, hvoraf de to største bare i deres Kløer ligeledes det Krabbeske Vaaben, malet med sine behørige Couleurer og prydet med Buxbom. De øvrige Retter bestode af Marsipaner, Viinsupper, Tærter, Karper. Tilsidst kom Confectfade med allehaande kostelige Confiturer paa Bordet. Men det, som der mindst sparedes paa, var Vinen. En meget stor forgyldt Sølvkande, der holdt otte Potter og stod ved Enden af Bordet, blev fyldt. Man drak Skaaler af forgyldte Druepocaler, og Hr. Tage istemte følgende Vise:

Vi leve i Sus,
Vi drikke god Ruus,
Og ere af Hjerte saa glade;
Vi ride paa Jagt,
Vi færdes med Pragt,
Og stikke til Ringen i Rade;

Vi kjende ei Sorg,
Men boe i vor Borg
Som Ørn paa høieste Fielde;
Vi løbe til Dyst
Med inderlig Lyst,
Og lønnes med Hæder og Vælde;

Vi Pigelil sød,
Med Kinden saa rød,
Paatrykke de hedeste Kysse;
Vi finde vor Havn
I Kjerligheds Favn
Hvor Glæder os freidigt neddysse;

Vi vaagne igjen!
Hos Pigelil ven
I Fryd uden Lige og Mage;
Vi drikke da tæt,
Og spille saa Brædt,
Mens Terninger løbe saa fage.

Nu fremstod Riddersvenden Hans Gadebusk, der lagde sig efter Lovkyndighed, den eneste Videnskab, som den Tids unge Adelsmænd dyrkede, for at komme ind i de højere Statsembeder; men ellers var en dygtig Jæger, og istemte følgende Vise:

Hurra for gæve Hr. Tage!
Hurra for hele hans Hus!
Hos ham vi Glæden kan smage
I Bacchi skummende Krus.

Hvo vil med Kummer sig plage,
Naar Sorg kan dræbes med Vin?
Paa Jord man aldrig bør klage,
Naar end der gives en Rhin.

Høit leve hver Jæger,
Der tømmer sit Bæger,
Af bredfulde Rand!
Saa tidt, som han kan;

Som Lynet han farer,
Og beder de Harer,
Der søge heel sky
I Sæden et Ly.

Hans Hjerte sig fryder,
Naar Jagthornet lyder
Med Hujen og Sang
Til heldige Fang;

Han iler til Lunde,
Ledsaget af Hunde,
Der følge hans Vink
Og Rifflernes Blink;

Han standser og lytter
Med øvede Skytter
Bag løvfulde Hegn,
I Slud og i Regn,

Mens Hjorten udmattet
Sig skjuler i Krattet;
Hans Hunde nu gjøe,
Og Dyret maa døe.

Det Vildt, hvorefter vi jage
I Dag, er Druernes Saft;
Den findes hos gæve Hr. Tage,
Heel liflig af Smag og af Kraft.

Den Bane, paa hvilken vi jage,
Skal vædes af Viingudens Blod;
Det findes hos gæve Hr. Tage,
I Flaskernes strømmende Flod.

Hurra for modige Jæger,
Der muntert følger vort Kald!
Og glemmer ved Flaske og Bæger
Selv Hornets liflige Skrald!

Hurra for Pigen den søde,
Der kjerligt letter hans Id!
Med Kind som Rosen den røde
Med Barm som Lilien hvid!

Hele Vennelaget gjentog:

Hurra for gæve Hr. Tage!
Hurra for hele hans Hus!
Hos ham vi Glæden kan smage
I Bacchi skummende Krus.

Nu fremtreen Tyges Gjæk, navnlig Lep, som Tyge holdt i sin Tjeneste og gjorde meget af, fordi han meente, at sindssvage Mennesker besadde et Slags Spaadomskraft, og som sad ved hans Fødder, naar han spiste, og fik Mad af hans egen Haand. Tage havde paa en ganske egen Maade udstafferet Lep, som ved sine Gjækkerier

skulde forlyste Selskabet. Han havde foranstaltet ham udklædt som en Hane. Paa Hovedet havde han en af rødt Fløjel forfærdiget Hanekam, ved hver af Siderne Vinger af Fjer, og bag til en Hanehale. Hele Laget var nær ved at briste af Latter, da denne selsomme Skikkelse kom ind i Salen, stillede sig op paa en Bænk, og begyndte at gale. Da han havde udgalet, istemte han med sin hæse og pibende Røst denne Vise:

Lep, er ak! et stakkels Drog,
Det veed hver en Fjante;
Derfor man han som et Fjog
Stande her og gante;
Ikke fandt han i sin Ble
Gylden Plov og gylden Lee,
,:, Derfor er han Taabe! ,:,

Lep blev æltet af en Deig
Før han kom i Live,
Som var alt for haard og seig,
At han kunde blive
Adelsmand med Aner ti,
Som gjør Folk i Svøbet fri;
,:, Derfor Træl han fødtes. ,:,

Herremanden er paa Jord
Meer end Landsens Herre;
Han kan drage ved en Snor
Lovene desværre!
Han kan tage Bønders Hals,
Byde dem som Qvæg tilfals,
,:, Og bli'r ædel kaldet. ,:,

Lep er kun et stakkels Faar,
Som kan neppe læse,
Men hvor han som Hane staar,
Viser han kan hvæse;
Hvad han sjunger er kun Vaas,
Lægger derfor ingen Laas
,:, For hans vevre Tunge! ,:,

Lep maa gale her i Dag
Blandt de Hofmænd gæve;
Thi høibyrdigt Ridderlag
Sligt af ham kan kræve;
Hanens Gal os siger jo,
At man Veiret ei bør troe;
,:, At det snart vil skifte. ,:,

Ogsaa siger os dens Gal,
At ad Dag det lakker;
At engang i Riddersal
Andet Sprog man snakker;
Er end langt til Morgengry,
Vil dog sorte Skygger flye,
,:, Gyldne Sol fremskinne. ,:,

Kukle kukle kukleku!
Hanen seer alt bryde
Gjennem Nattens sorte Gru
Lyserøde Spyde;
Det bebuder her for sand,
Dig, høiædle Ridderstand!
,:, Lep, som er en Taabe. ,:,

Da Lep var færdig med sin Vise, sprang han ned af Bænken, og man saae den latterlige, halv vanføre Figur med de smaa Katteøjne, hvorfra der dog straalede nogen naturlig Vittighed, løbe galende op og ned i Salen. Selskabet morede sig kosteligen ved hans Fjanterier, og til Belønning for hans Uleilighed blev han i et i Enden af Salen anbragt og med Krandse behængt stort Hønsehuus beværtet med Steg, Viin og Kage. Selv Maaden, hvorpaa han slugede Maden og Drikken, forlystede de fornemme Gjæster. Kun een af dem, Franz Banner til Kokkedal, sad i dybe Tanker og uden at smile, støttende Hagen paa begge Hænder, og betragtede Leps underlige Fagter. Endeligen udbrød han: "hvo har lært Dig denne Vise, Lep?" — "Degnens Datter, høiædle Herre." — "Er hun saa boglærd?" — "Forfærdelig, høibaarne Herre! Man kalder hende i hele Sognet Gale-Else. Hun har ellers sit Tilhold i Daarekisten." — "Hvorledes er hun kommen der?"

— "For en Taabestregs Skyld. En rig Riddersvend bar Kjerlighed til hende. Hun troede ham, og kaldte Riddersvenden sin Kjereste, og det gik længe godt. Men siden giftede Riddersvenden sig med en adelig Frue, og Else blev gal. See, her har I den hele Historie. Nu løber hun hele Dagen omkring i Sognet og gjør Galenskaber. Hun plukker Blomster og binder Krandse af dem. Lee og græde kan hun for et godt Ord. Paa det nær, at hun er gal, har hun en god Forstand, og kan næsten alle danske Viser udenad, lige fra Axel Thorsons til Kong Frederik han sidder paa Koldinghuus. Hun kommer tidt til min Herre, som holder meget af forrykte Folk; derfor har han taget mig i Huset. Gud naade mig, Fader- og Moderløse, dersom Hr. Tyge ikke havde været mig i Faders Sted! Jeg tjener ham ogsaa ærlig og tro. Hver Gang han har en farlig Syg, spørger han, Lep: hvad tykkes Dig? Mener Du han vil leve eller døe? Jeg svarer hvad der først falder mig ind, og Hr. Tyge forsikkrer, at det, jeg siger, altid skeer." — "Hvad spaaer Du da din Herre", spurgte Hr. Tage, "af hans Giftermaal med skjøn Kirsten?" — "Meget Godt og meget Ondt", svarede Lep. "Junker Tyge kan nok være tjent med hende, men om hun kan være tjent med ham, det kan jeg ei sige. Hun er af Bondeblod, han er af Adelsblod; Vand og Olie forliges ikke godt, det veed I jo, høiædle Herre. Kunde hun sendes til en Mølle og males saaledes om, at det grove borgerlige Klid kunde skilles fra, saa var det en anden Sag. En slet og ret Bondepige i en adelig Slægt tykkes mig en Due blandt en Flok Høge." — "Naar skal Brylluppet staae, Lep?" spurgte Hr. Tage. — "Til St. Hans Dag, sige Folkene paa Gaarden, naar ei alle Julemærker slaae Feil. Hr. Tyge vil ikke give Slip paa sin lille Kirsten, om saa alle hans Frender bleve galne."

Disse Ord virkede som en Lynstraale paa alle de Nærværende. Hvor meget end Vinen havde gjort dem hede i Hovedet, kunde Stadfæstelsen af det Rygte, som allerede længe havde gaaet, at Tyge Ottesøn, der var af det bedste adelige Blod, vilde ægte en ufri Qvinde af den

laveste Byrd', ikke andet end forvandle deres Fryd til Sorg, og bringe dem, da Lep var gaaet bort, til at raadslaae om Midler til at forekomme en saadan Skamplet.

Midt under denne Tale traadte Rigshofmesteren ind i Salen. Alle modtoge ham med den Ærbødighed, de skyldte hans Embedsstilling. "Hvi kommer I saa sildigt, Hr. Rigshofmester?" spurgte Tage Krabbe. "Vi havde ganske opgivet Haabet om at beæres af Eders Nærværelse."

"Ak, svarede Rigshofmesteren aandepusten, jeg befinder mig ikke vel. Den slemme Stakaandethed har atter indfundet sig. Det er ligesom jeg ganske skulde tabe Veiret." Han maatte sætte sig. Anlægget til en Helsot viste sig tydeligen i hans blege Ansigt; det blev sædvanligen end synligere, naar han nyligen havde havt nogen Ærgrelse. "Jeg har længe gaaet og hivet, vedblev han; Gud veed, hvad der skal blive af det; maaskee jeg er Graven nærmere, end man troer." — Hans Gisning var ikke ugrundet; thi hans Stakaandethed, Forbudet paa en Vattersot, lagde ham virkeligen to Aar derefter i Graven.

"Da mærker man det i Sandhed ikke paa Eders Udseende," raabte Tage Krabbe. — "Skinnet bedrager, min gode Tage. Jeg føler bedst selv, hvorledes det er fat med mig," svarede Rigshofmesteren særdeles modfalden.

"Tak for de Karper, I sendte mig fra Gisselfeld, Hr. Rigshofmester," sagde Tage, som meente, at saa sørgelig en Tale ikke egnede sig for et saa lystigt Lag. "Det er en herlig Fisk. Vort Land er fiskerigt nok, men Karpen, som man kan kalde Konge for alle Fiskene, har det dog hidtil manglet."

"Det skal fornøje mig," svarede Rigshofmesteren, "naar den har smagt Jer vel. Da jeg for sex Aar siden maatte forlade Danmark og oppebie udenlands min Konges Naade, sagde jeg til mig selv: vil dit Fædreneland ikke tænke paa dig, saa skal du dog tænke paa dit Fædreneland. Muligen seer jeg det aldrig igjen. Man skal da i det mindste huske paa Peder Oxe, naar man spiser Karper eller Krebs, eller hører i de skjønne Sommerdage Frøernes Musik.

Jeg lod, som I veed, siden bringe Karper og Krebs fra Nederlandene til mine Gaarde Gisselfeld og Walløe. De begynde nu at blive temmelig almindelige her i Landet. Der er kun faa store Herregaarde i Sjælland, hvor man ei har dem".—"Ogsaa i min Hauge, Hr. Rigshofmester, har I stiftet Jer et uforgængeligt Minde. Naar I kommer derned, skal jeg vise Jer, hvor herligen Poderne af de Frugttræer I sendte os hjem fra Lothringen, blomstre og bære Frugter. Saadanne Æbler har man endnu aldrig seet her i Danmark. Og de budfeldtske Roer, I har indført her, lykkes ogsaa ganske ypperligt. Jeg har et stort Bed deraf." — "Det kan jeg takke min brave Værtinde i Deventer for; den ærlige Hollænderinde sendte mig Stammer og Frø, da jeg anlagde min Hauge paa Gisselfeld, og de af bedste og udsøgteste Slags."

"I har altid som en sand Dannemand tænkt paa Eders Fædreneland, Hr. Peder," sagde Franz Banner. "I har ikke allene fyldt dets Skatkammer, efterat det var aldeles udtømt ved Krigen med Svensken, men I har ogsaa søgt at forbedre dets Agerdyrkning. Under Eders Bestyrelse vil det hele Land snart blive til en deilig Hauge." — "Min Bestyrelse, sagde Rigshofmesteren, vil neppe vare mere ret længe. Mine Dage ere talte." — "I er for nidkjer i Eders Tjeneste, Hr. Rigshofmester. I arbeider over Eders Kræfter," svarede Banner. — "Ingenlunde, kjere Franz. Arbeide tvertimod qvæger og styrker. Men Hjertesorg — det er en Orm, som gnaver lige ind til Marv og Been." — "Hjertesorg? Hvad kan Hr. Peder have for Hjertesorg?" spurgte Tage. Sørger I maaskee over, at I ingen Børn har?" — "Jeg knurrer ikke over Guds Tilskikkelse, var Rigshofmesterens Svar, og jeg ønsker heller at være barnløs, end have et Barn, som Tyge Otteson, der vil vanære sin Slægt." — Han begyndte atter at puste, og lagde den sorte Fløjels Kaabe, der synes at være ham til Besvær, fra sig. "Jeg kommer lige fra Knudstrup, hvor jeg var reist hen, for om mueligen, at bringe min Frende Tyge paa andre Tanker. Men Alting var frugtesløst. Mine og hans nærmeste Slægtningers alvorligste Formaninger vare spildte. Han er haard som en Kampesteen. Den skarnagtige Qvinde, Christine Barbara, maa ved en Elskovsdrik have bedaaret ham. Hun har vidst at indtage ham saaledes, at han heller vil udsætte sig for hele sin Slægts Forhaanelse, end give Slip paa denne Koglerskes Haand." — "Han vil dog vel aldrig gifte sig med hende, Hr. Peder?" spurgte Franz Banner. — "Netop gifte sig med hende; for Herrens Alter vil han lade sig vie til en Ufri. At han tog hende til Frille og avlede Børn med hende, det skulde ei fortryde mig; det er en Uskik; men det er eengang Landsens Skik. Men at han vil sætte en evig Plet paa sin gamle Hædersslægt, at han vil pode en vild Green paa den ældste og ædleste Adelsstamme i Danmark, det kan jeg aldrig forlade ham. Den Tanke allene slaaer mig til Jorden, og det er skrækkeligt, at jeg paa min Alderdom skal jeg opleve en saadan Sorg — en saadan Vanære! Det er vor Pligt, mine Venner, sagde han, i det han henvendte sin Tale til de Tilstedeværende, at afværge denne Skjændsel, ikke allene fra vor Slægt, men fra hele den danske Adel." — "I kommer, som I var kaldet, Hr. Rigshofmester, sagde Hr. Tage, vi ere netop nu i Færd med at raadslaae om denne Sag, der ligger os ikke mindre paa Hjerte end Eder."

Man fortsatte nu Raadslagningen, under Rigshofmesterens Forsæde. Der blev besluttet, at Christine Barbare skulde stevnes for St. Knuds Gildesbroderskab i Malmøe, og Kæremaal der fremføres imod hende. Ihvorvel man vidste, at Gildene ved den Lutherske Læres Indførelse havde mistet meget af deres gamle Magt og Myndighed, troede man dog, ved kraftig Tiltale og Formaning at gjøre Indtryk paa et enfoldigt Qvindemenneske, og formaae Christine til at afstaae fra sit Forsæt, at ægte Tyge.

(Fortsættes.)

Kjøbenhavns Universitet.

Antallet af de ved Kjøbenhavns Universitet i de sidste sex Aar Indskrevne har været følgende:

Aar.	Ialt.	Deraf fra offentlige Skoler, og fra autoriserede til lærd Underviisning bestemte Instituter.	Af private Lærere dimitterede.
1823 i Oct.	133	103	30
1824 i Oct.	147	114	33
1825 i Jan. (3) og i Oct. (162)	165	110	55
1826 i Jan. (3) og i Oct. (137)	140	101	39
1827 i Jan. (11) og i Oct. (149)	160	107	53
1828 i Jan. (1) og i Oct. (194)	195	149	46

I Henseende til Hovedkarakterene, da ere de Indskrevne tillagte følgende:

Aar.	Laudab.	Haud illaud.	Non cont.
1823	69	54	10
1824	90	55	2
1825	102	61	2
1826	76	51	3
1827	88	67	5
1828	90	100	5

Der har været opkastet de Spørgsmaale, om ikke en Overfyldelse af de Studerendes Classe foregaaer, saaledes at Universitetets Freqvents er større end fornødent, for at skaffe Staten sine nødvendige verdslige og geistlige Embedsmænd, hvilket er antaget i en Afhandling: "Om Skole- og Universitets-Stipendier i Danmark, betragtet fra Nationaloeconomiens Standpunkt; af Hr. Dr. Nathan-David, i hans statsoekonomiske Archiv. 2 B. 1 H. 1827. S. 1-69. I jurid. Tidsskrift 14 B. 1 H. læses vigtige Bemærkninger derved i en Afhandling: om Universitetets og de lærde Skolers Freqvents af Hr. Dr. Theol. og Confessionarius J. P. Mynster. S. 183-237, og om de videnskabelige Anstalters Bedømmelse; af Dr. A. S. Ørsted, Conferentsraad og Generalprokurør etc. S. 238-257.

Om den danske Almanak. Et Brev til Redactionen af dette Blad.

I Skilderiet No. 27 for Aaret 1827 har De skildret deres Læsere med sande Farver den danske Almanak saaledes, som den fortjener det, og saaledes som den flere Gange, saavel i Skilderiet, som i Dagen og andre offentlige Blade, i flere Aar er bleven det, uden at dette til den Tid havde været til ringeste Nytte, eller været til ringeste Forbedring for dette National-Product, fremkommet fra Danmarks eeneste Høiskole og under dens Autoritet. Det var og derfore Oplysningens Venner desto kjærere, da De i Fortsættelsen lod os med gode Grunde haabe, at Almanakken for 1829 og fremdeles vilde blive, hvad den i vor oplyste Tidsalder burde være, og da ei længer, som nu, være et, ikke hædrende, Vidnesbyrd om Udgivernes Villie (thi Evne kan ei mangle) at fremme en saa vigtig Sag, som det upaatvivlelig er, og maa være for et Rige, det være lidet eller stort, at besidde en Almanak, der i Indhold og Priis er passende for alle Stænder. Da Hr. Redacteuren saaledes har oplyst Skilderiets Læsere, om hvad der hidtil muligen kan have hindret Almanakernes Forbedring er det desmere sørgeligt, at see den for det tilkommende Aar 1829 endnu saaledes, som den har været i de sidste 150 Aar, ligesaa ufuldkommen, ligesaa mysteriøs i hvad der kunde være til Nytte, og ligesaa — dyr, og De vilde meget forbinde Deres Læsere, om De i Deres Blad vilde med lige Frimodighed fremsætte de Aarsager, der nu, da Forpagtningen af 21 Febr. 1817 er udløbet, synes at have tilintetgjort det Haab, De har givet deres Læsere, og ved hvilke Midler det vil være muligt, at see dette National-Ønske om en forbedret Almanak efter Tiderne bragt til Udførelse, da dette Spørgsmaals Besvarelse er saa meget mere vigtigt, som, den offentligen i flere Aar, og i flere forskjellige Blade fremsatte og beviste retfærdige Anke mod de hidtil havte Almanaker er endnu uafhjulpen.

Br.

Indenlandske Efterretninger.

Løverdagen d. 29de f. M. blev Elevernes Arbeide i Institutet for Metalarbeidere foreviste Institutets høje Overbestyrelse og befandtes, at siden 1826½ havde 17 Elever i forskjellige Grader viist mest Fremgang i det, hvori Underviisning gives, foruden i Tegning, nemlig: 7 viist Færdighed, 3 antagelig Færdighed, 2 nogen Færdighed, og 5 nogen Begyndelse i Drejning, Gravering, Drivning eller Siisebering. I Tegneskolen have 23 Elever viist mest Fremgang, og endelig foreviste af Institutets forhenværende Elever 2de Mestere deres Mesterstykker, og 1 Svend sit Svendestykke, ved hvilke Arbeider blev lagt for Dagen, at Foreviserne havde gjort Fremskridt i det, hvori god Grund ved Institutet var lagt. Disse anførte 43 Personers Arbeider m. m. som efter Opfordring ere indleverede, staae nu udstillede i Institutet paa store Kjøbmagergade No. 66, fra d. 2den til den 17de dennes om Middagen fra Kl. 12 til 2. — De, som ønske at see denne Udstilling og ikke have Adgangskort, betale 16 ß. til Institutets Fond, ved Indgangen.

Hurtigløberen Monsen Ernst fra Norge, der benævnt Monsen Orn, erindres fra hans Hurtigløben her i Staden. I August 1827 skrev han fra Hamburg til sin Broder Ansen Monsen Orn i Stavanger at han tænkte at reise fra Hamburg til Kjøbenhavn; men siden den Tid har hans Familie intet hørt fra ham, men det Rygte er gaaet, at han skulde være død. Benævnte hans Broder anmoder Enhver, der skulde kunne give nogen Efterretning om ham, at meddele saadant, enten til ham i Stavanger, eller til Ohrr. Christensens Sønner & Harboe i Kjøbenhavn.

Blandede Efterretninger.

En Reisende i England. Hvo der har seet Rom kan gjøre sig et temmeligen klart Begreb om London, naar han antager, at alt hvad Rom mangler, er fortræffeligt i London, saasom Renlighed, Lovmæssighed, Soliditet i Handel, huslige Beqvemmeligheder, Transportmidler, Linned- og Læder varer; og derimod, at alt, hvad der udmærker Rom, saasom klare Springvande, skjønne Palladser og Konstværker, blid Himmelegn, skarpt tegnede Ansigter, Ophold paa Gaderne, skjønne architektoniske Linier, og Musik, mangler i London.

Til de engelske Maleres udstillede Værker er Stoffet hentet fra Spanien, fra Grækenland, fra Røverscener ved Fondi, og fra Middelalderen. Jeg bemærkede megen falsk Sentimentalitet, men ogsaa ofte god Behandling af Stoffet. Overhovedet synes mig, at den engelske Kunst maae især modnes ad Nederlændernes Veje. De engelske Sæder forbyde ogsaa det Nøgne. M. B. 237.

Farten fra Dover til Calais paa Dampskibet forekom mig som et Kapitel af Napoleons Historie. I Førstningen var Selskabet muntert og meddelende; men da Vinden og Bølgerne forgjeves anvendte en mægtig Kraft, og Fartøjet trods de stærke Bevægelser fortsatte sin Tour, blev alt stumt og stille; men da igjen Reisen var sin Ende nær, fik alt et nyt Liv, man saae sig omkring efter sine Reisesager, og beredede sig paa Indsmugling.

De mærkværdige Fremskridt, som de forenede nordamericanske Stater gjøre i alle Grene af Industrien, vidne om den virksomme og fremadstræbende Aand, som besjeler dette Folk. Nedenstaaende Uddrag af et Brev fra Newyork afgiver et interessant Bidrag til Beretningerne om de udstrakte Arbeider, man der foretager til Befordringen af den indre Communication, saa væsentlig for Næringsflidens og Velstandens videre Udbredelse.

Brevets Forfatter yttrer sig i Anledning af den under Arbeide værende Canal-Bygning imellem Hudson og Delaware saaledes: "Ved denne Canal, troer jeg, man for første Gang har forsøgt at anvende Skraaplanen, for derpaa at befordre svært lastede Baade. Man har nyligen efter et forbedret Project fuldført en saadan Skraaplan, paa hvilken Baade af 25 Tons

Drægtighed kunne passere en perpendiculair Høide af 80 Fod i 14 Minutter, hvortil ellers meer end 1 Time skulde behøves ved Hjælp af Sluser. Omkostningerne ved disse Skraaplaner overstige ikke 180 Dollars paa hver Fod af den perpendiculaire Høide, og de kunne fuldføres i meget kort Tid. Dette Arbeide har forøget min Tiltroe til Fultons Forudsigelse i et Værk, som han udgav 1792, at nemlig Skraaplaner engang skulde blive at foretrække Sluser, hvilke Sidste han ansaae for at tilhøre Canal-Seiladsens Barndom.

Brevets Forfatter tilføier endvidere: Jeg har været heldig nok til at faae at see en Rapport fra Lehigh-Compagniet, hvilken er ganske mærkværdig, formedelst en Beretning, den meddeler om en Spor-Vei (rail-way), hvorpaa Vognene af sig selv rulle ned i en Strækning af meer end 8 engelske Mile.

Man har ved denne Transportmaade nyligen truffet den Foranstalning, at man udi Vogne nedfører de Heste og Muulæsler, som man siden behøver for at trække de tomme Vogne op igjen.

Jeg har selv for kort Tid siden beseet denne Spor-Vei og foer ned paa samme, i det at 15 Muulæsler, fordeelte paa 5 Vogne, reiste foran mig. Creaturene fortærede under Nedfarten deres Foder i al Magelighed, uagtet Vognene bevægede sig med en Hastighed af 8 engelske Mile i 40 Minutter.

Hornu-Stenkulsværk ved Mons. Degorge Legrand kjøbte for 17 Aar siden dette Værk, som næsten var indgaaet. De to Schachter, det havde, vare udtømte, og alt Redskabet bestod i en slet Dampmaskine, og en Hestegøpel. I Aarene 1810-13 byggede den nye Ejer ti ny Schachter til Udtømmelse af Vand, og Opfordring af Kul. Han behøvede dagligen 15 til 1800 Arbeidere, som fra de omliggende Byer dagligen gik Veien hertil. For at afhjelpe Tidsspilden ved denne Gang, byggede han i Aarene 1823-5 et Antal af 175 nydelige Huse for Værkets Arbeidere, ethvert af en Etages Høide, og Taget, paa Amerikansk Maade, af tjæret Seildug. 1825 aabnede han en Skole for Arbeidernes Børn, hvor Underviisning gives i Læsning, Skrivning, Regning, Tegning og Geometri. Skolen har nu 200 Børn. 1826 oprettede han, paa sin anlagte ny Byes Torv, en Dampmaskine af 128 Hestes Kraft, hvorved Vandet opfordres af Bergværket, og Colonien forsynes dermed, saavelsom med hedt og lunket Vand, hvilket især ved den for Bjergfolk saa nødvendige, Badning er af Vigtighed. Ikke langt fra Badene er en stor Dansesal for Arbeiderne, og dertil hører en skjøn anlagt Promenade. 8 Dampmaskiner med 156 Hestes Kraft ere i virksom Gang til Steenkullenes Befordring; fire andre af 265 Hestes Kraft drives for Vandets Befordrings Skyld. De to Hovedmaskiner ere forfærdigede paa Stedet selv.

Kjøbenhavns Børs, d. 9 December 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 204		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	146½	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	52½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	85	85¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	83¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101½	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	— r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	60¾	61 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 100.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.

(Fortsat.)

Paa Knudstrup anvendte man nu Alt for, at bringe Christine Barbara i den dybeste Ringeagt. Hun maatte aflægge sine sædvanlige Klæder og iføre sig grovere og slettere. Fra Fruestuen blev hun forvist, og man paalagde hende de laveste Forretninger. Hun maatte arbeide med i Marken, malke Køerne og feie Kostalden, skure Gulvene og forrette andre saadanne Sysler, som hun aldeles ikke var vant til, men den Tanke, at Jacob tjente for sin Rachel i syv Aar, gjorde hende Arbeidet let og lærte hende at sætte sig ud over al Ringeagt. Dog gik man alt videre i sin Forhaanelse, og man befalede endog hendes Medtyende, at tale saa lidt som mueligt med hende, og ved alle Leiligheder at oversee hende. Men Christine, skjøndt bondefød, besad en Sjeleadel, der ophøjede hende langt over disse usle Nedskaber i krænkende Fornærmeres Haand, og midt i sin Fornedrelse lod hun sig ikke i nogen Henseende mærke med, at hun følte noget til de Forsmædelser, man ideligen tilføjede hende.

Tyge kom sig efterhaanden mere og mere af sin Sygdom, og uagtet han endnu bestandigen skrantede, følte han dog Aandskraft nok til at fortsætte sine himmelske Grandskninger. Han gik hver Dag til sin Morbroder, Hr. Steen Bilde, i Heridsvad Kloster. Hans Morbroder var den Gang sex og fyrgetyve Aar gammel, og, skjøndt saa ulig i Alder med Tyge, en ivrig Elsker af hans Omgang; thi han havde i sin Ungdom studeret fem Aar i Paris, og ved sine Kundskaber gjort sig værdig til en vigtig Post i Kong Christian den Tredies Cancellie og til Ansættelse i adskillige Gesandtskaber i Frankrige og Skotland. Han levede nu som Landsdommer i Skaane paa Heridslev, og, som Ynder af boglige Kundskaber, maatte det være ham særdeles behageligt, at have en saadan Søstersøn i Nærheden af sig. Tyge fandt sig ogsaa længe ligesaa fornøjet med sin Morbroders Selskab, som med Godsets yndige Beliggenhed. Det laae fire Miil fra Helsingborg, og havde de deiligste Udsigter. Hans Morbroder havde overladt ham uden for Klostergaarden et Huus, hvor han havde indrettet sig et Laboratorium og en Stjerneborg. Der arbeidede han og anstillede Jagttagelser baade tidligen og sildigen. Hans ivrigste Syssel var her, at betragte og beskrive den store Stjerne, han allerede det foregaaende Efteraar paa Hjemveien fra Heridsvad Kloster til Knudstrup var bleven vaer, og hvilken han var den første der opdagede. Hans Opdagelse satte alle Landets Lærde, hvis Opmærksomhed denne Stjerne var undgaaet, ligesaa meget i Forbauselse, som den forskaffede ham Høiagtelse iblandt dem. Kong Frederik selv, der yndede og beskyttede de boglige Kundskaber, fattede, især fra den Tid af, den største Godhed for ham.

Rigshofmesteren indfandt sig, tillige med sin Broder, paa Heridsvad Kloster, for at sige Farvel til sin Frende og hans Frue. „Hvor er Tyge?" spurgte han. „Der hvor I altid kan træffe ham — i hans Stjerneborg." Han fulgte nu med Steen Bilde ud i Klostergaarden og op til Tyge. Der sad den Utrættelige ved sit Arbeidsbord og skrev paa sin Afhandling de nova stella. „Jeg finder Dig altid saa flittig, min kjere Tyge," sagde Rigshofmesteren, ladende som intet var forefaldet imellem dem, efterat have hilset paa ham, „og det fortjener Du Ros for. Saa megen Flid, parret med et saa ypperligt Nemme, maa nødvendigen kunne virke noget Stort. Hvad er det Du arbeider paa?" Tyge viste ham sin Afhandling. „Herligt!" raabte Rigshofmesteren, efterat have læst noget deri. — „Du gjør vor Høiskoles Lærde fast ganske til Skamme. Enten maa de være blinde eller sove, eftersom de ikke have kunnet see en saa usædvanlig stor Stjerne paa Firmamentet, førend Du udpegede den. Din Tractat maa Du endeligen lade prente til Publici Gavn og Nytte." — „I forlanger for meget af mig Hr. Rigshofmester," svarede Tyge. „En Adelsmand kan, som I veed, ikke være bekjendt at udgive Skrifter paa Prent. Mine Jevnlige vilde pege Fingre ad mig." — „Heri tager Du meget Feil, min Søn, sagde Rigshofmesteren. Det har aldrig været og vil aldrig blive, nogen Skam for en Adelsmand, at lade noget Smukt, til Videnskabernes Baade, komme fra sin Haand. Hvad der er Skam, og hvad der vil give Dine Jevnlige god Føie til at pege med Fingre ad Dig, er Dit taabelige Forsæt at indlade Dig i Ægteskab med en ufri Qvinde." — Disse sidste Ord sagde Rigshofmesteren med en Følelse, som noksom vidnede om, hvor meget denne Sag laae ham paa Hjerte. „Lad os ikke tale mere herom Hr. Rigshofmester", raabte Tyge. „Jeg læser i den nye Stjerne, at mit Forsæt svarer til Himlens Beslutning. Den har viist sig i Cassiopæas Himmeltegn. Det tyder paa min Christine." — „Nævn mig ei dette forhadte Navn Tyge! Denne Qvinde har forheret Dig." — „Der nævnte I det rigtige Ord, Hr. Rigshofmester — raabte Tyge henrykt — ja hun har forheret mig! Hvo i min Alder kunde vel modstaae saadanne Øines Køglerier — saadanne Læbers Troldomsmagt? Hvilken Seidqvinde eier en saadan Overtalelsesgave, som min Christine! Hvert Ord fra hendes søde Mund lyder for mine Øren som en Sølvklokkes Klang — hvert Blik fra hendes blaae Øine farer som et Stjerneskud ned i mit varme Hjerte. Kald mig en Drømmer, Hr. Rigshofmester, men forstyr mig ei i min livsalige Drøm! Christine er mit Alt paa denne Jord. Jeg lægger ingen Dølgsmaal herpaa. Mit Valgsprog er esse potius quam haberi!" — „Drøm unge Taabe, og styrt Dig i Din Drøm i Fordærvelsens Afgrund," raabte Rigshofmesteren fnysende af Harme! „Dine Kundskaber høiagter jeg, Din Flid berømmer jeg, men Din afsindige Kjerlighed foragter jeg," og greb til Dørklinken. — „Husk paa Cassiopæa, Hr. Rigshofmester, sagde Tyge i det Rigshofmesteren vilde gaae — hun omskabte af bare Hoffærdighed sin egen Datter til et Udyr."

Tyge gik nu igjen til sine sædvanlige Sysler. Han havde Dagen i Forveien faaet fra Kjøbenhavn sin forgyldte Messingglobus, og gav sig i Færd med at sammensætte den. Det var et af de mærkeligste og kosteligste Konstværker, der nogensinde vare sete i hele Norden. Indvendig havde han ladet anbringe et Hjulværk, der drev den derpaa siddende Sol og Maane saaledes, at de ligesom gik af sig selv rundt omkring, medens hver af dem viste sit Løb igjennem Himmeltegnene det hele Aar. Solen viste sin Opgang og Nedgang med Dagens Timer og Minuter, uden at hindre Maanen i at betegne paa bestemte Tider sin Gang og sine Forandringer, saavel med Tilsom Aftagelse og Formørkelse. Dette Arbeids Fortræffelighed, som han især havde sin Ven Dr. Pratensius's Omsorg at takke for, bragte ham næsten til at glemme de Fortrædeligheder, han nyligen havde havt. Han betragtede sit Værk med den ædle Stolthed, som hver Konstner maa føle ved sit Arbeids Fuldendelse, og som Pygmalion maa have følt da han i sin Henrykkelse ønskede sin Billedstøtte Liv.

Medens Tyge stod og betragtede sin nu fuldkomment sammensatte Himmelglobus, der, oplyst af Solen, saae ud som om den var af pure Guld

hørte han Christine, der udenfor var syсselsat med Reengjøren, og for sine Medtjenendes Skyld søgte at bevare et Slags udvortes Munterhed, synge en gammel Vise med en Ynde og Følelse, der ganske fortryllede ham. Den lød saalunde:

Ved Øresund sidder en Ungersvend bold,
Og kaster sit Vod ud i Voven;
Ei langt fra ham ligger det gyldne Skjold,
Der skinner som Solen forvoven;
Ved Siden af dette et sølvbundent Sværd,
Der lynende blinker i krigerske Færd;
De Fiske de springe saa glade.

Med Længsel han venter den fuldeste Dræt,
Men venter og venter forgjæves;
Der springes og sprættes i Havet saa tæt,
Men stedse hans Vod det skal hæves,
Han mærker, at Fiskene spotte hans Konst,
Og seer, at hans Stræben er ganske omsonst:
De Fiske de springe saa glade.

Da Modet ham synker, og flux han vil gaae,
Han gad ei sin Tid her bortdrive;
Dog syntes nu Voddet en Tyngde at faae,
Som Nogen af Haand det vil rive;
Han trækker og varper med yderste Klem,
Men ingensind mægter at drage det hjem;
De Fiske de springe saa glade.

Fra Øresunds Bund der nu høres en Røst,
Der ligner en Nattergals Stemme;
Den Ungersvend lytter til Sangen med Lyst,
Men veed ei hvor Røsten har hjemme.
Den daarer hans Øre med koglende Fryd
Dog helst han vil fly den forføriske Lyd;
De Fiske de springe saa glade.

Nu reiser sig brat fra den oprørte Bund
En Mø, som er skjøn uden Lige;
Hun venneһuld stirrer paa Svenden en Stund,
Og vil ei fra Søbredden vige;

Hun rækker de sneehvide Arme ud
Og raaber: „see Ungersvend her er Din Brud!"
De Fiske de springe saa glade.

„Jeg boer udi Havet, der har jeg et Slot,
Som straaler af Guld og Carfunkler;
Hvo gives paa Jorden saa vældig en Drot,
Som ikke min Glimmer fordunkler?
Kom sødeste Ungersvend flux i min Favn,
Og hjelp mig at bøde paa smertende Savn!"
De Fiske de springe saa glade.

Lig Torden nu høres saa høit udi Sky,
En varslende Stemme, som mæler:
„O, Ungersvend! skynd Dig heel snarlig til By!
Uhyret bag Skjønhed sig hæler;
Viid, Gift er paa Tungen, der lefler saa sødt,
Og Vraad bag den Rose, der skinner saa rødt;
De Fiske de springe saa glade.

Den Ungersvend, døv mod det velmeente Raad,
Kun røres af Yndigheds Vælde;
Og styrter sig glepsk, letsindig og kaad
I Deiligheds dræbende Fælde;
Men Møen ham knuger til Barmen saa ven,
At aldrig han Solen kan skue igjen.
De Fiske de springe saa glade.

Christine traadte nu med en Støvekost i Haanden ind til Tyge. Hendes forandrede Klædedragt var ham paafaldende, men endnu mere hendes forandrede Udseende. Hendes Kinders Roser vare blegnede; hendes ellers saa klare Øjne vare matte og rødlige af Graad. Det var ikke mere den muntre, vennehulde Pige, han var vant til at see i hende. Hun forekom at være bleven adskillige Aar ældre. „Christine, raabte han, i det han med Ømhed slyngede sin Arm om hende: hvad er der hændt? Du seer jo saa sorrigfuld ud?" — Hun svarede med et dybt Suk. — „Du sukker — Du har grædt — raabte han — greb hendes Haand og trykte den varmt til sin Mund — hvi græde, nu Du snart skal gjøre mig til den lykkeligste Mand paa Jorden?" — „Ak, Hr. Tyge," udraabte

Christine, i det hun pressede begge sine Hænder sammen, og saae med et veemodigt Øjekast paa ham. „Hvad Ondt har man gjort Dig, huldeste Fæstemø? udbrød Tyge — nævn mig de Niddinger, der bedrøve Dig — nævn mig de Ulve, der ville sønderslide det uskyldige Lam, og jeg skal udrive Dig af deres Vold, om det end skulde koste mit Hjerteblod!" — „O, Hr. Tyge, sagde Christine, i *hvilken* ulykkelig Time er jeg ikke kommen til Tostrup! Hvi skulde jeg see Eder, for at *styrte* mig selv og mine stakkels gamle Forældre i evig Fordærvelse! I har ingen Nød. I er af høi Byrd. Eder vil man nok skaane. Men jeg, den ufri, værgeløse Bondepige; jeg maa synke, haanet af Eders høibaarne Slægt, foragtet af alle mine Lige, i Graven. For mig er intet uden Spot og Spee tilbage i denne Verden. Naar I engang glæder Jer med en velbyrdig Adelsfrue paa Knudstrup, saa pege Sognefolkene paa min Grav og sige: der ligger den Frillegvinde, der har villet forstyrre vort naadige Herskabs Ro og vanære dets Slægt." — „Hvad siger Du, Christine!" raabte Tyge ligesom rasende, "hvo vover at tale saaledes om Dig — hvo tør kalde Dig Frille?" — „Alle, Hr. Tyge — svarede Christine, alle paa hele Gaarden, lige fra den høibaarne Frue til den Dreng, som vogter Gjæssene. Hvor jeg vender mig hen, møder jeg intet uden Forhaanelse. Man skyer mig som en Spedalsk; man vrænger af mig ligesaavel i Borgerstuen, som i Stalden. Overalt lader man mig høre, at jeg har forført Junker Tyge, og Gud er dog mit Vidne, at jeg er saa uskyldig i hvad man vil paadigte mig, som Barnet i Vuggen. At jeg har plejet Eder, vaaget hos Eder i Eders Sygdom, det regner man mig til Onde. Ak, hvi binder Stavnsbaandet mig dog til min Fødestavn! Hvi kan jeg dog ikke rive mig for evigen løs derfra! Jeg vilde vandre paa Stand ud i den vide Verden. Om jeg skulde arbeide indtil Blodet sprang ud af mine Neglerødder, vilde jeg dog ansee mig for lykkeligere end her, hvor Foragt og Forsmædelse ere min Lod." — „Christine," sagde Tyge, i det han med begge Armene favnede hende og trykte hende op til sit Bryst, „her ved denne Barm skal Du finde den fasteste Borg. Jeg er Din Forsvarer, Din Beskytter. Din Ære er min. Før skal jeg

knuse mine Skjoldmærker, sønderrive mit Adelsbrev, glemme min Byrd, end forsage Dig, huldeste blandt Møer, Rose blandt alle Blommer! Modtag denne Ring, som et Pant paa min Troskab, og lad mig forsegle vor Pagt med et varmt Kys paa Dine søde Læber. Vær ubekymret, og sæt Haan imod Haan. Inden fire Uger er Din Qvide endt. Jeg fører Dig til Altret og Du er min for evig. Da skal jeg ene leve for Dig. I stille Huuslighed skal vi tilbringe vore Dage. Dine Dyder ere mig kjerere end alle mine Aner; gid de Børn, Himlen forunder os, vorde Dig lig." — „Hvad er det, I siger Hr. Tyge! Vil I for min, for en ringe, ufri Piges Skyld glemme Eders Byrd og Rang, give Slip paa Eders Slægt og paa den Lykke, der venter Eder i Fremtiden? Husk dog paa det gamle Ordsprog: man skal Sæd følge eller Land fly." — „Det Ordsprog kjender jeg og skal lyde," sagde Tyge. „Hellre flye det Land, hvor mine Fædre boede og byggede, end følge den Sæd, der vanærer min Stand. Men det er ei fornødent. Den første Adelsmand i Riget, Kong Frederik, er af anden Hu. I hans Naade finder jeg en stærk Vognborg mod min adelige Slægts Fordomme. Naar alle mine Frender forlade mig, vil han dog ei forsage mig. Saalænge han er i Live, har jeg intet at være ræd for, og skulde Gud kalde ham til sig og hans Eftermand ikke ligne ham, saa gives der flere Lande end Danmark. Verden er viid, og hver har sin Id. Der vil nok findes en Hytte, en Kilde og et lidet Stykke Jord for to Hjerter, der have besluttet at leve og dø for hinanden. Fat derfor Mod, favreste Christine! Stol paa Din Tyge. Han fordrer intet af Dig uden Gjenkjerlighed. Det er den eneste Morgengave, han begjerer, den eneste Lykke, han higer efter."

Tyge havde sat Guldringen paa Christines Finger. Med Øjnene nedsænkede til Jorden og blussende Kinder, trykkede hun Ringen mere nær paa Fingren, og i det hun, ligesom henrykt, løftede Øinene op, og stirrede paa sin Trolovede, slyngede hun Armene omkring hans Hals og raabte: „hvad Gud sammenføjer skal Menneskene ei adskille!" — "Aldrig, Christine!" svarede Tyge; „ingen Slægt, ingen Rang skal kunne sønderrive det Baand, som, efter den Høje-

stes Beslutning, er knyttet og Kjerligheden har befæstet. Fra nu af være Du, elskte, kjereste Pige, min eneste Tanke, mit eneste Haab. Med Dig skal jeg dele min Lyksalighed paa Jorden, og naar Sorgens Skyer formørke min Himmel, saa skal Dit hulde Smil adsprede dem. Hadet af min Slægt, miskjendt af mit Fædreneland, forfulgt af mine Avindsmænd, skal Din Kjerligheds Ildstøtte følge mig igjennem Modgangs vide Ørk til den stille, huslige Ro, som Gud ved Dig har forjettet mig." —

Christine trykkede et Kys paa Tyges Læber, og forlod ham med taareblændte Øjne.

(Fortsættes.)

Svar paa Stykket i Skilderiet No. 84 Pag. 1337.

I det jeg beklager, at Rummet ei tillader at optage mit oprindelige, specielle Svar paa Hr. Br.s Rec. over mine „Retskrivningsregler," maa jeg indskrænke mig til at bemærke, at Manuskriptet med Hr. Etatsraad Thaarups Tilladelse er henlagt til behageligt Eftersyn paa Redactionens Comptoir*).

Naar jeg har beraabt mig paa competente Autoriteter, har det ikke været mod den sunde Menneskeforstand, men for at vise, at jeg ikke fremsatte noget Nyt; heller ikke kan hiin Dom begrundes i den fremhævede, eneste Regel §. 27 l, omendskjøndt den, om man vil, mangler det Indskrænkningsudtryk: med Undtagelse af Dobbeltlyd; en Indskrænkning, der forresten falder af sig selv.

At jeg ikke i hvert Tilfælde har alle de nævnede Autoriteter for mig er intet Beviis imod mig; saadan Overeensstemmelse hører til Umulighederne. Men naar man sammenholder Det, jeg har for mig, med mine Retskrivningsreglers Formaal, og tager tilbørligt Hensyn til de Baand — „faa, korte og dog omfattende Regler" — jeg desaarsag maatte bevæge mig under, saa vil, mener jeg, min Indrykkelse i No. 77 have al mig fornøden Berigtigelse. Mon den Almuelærer, der

*) I min Bopæl, Klædeboderne No. 102, 2 Sal. Redact.

lagde megen Vægt paa Enkeltheder af Sprogbrug, Undtagelser, Uvæsentligheder, vilde, under forresten lige Omstændigheder, bringe sine Elever saa vidt i Retskrivning, som den, der bestræbte sig for at gjøre faa, omfattende Regler til Hovedsag, og lod hiint komme leiligheds- og øvelsesviis, og være dette underordnet? Saaledes maa det vistnok erkjendes for Uvæsentlighed, om et Almuesbarn kalder hans, hendes etc. Possessiver eller Genitiver af personl. Pron. („Retskrivningsreglerne" udvikle desuden ikke Casusbøining); hvo, hvem hvad som adjective eller som substantive Pron., da deels selve Grammat. ere uovereensstemmende, deels en anden for Almuesbørn væsentligere Hovedsag lettere kan opnaaes, (ad min Nota § 6); — endvidere om e under visse Omstændigheder kaldes „stumt" eller „et Bogstav, der ikke høres." Imidlertid refererer Dahls „Anm. S. 12" sig udtrykkeligt til hans Hovedregel: „Skriv det stumme e" (endvid. Nissen S. 216; Bentzien S. 4) jeg har sagt: „dette saakaldede stumme e" (§ 27 K); — om man ved Partikler forstaaer Ord, en Deel af et Ord, eller begge Dele tillige; min Definition (§ 11) staaer i fuldkommen Harmoni med Molbechs: „en liden Deel, et lidet Ord" (see hans Ordb.; endv. ad Bloch 97 Noten). — Molbech bruger ſ og s foran p iflæng; saaledes: Bisp, Rasp og Gisp, Risp (see Ordbog). — Jeg har ikke anført som Regel, at torde, borde skal skrives med o. — Min egentlige Definition paa Gjerningsord (§ 7) er: De „tilkjendegive, at Noget skeer, er skeet eller vil skee." Udtrykket „Behandlen" er kun brugt i Noter, for i Forbigaaende at antyde Verbernes passive Natur; desuagtet maa jeg naturligviis beklage, at jeg først for sildigt er bleven opmærksom paa, at Udtrykket ei indeholder det tilsigtede passivantydende Begreb. — I mange Almueskoler vil vistnok Læren om Participierne (som om Adverbierne og deres Endelser), ikke blive særskilt udviklet, men disse (Participierne) blive behandlede enten som Verber eller Adjectiver, eftersom deres verbale eller adjective Natur i et omhandlet Tilfælde meest fremtræder; en Fremgangsmaade, der i Almueskoler kan have meget for sig; derfor troede jeg at burde lempe mig efter denne Tarv, og gjøre § 43 (om Participierne) overspringelig; hvilket jeg mener at være skeet ved § 42 S.

Hvad nu de adverbielle Endelser angaaer, saa ere nok de fleste, om ikke alle Grammatikere enige i at foreskrive dem i de fleste Tilfælde, og medens f. Ex. Bloch, Bentzien, Nissen sige, at man ifølge Vedtægt kan udelade dem, finder jeg, ved at gjennemløbe deres Fortaler, at de selv hyppigt, om ikke altid, bruge dem; men i en Almueskole, hvor man ei aldeles vil overspringe dem, maa man vistnok være betænkt paa at kæmpe mere mod deres for sjeldne end mod deres for hyppige Anvendelse. Altsaa, under saadanne Omstændigheder enten aldeles ingen, eller en fast Regel. Bliver den af en enkelt Elev strængt fulgt; hvad da? hyppigt vil den derimod blive forglemt, og da har netop Reglen foranlediget en Overeensstemmelse med Skrivebrugen. Desuden er det lidt paafaldende, at man mindre strængt skal holde over at antyde forskjellige Ordklasser, end f. Ex. eet og samme Ords forskjellige Kjøn, og gaaer man tilbunds i Skrivebrugens hyppige Anvenden og Forkasten af Adverbialendelser iflæng, saa støder man vel tiere paa Ligegyldighed og Uopmærksomhed end paa regelfast Vellydsplan.

A. Jacobi.

Indenlandske Efterretninger.

Frederiks Hospitals Fonds Kapitaler beløb sig, ved 1827 Aars Udgang, som følger:

	rede Sølv. Rbd. ß.	Sølv. Rbd. ß.	Sedl. og T. Rbd. ß.
1. Hospitalets egen Fond . . .	12570. =	902441. 24.	4215. 60.
2. Dets Legaters og Fattigkasses .	6024. =	128920. =	13534. 36.
I alt	18594. =	1031361. 24.	17750. =

Legaterne har i samme Aar faaet en Tilvært; Stadsmægler Gerson, og afdøde Hofraad Gersons Enke have nemlig ved Disposition af 10 Jan. 1827 skjænket Hospitalet 5000 Rbd. Sølv, (hvilket fører Navn af afdøde Hofraad Gersons Legat). Af sammes Renter kan en fattig Syg dagligen nyde fri Kuur og Pleje.

Hr. Dr. G. L. Baden har i et lidet Skrift, under Titel: „Kong Christian VI højlovl. Ihukommelse og hans Regjering, forsvaret mod Hr. Profess. og Ridd. Nyerup," korteligen sammendraget denne Konges, efter Dets. Udtryk, „sandeligen store Fortjenester af Videnskaber, Kunster og Oplysning." Af Piecen sees, hvad Enhver, der kjender Fædrenelandets Historie, veed, at det er ikkun lidet, saare lidet, der i bemeldte Periode blev gjort for Literaturen, og den synes altsaa istedet for at svække, tvertimod at bekræfte Nyerups og flere competente Videnskabsmænds Udsagn, der, uden at oversee det Lidet, der blev virket, dog maa datere det Sving og den Vending, Videnskaberne have taget hos os fra Kong Frederik 5tes Tider.

Vor flittige og duelige Portraitmaler Turretin (Døvstum) er paa fordeelagtige Vilkaar bleven ansat som Lærer ved Døvstumme-Institutet i Schleswig.

Hs. Majestæt Kongens Liv-Eskadron paa de dansk-vestindiske Øer har, efter en her i Landet gjort Bestilling, nylig faaet oversendt en Præsentsabel til Hr. Prem. Lieut. Mac-Ferlane. Sabelfæstet og Skeden vare af massivt Sølv, med smagfuldt ciseleret Arbeide; paa den ægte damascherede Klinge var anbragt følgende Inscription: „Til Prem. Lieut. David Mac-Ferlane fra Kongens Liv-Eskadron, som Beviis paa Korpsets Agtelse for hans udviste Tjenesteiver." Denne Præsentsabel, der har kostet 350 Rbd. rede Sølv, er forfærdiget paa Frederiksværks Fabrik.

Hs. Høiærv. Hr. Dr. Faber, Sognepræst i Middelfart, har ogsaa nydt den Lykke, i en allerhøistegenhændig Skrivelse at bevidnes Hs. Majestæt Kongens allernaadigste Tilfredshed og Tak for sine tvende udgivne Taler i Anledning af den høje Formælingsfest; ligesom og Hds. Majestæt Dronningen for samme Skrift har ladet Forfatteren tilkjendegive sin allernaadigste Tak.

Afvigte Fredag feirede Hr. Skuespildirektør Becker og Kone deres Sølvbryllup i en Vennekreds, som ønskede det agtværdige Kunstnerpar endnu at opleve mange glade og lykkelige Dage.

Den brave Pensionist Nicolai Larsen ved Flenstofte, i Dreslette Sogn, eier et Faar, der er mærkeligt formedelst sin Frugtbarhed; thi i fem Aar har det bragt atten sunde og velskabte Lam til Verden, nemlig i de 3 Aar 4 Lam, og i de 2 Aar 3 Lam aarlig, og samtlige disse dets Børn ere endnu i Live.

Af det kongl. Skydeselskab og danske Broderskab blev den høje Formælingsfest fejret sidste Torsdag d. 11 Decbr. ved et Bal, som efter et foregaaende ved en Deputation fra Selskabet, allerunderdanigst skeet Andragende beæredes med Deres Majestæters Kongens og Dronningens, de høje Formæledes, og det hele Kongehuses høje Nærværelse. Omstændeligt beskrives det Hele i Kjøbenhavnsposten.

Blandede Efterretninger.

Det i Hamburg værende Selskab til Kunsters og nyttige Haandteringers Fremme har, som bekjendt, blandt sine almeennyttige forskjellige Anstalter, ogsaa virket meget ved Rednings-Anstalter for de i Vandet forulykkede Mennesker, og de Hamburgske Indretninger i denne Henseende have tjent til Mynstre for mange andre Stæder. Af et interessant og høist vigtigt Skrift denne Gjenstand vedkommende er nylig et nyt Oplag udkommet, med mange Tillæg fremfor de foregaaende Oplag. Dets Titel er: Geschichte und Einrichtung der Hamburgischen Rettungs-Anstalten für im Wasser verunglückten Menschen. Von Joh. A. Günther. Dritte Auflage. Mit 6 Kupf. Hamb. 1828. 124 S. 8. I den Heroldske Boghandling. Den lærde og værdige Veteran Dr. Moldenhawer har besørget dette nye Oplag, og meddeelt de deri givne Efterretninger om Forbedringer i Rednings-Anstalterne etc.

Det geografiske Selskab i Paris tæller 348 Medlemmer, og udsender 22 Reisende til Peru, Colombia, Chile, Persien, Indien, Tibet, Arabien, Georgien, Armenien, Nubien, Abyssinien, Antillerne og omkring Verden. Det udsætter ogsaa Præmier for geografiske Opdagelser. B. f. L. U. 260.

De preussiske Universiteter. Man har en tabellarisk Oversigt over Antallet af de Studerende ved den preussiskeStats syv Universiteter i Berlin, Bonn, Breslau, Greifswald, Halle, Königsberg og Münster, som siden Paaske 1820 har betydeligt tiltaget. Tællingerne skee to Gange aarligen, for Sommer- og for Vinter-Halvaaret, og hver Gang i Midten af Halvaaret. I Slutningen af Aar 1820 var de Studerendes Antal paa bemeldte syv Universiteter 3382
I Slutningen af Aar 1827 5954

Altsaa Tilværten 2572

Af de i sidstanførte Vinterhalvaar anførte Tal vare Indfødte 4804
Fremmede 1150
Vi henvise til de nærmere Oplysninger og uddragne Resultater i preuss. Staatsz. 319.

Palimpsester. Hvad er det for Ting? Overskrevne Manuskripter; efter det græske Ord Παλιμψαιστος. De gode Munke i hine gamle Tider havde ikke Æselshuder nok, for at bringe deres Tanker og Fostere til Verden. De toge altsaa de første de bedste Hedninger, og ovenpaa disses Visdom skreve de deres Daarskaber. For flere Aar tilbage har, som bekjendt, den lærde Italiener Majo, Bibliothekar i Majland, opdaget den Kunst at borttage med Saltsyre deres Sludder, og at bringe det Gamle igjen for Dagen. Paa denne Maade fik man Ciceros Republik, og efterhaanden ville flere Skatte være at vente, thi i ethvert gammelt Klosterbibliothek lader en Opdagelse sig haabe. I Eskurial allene skal flere hundrede Skabe staae fulde af saadanne, paa gamle Klenodier skrevne, asketiske Sager, som Saltsyre engang skal skaffe frem. Hesp. 240.

Iblandt de udødeligste Videnskabsmænd i Naturvidenskabernes Fag hører Abrah. Gottlob Werner. Man kan anvende paa ham, hvad man sagde om Linné: Jorden er bedækket med hans Skolarer, og fra den ene Pol til den anden udforsker man Naturen i denne eneste Mands Navn. Napione kaldte ham nuove Socrate nella mineralogia. Hans Indflydelse strakte sig fra Mexiko til Nertschiusk, fra Skandinavien til Portugal. Overalt bleve Lærestole i Mineralogien stiftede efter hans System, hans mineralogiske og bergmanske Sprog talede man overalt. Jameson stiftede 1808 et naturforskende Selskab med Navnet: Wernerian Society, ham til Ære, hvilket endnu blomstrer. Et af Blöde i Aaret 1817 stiftet mineralogisk Selskab i Dresden valgte ham til sin Præsident, og da han d. 30 Juni s. A. døde, besluttede Selskabet ikke igjen for det første at besætte denne Post, men betegne dens Sted i Forsamlingssalen ved hans Byste, optage hans Billede i dets Segl, aarligen minde hans Dødsdag ved en egen Forsamling, og sætte ham imellem Dresden og Freyberg et simpelt Minde. Dette blev 1818 færdigt, og bestaaer i en af Granitstykker og Basaltsøjler sammensat Bænk, kaldet „Werners Ruhe", og indhugget i en Klippe. Et Monument er sat ham i Domkirken i Freyberg. Han var fød i Freyberg d. 25de Sept. 1750. Hans efterladte herlige Mineralsamling var vurderet til 60,000 Rdlr. Fra England var der gjort ham et Bud paa 50,000 Rdlr. Han overlod den til Bergakademiet for 40,000 Rdlr. paa den Maade, at 7,000 Rdlr. skulde betales, men af de 33,000 Rdlr. kun betales 5 Pr. C. Renter for hans Levetid; og efter hans Død lige Renter af 16,000 Rdlr. til hans Syster; men siden tilhøre Akademiet. Siden testamenterede han sine øvrige Samlinger, Bøger (over 20,000 Nr.), Landkaarter, Tegninger, Mynter, etc. til Akademiet mod 5,000 Rdlr. til hans Syster, Samlingerne havde 4 til 5 dobbelt Værd. Systeren skjænkede Kapitalen til det saxiske Bergbygningsvæsen, saaledes at sammes Renter, naar hun var død, skulde uddeles paa Broderens Dødsdag blandt Fattige. See Hesperus No. 143 og Lit. Bil. No. 12, samt Lebensbeschreib. Abr. Gottl. Werners von Dr. S. G. Frisch. Leipzig. Brockhaus 1825. 8.

Det bliver herefter let at komme Verden rundt ogsaa til Lands. I Paris oprettes nu et Selskab, som vil paatage sig at befordre Reisende direkte til Varschau, Petersburg, Wien, Konstantinopel, Madrid, Cadix, Lissabon, Genua, Florenz, Rom og Neapel. Prisen bliver meget billig; Man kjører i en lukt Berliner, uden i mindste Maade at bryde sig om Spise, Drikke, Natteleie, Tøiets Transport etc., hvilket Alt en ærlig Vognmester besørger.

Den 19 f. M. er den berømte Kardinal Spina afgaaet ved Døden i Rom. Iblandt andet var det ham, som i Aaret 1800 blev sendt til Paris af Pave Pius VII, for at underhandle om Konkordatet med Napoleon.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 December 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 204		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	146	$146\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{4}$	$52\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$85\frac{1}{2}$	86 Rbd. Sedl.
Dito Dito	84	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{3}{4}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$61\frac{1}{4}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 101.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.

(Fortsat.)

Hvor stor en Aand end Tyge var, saa kunde han i det mindste i den Alder han nu var, ikke rive sig løs fra sin Tidsalders herskende Fordomme: Stjernetydning, der ved det danske Hof stod i ligesaa megen Anseelse, som ved det franske, hvor den var den sædvanlige Gjenstand for Samtaler, og ei det ringeste kunde foretages, uden at Stjernerne bleve raadspurgte. Man betragtede Himlen som en stor Bog, hvori Gud havde skrevet med tindrende Stjernebogstaver Verdens Historie, og hvori hvert Menneske kunde læse sin Skjebne og sit Livs tilkommende Hændelser. Endog de tilkommende Forandringer i Veiret, som Storme, Torden, Oversvømmelser, Jordskjelv vilde man spaae af Stjernernes og Planeternes Løb. Stjernetydningen ansaaes for at staae i saa nøje Forbindelse med Astronomien, at den syntes uadskillelig fra en Astronoms Kald. I en modnere Alder kom vel Tyge til at indsee sin Vildfarelse, men aldrig vilde han dog ganske nægte Stjernernes Indflydelse paa Menneskets Skjebne. Hvad der end maatte forøge hans Iver for denne Videnskab, var den Omstændighed, at Kong Frederik, som holdt særdeles meget af Jagt, men allerede var i en Alder, hvor Veiret virkede paa hans desuden ikke stærke Legemsbeskaffenhed, ikke sjeldent ønskede sig underrettet af Tyge om det forestaaende Veirligs Mildhed eller Umildhed. Stundom fordrede Kongen ogsaa, at han skulde stille Nativiteter, som Tilfældet var, da Christian den Fjerde blev født. Tyge, som gjorde Alt for at tækkes sin Herre, anvendte derfor dobbelt Flid paa at gjøre sig ret dygtig i Astrologien, og havde hver Dag helliget en vis Time til dette saa høit agtede og vigtige Studium. Da han forlod Christine slog Seirværket i det gamle Klostertaarn fem, og kaldte ham til hans himmelske Forretning. Han satte sig ned ved et stort Egebord, hvorpaa et Horoscop stod, og Kong Christian den Tredies Bibel laae opslagen. Hans Horoscop var, ligesom hans Himmelglobus, af forgyldt Messing. Det viste paa det bestemteste Dag- og Natlængden paa alle Tider og alle Steder.

Sophie Brahe, der i Iver for boglige Kundskaber, fuldkomment lignede sin Broder, og, hvor Leiligheden kun tillod det, understøttede ham i hans astronomiske og chemiske Arbeider, traadte fra Laboratoriet ind i Tyges Studerestue, da han netop var i Færd med at stille Horoscopet i Anledning af den store Stjerne, han havde opdaget i Cassiopæas Tegn. „Du kommer i en god Stund, kjere Sophie," sagde han, da han blev hende vaer. „Mit Horoscop siger mig, at den store og forunderlige Stjerne, som i denne Tid tindrer med saa selsomt og klart Skin i Cassiopæas Himmeltegn, bebuder en lykkelig Tid, da Menneskene, efter Prophetens Spaadom, skal slaae deres Sværd til

Plovjern og deres Spyd til Segle, og det ene Folk ikke opløfte Glavind imod det andet og ei ydermere lære Krig; men hver boe under sit Figentræ og ingen skal forfærde dem. En Ulv skal holde sig hos et Lam og Parderen ligge hos et Kid, en Kalv og en ung Løve og fedt Qvæg skal dvæle tilhobe, og en liden Dreng skal drive dem; en Ko og en Bjørn skal gaae i Græs tilsammen, og deres Unger ligge hos hverandre, en Løve skal æde Straa som en Oxe, et diende Barn skal forlyste sig ved en Ogles Hul og et afvant stikke sin Haand i en Basiliskes Hule. Maa jeg ikke prise mig lykkelig, Søster, at min Christine er født under dette Himmeltegn, og at denne Stjerne tilsmiler og kroner vor Trolovelse?" „Trolovelse?" raabte Sophie ganske bestyrtet. — „Du er dog vel aldrig trolovet til Christine Barbara, Jørgen Knudsons Datter." — „I dette Øieblik er jeg bleven det, Søster, glæder Du Dig ikke med mig, Sophie?" — Sophie taug. — „Du tier Søster; Du værdiger mig intet Svar?" — „Broder!" raabte Sophie, i det hun foldede sine Hænder sammen og saae halv harmfuld, halv medlidende paa Tyge — „har Du betænkt, hvad Du har gjort? — beregnet Følgerne af Din Id?" — „Jeg har beregnet Alt," svarede Tyge, „og er beredt paa Alt." „Men ogsaa paa den Hjertesorg, Du bereder Din Moder og Din Faster? Ogsaa paa det Samvittighedsnag, Du stiller Dig blot for, om een af dem skulde tage sin Død derover? Du kjender min Moders Sind. Hendes Slægts Hæder er hende dyrebarere end Livet, og hendes Aner ere hendes høieste Stolthed." — „Det er Skrøbelighed, Sophie, som ei er min Brøde. Jeg ærer og agter vor Moder saa varmt og oprigtigen, som nogen kan agte den, under hvis Hjerte han har hvilet. Men mine Grundsætninger, min Kjerlighed fortjener ogsaa hendes Agtelse. Hun kræver et Offer af mig, som er for stort, en sønlig Lydighed, som vilde berøve mig Alt. Mit Hjerte har Christine allerede længe eiet; min Haand har hun nu ogsaa faaet; skete Ting staae ei til at ændre." — „Du vilde miskjende Din Søster, min Broder, dersom Du kunde troe, at Dit Valg er mig mishageligt. Jeg har alt for meget lært af Dig at beundre det Himmelske, til at jeg skulde sætte jordisk Forfængelighed og Hovmod over Din rene

og skyldfri Kjerlighed. Jeg kjender Christine; hun er af ufri Stand, men af et Hjerte og Sindelav, som vilde gjøre den høibyrdigste Adelsfrue Ære. Der er vist ingen Pig værdigere end hun. Men hver Tid har sin Sæd, som man ei ustraffet kan trodse, og at ville forandre den paa egen Haand er Daarlighed. Levede Du ene, min Broder, saa var det en anden Sag. Frit kunde Du overskride de Skranker, som gammel Vane har sat og Egenkjerligheden befæstet. Men Du er paa Fædrene- og Mødrene-Side omgiven af en fornem, stolt Slægt. Ikke for Din, ikke for Din Christines, men for deres egen Skyld vilde Dine Frender hade, forfølge Dig, naar de erfare, hvad Du har gjort. Og Gud forbyde, at Din stakkels uskyldige Christine kun ei maa blive et Offer for deres Efterstræbelser. Du veed, hvorledes det gik Hollænderpigen Dyveke, og hun havde dog en Konge til Elsker og en Sigbrit til Moder. Den grumme Christiern selv kunde ikke beskytte hende mod Rigsraadets Forfølgelse. Bleve ikke de deilige Kirsebær hende til Gift, og spytter man ikke den Dag i Dag ud for hendes Steenbillede paa Gyldenstjernes Gaard i Jylland?" — "Det venter jeg mig ikke af mine Slægtninger," svarede Tyge, efter nogen Betænkning. — „Døden er ikke altid det Værste, min Broder," vedblev Sophie. „Et Liv fuldt af Forsmædelse er stundom bittrere end den. Du siger, Du elsker Din Christine høiere end Alt, og alligevel tager Du ei i Betænkning at jage Duen ind i Glentens Rede? Du sætter hende selv ud for al den Foragt, man viser hende nu hun antages for Din Frille, men som vil blive meget større, naar man hører at hun er Din Ægtefælle. Elsker Du virkeligen Din Christine, saa frels hende for den Forsmædelse, der venter hende; skaan hendes Ungdom, hav Medlidenhed med hendes Stand og styrt hende ei i den Grav, hendes Yndigheder grave hende. I hendes egen Stand kan hun blive lykkelig, uden for den maa hun vorde ulykkelig. Hvi vil Du med Voldsomhed drage hende ud af hendes umisundte Jevnhed? Tusinde af hendes Lige vilde prise sig lykkelige, at kunne optage hende i deres Slægtskabsskjød. Som Bondepige staaer Veien til huslig Tilfredshed og Glæde aaben for hende. Som den adelige Junkers Hustru er denne Vei hende spærret. Hvad

Glæde kan hun vente af hans Slægt, fra hvis Samqvem hun er banlyst, af Børn, som man ikke vil erkjende for ægte, og som man maaskee engang vil nægte den Arv, der tilkommer dem? Og Du selv, hvilket Liv kan Du haabe ved Din Christines Side? Du vil bære Gjenstanden for Din Foragt overalt med Dig. Hvor Du gaaer, hvor Du staaer, vil Du føle Virkningen deraf. Naar da engang Kjerlighedsrusen har sat sig, naar Aarene og Sorrig have slukt Glandsen i de Øine, som nu fortrylle Dig, og forvandlet Skjønhedstrækkene i Christines Ansigt til Rynker, vil Du da ei angre et Skridt, der har gjort hende ligesaa ulykkelig som Dig selv, berøvet Dig Din Slægts Agtelse og Din Moders Velsignelse?" — „Du taler som en Bog, min Søster, og jeg vilde adlyde Dit Raad, dersom det stod i min Magt at gjøre det. Men jeg mærker alt for vel, at Du endnu ikke har elsket, og Held Dig, at Du ei kjender den Vælde, som Kjerligheden udøver over vor Villie. For mig lever kun een Mø paa den hele vide Jord, kun een Christine. Giv mig hende, og jeg eier Alt, berøv mig hende, og jeg har mistet Alt. Beladt med mine Frenders Foragt skal jeg elske hende indtil sidste Aandedræt. Gud være dem naadige, som ville forhindre, at vi skulle være sammen."

„Velan min Broder, eftersom Du er urokkelig i Dit Forsæt, saa modtag her i det mindste Din Søsters Velsignelse. Gid det maa gaae Dig saa vel, som hun ønsker det."

„Tak Sophie!" raabte Tyge bevæget. „Saa seer jeg dog en eneste Spire af den Bilde-Braheske Stamme, der ikke hader og foragter min stakkels Christine. Du var mig altid den kjereste blandt mine Sødskende, og i dette Øjeblik føler jeg dobbelt, at Du fortjente at være det."

„Men vent Dig ikke, min Broder, samme Overbærenhed af Dine øvrige Nærmeste. De fnyse af Harme over Dit Foretagende. De pønse lønligen paa Midler til at forekomme det. Det er ikke saa meget Dig, som Din Trolovede de ere opbragte imod. Ingen Rænke vil blive sparet, intet Middel agtet for slet. Vær derfor paa Din Post, og stol ikke paa Høimodighed og Retviished."

„Denne Sæd skal ikke være falden i ufrugtbar Jord, min Søster. Dit Vink skal jeg lyde. Fra nu af være Sophie og Christine de to Ledestjerner, jeg paa Livets Bane skal følge." — „Og hvorledes det end gaaer, skal Din Sophie blive Dig en trofast Søster." — „Nu, saa staaer jeg dog ikke ene mere blandt min talrige Slægt," sagde Tyge, „saa har jeg dog endnu en Søster, der agter mig som Broder. Du kommer dog til mit Fæstensøl, Sophie?" — „Det kan jeg ikke love Dig. Naar ingen af Dine andre Sødskende komme, saa tør jeg, som Din yngste Søster, ikke vove det. Men mine kjereste Ønsker skulle ligefuldt ledsage Dig til Herrens Alter."

„Allerede det er mig nok," var Tyges Svar. „Jeg skal tænke mig min Sophie som nærværende i Moders Sted, og har jeg ingen Moder, som vil lyse sin Velsignelse over min Ægtepagt, saa har jeg dog en Søster, som vil gjøre det." Han slyngede sin Arm om Sophie, og de ginge, begge rørte indtil Taarer, ud i Laboratoriet.

Jørgen Knudson sad, efter fuldendt Dagværk, paa Græsbænken udenfor sin Gaard, og skar en Rive. Ved Siden af ham sad hans Hustru, og ligefor, under en ældgammel skyggefuld Eeg, der endnu var en Levning fra de hedenske Tider, legede de unge Bønderknøse. Solen dalede og farvede Himlens Halvbue rød. „Det betyder en varm Dag Moder, sagde Jørgen i det han reiste sig og saae ud i det Frie. Det er den sjette i Skjærsommermaaneden i Morgen, og den er een af Hr. Tyges ulykkelige Dage, som Du veed." „Mennesket spaaer, og Gud raader," svarede hans Hustrue, medens hun roligen vedblev at strikke, uden at kære sig om hans Tale. — „Det kan nok være, sagde Jørgen, men Hr. Tyge er en klog og boglærd Mand. Han forstaaer sig ligesaagodt paa Stjernernes Løb, som jeg paa at pløje og saae. Han veed nok hvad han siger. Jeg er saa bange for hans ulykkelige Dage, som brændt Barn for Ilden. Du faaer mig ikke til at arbeide, Moder, i Morgen, om det gjaldt nok saa meget." — „Ih, Taabesnak, Fader — kan Du bilde Dig ind, at den ene Dag er ulykkeligere end den anden?" — „Ja, mæn kan jeg saa, Moder. Har vi ikke Syn for Sagen?

Blev ikke Rasmus Jensen, der var født paa en Nytaarsdag, fattig og ussel og døde i sit sex og tyvende Aar? Kom ikke Niels Hansen, der holdt Bryllup Helligtrekongersdag, til Bettelstaven? Gik ikke Faster Ane, som blev syg Fastelavns Mandag, og hivede alle sine Dage, uden at faae sin Helbred igjen? Saae vi nogentid Gamle Ole igjen, som reiste til Halland sjette Søndag efter Paasken? Blev ikke vor Gjenbo Henning Jensen, som flyttede Dagen efter Tamperdag ud af sit Huus, en Krøbling? og faldt vor Avlskarl Jeremias, som samme Dag gik af Tjeneste, ikke i en Brønd og druknede? Hvad blev der af den Ko, jeg kjøbte to Dage for Hellig Trekonger? den var frisk og karsk den samme Dag, og næste Morgen styrtede den i Stalden. Vor Nabo Peer Tydsker loe ogsaa af Hr. Tyges ulykkelige Dage, og gik til Tinge anden Nytaarsdag, ihvorvel alle fraraadte ham det. Men hvad skete? Han tabte den retfærdigste Sag af Verden." — „Du taler, Fader, om de Ulykker, der ere skete paa de Dage, men Du glemmer dem, som ere skete paa andre Dage, som Hr. Tyge ikke har nævnt. Døde min Moder ei paa Allehelgens Dag og Din Fader en Juledag?" — „Du snakker jo hen i Veiret, Moder, kalder Du det en Ulykke at døe? Paa det Lav skeer jo en Ulykke hver Dag i Aaret, naar man vil regne dem, der døe hele Landet over."

I det de saaledes sadde og talede med hinanden, nærmede to Mænd sig dem, hver med Stok i Haanden. Det var to Gerdemænd fra St. Knuds Gilde i Malmøe, hvoraf Jørgen var Broder. Den ene af dem tog et Pargament frem, hvis Indhold han oplæste, og som lød saaledes: „Jørgen Knudson, Fæster paa Gaarden Knudstrup i Skaane, stevnes herved til at møde i Morgen Aften i Sanct Knuds Gildesbrødrehuus i Malmøe, Klokken Ni Slet, og medbringe sin Datter Kirstine, for Kæremaal at høre fremføre imod sig og Dom at lide, alt i Medfør af Gildeskraaen."

„Sagde jeg det ikke nok, udbrød Jørgen, da Gerdemændene vare gaaede, i Morgen den Dag er een af Hr. Tyges ulykkelige Dage. Gud veed, hvad der forestaaer vor Kirsten. Jeg har hørt mumle Adskilligt, og der gaaer sjeldent Røg af Branden, uden at der er Ild deri. Man siger, at Junker Tyge holder meget af Pigen. Det

huer mig ikke, Moder. Det er ikke godt for Smaafolk, at æde Kirsebær med Herrebørn; man faaer gjerne Stenene i Hovedet. Hver Gang jeg hører, at en adelig Herre kan godt lide en ung Pige af vor Stand, saa tænker jeg altid: han har en Ræv i Nakken. Du veed, hvorledes det gik Degnens Datter Else. Hun var gode Venner med Hr. Lunge. Hun fik Halsbaand, og Braser af Guld og de dyreste Smykker af ham, og bildte sig ind, at han skulde tage hende til Ægte. Men Pytsa-Peer! Da han havde leget Kjereste med hende i syv Aar, gav han hende Løbepas, og hun kom i Daarekisten. Gud og alle Helgene forbyde, at det bareste ikke maa gaae vor Kirsten ligedan!" — „Det er daarligt, at baase for ufødt Fæ, sagde Else. Det har desuden ingen Nød med vor Datter; hun er baade tugtig og ærbar; derhos saa godt som forlovet med Anders Møllers ældste Søn." — „Det mener Du vel Moder; men Kirsten har faaet alt for mange adelige Nykker i Hovedet paa Tostrup. De har gjort for meget Væsen af Tøsen, og det duer ei. Fru Inger har ladet hende lære at læse og skrive og baldyre, og spille paa Luth — og jeg veed ikke hvad. Hun sætter jo allerede Næsen høit nok, og anseer sig for bedre end hendes Lige. Sidste Høstgilde vilde hun ikke dandse med nogen Bondekarl, og i hele Sognet kalder man hende den knebske Kirsten. Det var ikke efter mit Sind, at hun skulde blevet saa længe hos Fru Inger. Da hun var over Børnealderen — skulde vi have taget hende hjem, og naar hun saa havde faaet samme Optugtelse som hendes Sødskende, havde hun nu allerede været gift med en rig Gaardmands Søn, og ført et lykkeligt Levnet. Hun er nu paa tre og tyvende Aar; ej mindes jeg, at der nogentid har været en saa gammel Pige i vor Slægt. Min salig Moder var kun sytten Aar til Brylluppet." — „Der er endnu ingen kommen for sildig, Fader," sagde Else. „Vor Kirsten kan nok blive gift." — „Gift nok — men godt og hæderlig gift, det er et andet Spørgsmaal, Moder. Kommer hun ikke snart bort fra Fru Inger, saa er jeg bange for, det gaaer ikke godt. Kirsten har et glat Ansigt, og det er en farlig Lokkemad for unge Junkere. Jeg holder for, at det var klogest nu at tage vor Datter hjem til os. Naar

Legen er feireſt ſkal man holde op." — „Paa det Lav! ſagde Elſe. Troer Du Kirſten nu vilde gaae hjem til os? Nei, dertil er hun alt for godt vant. Hvorledes mener Du Grøden og Vællingen vilde ſmage hende nu, ovenpaa Stegen og Kagen? Ondt er Vane at kaſte, og det er vanſkeligt at drive Kat fra Sødmelk." — „Naar vi kun ikke have Skam af hende, ſagde Jørgen, ſaa faaer det endda at være det ſamme; men det ſkulde ſkære mig i Hjertet, om Pigen ſkulde blive til en Frille." — „Fy, Du har alt for ilde Tanker om vor Kirſten, Fader." — „Før Lejedreng til Hove, og Du ſkal have Skam, ſiger Ordſproget, Moder." — „Lad os ikke ſnakke meer om det, Fader, ſvarede Elſe. Det er ſnart Sengetid." Begge reiſte ſig og gik ind i Stuen.

(Fortſættes.)

Nogle Ord om Contagier og Qvarantaine-Anſtalter.

Endſkjønt det er en daglig Erfaring, at der gives en Deel Sygdomme, ſom ere i Stand til at overføres fra de Syge til de nærmeſte ſunde Perſoner, og paa denne Maade ligeſom kunne forplante og udbrede deres Slægt, ſaa kjender man dog endnu kun lidet til Grunden af dette mærkværdige Phænomen. Den almindeligſte Mening er, at denne Forplantning tilveiebringes ved et ſæregent, i det ſyge Legeme fremavlet Stoff, ſom man har kaldet Smitte eller Contagium og ſom i nogle Sygdomme f. Ex. Børne-Kopper, Fnat o. ſ. v. er en ſynlig Subſtants, men i de fleſte ſmitſomme Febre er af ſaa ſubtil Natur, at det aldeles unddrager ſig vore Sandſer. Meningerne om Smitteſtoffernes Oprindelſe, Natur og Virkningsmaade, have til alle Tider været meget forſkjellige, ſom dette overalt er Tilfældet, hvor vi ikke ved Sandſerne, men kun ved Slutninger kunne danne vort Begreb om en Gjenſtand, der kun bliver os kjendelig i ſine Virkninger. Man har dannet ſig en ſtor Deel mere eller mindre rimelige Theorier, for at forklare de mange høiſt beſynderlige Phænomener, der iagttages ved Sygdommens haſtige Udbredelſe, og de Love, hvorefter Naturen virker; men der bliver altid meget uforklarligt, og det er ikke gaaet Lægerne bedre end fordum Grækerne, der efter en Deel frugtesløſe Forſøg paa at finde et Syſtem der forklarer alt, og opdage den nøgne Sandhed, tilſidſt forfaldt til Scepticisme og tvivlede, om der overalt er nogen Sandhed til for os. Saaledes har der ogſaa dannet ſig en medicinſk Pyrrhonismus, der betvivler eller endog nægter de omtalte Sygdomsſtoffers Tilværelſe, og paaſtaaer, at de ſtore Onder, ſom udbrede den haſtigſte Ødelæggelſe over vor Slægt, ſom typhoſe Febre, Peſten, den gule Feber, den indiſke Cholera o. ſ. v. ikke udbredes ved nogen Smitte men kun formedelſt en vis, forreſten ogſaa ubekjendt, Beſkaffenhed i Luften eller Jordbunden. Deraf følger, at vor Frygt for at nærme os ſaadanne Syge er ikke meget bedre grundet end den, man fordum havde for Spøgelſer, Hexer, og onde Aander, og at det efter deres Mening er en Daarlighed, at ville forhindre disſe Sygdommes Udbrud og Forplantning, ved Afſondring, Spærring af det inficerede Sted, og lignende Foranſtaltninger.

Uden Tvivl gives der i alle Grene af vor Kundſkab mange Ting, der kun have Virkelighed i vor Indbildning, og ſaaledes have nogle udſtrakt Ideen om Smitſomhed til Sygdomme, der ifølge al Erfaring ikke virkelig beſidde denne Egenſkab. Det forraader imidlertid kun en ringe Grad af ædru og moden Eftertanke, enten at troe paa alt hvad der kommer fra en eller anden Authoritæt, eller og at tvivle paa alt det, der ikke er Gjenſtand for ſandſelig Jagttagelſe. Den Mode at betvivle eller nægte de anførte og andre Folkeſygdommes Smitſomhed, ſynes fortrinlig at være kommen fra England, det Land, der i videnſkabelige og politiſke Anliggenheder pleier at angive Tonen for den øvrige cultiverte Verden. Saaſnart Mænd af litterair Navnkundighed, ſom Armſtrong, Clutterbuck o. fl. havde, af ſpeculative Grunde, antaget denne Mening, ſaae man mangfoldige ſaavel der, ſom paa Faſtlandet, at hylde ſamme med Enthuſiasme, og ſætte en Ære i at forøge Liſten af de ikke ſmitſomme Sygdomme, paa den daglige Erfarings og den ſunde Forſtands Bekoſtning. Hypotheſer og derpaa byggede Theorier ere uſkyldige Ting, ſaalænde de blive indenfor deres Kreds, de Lærdes Forſamlingsſale, men ſtifte ofte meget

ondt, naar de overføres i det practiske Liv; og der gives neppe mange speculative Meninger, der have anrettet større Ulykker i det borgerlige Selskab, og ere blevne Menneskeslægten mere fordærvelige, end den her omtalte.

De foranførte pestartige Folkesygdomme ere nemlig af den Beskaffenhed, at ingen menneskelig Konst eller Hjelp formaaer noget over dem, naar de først ere udbrudte paa et folkerigt Sted, de rase da som den ødelæggende Lue, bortfeie ofte i faa Dage Tusinder fra Jordens Overflade, og forvandle blomstrende Byer og Lande til mennesketomme Ørkener. Derimod har en sikker Erfaring lært, at det i det mindste ofte er mueligt, ved hensigtsmæssige Foranstaltninger at forebygge deres Udbrud, Fremgang eller Indførelse, og tilmed alle de navnløse Ulykker, som de afstedkomme.

Vel paalægge saadanne Love og Indretninger altid enkelte Individuer eller Egne en betydelig Tvang, og ere især den søefarende og handlende Deel af Nationen ofte meget byrdefulde; men hvad betyder i Grunden al Verdens Kostbarhed og Handelsfordeel imod et Menneskeliv? og dog er her ikke Talen om eet, men om mange Tusindes Liv, Sikkerhed og Lykke. Dersom man ikke vidste, at det virkelig var Tilfældet i England, Amerika og flere Lande, skulde man derfor neppe troe, at man for Alvor kunde proponere og deliberere om at afskaffe eller formilde de Love og Indretninger, der have den velgjørende Hensigt, at betrygge Undersaatterne for hine frygtelige Fiender af Menneskeliv; thi selv i det Tilfælde, at de i Virkelighed ikke vare begavede med den smittende Egenskab i den Grad, som man dog har megen Grund at antage, vilde den Skade paa Formue, som en maaskee overdreven Forsigtighed kunde tilveiebringe, aldeles ikke være at sammenligne med alle de Ulykker, en eneste ved uforsvarlig Ligegyldighed hidført Pestepidemie formaaer at anrette.

Dersom det skulde lykkes hine ubesindige Ivrere imod Contagier og Quarantaine-Anstalter at bevirke Ophævelsen eller Formildelsen af disse sidste i et eller andet Land, saa vilde saadant uden Tvivl have Indvirkning paa de øvrige Stater og gjøre Forandringer i deres Quarantainelove nødvendige. Sagen har derfor almindelig Interesse, og da det kan formodes, at Ikke-Contagionister tildeels ledes af en mercantilsk Aand og mere dyrke Plutus's end Minerva's Guddom, saa kunde maaskee Anførelsen af nogle Facta, der mere end speculative Grunde tale for det gamle System, for nærværende Tid ikke være upassende.

Næsten alle smitsomme Folkesygdomme og følgelig ogsaa Pesten, den gule Feber og den indiske Cholera, som især ere Gjenstanden for Quarantainevæsenet, have det tilfælleds med andre ikke smitsomme hidsige Sygdomme, som Koldfeber, catarrhalske Febre o. s. v., at de oftest forekomme epidemiske, d. e. de anfalde en stor Deel Mennesker paa samme Tid, vedvare en tidlang, og forsvinde derpaa som af sig selv. De udmærke sig især derved fra Epidemier af andre Febre, at de ikke allene kunne fremavles oprindelig af locale Indflydelser, men tillige ofte ved Importation fra andre Steder formedelst tydelig Smitte, og at de i begge Tilfælde ere i Stand at udbrede dem videre og videre ved at meddeles fra et Menneske til det andet, eller ved det i Luften og andre Gjenstande udbredte Contagium.

Den smittende Egenskab udvikler sig til meget *forskjellige Grader af Intensitæt* og Virkekraft, ikke allene i *de forskjellige Arter af Febre*, men endnu mere retter dens Styrke sig *efter de forskjellige Epidemier*, saaledes at samme Feber kan nu smitte enhver, der kommer i Nærheden af det inficerede Sted, og en anden Gang næsten ikke vise Spor af Smitsomhed.

Fremdeles er *Contagiets* Styrke *forskjellig hos forskjellige Individuer* i samme Sygdom, til forskjellige Tider af Sygdommen, og tiltager i samme Grad, som det ansamles f. Ex. hvor mange Syge ligge i et snevert Rum, hvor Luften ikke fornyes o. s. v.

Disse og flere andre Omstændigheder have til alle Tider givet Anledning til den allerede omtalte Forskjellighed af Iagttagelserne, og derpaa grundede Meninger om visse enkelte Sygdommes Contagiositæt; dertil kommer endnu, at nogle Mennesker have stor, andre liden eller ingen Modtagelighed for mange Arter af Smitte.

Nogle pestartede Epidemier udmærke dem derved, at de ikke overskride visse bestemte *Grændser* og indskrænke deres Virksomhed til en enkelt

Provinds, en enkelt Bye, eller endog kun til nogle Huse og Gader, medens andre hastigen udbrede dem over store Riger, ja over flere Verdensdele. Historien giver os Efterretning om flere saadanne, der i Almindelighed udbrøde i Østen og droge paa deres frygtelige Tog bestandig imod Vesten, en Retning, som ogsaa i vore Dage de contagiøse Epidemier helst synes at tage. Af den Art var den rædsomme Pest, som i Midten af 6te og 14de Aarhundrede rasede over største Delen af den gamle Verden og bortrev mere end Halvparten af dens Indbyggere. I 16de og 17de Seculum herskede idelige Pestepidemier over en stor Deel af Europa og først i de sidste Hundrede Aar kan Pesten siges at være næsten indskrænket til de tyrkiske Lande, og det sandsynligviis fortrinlig ved den i christelige Stater indrettede Quarantaine. Da i Tyrkiet formedelst Indbyggernes Indolents og Fatalisme ingen Anstalter træffes for at ødelægge Pestsmitten eller forekomme dens Udbredelse, saa har dette frygtelige Onde her fundet et Hjemmested, og udbreder sig, især fra Hovedstaden formedelst den bestandig fortsatte Communication, fra Tid til anden i ødelæggende Epidemier til Provindserne. Følgende faa Exempler maae tjene til at oplyse dette.

I Egypten pleier Pesten i Almindelighed at udbryde i Marts eller April, hvilken Tid der kaldes Chamsin; den vedvarer da gjerne i 3 til 4 Maaneder og forsvinder de fleste Aar omtrent ved St. Hansdag; paa den Tid erklærer i det mindste Regjeringen, at den er ophørt, ved at lade nogle Artillerìesalver affyre.

Man er imidlertid ogsaa her i Stand til at hidlede de fleste Epidemier fra smittede Skibe eller Effecter, der i den anførte for Contagiets Udvikling gunstige Aarstid ere hidkomne fra Constantinopel. Saaledes medbragte 1788 Kislar Aga's Følge Pesten fra denne Hovedstad til Alexandrien og Cahiro, og i mindre end 60 Dage bleve allene i sidstnævnte Bye 21,700 Mennesker et Offer for den.

I Aaret 1790 blev sammesteds en Pestepidemie indført med Peltsvahre, som havde tilhørt en i Constantinopel af denne Sygdom bortdød Aga. Alle de, som kjøbte og bare disse Klædningsstykker, døde pludseligen, og fra dem udbredte Pesten sig saaledes at over 300,000 Mennesker bleve angrebne og 82,360 døde af samme i Cahiro. Uagtet disse og mange lignende skrækkomme Exempler ere Tyrkerne ikke at bringe fra deres passive System. De vedblive midt iblandt disse Rædselsscener at gaae ligegyldige omkring, aflægge Visiter til syge Venner og i Sørgehuse; besøge Moscheer, Bade og Kaffehuse, og forhandle kort efterat Epidemien er ophørt de Bortdødes Klæder og Effecter.

I ældre Tider, da Communicationen til Søes mest blev iværksat ved christne Søefolk, som iagttoge større Forsigtighed, vare Pestepidemierne meget sieldnere i Egypten, ligesom de ogsaa sieldent udbryde, naar Communicationen i Krigstider er ophævet. Et endnu tydeligere Exempel paa Quarantainens Nytte har man i Halvøen Krim, hvor idelige Pestepidemier herskede, saalænge Landet stod under tyrkisk Herredømme, og hvor derimod denne Sygdom synes at være forsvunden, siden Russerne ere komne i Besiddelse deraf.

Da de Franske 1801 vare i Besiddelse af Egypten, fandt man det for en kort Tid raadeligt at nægte Pestens Tilstædeværelse i Armeen, og Lægerne maatte selv yde de Pestsyge den fornødne chirurgiske Hjelp i Hospitalerne; men efter at ikke mindre end 80 af disse Embedsmænd i mindre end et Aar vare blevne Offere for deres Mod eller Embedsiver, saae man sig nødt til at overlade disse Forretninger til de Indfødte, hvoraf ligeledes de fleste døde. Den franske Armee mistede i et Aar over 2,000 Soldater af Pesten, medens den engelske, som opholdt sig der i 2 Aar, ved en meget streng Separation mellem de Friske og Syge var saa heldig kun at have 660 Pestsyge, af hvilke de 361 døde. I begge Armeer gaves der imidlertid flere Læger, der tvivlede om Pestens Smitsomhed og som, for at vinde en Slags herostratisk Navnkundighed, eller af andre Grunde vovede at gjøre sig selv til Gjenstand for Indpodningsforsøg.

Den franske Overlæge Desgenettes indpodede sig selv med Materien af Pestbylder, men han afvaskede Indpodningsstederne med Sæbevand, og undgik maaskee derved Sygdommen. Den engelske Læge Dr. White efterlignede dette farlige Forsøg, og indpodede sig Pestmaterie paa flere Steder, men uden at bruge noget Forebygningsmid-

del, i den faste Overbeviisning om at Pesten ikke er contagiøs. Han vedblev at være frisk til den 6te Dag, da Skjælven, Hovedpine, Feberhede, o. s. v. indfandt sig; han nægtede imidlertid at dette var den begyndende Pestsygdom, og tillod ikke at lade de Dele undersøge hvor Pestbylderne pleie at fremkomme. Paa den 9de Dag mistede han Forstanden, og døde 10de Dagen efter Inoculationen, af fuldkommen udviklet Pest. En anden engelsk Læge, som ligeledes foretog dette Experiment med sig selv og 4 Hospitalsbetjente, som han havde overtalt dertil, gik med hans troskyldige Ledsagere, allerede efter 3 Dage, ind i Evigheden.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Hs. Majestæt Kongen har under 25 Nov. befalet, at enhver Sognepræst, i hvis Pastorat inden Udgangen af Aaret 1830 endnu maatte findes nogen fast Skole, i hvilken den indbyrdes Undervisningsmethode ikke er indført, skal til Skoledirektionen indsende tilbørlig Forklaring om Aarsagen dertil, og at denne Indberetning skal fra Skoledirektionen med sammes Betænkning om Aarsagens Gyldighed, og om hvorledes de opgivne Hindringer maatte kunne hæves, sendes Cancelliet, som derom har til Kongen at gjøre Forestilling. — Fremdeles er Cancelliet tilkjendegivet, at i ethvert Tilfælde, hvor Cancelliet anbefaler nogen geistlig Embedsmand til Forflyttelse eller Naadesbevisning, skal, under de for ham talende Grunde, tilføjes særskilt Bemærkning om, hvorvidt i de ham underliggende Skoler den indbyrdes Undervisning er bleven indført, efter den af Kongen bifaldte Normal-Methode; ved kongl. Rescr. 29 Nov. er Cancelliet paalagt, at naar det finder Anledning til at anbefale nogen Skolelærer til Naadesbevisning, skal det særskilt oplyses, om den indbyrdes Undervisning indføres i hans Skole, eller i alt Fald, om han har gjort sig tilstrækkeligen bekjendt med Methoden. Under 6 og 9 Dec. ere Circulairer fra Cancelliet herom udstædte.

Ved Baroniet Guldborglands Extraret er i denne Tid en Dreng af henved 18 Aars Alder, dømt for Indbrud. — I Maribo er en Tjenestepige under Tiltale for Tyverie. Siden Foraaret har hun udøvet omtrent 200 forskjellige Tyverier hos sin Husbonde; uagtet sin Tyvagtighed har hun vidst indtil det Øieblik, da hun blev greben i Tyverie, at vedligeholde sin Anseelse af at være en tro Pige. I Arresten har hun skrevet en Opfordring til sin Familie om at vidne falsk.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 December 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 204		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	146	$146\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{4}$	$52\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	84	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$101\frac{3}{4}$	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.

Rettelser.

I Nr. 100 S. 1589 L. 9 Solen forovenl. læs Solen foroven; 1590 L. 6 Hvo l. Hvor. I Nr. 96 S. 1524 L. 11 nedenfra ham Knudsen l. Jørgen Knudson.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 102.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 20 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.

(Fortsat.)

Fru Beate og Fru Inger havde endnu ikke ganske opgivet Haabet om, at bringe Tyge paa andre Tanker. Vel var det ikke saa let en Sag at faae en adelig Frøken, der med Smukhed forenede en nogenlunde klækkelig Formue, til at ægte en Philosoph, der bar det sørgelige Minde om sit Meen offentligen til Skue, men da hver Potte finder sit Laag, saa meente de, at det ikke kunde være saa vanskeligt at træffe en Adelsfrue, der ligeledes paa sin Side ikke var aldeles meenfri, saa at de begge ei havde noget at bebreide hinanden. Den af Rigshofmesteren foreslagne Fru Lunge tykkedes dem af forskjellige Grunde ikke passende for Tyge. Derimod troede de, at der paa Drup Gaard fandtes en Fru Sidsel, der mere egnede sig for ham. Hun var en Matrone af ældgammel, men fattig Slægt; talte sine fulde sexten Aner, men saa naadig end Lykken havde været imod hende, i Henseende til hendes Fødsel, havde dog Naturen viist sig unaadig imod hende i hendes Legemsdannelse. Hun var kommen til Verden med en Udvært paa Ryggen, som tiltog med Aarene og ikke ganske lod sig skjule. Derhos var hun noget tunghørig og stødte lidt an i Talen; men ellers var hun meget høvisk i sin Adfærd og vidste at tee sig med den Anstand og Værdighed, man af en adelsbaaren Frue kunde vente sig. Hun havde været gift, men ulykkeligviis mistet sin Mand et Aar efter Brylluppet, og da hendes høibyrdige Ægtefælle ikke havde efterladt hende andet end sine Aners Glands, saa maatte hun tage til Glørup, og leve der af sin Slægts Understøttelse. Men midt i sin Fattigdom hævdede hun dog sin Byrds og sin Stands Anseelse. Ogsaa hun var yderst opbragt over Christine, og kaldte hende aldrig andet end Junker Tyges Bolerske. Hun indprentede den adelige Ungdom største Afsky mod Ægteskaber under dens Stand og Byrd, og beviste med Exempler, at saadanne Giftermaale aldrig vare blevne lykkelige.

Da Tyge til Aften kom op i Selskabsværelset paa Tostrup, traf han der sin Moder i fortrolig Samtale med hans Faster. De toge ham begge meget venligen imod, og det lod som om de ganske havde glemt, hvad der nyligen var foregaaet. „Min kjere Tyge," sagde Fru Inger til ham, i det hun tog et Pergament frem af Bordskuffen, „ved dette Testamentsbrev har min salig Mand efter vort fælles Samtykke, indsat Dig til Arving af vort Efterladenskab. Naar den almægtige Gud engang bortkalder mig fra denne Verden, saa er Du Herre af Tostrup. Vi have taget Dig til os i Barns Sted, optugtet Dig til dydig Vandel og ladet Dig undervise i nyttige boglige Konster." — „Min salig Farbroders Godhed og Omhyggelighed for mig," svarede Tyge, „har jeg altid vidst og skal jeg altid vide at

paaskjønne. Jeg agter og ærer ham som min anden Fader." — „Men det er ei nok, min Søn," sagde Fru Inger, „at Du yttrer Din Agtelse og Ærbødighed for ham med Ord, Du maa ogsaa vise dem i Gjerning. Din salig Farbroder har ønsket i levende Live at see sit Minde opfrisket og sit Navn forplantet ved Dig. Derfor kaarede han Dig i Søns Sted, og gjorde Dig til Arving af hans betydelige Eiendele." — „Hans Ønske skal jeg af yderste Formue ogsaa søge at opfylde," svarede Tyge, „og om Gud vil forunde mig Livsarvinger, saa skal den første Søn, der fødes mig, opkaldes efter min Velgjører." — „Derfor lønne Dig Gud, kjere Tyge, og Jørgen Brahes Navn skal saaledes ved Dig forplantes til den sildigste Efterslægt. Men lover Du mig ogsaa, at det skal skee ved en Hustru, der er Din Byrd og Din Slægt værdig — lover Du mig det, Tyge?" — Tyge taug. — „Jeg kunde foreslaae Dig," vedblev Fru Inger, „en Ægtemage, der er Dig lig i Stand og som visseligen kunde gjøre Dig lykkelig. Du kjender Fru Sidsel paa Drup? Hun er af god, gammel Slægt, ei smuk, men ikke heller grim, ei ung, men ikke heller gammel. Det koster Dig kun et Ord, og hun er Din Hustru." — „Fru Sidsel," svarede Tyge, „egner sig for saa vidt rigtig nok for mig, som vi begge ere forsynede med et Meen. Jeg bærer mit Vanheld i Ansigtet, og hun paa Ryggen." — „Det er kun Klaffermunde, som paadigte hende Legemsmeen, kjere Tyge. Et ulykkeligt Fald som Barn har gjort hende lidt rundrygget, men det er ogsaa Alt. Intet Menneske er fuldkomment hverken paa Legeme eller Sjel. Men forresten er hun af et godt Sindelav: tarvelig, huslig og folkelig." — „Det kan nok være," svarede Tyge; „men for mig er hun ingen Hustru, om hun saa talte ligesaa mange Aner som der er Dage i Aaret. I veed desuden, Faster, at jeg allerede har en Fæstemø. Christine Barbara er og bliver snart min Hustru." — „Den ufri Qvinde, der er udsprungen af Bondeblod?" raabte Fru Inger, „skal forplante min salig Hosbonds høiædle Navn? Har Du endnu ikke opgivet Dit affindige Forsæt, Tyge? Jeg troede hidtil, at det var Din Sygdom, der havde bragt Dig paa saa usømmelige Tanker; at det var i Feberheden Du vovede at yttre dem i Dine

Slægtningers Overværelse, og søgte at undskylde Dig. Jeg haabede, at Din tilbagevendende Helbred vilde rive Dig ud af Din Vildfarelse. Men jeg seer, Du er i den sunde Tilstand ikke klogere end i den syge, og Du taler endnu bestandigen som en Febersyg. Tyge, jeg har elsket Dig som mit eget Barn; min salig Jørgen var Du ikke mindre kjer. Hans sidste Ord paa Sottesengen vare: „sørg for min Tyge!" og jeg lovede ham det i hans Skriftefaders Nærværelse. Hvi kan Du være saa utaknemmelig mod Din Farbroder i Graven? Hvi kan Du bære det over Dit Hjerte, saaledes at bedrøve hans Efterleverske?" — „Jeg har aldrig med beraad Hu," svarede Tyge, „villet bedrøve nogen dødelig Sjel, mindst min ædle Velgjørerinde." — „Og alligevel vil Du vanære Din Slægt ved at gifte Dig med en ufri Qvinde?" — „Dersom I, kjere Faster, veed hvad Kjerlighed er, og derom tvivler jeg ei, saa indbefatter dette Ord allerede mit Svar. Den spørger aldrig om Byrd, Vaaben, Skjolde og Rigdom, naar man har et Hjerte, der føler sig rigt ved Aandens Kundskaber og fornemt nok ved Sjelens Adel. Den fordrer ei andet end Gjenkjerlighed, som sin eneste og højeste Belønning." — „Æren bør altid have Fortrinet for Elskov, min Søn," svarede Fru Inger. „Hiin varer evig, denne forsvinder. At gifte sig under sin Stand har altid været anseet for en Daarlighed. Det er ikke blot Dig selv, det er Din hele Slægt, Du beskæmmer. Du indvikler Dig i tusinde Uleiligheder; Du undergraver Dine Efterkommeres Lykke i mangfoldige Led. Du brækker voldsomt en herlig og vigtig Green af Dine Frenders ældgamle Adelsstamme og bringer den til at visne. Kan en blind, taabelig Kjerlighed til et glat Ansigt og et Par livfulde Øine bøde paa al den Ulempe? Og ville Dine Børn og Børnebørn ikke raabe ak og vee over Din Ubesindighed, naar de see sig haanede overalt, og ved Dig berøvede enhver medfødt Rettighed og Frihed?" — „Deres Rettigheder," svarede Tyge, „kan ingen berøve dem, naar de ei selv forspilde dem. Jeg kjender ingen offentlig Lov eller Reces, der gjør en dansk Adelsmands Børn, som ere avlede i lovligt Ægteskab, til ufrie. Ingen kan befale, at min Hustru skal være adelbaaren; slig en Tvang er noget, som kun Adelen

har sat sig i Hovedet, at kunne paalægge sine Jevnlinge." — „Tro ikke," sagde Fru Inger, „at jeg jo nok veed, at vore adelige Forfædre have været uadelige førend de bleve adelige; at ædle Mennesker lige saa vel findes i Bondens Hytte, som i Ridderens Borg. Men hvad engang ved saa megen Kamp og Møje af ældre Slægter er bragt i Led, bør de yngre ikke voldsomt søge at forrykke igjen. Alting i Naturen har sine Trappetrin. Det gaaer trinviis frem fra Myggen til Løven. Hvorfor skal det samme ikke være Tilfældet i Menneskenes Vilkaar? Maa der ikke være Trin fra Bonden op til Tronen? Og ere vi Adelige ikke den store Skillevæg mellem Drotten og menig Mand? Vil Du være den første, der med forvoven Haand river en Pille bort fra denne Væg? Vil Du forstyrre de Forhold, som have Aarhundreders Hævd for sig? Og naar Du har forstyrret dem, kan Du eller Dine Efterkommere nogensinde opreise dem igjen? Du har en god Forstand, og er ualmindelig boglærd. Dine Jevnlinge agte Dine Kundskaber og Din Kløgt meget høit. Hvor let kan Du i Din ubetænksomme Id ei finde Efterlignere, især i vore Dage, da Bolskab med ufrie Qvinder er saa almindeligt blandt Adelen? Vil Du være Ophavsmand til saa meget og uberegneligt Ondt?" — „Det veed Gud at jeg ikke vil," raabte Tyge. „Men det har vel heller ingen Nød. De fleste af mine Jevnlinge ere for letfærdige til at elske saa oprigtigen som jeg, og blandt deres Bolersker findes ikke een, der fortjener at løse min Christines Skoremme. Hun eier en Adelsqvindes Dyder, uden en eneste af hendes vanlige Lyder. Hendes glatte Ansigt og hendes smukke Øjne ere de mindste af hendes Fortrin. Hun har et Hjerte, som er min varme Kjerlighed fuldelig værd. I hende seer jeg en Qvinde, der er dyrebarere end Ophirs fine Guld. Hvo egnede sig vel bedre end hun, til at bestyre mit Huus? Jeg kan faae en Adelsfrue, der vil føre et stort Liv og sørge for sine og mine Fornøjelser; men kan jeg, som en Philosophus, som Himlens utrættelige Betragter, i mine stille Sysler være tjent med en saadan Huusfrue? Mine Indretninger og astronomiske Redskaber koste usigelig meget; hvor skal jeg tage Pengene fra, naar jeg ei har en Hustru der, ved viis Besparelse, veed at holde tilraade med Alt? Og det, som er endnu kostbarere end Penge, Tiden, hvor skal den komme fra, naar jeg skal følge vor Adels Sæd, og uophørligen forlyste mig med Skaaler, Dobbel og Jagt? Hvad skal der blive af mine Studia, som jeg sætter mit Livs højeste Lykke i, af det Rygte, jeg engang venter at forhverve mig i den lærde Verden, naar jeg ved at kaste mig i en adelig Slægts Skjød maa gjøre mig til en Træl af alle mine Jevnlinges Daarligheder? Kan I med Skjæl forlange det af mig, Faster? I, som selv satte mig til Bogen, da dog min salig Fader havde saa meget derimod? I, som allerede i min Barndom vilde, at jeg skulde lægge Vind paa himmelske Kundskaber og ei, som de fleste af min Stand, søge Udmærkelse i Ledingsfærd paa den blodige Mark?" — „Det vilde jeg; det vilde Din Fosterfader," udbrød Fru Inger. „Men ei randt det ham eller mig den Gang i Tankerne, at den flittige Dreng, som adlød os i Alt, i Tiden og som Mand, vilde lønne vor Omhu med vor hele Slægts Beskæmmelse. O, Tyge, havde vi kunnet forudsee dette, saa skulde vi vist ikke have givet os saa megen Møje, for at drage Dig bort fra Din Faders Huus, endog imod hans Villie? I hans Værge var Du bleven opdragen til Kriger, og Du havde da lært at kjende, hvad det kostede Dine Forfædre at blive Kongens Mænd og forlehnes med Rettigheder, der bleve arvelige i deres Slægt. Du havde da maaskee bedre forstaaet at hævde disse Rettigheder og med dem Din Stands og Din Æts Hæder. Nu Du er bleven boglærd og kan skrive latinske Vers — nu Du er bleven saa forfaren i Stjernernes Løb, nu har Du med al Din himmelske Visdom glemt den jevne jordiske Klogskab, uden hvilken en Adelsmand kun bliver til Spot og Spee for Verden. Din Hovmester Anders Sørensen var høilig imod, at Du skulde studere de astronomiske Videnskaber. Han vilde gjøre Dig til en lovkyndig Mand, der med Tiden kunde komme ind i høje Embeder og befries ved sit Studium fra de Drømmerier, Du altid har havt Tilbøjelighed til. Værst er det for Dig selv, at Du ikke fulgte hans Advarsel. Du havde maaskee ved at lyde det, nu siddet i Danmarks Rigsraad istedetfor at vorde en Ufries Ægtefælle og en Vorneds Svigersøn." — „Mennesket, kjere Faster, kom-

mer sjeldent til nogenlunde Fuldkommenhed i andet end det han selv vil være; næsten aldrig bliver han tilfulde det, han skal være. Hvert Kald er hæderværdigt, naar det røgtes med Nidkjerhed og Duelighed. Jeg agter den lovkyndige Mand; han er nødvendig til Ordens Haandhævelse i Riget, thi med Lov skal man Land bygge. Men ogsaa Himlens og Stjernernes Kundskab har Krav paa Dyrkere, og til den stod fra min tidligste Ungdom min Hu. Jeg skylder Eder Tak, kjereste Faster, at I lod mig følge min Attraa. Med hvilken Glæde erindrer jeg mig ikke den Tid, jeg med min Hovmester opholdt mig i Leipzig. Jeg var kun fjorten Aar gammel, men mine astronomiske Studeringer kom mig til at glemme alle Ungdommens sædvanlige Fornøjelser. Jo mere min Hovmester vilde tvinge mig til at lægge Vind paa Lovkyndigheden, desto mere Afsky fattede jeg for den, og desto større Lyst til Himlens Betragtning. De Penge, som min ædle Farbroder sendte mig til Sindsfornøjelse, anvendte jeg lønligen til Bøger, der handlede om min Skjødevidenskab. Midt om Natten, naar min Hovmester sov, listede jeg mig op af Sengen, og betragtede den stjernefulde Himmel med min lille Globus i Haanden. O, I lykkelige Dage, hvi svandt I saa hurtigen! Alene Tanken om eder henrykker mig. Endnu engang Tak, ædle Frue, for den Eftergivenhed, I da viste mig. Men hvi vil I nu mere end den Gang paalægge min Tilbøjelighed en pinlig Tvang?" — „Da gjaldt det kun om et Videnskabsfag," svarede Fru Inger, „der ei fandtes sømmeligt for en ung Adelsmand, mindst paa en Tid, hvor Landet trængte til djærve Krigere og kløgtige Statsmænd. Din Fader ønskede engang at see i Dig en Daniel Rantzau, Din Farbroder en Arild Hvidtfeld. Nu gjelder det om noget ganske andet. Du vil fornedre Dig selv og Din Slægt ved et vanærende Giftermaal. Jeg overlader Dig Valget mellem Ære og Skjændsel. Du kan følge, om Du vil, Din afsindige Tilbøjelighed. Men husk Tyge, Din Farbroders Testamentbrev kræver mit Samtykke, og vent ei, at Du skal dele Tostrups Herligheder med en ufri Qvinde. I min Magt staaer det at omstøde og tilintetgjøre Testamentet. Ved alle Hellige! Det skal ogsaa skee, naar Du ei forandrer Dine Tanker og giver Slip paa den Qvinde, der er Din Byrd saa uværdig!" — „Aldrig, Fru Inger," raabte Tyge, „om jeg ogsaa skulde ombytte Tostrups og Knudstrups Herligheder med Betlerens Stav og Hyrens Træhytte! Min Videnskab gjelder overalt; med min Himmelkugle i Haanden kan jeg komme hele Verden igjennem. Hvad mine Jevnlinge foragte i Danmark, det finder mægtige Yndere og kronede Beskyttere i andre Lande. Sønderriv, tilintetgjør min Farbroders Gavebrev; stød mig ud af Eders høibyrdige Slægts Skjød; lad ikke den ældste af Otto Brahes ti fattige Børn, men den rige, ugifte Peder Oxe og hans i Overflødighed levende Frender arve de mig tiltænkte Eiendele. Ogsaa dette Offer er jeg villig til at bringe Dig, huldeste, venneste Christine! Din Kjerlighed og Din Omhed skulle fuldeligen erstatte mig Tabet." — „Velan! saa fuldbyrd," udbrød Fru Inger, „Dit skjændselsfulde Forsæt. Ægt Din Frille og vanær Din Slægt, den første og ældste i Danmarks Rige baade paa Fædrene og Mødreneside. Jeg har gjort mit. Min Samvittighed er rolig." — Med disse Ord gik hun hurtigen ud af Salen.

Medens dette foregik i den Braheske Slægt vare Tyges Uvenner ikke ørkesløse. Paa Hagesholm boede een af hans første og uforsonligste Avindsmænd, Mandrup Parsberg, som syv Aar i Forveien havde i Rostok anfaldet Tyge, i Anledning af en imellem begge først ved en Dands til en Trolovelse og nogle Uger derefter under en Juleleg opkommen Trætte, paa Gaden i Mørkningen, og tilføjet ham det vanheldende Meen i Ansigtet. Vel var Tyge af et hidsigt og stridigt Sind, men da Trætten vedkom den Videnskab, som han havde helliget sit hele Liv, saa er der ingen Tvivl om, at Parsberg, som vilde være klogere deri end ham, i Hovedsagen havde Uret. En anden mægtig Avindsmand af Tyge var Christopher Walchendorf, der nedstammede fra en gammel Slægt og, allerede som Hofjunker, stod i stor Yndest hos Kong Christian den Tredie. Han havde aldrig været gift, og da mange Aar efter hans Død en qvindelig Afkom af ham levede som Almisselem i et Hospital i Kjøbenhavn, saa maa han ikke have været nogen Foragter af den blandt hans samtidige Jevnlinge saa gængse Skik,

at avle Børn, som ikke kunde arve hans Vaaben og Navn, med en Qvinde, han ikke vilde kalde sin Hustru. Men derimod var han en afsagt Fiende af ulige Giftermaal, og derfor ogsaa af Tyge, hvis Beslutning han havde erfaret. Misundelse, foranlediget ved hans lærde Navnkundighed, kunde det den Gang endnu ikke have været; thi det var i samme Aar man maatte overtale ham til at lade sit første Skrift om den ny Stjerne offentligen udgaae i Trykken, og han endnu selv troede, at det kunde ansees at være under en Adelsmands Værdighed at kundgjøre sine Jagttagelser. Men Adelens Glands laae Walchendorf alt for meget paa Hjerte, til at han med Ligegyldighed kunde see een af de ældste Slægter i Landet vanæres ved et saa usømmeligt Ægteskab. Lige Aarsager bevægede Tyges Svogere Christen Skeel til Fusinge og Henrik Gyldenstjerne til Aagaard at erklære sig mod dette Giftermaal. Saaledes blev ikke allene Tyges Slægt, men hele den danske Adel alt mere og mere hans bestemteste Modstandere. Det var en fælles Ære man troede krænket og en fælleds Fiende, man ansaae for Pligt at bekæmpe.

De fleste af Tyges Modstandere vare Brødre af St. Knuds Gilde i Malmø, ærværdigt ved sin Ælde og længe mægtigt ved sine Rettigheder; en Deel af dem vare nu ankomne til Skaane, for at overvære den berammede Forsamling, hvortil Jørgen Knudson og hans Datter vare indstevnede. Ogsaa Walchendorf var ankommen i denne Anledning fra Gulland, og Mandrup Parsberg fra Hagesholm. Længe havde ikke saa mange høibyrdige Herrer samlet sig til Gildet, som denne Gang. (Fortsættes.)

Nogle Ord om Contagier og Qvarantaine-Anstalter.

(Fortsat.)

I Moskau hvorhen Pesten i Aaret 1771 var bragt ifølge uforsigtig Communication med den tyrkiske Armee, havde man et mærkeligt Exempel paa Nytten af meget omhyggelig Affondring.

Medens Sygdommen, som i Begyndelsen var bleven miskjendt og som derfor under Navn

af en ondartet Feber havde faaet Tid til at udbrede sig overalt, rasede i denne Bye med saadan Heftighed at 70,000 Mennesker døde i faa Maaneder, 22,000 allene i een Maaned og ofte flere Tusinde i 24 Timer, blev et af de største Hospitaler aldeles forskaanet for Sygdommen, ved det man lukkede alle Porte og kun igjennem en lille Dør med største Forsigtighed tillod nogen Communication med Byen.

Pestens Historie frembyder utallige lignende Exempler, som alle mere eller mindre bevise dens Smitsomhed, men de anførte maae være tilstrækkelige for den nærværende Hensigt.

Lykkeligviis have vi i meget lang Tid næsten kunnet glemme Pesten, derimod har en nyere, men ikke mindre fatal Sygdom, den gule Feber, tiltrukket sig større Opmærksomhed. Efter de mange forskjellige Efterretninger, man har om den, er man berettiget, at ansee den for en Sygdom af afrikansk Oprindelse, der er bragt til Vestindien med Negerslavere, eller hvis Contagium har udviklet sig ved disse Ulykkeliges Sammenpakning i Skibene. Den viiste sig allerede 1647 paa Slavetorvet Barbadoes, og udbredte sig herfra til de øvrige Antiller. Her synes den efterhaanden at være sammensmeltet med Landets oprindelige remitterende Feber, og i det den blev hjemmehørende, ligesom Pesten i Levanten, under Navn af Climatfeber fortrinlig at vise sig fordærvelig for Fremmede.

Fra denne mildere Form, som især forekommer paa de danske og franske Øer, og hvis Smitsomhed er meget tvivlsom, maae man vel distingvere en mere ondartet og bestemt smitsom Modification, der siden 1793 har anrettet uhyre Ødelæggelser, saavel i Amerika som i Europa. Ogsaa denne Art blev i anførte Aar indført fra den afrikanske Kyst med det engelske Skib Hakney, hvis Besætning for største Deel var død paa Reisen. Strax efter dets Ankomst til Grenada, udbrød denne Feber her med forhen uhørt Heftighed, og ubekjendte Symptomer. Ved Handelssamqvem blev Smitten overført til Tabago, St. Christoph, Antigua og flere Øer, hvor den overalt rasede med pestartige Tilfælde, og bortrev største Delen af Indbyggerne.

Et Skib fra Tabago, som paa Reisen havde mistet en Deel af sit Mandskab, bragte denne udartede Feber til Philadelphia, hvor den udbrød faa Dage efterat det havde havt Communication med Byen. Smitten udbredte sig her fra Gade til Gade, saa at efter 12te Sept. næsten hvert Huus var inficeret, ja man havde efter Dr. Rush mange Exempler paa, at Smitte fandt Sted fra den ene Side af Gaden over til den anden. Kun faa af Indbyggerne, der ikke itide grebe Flugten, bleve som ved et Under frelste af den græsselige Ruin.

Paa samme Tid blev det engelske Skib Experiment, (Capt. Kelly) smittet ved Antigua, og Kapitainen, i den Mening at Feberen kun var af local Oprindelse, men ikke smitsom, stak øieblikkelig i Søen for at undgaae Stedets usunde Atmosphære; men hans Mandskab blev angrebet, den ene efter den anden, og han var om faa Dage nødt til igjen at søge Havn. At i Almindelighed den største Deel af Mandskabet kastes paa Sygeleiet, naar denne Feber indfinder sig paa et Skib, og at man har mange Tilfælde, hvor det ene Skib er bleven smittet af det andet i aaben Søe, beviser, at den langtfra ikke altid og allevegne kan og bør tilskrives det saakaldte Marskmiasma, eller sumpagtige Egnes Uddunstninger.

Siden Aaret 1800 har den gule Feber ikke mindre end 4 Gange grasseret i Cadix, den Havn, der i Spanien har havt den meste og maaskee uforsigtigste Samfærsel med den nye Verden, og derfra er Contagiet udbredt til de nærmeste Havne ved Middelhavet, hvor det i Gibraltar (1804), i Mallaga (1803) og en Deel andre Byer af Omegnen har hersket som den mest rasende Pest. De ødelæggende Epidemier af 1820 i Cadix og Mallaga og af 1821 i Barcellona og andre Egne af Spanien ere endnu i bedrøvelig Erindring. Regjeringerne have vel truffet Foranstaltninger, ved Spærring at standse Smittens Udbredelse, men de fleste Læger vedblive, maaskee forledte ved de Iagttagelser, man har om den mildere Form i Vestindien, at erklære den gule Feber for ikke contagiøs. I Spanien, hvor man har Vanskelighed ved at opdage det saakaldte Marskmiasma, have de fleste udledet den fra Mangel paa Renlighed i Gader og Huse, men ere Indbyggerne da først forfaldne til denne Usømmelighed siden 1800? og findes den allene i de Byer, der have lidt saa frygteligen, eller allene i Spanien? Dog synes de spanske Læger tildeels at have adopteret en anden Mening, thi efter den store Epidemie i Barcellona erklærede 8 Medlemmer af Facultætet Feberen for smitsom, 4 for ikke smitsom, og 2 vare uvisse, hvilken Mening de skulde give Bifald. Det engelske Krigsskib The Bann forlod Sierra Leone imod Slutningen af Marts 1823, med en Besætning af 107 Europæere og 27 Negere, som vel alle ved Afreisen vare friske, men havde havt Samqvem saavel med Landet som med et Skib, paa hvilke begge den gule Feber herskede med stor Dødelighed. Feberen udbrød nogle Dage efter Afreisen ombord, og i faa Uger bleve 99 Mand efterhaanden angrebne, hvoraf 33 bortdøde.

Den 25de April s. A. ankrede Skibet ved Den Ascension, hvor en Garnison af 28 Mand i 2 Aar havde været stationeret og nydt et fortræffeligt Helbred, saa at ikke een Mand var død i dette Tidsrum. Da Lægerne saavel paa Skibet som af Garnisonen vare overbeviiste om, at den gule Feber ikke er contagiøs, saa blev et frit Samqvem imellem Skibet og Garnisonen gjerne tilstædet.

Følgen heraf var, at inden 8 Dage den hele Garnison var angreben af den gule Feber, og 15 Mænd foruden flere Qvinder og Børn døde af den. Dette og nogle lignende Tilfælde, som til Lykke traf afsondrede Egne, hvor Smitten lettere opdages og Ødelæggelsen er mindre, kunde ikke ret vel forklares af Marskmiasma, og de engelske Authoriteter saavel af Flaaden som af Armeen udsendte advarende Communicationer til de forskjellige Stationer. Virkelig skal Mortaliteten ved Stationerne i Vestindien være overordentlig formindsket, siden det er vedtaget at fordele Mandskabet i Afdelinger af 3 til 4 Mand omkring paa Landet saasnart en saadan Epidemie udbryder.

De enthusiastiske Ikke-Contagionister have paa dem selv anstillet Forsøg, for at stadfæste deres Mening, der ere saa væmmelige, at Fortællingen derom allene er istand til at volde følsomme Personer en Feber. Især har en Læge med Navn A. M. Guyon ved Port Royal paa Martinique udmærket sig i denne Art af Bravour, men al-

hans Forsøg bevise kun, at han maae være temmelig torpid og ufølsom paa Siæl og Legeme, og at der gives mere end een Art af den gule Feber.

Flere ere af den Mening, at ligesom Pesten ophører, naar Temperaturen er over 80° og under 60° Fahr., saa ophører den omhandlede Feber eller viser sig ikke mere smitsom, naar Thermometeret kommer under 80° Fahr. Udentvivl har dette i de fleste Tilfælde sin Rigtighed, men man kjender ogsaa ikke faa Undtagelser fra denne Regel, og det vilde være uklogt at stole paa den. Det er aldeles ikke usandsynligt, at denne Menneskeslægtens Svøbe under begunstigende Omstændigheder ogsaa kan bane sig Vei til vore nordlige Egne; thi deels forandre Folkesygdommene ofte deres Natur i Tidernes Løb, saaledes at de, der tidligere kun tilhørte Troperne nu ere udbredte i kolde Zoner, deels have vi i Nærheden allerede seet Sygdomme, der stode den vestindiske Feber meget nær. Den store Epidemie, som i den varme Sommer 1826 udbredte sig langs med Nordsøens Kyster, henhører, hvad man end har skrevet og sagt derimod, ikke allene til den ondartede Modification af Høst-Febre, til hvilken ogsaa den gule Feber henregnes, men viiste sig, som denne, paa flere Steder beskemt smitsom.

(Sluttes i næste Nr.)

Indenlandske Efterretninger.

Fra Odense skrives, at Tirsdagen den 9de Dec. først paa Eftermiddagen var det en Storm med orkanagtige Stød, hvorved det rystede i Husene og flere Tagstene nedblæste. Fra Nyborg berettes, at i Stormen d. 9 om Eftermiddagen Kl. 1½ til 4 drev en Brig paa Grund, og en liden Jagt sank lidt udenfor Byen. Man saae fra Land Folkene paa denne i yderste Livsfare, men intet Fartøj var istand til, at komme dem til Hjelp; endeligen bleve de dog reddede ved en Pram, de selv havde ombord.

Forrige Regimentschirurg Justitsraad Jørnsen i Odense, Byens ældste Læge, og en af

dens ældste Indvaanere, har med sin Frue havt den sjeldne Lykke at kunne i stille huslig Ro fejre d. 11 d. M. deres Guldbryllup. Glæden forhøjedes derved, at det agtværdige Oldingpar endnu nyder en for deres Alder usædvanlig Styrke og Rolighed. H. A.

Onsdag den 10 Dec. blev den aarlige Mindefest holdt i Lahns Stiftelse for hjelpeløse Børn, i Odense; Sognepræsten Hr. Steenbuchs Tale indeholdt interessante Bemærkninger over den vigtige Kunst at kjende Mennesket.

I Anledning af hvad i dette Blad Nr. 99 er yttret om den danske Almanaks Forbedring læses i Viborgs Samler Nr. 151 følgende: „Indsenderen, der godt kjender Almue- og endog andre Klassers Mening derom, har forhen og derom yttret Ønsker. Han eier en Samling af Danske Almanakker fra 1605 til nærværende Tid, med nogle faa Undtagelser. Vist nok er det: At Fortidens Almanakker, med de mange Tegn og røde Bogstaver ic. voldte meget større Bekostning og indeholdt mere end vore Almanakker; f. Ex. Laugthingene i Norge, Morgen- og Aftensalmer og Bønner, og dog solgtes de for 4 Skilling. Om der nu, istedet for disse udelukte Salmer og Bønner under Eet bagefter Kalenderne tilføiedes: f. Ex. Amternes nuværende Inddeling med Herreder, Børtdagene med Smakker og Tart, de vigtigste Færgeløbstarter, og om muligt Herredsthingdagene, samt de ved den høiagtværdige Hr. Justitsraad Drewsen i mange Aar givne landvidenskabelige Afhandlinger og Raad, da var dette saare ønskeligt, især da man nylig har seet i Aviser spørge om: „Hvorledes Kartofler skulde anvendes til Qvægets Foder og Fedning?" efterat Han dog i flere Aars Almanakker har lært Omgangsmaaden.

Da Kartofler udgjøre en vigtig Deel af Agerdyrkningen, mener Indsenderen: At der aarlig (ikke under hver Maaned, men i et Anhang bagved) burde staae en slig kort, almeenfattelig og paalidelig Anviisning til at avle og benytte Kartoflerne, ligeledes til Vikke-Avl og den bedste Tid at saae hvert Slags Vinter- og Sommer-Korn, om Hør-,

Hamp-, Kløver- og Høe-Avl m. m. Kunde dertil føies nogle gode Raad, f. Ex. ved hastig paakommende Sygdom, Anførslen af den Anordning, som befaler de Levende at redde Skindøde, Druknede, Hængte o. s. v., vilde det være saare gavnligt for Almuen, der endnu ofte er i Uvished om det rigtige Forhold i slige Tilfælde. Blev end Almanakken et halvt eller et heelt Ark større, saa maatte den, da den nu koster 8 ß. Arket, dog omtrent kunne sælges for det Samme, fordi Afsætningen vist nok blev større. At Markederne, som i de ældgamle Almanakker sattes i Kalenderne ved de Dage de holdtes, og ikke som nu bag i, ville og for mange være beqvemmere. Almanakken bør være en Slags Bondepraktika, da det er den eneste Journal Almuemanden evner at holde.

V — s."

Blandede Efterretninger.

Den 4 Dec. døde Grev Liverpool paa sit Landgods Combe-Wood, hvor han siden den Lamhed, der for faa Aar siden foranledigede hans Udtrædelse fra politisk Virksomhed, opholdt sig. Han var fød d. 7 Juni 1770. I Aaret 1801, da Addington blev udnævnt til første Minister, indtraadte han som Statssekretair for de udenrigske Anliggender, og i denne Post underhandlede han Fredspræliminarierne med Hr. Otto. Med Undtagelse af det korte Mellemrum imellem Pitts Død og Percewals Ophøjelse forblev han Kabinetsminister, og efter Percewals Død blev han første Minister, hvilken høje Post han vedblev til sit politiske Livs Ende. Hans Død skeete ved et pludseligen indtraadt krampagtigt og spasmodisk Tilfælde, efterat han Dagen forud havde befundet sig ret vel. Times yder den hensovede Statsmands Redelighed og elskværdige Egenskaber et ærende Minde, og Bladet slutter med de Ord: Han udførte Statsmandens Værd med uafladelig Flid, og sank som Offer for sin Arbejdsomhed. —

Fortrolig Samtale. Faer! Ja Moer. Hvem skulde vel have drømt om, at Du som Tjener og jeg som Tjenestepige skulde have opnaaet en saadan Lykke: Du at blive Klokker, og jeg at blive Klokkermadam, sagde en Kone i sin Enfoldighed, men opblæst af sin Lykke, til sin endnu mere indbildske Mand. Kan Du da forundre Dig derover, Moer? sagde Manden. Veed Du ikke, hvor geskjæftig jeg var som Tjener til at ombære Tallerkener? Gjør da alle Tjenere saadan Lykke, Faer? vedblev Konen. Nei, langtfra! Du erindrer jo vel, Moer, at jeg siden har lagt Vind paa Videnskaberne, og det i den Grad, at jeg ikke alene kan declinere mensa, men endog, om man vil gaae mig haardt paa Klingen, — res.

En Skrædder i London har opfundet en Universalklædning, som man, blot ved at trække paa en Snor, kan forandre paa forskjellige Maader, til Kappe, Frakke, Kjole, Spencer. Da han heder Ananas, kalder han sin ny opfundne Dragt: Ananasklæder.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 December 1828.

		à
Hamburg 2 M. -- à vista 204		
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	146	146½ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86½	86¾ Rbd. Sedl.
Dito Dito	84¾	85 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	101¾	102 Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	99¾ r. S.
6 pCt norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	60¾	61 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsen's Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 103.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 23 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.

(Fortsat.)

Den berammede Dag kom. Sorte Skyer bedækkede Himlen, og en skarp Østenvind blæste. Det syntes mere Efteraar end Sommer. Men i Malmø herskede et usædvanligt Liv. Alle Herberger vare besatte med Gjæster. Endeligen dalede Solen, og prægtigen klædte Herrer og Fruer til Vogns og til Hest ilede hen til Helligaandshuset, medens Brødre og Søstre af ringere Stand ginge did til Fods.

De samledes i den store Sal, der havde en Længde af otte og fyrgetyve, og Brede af atten Alen. I den øvre Deel paa den nordre Ende var en lille Forhøining med Brædegulv; adskilt fra den øvrige eller nedre Deel, hvor Gulvet var belagt med Murstene. Paa denne Forhøining satte Ridderskabet og Adelen sig; i den nedre Deel derimod toge de ringere Betjente og Borgerskabet Plads. Under Loftet hang tre Messinglysekroner, hvori gule Voxlys brændte, og paa Væggene adskillige Billeder, saasom Kong Knud den Hellige med Krone paa Hovedet og Spir i Haanden, paa hvis ene Side var at læse Divus Canutus Rex Daniæ; Prinds Frederik af Danmark og flere høje Brødre og Søstre. Ved Høibordet sad Skraaherren, fire Stolmænd og en Skriver. Paa Bordet laae den paa Pergament skrevne Gildeskraa, uden paa hvis Bind læstes: Statuta convivi beati Canuti Regis & Martyris, med Munkebogstaver.

Blandt de adelige Herrer og Fruer saaes, foruden Tyges Frender og Frenker, Cantsler Christian Friis til Borreby, der mødte som Stedmand for Kong Frederik den Anden, der ogsaa var Broder af Gildet, Bjørn Kaas til Storup. Da Klokken i det svenske Kirketaarn havde afringet, reiste alle Brødre og Søstre sig og efterat de havde læst Herrens Bøn med foldede Hænder, istemte de adskillige smukke Psalmer.

Da Psalmerne vare afsjungne, satte alle sig ned igjen. Der blev frembaaren Viin, Mjød og Rostokker Øl, og Kongens og Dronningens saavelsom Broderskabets Minnæ drukken, men ikke Guds eller Helgenes Skaal, som i Catholicismens Dage, thi denne Skik var nu ganske afskaffet. Skafferen havde Opsyn med det Hele og Gerdebrødrene skjænkede Drikkevarene i.

Nu skred man til den første Handling, der i denne Forsamling var berammet at skulle foretages. Det var en ung Adelsmands Optagelse i Broderskabet. Ærbødighedsfuld og med Hænderne over Kors nærmede han sig Høibordet og bukkede sig dybt. „I attraaer, Riddersvend," sagde Oldermanden, „at vorde et Lem af vort Broderskab. Trøster I Eder ogsaa til, her for Stolen med Eders Saligheds Eed at stadfæste, at I vil opfylde alle Skraaens Forskrifter og Bud, saaledes, som det en god og hæderlig Gildebroder tilkom-

mer?" — „Jeg trøster mig dertil," svarede Riddersvenden med et dybt Buk. — „Hvo er Eders Borgen?" — „Høibyrdige Hr. Sivert Grubbe og Hr. Tyge Asmuson," gjenmælede Riddersvenden. — „Saa oploster da," sagde Oldermanden, „Eders Haand over denne brændende Voxkerte, og sværger, at I troligen vil holde, hvad I for Stolen og for hele Broderskabet har lovet." Riddersvenden opløftede sin Haand over Voxlyset, holdt den anden flad paa Gildeskraaen og sagde med lydelig Røst: „saa sandt hjelpe mig Gud og hans Hellige Aand!" — Stolherren tog nu en stor Sølvpocal af drevet Arbeid, som veiede ti og tre Fjerding Pund, og var bleven Gildet foræret af Kong Frederik den Anden, og tildrak ham en Minnæ, sigende: „I er fra nu af vor Broder." Den ny optagne Broder drak af Pocalen, som Oldermanden nu lod gaae rundt blandt alle Brødre og Søstre, der ligeledes drak deres ny Medgildebroders Skaal. Da dette var skeet blev den midt under Loftet i et lyseblaat Silkebaand hængende Papegøje nedtagen, og Oldermanden hængte den ved den i samme befæstede Sølvkjæde omkring den ny optagne Broders Hals og sagde: „dette vort Lags Tegn paa Samdrægtighed og Fortrolighed hænger jeg Eder om Halsen, Broder, for at paaminde Eder om, at lægge Vind paa Samdrægthed og Fortrolighed, disse St. Knuds Gildets ypperlige og fasteste Grundpiller." — Imidlertid havde Skriveren skrevet Broderskabsbrevet, som Oldermanden og Stolemændene satte deres Navn og Segl under. Oldermanden overgav nu Riddersvenden den og sagde: „Fra nu af er I Broder af Sancti Knuti Gilde med alle de Rettigheder og Fortrin, som, efter de Love og Statuter, vore Forfædre forsynligen have optaget, tilkomme en Gildebroder. Vi antage Eder med broderlig Hu i vort Lag. Bestræb Eder for at fremme dets Tarv og dets ældgamle Hæder, og viis i al Eders Id, at I har fortjent at kaares og antages til vor Broder." Oldermanden drak nu atter den ny Broders Skaal af den store Pocal, og lod den gaae rundt blandt Brødrene og Søstrene. „I kjende, Broder, de Pligter, der paaligge Eder at opfylde, men I veed tillige, hvilke store Rettigheder I fremfor andre Kongens Undersaatter nu kan regne paa. I gjælde og gaae i alle Vidnesbyrd for tre gilde og gæve Mænd, og Eders Eed regnes saaledes imod Andres, som Tre mod Eet. Det Vidnesbyrd, som I her i Aften skal aflægge maa være Eder trefold helligt. I fremæskes, at bevidne, at I har seet Fæsteren Jens Knudsons Datter Christine række Hr. Tyge Otteson en Elskovsdrik, som hun ved Koglerie har tilberedt og derved imod hans Villie faaet ham til at fatte en besynderlig Kjerlighed til hende."

„Det har jeg seet og kan med hellig Eed bevidne," svarede den ny Broder.

„Velan! saa holder Eders Haand over denne Voxkerte og bekræfter Jert Udsagn med Eders Ed." Riddersvenden efterkom hans Befaling.

„Lad Jørgen Knudson og hans Datter træde frem!" sagde nu Oldermanden til Gerdemændene.

Med sin Datter ved Haanden fremtreen nu den gamle Jørgen Knudson. Han var iført sine bedste Klæder, og hans lange hvide Haar, der hang ned ad Skuldrene, holdtes bag til sammen af en bred Kam. Knapperne i hans Kjole og Vest saavelsom Spænderne i Skoene vare af Sølv. Christine var klædt i en sort Trøje af Kaffa, rødt Skjørt og grønt Taftes Forklæde. Paa Hovedet havde hun en gyldenstykkes Hue. Hendes Kinder blussede og hendes Øjne glindsede af Taarer. Man læste hendes indre Bevægelse i hendes smukke Ansigt. Men uden Frygt fremtreen hun for den store og alvorsfulde Forsamling.

„Du er stevnet for Stolen, Jørgen Knudson," begyndte Oldermanden, „ei for nogen Brøde, som Du selv har begaaet, men paa Din Datters Vegne. Dog bør Du, som Fader, staae til Ansvar for Dit Barns Gjerning. Træd tilside indtil vi have hørt, hvad Din Datter til sin Undskyldning og Retfærdiggjørelse har at fremføre." Den Gamle gik ind i et Sideværelse, og Christine nærmede sig Stolen med Hænderne lagte overkors.

„Christine Jørgens Datter!" begyndte Oldermanden: „man fører Kæremaal imod Dig, at Du, som en ufri Bondepige har indladt Dig i Kjerlighedsforstaaelse med den ærlige og velbyrdige Junker Otteson? Hvad svarer Du hertil?"

„Jeg elsker Tyge Otteson og han elsker mig igjen."

„Har Du betænkt, at en saadan Kjerlighed er forargelig? at Tyge Ottesøn er af en ældgammel, høibyrdig Slægt — at han ei uden at vanære sig selv og den kan indlade sig i virkeligt Ægteskab med en ufri Mø?"

„Jeg saavel som han har betænkt det."

„Men hvor kunde han som høibyrdig Adelsmand paa en naturlig Maade bevæges til at ville ægte en Ufri? Han, som kunde faae de ædleste Adelsfrøkener til Viv?" „Kjerlighed er som Mimmerdug; den falder saasnart paa en Hybentorn som paa en Rosenblomme," svarede Christine.

„Kan Du nægte, at Du ved en Elskovsdriks Koglerie har, imod hans Villie, faaet ham til at elske Dig!"

„Det kan jeg, ved Gud og alle Hellige!" raabte Christine. „Ti, Formastelige! og tag ei Guds Navn forfængelig!" afbrød Oldermanden hende. „Der er Vidner mod Dit Udsagn.

„Hvor ere de Niddinger," spurgte Christine, i det hun med vilde Øjekast saae sig omkring, „der tør fremkomme med saadant skjændigt Kæremaal mod mig arme uskyldige Pige! Lad dem træde frem for Stolen med deres Beskyldning og jeg skal overtyde Dem om Deres frække Løgn."

„Ivre Dig ei for meget, letsindige Qvinde, og viid, at Du her staaer for Sanct Knuds Gildes ærværdige Stol. Du kjender ei vor Skraas Forskrifter, saaledes som de af vore Fædre ere optagne. Hver af vore Brødre gaaer i Vidnesbyrdsager, for tre Mænd gilde og gæve. Et Vidne har kæret imod Dig, at Du med egen Haand har lavet en Elskovsdrik og rakt Junker Tyge den. Det ene Vidne er saa godt som tre."

„En Lægedrik — har jeg lavet for Hr. Tyge i hans Sygdom, men aldrig nogen koglende Elskovsdrik."

„Det er usle Paaskud, Christine Jørgensdatter! Det nytter Dig ei, at Du vil fordreje og vanhelde Sandheden. Bekjend Din Forbrydelse, og Din Straf vil blive mildere."

„Jeg har ingen Forbrydelse begaaet," raabte Christine! „Gud i Himmelen er mit Vidne."

„Hold inde med Din Bespottelse," svarede Oldermanden truende, hvis Du ei vil tvinge mig til at lade binde Munden paa Dig, ryggesløse Troldqvinde! Gaa i Dig selv, fortryd din syndige Gjerning, afstaae fra dit ugudelige Forsæt, og jeg skal see, hvad jeg kan gjøre for Dig, for Din gamle, ærværdige Faders Skyld.

Christine slog sig med Haanden paa Panden og styrtede ligesom livløs omkuld. Hendes Fader ilede til for at løfte hende op; men han mægtede det ei; ubevægelig laae hun der, bleg som et Lig og næsten uden Aandedræt. Gerdemændene toge hende om Livet og bare hende ud. Hele Broderskabet var bestyrtet og Mødet hævedes for denne Aften.

Tyges Slægtninger havde gjerne ønsket at faae Christine dømt og fældet som den, der ved en Elskovsdrik havde forlokket ham. Kun syv Aar i Forveien havde Kong Erik af Sverrig ægtet en ringe Pige, navnlig Cathrine, som solgte Nødder paa Stokholms Gader, og gjort hende til Dronning. Den almindelige Mening var, at hun havde bragt ham fra Forstanden ved en Elskovsdrik. Kunde man nu faae Folk i Danmark til at troe det samme om Christine, saa var Misægteskabet forekommet og Tyges og hans Slægts Ære reddet. Men Sagen var forbunden med store Vanskeligheder. Det var bevisligt, at Christine havde lavet Lægemidlerne for Tyge under hele hans Sygdom, og at han selv var saa fuldkomment ved sin Forstand, at han kunde skrive de lærdeste Arbeider og anstille de skarpsindigste chemiske Forsøg og himmelske Betragtninger. Kongen, vidste man, yndede Tyge og hans lærde Bestræbelser og lod sig ei saa let sætte Blaar i Øjnene. Man maatte altsaa være betænkt paa en anden og jevnere Udvei. Denne var at faae Christine og Tyge gifte, men hver af dem med een af sine Lige. Var for det første kun Christine gift, saa meente man den værste Hindring var overvunden, og Tyge da nok vilde forandre sine Tanker. Leilighed dertil syntes at tilbyde sig, da Fru Inger modtog et Brev fra sin Frende i Jylland, hvori denne meldte hende, at en ung vorned Bondekarl var rømmet for en Tid siden fra Godset, og at han havde temmelig Vished om, at denne Karl allerede længe hemmeligen havde opholdt sig hos sin Farbroder Jørgen Knudson paa Knud-

strup. Han bad sin Frenke, om at lade Rømningsmanden paagribe og bringe under stræng Bevogtning til sin Hjemstavn. Fru Inger underrettede Fru Beate herom, og de bleve nu begge enige om, at stifte et Giftermaal mellem denne Bondekarl og Christine Barbara.

Karlen Rasmus Jensen havde virkeligen allerede i en Tid af tre Maaneder opholdt sig hos sin Farbroder under det antagne Navn Erik Magnusen. Den haarde Trældom, som den Gang de vornede Bønder sukkede under, havde tvunget ham, som saa mange andre, af hans Ligemænd, til lønligen at rømme Gods og Hjem og søge mildere Kaar i en anden Provinds. Med sin Vadsæk paa Ryggen, ledsaget af sin grædende Faders og Moders Velsignelse, havde han midt om Natten i den haardeste Kulde og det stærkeste Sneefog, listet sig bort fra sit Fædrenehjem, uden Haab om nogensinde at see sine Forældre eller sine Sødskende igjen.

Han var nyligen gaaet ud i Marken med Jørgen Knudsons øvrige Folk, for at slaae Høe. Men en stærk Tordenregn var opkommen, og han med sin hemmelige Trolovede Anne Jensen, en Fæstebondes Datter paa Knudstrup, tyet ind i en Høstak, for der at finde Beskyttelse mod Uveiret. Neppe havde de siddet der i fem Minuter i kjerlig Samtale, førend en Mand til Hest i fuld Fiirspring kom ridende og spurgte aandepusten efter Erik Magnusen. Det var Ridefogden fra Hovedgaarden, der skulde lade ham vide i den naadige Frues Navn, at han ufortøvet maatte komme op til hende paa Hovedgaarden, da hun havde noget meget magtpaaliggende at tale med ham om.

Rasmus Jensen skiftede Farve og blev noget, men ikke meget forskrækket. Han anede ikke den sande Aarsag til dette uformodede Stevnemøde. Det kunde ikke falde ham ind, at der blandt hans Lige kunde findes nogen Forræder; thi fælles Undertrykkelse og Mishandling havde i de Dage bundet et saa meget fastere Fortrolighedsbaand mellem de vornede Bønder paa Sjælland, Lolland, Falster og Møen, og de uvornede i andre Provindser, som disse sidste kun med Møje undgik den vilkaarlige Medfart, hvortil Haandfæstninger hjemlede Jorddrotterne Ret. Hver Landbo,

der ved Flugten søgte at undgaae Godseierens Mishandling, kunde derfor gjøre sikker Regning paa, at finde hvor han end kom i Danmark, et trygt Tilflugtssted, og Venner paa hvis Taushed han i alle Henseende kunde stole. Man modtog den Ulykkelige med aabne Arme, befordrede og lettede hans Flugt med Raad og Daad. Det var et Fostbroderskab, som fælles Elendighed havde stiftet og gjensidig Medlidenhedsfølelse befæstet.

Rasmus Jensen blev, da han kom op paa Hovedgaarden indladt i Fruestuen. Her sad Fru Beate i en med rødt Fløjel overtrukken og med Guldfryndser kantet stor Lænestol, der havde Form af en liden Trone, paa høire Side af hende sad Fru Inger og paa venstre hendes Svigersøn; Hendrik Gyldenstjerne til Aagaard. „Dit Navn er jo Erik Magnussen, min Søn," spurgte Gyldenstjerne? — Rasmus svarede med et ængsteligt: „Ja!" — „Og Du er fra?" — Rasmus var forlegen for et Svar. — „Du tykkes mig temmelig forknyttet, min gode Erik!" med et af de spotske Smiil, hvori der ofte ligger en sønderborende Kraft. — Rasmus blev endnu mere forlegen. — „Hvi bliver Du saa rød?" udbrød Gyldenstjerne, „slaaer Samvittigheden Dig? Træd nærmere frem, Karl!" — Rasmus lod Hovedet synke og syntes at anstrænge sig for at undertrykke et Suk. — „Naa, endnu intet Svar?" vedblev Gyldenstjerne. „Nu, Du kan ogsaa gjerne spare det. Hvad Du ikke vil sige mig, det læser jeg i Dit Ansigt. Hvad Hjertet er fuldt af, det giver Munden sig forgjeves Umage for at dølge. Hvortil dette Mummerie, Rasmus Jensen? Kast Mummeskandsen af og viis Dig i Din rette Skikkelse. Jeg veed Alting. Du er rømt fra Din Stavn. Du har paataget Dig et falsk Navn. Vor Frende har meldt os det Hele. Du kjender Jorddrottens Ret, og den Straf, der venter den, der modvilligen rømmer fra den Stavn, hvortil han er vorned.

Rasmus stod maalløs som en Støtte. Efter nogle Øjeblikkes Betænkning kastede han sig for Fru Beates Fødder, og raabte hulkende og vridende sine Hænder: „Naade, høibyrdige Herre og Frue, Naade!"

„Det skulde Du have betænkt tidligere," sagde Gyldenstjerne, „nu er det for sildigt. Min

Frende har krævet Dig udleveret; jeg har givet ham mit Løfte, og det kan jeg ikke bryde. Det er mislige Tider. Bonden begynder at blive for kjephøjet; taler om Frihed og pukker paa Rettigheder. Det er Jorddrotternes Pligt, gjensidigen at række hverandre Haanden. Skaansomhed kunde have slemme Følger, og Lovens Strænghed maa vises, hvor Leilighed tilbyder sig; thi de komme ikke Alle for Riber Ret, som ere modne til at hænges."

„Naadige, høibyrdige Herre," raabte Rasmus, „Bondens Vilkaar i Lolland ere gruelige. Det naadige Herskab kan være godt nok, men Forvalteren og Ridefogden de fare værre med os end med Umælende. Det er slemt naar de Store lade de Smaa raade for meget; thi Smaaplagerne ere de værste af alle Plagere. Herre Gud! Bonden er jo ogsaa et Menneske, og den mindste Orm krymper sig jo, naar man træder paa den. Vistnok ere vi Herremandens Trælle, og Haandfæstningen giver Herskabet Hals og Haand over os; men Bondens Fjed gjør dog Ageren fed. Vi plages uophørligen alt for meget med Hoftjeneste og ny Paalæg. Vi maae forrette Hosbondens Arbeide, om vi ogsaa skal forsømme vort eget. Vi maae trælle paa Hovedgaardens Marker, uden at faae Vaadt eller Tørt, naar Solen stikker om Sommeren og Kulden gjør Hænderne valne om Vinteren. O, naadige Herre, dersom I saae den lollandske Bondes Usselhed, hans forfaldne Hytte, hans nøgne Smaa, hans forsultne Kræ, I vilde fælde modige Taarer! Og ingen af os tør knye; aabner den Plagede Munden, saa truer Ridefogden strax med Træhesten, Halsjernet og det sorte Hul. Hvilken ung Bondekarl ønsker ei at befrie sig fra en saadan Tilstand, naar han seer Leilighed dertil? Jeg er ikke den eneste, der har taget Flugten. Mangfoldige af mine Kammerater have gjort det samme; thi det er Ondt at være Drengs Dreng og Spindekones Terne. Skal det blive saaledes ved, saa vil Ridefogdens Svøbe snart have fordrevet det unge Mandskab fra Godset, som Høgen en Flok Duer." — „Der skal stærk Lage til Ulvesteg," sagde Gyldenstjerne, „og naar Bonden ikke er bunden, er han værre end Hunden; det er et gammelt og sandt Ordsprog. At drive de Vornede til Stavns og lade dem bygge og boe paa vore egne Godser, det er en af vore Forfædre lovlig forhvervet Frihed, som end ikke Kongen selv kan fratage os. Vilde vi give Slip paa denne Rettighed, saa kunde det drage vor egen Ødelæggelse og Fordærvelse efter sig. Vore Jorder vilde blive øde, vor Avling ikke dreven, og største Uleilighed og Pengeforlis en uudeblivelig Følge deraf. Haardt maa derfor hver Rømningsmand, for Exemplets Skyld, straffes."

„Naadigste Herre!" raabte Rasmus, „gjør mig dog ikke ulykkelig!" og omfattede hulkende hans Knæ.

„Reis Dig," sagde Fru Beate, med en paatagen Mine af Medlidenhed. „Vi kan, naar det gjelder, ogsaa lade Naade gaae for Ret. Du tykkes mig at være en retskaffen Karl, Rasmus, og Din Ungdom og Uforsigtighed fortjene Overbærenhed. Mueligen har Du ogsaa ladet Dig forføre af andre til dette Skridt. Jeg skal gjøre Alt, hvad der staaer i min Magt, for at befrie Dig for Straf."

Rasmus kyssede, i sin Henrykkelse, hendes Kjole.

(Fortsættes.)

Nogle Ord om Contagier og Qvarantaine-Anstalter.

(Sluttet.)

Den indiske Cholera er, som udbredt epidemisk Sygdom, endnu af nyere Oprindelse end begge de første; den har først siden Aaret 1817 udbredt almindelig Skræk over Asien og Europa.

Uagtet man overalt eenstemmigen har anseet den som ikke smitsom, og derfor næsten aldeles intet er foretaget for at opholde dens frygtelige Vandring fra Øst imod Vesten, saa beviser dog den Retning, som den har taget, temmelig tydelig, at man har begaaet en uhyre Forsømmelse ved at lade sig lede af Anskuelser og Beretninger, der med mildeste Udtryk kan kaldes eensidige.

Den store Cholera-Epidemie begyndte nemlig i Jeshore, en Bye henved 100 engelske Mile

nordøstlig for Calcutta, og i September 1817 havde den allerede naaet denne Hovedstad, i det den langs med Landeveien vandrede fra Bye til Bye. I Jeshore døde over 6000 i fire Uger, uagtet de fleste Indbyggere vare flygtede bort; i Calcutta døde af 35,796 Syge, som vare under europæiske Lægers Behandling, kun 2,308. Fra denne Hovedstad fulgte Sygdommen paa det nøiagtigste de engelske Troppers Bevægelser, som bleve sendte op ad Ganges, og siden marscherede tvers over Halvøen imod de saakaldte Pindarries. Den lod mange Byer tæt ved Siden af den store Landevei uberørte, opholdt sig ofte kun nogle faa Dage paa hvert Sted, og udbrød ikke sjelden umiddelbar efter Reisendes Ankomst fra den nærmeste contaminerte Bye. Paa denne Maade drog den ødelæggende over Behar, Benares, Luknow, Agra, Delhi, og siden sydvest ned til Malabarkysten og først i Sept. 1818 kom den til Bombay, efter at have depopuleret en Mængde store og blomstrende Byer i det Indre af Halvøen. Siden drog denne Pest imod Syd til Cap Comorin og tvers over Landet til Coromandelkysten, Bagindien, Øerne i det indiske Ocean, o. s. v. men fulgte næsten overalt den militaire, eller Handelsveien, uden i mindste Maade at rette sig efter Aarstid, Luftens Temperatur, Veirligets eller Vindenes Beskaffenhed. Fra Coromandelkysten blev Epidemien ved engelske Skibe overført til Jaffnapatnam, den nærmeste Havn paa Ceylon, hvor den snart udbredte sig og ligesom paa Fastlandet bortrev de ulykkelige Indianere i tætte Skarer. I samme Aar (1818) seilede den engelske Fregat Topas fra Ceylon, paa en Tid, da Epidemien der havde opnaaet en betydelig Høide. Paa Reisen udbrød Sygdommen ombord og 3 Mand døde. Den 29de Octob. s. A. kom Fregatten til Isle de France, og neppe 3 Uger efter udbrød den frygtelige Cholera paa denne Øe, hvor man aldrig tilforn havde iagttaget en lignende Sygdom. Saasnart den franske Gouverneur paa Øen Bourbon havde bragt dette i Erfaring, lod han fornuftigviis al Samfærsel med den engelske Naboeøe strengt forbyde. Ikke desto mindre havde en Baad fra Bourbon den 8de eller 9de Januar 1819 havt hemmeligt Samquem med et Skib fra Isle de France, og kort derefter viiste ogsaa den indiske Cholera sig iblandt

de Franske, tydelig indført af Baadens Mandskab. Gouverneuren greb øieblikkelig energiske Forholdsregler, og lod det smittede Quarter af Byen spærre ved en Troppecordon, samt de Syge henføre til et bevogtet Lazareth; derved blev Sygdommens Fremgang lykkelig standset, og kun nogle faa døde af den, medens den paa den engelske Øe, hvor ingen Foranstaltninger bleve trufne imod den, som sædvanlig, bortrev en stor Deel af Indbyggerne.

Fra Guzærat blev den omhandlede Sygdom, som i Indien kaldes Mordechio, eller Mort de chien (hastig, voldsom Død), over Ormus indført i Persien, hvor den, bestandig følgende den Linie, som Caravanerne passere fra Stad til Stad, ligeledes drog langsomt fort mod Vesten og udslettede mangfoldige Tusinde Mennesker fra de Levendes Tal. Her havde man imidlertid Caravanerne mistænkte for at udbrede Smitten; da Generalgouverneuren derfor erfarede, at Sygen var i Schiraz, befalede han, at de ikke som sædvanlig maatte drage igjennem Ispahan, men skulde tage Veien over Jezd.

Den gamle Hovedstad blev paa denne Maade befriet fra Epidemien, men den viiste sig kort efter i Jezd. Dette tildrog sig 1821; i det følgende Aar havde den indiske Cholera allerede naaet de vestlige Grændser af Persien: 1823 rasede den i Syrien, og 1825 havde den viist sig paa flere Steder ved det middellandske Hav, paa Cypern, paa Grændsen af Egypten, og ikke mindre udbredt sig langs med det caspiske Hav, indtil den gik over i Europa og bortrev en Deel Mennesker i Astrachan. Da denne indiske Sygdom mindre end Pesten og den gule Feber synes at være afhængig af Temperatur og Veirlig, og i de nordlige persiske Bjerglande, hvor Luften er kold og reen, ikke har viist sig mildere end i det hede Indien, saa er Frygten for, at den tidligere eller sildigere ogsaa vil udstrække sig over det vestlige Europa kun altfor vel grundet.

Intet kan imidlertid mere bidrage hertil, end dersom Ikke-Contagionisternes fordærvelige Meninger uheldigviis skulde endnu mere udbredes og blive herskende, eller naar en ond Skjæbne i den nærværende Periode skulde formilde eller ophæve de europæiske Quarantainelove.

At en Stat eller et Land kan laborere af Overbefolkning og følgelig Sygdomme, som de tre ovenfor omtalte, i visse Maader ofte kunne have velgjørende Virkninger for Statens Liv, er uden Tvivl en Sandhed; ogsaa er det bekjendt, at flere Statsmænd og sublime Philosopher have foreslaaet mangehaande Hjelpemidler, hvor Naturen selv synes at gaae for langsomt tilværks med Menneskeslægtens Destruction. Grækerne og de fleste hedenske Folkeslag brugte Børnenes Udsætning, og deres Vise tilraade abortive Midler; endnu oftere er Krigen bleven anpriist i denne Hensigt, og selv den store Baco siger: at Krig med en fremmed Magt er det samme som en Motion for Legemet; den giver det nemlig Varme, Sundhed og Styrke, og de samme Egenskaber erhverver Statens Liv ved Krigen; en Borgerkrig derimod sammenligner han med Feberhede, der saavel kan forbedre som ødelægge Liv og Sundhed. — En tydsk Professor har fremdeles nyelig foreslaaet Infibulation som et nødvendigt Middel til at forhindre Overbefolkning og dens Elendigheder, o. s. v.

Men det synes os, som om det ikke sømmer Mennesket at dømme saa koldt og letsindigt om Medmenneskers Tilværelse eller Ikketilværelse, og saa formasteligen at indgribe i den guddommelige Verdensregjering; i det mindste tør man formode, at de vise Mænd, som bringe saadant i Forslag, ikke gjerne selv vilde være de første, der maae sige Livet Farvel. I den cultiverte Tilstand maae Mennesket sikkerligen af alle Kræfter kjæmpe mod mange physiske Onder, og deriblandt smitsomme og andre Sygdomme, der i Naturtilstanden ere faa og ubetydelige. Den Hjelp, som Konsten formaaer at yde, naar disse Onder engang, saa at sige, ere løsladte, er i det hele kun meget ringe og forøger neppe de Levendes Tal.

Store og herlige ere derimod de Resultater, som sindrige og energiske Forebygningsmidler have frembragt; mange Millioner ere ved dem frelste fra en unaturlig tidlig Død, og have dem at takke for en lang og lykkelig jordisk Tilværelse. Hvo formaaer vel at beregne Summen af de Menneskeliv, der i de sidste 100 Aar, allene i Europa, ved Pestquarantainen er bevaret, ? og hvo vilde ikke, frem for enhver anden jordisk Storhed og Lykke, foretrække, liig Jenner, at kunne vorde en frelsende Engel for talløse Skarer? Som en ond Dæmon fra Underverdenen derimod, forekommer os den, der med koldt Blod kan see hen over de Rædsels- og Jammersscener, som Krig og Pest udbrede, og med djævelsk Glæde beregne den Fordeel, som derved er at vinde.

Den ostindiske Cholera har i mindre end 7 Aar henrevet over 6 Millioner Mennesker, og den gule Feber endnu langt flere; hvo tænker ikke med dyb Kummer paa, at disse maaskee for en stor Deel kunde have været frelste ved tidlige og kraftige Forebygningsmidlers Anvendelse? Den godmodige Indianer nedkaster sig i Støvet, at formilde Gudernes Vrede; den bigotte uvidende Moslemer udraaber: Allah er stor! det var hans Villie! Den europæiske Speculant, maaskee med Midler til Frelse i Haanden, beregner, om det kan lønne sig at anvende dem, og byggende sin Storhed paa umyndige Nationers Ruin, følger Fædrenes Valgsprog:

Quærenda pecunia primum!

Bemærkninger i Anledning af "et Par Ord om hvad der er Hovedsag i en Almueskole."

En Unævnt har i Anledning af den i Hr. Hempels Avis No. 156 indrykkede Meddelelse om Høitideligheden ved Gjelsted Skoles Indvielse d. 1ste October d. A., i Kjøbenhavns Skilderie No. 86 yttret, at flere have anstillet Betragtninger over, hvad der ved denne Leilighed er fortalt, saavelsom over Maaden det er fremsat paa, samt fundet sig selv beføiet til nærmere at prøve nogle af disse Betragtninger. Men ere de øvrige ikke af mere eiendommeligt Værd, end dem, man har seet, da har det Offentlige ikke lidt synderligt Tab ved, at maatte savne hine. Anmelderen dolerer over den Contrast, som var imellem Præstens Tale og de Prøver, der til Amtsskoledirektionens særdeles Tilfredshed bleve aflagde ved denne Leilighed. Men hvorfor skulde netop disse tvende Ting være saa nøie forenede? og — mon ikke

Skolens høie Foresatte, der aarligen have givet Gjelsted Skole de meest hædrende Beviser paa deres Tilfredshed, skulle have Lov til, ved given Leilighed at lade forevise Prøver i den indbyrdes Underviisning, Gymnastik og militære Øvelser, hvilke Underviisningsfag, uu ifølge vor gode Konges Villie ingenlunde bør ringeagtes eller forsømmes? Havde Direktionen ønsket sig Udarbeidelser, Retskrivningsprøver o. s. v. af Børnene, som ved Amtsprovstens aarlige Visitatser, da var vist saadant ikke blevet undladt; men hvad der ikke blev fordret, det ansaae man vel ved en saadan Leilighed for upassende at tilbyde. Det være herved sagt, Anmelderen til Trøst, at endskjønt vi ikke vide, om Tidsalderen for 30 Aar siden var mere pædagagisk end den nærværende, saa ere vi dog ikke Hedninger, men kunne nok skjønne paa, at Aanden er mere end Legemet. Just derfor sende vi vore Børn til Skolen, og vi have stedse fundet, at de der bleve vel underviiste i alle Skolefag. Vi have eiheller mindste Grund til at mistænke vor Skoles Bestyrere for den erkekatolske Grundsætning, at holde Almuen i Uvidenhed, da de arbeide stedse paa det Modsatte. Anmelderens Hovedsætning: at mekaniske Færdigheder ikke bør udelukkende udgjøre Særkjendet ved en god Almueskole (hvis dette skal være Meningen), er iøvrigt en saadan, om hvis Gyldighed det vel ikke kan falde nogen fornuftig Mand ind at tvivle, især naar han lever i et Land, hvor sand christelig Oplysning bliver saa almindelig fremmet som i Danmark, og dertil selv i en heel Menneskealder har indsamlet Erfaringer om Almueskolevæsenet og Ungdommens Dannelse. Alligevel vides Anmelderen skyldigst Tak for hans Omsorg saavel for Fædrelandets Skolevæsen i Almindelighed, som for Gjelsted Skole i Besynderlighed, og bedes tilgive, at Indsenderen af Stykket i Hr. Hempels Avis No. 156, er en Mand uden videnskabelig Dannelse, men som følte sig gjennemtrængt og rørt af Høitideligheden ved Gjelsted Skoles Indvielse, og derfor nedskrev, hvad han hørte og saae, uden at ahne, at hans simple Meddelelse skulde siden vorde hjemsøgt af Kritikkens skarpe Fiil. —

Blandede Efterretninger.

1736 da Kong Christian 6te vilde have et stort Reformations Jubilæum celebreret, hvorved Kjøbenhavns Universitet især skulde udmærke sig med Programmer, Taler, Dissertatser, og academiske Værdigheders Udgivelse, fandt man, at da ved Universitetet hverken i Theologie eller Lovkyndighed var nogen legitime promotus doctor, og hvad En ikke selv har, kan han ikke meddele Andre. Kongen beskikkede da igjennem Cancelliet Biskop Worm til Doctor Theologiæ, og Høier til Doctor Juris. Paa saadan Maade kom Universitetet ud af en Forlegenhed, som det aldrig hverken før eller siden har befundet sig i.

Kjøbenhavns Børs, d. 23 December 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 204		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	146	146½ Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	52¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86½	87 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Femogtyvende Aargang. No. 104.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.

(Fortsat.)

„Du er i Slægt med Jørgen Knudson?" spurgte Fru Beate.

„Han er min kjødelige Farbroder," svarede Rasmus.

„Altsaa er Christine Barbara Dit Sødskendebarn?" vedblev Fru Beate. „Jeg holder meget af denne Pige. Hun er opdragen i min Svigerskes Huus, er from, tarvelig og beleven. Jeg ønsker at see hende lykkelig gift. Kan Du lide hende?"

„Meget godt," svarede Rasmus.

„Velan, saa er hun Din Fæstemø, og jeg giver Dig en Gaard paa fem Tønder Hartkorn med fuld Besætning til Medgift."

„Naadige Frue, naar kun ikke" — sagde Rasmus med sørgmodigt Ansigt — „Hvorledes Du har Betænkeligheder? — Jeg troede, at dette Tilbud vilde i Din ulykkelige Stilling gjøre Dig sieleglad, og jeg seer Du græder?"

„Eders Tilbud, høibyrdige Frue! er min bedste Tak værdt; Christine Barbare er den favreste Pige, nogen ærlig Karl kan ønske sig til Hustru. Jeg har intet at udsætte paa hende. Men jeg er allerede trolovet med Hans Jensens Datter."

„Den fattige Pige, som i Fjor tjente i mit Hollænderie? Hun eier jo hverken det Ene eller det Andet."

„Den brune Nød har den hvide Kjerne, naadige Frue."

„Og hende vil Du tage til Ægte, og blive fattig, ussel og ulykkelig?"

„Den græd ikke for Guld, som aldrig Guld aatte."

„Og for hende vil Du give Din hele timelige Lykke hen? Hende vil Du give Fortrinet for den smukke Kirsten og en herlig Gaard?"

„Den kom nødig i Arm, som ei var i Barm, høje Frue; jeg holder nok af Kirsten, men elske kan jeg kun min Ane."

„Dumme Dreng," raabte Gyldenstjerne — „vil Du, som Hønen bytte Diamanten bort for et Bygkorn? Vil Du sparke Lykken fra Dig, i det Øjeblik den rækker Dig Haanden? Betænk, saadant et Tilbud gjøres Dig ikke hver Dag. Viid, at hvis Du ikke modtager det, saa venter Dig intet uden Skjændsel og Usselhed hjemme. Du kan blive til en velhavende Gaardmand paa Knudstrup, og Du foretrækker at vinde en vorned, foragtet Træl paa Falster?"

„Et Jomfruhaar drager stærkere end et Ankertoug, naadigste Herre. Med Vand udslu ker man en stor Ild, men Kjerlighed kan ingen Mand dæmpe."

„Kjerlighed?" udbrød Gyldenstjerne med et Slags Haanlatter — kan en Træl ogsaa tale om Kjerlighed?"

„Det er det eneste, der bliver ham tilovers, naar Jorddrotten har skilt ham ved Huus, Hjem, Frihed og Frender," svarede Rasmus.

„Du vover at trodse, Forvorpne?" raabte Gyldenstjerne med truende Røst.

„Ingen Haardhed!" raabte Fru Beate, „kjere Gyldenstjerne. Rasmus har for megen Forstand til at han ei skulde indsee, hvad der er til hans eget Bedste. Det kan ikke være andet end Skrømt af ham. Han veed alt for godt, at gjøre Forskjel mellem den skaanske og den stavnbundne lollandske Bondes Vilkaar. Ikke sandt Rasmus?"

„Det veed han, høibyrdige Frue! og det har han længe vidst; men langt heller vil han vedblive at være Træl, end svige sit Løfte og bedrage sin Fæstemø. Vel er jeg kun en ringe Bondekarl, men under denne Hvergarns Kofte slaaer et ærligt og oprigtigt Hjerte."

Nu tog Fru Beate, fnysende af Harme, til Gjenmæle, „saa gift Dig med Din Ane, og bliv en ussel Træl Din hele Levetid. Gak fra mine Øine, utaknemmelige, forblindede Taabe! Du er min Naade og Beskyttelse uværdig. Overgiv ham til Ridefogden, Gyldenstjerne. Endnu inden Aften skal han i Lænker føres tilbage til sin Hjemstavn. I det sorte Hul vil han nok lære at udsvede sin Kjerlighed."

Gyldenstjerne aabnede Døren, og Ridefogden, en høi, svær, barsk Karl, i grøn Kjole, traadte ind med Jernbøiler i Haanden. Kastende et vildt Blik paa den arme Rasmus, der stod bleg og modfalden, paalagde han disse den Ulykkelige, og førte ham derpaa bort.

Kong Frederik var nyligen ankommen til Helsingøer, for at tage den Plads i Øiesyn, hvor han vilde lægge Grunden til Cronborg. Allerede længe var han tilsinds at sætte der et mægtigt Bolværk mod Fienders Overfald. En nyligen indtruffen Fornærmelse mod hans Krones Værdighed havde modnet det længe hos ham nærede Forsæt til Beslutning. Nogle fra Polen kommende franske Gesandter vilde, uden at stryge for Krogen, trænge igjennem Sundet. Man fyrede paa dem; de maatte give sig til Fanger, og siden takke det Venskab, der netop herskede mellem Danmark og Frankrig, for at de slap med at gjøre Afbigt. Men, for at forebygge lignende Tvistighed i Fremtiden og hævde sin Kongelige Anseelse, bød Kongen, at Skandsen Krogen, der laae paa den sandede Strandbred, skulde forandres til en Fæstning, der kunde indgyde hele Europa Agtelse. Han lod sig ved ingen Indvendinger bevæge til at forandre sine Tanker, thi han indsaae alt for vel, at hans Rige var nu i denne Stund i en saa blomstrende Forfatning, at et saadant Kæmpeværk maatte udføres nu eller aldrig.

Allerede i to Timer havde Kongen vandret omkring, ledsaget af sin gamle lærde Statholder, Henrik Ranzau, sine Cantslere Johan Friis og Niels Kaas og nogle andre af hans Mænd, blandt hvilke ogsaa Tyge Brahe var, paa hvis Raad selv i saadanne Tilfælde Kongen satte stor Priis. Da man kom til Lappen blev Frederik en uhyre stor Steen vaer, der havde ligget der siden umindelige Tider. Efterat have betragtet den noget sagde Kongen: denne Steen kan jeg bruge til Cronborg. Alle studsede over den dristige Tanke, thi Stenen var af en saa ualmindelig Størrelse, at det ansaaes for umuligt, ved menneskelige eller dyriske Kræfter at flytte den af Pletten. Eders Majestæt, sagde Ranzau, kræver her en Umulighed. Denne Steen ligner i Størrelse en Klippe. Hvorledes skal denne kunne bringes til Krogen?" — „Mennesket kan hvad det vil, naar det kun vil hvad det kan," svarede Kongen. „Ikke sandt Tyge?" — „Tilvisse Eders Majestæt!" svarede Tyge. „Giv mig en Fodbred uoenfor Jorden, vare Archimedes's Ord, og jeg skal rokke den. For Mekaniken ere kun faa Ting umulige." — „Da vil jeg dog vedde," udbrød Christopher Walkendorf, i det han med Spodskhed skelede til ham: „tyve Flasker gammel rhinsk Viin, Junker Tyge, at I med al Eders Mekanik, ei flytter mig denne Steen, en Fodbred." „Velan, jeg vedder med Eder dobbelt saa mange Flasker, at inden faa Aars Forløb skal denne Steen, der nu ligger

her urokkelig som en Klippe, staae paa det yderste Næs af Krogens Søbred og trodsende de indbrydende Bølger, styrke og befæste det nye Cronborgs Grund." — „I tykkes, Junker Tyge, indvendte Walkendorf, som haanligen vendte sig bort fra ham, „ganske at have forglemt, det gamle Mundheld, at den Steen, man ej kan løfte, skal man lade ligge."

Da Kongen havde taget hele Omegnen i Øjesyn, og Planen til det nye Befæstningsanlæg var udkastet, sagde han: „Det er nødvendigt, at jeg lader smedde en Nøgle til Østersøen, men stærk og dirkefrie maa Laasen dertil være. Hvad det gamle Flyndsborg i Aarhundreder har været, det skal mit Cronborg i Fremtiden blive: en Vognborg for Øresunds Hæder, et Værn for Rigets ældgamle Rettighed. Her, hvor nu Havet skyller ind paa det gule Sand, og de fraadende Bølger opdynge deres hvide Skum, skal engang staae en klippefast Borg, som de mægtigste Riger ville bukke sig for, og hvis Cartover intet Flag vil undlade med Ærbødighed at hilse."

Kongen og hans Følge tog derpaa i en prægtigt udsmykket Baad over Sundet, for at holde Middag i Helsingborg. Et herligt Maaltid var der anrettet, og Tyge foruden adskillige andre af den skaanske Adel, der vare komne, for at byde Monarken velkommen, nød den Naade at spise ved Kongens Bord. Da man reiste sig fra Taflet, raabte den eiegode Frederik, der følte sig dobbelt glad ved Tanken om det forehavende store Værk: „Kongen er ikke hjemme!" Dette var det sædvanlige Løsen til, at Bordgjæsterne kunde slaae sig saameget løst, som de vilde, og være saa aabenmundede, som de ønskede. Den første, der begyndte at drive Skjæmt, var Tage Krabbe. „Du er en sand Diogenes Cynicus, Broder Tyge," sagde han. „Hvi saa Tage?" spurgte denne. „Fordi Du altid ligger som Diogenes i sit Fad," tog Tage til Gjenmæle. — „Da maa jeg sammenligne Dig med en langt større Mand," sagde Tyge. „Og med hvem?" spurgte Tage heel nysigen. „Med Julius Cæsar," svarede Tyge smilende. Han vilde heller være den Ypperste i en Landsby, end den Anden i Rom, og Du vil heller være den Fornemste blandt Gække end den anden blandt Vise." Tyges Svogere, Henrik Gyldenstjerne og Otto Skeel, saavelsom hans lønlige Avindsmand Christopher Walkendorf, fandt her god Leilighed til at stikle paa hans Frierie til Christine Barbara, og meente, at dette just var det rette Øjeblik, til at henlede Kongens Opmærksomhed paa den Skjændsel, som Tyge agtede at tilføje sin Slægt og hele Adelen. Gyldenstjerne fyldte et Bæger og raabte: „Din lille Kirstens Skaal! Broder Tyge!" „Skam faae den, der ikke drikker hendes Skaal," udbrød Skeel, i det han stødte sit Bæger til — „hun er jo den smukkeste Frillepige nogen Junker kan ønske sig; rød som en Rose og hvid som en Lilie. Hvor Djævlen fikst Du fat paa den Mø, Tyge?" „Saa faaer nok ogsaa jeg ligesaa at drikke den smukke Bondepiges Skaal," sagde Christopher Walkendorf. „Jeg har længe hørt tale om hendes Deilighed. I nyder én sjelden Lykke, kjere Tyge." „Der er nok," raabte Tage Krabbe, „der have havt deres Garn ude efter denne Paradisfugl; men kun een Tyge lykkedes det at fange den." — Tyge søgte saa godt som muligt at undertrykke sin Harme over denne haanlige Behandling; men alligevel kunde Frederik, der allerede i Forveien var underrettet om Tyges Frierie, og hvormeget saavel hans Slægt som hele Adelen var ham deri imod, læse tydeligen den store Forbittrelse i hans Ansigt. Monarken reiste sig derfor med Værdighed af sit Sæde og raabte: Kongen er kommen hjem igjen! Alle forstummede, og den dybeste Ærbødighed traadte nu i den meest tøileløse Overgivenheds Sted. Kongen gav et Vink, og Enhver af de Tilstedeværende forføjede sig bort.

Næste Dags Morgen indfandt Henrik Gyldenstjerne og Skeel sig, som Sendinger fra den Bilde-Braheske Slægt, hos Kong Frederik, for i deres eget og deres Paarørendes Navn, at foredrage Kongen, hvad Tyge havde i Sinde, og udbede sig Kongelig Beskyttelse mod en saadan uhørt Krænkelse af deres og den hele Adels Ære. Kongen sad ved et Skrivebord med Planerne til Cronborgs Fæstningsværker for sig. Ved Siden af ham saaes hans tro Hund Wildbrad, paa hvis Guldhalsbaand stode Bogstaverne T. I. W. B., der

betegnede de Ord: treu ist Wildbrad, som var Kongens Valgsprog, og hvormed han vilde udtrykke, at sand, uegennyttig Troskab mere maa søges hos Dyret end hos Mennesket: en Sandhed, som uden Tvivl mange sørgelige Erfaringer havde lært ham at hylde. Wildbrad laae med udstrakte Forlabber, som en Løve, ved Frederiks Fødder, og havde sine fyrige Øjne uafladeligen henvendte paa sin Herre, fra hvis Side han sjeldent veg, og til hvis Bevogtning han ganske syntes at have bestemt sig. Han spidsede Øren og loggrede med Halen, da han saae Gyldenstjerne og Skeel træde ind i Værelset, ret som om han vilde spørge Kongen, om han behøvede hans Hjelp mod de to Fremmede. Kongen klappede ham, og det var ham allerede et Vink, at de Indtrædende kom som Venner af Huset.

Tyges Svogere indledte deres Klage over ham med al den Forsigtighed, som de ansaae for nødvendig at iagttage her, hvor det gieldte om, at føre Anke over en Mand, hvis Kundskab og Hjertelav Kongen agtede lige høit. Da de vare færdige med deres Andragende, sagde Frederik: „Som Adelsmænd kan I have Ret i Alt, hvad I fremføre her, mine tro Mænd! Jeg holder selv ei af ulige Ægteskaber; de lede sjeldent til sand, huslig Lykke. I Ægteskabslegen lege kun lige Børn bedst, og det er aldrig godt, naar Manden skal nedlade sig til Qvinden. Men med Tyge er det en anden Sag. Han lever mere for Himlen end for Jorden, og bryder sig kun lidt om de Skikke og Forhold, som hans Jevnlinge ansee for saa uforkrænkelige. Jeg er ei meget for at blande mig i dette Anliggende, thi man skal ei stinge Haand mellem Bark og Træ. Men jeg agter Eders Slægt for høit, til at jeg ikke skulde prøve Alt hvad der staaer i min Magt, for om muligt at formaae Tyge til at afstaae fra sit Forsæt. Jeg skal lade ham kalde. I Morgen skal I erfare hans Svar."

Gyldenstjerne og Skeel takkede Kongen for hans Naade og forføjede sig bort.

Efter Taffelet indfandt Tyge sig hos Kongen. Frederik talte med sin sædvanlige Mildhed først om de nye Fæstningsværker, han agtede at anlægge ved Krogen, dernæst om den store Stjerne, der lod sig see paa Himlen, og endeligen om

hans Giftermaal. „I har i Sinde at gifte Eder, Tyge," sagde Kongen halv smilende, „og deri gier I Ret, meget Ret; men Eders Valg forekommer mig meget selsomt. I, som nedstammer fra een af de ældste og bedste Slægter i Danmark, I vil ægte en ufri Qvinde? I burde dog betænke, hvad I skylder Eders Slægt og Byrd. Jeg kan ikke fortænke Eders Paarørende, at de ere meget opbragte imod Eder." — „Det smerter mig særdeles, at mit Valg ogsaa mishager min Konge," svarede Tyge, i det han bedrøvet lod Hovedet synke; „men ingen Mand er Herre over sit Hjertes Villie." — „Ogsaa Hjertets Villie bør lyde Fornuftens Raad," sagde Kongen. „Unægteligen, Eders Majestæt," udbrød Tyge, mens en Taare stjal sig fra hans lyse Øje; „men med denne Kraft, denne Lydighedsaand er ei Enhver begavet. Jeg tilstaaer min Skrøbelighed, men jeg skammer mig ikke derved. Eders Majestæt har selv elsket; den yndige, tilbedelsesværdige Sophie fængslede Eders Kongelige Hjerte for ganske stakket Tid siden. Behøver jeg at skildre Eders Naade, som Kjerlighed har givet til saa lykkelig en Ægtefælle, hvad denne Lidenskabs Vælde formaaer over os arme Dødelige? O, min Konge, hvo der eengang har elsket, vil og maa have Medlidenhed med den stakkels Tyge! Min Slægt er grusom imod mig. Den vil baade med Magt og List sønderrive det Baand, der binder mig saa fast til min Trolovede. Den seer kun gjennem Adelsstolthedens Glar. For denne vil den opoffre mig og min elskede Christines Lykke og Velfærd. Den veed ei, eller vil ei vide, hvad Kjerlighed er, og jeg kan med Sandhed sige Frende er Frende værst." — „Men Eders Trolovede er en Ufri, en Bondeqvinde. Eders Slægtninger ansee sig og hele Adelen beskjæmmet ved at optage en saadan Mø i deres ældgamle og gode Slægt." — „Ja, en Bondemø er hun, Eders Majestæt, men hun eier et Hjerte, som jeg maaskee forgjeves vilde søge blandt vore Adelsfruer. Det er ikke hendes smukke Ansigt, som jeg er forelsket i; var det Tilfældet, saa fortjente jeg med Føje min Slægts Vrede og Forfølgelse. Men det er hendes Hjertes Adel, der har draget hende til mig og som maa holde mig skadesløs for den Fødselsadel, der skorter hende. Det er ikke heller Adelsmanden, som hun elsker og agter i mig; thi hun

har for god en Forstand til at ville søge den sande Lykke i Glands og Fornemhed. Jeg er overtydet om at hun vilde have elsket mig ligesaa varmt, ligesaa oprigtigt, om jeg havde kjørt Plougen. Og saadan en Piges Haand og Hjerte skulde jeg offre en ussel Fordom?" — „Lad Eders fyrige Hoved ikke vildlede Eder, Tyge, og viid at selv Fordommen maa holdes i Agt, naar den har fæstet Rødder hos Folket, og de vigtigste Støtter for dets Held hvile derpaa. Som Danmarks og Norges Konge, som den første Adelsmand i Staten, paaligger det mig, at hævde Adelens Rettigheder. At nedbryde gamle Forhold er let, men at oprette dem igjen eller sætte noget Bedre i deres Sted, er svært. Har I eengang overskridt de gamle Skranker, saa ville mange følge Eders Fodspor. Kiv og Strid vil opstaae derved blandt Eders Lige, og en Slegfredsadel fremkomme, som let kan forstyrre den gode Enighed, der nu hersker i alle Stænder. Tæm derfor Eders Lidenskab, Tyge! Vend tilbage fra en Afvei, der kun fører til Fordærvelsens Svælg; betænk, hvortil en usømmelig Kjerlighed har ført endog een af mine Forgjængere paa Tronen, og dersom I ikke vil lyde Eders Konges Raad, saa hør i det mindste Erfarenhedens og den modnere Alders Røst. Endnu engang lad af fra at elske den, der ikke passer til Eders Stand, og søg at undgaae at fortørne en Slægt, der er Eder ei mindre hengiven end mig."

Tyge blegnede ved Kongens alvorlige Tale. Hans Tunge syntes ligesom bunden, og det varede en Stund, førend han mægtede at fremføre et Ord. Endeligen samlede han sig saa godt han kunde, kastede sig for Frederiks Fødder, og raabte inderligen bevæget: „Naadigste Konge! Eders høie Villie er min første Lov. Eders Majestæt behøver kun at sige et Ord, og jeg slider mig for evig løs fra min Fæstemø. Men min grumme Slægt vente aldrig, at jeg nogensinde vil blive lykkelig paa denne Jord. Med mig er det da ude, og med min stakkels Christine ligesaa. I hendes favreste Dage vil hun synke af Græmmelse ned i Graven, og jeg, som har draget hende ud af de jevne Forhold, hvori hun, gift med een af sin Stand, kunde blevet saa saare lykkelig, har intet tilbage end den angrende Følelse og bebreidende Tanke, at have gravet hendes Ungdom og Dyd

denne Grav. Skal dette skee, saa Farvel I søde Drømme, som engang henrykkede mig saa meget — I gyldne Forsætter, som jeg engang ventede at udføre til mit Fødelands Hæder — Du glimrende Navnkundighed, som engang skulde gjøre mit Rygte æret af en sildig Efterslægt — Farvel, ulykkelige elskede Pige, som huslig, from og beskeden, skulde lette mig Livets smaalige Sorger og hjelpe mig troligen at opfylde mit *Kald*! Mine Frænder have besluttet Din og min Undergang."

„Stat op Tyge," raabte Kongen, høiligen rørt ved hans bevægelige Ord. „Ei attraaer jeg at gjøre Eder eller Eders Christine ulykkelig. Er det Himlens Beslutning, at hun skal være Eders Ægtemage, saa være det langt fra mig, at modsætte mig den. Jeg skal tale med Eders Frender og, om mueligt, søge at bringe dem paa andre Tanker." — "Det lønne Gud i Himlen Eders Majestæt for" udbrød Tyge, „og naar jeg og min Christine engang i huslig Fred og Lykke see os omgivne af en Kreds glade Afkom, saa skulle vi hver Dag opsende vor forenede Bønner til Ham, der troner over Stjernernes Hær, for vor ædle Konge, som vi skylde vort Held og vort Liv."

„Nok for denne Gang," sagde Kongen. „Førend min Afreise sees vi igjen."

(Sluttes i næste No.)

Indenlandske Efterretninger.

Den under 3. d. M. udkomne kongl. Forordn. om Stempelpapirsbrug i Danmark er naturligviis, da den angaaer saa Manges vigtigste Interesser, Gjenstand for almindelig Omtale. Mange Dokumenter, der forhen vare fritagne for Stempelpapirs Brug, ere nu inddragne under samme, saasom Vexler, Connoissementer, Certepartier, og fl. Ved mange af Forordningens Bestemmelser ere Tvivl og Dunkelheder, som forhen fandt Sted ved denne Afgift, hævede. Forordningen koster 3 Mk. 10 Rbß. i den Schultziske Boglade; en Priis, som et af vore Kjøbenhavnske Blade sætter i Ligning, i Hensyn paa Dyrhed, med Almanakkens. Det troer, den burde kunne sælges for 16 Skill. Den vilde da vist ogsaa

faae mange hundrede Kjøbere, som nu laane sig frem, eller gjøre Udskrifter. Rentekammer-Fuldmægtig Hr. Unsgaard har belovet et alfabetisk Register over Forordningens Bestemmelser, til bedre Oversigt og Forstaaelse af den.

Stempelpapirs-Afgiften blev først paabuden hos os 1657. Indtil 1804 var intet Stykke stemplet Papir høiere end til 100 Rd. Efter Fr. af 25 May 1804 gaaer Tarifen til 2500 Rd. iberegnet den 1809 paabudne Forhøjelse. Ved den nu udkomne Forordn. ere mange Nedsættelser skeete; derimod, som anført, adskillige ny Dokumenter, der forhen vare fri, inddragne til Afgift. Vexlers Stempling kan ikke andet end besvære Handelsstanden, men vist nok har Handelskyndiges Betænkning været indhentet, efter den danske Lovgivnings stedse fulgte Principer ved vigtige Lovstykkers Udarbejdelse; og vist nok er af vor for alle Klassers Tarv saa omhyggelige Regjering Anstalter føjede til de Lettelser, der kunne ydes ved Papirets Erholdelse etc. Trykte Vexelblanketter høre til Handels-Husenes hidtil brugte Midler til snare og sikkre Expeditioner.

Stempelpapirs Afgiften 1806 beløb sig, efter et Middeltal af ti Aars Indtægter fra 1787 til 1796, til 198271 Rd. d. Cour aarligen. I Aaret 1805, altsaa 1ste Aar efter Forordn. af 25 Maj 1804, til 312816 Rd.; for 1806 kun til 272269 Rd. (efter Voigt.) Regner man til den sidste Sum 50 pr. Cent, hvormed Afgiften 1809 blev forhøiet, udkommer et Beløb af 408405 Rd. som man kan antage, at den har i det mindste aarligen udgjort for Danmark. De mange Lettelser, den ny Forordning yder, synes at lede til den Slutning, at de til sammes Dækkelse gjorte ny Paalæg kun dertil ville være tilstrækkelige, som ogsaa i Forordningens Indledning er antydet, men næppe give nogen Forøgelse i Stats-Indtægterne, hvilket Tiden vil lære.

Blandede Efterretninger.

I Scheernæs gives Befæstningsværker af saadan Styrke, at det vorder en uindtagelig Fæstning. De vidtløftige Arbejder, der ved dette Sted have været under Udførelse, nærme sig snart deres Fuldendelse, om ikke i dette, saa i Begyndelse af næste Aar. Der er tre nye Dokker udførte efter de bedste Regler, og indrettede for Skibe første Classe. I en af disse har for nylig været indsat, for at efterses, en Tredækker: Prince Regent, maaskee det største Skib i Verden. Beddingen, som er under Arbejde, er efter en stor Skala; i Forbindelse med denne ere der tre Bassiner, der mageligen kunne rumme 24 af de største Skibe, og desuden to andre Bassiner for mindre Skibe, som Fregatter, Slupper, Korvetter etc. der ligger i Midway, imellem Chatam og Scheernæs 35 Linieskibe, 25 Fregatter, 15 Sloops of war, til hvilke er kommet det nyelig af Stabelen løbne Skib Georg IV paa 120 Kanoner, det smukkeste Skib i den engelske Marine. (Af Archiv for Søvæsenet.)

De franske Anlæg ved Cherbourg ere og af overordentlig Vigtighed. Der er fuldført to meget store Bassiner, med hvilke Beddinger og Dokker ere forenede. Bassinerne ere udhuggede i Granitklipper, et af dem er 30 Fod dybt, det andet 60 Fod; Skibene løbe af Stabelen i det mindre, som kan rumme 16 Linieskibe. Det store Bassin er for Flaaden, naar den ligger sejlklar, og i dette kunne 24 Linieskibe mageligen ligge fortøjede ved Ankere fæstede i Granitten, og kunne paa faa Timer stikke i Søen. Disse to Bassiner staae i Forbindelse med hinanden og Havnen. Overbygningerne over Beddingerne og Dokkerne ere udførte i en stor og prægtig Stil, de hvile paa Granitpiller, og Tagene tækkede med Skifer. ibid.

I Anledning af det i dette Blad forhen ommeldte Skrift af Philosophen, Statsraad Treschows „Christendommens Aand" har Præsten Wexels udgivet sine Tanker; hvoraf her gives (efter N. M.) følgende Uddrag.

„Disse ere Stemmer hylende fra Dybet."

En Paradoxe Pag. 13; „Det er langt vanskeligere at redde Fornuften mod Aabenbaringen end Aabenbaringen mod Fornuften."

Magtsprog, Pag. 14: „Men see, det, som saa Mange af allehaande philosophiske Secter have i Sinde, er hverken mere eller mindre, end at lade

deres Fornuft spille Mester i Religionen, og at udstøde Alt, som de ikke begribe, og hvori dog Religionen og Troen alene bestaaer. Ogsaa tage de da Alting til Hjælp: Lærdom og Veltalenhed, Antiquiteter og Sprogbrug, Accomnodation og babyloniske Djævle, Folkemening og Pøbel-Overtroe, o. s. v., for at gjøre den hellige Skrifts aabenbare Mening og klare Ord umyndige og for at gjøre Sort af Hvidt."

Krigsraab, Pag. 15: „Og det, til hvis almindelige Indførelse i Europa en Tid af tusinde Aar var fornøden; det, som Konger og Førster have stridt saa meget for og anseet som deres Rigers Lykke; det, hvorfor vore Fædre og Forfædre have lidt saa meget og vovet og hengivet Liv og Alt; det, som vi Alle, Enhver især, med Mund og Haand har lovet at holde helligt og bevare; det, som kan gjøre vore Sjæle salige — det skulde vi, uden Sværdslag, under Skin af Oplysning og en bedre Indsigt, uformærket og underhaanden lade os berøve og liste af Hænderne?... det være langt fra!.. det vil Ingen, som elsker sig og Sine i Sandhed."

En Anathema, Pag. 19 og 20: „Det er en gruelig Tolerance og Gudsbespottelse at sige: jeg troer, at det Menneske Christus er den levende Gud, og at intet andet Navn er givet os til Salighed, men det kan saamen gjerne være, at det ikke er saa; jeg tager muligen Feil; og, troer du, at Christus blot er en Skabning, et Menneske, en udmærket Lærer, og at vi kunde blevet ligesaa salige, om han aldrig havde været til, saa er det ogsaa godt, det er muligt, Du har Ret, eller maaskee have vi begge Ret, og i al Fald kunne vi være lige gode Christne for det — — det er da en anden Christus, Tr. forkynder end den, Bibelen forkynder: det er en Christus, for*) Tænkerne, en saadan Christus, som den saakaldte sunde Fornuft vil have ham, som han maae være, for at kunne bestaae for den**) menneskelige Fornufts Domstoel; det er en Christus,

*) Hr. W. udtrykker her, som i det Hele, noksom sin Rædsel for Betydningen af dette Ord.

**) Efter Bibelen: Guds eget Billede.

som den speculerende Fornuft har dannet og som maa synes skikket til at tilfredsstille den Trang, som den speculerende Fornuft kan opdage, nemlig ikke Trangen til en Forsoner, til en Frelser fra*) Fortabelse, til en Gjenopretter af et forloret Guds Samfund, men Trangen til en forøget, renset Religions-Kundskab, til en høiere Grad af moralsk Fuldkommenhed, til Bestyrkelse i allerede erkjendt Sandhed o. s. v.**)"

Ligeledes Pag. 24 og 25: „— — saa er dog Værket (Treschows) i det Hele taget uchristeligt, e. Værk, hvori ikke Christendommens, men den menneskelige Viisdoms Aand taler***)"

Djævelens trofaste Forsvarer staaer Pag. 50: „Der bliver da, saavidt jeg skjønner, ei andet tilbage, saafremt man ikke vil antage Djævelens****) personlige Tilværelse og hans Indflydelse paa Menneskene, ligesom ogsaa Virkeligheden af Jesu Forsoning i dette Ords ligefremme og egentlige Betydning — end at troe, at ikke alene Apostlerne, men Jesus selv, have været indtagne af Tidens Fordomme og Overtroe, og virkelig faret vild i deres Ideer om vort Forhold til Gud og til det Onde."

Ligeledes Pag. 61 anføres: „Jesus lader sig fortælle, at der var en Legion Djævle tilstede. Naar nu dette kun var en Rasendes Indbildning,

*) Hr. W.s, ikke Christus's Yndlingsord og faste Thema.

**) Med andre Ord: Oplysning og bevidst Moralitet hører Fanden til.

***) En sørgelig Modsætning

****) At faae en besværlig Gjæst bort, er et Arbeide, som fortjener sin Føde. At han er en Tyv, ja en Røver, læres i H. Sk., hvorfor da hæle med en Saadan? Kan man faae fat paa ham, for at straffe ham for alle de Hierner og Hjerter han har uddrukket og enten efterladt tomme, som Pharaorotten Crocodileæggene i Sandet, eller ifyldet beegsort, sydende Galde: saa var det vistnok det bedste: men da dette bliver vanskeligt nok (skjøndt kloge Folk paastaae at have seet ham, og det i et Antræk, fuldkommen svarende til det Legio E. Pontoppidan til Ungdommens hevnblandede Rædsel anviser ham) saa — hvorfor ikke lade ham liste sig saa sagte ud af Menigheden eller høimodigen ledsaget af den fakkelbærende Sandhed, der belyser hans Fælhed med medynksomt Smiil? Blot den Skjelm ikke skjuler sig paa det Sted, man allerseneſt vil og allermindst burde søge ham paa?

hvad skulle vi da tænke om Jesus, naar han nu, for at bekræfte denne Vildfarelse, lader 2000 Sviin blive rasende?

Ligeledes Pag. 62 og 63: „Overhovedet er Beretningen om de onde Aanders Magt over Menneskenes Legeme og Uddrivelse ved J. C. saare vigtig, og tjener særdeles til at bestyrke Troen paa Guds Viisdom og Kjærlighed. — — Var det ikke bedre, at Legemet en Stund blev Satans Bolig og Sjelen frelstes, end at Legemet gik fri og Sjelen fordærvedes evindelig i Helvede? At det i Almindelighed ogsaa gik, som Gud vilde, at de af hvilke J*) uddrev onde Aander, som oftest bleve hans ægte Tilhængere, have vi al Grund til at antage."

Pag. 64: „Ligesom Forfatteren benægter: Tilværelsen af en personlig Djævel, saaledes benægter han og, trods Skriftens klare Vidnesbyrd, den Hellig-Aands Personlighed."

Til Fædrenelandet, Pag. 88: kunde vi vindes — — saa kunde ogsaa et forvendt, daarligt og gjenstridigt Folk forandres: og vi bleve glade i Haabet om: at de Dage vilde komme, da Herren vilde faae opreist sin Kirke med Kraft blandt Norriges Fjelde, da den usle hovmodige og taabelige Pralen af disse Fjelde, af Frihed og Kraft vilde vige for en ydmyg og gudelig Stolen paa den evig urokkelige Klippe, som er J. C. o. s. v."

Treschows omtalte Bog frygter En af Hr. Ws. aandelige (ikke aandige) Medstridere, Pag. 103, for „som om den nemlig kunde bevæge dem, der elske Sandheden, som den er i C. J. til af menneskelig Skrøbelighed at henfalde i en utidig Frygt, som om Sandheden nu stod i Fare for at maatte capitulere, og det var dog at beklage, hvis denne Frygt skulde berøve en Eneste af dem en Times Søvn." *)

*) En Bøn, imedens man knæler barknæet paa Veedtræer, eller andre skarpe Materialier, skal i den senere Tid være opfunden som Surrogat for en høiere Magt imod Djævle. Dog skal det enkelte Gange hændes, at disse, især hvis de boe dybt i Kjødet, endog paastedet tilkjæmpe sig en skiden Seier.

Elsk din Næste, læres Pag. 121: „men den Tanke, hvis Nogen kunde være overfladisk nok til at have den, at en Mand som Egede (ovenfor med utvivlet Sandhed kaldet "en ægte Christi Tilhænger)" kunde fremstaae iblandt Socinianerne, vil dog vist Forfatteren selv ansee for den største Absurditet."

At Beskedenhed ligger Hr. W. med Consorter nær, sees Pag. 110, hvor antydes, at en Yngling Frands (Pag. 104) skjøndt „hans Harme over T's Bogs langtfra misbilliges, da han har Forbandelsen i Gal. 1, 8, 9 for sig," dog fraraades at gribe Pennen imod den dybsindige Olding i følgende Udtryk: "Du seer nu kjære Martin, at jeg ikke alene raader din kjære Søn fra en Pennekrig o. s. v."

Hr. W. ender derpaa Bogen med dette Tordenskrald: „Vi forkynde, som urokkelig Sandhed, at hvo, som ikke troer paa Sønnen, er fordømt; og, vil Nogen for denne Doms Skyld kalde os intolerante, da er dette os et Hædersnavn, thi da maa J. C. kaldes ligesaa (Marc. 16, 16), og ingen redelig Christi Tjener vil agtes høiere end denne sin elskelige Herre."

Hr. Ws. Skrift, er af Udgiveren, Stud. Theol. J. Cappelen, tilegnet de theologiske Studerende ved Norges Universitet. I Sandhed den dunklere og sværmeriske Aand, som iblandt Flere af disse desværre synes at herske (hvis man kan slutte af de augustinske Taler, unge Læber lade dampe fra Prædikestolen) faaer her fyldt Fad for sig og en vidaaben Port, hvorigjennem den magelige kan spadsere ned til de Secler, Historien paa engang kalder de dogmatiske og meest barbariske.

*) D. e. faae dem til at være vaagne een Time.

Morning Herald udvikler i de skarpeste Udtryk, hvor stor Skam det er for England, at Thems-Tunnelen maa blive ufuldendt formedelst en Mangel af ikkun 100,000 Pd. Sterling.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Femogtyvende Aargang. No. 105.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 30 December 1828.

Tyge Brahes Elskov.
(Sluttet.)

Gyldenstjerne og Skeel indfandt sig næste Dags Morgen hos Kongen. De nærede ingen Tvivl om, at Frederik ved et Magtbud havde paalagt Tyge, at afstaae fra sit Forsæt; thi de vidste, hvor meget Monarken ved alle Leiligheder vaagede over sin egen Høihed, og meente derfor, at Adelens Anseelse ei laae ham mindre paa Hjerte end hans egen. Med glad Hu nærmede de sig derfor Kongen, fra hvem de haabede at modtage en Besked, hvis Bebudelse, ved deres Hjemkomst, vilde omvende Sorgen til Glæde i deres høit fortørnede Slægt. Men allerede ved deres Indtrædelse i det forreste Værelse, hvor man lod dem vente temmelig længe førend de bleve indladte, forebares Gyldenstjerne nogle ængstende Gisninger. „Det forekommer mig besynderligt," sagde han til Skeel. „Ellers plejer man uopholdeligen at indlade os til Kongen. Denne Gang lader man os tøve, som om vi hørte til den laveste Almue. Det er intet godt Tegn, Skeel!" — „Du tolker altid hver Ting til det Værste, Gyldenstjerne," svarede Skeel; „men det er ubilligt. Kongen har sikkert vigtige Sysler, at varetage. Du veed jo nok, han gjør ingen Reiser paa Skrømt. Hans Opmærksomhed er henvendt paa Alt, og han har meer end nok at tænke paa. Hamborgerne gjøre ham det desuden i denne Tid temmelig broget. Disse Kræmmere have nyligen vovet at sende et Orlogsskib paa Elven." — Medens de saaledes talede sammen, aabnede en Edelknabe, som det i de Dages fordærvede Tungemaal hedte, Døren til Kongens Værelse, og begge traadte derind. Frederik gik dem venligen i Møde. „I komme," sagde han, „for efter Aftale, at høre Besked, angaaende Eders Svogers Beslutning. Det gjør mig Ondt, at jeg kun har lidet Trøsteligt at sige Eder. Tyge er alt for stivnakket, og Kjerlighed har for meget bemestret sig hans Sind. Jeg har baade talt mildt og haardt til ham; men han vil ikke lade sig bevæge." — „Han vil ikke, Eders Majestæt? Han skal," raabte den ivrige Gyldenstjerne. — „Ei saa hidsig, Gyldenstjerne," svarede Kongen. „Hvor man ikke kan springe over skal man krybe under. Einer Tambeskjelvers Bue maatte briste, da han spændte den for stærkt. Har I nogensinde hørt, at Kjerlighed lod sig tvinge? Og om I end med Magt kunde dæmpe Flammen, troer I derfor, at den er slukt? Vil I opoffre een af de kløgtigste og boglærdeste Mænd af Eders Stand for en Fordoms Skyld?" — „Fordom, Eders Majestæt? Hylde vi en Fordom, naar vi ei vil taale, at een af de første Adelsmænd i Riget skal vanære sig selv og sin Slægt ved at ægte en Ufri? Er det Fordom, at hans Frender af yderste Formue modsætte sig et saadant Giftermaal?" — „Vi kunne her tale uforblommet og utvungent, Gyldenstjerne," indvendte Kongen. „I

kalder mine Rigers Støtter og bedste Marv, den hæderlige Bondestand, ufri? Siig oprigtig, hvo har gjort den ufri? Var det ei Eders Jevnlige?" — „Eders Naade mindes Haandfæstningen," svarede Gyldenstjerne, i det han stolt reiste Hovedet i Veiret og kastede et betydningsfuldt Blik paa Kong Frederik den Førstes Billede, der hang ligefor paa Væggen. „Vore medfødte Rettigheder og Friheder staae urokkede." — „Rettigheder — Friheder?" udbrød Kongen, halv opbragt. Hvad man med Magt tiltvinger sig, kan kun blive Rettighed, saalænge ingen anden Magt sætter sig derimod, og den Frihed, man mod al Skjæl selv tiltager sig, kan kun blive Frihed, saalænge man seer sig istand til at forsvare den med samme Midler, som man har tillistet sig den. O, Gyldenstjerne, Eders Jevnlige spænde Buen alt for høit i mine Stater! Briste maa den, om ei i min Tid, saa dog i den tilkommende. Jeg agter Adelen, som den første Stand i mine Riger og som de vigtigste Støtter for min Trone. Derfor har jeg altid og skal jeg altid hævde enhver dens billige og velgrundede Rettighed. Men naar den vil misbruge sin Magt og Anseelse til at træde mine Borgere og Bønder i Støvet, saa vente den ei, at det vil skee ustraffet. Troer I, at jeg er uvidende om, hvorledes Herremændene plage, pine og udsuge mine stakkels Landboer? Troer I, at jeg er døv for alle de Sukke, som de Ulykkelige opsende til Gud over deres Plagere? Mener I, at jeg paa mine Reiser i Jylland, Fyen, Sjælland, Lolland og Falster ei har seet de brøstfældige Hytter, de golde Agre, de paa Landeveiene vandrende pjaltede Tiggere, der ene kunne tilregne Trældommen al deres Elendighed. I pukker ideligen paa Eders Haandfæstning! Men blev denne Eder given i det Øiemed, at I skal gjøre Danmarks deiligste Vang og Vænge til en Udørken?" — „Det er Anker, min høibaarne Konge, som egentligen høre hjemme i Rigsraadet, men som vi, i det Ærinde, vi her ere komne, hverken føle os foranledigede eller beføiede til at besvare," sagde Skeel med hoffærdig Selvfølelse. — „Men Ankerne staae dog i meget nøie Forbindelse med det Ærinde, hvori I ere komne til mig," svarede Kongen. "I harmes over Eders Frende, fordi han vil ægte en Qvinde, under hans Stand, som det behager Eder, at kalde Ufri. Jeg anseer hans Id for en Ungdomsdaarlighed, men ei for en slet eller vanærende Handling. Tvertimod agter jeg ham ti Gange saa høit som mange af Eders høiadelige Jevnlige, der vække Forargelse ved det skjendige Bolskab, hvori de leve. Vanære er det ei, at ægte en ufri Pige, men at bruge hende som Frille; Skam er det ei, at avle Børn med en Ufri, men at lade de Børn, man avler med hende i Bolskab, stemples med Navn af Frillebørn og bøde for deres Fædres utugtige og ugudelige Liv alle deres Dage."

Gyldenstjerne bed sig i Læberne og kunde i nogle Øieblikke ikke frembringe et Ord. Endeligen udbrød han i sin Iver: „Naar Eders Majestæt ei har at sige os andet end Bebreidelser, saa er vort Ærinde forrettet." — „Ja, stivnakkede, hoffærdige Adelsmænd, gaaer til Eders Slægt," raabte Kongen, „og siig den, at jeg har intet imod at Tyge ægter den, han bær Godhed for og inderligen elsker. Mit Samtykke har han."

„Men vort," svarede Gyldenstjerne, „faaer han aldrig. Fra vort og hvert adeligt Samqvem er han banlyst, og faaer han engang Børn, saa erkjende vi dem ei for ægte. Lad han saa gjøre sig saa lystig med sin Bondepige, som han vil."

Kongen traadte nogle Skridt tilbage og gav ved Gebærder tilkjende, at han intet havde at tale mere med dem. Begge bukkede sig dybt og forføiede sig bort.

Ane Jensdatter var nær ved at fortvivle, da hun erfarede, at hendes Fæstemand skulde føres som Rømningsmand tilbage til Jylland, og maaskee for evigen berøves hende. Fortvivlelsen indgjød hende Mod, og aldrig saasnart rygtedes det paa Knudstrup, at Kongen var ankommen til Helsingborg, førend hun tilfods ilede did, udbad sig Tilladelse til at indlades hos Monarken, og fik den paa Stedet, da den høifindede Drot tilstillede enhver, nok saa ringe Undersaat den frieste Adgang. Hun kastede sig for hans Fødder, forestillede ham den stakkels Rasmus's Skjebne og modtog Kongens Løfte paa, at Sagen, saasnart han kom tilbage til Kjøbenhavn, skulde blive undersøgt. Frederik holdt ogsaa troligen sit Ord.

Hans første Forretning, ved hans Hjemkomst, var egenhændigen at skrive til Lehnsmanden i Viborg. Ved Landstingsdom blev siden Rasmus frikjendt og ved kongelig Understøttelse sat istand til at holde Bryllup med sin Ane. Navnet Jensen, som han egentligen bar efter sin forrige Forvalter og Plager, ombyttede han med Hansen, og Kongen tillod ham, at nedsætte sig som Selveier paa Knudstrup, hvor han var almindeligen agtet under Navn af den jydske Hans. Her fødte hans Hustru ham i Aaret 1575 en Datter, der, som Adskillige, skjøndt uden bestemt Visshed, troe, er den Lisve Hans Datter, som siden tjente Tyge som Huusholderske, og hvis Billed, malet af den hollandske Mester T. van der Hult, da denne i Slutningen af det syttende Aarhundrede opholdt sig i Kjøbenhavn, endnu sees i det Kongelige Billedgallerie paa Christiansborg, giver os en beskuelig Forestilling om de jevnere Stænders Klædedragt i de Dage. Hun bærer en sort Fløjels Hue over den glatte Natkappe, et Lærredstørklæde over den sorte Dragt, og holder i den højre Haand et Knippe Nøgler. Hun naaede en Alder af nogle og halvfemsindstyve Aar, og var den sidste, der kunde fortælle om Tyges huslige Liv i Danmark, hvorover der hviler et temmelig mørkt Slør.

Endnu førend Kong Frederiks Afreise fra Helsingborg modtog Tyge Kongens Samtykke til sit Giftermaal med Christine Barbara. Henrykt og ude af sig selv af Glæde ilede han nu tilbage til Knudstrup, hvor han ufortøvet føjede Anstalter til Brylluppet. Vielsen skeete i al Stilhed i Sognekirken i Malmøe, hvor Brudeparret, ledsaget af Jørgen Knudson og hans Hustrue med deres Nærmeste og adskillige Venner og Veninder, vare tagne hen.

Jørgen Knudson vilde, at hans næstyngste Datters Bryllup skulde holdes uden Hensyn til at hun giftedes med en adelig Herre, paa samme Viis som hans to ældre Døttres, og Tyge havde intet derimod. Alle gamle Vedtægter bleve derfor nøje iagttagne. Otte Dage førend Brylluppet red en pyntelig klædt Bondekarl paa en Graaskimmel med Blomster indflettede i Manken omkring i Egnen og indbød Frender og Venner til Festen. Efter gammel Skik sagde han ved Indtrædelsen i de Indbudnes Huus: „jeg skal hilse fra Fæstemanden Hr. Tyge Brahe Otteson og hans Kjæreste Christine Barbara, om I vil være saa god, at møde paa Mandag i Bryllupsgaarden hos Jørgen Knudson paa Knudstrup, for at høre paa deres Vielse og offre med dem, og tage til Takke med tre til fire Retter Mad, godt Øl og Mjød, Spil og Musik, Dands, Trampen og Stampen, samt alle smukke Piger og Karle, saa mange som her i Gaarden ere."

Den berammede Dag kom, og Alt var Fryd og Gammen i Jørgen Knudsons Gaard. De indtrædende Gjæster bleve modtagne med Glædesskud. Deres Tal var anseeligt, og efter Bordet blev der dandset. Bruden var iført et sort Skjørt og Trøje med hvidt Forklæde, og bar en Krands paa Hovedet. Brudgommen var ligeledes klædt i sort og bar en Fløjels Kasket bebræmmet med Guld og prydet med hvide Fjer paa Hovedet. Det gik lystig til med Mad og Drikke; thi Jørgen Knudson pleiede aldrig at spare ved saadanne Leiligheder. Gildet endtes til alle Gjæsternes Tilfredshed, men at man blandt disse ikke saae nogen af Brudgommens Frender og Frenker, er let at skjønne.

Tyge levede i det lykkeligste Ægteskab med sin Christine. Hun bestyrede hans Huus med den sjeldneste Omhyggelighed, opdrog hans Børn til Dyd og Fromhed; og viste en Belevenhed i sin Omgang og Adfærd, at han endog kunde modtage Konger og Fyrster, som Gjæster i sit Huus. Men hans Slægt blev, saa længe han og hans Hustru levede, uforsonlig. Endog efter hans Død (1601) vilde hans Moder, som da var sex og halvfjerdesindstyve Aar gammel, saavel som hans ligeledes alderstegne Brødre og Søstre, aldeles ikke ikke besvare de Breve, som hans efterladte Børn to Gange efter hinanden tilskreve dem fra Prag, og hvori de paa en rørende Maade skildrede dem deres og deres Moders uheldige Stilling. Først henved tredive Aar efter hans Hedengang, da hans Livsarvinger ei kunde faae de Penge, som de havde tilgode hos Keiser Rudolf for de astro-

Den første Avis Bornholm har havt udgik d. 2 Aug. redigeret og trykt af E. C. Tryde, som har kongel. Privilegium. Den udgaaer hver Onsdag og Løverdag et halvt Ark i Qvart. Anmelderen har de 34 første Nr. for sig. Foruden blandede Efterretninger fra andre Aviser indeholder den Avertissementer Den vedkommende.

I Anledning af det i dette Blad Nr. 67 yttrede Ønske om at Diriktionerne for Sparekasser, som efterhaanden overalt i Landet opstaae, vilde til deres Omsorg for deres Egns Tarv ogsaa føje den, at der med Sparekasserne forbindes Laane-Indretninger, som jo kunne bestaae med fuldkomneste Sikkerhed, efter hvad der paa adskillige Steder er prøvet, er der fra Holstebro spurgt: 1) hvor der existerer Sparekasser forbundne med Laane-Indretninger i god Gang? 2) om Deltagerne der erholde 4 PC. af dens Penge? 3) om Debitorerne svare 5 PC., ligesom man nu erholder af de Midler, der indsættes i den kongelige Kasse? 4) hvorledes samme Indretning vil kunne bestaae med den fuldkomneste Sikkerhed. 5) hvorledes opsagte Capitaler i Hast gjøres disponible, saa at de senest 6 Uger efter Opsigelsen kunne udbetales? „Den paa Møen intenderede Sparekasse og Laane-Indretning, heder det, kjender man, men kan ikke tage samme til Mønster." Anmelderen kan ikke nu for Tiden her videre eller bedre besvare disse Spørgsmaale end ved at henvise til de Efterretninger, der ere offentlige om andre Stæders Sparekasser, hvoraf de ældste i den danske Stat ere i Hertugdømmerne i Kiel og Altona. See Penia 1814 S. 198-208; og dernæst til de offentligen flere Steder yttrede Ønsker om Laanekassers Forbindelse med Sparekasserne, hvilket den almindelige Tarv synes at fordre, men vist nok giver større Umage og Ansvar for Bestyrerne, og medfører de allehaande Vanskeligheder, enhver patriotisk Omsorg ej kan undgaae.

Skagen, den 19de December. Under eller efter den orkanagtige Storm sidste Nat er dog ingen Søskade skeet her paa Kysten. I den senere Tid ere kuns faa Skibe passerede her forbi. Dog saaes 3 Seilere paa nordre Side af Landet igaar.

De første Dage af Maaneden krydsede et tremastet Skib, formodentligen agtende sig Vester efter, under Landet for contrair Vind. Det skal en Dag, efter nogle Fiskeres Udsigende, have stødt paa Revet, men strax været kommet løs igjen.

I Hr. Hempels Avis udbydes 100000 Rbd. rede Sølv til Laans paa særdeles fordeelagtige Vilkaar i næste 11te Juni Termin, samlet eller i mindre Summer, mod antagelig 1ste Prioritet i Jordegods. Man henvender sig i portofrie Breve til Cancellieraad F. L. Friis i Odense.

Mariboe. Priserne paa Kornvarer her i Landet ere, paa meget Lidet nær, lige med Priserne paa slige Varer i Kjøbenhavn, som Følge af, at de store Kjøbmænd her handle directe paa Udlandet. Man seer heraf, hvilke lykkelige Følger en uafbrudt og rigtig udtænkt Handels-Virksomhed har paa et Lands Beboere. Der vår en Tid, da Rigets samtlige Landboere kun vidste at forsende deres Kornvårer til Kjøbenhavn; men nu, da de afgaae directe til England, Holland og andre udenlandske Steder, holdes den Gevinst i Landet, som forhen flød ind i enkelte store kjøbenhavnske Huses Kasser.

Blandede Efterretninger.

I Fægtningen mod Tyrkerne den 7 (19) Octbr. d. A. udmærkede to Russer, Fanejunkeren Jaganow og Underofficieren Ljubanskji af Infanterieregimentet Tambow sig ved et glimrende Beviis paa deres Mod, idet de forsvarede Fanen af deres Regiments første Bataillon, der var ganske omringet af Fjenden. Jaganow, der bar Fanen, gav den først da han fik en Kontusion i Ryggen og en i den højre Fod til den anden, efterat han ikke længere var istand til at holde den i Hænderne. Men Ljubanskji, der ved en Quarree af indhuggende tyrkiske Flankerer erholdt tre Saar i Hovedet, kastede sig til Jorden, bedækkede sin Fane med sit Legeme og derved reddede den, idet han forskaffede Grenadererne Tid til at nedhugge Tyrkerne. Til Belønning for denne rosværdige Hand-

ling af Fanejunkeren Jaganow og Underofficieren Ljubanskji, har det behaget Hans Majestæt Kejseren at befale, at smykke dem med Militairordenens Insignier, og at befordre begge til Underlieutenanter, den Første ved samme Regiment, den Sidste ved det Pawlowsche Livgarderegiment. Hans Majestæt sætter denne deres Heltedaad iblandt de Exempler paa Mod og Raskhed i Selvopoffrelse for Thronen og Fødelandet, ved hvilke den russiske Milits stedse har udmærket sig, og har befalet at gjøre samme bekjendt for den hele Armee.

Violinspilleren Paganini. Læserne erindre, med hvilken Enthousiasme denne Virtuos er hørt i Wien. Det hele Publicum var henrykt, og de der udkommende Blade kunde ikke blive færdige med hans Lovprisning. Om end derved, som stundum en tilfældig Impuls ved Bifald eller Mishag pleier at medføre, nogen Overdrivelse maatte antages muelig, saa maatte man dog altid forudsætte noget Stort hos denne Konstner. Saa meget mere overraskende maatte det blive at erfare, at det Indtryk han gjorde i Prag, saa at sige anden Hovedstad i Kejserriget, og hvor Musiken har saa mange Kjendere, Tilbedere, og Anstalter, skal have været gandske modsat. Et Brev derfra, skrevet af en Kunstven, som om end en alt for høj Forventning kunde have opvakt hos ham en Reaction, dog ikke kunde have nogen særdeles Partiskhed, lyder saaledes: O narriske Verden! o synderlige Smag! o enthousiastiske Wienere! aldrig er jeg saa pludseligen nedstyrtet fra alle mine Himle, som ved denne — Virtuos. Jeg begriber ikke, naar man har hørt Romberg, Rhode, Spohr, Lafond, og fl. hvorledes man ikkun for et Dieblik kan laane sine Øren til slig Harlekinade. Jeg har været en Gang i hans Concert, men aldrig skal jeg sætte min Fod der oftere. Han har en stor Færdighed i den venstre Haand, hvortil man kan komme ved Øvelse uden Talent, Genie, Aand, Følelse eller Forstand. — Det er en reen mekanisk Færdighed. Hovedsagerne, som stedse igjentages, ere en uudstaaelig modbydelig Piben ved Violinstolen, som ikke er nogen regelret Tone, men Qvinkeleren, og derefter ved Slutningen af enhver Variation et hurtigt Pizzicato med den venstre Haand af sex Toner; noget enhver Violinspiller, naar han vil lære saadant unyttigt Tøj, kan paa et halvt Aar indstudere sig. Hans Compositioner, og han spiller kun sine egne, som han i de femten Aar har sandsynligen spillet et Par tusinde Gange, ere under al Kritik. De tyrkiske Trommer og Bækkener, ja ogsaa Basuner, spille derved Hovedrullerne. Tænk dem kun, ved Bønnen i Rossinis Moses, hvoraf han ogsaa har æltet sig en slig Dejg, lader han ogsaa tyrkiske Trommer og Bækkener accompagnere i Orchester!!! Det saa kaldte Klokkespil, hvorover Wienerne ere næsten blevne galne, hvad er det? Følgende: I Orchestret slaaer en Person to Gange paa en liden Klokke: pik, pik! Han, ovenfor — tager Flageolet paa E Strengen, og støder to Gange med Buen fra neden opad, saa at det faaer en meget fjern Lighed med Klokketonen, men dog ej anderledes end som to Flageolet-Toner klinge paa Violinen. Disse eneste to Toner, som næsten enhver Violinspiller her kan gjøre ham efter — det er hans hele Klokkespil. Buestrøget er det elendigste, man kan tænke sig. Her er ikke en eneste Musiker, som skulde faae det Indfald, at slaae sit Instrument istykker, (hvilket skal være skeet i Wien,) men her leer man kun ham og Wienerne ud. Om en Adagios Følelse, Aand og Foredrag, en Concerts Glimrepunkter, er her aldeles ingen Idee. Vist nok gives ogsaa her Mennesker, som lade sig blænde ved Rygtets Roes, og overtale sig selv til at antage, at Alt dette maa være skjønt, ja her skal endog en følsom Dame have grædt ved hans Concert, men da kun hun har fældet Taarer, saa vil endog ingen troe hende. Man talte om, at han her vilde give 6 Concerter, og blive her noget; men nu lyder det anderledes. Han lod sig Billetterne femdobbelt betale; de første Loger 50 fl. W. W. Første Gang vare Logerne og Bænkerne fuldt besatte; Parterret temmeligen fuldt; ved anden Concert vare allerede 14 Loger og 70 Bænkpladse ubesatte; Parterret kun halvt fuldt. Han skal vanskeligen faae en tredie Concert bragt istand. Jeg er overbeviist om, at man i Norden vil vurdere ham, som han fortjener. Man vil beundre hans Færdighed i mange unyttige, og ej behageligt lydende Kunstlerier; og dermed Basta. —

Virkning af et Camera obscura.

Da Engellænderen Dodwell besøgte Akropolis i Athenen, blev han meget plaget af den tyrkiske Kommandant Disdar. Hvert Dieblik fordrede denne Gaver, drak den Fremmedes Viin sigende: „Viin er skadelig for flittige Folk," og tillod sig mange flere Uartigheder. Men en Hændelse befriede Dodwell fra denne Plageaand; thi en Dag opsatte han et Camera obscura, for at tage en Afbildning af Parthenon. Ved Synet heraf faldt Disdar i Forundring og spurgte ængstelig: Hvad Hexerie han drev med denne Maskine? Dodwel vilde gjøre ham Tingen begribelig og lod ham see ind i sit Camera obscura, hvor der laae et Ark hvidt Papir. Neppe havde han seet Templet med alle dets Former og Farver paa Papiret, førend han forskrækket trak Hovedet tilbage, strøg sit Skjæg og raabte: „Allah Masch Allah!" (Det har Gud gjort). Med kjendelig Angest kigede Tyrken nok engang i Camera obscura; da nogle Soldater i samme Dieblik gik forbi Reflectionsspeilet, og han saae dem paa Papiret, blev han meget opbragt, og skjældte og smældte, kaldte Dodwel et Dyr, en Djævel, en Bonaparte, og erklærede: at Engellænderen nok maatte hentrylle Stene, Templet og alt paa Borgen; men han tillod aldrig, at han bandt en eneste Soldat i sin Kasse. Dodwel gjorde sig Umage for at oplyse ham; men da han fandt ham saa uvidende, at alle forstandige Forestillinger vare spildte, forandrede han Sproget og sagde til ham: at naar han ikke ophørte med sine Grovheder, skulde han indspærre ham i Kassen og mage det saa, at han aldrig fandt Udgangen. Nu steeg Tyrkens Skræk til det høieste, hurtig bortfjernede han sig og betragtede siden den formeente Troldmand med en Blanding af Frygt og Forvirring. Han vogtede sig for at komme Dodwel nær, og skaanede ham for sin Paatrængenhed, da han var bange for, at Engellænderen skulde opfylde sin Trudsel og indspærre ham i sit Camera obscura.

Den berømte Skræder Thomas Stültz, en Tydsker, hos hvem hele den fornemme Verden i London lader arbejde, holder 300 Svende, flere Skrivere etc. Han besidder et stort Landsted, holder Heste og Vogne etc.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 December 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista 204		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	146½	147 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	86½	87 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.

Rettelser.

I Nr. 103 S. 1641 L. 21 tilføjes svarede Gyldenstjerne, 104 S. 1651 L. 5 nedenfra: at vinde l. at vorde.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

Østergade No. 60.

